

MEDELTE VASDRAGSKONCESSIONER

(ERHVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLADELSER)

IV. TILLADELSER MEDELTE I 1916 OG 1917

Indholdsfortegnelse.

	Side
1. A/S Skrankefoss Træsliperi. (Regulering av Trevandene). Kgl. res. av 4de februar 1916	1
2. Fredriksstad Elektrokemiske Fabriker A/S. (Leie av indtil 2000 el. hk. fra Fredriksstad Gas- og Elektricitetsverk). Kgl. res. av 25de februar 1916	10
3. A/S Tyinfaldene. (Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 16de september 1908, 1ste bind nr. 40). Kgl. res. av 8de mars 1916	21
4. A/S Matrefaldene. (Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 16de september 1908, 1ste bind nr. 39). Kgl. res. av 8de mars 1916	24
5. Randsfjord Træmasse- og Papirfabrik m. fl. (Fornylse i henhold til vasdragslovens § 69 av kgl. res. av 4de oktober 1912, 2det bind nr. 19). Kgl. res. av 24de mars 1916	27
6. A/S Aamdals Kobberverk. (Tilladelse til overtagelse av A/S Aamdals Verks koncession av 16de januar 1914, 2det bind nr. 30). Kgl. res. av 26de mai 1916	28
7. A/S Birtavarre Gruber. (Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 27de februar 1914, 2det bind nr. 31). Kgl. res. av 4de august 1916	31
8. Storbrosfoss Træsliperi m. fl. (Regulering av Strandefjorden og Øiangen i Valdres). Kgl. res. av 18de august 1916	32
9. Eidefoss Kraftanlæg, A/S. (Erhverv av Eidefossen i Vaage). Kgl. res. av 29de september 1916	37
10. Norsk Elektrokemisk Aktieselskap. (Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 5te juli 1906, 1ste bind nr. 2). Kgl. res. av 2den november 1916	43
11. A/S Porsa Kobbergruber. (Erhverv av nedre Porsa vandfald i Kvalsund). Kgl. res. av 10de november 1916	49
12. Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap. (Tilladelse til at overta den Badische Anilin- u. Soda-fabrik ved Den norske Regjerings res. av 12te december 1906 meddelte kraftleiekoncession m. v. Jfr. 1ste bind nr. 10 og 13). Kgl. res. av 17de november 1916	58
13. A/S Lysefjord. (Fristforlængelse efter koncession av 28de september 1909, jfr. 2det bind nr. 1 og 3die bind nr. 2 og 9). Kgl. res. av 26de januar 1917	61
14. A/S Kristianssands Nikkelraffineringsverk. (Leie av indtil 700 kw. fra Modums kommunale elektricitetsverk). Kgl. res. av 9de februar 1917	63
15. Vera Fedtraffineri, A/S. (Leie av indtil 2 500 el. hk. fra Treschow-Fritzøe). Kgl. res. av 16de februar 1917	67
16. A/S Aamdals Kobberverk. (Ændring av betingelserne i koncession av 26de mai 1916, ovenfor nr. 6). Kgl. res. av 9de mars 1917	72
17. Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement, A/S. (Leie av indtil 800 el. hk. fra Lier kommune). Kgl. res. av 2den april 1917	74
18. A/S Vittingfoss (erhverv av Vittingfoss og Hajernvasdraget) og Edw. Lloyd, Ltd. (leie av Vittingfoss bruk). Kgl. res. av 2den april 1917	78
19. A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. (Erhverv, regulering og overføring av Kraakeelven i Vadheim til Høyanger). Kgl. res. av 2den april 1917	98
20. Liknes kommune. (Regulering av Tjellaasvasdraget i Kvinesdal). Kgl. res. av 4de mai 1917	120
21. A/S Bremanger Kraftselskap. (Fristforlængelse efter koncession av 23de april 1915, jfr. 3die bind nr. 5). Kgl. res. av 4de mai 1917	125
22. A/S Bamle Nikkelkompani. (Leie av indtil 735 kw. fra Langesunds fjordens kommunale kraftselskap). Kgl. res. av 7de juni 1917	126
23. A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. (Fornylse av koncession av 19de november 1915, jfr. 3die bind nr. 10). Kgl. res. av 6te juli 1917	130
24. Provisorisk statsregulering av Numedalslaagen (Tunhøvd- og Paalsbufjorden). Kgl. res. av 27de juli 1917. Jfr. 2det bind nr. 45	132

	Side
25. Rena Kraftselskap Aktieselskap. (Erhverv av Osfaldet og Kvernefaldet i Aamot). Kgl. res. av 3die august 1917. Jfr. 2det bind nr. 22	132
26. Storbrosfoss Træsliperi m. fl. (Fornyelse av koncession av 18de august 1916; jfr. ovenfor nr. 8). Kgl. res. av 14de august 1917	150
27. Storbrosfoss Træsliperi m. fl. (Regulering av Voldbufjorden i Valdres). Kgl. res. av 24de august 1917. Jfr. ovenfor nr. 8 og 26	151
28. Gloppens kommune. (Fristforlængelse efter koncession av 12te november 1913, jfr. 2det bind nr. 28 og 46). Kgl. res. av 24de august 1917	172
29. A/S Birtavarre Gruber. (Fristforlængelse efter koncession av 27de februar 1914. Jfr. 2det bind nr. 31 og ovenfor nr. 7). Kgl. res. av 24de august 1917	173
30. A/S Toten Cellulosefabrik. (Leie av indtil 700 el. hk. fra Vardal elektricitetsverk). Kgl. res. av 31te august 1917	175
31. Midlertidig tapning av Mjøsen av hensyn til Øierens vandstand. Jfr. 1ste bind nr. 4. Kgl. res. av 21de september 1917	179
32. Midlertidig statsregulering av Glommen (Bygdin, Osensjøen, Mjøsen). Jfr. 1ste bind nr. 4. Kgl. res. av 6te oktober 1917	181
33. A/S Mesna Træsliperi og Kartonfabrik. (Leie av indtil 900 el. hk. fra Lillehammer kommunale elektricitetsverk). Kgl. res. av 9de november 1917	204
34. Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement, A/S. (Leie av indtil 400 el. hk. fra Lier kommune). Jfr. ovenfor nr. 17. Kgl. res. av 16de november 1917	208
35. A/S Kvina Carbid- og Smelteverk. (Leie av indtil 5000 el. hk. fra A/S Trælandsfoss). Kgl. res. av 16de november 1917	211
36. A/S Flørli Kraft- og Elektrosmelteverk. (Erhverv og regulering av Flørlivasdraget i Fossan, Ryfylke). Kgl. res. av 16de november 1917	218
37. A/S Porsa Kobbergruber. (Bortleie av det staten tilhørende Øvre Porsa vandfald i Kvalsund). Kgl. res. av 16de november 1917	244
38. A/S Christiania Portland Cementfabrik. (Leie av indtil 2 500 kw. fra A/S Glommen Træsliperi). Kgl. res. av 23de november 1917	253
39. A/S Greaker Cellulosefabrik. (Leie av indtil 1200 el. hk. fra A/S Hafslund). Kgl. res. av 23de november 1917	259
40. A/S Aamdals Kobberverk. (Tilladelse til at levere elektrisk kraft til to vaaningshuse i Mo). Jfr. 2det bind nr. 30 og ovenfor nr. 16. Kgl. res. av 15de december 1917	264

1. A/S Skrankefoss Træsliperi.

(Regulering av Trevandene).

Kgl. resol. av 4de februar 1916.

Fra overretssakfører Wilhelm Eid er der paa vegne av A/S Skrankefos træsliperi, Fald i Søndre Land, til departementet indkommet et andragende, datert 5te oktober 1914, om tilladelse til i medhold av vasdragslovens § 25 at foreta en regulering av Trevandene.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Paa vegne av A/S Skrankefos træsliperi, Fald i Søndre Land, tillater jeg mig herved i ærbødighet at ansøke om tilladelse i henhold til lov av 1ste juli 1887 § 25 jfr. lov 19de juli 1907 til at sænke den nuværende lavvandsstand i Trevandene i Søndre Land 1 meter.

Sænkningen av vandstanden tænkes utført ved, at man sænker bunden i den nuværende skjæring, hvor en tømmerrende er anlagt, ca. 3 meter.

Forøvrig vil det fremgaa av vedlagte længdeprofil og tverprofiler, hvorledes arbeidet er tænkt utført.

Hvor der er grus, blir skraaningen at beskytte ved stenkylning.

Den nuværende tømmerrende lægges paa jernbjælker tvers over kanalen.

Om dette maatte ansees ønskelig for tømmerfløtningen, kan rendens bund sænkes lavere end den nuværende bund.

Da nedslagsfeltet til utløpet av Trevand kun er ca. 118 km.², og man ved den nuværende reguleringsdam i Trevand, der er ca. 3 m. høi, kun raader over et magasin paa ca. 13,6 mill. m.³, vil det for vandfaldene i Faldselven være særdeles ønskelig at kunne tilveiebringe en yderligere regulering.

Ved den ansøkte sænkning kan man paaregne et yderligere magasin av ca. 4

mill. m.³ Fordelt paa vinterens 150 dage gir dette en forøket vandføring av ca. 0,8 m.³ pr. sek.

Ved den ansøkte sænkning vil der indvindes ca. 680 eff. hestekræfter, fordelt paa de forskjellige fald fra Trevand til Randsfjorden.

Alene for Skrankefos' vedkommende vil gjennomførelsen av sænkningen repræsentere en tilvekst av 210 eff. hestekræfter.

Det er indlysende, at en saadan forøkelse av kraftmængden vil være av saa væsentlig betydning, at den skade, der muligens vil kunne voldes ved sænkningen, ganske opveies. Imidlertid kan det ikke antages, at den ansøkte sænkning vil forvolde nogen skade, naar kanskje undtages fiskeriet, som imidlertid er av liten betydning. Jeg tror dog ikke, at en sænkning av vandstanden i vintertiden fra 4 til 3 meter vil virke synderlig forstyrrende paa fiskeriet.

Jeg mener, at interesser av almen betydning vil befordres ved den ansøkte sænkning, og at ulemperne ved denne er ganske forsvindende i forhold til den nytte, man vil ha av sænkningen.

Som det sees er det meningen under den her ansøkte sænkning at ombytte den gamle reguleringsdam med en helt ny dam, som tænkes opført ved et andet og noget østenfor (nordenfor) liggende utløp av Trevandene. Den gamle dam maa altsaa helt nedlægges.

De, som for tiden er interessert i regulering av Trevand, er foruten min mandant A/S Skrankefos træsliperi — ogsaa:

- 1) Faldselvens fællesfløtningsforening,
- 2) Lands Træsliperi og
- 3) Holmen sag og mølle.

Desforuten er der betydelige fald, som ikke er uthygget.

Under henvisning til reguleringsloven av 4de august 1904, jfr. lov 20de mars 1913 § 3 andrar jeg om, at samme lovs § 10 3dje til 8de led skal være anvendelig i denne regulering, saaledes som der er aapnet adgang til i samme lovs § 3.

Om manøvrering av den gamle dam er der umiddelbart efterat den var bygget under 1ste december 1884 oprettet en kontrakt, hvorav avskrift vedlægges. Det er forutsætningen, at denne ophører, naar den nye regulering indtrær.

Likesaa andrar jeg — under henvisning til reguleringslovens § 23 — om, at samme lovs § 11,4 (om offentlig manøvreringsreglement for dammen) skal være anvendelig for den nye dam.

Jeg vedlægger og henviser til:

1. Længdeprofil av kanal for sænkning av Trevand.
2. Tverprøfiler.

3. Forslag til reglement for manøvrering av dammen.

4. Norsk vandbygningskontors plan for sænkning av Trevand av 16de december 1912.»

De i andragendet paaberaabte bilag vedlægges.

I en paa foranledning avgit uttalelse av 16de oktober 1914 har vasdragsdirektøren anført følgende:

«Trevandene er efter rektangelkartet ca. 4 km.², har et nedbørfelt paa ca. 118 km.² og rinder i Randsfjord gjennom den ca. 4 km. lange Faldselv, der har et samlet fald paa omkring 250 m. Ifølge planen er Trevandene allerede før regulert — der haves en tappenhøide paa ialt 3,1 m. — og denne tænkes nu øket til 4,1 m. Der paaregnes en tilvekst i vandføring paa ca. 0,3 m.³ pr. sekund, og kraftøkningen i de forskjellige fald vil efter opplysninger i planen stille sig saaledes:

	Faldhøide i m.	Kraftøkning i	
		eff. hk.	nat. hk.
Skrankefos	70	210	280
Fald mellem Skrankefos og Lands Træsliperi	15	45	60
Lands Træsliperi	45	135	180
Fald fra Lands Træsliperi til Randsfjord	96	290	390
Sum	226	680	910

Ansøkerne antar, at den planlagte sænkning ikke vil volde nogen skade, det eneste maatte være paa fiskeriet, men den er i tilfælde antat at være særdeles liten.

Vasdragdirektøren skal bemerke, at den beregnede tilvekst i vandføringen og dermed kraftøkningen synes rimelig ansat. Jeg antar videre, at de foreliggende opplysninger er tilstrækkelige til bedømmelse av andragendet. Dette skulde saaledes kunne optages til realitetsbehandling, saasnt de nødvendige uttalelser fra distriktet er bragt

tilveie. Jeg peker paa, at Valdresbanen ligger langs Trevandene, og dennes vedkommende bør saaledes formentlig gives anledning til at uttale sig. Likesaa bør uttalelse fra de fløtningsinteresserte foreligge.

I anledning av at der søkes om reguleringsstilladelse i medhold av vasdraglovens § 25, finder jeg at burde peke paa, at det vel tør bli et spørsmål, om ikke saken maa behandles efter reguleringsloven, idet bassængen er saa pas stort — vel 4 km.² — at det synes mindre rimelig, at det er eiendomsret

undergit i sin helhet, jfr. reguleringslovens § 1, litra d. Denne side av saken tør trænge nærmere belysning, før andragendet skal avgjøres.»

Med departementets skrivelse av 22de oktober 1914 blev saken oversendt amtmanden i Kristians amt.

I anledning av det av vasdragdirektøren anførte angaaende muligheten av, at saken — paa grund av bassængets størrelse — maatte bli at behandle efter reguleringsloven av 4de august 1911, utbad man sig i nævnte skrivelse en nærmere uttalelse fra amtmanden angaaende forholdene og utøvelsen av eiendomsretten omkring og i Trevandene.

For det tilfælde, at andragendet maatte bli at behandle efter reguleringsloven, henledet man amtmandens opmerksomhet paa bestemmelsen i nævnte lovs § 10, 1ste og 2det led, idet man bad henstillet til ansøkeren, hvorvidt der maatte findes grund til at opta spørsmålet om dannelselse av brukseierforening for vasdraget.

Man bad forøvrig saken forelagt Søndre Lands herredsstyre, vedkommende fællesfløtningsforening, Valdresbanens direktion og mulige andre interesserte til uttalelse.

Med skrivelse fra amtmanden i Kristians amt av 1ste december 1914 er saken paany indkommet til departementet bilagt med de begjærte uttalelser m. v.

I skrivelse til lensmanden i Søndre Land av 24de oktober 1914 har amtmanden anført blandt andet følgende:

«Jeg har kun passert Trevandene pr. jernbane, men jeg har faat det indtryk, at de til vandene støtende eiendomme for det aller meste er skogstrækninger, og at der neppe av disses eiere utøves nogen særlig bruk av vandene. Da formodentlig hr. lensmanden har større kjendskap til forholdene, skal jeg anmode Dem om at meddele mig, hvorvidt mit ovennævnte indtryk antages at være stemmende med, hvad der virkelig finder sted, og idethele gi mig de oplysninger angaaende det omspurte forhold, som

De maatte sitte inde med, derunder ogsaa, hvorledes det maatte forholde sig med retten til fiske i vandene. Likeledes tør jeg bøsøkt bragt paa det rene, om den ansøkte regulering (1 m. sækning av lavvandsstanden) kan antages i tilfælde at ville paaføre grundeierne rundt vandene nogen skade, og hvorledes disse i det hele stiller sig til foretagendet.»

I besvarelse av amtmandens skrivelse har lensmanden i skrivelse av 31te oktober 1914 uttalt følgende:

«Jeg er med hr. amtmanden enig i, at der av strandeierne neppe utøves nogen særlig bruk av vandene. Disse maa efter min mening nærmest bli at betrakte som et stort tjern. Den bruk, der utøves, er kun tømmerfløtning og fiskeri. Med hensyn til det første skal jeg bemerke, at der aarlig aars fløtes ikke ubetydelige kvanta tømmer tilhørende ogsaa andre end strandeierne. En sækning, som i andragendet begjært, kan neppe tænkes at ville influere paa tømmerfløtningen, idet bassænget — i allefall under nogenlunde normale nedbørforhold — vil være fylldt, naar fløtningsarbeidet skal iverksettes om vaaren eller forsommeren. Fremdriften til Randsfjorden foregaar ikke i selve Faldselven, men i en av Faldselvens Fløtningsforening for en lang aarrække siden bygget tømmerrende, hvilken fløtningsmaate jo medfører en stor besparelse av driftsvandet.

For tømmerlægningen om vinteren vil sækningen paa mange steder medføre fordel og — saavidt skjønnes kan — intetsteds skade.

Fiskeriet utøves av grundeierne, i nogen nævneværdig utstrækning kun paa et par steder. Et av disse fiskerier er særskilt skyldsatt, (skylden er 1 øre). Dette forhold beror imidlertid derpaa, at den nuværende eier av fiskeriet i sin tid har kjøpt det av grundeieren. Der foregaar vistnok litt isfiske med krok (etter røie) og dette slags fiske utøves av hvemsomhelst — her som andetsteds, men dette forhold kan formentlig ikke forrykke grundeierens eiendomsret til fiskeriet. At fisket, der praktisk talt kun

foregaar om høsten — jeg bortser ganske fra det tidstid omhandlede slags — vil komme til — i allefald efter regnfattige sommere — at lide i nogen grad er vistnok sandsynlig — særlig tænker jeg her paa bestandens formørelse — men ganske avgjort er det neppe, i hvilken forbindelse jeg skal oplyse, at bestanden i allefald i de senere aar har været søkt holdt vedlike ved slipning av yngel.

Naar bortsees fra fisket, kan jeg ikke tænke mig, at grundeierne vil paaføres nogen skade ved sækningen. De grundeiere, som jeg har had anledning til at konferere med — i telefon — har alle uttalt sig i samklang med, hvad jeg foran har anført, og stemningen blandt de nede i bygden boende grundeiere er visselig velvillig overfor foretagendet.»

Søndre Lands herredsstyre har i møte den 9de november 1914 enstemmig anbefalt andragendet til indvilgelse.

I skrivelse til amtmanden av 13de s. md. har overretssakfører Wilhelm Eid bl. a. anført følgende:

«Saken har været forelagt ansøkeren A/S Skrankefos Træsliperi, som i generalforsamling den 7de november 1914 besluttet at uttale følgende:

«Skrankefos Træsliperi har for sit vedkommende intet imot dannelsen av en brukseierforening, og man var i tilfælde villig til at forbinde sig til at la reguleringstilladelsen overgaa paa den eventuelle dannendes brukseierforening.

Da det imidlertid av flere grunde hastet at faa andragendet indvilget bl. a. av hensynet til arbeidsløsheten inden bygden, fandt man det ikke heldig for tiden at opsætte mulige reguleringsarbeider indtil brukseierforeningen var dannet, hvorfor man henstillet at faa andragendet fremmet i den foreliggende form saa hurtig som mulig.»

Da Skrankefos har erklæret sig villig til at være med i en brukseierforening og til at forpligte sig til at la en reguleringstilladelse overgaa paa en saadan, henstiller jeg, at sakens videre fremme ikke standses i paavente av dannelsen av en brukseierfor-

ening, idet dette er et spørsmål, som naarsomhelst kan optages.»

Valdresbanens direktion har i skrivelse til amtmanden av 20de november 1914 meddelt, at den intet har at indvende mot, at den ansøkte reguleringstilladelse meddeles. Dog forbeholder Valdresbanen sig erstatning, forsaavidt der ved reguleringen paaføres jernbanens broer eller banelegemet nogen skade.

Paa foranledning av amtmanden har lensmanden i Søndre Land indhentet uttalelser angaaende andragendet fra Faldselvens fællesfløtningsforening og brukseiere langs vasdraget.

I skrivelse til amtmanden av 26de november 1914 anfører lensmanden herom følgende:

«Jeg har indhentet uttalelse fra:

1. Formanden i Faldselvens fællesfløtningsforening, Anders Furuseth, Vestre Toten. Han uttalte, at foreningen ikke vilde ha noget at indvende mot reguleringen, naar tømmerets fremkomst blev sikret, i hvilket øiemed en sækning av tømmerendens øverste del antagelig vilde bli nødvendig.
2. Lands Træsliperi, der eies av Per Odnæs, hersteds, og Edvard Stensrud, Drammen. Sliperiet eier betydelige skogstrækninger langs Trevandene. Per Odnæs uttalte, at, saavidt skjønnes kunde, vil reguleringen ikke paaføre grundeierne nogen skade; muligens vil dog fiskeriet komme til at lide noget. Han trodde heller ikke, at der fra fabrikkens side kunde være noget at indvende mot reguleringen. Sluttelig bemerket han, at han ikke hadde konferert med sin kompagnon om saken, og at hans uttalelse derfor ene og alene maa ansees som et uttrykk for hans personlige mening.
3. Holmen Mølle. Den av eierne, der pleier at optræ utadtil, er for tiden bortreist. Disponenten Mads Ringelien uttalte, at der fra møllens side neppe kunde være noget at indvende mot re-

guleringen, naar dammens hensigtsmæssige manøvrering blev sikret.»

I ovennævnte skrivelse av 1ste december 1914 har amtmanden uttalt følgende:

«Jeg finder at maatte anbefale, at der meddeles tilladelse til at foreta den ansøkte sænkning av lavvandsstanden.

Med hensyn til spørmaalet om eiendomsforholdet til Trevandene skal jeg bemerke, at jeg er tilbøielig til at anta, at vandene ikke i sin helhet er privat eiendomsret undergit. Deres størrelse taler sterkt for, at saa ikke kan være tilfældet, og jeg har ikke kunnet faa oplyst noget, som skulde tyde paa, at grundeierne har utøvet nogen bruk over vandene, som skulde utelukke alle andre. Det eneste skulde kanskje være fisket om sommeren. Angaaende dybdeforholdene har jeg ikke kunnet faa noget bestemt oplysning. Lensmanden har meddelt mig, at vandene ansees for at være grunde, men at de dog langt fra er saa grunde, at bunden kan forfølges fra bred til bred. Vandene er ogsaa, saavidt jeg vet, almindelig færdselsvei for befolkningen i Søndre Østbygden i Søndre Land, som nu er ganske veiløs (der bygges for tiden bygdevei med amtsbidrag).»

Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 17de december 1914, hvor der ifølge skrivelse av 21de s. md. blev tilført forhandlingsprotokollen bl. a. følgende:

«Vasdragkommissionen skal bemerke, at Trevandene efter de foreliggende oplysninger ikke antages i sin helhet at være eiendomsret undergit. Kommissionen er derfor av den opfatning, at der til deres regulering trænges tilladelse i medhold av lov av 4de august 1911, jfr. dens § 1 d. Lund finder, at denne sak efter omstændighetene helst burde avgjøres efter vasdraglovens § 25, men er med de nedenfor anførte undtagelser enig med de øvrige medlemmer, forsaavidt det maatte findes uundgaelig nødvendig at bringe lov av 4de august 1911 i anvendelse.

Kommissionen bemerker, at den skade eller ulempe, som reguleringen efter de foreliggende oplysninger kan antages at ville bevirke, maa ansees at være av mindre betydning i sammenligning med de fordele, som foretagendet vil medføre. Man antar derfor, at lovens betingelser for meddelelse av tilladelse til regulering er tilstede.

I henhold hertil vil kommissionen anbefale, at der i medhold av reguleringsloven av 4de august 1911 gives A/S Skrankefos Træsliperi tilladelse til at regulere Trevandene overensstemmende med den fremlagte plan (sænkning 1 m. under nuværende lavvandstand i Trevandene. Tillagt den tidligere reguleringshøide 3,1 m. faar man saaledes en samlet tappehøide av 4,1 m.). Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

betingelser:

1.

Reguleringstilladelsen, der ikke kan overdrages, meddeles for et tidsrum av¹⁾ aar regnet fra resolutionens datum. Ved reguleringstidens utløp er staten berettiget til at kræve reguleringsanlægget med tilhørende grund og de av hensyn til reguleringen opførte bygninger og indretninger samt øvrige rettigheter avstaat til det offentlige uten vederlag.

Spørmaalet om, hvilke bygninger og indretninger, der skal ansees opført av hensyn til reguleringen, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn efter lagretteslovens § 23.

Ønsker staten ikke at overta anlægget og der heller ikke opnaaes enighet om ny koncession, pligter koncessionshaveren paa egen bekostning og vaagnad at fjerne anlægget.

Anlægget kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget, skal der av disse, naar og efterhvert som den forøkede vand-

¹⁾ Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen foreslaar 60 aar. Bugge og Lund foreslaar 75 aar.

kraft tages i bruk, erlægges følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911 § 12 a til de kommuner, hvis interesser paa- virkes av reguleringsanlægget kr.¹⁾ pr. naturhestekraft.

I henhold til samme lovs § 12 b til sta- ten kr. 0,10 pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring før reguleringen, det vil si den vandføring, som før regulering- en erfaringmæssig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Denne ansættes for Faldselven til 1,1 m.³ pr. sek. Hvad der forøvrig skal ansees som vasdra- gets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende regjeringsdepar- tement efter indstilling av Vasdragkom- missionen.

3.

For den i punkt 2 omhandlede forøkelse av vandkraften skal koncessionshaveren i henhold til forannævnte lovs § 16 erlægge en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr.²⁾ for hver ved reguleringen indvun- den naturhestekraft. Godtgjørelsen blir at erlægge efterhvert som de forskjellige vand- fald i vasdraget tar reguleringsanlægget i bruk.

4.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av de i punk- terne 2 og 3 omhandlede avgifter, dissers erlæggelse og kontrol mel vandforbruket blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfælde at træffe av vedkommende regje- ringsdepartement.

5.

Arbeidet skal paabegyndes inden en frist av 2 aar efter tilladelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

¹⁾ Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen kr. 0,50, Bugge og Lund kr. 0,10.

²⁾ Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen kr. 2,00. Bugge og Lund kr. 1,00.

For hver dag nogen av disse frister uten tilladelse meddelt av Kongen maatte oversittes, erlægger koncessionshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 25,00.

6.

Koncessionshaveren tilpligtes, forinden arbeidet paabegyndes, at forelægge ved- kommende departement arbeidstegninger for dammen m. v., saaledes at arbeidet ikke kan iverksættes, forinden planerne av ved- kommende departement er approbert. An- lægget skal utføres paa en solid maate. Dets utførelse saavel som dets senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De her- med forbundne utgifter utredes av anlæg- gets eier.

7.

Arbeidet blir saavidt mulig at utføre ved norske funktionærer og arbeidere. Norsk arbeide og norsk materiel anvendes, forsaavidt det kan erholdes like godt, til- strækkelig hurtig og til en pris, der ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet.

Vedkommende departement kan til- stede undtagelse fra disse regler, naar sær- egne hensyn gjør det paakrævet.

8.

Reguleringsdammen blir at manøvrere efter et av Kongen utfærdiget reglement. Til at forestaa manøvreringen antages norsk statsborger, som godtages av vedkommende departement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvre- ringsreglementet er fastsat.

Forsaavidt dammen manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en tvangsmulkt til statskassen av indtil kr. 2 000,00 for hver gang efter de- partementets nærmere bestemmelse.

9.

Reguleringsanlæggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet ut- føre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og

stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. Den tillatte opdæmningshøide og den tillatte laveste tapningsgrænse skal betegnes ved et fast og tydelig vandstandsmærke.

10.

Eieren skal uten vederlag for det av ham utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

11.

Reguleringsanlæggets eier tilpligtes at træffe saadanne anordninger ved anlægget og i tilfælde i vasdraget nedenfor dette samt at avgi vand i saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføininger, der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres ved overenskomst med fløtningen, eller hvis saadan ikke opnaaes, ved skjøn.

Skade eller ulempe for fløtningen, der ikke paa denne maate avhjelpes, blir at erstatte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

12.

Departementet kan under særlige omstændigheter meddele vandfalds- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlægget, tilladelse til at benytte det ved reguleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggets eier erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragkommissionen.

13.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlægget eller dets drift paadrages likeoverfor andre saavel som for overholdelse av de i tilladelsen opstillede betingelser, stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 2 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

14.

Tilladelsen blir at tinglæse inden de tinglag, hvor reguleringsanlægget er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte paaahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglæsning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregisteret.

15.

Koncessionshaveren underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Kommissionen har efter omstændighetene fundet at kunne undlate at foreslaa vilkaar om sundhetsforanstaltninger samt militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, idet reguleringsanlægget er forholdsvis litet.»

Departementet skal bemerke, at man efter de foreliggende opplysninger og erklæringer maa anta, at Trevandene ikke i sin helhet er eiendomsret undergit.

Man finder derfor med Vasdragkommissionen, at saken maa avgjøres efter reguleringsloven av 4de august 1911 (jfr. lov av 20de februar 1913).

Man antar efter det foreliggende, at den med reguleringen forbundne skade eller ulempe vil bli av mindre betydning i sammenligning med de fordele, som foretagedet vil medføre, (jfr. reguleringslovens § 9, p. 1).

Man vil derfor anbefale, at andragendet indvilges.

For reguleringstilladelsen foreslaaes opstillet følgende betingelser, som er vedtatt av direktionen for A/S Skrankefos Træsliperi i møte den 28de november 1915:

1.

«Reguleringstilladelsen, der ikke kan overdrages, meddeles for et tidsrum av 65

— fem og seksti — aar regnet fra resolutionens datum. Ved reguleringstidens utløp er staten berettiget til at kræve reguleringsanlægget med tilhørende grund og øvrige rettigheder og de av hensyn til reguleringen opførte bygninger og indretninger avstaat til det offentlige uten vederlag.

Spørsmålet om, hvilke bygninger og indretninger, der skal ansees opført av hensyn til reguleringen, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn efter lagretteslovens § 23.

Ønsker staten ikke at overta anlægget og der heller ikke opnaaes enighet om ny koncession, pligter koncessionshaveren paa egen bekostning og vaagnad at fjerne anlægget.

Anlægget kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911 § 12 a til de kommuner, hvis interesser paa virkes av reguleringsanlægget, kr. 0,50 pr. naturhestekraft, naar og efterhvert som den forøkede vandkraft tages i bruk.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten paa samme maate kr. 0,10 pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring før reguleringen, det vil si den vandføring, som før reguleringen erfaringsmessig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Denne ansættes for Faldselven til 1,1 m.³ pr. sek. Hvad der forøvrig skal ansees som vasdragets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende regjeringsdepartement efter indstilling av Vasdragkommissionen.

3.

For den i punkt 2 omhandlede forøkelse av vandkraften skal koncessionshaveren i henhold til forannævnte lovs § 16 erlægge en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 1,50 for hver ved reguleringen indvunden

naturhestekraft. Godtgjørelsen forfalder efterhvert som reguleringsanlægget tages i bruk av vedkommende vandfald.

4.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av de i punkterne 2 og 3 omhandlede avgifter, disses erlæggelse og kontrol med vandforbruket blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfælde at træffe av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet skal paabegyndes inden en frist av 2 aar efter tilladelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

For hver dag nogen av disse frister uten tilladelse meddelt av Kongen maatte oversittes, erlægger koncessionshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 25,00.

6.

Koncessionshaveren tilpligtes, forinden arbeidet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement arbeidstegninger for dammen m. v., saaledes at arbeidet ikke kan iverksættes, forinden planerne av vedkommende departement er approbert. Anlægget skal utføres paa en solid maate. Dets utførelse saavel som dets senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlaggets eier.

7.

Arbeidet blir saavidt mulig at utføre ved norske funksjonærer og arbeidere. Norsk arbeide og norsk materiel blir likeledes at anvende, forsaavidt det kan erholdes like godt, tilstrækkelig hurtig og til en pris, der ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet.

Vedkommende regjeringsdepartement

kan tilstede undtagelser fra disse regler, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelse er i selskabet's tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

For overtrædelse av bestemmelsen om anvendelse av norsk arbeide og norsk materiel erlægges koncessionshaveren for hver gang en mulkt av indtil 15 pct. av værdien efter departementets bestemmelse. I tilfælde av tvist angaaende sidste punkt avgjøres spørsmålet av departementet.

8.

Reguleringsdammen blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norsk statsborger, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaavidt dammen manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 2 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

9.

Reguleringsanlæggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. Den tillatte opdæmningshøide og den tillatte laveste tapningsgrænse skal betegnes ved et fast og tydelig vandstandsmerke.

10.

Eieren skal uten vederlag for det av ham utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

11.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av sine ori-

ginalkarter med opplysning om, hvordan maa-lingerne er foretat, og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12.

Reguleringsanlæggets eier tilpligtes at træffe saadanne anordninger ved anlægget og i tilfælde i vasdraget nedenfor dette samt at avgi vand i saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføyninger der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn. Omkostningerne ved underskjønnet bæres av reguleringsanlæggets eier. Hvilken av parterne, der har at bære omkostningerne ved overskjøn, avgjøres av skjønnsretten.

Skade eller ulempe for fløtningen, der ikke paa denne maate avhjelpes, blir at erstatte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

13.

Koncessionshaveren tilpligtes paa departementets forlangende at stille reguleringsanlægget tilhørende veier og broer til fri avbenyttelse for almenheten. Tvist avgjøres av departementet.

14.

Departementet kan under særlige omstændigheter meddele vandfalds- eller bruks-eier, som ikke er medeier i reguleringsanlægget, tilladelse til at benytte det ved reguleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggets eiere erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragkommissionen.

15.

For oppfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlægget eller dettes drift paadrages likeoverfor andre, saavelsom for overholdelsen av de i tilladelsen opstillede betingelser, stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av indtil kr. 2 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

16.

Tilladelsen blir at tinglase inden de tinglag, hvor reguleringsanlægget er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte paa hvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

17.

Koncessionshaveren underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.»

Behørig bekjendtgjørelse av reguleringen overensstemmende med reguleringslovens § 7, p. 1 har fundet sted (Norsk Kundgjørelsestidende for 17de og 18de december 1914), uten at der er inkommet nogen forestilling i sakens anledning.

I henhold til det anførte tillater man sig saaledes at

indstille:

Det tillates A/S Skrankefos Træsliperi i medhold av lov om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911, kfr. lov av 20de februar 1913 at foreta en regulering av Trevandene i Søndre Land i det væsentlige overensstemmende med den fremlagte plan og paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 4de februar 1916 anførte betingelser.

2. Fredriksstad Elektrokemiske Fabrikker A/S.

(Leie av indtil 2000 el. hk. fra Fredriksstad Gas- og Elektricitetsverk).

Kgl. res. av 25de februar 1916.

Fra Fredriksstad Elektrokemiske Fabrikker A/S er til departementet inkommet

et andragende, datert 19de mars 1914, om tilladelse til at leie 600 elektr. hk. fra A/S Hafslund.

Av andragendet hitsættes følgende:

«I overensstemmelse med lov av 18de september 1909 — om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom — dens kapitel IV § 14 tillater vi os herved at meddele, at vi har avsluttet kontrakt med aktieselskapet Hafslund om leie av elektrisk kraft til drift av vore elektrokemiske fabrikker i Fredriksstad. Kontrakten gjælder for indtil 1500 hk., hvorav vi regner at komme til at anvende circa 600 hk. i den første tid.

Vort selskap er startet til fremstilling av:

- I. Klorsurt kali, hvilket produkt ikke tidligere er fremstillet herhjemme, og hvorav forbruket skulde være omtrent det aarlige kvantum, som vi for tiden agter at fabrikere.
- II. Natrium superoxyd, som heller ikke fremstilles af andre fabrikker i Norge — og basert paa eksport.

Det er altsaa en helt ny industri, som vi forsøker at oparbeide.

Vort selskaps bestyrelse har sit sæte i Fredriksstad, og bestyrelsen er helt norsk, likesom kapitalen er utelukkende norske penge.

Paa basis av ovenstaaende tillater vi os at andra om, at der maa gives os koncession til benyttelse av 600 hk. Samtidig tillater vi os, under henvisning til ovenstaaende og de vanskeligheter, som al ny industri vil ha at kjæmpe med, at ansøke om at bli fritat for avgift av kraftforbruket.»

Med departementets skrivelse av 20de april 1914 blev saken oversendt amtmanden i Smaalenenes amt, idet man bl. a. bad indhentet uttalelse fra Fredrikstad kommune-styre angaaende andragendet.

Med amtmandens skrivelse av 28de juli 1914 er saken paany inkommet til departementet.

Fredrikstad bystyre har i møte den 25de juni 1914 anbefalt, at den ansøkte koncession meddeles.

Amtmanden uttaler i ovennævnte skrivelse av 28de juli 1914, at han for sit vedkommende intet har at bemerke ved andragendets indvilgelse.

Saken blev behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 18de august 1914, hvor der, ifølge skrivelse av 24de s. md., blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge den i avskrift medsendte kontrakts § 4 skal der til ansøkeren foreløbig leveres som konstant kraft ca. 600 hk. og ved fuld utbygning ca. 1500 hk. Hvis leverandørens installation og kraftkilder tillater det har ansøkeren, ifølge § 5, endvidere ret til at øke driften utover det efter § 4 avtagne kvantum og hertil faa inkonstant kraft.

Kontraktens § 10 er saalydende: «Kontrakten er uopsigelig fra begge sider i 10 aar, regnet fra F. E. F.s igangsætning.

F. E. F. skal ha adgang til, om ønskes, at fornye kontrakten med det energikvantum, som da uttages, paa yderligere 45 aar, og ansees en saadan fornyelse paa yderligere 5 aar ad gangen skedd, saafremt opsigelse ikke er indløpet til verket 1 — et — aar før utløpet av nærværende kontrakt resp. før utløpet av hver 5-aarsperiode.

Skulde F. E. F. ved 10-aarsperiodens utløp ønske at øke energiforbruket utover det kvantum, F. E. F. uttar i 1924, leverer verket F. E. F. mere konstant kraft, hvis saadan da er disponibel, og forpligter verket sig til for et tidsrum av yderligere 10 aar at holde til F. E. F.s disposition inkonstant kraft tilsvarende det samlede energikvantum, F. E. F. i 1924 leier av verket.»

Ifølge § 3 i selskapets love utgjør aktiekapitalen kr. 350 000,00 fordelt paa 700 aktier à kr. 500,00 lydende paa navn.

Da koncessionsloven for tiden er under revision og det efter hvad man har bragt i erfaring ikke kan vare længe før den nye lov kommer istand, finder Vasdragkommissionens flertal, bestaaende av Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen, at det vilde være heldigst om av-

gjørelsen av det foreliggende andragende utstaar til den nye lov er færdig. For det tilfælde, at departementet finder at burde realitetsbehandle andragendet paa et tidligere tidspunkt, har man nedenfor nærmere angit de vilkaar, som efter kommissionens opfatning bør tilknyttes tilladelsen.

Et mindretal, Haug og Lund, er ikke enig i, at avgjørelsen bør utstaa i paavente av ny lov. De anbefaler tilladelse meddelt paa basis av den gjældende lovgivning.

Vedkommende avgiftsspørsmålet bemerkes, at det vandfald, fra hvilket kraften skal leveres, ikke er koncedert overensstemmende med koncessionslovens § 2. Av denne grund og under hensyntagen til de iøvrig foreliggende omstændigheter finder kommissionens ovennævnte flertal, at der for leien bør erlægges avgift. Hvad dens størrelse angaar henvises til post 6 i nedenstaaende forslag til betingelser. — Haug og Lund var imot, at der paalægges avgift i nærværende tilfælde.

Kommissionen henleder oppmerksomheten paa, at kraften, ifølge andragendet, skal leies av A/S Hafslund, mens kontrakten, ifølge den medsendte avskrift, er opprettet med Aktieselskapet Fredriksstad Gas- og Elektricitetsverk. Før saken avgjøres, bør der bringes klarhet paa dette punkt.

En eventuel tilladelse for Fredriksstad Elektrokemiske Fabrikker A/S til at leie indtil 600 hk. fra Aktieselskapet Hafslund foreslaaes tilknyttet de nedenfor nævnte betingelser. Tilladelsen foreslaaes i tilfælde git for et tidsrum av høist 40 aar regnet fra den leiesøkende fabriks igangsætning. Haug og Lund foreslaar 55 aar og henviser til § 10 i den mellom parterne opprettede kontrakt.

Betingelser.

1.

Selskapets bestyrelse, som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne

tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavelsom senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

Haug og Lund stemte imot avsnittene: «Selskapets aktier av departementet.»

2.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

3.

Energien maa ikke anvendes i bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker ødelæggende paa omgivelserne.

4.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, kun benytte funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets

tjeneste erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

5.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom, avgjøres spørsmålet av 2 mænd, hvorav departementet og selskapet hver vælger en, samt av en av mændene tilkaldt opmand. Saafremt mændene ikke blir enige om valg av opmand, opnevnes denne av amtmanden i Smaalenenes amt. Hvem der skal bære omkostningerne ved skjønnet bestemmes av skjønsmændene.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

6.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1) pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedet for penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anven-

1) Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen foreslaar kr. 1,00, Haug og Lund kr. 0,00.

des til almenyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt udvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende regjeringsdepartement.

8.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4, er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Grivi og Valentinsen foreslaar:

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum og grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vasdragdirektøren, Haug og Lund finder, at denne bestemmelse bør utgaa. Den er spesielt urimelig i dette tilfælde, hvor der handles om et litet kraftbeløp og hvor fabrikken ligger ved en større by.

10.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

11.

Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen foreslaar:

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den

til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennomsnittspris paa disse produkter.

Haug og Lund finder, at en saadan bestemmelse ikke bør indtages, da den ikke er hjemlet i gjældende lov. Lund finder desuten, at den i sig selv er høist uheldig.

12.

Undergaar selskapet saadan forandring at foran anførte bestemmelse med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet, jfr. post 1, eller overtrædes bestemmelsen i post 10, er den ved resolutionen meddelte tilladelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.»

Man vedlægger den av Vasdragkommissionen paaberaabte avskrift av den mellem parterne indgaaede leiekontrakt samt et eksemplar av lovene for Fredriksstad Elektrokemiske Fabriker A/S.

I skrivelse til nævnte selskap av 5te februar 1915 meddelte departementet, at man antok at ville kunne anbefale den ansøkte kraftleie indvilget paa følgende betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 40 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre, der skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn.

Aktiekapitalen skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal selskapet være forpligtet til at underkaste sig de regler, som den norske lovgivning til enhver tid maatte indeholde vedrørende saadanne bedrifter.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av sine anlæg kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av sine anlæg at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger

den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forståelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,00 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at av-

sætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets udførelse. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

12.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I nævnte skrivelse utbad departementet sig derhos forklaring om grunden til, at kontrakten ifølge den indsendte avskrift var opprettet med Aktieselskapet Fr.stad Gas- og Elektricitetsverk, mens kraften ifølge andragendet skulde leies av A/S Hafslund.

Fra Fr.stad Elektrokemiske Fabriker A/S har man derefter mottat en skrivelse, datert 3dje november 1915, hvorav hitsættes følgende:

«Vi tillater os at erkjende mottagelsen av det ærede departements ekspedition av 5te februar d. a. angaaende de betingelser, paa hvilke departementet antar at ville kunne anbefale indvilget den av os søkte kraftleiekoncession.

Inden vi gaar nærmere ind paa de forskjellige bestemmelser, der er medtat i det av det ærede departement opstillede utkast til koncessionsbetingelser, tror vi at burde føie en del bemerkninger til den fremstilling, der er levert i vort koncessionsandragende av 19de mars f. a. Det viser sig nemlig, at de der givne opplysninger i visse punkter

ikke er saa nøiagtige eller fuldstændige, som maatte kunne findes ønskelig.

Foranlediget ved en bemerkning i departementets ovennævnte skrivelse nævner vi foreløbig, at det skyldes en inkurie, naar det i vort andragende heter, at vi har avsluttet kontrakt med Aktieselskapet Hafslund om leie av elektrisk kraft. Det rigtige er — som det ogsaa fremgaar av den departementet forelagte avskrift av kontrakten — at denne er indgaaet med Aktieselskapet Fredriksstad Gas- & Elektricitetsverk.

Vi beklager videre at maatte meddele, at vi paa den tid, da vort andragende blev indsendt, ikke var opmerksom paa, at vort styres formand, direktør K. G. Meldahl, formelt er dansk undersaat, idet han ikke har søkt om norsk statsborgerskap. Imidlertid har hr. Meldahl, der er bestyrer av og direktør ved Fredriksstad mek. Verksted, været bosiddende i Norge i nær 8 aar.

Dernæst tror vi at burde gi endel nærmere opplysninger angaaende de i vore fabriker optagne produktionsgrener — i tilslutning til det i vort andragende anførte.

Der fremstilles f. t. i vore fabriker tre forskjellige produkter: Klorur kali, metallisk natrium og natrium superoxyd.

Produktionen av klorur kali og natrium superoxyd betegner en ny industri her i landet.

Metallisk natrium har derimot allerede i nogen aar været fremstillet ved en anden indenlandsk fabrik. Imidlertid tjener metallisk natrium som raastof for fremstillingen av natrium superoxyd, og ialfald en væsentlig del av det av os fremstillede natrium kan forutsættes at ville bli viderebearbeidet som antydnet. Anlægget av vor superoxydfabrik — som iøvrig ogsaa av kloratfabrikken — er blit forsinket paa grund av krigen og dermed sammenhengende begivenheter, og superoxydfabrikken er iøvrig, paa grund av et indtruffet uheld, f. t. helt ute av drift. Vi har derfor i den forløpne tid eksportert — og eksporterer fremdeles — endel natrium. Dertil er der truffet bestemmelse om en utvidelse av natriumfabrikken, hvorved altsaa denne, og-

saa naar superoxydfabrikken er kommet i fuld drift, vil gi et paa eksport beregnet overskud av metallisk natrium utover, hvad der kommer til anvendelse i vor superoxydfabrik.

Det vil fremgaa av det anførte, at det stort set, fremdeles stemmer, naar vi i vort andragende har uttalt, at hvad vi forsøker at oparbeide er en helt ny industri. Imidlertid er vor fremstilling i andragendet blit noget kortfattet og gir efter ordlyden ikke noget helt billede av forholdene, som disse nu har artet sig, hvorfor vi har fundet det rigtigst her at gi en noget fyldigere forklaring. — Iøvrig er det selvsagt, at vi ikke har ment gjennom vore uttalelser i andragendet eller her i mindste maate at ville begrænse vor adgang til eventuelt at opta ogsaa andre produktionsgrene.

Vi fremhæver, at vort selskap er stiftet den 5te april 1913, og at vi — efterat vore forhandlinger med A/S Fredrikstad Gas- & Elektricitetsverk hadde ført til indgaaelsen av den det ærede departement forelagte kraftleiekontrakt — som bekjendt under 19de mars 1914 har indgit vort koncessionsandragende. Vi har følgelig ved andragendets indgivelse trodd at kunne regne paa at se den ansøkte tilladelse meddelt paa grundlag av bestemmelserne i den dengang som ogsaa nu fremdeles gjældende lov av 18de september 1909 (§ 14). Iøvrig tilføier vi, at selskapets vedkommende ved stiftelsen stod i den formening, at den paa-tænkte kraftleie under de givne forhold ikke faldt ind under koncessionslovgivningen. Imidlertid blev det senere inden vort selskap vakt tvil herom, hvilket da er grunden til, at vi, for alle tilfælders skyld, har fundet at burde indgi vort andragende.

Vi skal derefter fremkomme med en del mere specielle bemerkninger til de av det ærede departement foreslaaede betingelser.

ad utkastets § 1.

Koncessionstiden er her indskrænket til 40 aar. Vi henstiller at enhver tidsbegrænsning utgaar, eller dog at koncessionstiden sættes til mindst 55 aar. En koncessionstid

av kun 40 aar vilde visselig ikke stemme med den gjældende lov eller med den av myndighetene endog helt til den sidste tid befulgte praksis. Bestemmelsen vilde for den saks skyld heller ikke harmonere med det foreliggende forslag til ændringer i koncessionslovene, hvilket som bekjendt forutsetter en koncessionstid av indtil 60 aar.

Vi tror at kunne gaa ut fra, at det ærede departement, naar vi har gjort indvending mot en tid av kun 40 aar, i det mindste vil gaa med paa en forlængelse som av os antydnet, og skal derfor ikke, ialfald for tiden, gaa nærmere ind paa de forhold, som efter vor opfatning maa utelukke den kortere koncessionstid.

ad utkastets § 2.

Det følger av hvad vi ovenfor har opplyst om hr. Meldahls statsborgerforhold, at vi er avskaaret fra at akseptere § 2 i de os forelagte betingelser i paragrafens nuværende form. Vi foreslaar 1ste passus ændret derhen, at selskapets styre for en majoritets vedkommende skal bestaa av norske statsborgere. Paa samme maate kunde det i paragrafens 3dje passus hete, at mindst $\frac{2}{3}$ av aktiekapitalen skal være paa norske hænder. Ogsaa med disse modifikationer i de foreslaaede bestemmelser vil man selvsagt ha fuld sikkerhet for, at norske interesser til enhver tid blir raadende inden selskapet. Det tilføies, at bestemmelserne vil nødvendiggjøre forandringer i vort selskaps vedtægter.

ad utkastets § 8.

Under henvisning til, hvad vi foran samt i vort andragende av 19de mars har anført tillater vi os at henstille, at den foreslaaede avgift av kr. 1,00 pr. hk. over 500 hk. utgaar.

En avgift som den foreslaaede vilde, naar vort kraftforbruk maatte stige, kfr. nedenstaaende avsnit, hvorved andrages om tilladelse til at benytte et større kraftkvantum end de tidligere nævnte 600 hk., bli meget følelig for vort selskap. Og en avgift, spesielt den nævnte sats kr. 1,00 pr. hk.,

forekommer os litet rimelig i betragtning av, at vort selskap helt overveiende har norsk kapital, og at der videre kun er spørsmål om leie av et relativt beskedent kraftkvantum. Ogsaa dette, at vort selskap ialfald i det væsentlige har optat nye industrigrene skulde formentlig tilsi de lempeligst mulige vilkaar.

ad utkastets § 10.

Det synes os at heller ikke bestemmelse angaaende opsamling av fonds her har nogen naturlig plads.

Bestemmelser som de foreslaaede kan maaske være paakrævet, hvor en ny bedrift kan tænkes at ville gripe sterkt forstyrrende ind i en kommunes vante forhold derved, at en betydelig arbeidsstyrke trækkes til stedet (f. eks. en avsidesliggende bygd) i anlægstiden eller senere under fabrikkens drift. Det vil i saadanne tilfælde være klart, at f. eks. en nedlæggelse av bedriften vil kunne medføre store ulemper for kommunen. Og det kan være naturligt at der træffes bestemmelser, som forsaavidt gir kommunen en viss sikkerhet.

Helt anderledes staar saken i vort tilfælde. Opførelsen eller anlægget av vore fabrikker har visselig ikke trukket nogen ny arbeidsstyrke til Fredriksstad (paa den av os erhvervede tomt har der tidligere været en industriel bedrift, Fredriksstad Edikkesyrefabrik, som for nogen aar siden blev nedlagt, og vi har hittil udelukkende benyttet de allerede eksisterende fabrikkbygninger efter endel omindredninger). Det vilde derfor neppe være god mening i at paabyde avsætning av et fond «til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse» — hvad det ærede departement formentlig ogsaa vilde kunne faa bekræftet hos kommunens vedkommende. — Og hvad angaar den arbeidsstok, der er knyttet til vore fabrikkers drift, tror vi at burde oplyse, at vi netop sysselsetter adskillige arbeidere, som var blitt arbeidsledige derved, at andre bedrifter i distriktet var nedlagt (Bjørnebys Brug), resp. hadde indskrænket sin drift (Oxalsyrefabrik-

ken). Ønsket om at skaffe de ledige arbeidere sysselsættelse har endog for enkelte aktionærer været et medbestemmende moment ved deres aktietegning. — Vi tilføier, at ogsaa Fredriksstad kommune har vist interesse for at faa vor bedrift igang, idet kommunen, der ifølge den A/S Fredriksstad Gas- & Elektricitetsverk meddelte koncession har krav paa en viss avgift av de bortleiede kraftkvanta, beregnet pr. hk. og aar, har frafaldt denne avgift, forsaavidt angaar de første 1 000 hk., som vi maatte benytte.

Naar saa hertil kommer at vore fabrikkers samlede kostende (tomtearealet og de av os overtagne fabrikkbygningers indkjøpspris heri medregnet) kun andrar til ca. kr. 500 000,00—kr. 600 000,00, og at videre det samlede antal arbeidere, der nu ved anvendelsen av ca. 600—700 hk. har beskæftigelse ved fabrikkernes drift, ikke overstiger 40—45 mand, tør vi gaa ut fra, at det ærede departement vil gi os medhold i, at de momenter, der skulde kunne gjøre bestemmelser som de heromhandlede paakrævet, ikke er tilstede.

I denne forbindelse paapeker vi, at bestemmelserne i utkastets § 10, saavidt forstaaes, ingen hjemmel har i den gjældende koncessionslov. Det sees, at der efter lovens regler er adgang til ved meddelelse av koncession til erhvervelse av vandfald at opstille vilkaar som de heromhandlede (lovens § 2, post 7). Men i lovens kapitel vedrørende leie av energi findes ingen tilsvarende bestemmelse. Det er selvsagt, at denne forskjell er tilsigtet. Og selv om ikke opregningen i lovens § 14 ubetinget og i alle tilfælde er at anse som uttømmende — et spørsmål som vi ikke behøver at opholde os ved — saa synes det dog under enhver omstændighet at være uforenlig med loven, at medta andre eller mere byrdefulde vilkaar end i loven forutsat, med mindre der i det enkelte tilfælde skulde kunne paavises at foreligge særlige forhold, som maatte tilsi, at de strengere vilkaar blev opstillet. Det fremgaar imidlertid av det foran oplyste, at saa paa ingen maate her er tilfældet. Vore fabrikk-

ker er anlagt i et gammelt industridistrikt og sysselsætter i adskillig utstrækning folk, der er blit arbeidsledige ved andre bedrifters nedlæggelse. Og vor bedrift er av beskedne dimensioner. — Saalangt fra at der kan paa-vises særlige omstændigheter, som skulde gjøre det naturlig her at medta bestemmelserne om avsætning av fonds, skulde da meget mere vort selskap kunne gjøre regning paa at opnaa saa lempelige vilkaar som overhodet mulig — ogsaa i heromhandlede henseende.

I henhold til det anførte, henstiller vi, at ogsaa utkastets § 10 maa utgaa.

Der er vistnok ogsaa andre bestemmelser i de foreslaede vilkaar, som der paa forskjellige grundlag kunde gjøres indvendinger imot. Imidlertid er det vort ønske at imøtekomme det ærede departement, saalangt dette kan ske, uten at derved væsentlige interesser blir skadelidende. Vi erklærer os derfor beredt til at akseptere de øvrige i departementets utkast opstillede vilkaar, forsaavidt det ærede departement ser sig istand til at imøtekomme os, hvad de ovenfor omhandlede poster angaar.

Sluttelig tillater vi os under henvisning til den det ærede departement forelagte avskrift av vor kontrakt av 18de mars 1914 med A/S Fredriksstad Gas- & Elektricitetsverk, hvilken — som det vil bemerkes — gjælder et samlet kraftkvantum av 1 500 hk., at andra om kgl. tilladelse til at erhverve og benytte indtil 1 500 hk., heri altsaa inkludert de 600 hk., hvorom andragende tidligere er indgit. Det er at forutse, at vi i en nogenlunde nær fremtid vil komme til at øke vort kraftforbruk — vi bruker allerede nu vel 700 hk. uten at det for tiden kan avgjøres, hvorvidt vi vil komme op i det i kraftleiekontrakten forutsatte maksimum.

Erklæring fra vort selskaps bestyrelse overensstemmende med koncessionslovens § 15 følger vedlagt.»

Den i skrivelsen paaberaabte erklæring fra selskapets styre vedlægges.

Departementet utbad sig i skrivelse av 26de november 1915 Vasdragkommissionens fornyede uttalelse i saken.

I anledning av det av Fr.stad Elektrokemiske Fabriker oplyste om, at kraftleien var avsluttet med A/S Fr.stad Gas- & Elektricitetsverk og ikke som i det tidligere andragende anført med A/S Hafslund gjorde man Vasdragkommissionen opmerksom paa, at A/S Hafslund ved Indredepartementets skrivelse av 10de november 1898 fik tilladelse til at erhverve eiendomsretten til Fr.stad Gas- & Elektricitetsverks eiendomme m. v. i Fr.stad, kfr. vedliggende avskrift av nævnte skrivelse.

I møte den 9de december 1915 blev saken paany behandlet av Vasdragkommissionen, hvor der ifølge skrivelse av 17de s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«I anledning av selskapets andragende om tilladelse til at erhverve og benytte indtil 1 500 hk., heri inkludert de 600 hk., som var omhandlet i selskapets første andragende, anbefaler Vasdragkommissionens flertal, bestaaende av Vasdragdirektøren, Grevi og Valentinsen — i overensstemmelse med hvad flertallet fremholdt i Vasdragkommissionens uttalelse til departementet av 24de august 1914 — at koncessionsmeddelelse utsættes til den nye lov blir vedtat, mens Bugge og Bødtker fastholder mindretallets forslag om, at tilladelse meddeles paa basis av den gjældende lovgivning.

Paa foranledning av selskapets bemerkninger til enkelte av de av departementet forutsatte koncessionsbetingelser skal Vasdragkommissionen bemerke følgende:

ad utkastets § 1, saalydende:

«Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 40 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.»

Vasdragdirektøren, Grevi og Valentinsen fastholder, at tilladelsen i

tilfælde bør meddeles for et tidsrum av 40 aar.

Bugge og Bødtker anbefaler en koncessionstid av 55 aar.

ad utkastets § 2, saalydende:

«Selskapets styre, der skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn.

Aktiekapitalen skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.»

Vasdragdirektøren, Bugge og Bødtker anbefaler bestemmelsen forandrat saaledes, at der kun kræves, at mindst $\frac{2}{3}$ av styret og mindst $\frac{2}{3}$ av kapitalen skal være norsk.

Grivi og Valentinsen fastholder forslaget; forsaavidt der av hensyn til selskapet av departementet gjøres forandring i betingelsen, bør i saa tilfælde indtages bestemmelse om indløsningsret for staten (jfr. Ot. prp. nr. 15 — 1915, § 14,6).

ad utkastets § 8, saalydende:

«Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,00 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.»

Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen fastholder forslaget om en avgift av kr. 1,00.

Bugge og Bødtker foreslaar kr. 0,50.

ad utkastets § 10, saalydende:

«Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar

til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.»

Vasdragdirektøren, Bugge, Bødtker og Grivi finder efter hvad selskapet har anført, at dette krav maa kunne frafalles.

Valentinsen finder ogsaa, at kravet kan frafalles, hvis dette blir anbefalt av Fredrikstad kommunestyre.»

Efterat der mellem departementet og selskapets vedkommende har været ført mundtlige forhandlinger angaaende saken, har man fra advokat Sigurd Fougner, Kra., mottat en skrivelse, datert 24de februar 1916, hvorav hitsættes følgende:

«Paa foranledning og idet jeg refererer til den tidligere korrespondance mellem det ærede departement og ovennævnte selskap, kfr. spesielt det utkast til koncessionsvilkaar, som medfulgte departementets skrivelse av 5te februar 1915 samt selskapets bemerkninger til samme i skrivelsen av 3dje november 1915 — tillater jeg mig paa selskapets vegne at meddele, at man er villig til at akseptere:

- 1) At koncessionstiden sættes til 40 aar — om da regjeringen ikke finder at kunne gaa med paa et længere tidsrum.
- 2) At selskapets styre utelukkende skal bestaa av norske statsborgere (utkastets § 2, 1ste led), samt at mindst $\frac{2}{3}$ av aktiekapitalen til enhver tid skal befinde sig paa norske hænder (sammenlign § 2, 3dje led).
- 3) At utkastets bestemmelser §§ 8 og 10 blir staaende uforandret.

Hvad angaar bestemmelserne i § 10 om avsætning av fonds, har jeg imidlertid oppfattet det ærede departements chef, herr statsraad Urbye, derhen, at der efter det om anlægsarbeidenes omfang oplyste, kfr. spesielt benyttelsen av de allerede forhaandenværende bygninger, ikke kunde være behov for avsætning av noget fond til sikring for fattigkommunen i anledning av de hittil utførte anlæg. Det henstilles derfor, hvorvidt ikke 2det punktum i § 10 skulde

kunne formes som følger: «Likaledes er «selskapet forpligtet til efter vedkommende «departements nærmere bestemmelse at av- «sætte et fond til sikring for fattigkommu- «nen i anledning av mulige fremtidige «utvidelser av fabrikanlægget.» Efter omstændighetene finder dog ikke selskapet at burde gjøre sin aksept avhæn- gig av, at ordlyden ændres som her be- gjæret.

Endelig bemerkes — i tilslutning til tidligere mundtlige opgaver — at en stadig progress i selskapets kraftforbruk gjør det ønskelig, at koncessionen med engang gjøres gjældende for et samlet kraftkvantum av 2000 hk. (mot opgit 1500 hk. i skri- velsen av 3dje november 1915) — hvad jeg da altsaa herved paa selskapets vegne andrar om.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kapitel IV i lov av 18de sep- tember 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Fredriksstad Elektrokemiske Fabriker A/S koncession paa den ansøkte kraftleie omfat- tende ialt indtil 2000 elektr. hk.

For tilladelsen vil man anbefale opstil- let følgende betingelser, der er overensstem- mende med, hvad selskapet ifølge det foran- anførte har erklært sig villig til at akseptere:

1.

«Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 40 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre, der skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av nor- ske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn.

Mindst $\frac{2}{3}$ av aktiekapitalen skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlan- det uten samtykke fra vedkommende regje- ringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal selskapet være forpligtet til at under- kaste sig de regler, som den norske lovgiv- ning til enhver tid maatte indeholde ved- rørende saadanne bedrifter.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av sine anlæg kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførel- sen og senere ved driften av sine anlæg at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av ved- kommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om an- vendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger sel- skapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdieu.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmie-satser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,00 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk

energi. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

12.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.»

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Fredriksstad Elektrokemiske Fabriker A/S i medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 2000 elektr. hk. fra Fredriksstad Gas- & Elektricitetsverk paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 25de februar 1916 anførte betingelser.

3. A/S Tyinfaldene.

(Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 16de september 1908, 1ste bind nr. 40).

Kgl. resol. av 8de mars 1916.

Ved kgl. resol. av 16de september 1908 erholdt A/S Tyinfaldene tilladelse til at erhverve en række eiendomme og rettigheter i Aardal tinglag samt til at foreta reguleringsarbeider m. v. i Tyinvasdraget bl. a. paa betingelse av, at regulerings- og utbygningsarbeidene skulde være fuldført og driften av anlæggene paabegyndt inden 16de september 1920. Avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag og av koncessionsbetingelserne vedlægges.

Fra A/S Tyinfaldene har man mottat et andragende, datert 19de mai 1915, om to aars forlængelse av fristen for fuldførelsen av vandkraftsanlæggene.

Andragendet er saalydende:

«Ved kgl. resolution av 16de september 1908 er bestemt, at driften av de ved

nævnte resolution koncessionerte vandkraftsanlæg skal paabegyndes senest 16de september 1920.

De forberedende arbejder for utbygning av vandfaldene og reguleringsarbejdene paabegyndtes sommeren 1913 med et efter byggetidens længde avpasset byggeprogram.

Ved krigens udbrud i august 1914 blev man nødsaget til av hensyn til den foreliggende finansielle situation at indskrænke arbejdene til det mindst mulige, og da situationen fremdeles er den, at det er umulig at forutse, naar krigen vil være avsluttet og normale forhold atter være indtraadt, tillater vi os i ærbødighed at andra om, at fristen for fuldførelsen av vandkraftsanlæggene maa bli utskudt til 16de september 1922, idet vi herunder ikke forudsætter nogen forlængelse av selve koncessionens varighet.

Som nærmere begrundelse for vort andragende skal vi faa anføre, at det, om vandkraftsanlæggene skal kunne være færdig til drift allerede i 1920, vil være nødvendig i indeværende aar at anvende et meget betydelig beløb til forskjellige arbejder, som maa være færdigbygget, inden man med tilstrækkelig kraft kan gennemføre de store tunnel- og damarbejder, som kræver den længste tid for sin fuldførelse.

Da de for utbygningen nødvendige midler tilveiebringes gennem Norsk hydroelektrisk Kvælstofaktieselskap, og da dette selskap for tiden tiltrænger alle disponible midler for gennemførelsen av andre høist paakrævede og tidligere paabegyndte byggearbejder, kan vi ikke gjøre regning paa at faa gennemført de ovenomhandlede arbejder i indeværende sommer, likesom det overhodet er umulig at disponere med nogenlunde sikkerhet, saalænge krigen varer.

Vi tør derfor indtrængende henstille, at vort andragende av hensyn til disse ekstraordinære forhold maa bli indvilget.»

Under 2den juni 1915 anmodet man amtmanden i Nordre Bergenhus amt om at indhente Aardal herredsstyres uttalelse i sa-

ken, hvorhos man utbad sig amtmandens egen uttalelse.

Med paategningssskrivelse fra amtmanden av 5te september 1915 har man mottat utskrift av Aardal herredstyres beslutning i møte den 31te juli s. a.

Nævnte beslutning er saalydende:

«Heradsstyret hev ikkje kjennskap nok til den stoda A/S Tyinfaldene kan vera komne i av omsyn til Europakrigen til aa uttala noko um søknaden bør imøtekomast elder ikkje. Skulde regjeringi finna, at det er grunnar som visar det kan vera naudturvelegt, at søknaden vert imøtekomen, so vil heradsstyret nemna, at naar det no vert søkt um 2 aars utsetjing av tidi for vassdragets utbyggjing, so maa det paa den andre sida takast omsyn til dei mange uppsitjarar i bygdi, der baade direkte og indirekte vert hørte av desse utbyggjingsarbeid og som no heilt sidan A/S Tyinfaldene fekk koncession hev funne seg under usikre forhold. Skulde den umsøkte lengting av tidi for utbyggjingi gjera sitt til at arbeidet stoppa upp dei tvo fyrste aar vilde det vera serlegt uheldigt for bygdi paa mange maatar. Sidan A/S Tyinfaldene byrja med arbeid i Aardal er det vorte til det, at her no vilde verta ein heil del av bygdens eigne arbeidarar, som vilde verta arbeidslause um selskapet slutta med anleggsarbeidet.

I von um at A/S Tyinfaldene skulde halda fram med arbeidet sitt hev mange bygt upp hus og nye forretningar er byrja. Likeeins maatte selskapet daa for aa faa arbeidet ferdigt i dei siste 5 aar bruka so mange folk, at det i ei braahast vilde forrykkja forholdi i ei so liti bygd som Aardal, og ein kan tenkja seg alle dei ulempor som vilde vera ein fylgje av dette.

Gjeng regjeringi med paa aa imøtekoma søknaden so maa heradsstyret telja til, at det vert sett som vilkaar, at A/S Tyinfaldene vert tilplikta i resten av dette aar og til vaaren 1916 aa hava ein arbeidsstyrke paa minnst 150 mann og fraa vaaren 1916 og utyver ikkje under 200 mann. Likeeins maa bygdens eigne arbeidarar hava fyrerrett til aa faa arbeid hjaa selskapet framfyre

arbeidarar fraa andre bygdar. Likeeins maa heradsstyret krevja, at den part som selskapet pliktar aa betala i koncessionsavgift til heradet (etter «Stortingets nærmere bestemmelse» som det stend i koncessionslovi med omsyn til fordelingi millom stat og kommune) maa betalast til heradet fraa 16de september 1920 i forhold til kva tal hestekrefter vassdraget vert utbygt med.

Heradsstyret vil paa det alvorlegaste telja fraa, at søknaden vert imøtekomen paa andre vilkaar.

Dei 4 medlemmar som røysta mot dette framlegg røysta mot at selskapet fekk nokon utsetjing.»

I en paategningsskrivelse av 24de august 1915 har A/S Tyinfaldene i anledning av det av herredstyret anførte bemerket følgende:

«Vi skal bemerke, at vi idag har indsendt et andragende til Kongen om en utvidet reguleringstilladelse av Tya-vasdraget, hvorved hestekraften i det os tilhørende fald økes fra ca. 84 000 hk. til 101 600 hk.

Det trenger ingen paavisning, at det før dette andragende er avgjort er utelukket at utføre noget arbeide av større betydning i vasdraget. Ogsaa spørsmålet om kanalisering av Hereidelve vil paa forskjellig maate gripe ind i byggeplanerne, saa at der ogsaa er al grund til at oppebie en avgjørelse av dette spørsmaal før den endelige byggeplan fastlægges.

Det er vor agt at fortsætte de forbedende arbeider med en arbeidsstyrke paa ca. 50 mand, som til sommeren, hvis intet uforutset indtræder, vil forhøies til ca. 150, og vi vil med glæde ta disse arbeidere blandt bygdens folk i den utstrækning der findes habile arbeidere der.

Vi tror ikke, at en indvilgelse av vort andragende vil medføre ulemper av nogen betydning for bygden eller dens indvaanere. Saavidt os bekjendt er der ikke av hensyn til anlægget i Aardal begyndt nogen ny forretning, og den frygt herredsstyret har for, at man skal forrykke forholdene i Aardalbygden ved at maatte sætte paa en stor arbeidsstyrke, vil selvfølgelig være mindre

begrundet, hvis vort andragende indvilges og derved den til raadighet staaende byggetid forlænges.

At gjøre andragendets indvilgelse avhængig av, at vi allerede fra 1920 betaler en del av den løpende koncessionsavgift, kan vi ikke indse berettigelsen av, og de økonomiske fremtidsutsigter for industrien er ikke saa lyse, at der er nogen grund til at paalægge den denne unødige byrde.

Vi bemerker i denne forbindelse, at der paa selskapets aarlige generalforsamling i november maaned vil bli foreslaat at indkalde et større beløp paa aktiekapitalen, hvorved selskapets skatter (formuesskat) til Aardal vil økes i betydelig grad.

Under henvisning til vort foranførte maa vi anmode om, at andragendet indvilges uten betingelser paa samme maate som tilfældet, saavidt vi vet, har været med flere lignende andragender.»

I sin forannævnte paategningsskrivelse av 5te september 1915 har amtmanden bemerket følgende:

«Slik som forholdene for tiden stiller sig, anser jeg det ikke for urimelig, at der tilstaaes selskapet utsættelse med driftens paabegyndelse. Hvad jeg anser for at være farlig er, at en slik utsættelse kan medføre en senere forcering av anlægsarbeidene. Det vil efter mit skjøn bli til stor skade for distriktet, om man pludselig skulde faa en forcert igangsættelse av de anlæg, som allerede har faat koncession her i amtet.

Derfor forekommer det mig, at der er adskillig, som taler for, at selskapet vedtar at holde driften gaaende med en viss minimumstyrke. En slik bestemmelse vil ogsaa ha stor betydning for de økonomiske forhold i Aardal, hvor der allerede nu er en hel del arbeidere, som vilde bli arbeidsløse, om anlægsarbeidet nedlagdes helt.»

Med skrivelse av 17de september 1915 har man forelagt saken for Vasdragkommissionen, hvor der ifølge skrivelse av 1ste november s. a. i møte den 28de oktober s. a. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Vasdragkommissionen har fæstet opmerksomheten ved, at de for Tyin-anlægget opstillede frister for arbeidets paa-begyndelse og fuldførelse er 5 og 7 aar fra koncessionens datum mot nu vanlig 2 og 5 aar. Der har saaledes været levnet selskapet et ganske rummelig tidsrum for gjen-nemførelse av anlægget. Situationen er imidlertid den, at der hengik en betydelig del av denne tid uten at nogen egentlig arbeidsdrift kom istand. Tilladelsen meddeltes i 1908, mens de forberedende arbeider ifølge andragendet først paabegyndtes sommeren 1913, og ved krigens begyndelse blev der indskrænking til det mindst mulige. Man maa derfor antagelig gaa ut fra, at noget anlægsarbeide av betydning endnu ikke er utført. Da anlægget skal være færdig og i drift høsten 1920 er der saaledes igjen kun 5 aars byggetid, og dette maa under de nuværende forhold medgives at være knapt. Kommissionen er derfor stemt for, at der lempes paa fristen. En utsættelse paa 2 aar synes imidlertid noget lang. Man henviser til, at A/S Glomfjord, hvis konces-sion blev meddelt saa sent som i 1912 og som skulde være færdig med sine anlæg i 1919, har søkt om og faat tilladelse til 1 aars utsættelse med at fuldføre anlægget. Og-saa A/S Aura, hvis koncession er av 1913 og hvis anlæg skulde være færdige i 1920, har søkt om og faat kommissionens anbefaling til 1 aars utsættelse. Hvis tilladelsen blir meddelt, skal arbeidet her saaledes være fuldført i 1921. Kommissionen finder det paa basis herav rimelig, at man for nærværende begrænser utsættelsen for A/S Tyin-faldene til 1 aar, hvorved fristen for dets anlægs fuldførelse blir 16de september 1921.

Kommissionen henstiller, at der for at forebygge uheldige virkninger i distriktet, som vilde være en følge av hel stans og for at undgaa forcet drift senere, søkes istand-bragt arbeide ved anlægget i saa stor ut-strækning, som efter omstændighetene mulig. Man anbefaler, at der i den anledning saa snart ske kan optages forhandlinger med selskapet. Noget vilkaar utenfor dette har kommissionen ikke fundet at burde opstille.»

Departementet vil efter de fore-liggende opplysninger og erklæringer anbefale, at der tilstaaes ansøkeren nogen ut-sættelse med utbygningsarbeidernes fuldførelse og paabegyndelse av anlæggets drift.

Overensstemmende med Vasdragkom-missionens uttalelse antages imidlertid ut-sættelsen at burde indskrænkes til 1 aar. Der antages efter omstændighetene at burde tilknyttes den eventuelle utsættelse vilkaar om selskapets opretholdelse av arbeidsdrift omtrent i den utstrækning, hvori departementet efter forhandling med sel-skapet maatte bestemme til beskæftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning i samme utstrækning som hittil.

Departementet vil i henhold hertil rette henvendelse til selskapet om gjenoptagelse av arbeidsdrift.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At den ved kgl. resol. av 16de september 1908 fastsatte frist for fuldførelsen av A/S Tyinfaldenes utbygnings- og regule-ringsarbeider i Tyinvasdraget i Aardal, N. Bergenhus amt samt for paabegyndelsen av anlæggets drift forlænges med 1 — et — aar til 16de september 1921, — paa betin-gelse av, at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrækning som hittil til beskæftigelse av den i vedkom-mende bygder hjemmehørende befolkning efter Arbeidsdepartementets nærmere be-stemmelse.

4. A/S Matrefaldene.

(Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 16de sep-tember 1908, 1ste bind nr. 39).

Kgl. resol. av 8de mars 1916.

Ved kgl. resol. av 16de september 1908 erholdt A/S Matrefaldene tilladelse til at erhverve en række eiendomme og rettighe-ter i Masfjorden, Hosanger og Lavik ting-lag i Søndre og Nordre Bergenhus amter

samt til at foreta reguleringsarbeider m. m. i Matre- og Haugsdalselvne sammesteds, bl. a. paa betingelse av, at regulerings- og utbygningsarbeidene skulde være fuldført og driften av anlæggene paabegyndt inden 16de september 1920.

Avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag og av koncessionsbetingelserne vedlægges.

Fra A/S Matrefaldene har man mottat et andragende, datert 19de mai 1915, om to aars utsættelse med fuldførelsen av vandkraftanlæggene.

Andragendet er saalydende:

«Ved kgl. resolution av 16de september 1908 er bestemt, at driften av de ved nævnte resolution koncessionerte vandkraftanlæg skal paabegyndes senest 16de september 1920.

De forberedende arbeider for utbygning av vandfaldene og reguleringsarbeidene paabegyndtes sommeren 1913 med et efter byggetidens længde avpasset byggeprogram.

Ved krigens utbrud i august 1914 blev man nødsaget til av hensyn til den foreliggende finansielle situation at innskranke arbeidene til det mindst mulige, og da situationen fremdeles er den, at det er umulig at forutse, naar krigen vil være avsluttet og normale forhold atter være indtraadt, tillater vi os i ærbødighet at andra om, at fristen for fuldførelsen av vandkraftanlæggene maa bli utskudt til 16de september 1922, idet vi herunder ikke forutsætter nogen forlængelse av selve koncessionens varighet.

Som nærmere begrundelse av vort andragende skal vi faa anføre, at det, om vandkraftsanlæggene skal kunne være færdig til drift allerede i 1920, vil være nødvendig i indeværende aar at anvende et meget betydelig beløp til forskjellige arbeider, som maa være færdigbygget, inden man med tilstrækkelig kraft kan gjennomføre de store tunnel- og damarbeider, som kræver den længste tid for sin fuldførelse.

De for utbygningen nødvendige midler tilveiebringes gjennom Norsk hydro-elek-

trisk Kvælstofaktieselskap, og da dette selskap for tiden tiltrænger alle disponible midler for gjennomførelsen av andre høist paakrævede og tidligere paabegyndte byggearbeider, kan vi ikke gjøre regning paa at faa gjennomført de ovenomhandlede arbeider i indeværende sommer, likesom det overhodet er umulig at disponere med nogenlunde sikkerhet, saalænge krigen varer.

Vi tør derfor indtrængende henstille, at vort andragende av hensyn til disse ekstraordinære forhold maa bli indvilget.»

Under 2den juni 1915 anmodet man amtmændene i Søndre og Nordre Bergenhus om at indhente de interesserte herredstyrers uttalelser i saken, hvorhos man utbad sig amtmændenes egne uttalelser.

Med paategningsskrivelse fra amtmændene i Søndre og Nordre Bergenhus av henholdsvis 17de og 14de august s. a. har man mottat utskrifter av Masfjorden og Modalen herredstyrers enstemmige beslutninger i møter henholdsvis 10de juli og 14de august s. a. og av Lavik og Brekke herredstyrers beslutninger i møter henholdsvis den 17de og 30te juli s. a.

Masfjorden herredstyre uttaler bl. a. følgende:

«Uagtet herredsstyret maa indrømme, at den situation Europakrigen har skapt i flere henseender kan ha virket forstyrrende paa det av selskapet oprindelig opsatte byggeprogram for disse arbeiders utførelse, maa man, naar der nu søkes om to aars utsættelse med fuldførelsen, paa den anden side ogsaa ta hensyn til de mange opsittere i vedkommende bygder, der saavel indirekte som direkte berøres av disse utbygningsarbeider og som nu helt siden koncessionen for disse utbygningsarbeider blev git — i september 1908 — har befundet sig under meget usikre forhold.

Skulde nu en indvilgelse av den omsøkte forlængelse av tiden for utbygningens fuldførelse medføre, at intet arbeide i de nærmeste 2 aar blev igangsatt, vilde dette i og for sig, efter herredsstyrets opfatning, være overmaade uhedig, og dernæst vilde

det vel bevirke, at utbygningsarbeidene maatte forceres i de derpaa følgende 5 aar for at bli fullført til 1922, hvilket det av mange grunde bør være magtpaaliggende at forhindre av hensyn til de omliggende bygder.

Herredsstyret kan saaledes kun anbefale, at dette andragende indvilges paa den betingelse, at selskapet tilpligtes til straks at sette utbygningsarbeidene igang igjen, om end i noget mindre omfang end efter den oprindelige plan, og herredsstyret maa paa det alvorligste fraraade, at den omsøkte utsættelse gives paa andre vilkaar.»

Modalen herredsstyre uttaler, at det kan anbefale, at ansøkingen indvilges paa det vilkaar, at herredet fra 1920 av A/S Matrefaldene faar den aarlige godtgjørelse, som efter koncessionsbetingelserne vil falde paa dette herred.

Amtmanden i Søndre Bergenhus amt bemerker i sin nævnte paategningsskrivelse av 17de august 1915 bl. a. følgende:

«Jeg maa av de av A/S Matrefaldene anførte grunde paa det bedste anbefale, at fristen for fullføring av vandkraftanlæggene forlænges som ansøkt til 16de september 1922.

Paa den anden side finder jeg det med Masfjorden herredsstyre ønskelig, at anlægsarbeidene i størst mulig utstrækning forblir igang uten avbrytelse, og maa derfor anbefale, at et forbehold herom tages ved andragendets indvilgelse.»

Låvik herredsstyre har anbefalt utsættelse med utbygningen i 1 aar.

Brekke herredsstyre har intet at indvende mot, at andragendet indvilges.

Amtmanden i Nordre Bergenhus uttaler i sin paategningsskrivelse av 14de august 1915:

«Jeg har ikke noget imot, at den ansøkte utsættelse meddeles — under forutsetning av, at man kan sikre sig mot, at en

utsættelse medfører forcering av arbeidet. Forcært arbeidsdrift vil efter mit skjønn lede til uheldige følger for distriktet.»

Saken har derefter været forelagt Vasdragkommissionen, hvor der ifølge skrivelse av 1ste november 1915 i møte den 28de oktober s. a. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Vasdragkommissionen har fæstet oppmerksomheten ved, at de for Haugsdals- og Matreanlæggene opstillede frister for arbeidets paabegyndelse og fullføring er 5 og 7 aar fra koncessjonens datum mot nu vanlig 2 og 5 aar. Der har saaledes været levnet selskapet et ganske rummelig tidsrum for gjennomførelsen av sine anlæg. Situationen er imidlertid den, at der allerede er hengaat en betydelig del av denne tid uten at nogen egentlig arbeidsdrift er kommet istand. Tilladelsen meddeltes i 1908, mens de forberedende arbeider ifølge andragendet først paabegyndtes sommeren 1913 og ved krigens begyndelse blev der indskrænkning til det mindst mulige. Man maa derfor antagelig gaa ut fra, at noget anlægsarbeide av betydning endnu ikke er utført. Da anlægget skal være færdig og i drift høsten 1920, er det saaledes nu igjen kun 5 aars byggetid, og dette maa efter de nuværende forhold medgives at være knapt. Kommissionen er derfor stemt for, at der bør lempes paa fristen. En utsættelse paa 2 aar synes imidlertid noget lang. Man henviser til, at A/S Glomfjord, hvis koncessjon blev meddelt saa sent som i 1912 og som skulde være færdig med sine anlæg i 1919, har søkt om og faat tilladelse til 1 aars utsættelse med at fullføre anlægget. Ogsaa A/S Aura, hvis koncessjon er av 1913 og hvis anlæg skulde være færdig i 1920, har søkt om og faat kommissionens anbefaling til 1 aars utsættelse. Hvis tilladelse blir meddelt, skal arbeidet her saaledes være fullført i 1921. Kommissionen finder det paa basis herav rimelig, at man for nærværende begrænser utsættelsen for A/S Matrefaldene til 1 aar, hvorved fristen for dette anlægs fullføring blir 16de september 1921.

Kommissionen henstiller, at der, for at forebygge uheldige virkninger i distriktet, som vilde være følge av hel stans og for at undgaa forcert drift senere, søkes istandbragt arbeide ved anlæggene i saa stor utstrækning som efter omstændighetene mulig. Man anbefaler, at der i den anledning saa snart ske kan optages forhandlinger med selskapet.»

Departementet vil efter de foreliggende opplysninger og erklæringer anbefale, at der tilstaaes ansøkerne nogen utsættelse med utbygningsarbeidenes fullførelse og paabegyndelse av anlæggets drift.

Overensstemmende med Vasdragkommissionens uttalelse antages imidlertid utsettelsen at burde innskærkes til 1 aar.

Der antages efter omstændighetene at burde tilknyttes den eventuelle utsættelse vilkaar om selskapets opretholdelse av arbeidsdrift omtrent i den utstrækning, som departementet efter forhandling med selskapet maatte bestemme, til beskæftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning i samme utstrækning som hittil.

Departementet vil i henhold hertil rette henvendelse til selskapet om optagelse av arbeidsdrift ved anlæggene.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Fristen for fullførelsen av de ved kgl. resol. av 16de september 1908 tillatte regulerings- og utbygningsarbeider i Matre- og Haugsdalsvasdragene i Søndre og Nordre Bergenhus amter og for paabegyndelsen av anlæggets drift forlænges med 1 — et — aar til 16de september 1921, paa betingelse av, at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrækning som hittil til beskæftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse.

5. Randsfjord Træmasse- og Papirfabrik m. fl.

(Fornyelse i henhold til vasdragslovens § 69 av kgl. res. av 4de oktober 1912, 2det bind nr. 19).

Kgl. resol. av 24de mars 1916.

Ved kgl. resol. av 4de oktober 1912 er det bestemt:

1. At det i henhold til lov om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 tillates A/S Randsfjord Træmasse- og Papirfabrik m. fl. overensstemmende med de fremlagte planer, alternativ 1, 2 eller 3, at foreta en regulering av Randsfjord paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser.
2. At skjøn, der maatte foranlediges ved nævnte tilladelse, avgives av mænd, oppnevnt av Kongen.

Man vedlægger et avtryk av det til grund for den anførte resolution liggende foredrag, hvortil man tillater sig at henvise.

Naar kgl. tilladelse til vasdragsfarbargjørelse, sjøers uttapning, kanalers, dæmnings eller vandledningers anlæg m. v. er meddelt, maa ifølge vasdragslovens § 69 det anordnede skjøn tilstevnes inden 1 aar fra resolutionens avgivelse, idet i motsat fald foretagendet ikke kan iverksettes, forinden ny tilladelse er erhvervet. Denne bestemmelse er ved reguleringslovens § 25 ogsaa gjort anvendelig paa ekspropriationer i henhold til reguleringslovens § 15.

Fra foreningen til Randsfjords regulering har man mottat et andragende, datert 19de februar 1916 om, at ovennævnte resolution maa bli fornyet.

Nævnte andragende er saalydende:

«Da ekspropriationerne for denne regulering avholdtes i 1913 og 1914 blev der av visse grunde ikke ekspropriert tomt til damvogterbolig.

Det viser sig, at det blir nødvendig at erhverve saadan tomt ved ekspropriation. Det dreier sig kun om $\frac{1}{2}$ —1 maal jord i nærheten av dammen.

Under henvisning til § 69 i vasdragsloven tillater jeg mig herved paa vegne av vedkommende interesserte bruk, som har sluttet sig sammen om foretagendet i forening, nemlig «Foreningen til Randsfjords Regulering» at andra om, at ekspropriationstilladelsen maa bli fornyet, forsaavidt det ærede departement anser saadan fornyelse nødvendig for adgang til nu at ekspropriere tomt til damvogterbolig. De øvrige ekspropriationer er helt avsluttet i 1914.

Ved kgl. resol. 4de oktober 1912 er bl. a. bestemt, at skjøn, som maatte foranlediges ved reguleringstilladelsen, avgives av mænd opnævnt av Kongen. Mændene er opnævnt ved kgl. resol. 5te november næstefter fra Fredrikshald, Vardal, Ullensaker og Biri.

Da det vil være baade uforholdsmæssig kostbart og lite hensigtsmæssig at benytte de under 5te november 1912 opnævnte skjønsmænd under ekspropriation av tomt til damvogterbolig, fordi de bor saa langt undav, tillater man sig at forhøre, hvorvidt der er noget til hinder for, at ekspropriationen fremmes med skjønsmænd opnævnt av sorenskriveren i Hadeland og Land fra Jevnaker herreds skjønnsutvalg.

Finder det kgl. departement, at der ikke er anledning hertil, tillater jeg mig paa foreningens vegne at andra om, at der maa bli opnævnt nye skjønsmænd av Kongen, og at disse mænd i tilfælde opnævnes fra Jevnaker.»

I en paa foranledning avgit uttalelse av 29de februar s. a. har vasdragsdirektøren anført følgende:

«I anledning av det kongelige departements skrivelse av 25de ds. skal jeg tillate mig at meddele, at der fra min side intet høves at indvende mot fornyelse av den ved kongelig resolution av 4de oktober 1912 givne tilladelse til regulering av nævnte sjø av hensyn til ekspropriation av tomt til damvogterbolig. Heller ikke kan vasdragsdirektøren se nogen grund til at motsætte sig, at ekspropriationen fremmes med skjønsmænd opnævnt av sorenskriveren i

Hadeland og Land fra Jevnaker herreds skjønnsutvalg.»

Departementet skal bemerke, at regulering av Randsfjord er iverksat i henhold til den meddelte tilladelses alternativ I.

Efter de foreliggende opplysninger finder departementet med vasdragsdirektøren at kunne anbefale den ved kgl. resol. av 4de oktober 1912 ansøkerne hjemlede ekspropriationsret fornyet i det ansøkte øiemed.

Da det kun er spørsmaal om erhvervelse av $\frac{1}{2}$ —1 maal grund til damvogterbolig, finder man, at erstatningens størrelse maa kunne fastsættes av mænd opnævnt av vedkommende sorenskriver av det almindelige utvalg, idet der ikke antages at utkræves nogen speciel kyndighet hos skjønsmændene.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At den ved kgl. resol. av 4de oktober 1912 i henhold til reguleringsloven av 4de august 1911 meddelte tilladelse for A/S Randsfjord Træmasse- og Papirfabrik m. fl. til at regulere Randsfjorden fornyes overensstemmende med § 69 i lov om vasdrages benyttelse m. v. av 1ste juli 1887 til erhvervelse av fornøden grund til damvogterbolig, dog saaledes, at de derved foranledigede skjøn ikke blir at utføre av mænd opnævnt av Kongen.

6. A/S Aamdals Kobberverk.

(Tilladelse til overtagelse av A/S Aamdals Verks koncession av 16de januar 1914, 2det bind nr. 30).

Kgl. resol. av 26de mai 1916.

Ved kgl. resol. av 16de januar 1914 blev der meddelt et selskap A/S Aamdals Verk tilladelse til samtidig med erhvervelse av verket at erverve de dette som eiendom tilhørende vandfaldarettigheter m. v.

Koncessionen blev git for et tidsrum av 60 aar, regnet fra resolutionens datum,

og forøvrig paa nærmere betingelser, som er indtat i det til grund for resolutionen liggende departementsforedrag, hvorav avskrift vedlægges og hvortil man tillater sig at henvise.

Koncessionen blev imidlertid ikke benyttet og er bortfaldt, saaledes at der ikke knytter sig nogen retsvirkning til den.

I skrivelse til departementet av 19de februar 1916 har et nyt selskap «A/S Aamdals Kobberverk» ansøkt om, at der maa bli meddelt selskapet koncession paa ovennævnte vandfaldsrettigheter m. v. paa samme betingelser som opstillet for den tidligere koncession av 16de januar 1914, alene med en mindre forandring i betingelsernes post 8.

Av det innsendte andragende hitsættes følgende:

«Under henvisning til hvad der er oplyst i vor skrivelse til Socialdepartementet av 24de august f. a., hvorav avskrift vedlægges, tillater vi os hermed at andra om, at der maa bli meddelt os koncession til erhvervelse av de Aamdals Kobberverk tilhørende vandfaldsrettigheter paa samme betingelser, som er opstillet i den tidligere koncession av 16de januar 1914 alene med saadan forandring i koncessionsbetingelsernes paragraf 8:

Selskapet fritages for at innsende reguleringsplan etc. for arbeiderboliger, idet saadanne allerede forefindes i tilstrækkelig antal for det paatænkte belæg.

Det bemerkes, at den fornyede koncession paa drift av Aamdals Kobberverk er meddelt os ved kongelig resolution av 29de oktober f. a.»

Av den i andragendet paaberaabte skrivelse fra selskapet til Socialdepartementet av 24de august 1915 hitsættes følgende:

«Ved kongelig resolution av 16de januar 1914 blev der meddelt vort selskap koncession til drift av Aamdals Kobberverk. Paa grund av den finansielle situation forrige aar kom driften dog ikke igang.

For at kunne sette verket i drift har vi imidlertid nu utvidet vor kapital fra kr. 50 000,00 til kr. 225 000,00. Den samlede

kapital er fremdeles utelukkende paa norske hænder og skal være helt indbetalt i oktober d. a. Direktionens medlemmer er direktør N. A. Nielsen, formand, direktør H. K. Borchgrevink og direktør A. G. Wefring, Kristiania, overretssakfører A. S. Christensen, Skien, og ingeniør Alex. Christiansen, Aamdals Verk.

Selskapets vedtægter vedlægges.

Der agtes straks opsat et nyt og tidsmæssig malmvaskeri, hvortil tegningerne er færdige og grundarbeidene allerede er begyndt, og dersom ingen uforutseede hindringer indtræffer, vil vaskeriet være færdig til drift om 4 maaneder fra nu av.

Den maanedlige produktions størrelse anslaaes til mindst 100 tons salgsvare med ca. 20 % kobberindhold. Gruberne vil bli drevet paa betryggende bergmandsmæssig maate, og driften ledes av ingeniør Alex. Christiansen, som allerede har tiltraadt sin stilling.

Selskapet andrar om følgende forandring i den ved kgl. resolution av 16de januar 1914 givne koncession:

Koncessionsbetingelserne punkt 7.

At selskapet fritages for at innsende reguleringsplan etc. for arbeiderboliger, idet saadanne allerede forefindes i tilstrækkelig antal for det paatænkte belæg.»

Som anført i andragendet blev der ved kgl. resol. av 29de oktober 1915 avgit bestemmelse om overførelse til det nye selskap av den tidligere ved kgl. resol. av 16de januar 1914 meddelte koncession paa erhvervelse og drift av Aamdals Kobberverk.

Med hensyn til resol. av 29de oktober 1915 tillater man sig at henvise til vedlagte trykte fortegnelse over «Meddelte Bergverkskoncessioner 1915», side 29 og fig.

Selskapet har i skrivelse av 7de mars 1916 avgit erklæring om, at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold med hensyn til bestyrelsen.

Med skrivelsen fulgte avskrift av sel-

skapets vedtægter, som man tillater sig at vedlægge.

Saken har været behandlet i Vasdragkommissionen i møte den 30te mars 1916, hvor der ifølge skrivelse av 4de april næstefter blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ved behandling i 1913 av erhvervsandragende fra «A/S Aamdals Verk» uttalte Vasdragkommissionen blandt andet følgende:

«Ved bedømmelse av spørsmålet om, hvorvidt andragendet bør imøtekommes, mener Vasdragkommissionen, at det maa tages i betragtning, at det dreier sig om at skaffe kraft til et ældre grubeforetagende, et moment, som taler sterkt til fordel for indvilgelse. Dette i forbindelse med, at den energimængde, som alt i alt skulde kunne utvindes i de omhandlede fald efter det foreliggende, maa antages at være forholdsvis liten, gjør at kommissionen — uagtet aktiekapitalen er oplyst at ville bli væsentlig utenlandsk — ikke vil motsætte sig, at andragendet imøtekommes.»

Kommissionen nærer betænkeligheter ved som forholdene har utviklet sig at meddele koncession til selskaper, hvis kapital kan bli overveiende utenlandsk.

Da bergkoncession imidlertid allerede sees at være git, vil man ikke fraraade, at den ansøkte tilladelse meddeles.

Betingelserne antages at burde bli de samme, som de, der tilknyttedes erhvervs-tilladelsen av 16de januar 1914.

Da det ikke er legitimert, at de boliger, som selskapet har, fylder de krav, som er stillet i punkt 8, finder kommissionen, at det oprindelig opstillede vilkaar bør bibeholdes.»

Departementet vil anbefale den ansøkte koncession indvilget paa de samme betingelser, som blev opstillet ved koncessionen av 16de januar 1914.

Forsaavidt angaar betingelsernes post 8 vil man imidlertid foreslaa, at denne i likhet med hvad der ved kgl. resol. av 29de oktober 1915 blev bestemt med hensyn til den tilsvarende bestemmelse i betingelserne

vedrørende bergverkskoncessionen, lempes saaledes, at gjennomførelsen av forskrifterne om utstikning og regulering av tomter til arbeiderboliger gjøres avhengig av nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Videre vil man foreslaa, at den tidsfrist av 60 aar, som er opstillet i de forrige betingelsers post 11 for koncessionens varighet, blir at regne fra nærværende resolutions datum.

Ved kommunikationen av resolutionen vil man henlede selskapets oppmerksomhet paa, hvad departementet uttalte i forrige foredrag om, at der ved den eventuelle koncession intet vil være avgjort med hensyn til spørsmålet om tilladelse til at regulere vedkommende vasdrag (jfr. lov om vasdragreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 §§ 1 og 2).

Sluttelig bemerkes, at man efter omstændighetene ikke har fundet grund til at forelægge nærværende sak for Mo herredsstyre.

I henhold til det anførte tillater man sig saaledes at

indstille:

At det i henhold til lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom bestemmes, at den tilladelse, som ved kgl. resol. av 16de januar 1914 blev meddelt A/S Aamdals Verk, til at erhverve de verket som eiendom tilhørende vandfaldsrettigheter m. v. i Mo herred overføres til et nyt selskap «Aktieselskapet Aamdals Kobberverk».

Koncessionen meddeles paa de samme betingelser som dem, der er fastsat for koncessionen av 16de januar 1914.

Dog skal betingelsernes post 8, 2det punktum, lyde saaledes:

Tomterne hertil skal, saafremt vedkommende regjeringsdepartement bestemmer det, utstikkes efter en av dette forut godkjendt plan saaledes (osv som før).

Videre blir den i betingelsernes post 11 opstillede tidsfrist at regne fra nærværende resolutions datum.

7. A/S Birtavarre Gruber.

(Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 27de februar 1914, 2det bind nr. 31).

Kgl. resol. av 4de august 1916.

Ved kgl. resol. av 27de februar 1914 blev der git A/S Birtavarre Gruber tilladelse til at erhverve en del av Goulasjok og foreta regulering av Goulasjavre, Lyngen herred, Tromsø amt. Tilladelsen blev git paa en del nærmere angivne betingelser, hvoriblandt at utbygningsarbeidene skulde paabegyndes inden en frist av 2 aar fra resolutionens datum og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar, betingelsernes I, § 6.

Man vedlægger avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag og av de fastsatte betingelser.

Med skrivelse av 22de februar 1916 har man mottat et andragende av s. d. fra advokat Sigurd Fougner paa vegne av A/S Birtavarre Gruber om utsættelse med arbeidets paabegyndelse.

Andragendet er saalydende:

«A/S Birtavarre Gruber erholdt under 27de februar 1914 kongelig tilladelse til regulering av Goulasjavre m. v. paa nærmere angivne vilkaar. Blandt disse var ogsaa indtat bestemmelse om, at arbeidet skulde paabegyndes inden en frist av to aar efter tilladelsens meddelelse, altsaa saavidt forstaaes inden den 27de februar i indeværende aar.

Paa det nævnte selskaps vegne tillater jeg mig herved at andra om, at der maa bli bevilget selskapet 1 — et — aars henstand med paabegyndelsen av vedkommende reguleringsarbeider.

Til begrundelse av andragendet skal jeg faa lov til at oplyse:

Grunden til, at selskapet ikke hittil har set sig istand til at paabegynde reguleringsarbeidet, er at søke i den ved verdenskrigen hitførte finansielle depression. Da krigen brøt ut, var selskapet naadd saa langt, at man hadde truffet en preliminær overenskomst med utenlandske, væsentlig danske, finansmænd, hvorefter disse skulde skaffe selskapet kapital til utbygningen av vand-

kraften. Netop som selskapets direktør reiste til Kjøbenhavn for at faa bragt saken i endelig orden, brøt imidlertid krigen ut. Og saa panikartet som pengemarkedet stillet sig netop da, trak de nye interessenter sig selvsagt tilbake. I krigens første aar stillet forholdene sig ogsaa saaledes, at det ikke var mulig for selskapet at finde kapital, som var villig til at gaa med paa utbygningen av vandkraften.

Nu i den sidste tid er selskapet kommet i forbindelse med norsk kapital, som er sterkt interessert for at gaa til utbygning av vandkraften og som ventes definitivt at ville gaa med, saa snart de nye interessenter har faat anledning til gjennem undersøkelser paa stedet at overbevise sig om, at forholdene helt ut svarer til den rapport, som efter opdrag fra selskapet er utarbeidet av en vandbygningskonsulent i Kristiania (kaptein og ingeniør Hj. Johansen). De fornødne undersøkelser forsaavidt vil imidlertid ikke kunne foretages, før det atter ut paa vaaren eller forsommeren er blit snebart i fjeldet. Og det blir følgelig umulig for selskapet at gaa igang med det egentlige regulerings- og utbygningsarbeide inden utløpet av den i koncessionen satte frist.

Det tilføies, at det maaske turde være et spørsmaal, hvorvidt ikke krigen og de dermed sammenhengende begivenheter er at henregne blandt saadanne «overordentlige tildragelser», som ifølge koncessionsvilkaarene uten videre skulde lede til en forlængelse av den satte frist. Selskapet har imidlertid fundet det korrektest og forsigtigst at gjøre rede for stillingen og samtidig uttrykkelig andra om fristens forlængelse med et aar.

Subsidiært og for det tilfælde, at den endelige avgjørelse ikke skulde kunne træffes med en gang, andrar mine mandanter om, at fristen under enhver omstændighet maa bli forlænget med 2 — to — maaneder.»

Av hensyn til andragendets behandling er selskapet indrømmet midlertidig utsæt-

telse med utbygningsarbeidenes paabegyndelse.

Med skrivelse fra amtmanden i Tromsø av 1ste mai 1916 har man mottat utskrift av Lyngen formandskaps uttalelse om andragendet i møte den 25de april s. a.

Uttalelsen er saalydende:

Beslutning med 3 stemmer:

«Formandskapet anbefaler, at der gives «A/S Birtavarre Gruber utsættelse med paabegyndelse av reguleringsarbeidet vedkommende Goulasjavre indtil 1ste oktober 1916, idet man tillater sig at uttale forering om, at den satte tidsfrist maa være tilstrækkelig for baade den tekniske og den forretningsmæssige forberedelse av anlægget.»

Døving fremsatte forslag likelydende med ovenstaaende, kun med den forandring, at fristen utsættes til 1ste december 1916, hvilket forslag fik hans egen stemme.

Saken har derefter været forelagt Vasdragkommissionen, der i skrivelse av 5te juni 1916 har uttalt, at den finder de av ansøkeren anførte grunde fyldestgjørende, og anbefaler, at fristen for paabegyndelse av anlægget tillates forlænget med 1 aar.

I skrivelse av 2den juni s. a. har advokat Fougner paa ansøkerens vegne avgitt en ny forestilling, hvorav hitsættes:

«Det vil bemerkes, at «Birtavarre» ønsker den av de kommunale myndigheter enstemmig anbefalte utsættelse til oktober maaned d. a. som utilstrækkelig og fastholder sin begjæring om, at der, naar fristspørmaalet optages til endelig behandling, maa bli indrømmet selskapet henstand indtil utgangen av februar maaned 1917.»

Departementet finder efter de foreliggende oplysninger og erklæringer med Vasdragkommissionen at maatte anbefale indvilget det foreliggende andragende om 1 aars forlængelse av fristen for arbeidets paabegyndelse paa betingelse av, at anlæggets fuldførelse ikke derved utsættes.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Den ved kgl. resol. av 27de februar 1914 fastsatte frist for paabegyndelse av utbygning og regulering av Goulasjok og Goulasjavre, Lyngen herred, Tromsø amt, forlænges med 1 — et — aar paa betingelse av, at anlæggets fuldførelse ikke derved utsættes utover 27de februar 1921.

8. Storbross Træsliperi m. fl.

(Regulering av Strandefjorden og Øiangen i Valdres).

Kgl. resol. av 18de august 1916.

Stortinget har den 21de juli 1916 ved behandling av indstilling fra specialkomiteen om tilladelse til regulering av Strandefjorden og Øiangen i Valdres fattet følgende beslutning:

«Stortinget har intet at indvende mot, at det tillates Storbross Træsliperi m. fl. bruk i Bagna og Drammenselven at foreta en regulering av Strandefjorden og Øiangen i Valdres i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan med de av Vasdragkommissionen paapekte ændringer og med de av komiteen foreslaaede forandringer.»

Om denne beslutning tillater man sig at henvise til st. prp. nr. 145 for 1916 og indst. S. LVII for s. a., av hvilke dokumenter avtryk vedlægges.

Reguleringsplanen vil fremgaa av vedlagte avtryk med tilhørende tegninger samt av den i propositionen side 13 flg. indtagne skrivelse fra ansøkerne av 9de januar 1916.

De i Stortingets beslutning omhandlede ændringer i reguleringsplanen er følgende:

Strandefjorden maa efter vaarflommen ikke før 20de august tappes lavere end til cote 357,10 og ikke før 14de oktober lavere end til cote 356,50. Dog kan vedkommende departement i tiden mellem 20de august og 14de oktober paabyde sluppet regulert vandføring, forsaavidt departementet finder dette nødvendig for at undgaa skade eller

ulempe for færdsel eller fløtning. Departementets bestemmelse blir at indhente i hvert enkelt tilfælde.

Denne bestemmelse er forutsat indtatt i manøvreringsreglementet.

I de i propositionen foreslaaede reguleringsbetingelser er der besluttet saadan forandring, at den staten tilkommende aarlige avgift forhøies fra kr. 0,50 til kr. 1,00 pr. indvunden naturhestekraft.

Departementet har intet at bemerke ved disse ændringer.

Departementet vil foreslaa følgende tillæg til reguleringsbetingelserne:

«Koncessionshaverne pligter at finde sig i, at skjønnsretten, naar vedkommende grundeier samtykker deri, bestemmer, at ekspropriationserstatningen helt eller delvis ikke utbetales kontant, men at 5 pct. rente av skjønnsbeløpet eller dele derav betales som en aarlig avgift til vedkommende eiendom. Overtar staten i henhold til § 1 reguleringsanlæggene, skal de fastsatte erstatningsbeløp indbetales i statskassen, der overensstemmende med den da gjældende lovgivning ordner forholdet til grundeierne. Er grundeierens samtykke engang git, kan det alene ophæves med Arbeidsdepartementets samtykke, i hvilket tilfælde koncessionshaverne er pliktig at utbetale erstatningen kontant.»

Departementet vil saaledes anbefale, at der meddeles tilladelse til regulering av Strandefjorden og Øiangen i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan med de ovenfor nævnte ændringer paa de i følgende utkast opstillede betingelser, der er vedtatt av søkerne:

Betingelser

for regulering av Strandefjord og Øiangen.

1.

Reguleringsstilladelsen, der ikke kan overdrages, meddeles for et tidsrum av 60 aar regnet fra resolutionens datum. Ved reguleringstidens utløp er staten berettiget.

Vasdragskoncessioner — 5

til at kræve reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen opførte bygninger og indretninger avstaatt til det offentlige uten vederlag.

Spørsmålet om, hvilke bygninger og indretninger, der skal ansees opført av hensyn til reguleringen, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn efter lagrettelovens § 23.

Ønsker staten ikke at overta anlæggene, og der heller ikke opnaaes enighet om ny koncession, pligter koncessionshaverne paa egen bekostning og vaagnad at fjerne anlæggene.

Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

Det endelige valg av alternativ for reguleringen meddeles vedkommende regjeringsdepartement inden anlegget paabegyndes.

Valget er bindende saaledes, at det ikke valgte alternativ bortfalder.

Med hensyn til ret for staten til indløsning av anlæggene, inden koncessionstiden er utløpet, skal gjælde for denne tilladelse de lovbestemmelser, der maatte bli vedtatt av statsmyndighetene ved den forestaaende revision av reguleringsloven. De nærmere bestemmelser om indløsningen fastsettes av Kongen paa grundlag av de eventuelle lovregler.

Dog skal indløsning ikke kunne forlanges, førend 40 — firti — aar er gaatt, regnet fra koncessionens datum, eller — i tilfælde i tilslutning til en ny reguleringslovs bestemmelser — fra et senere tidspunkt.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner, som Kongen bestemmer, kr. 1,00 pr. naturhestekraft, naar og efterhvert, som den forøkedede vandkraft tages i bruk.

I henhold til samme lovs § 12 b til sta-

ten paa samme maate kr. 1,00 pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring før reguleringen, d. v. s. den vandføring, som før reguleringen erfaringsmæssig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende regjeringsdepartement efter indstilling fra Vasdragkommissionen.

3.

For den i punkt 2 omhandlede forøkelse av vandkraften skal koncessionshaverne i henhold til forannævnte lovs § 16 erlægge en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 2,00 for hver ved reguleringen indvunden naturhestekraft. Godtgjørelsen forfalder efterhaanden som reguleringsanlægget tages i bruk for vedkommende vandfald.

4.

Av den for hvert vandfald eller bruk indvundne økede kraft (beregnet som angit i punkt 2) utover 1 000 naturhestekræfter skal, efterhvert som utbygning sker, paa forlangende avgives 5 pct. efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement til de kommuner, hvor kraftanlæggene er beliggende, eller andre interesserte kommuner. Anlægget har ret til at fordre et varsel av mindst 1 aar for hver gang kraften uttages. Kraften skal leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dekke produksjonskostningerne med et tillæg av 20 pct. Størrelsen av produksjonskostningerne, hvori medregnes 6 pct. forrentning av anlægskapitalen, fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og anlæggets eiere eller i mangel herav ved lovlig skjøn. Hvis prisen beregnet paa denne maate vil bli uforholdsmæssig høi, kan dog kraften istedet forlanges avgit efter en maksimalpris svarende til den gjængse pris ved bortleie av kraft under lignende forhold. Maksimalprisen fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og den, som faar reguleringstilladelse, eller i mangel av

overenskomst ved lovlig skjøn. Hvis eierne leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold. Prisen kan saavel av departement som av koncessionshaverne forlanges revidert hvert 5te aar. Kraften avgives i den form, hvori den produceres og i den tid, da driften av kraftstationen regelmæssig foregaar. Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Det forbeholdes likeledes staten ret til paa samme vilkaar i hvilket som helst øiemed at utta andre 5 pct. av den økede kraft over 1 000 naturhestekræfter.

5.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av de i punkterne 2 og 3 omhandlede avgifter, disses erlæggelse og kontrol med vandforbruket samt angaaende avgivelse av kraft blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfælde at træffe av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Arbeidet skal paabegyndes inden en frist av 2 aar efter tilladelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som det paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

For hver dag nogen av disse frister uten tilladelse meddelt av Kongen maatte oversittes, erlægger koncessionshaverne en løpende mulkt til statskassen av kr. 50,00.

7.

Koncessionshaverne tilpligtes, forinden arbeidet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement arbeidstegninger for dammene m. v., saaledes at arbeidet ikke kan iverksettes, forinden planerne av ved-

kommende departement er approbert. Anlægget skal utføres paa en solid maate. Dets udførelse saavel som dets senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggets eiere.

8.

I tilfælde av at departementet finder det paakrævet, pligter eierne at stille til raadighet for det offentlige sundhetskassen uten godtgjørelse et for øiemedet tjenlig isolationslokale med fornødent utstyr, beregnet paa et saa stort antal patienter, som departementet bestemmer.

9.

Saafernt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets udførelse av amtmanden findes nødvendig, pligter eierne endvidere at utrede utgifterne herved.

10.

Arbeidet blir saavidt mulig at utføre ved norske funktionærer og arbeidere. Norsk arbeide og norsk materiel blir likeledes at anvende, forsaavidt det kan erholdes like godt, tilstrækkelig hurtig og til en pris, der ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra disse regler, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelse er i koncessionshavernes tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor kr. 50,00.

For overtrædelse av bestemmelsen om anvendelse av norsk arbeide og norsk materiel erlægges koncessionshaverne for hver gang en bot til statskassen av indtil 15 pct. av værdien efter departementets bestemmelse.

Tvist angaaende bestemmelsen om anvendelse av norsk arbeide og norsk materiel avgjøres av departementet.

11.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglementer utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement.

Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementerne er fastsat.

Saasnart der iverksettes utbygning av noget fald mellem Øiangen og Strandefjord, kan departementet forlange, at Øiangen reguleres med dettes (disses) tarv for øie. Indtil denne tid kan reguleringen utføres til fordel for faldene nedenfor Strandefjord, dog saaledes at der til enhver tid slippes en vandføring, som mindst tilsvarende nuværende minimalvandføring, og saaledes at de hittidige flomvandføringer ikke forekes.

Om nogen maatte forlange det, skal der fra Øiangen slippes mindst 1,5 m.³ pr. sek.

I tilfælde av at der senere kommer istand regulering i nogen av de ovenfor Strandefjord liggende sjøer, skal dammen for Strandefjord manøvreres paa en saadan maate, at vandstandene i Strandefjord fra vaarflommens slut til om høsten ikke blir værre end de, som indtræder, efter at den i nærværende tilladelse omhandlede regulering er gjennomført.

Forsaavidt dammene manøvreres i strid med reglementerne, kan koncessionshaverne paalægges en bot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Reguleringsanlæggenes eiere skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tapningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

13.

Eierne skal uten vederlag for de utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfrit avgi fornødent driftsvand til mulige senere kanal-anlæg for statens regning.

14.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eiere har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de derav følgende ulemper eller innskränkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eiere uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, om sker i krigsøiemed.

15.

Eierne pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av sine original-karter med opplysning om, hvordan maalingene er foretat, og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

16.

Reguleringsanlæggene eiere tilpligtes at træffe saadanne anordninger ved anlæggene og i tilfælde i vasdraget nedenfor disse samt at avgi vand i saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn.

Omkostningerne ved underskjønnet bæres av reguleringsanlæggene eiere.

Hvilken av parterne, der har at bære omkostningerne ved overskjøn, avgjøres av skjønnsretten.

Skade eller ulempe for fløtningen, der ikke paa denne maate avhjelpes, blir at erstatte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

17.

Koncessionshaverne tilpligtes paa departementets forlangende at stille regule-

ringsanlæggene tilhørende veier og broer til fri avbenyttelse for almenheten. Tvist avgjøres av departementet.

18.

Reguleringsanlæggene eiere skal utføre de foranstaltninger, som amtsveistyret finder nødvendig for saavidt mulig at avhjelpe skade og ulempe, som for almenheten maatte opstaa paa is- og vinterveier.

Amtsveistyrets bestemmelse kan indannes for departementet.

Ved fastsættelsen av ekspropriationserstatningerne i anledning av reguleringsgjennomførelse blir intet hensyn at ta til ansøkernes rettigheter i henhold til kontrakt tinglyst 7de september 1907 om regulering av Strandefjorden.

19.

Departementet kan under særlige omstændigheter meddele vandfalds- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlæggene, tilladelse til at benytte det ved reguleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggene eiere erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragkommissionen.

20.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller disses drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelsen av de i tilladelsen opstillede betingelser, skal koncessionshaverne stille sikkerhet for et beløp av indtil kr. 15 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

21.

Tilladelsen blir at tinglyse inden de tinglag, hvor reguleringsanlæggene er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte paahvile eiendommer eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers folier i panteregistret.

22.

Saafrømt det ved kongelig resolution av 13de juni 1908 approberte reglement for benyttelse av reguleringsdammen for Spe-rillen ændres derhen, at vandstanden nedenfor slusen skal holdes oppe paa 2,95 m. bare saa længe vandstanden ovenfor slusen er paa 4,35 m. eller derover, er koncessionsha-verne forpligtet til paa egen bekostning at sænke øvre slusetærskel og indløpet til samme 1,10 m. og utføre de dermed samho-rende arbeider.

23.

Koncessionshaverne underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foran-staaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Utgifterne med kontrollen bæres av koncessionshaverne.

24.

Koncessionshaverne pligter at finde sig i, at skjønnsretten, naar vedkommende grund-eier samtykker deri, bestemmer, at ekspro-priationserstatningen helt eller delvis ikke utbetales kontant, men at 5 pct. rente av skjønnsbeløpet eller dele derav betales som en aarlig avgift til vedkommende eiendom. Overtar staten i henhold til § 1 regulerings-anlæggene, skal de fastsatte erstatningsbe-løp indbetales i statskassen, der overens-stemmende med den da gjældende lovgiv-ning ordner forholdet til grundeierne. Er grundeierens samtykke engang git, kan det alene ophæves med Arbeidsdepartementets samtykke, i hvilket tilfælde koncessionsha-verne er pligtig at utbetale erstatningen kontant.

Mindre ændringer og modifikationer i de foreliggende planer, der maatte vise sig nødvendige, forutsættes departementet be-myndiget til at approbere.

Departementet vil senere fremlægge forslag til reglement for reguleringsdamme-nes manøvrering, hvilket skal utfærdiges, forinden ekspropriationerne tar sin begyn-delse.

Man antar, at de skjøn og takster, som foretagendet maatte foranledige, bør utføres av mænd, opnævnt av Kongen i henhold til reguleringslovens § 19.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

1. Det tillates Storbrosfoss Træsliperi m. fl. bruk i Bægna og Drammenselven at foreta en regulering av Strandefjorden og Øiangen i Valdres i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan med de ændringer, som er nævnt i Ar-beidsdepartementets foredrag av 18de august 1916, paa de betingelser, som er foreslaat i samme foredrag.
2. Skjøn og takster, som foretagendet maatte foranledige, blir at utføre av mænd opnævnt av Kongen.

9. Eidefoss Kraftanlæg A/S.

(Erhverv av Eidefossen i Vaage).

Kgl. resol. av 29de september 1916.

Med skrivelse fra overretssakførererne Berg & Schweigaard av 29de februar 1916 er til departementet indkommet et andra-gende av s. d. om tilladelse for et under-dannelse værende selskap, A/S Eidefossen Kraftselskap, til at erverve Eidefossen i Otta i Vaage.

Andragendet er saalydende:

«Eidefossen i Ottaelven ligger ca. 15 km. fra Otta st. (Gudbrandsdalen).

Ottavasdraget er bl. a. beskrevet i Hel-land: Kristians amt I pag. 326—336 (se spesielt angaaende Eidefossen pag. 335). Angaaende de seneste maalinger se «Vånd-standsagttagelser i Norske Vasdrag i 1913» (1914) pag. 38 og 234. Laveste vandføring anslaaes til 12 m.³ pr. sekund.

Eidefossen med tilliggende forrødne grundarealer og rettigheter har g.nr. 1, br.nr. 3 og g.nr. 159, br.nr. 3 i Vaage herryd.

Eiendommen er nu hjemlet ingeniør Eystein Søberg ifølge tinglæst skjøte.

Ingeniør Søberg har allerede i januar 1916 paa egne vegne indsendt til det ærede departement andragende om tilladelse til anlæg av høispændte kraftledninger m. v.

Herr Søberg agter nu — under forutsetning av koncessionsmeddelelse — at overdra fossen til et aktieselskap, der for tiden er under dannelse — Eidefossen Kraftselskap —.

Dette agtes dannet med en kapital av ca kr. 125 000,00. Planen er at utbygge for 1 200 hk.

Vi tillater os derfor hermed at andrage om:

1. at det maa tillates nævnte aktieselskap at erhverve fossen paa de for selskapet gunstigste betingelser;
2. at den tilladelse der meddeles eller er meddelt herr Søberg, i henhold til det før nævnte andragende, maa ansees meddelt ham paa aktieselskapets vegne eller overdrages dette.

Ingeniør Søberg har for egen regning allerede paabegyndt diverse forberedende grundarbeider, da det gjælder at skaffe kraft allerede fra høsten.

Kraften agtes dels benyttet til industriel bedrift i Ottadalen, dels bortleiet til Vaage kommune i henhold til kontrakt, hvorom der — under forbehold av kommunestyrets samtykke — er opnaadd foreløbig overenskomst i alt væsentlig. Videre vil endel av kraften bli disponert til bruk inden Sell kommune, idet der forhandles om bortleie av kraft til et interessentskap av op-sittere og gaardbrukere omkring Otta st. og omegn.

Kontrakten med Vaage kommune, hvis indvaanere forutsættes at bli hovedabonnenter paa kraft, forutsætter ogsaa indløsningsret for Vaage kommune efter 15 — femten — aars forløp.

De tilgrænsende kommuner (Sell og Nordre Fron) har andre brukbare fossefald for eventuelt kommunalt behov.

I henhold til det anførte og under henvisning til vedliggende bilag tør vi andra om koncessionstilladelse (erhvervelsestilladelse) for et selskap som nævnt og tør vi

utbede os oppgit de betingelser, hvorpaa det ærede departement vil kunne anbefale koncession. saa vi før koncession meddeles kan faa disse betingelser forelagt vedkommende interesserte.

Henseet til den forutsatte ordning med vedkommende kommuner — spesielt indløsningsretten for Vaage kommune — tør vi i ærbødighet andra om at koncessionsbetingelserne blir de gunstigst mulige for erhververne.

Unødige tyngende betingelser vil bringe det hele foretagende, der vil være til ubestridelig fordel for trakten — i fare.»

De med andragendet fulgte bilag vedlægges.

Efter at ha indhentet en foreløbig uttalelse fra vasdragdirektøren har man fra ansøkerne paa foranledning mottat en skrivelse av 4de april 1916 med en del nærmere opplysninger angaaende utbygningen m. v. Skrivelsen er saalydende:

«I henhold til konferance idag mellem herr sekretær Miøen og overretssakfører O. Chr. Berg tillater vi os hoslagt i anledning av vasdragdirektørens skrivelse av 23de mars d. a., at oversende:

1. Fløtningsinspektør Haaheims foreløbige utkast til utbygning, datert 10de mars d. a.
- 2—3. To skylddelingsforretninger av 10de september 1914 (avskrifter).
4. Skjøte av 6te oktober, tinglæst 6te november 1915 (avskrift).
5. Aktieindbydelse.

I tilslutning til ovenstaaende skal vi faa anføre, at ogsaa herr ingeniør Johan Kinck en av de første dage paa stedet vil gjennomgaa planen (bilag 1) for derefter eventuelt at utarbeide de fornødne yderligere tegninger vedrørende de forskjellige tekniske dispositioner for anlægget (vandbygningsarbeidet) m. v.

Det sier sig selv, at derefter ogsaa de fornødne bygningstekniske tegninger for maskininstallationen med vandindtaket m. v. vil bli utarbeidet og etterhaanden forelagt. (Disse er under drøftelse og utarbeidelse).

Da aktieindbydelsen maa utgaa i disse dage (kfr. bilag 5), for snarest at faa sikret den til anlegget fornødne kapital og anlæggets fuldførelse ved aarsskiftet 1916—1917, tør vi høfligst anmode om, at ekspeditionen av erhvervelsestilladelsen ikke maa opholdes av den endelige bestemmelse vedrørende den tekniske gjennomførelse (detaljer).

Vi tilføier, at selskapet blir et udelukkende norsk selskap, og at den fulde faldhøide agtes utnyttet.»

De i skrivelsen nævnte bilag vedlægges.

I skrivelse av 11te april har vasdragdirektøren avgitt en uttalelse, hvorav hitsættes:

«Efter det foreliggende er det selskaps tanke at utbygge Eidefossen i Otta beliggende mellem Vaagemo og Otta st., ca. 15 km. ovenfor sidstnevnte sted. Fossen har ifølge et medsendt profil paa en længde av ca. 400 m. et samlet fald paa ca. 14 m., som i sin helhet agtes utnyttet. Laveste vandføring er anslaaet til 12 m.³ og den totale kraftmængde utgjør saaledes omkring 1 700 turbinhk.

Efter planen er det tanken at bygge ut for 1 200 hk., dog saa, at den gjennomføres i 2 perioder, hver gang med 600 hk. Kraften er oplyst at skulle brukes dels til industriel bedrift i Ottadalen, dels agtes den bortleiet til Vaage kommune til dennes forsyning med elektrisk energi. Kommunen opplyses at være tillagt ret til at indløse anlegget efter 15 aars forløp.

Vasdragdirektøren skal bemerke, at de foreliggende opplysninger om, hvorledes planen er tænkt gjennomført i teknisk henseende, fremdeles er sparsomme. Det fremgaar imidlertid av søkerens skrivelse av 4de ds., at planen er under forberedelse og at tegninger vil bli utarbeidet og etterhaanden forelagt. Jeg har under disse omstendigheter intet at indvende mot, at andragendet optages til realitetsbehandling saasnaar den nødvendige uttalelse fra distriktets vedkommende foreligger, idet jeg gaar ut fra, at der som vanlig blir betinget teknisk kontrol med planer og utførelse.

Før avgjørelse finder sted bør selskapet formentlig være dannet og statuter foreligge. Det vil endvidere være av interesse at se kontrakten med Vaage kommune.»

I skrivelse til amtmanden i Kristians amt av 15de april s. a. bad man saken forelagt vedkommende herredsstyre og mulige andre interesserte til uttalelse, hvorhos man utbad sig amtmandens egen uttalelse.

Med paategningsskrivelse fra amtmanden i Kristians amt av 19de mai s. a. har man mottat vedlagte utskrift av Vaage herredsstyres beslutning i møte den 13de s. m.

Herredsstyret anbefaler enstemmig andragendet indvilget.

Amtmanden har likeledes anbefalt andragendet.

Paa foranledning av søkerne har Otta elvs fællesfløtningsforening i møte den 15de mars 1916 avgitt saadan uttalelse angaaende utbygningsplanerne:

«Det projekterte lenseanlæg ansees tilfredsstillende.

Imidlertid er der litt nedenfor indtaksdammen paa ytre side av kanalen et skjær, hvor der pleier at sette sig en tømmerlunne, som gaar helt ned til elvens østre bred. Ved den kanal og dæmning, som nu er projektert, vil denne lunne bli avskaaret fra land og umulig at rive, og man finder derfor at maatte forlange, at anlegget bortsprænger dette skjær, saa det ikke blir anledning for tømmeret at sette sig fast her. Dette maa ogsaa ansees at være i kraftanlæggets interesse, da det ellers vil være utsat for at tømmeret vil gjøre skade paa dæmningen og bryte ind i kanalen.»

Paa foranledning har man mottat en skrivelse fra søkerne, datert 24de mai s. a. der er saalydende:

«I besiddelse av ærede av dags dato tillater vi os at tilbakemelde, at selskapet blev konstituert den 5te mai dette aar under navn Eidefos Kraftanlæg Aktieselskap.

Selskapets bestyrelse har sit sæte i Vaage og bestaar av:

1. overretssakfører O. Chr. Berg,
2. brukseier Otto R. Sæthren og

3. ingeniør Eystein Søberg,
der er norske statsborgere.

Hoslagt følger kopi av erklæring, overensstemmende med koncessionslovens § 15. Den er idag sendt til undertegning av de 2 andre styremedlemmer og vil derefter straks bli sendt til departementet.

Avskrift av den med Vaage kommune avsluttede kontrakt, nemlig utkast og utskrift av herredsstyrets beslutning av 25de mars d. a. følger hoslagt.»

Den i skrivelsen nævnte avskrift av kontrakt med Vaage kommune samt erklæring fra selskapets bestyrelse overensstemmende med koncessionslovens § 15 vedlægges.

Likeledes vedlægges avskrift av skrivelse fra ordfører i Vaage til ingeniør Eystein Søberg angaaende en del av herredsstyret i møte den 25de mars 1916 vedtagne ændringer i kontrakten med kraftselskapet.

Saken har været forelagt Vasdragkommissionen, som ifølge skrivelse av 2den juni 1916 i møte den 27de mai s. a. har avgitt en uttalelse, hvorav hitsættes følgende:

«Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge almene hensyn, som taler imot tilladelsen. Man finder derfor at kunne anbefale andragendet indvilget.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

Betingelser:

1.

Selskapets styre skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa

ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldet inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha fuldført utbygningen samt ha paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidet til utbygning av vandfaldet paabegyndes, at forelægge departementet detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vandfaldets utbygning, saaledes at arbeidet ikke kan iverksettes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlægget skal udføres paa en solid maate. Dets udførelse saavel som dets senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne udgifter utredes av anlæggets eier.

4.

Selskapet skal saavel ved utbygningen av vandfaldet og opførelse av kraftstation m. v., som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlægget, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved utbygning og drift av anlægget og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

Vandragskoncessioner — 6

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstation og fabrikker. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saafernt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets udførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggets eier at utrede utgifterne derved.

10.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeiderne ved dets anlæg og fabrikker sundt og forsvarlig husrum.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker

o. l. skal komme til anvendelse ved selskaps anlæg.

11.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

12.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, med mindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produktionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

13.

Naar¹⁾ aar er forløpet fra koncessionens datum tilfaldet vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tuneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstation med tilhørende maskineri og andet tilbehør staten med fuld eiendomsret og uten vederlag. Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av departementet fastsat frist.

Anlægget med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuld driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskaps bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

14.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

15.

Forsaavidt der maatte paahvile de concederte eiendommer ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignede heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder multer, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 17) er paaført vedkommende eiendommer og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

¹⁾ Vassdragsdirektøren (Hugo-Sørensen), Grivi og Valentinsen foreslaar 60 aar, Bødtker og Haug foreslaar 75 aar.

16.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i post 11, post 14 eller 15, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

17.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser som forpligtende for sig og de koncederte eiendomme, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Selskapet skal inden to aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter.

Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendomme, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelsers post 17.

Kommissionen har ved behandlingen ikke fundet at kunne ta hensyn til muligheten av at Vaage kommune skulde komme til at overta anlægget. Man mener, at det faar bli et spørsmål, naar den tid kommer, hvordan staten bør stille sig i tilfælde av at Vaage indløser selskapets anlæg.

Kommissionen har fæstet oppmerksomheten ved, at den mellem ansøkeren og nævnte kommune oprettede kontrakt paa enkelte punkter synes at være uklar. Man

nævner særlig dens § 10 angaaende indløsningsretten. Første del av tredje passus synes vistnok at ha til hensigt at sikre kommunen at indløsningsretten skulde ske efter teknisk værdi, men tilføielsen av ordene «under forutsætning av fortsatt drift» turde gjøre spørsmålet mindre klart. I samme retning taler særlig sidste punktum i nævnte passus. — Man peker videre paa sidste passus i § 10. Som kontrakten er formet er der formentlig intet iveien for, at koncessionshaveren kan ha bortleiet kraften paa saadanne vilkaar, at retten til indløsning har en illusorisk værdi for kommunen.

Kommissionen har ikke villet undlate at henlede oppmerksomheten paa saken.»

I anledning av de av Vasdragkommissionen gjorte bemerkninger ved den foreliggende kontrakt med Vaage kommune har man fra ansøkerne indhentet en uttalelse, avgitt i skrivelse av 17de august 1916, der er saalydende:

«I anledning av Deres ærede av g. d. tillater jeg mig herved som styrets formand at stadfæste, at tilføielsen av ordene «under forutsætning av fortsatt drift» blev indtatt i kontrakten for at utelukke den paastand, at indløsningsretten efter «teknisk værdi» skulde kunne utlægges som nogen «nedrivningsværdi» eller «slagtningsværdi».

Jeg har personlig erfaring for at tilføielsen av ordene «under forutsætning av fortsatt drift» i lignende tilfælde er benyttet for at klarlægge betydningen av uttrykket «teknisk værdi».

Jeg skal videre faa tilføie, at selskapet ikke har bortleiet kraften paa saadanne vilkaar, at retten til indløsning har en illusorisk værdi for kommunen, hvilken mulighet Vasdragkommissionen sees at ha pekt paa.»

Departementet antar, at det planlagte foretagende vil være til fordel for de interesserte kommuner. Den med Vaage herred oprettede kontrakt antages efter den fortolkning, der ved ansøkerens skrivelse av 17de august 1916 er gitt av det av Vasdragkommissionen nævnte passus, tilfredsstillende.

lende. Man vil derfor med Vasdragkommissionen anbefale, at der i medhold av lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Eidefoss Kraftanlæg, Aktieselskap, tilladelse til at erhverve Eidefossen i Vaage.

. Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa nedenfor indtagne betingelser, ved hvis avfattelse man har tat hensyn til det foreliggende utkast til ny koncessionslov (Ot. prp. nr. 15 for 1916).

Koncessionstiden har man overensstemmende med Vasdragkommissionens flertal foreslaat sat til 60 aar.

Forsaavidt Vaage kommune ikke kommer til at benytte sig av sin indløsningsret efter kontrakten med selskapet, har man forbeholdt staten ret til indløsning under de samme betingelser, som i omhandlede kontrakt for kommunen bestemt. Dog skal staten ikke kunne gjøre denne ret gjældende, før et tidsrum av 40 aar er forløpet fra koncessionens datum, jfr. betingelsernes § 17.

I § 13 har man indtat bestemmelse om, at den kraft, som anlægget pligter at levere til stat og kommuner, kan forlanges avgit efter en maksimalpris, svarende til gjængs pris ved bortleie av kraft under lignende forhold.

I § 8 er indtat bestemmelse om, at de fattigfond, som selskapet pligter at opsamle, kan overføres til et for det hele land fælles fond.

Betingelserne, der er vedtat av selskapet, er saalydende:

Betingelser.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, eller med vedkommende departements godkjendelse norske

banker eller selskaper. Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst tredieparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier kraft fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavelsom senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldet inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha utbygget 600 hk. samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter. Eftersom Vaage og Sell herreders kraftbehov kræver det, skal utbygningen utvides i den utstrækning den forhaandenværende vandføring tilsteder.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 3 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en trediepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 13, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogensinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden utbygning av vandfaldet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne oplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vandfaldets utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlægget skal utføres paa en solid maate. Dets utførelse saavel som dets senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggets eier.

4.

Selskapet skal ved utbygningen av vandfaldet og opførelsen av kraftstationen m. v., anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved utbygning og drift av anlægget at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av de-

partementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4. er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av selskapets anlægsarbeider. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond.

Retten til tilbakebetaling av anlægstatsfondet bortfalder isaafald.

9.

Saafernt særskilt politiofsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offent-

lige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

10.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigs-tiemed.

11.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskaps anlæg.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten Kongens samtykke.

Selskapet er ansvarlig for, at dets kontraktører opfylder sine forpligtelser overfor arbeiderne ved anlægget.

13.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner (derunder ogsaa vedkommende amtskommune) efter vedkommende departements nærmere bestemmelse. likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre

vis major, streik eller lockout nødvendig-gjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produktionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn. Hvis prisen beregnet paa denne maate vil bli uforholdsmæssig høi, kan dog kraften istedet forlanges avgit efter en maksimalpris svarende til den gjængse pris ved bortleie av kraft under lignende forhold. Maksimalprisen fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av overenskomst ved lovlig skjøn. Hvis koncessionæren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

14.

Kraftselskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer det maatte anlægge til fri avbenyttelse for almenheten.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning det uten

væsentlig ulempe kan ske at fremføre riks-telefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist i anledning av denne bestemmelse avgjøres av departementet.

15.

Naar 60 — seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassiner, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationen med tilhørende maskineri og andet tilbehør og de av hensyn til kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Anlæg og bebyggelse, som maatte være til ulempe for anlæggets anvendelse kan det offentlige forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Selskapets grund og anlæg forøvrig, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for deres værdi efter skjøn paa sin bekostning.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

16.

Forsaaaviddt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

17.

Forsaaaviddt anlæggene ikke inden 40 aar, efterat denne tilladelse er meddelt, er indløst av Vaage kommune er staten beret-

tiget til at indløse disse paa de Vaage kommune forbeholdte vilkaar.

18.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement. De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

19.

Forsaaaviddt der maatte paahvile de koncederte eiendommer ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulktter, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tingslysning (jfr. post 22) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

20.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i post 12, post 19 eller 20 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

21.

Nærværende tilladelse kan ikke uten Kongens samtykke overdrages til andre.

22.

Nærværende tilladelse skal paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting

og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederede eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelsers post 15.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At det i medhold av lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Eidefoss Kraftanlæg, Aktieselskap, tilladelse til at erhverve Eidefossen i Vaage paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 29de september 1916 anførte betingelser.

10. Norsk Elektrokemisk Aktieselskap.

(Fristforlængelse. Jfr. kgl. res. av 5te juli 1906, 1ste bind nr. 2).

Kgl. resol. av 2den november 1916.

Ved kgl. resol. av 5te juli 1906 blev der meddelt Norsk Elektrokemisk Aktieselskap tilladelse til at erhverve bl. a. Dalsfos, Tveitereidfos og Solumfos i Kragerøvasdraget.

Tilladelsen blev meddelt bl. a. paa betingelse av, at de nævnte fosser skulde utbygges inden 10 aar fra koncessionens datum.

Ved kgl. resol. av 19de mars 1915 blev ovennævnte frist forlænget med 1 aar for Solumfos' vedkommende og med 3 aar for Tveitereidfos' vedkommende eller til 5te juli 1917 og 5te juli 1919.

Man vedlægger de til grund for nævnte resolutioner liggende departementsforedrag, hvortil man henviser.

Med paategningskrivelse fra amtmanden i Bratsberg amt av 23de juni 1916 har man mottat et andragende fra Norsk Elektrokemisk Aktieselskap, Kragerø, om yderligere forlængelse av fristerne for utbygningen av de oven nævnte fosser med et aar.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Under henvisning til vort andragende av 19de august 1914 om forlængelse av fristen for utbygningen av Solumfos og Tveitereidfos i Sannikedal, hvilket andragende blev indvilget ved kgl. resolution av 19de mars 1915, tillater vi os herved i ærbødighet at andra om yderligere utsættelse med denne frist i et aar, altsaa for Solumfos' vedkommende til 5te juli 1918 og for Tveitereidfos til 5te juli 1920.

Saalænge krigen varer kan vi nemlig ikke disponere over den kapital, som vi er sikret til fossenes utbygning. Paa den anden side vil vi ikke kunne utbygge fossene under krigen, fordi vi ikke vil være istand til at erholde de for utbygningen nødvendige materialer. Paa grund av vore forretningsforbindelser med Tyskland, hvortil vi ifølge bindende kontrakt sælger vor produktion, kan vi ikke erholde noget fra England og Amerika.»

Sannikedal herredsstyre har i møte den 19de juni 1916 enstemmig anbefalt, at andragendet indvilges.

Likeledes har Vasdragkommissionen i møte den 25de juli 1916 anbefalt andragendets indvilgelse, idet den finder de av ansøkerne anførte grunde for andragendet fyldestgjørende.

Departementet finder efter de foreliggende oplysninger og erklæringer med Vasdragkommissionen at maatte anbefale indvilget det foreliggende andragende om yderligere forlængelse med 1 aar av fristerne for utbygning av Solumfos og Tveitereidfos.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

De ved kgl. resolutioner av 5te juli 1906 og 19de mars 1915 fastsatte frister for utbygning av Solumfos og Tveitereidfos i Kragerøvasdraget forlænges med et aar eller henholdsvis til 5te juli 1918 og 5te juli 1920.

11. A/S Porsa Kobbergruber.

(Erhverv av nedre Porsa vandfald i Kvalsund).

Kgl. resol. av 10de november 1916.

Fra advokaterne Bredal, Christiansen og Fougner er til departementet indkommet en skrivelse datert 8de juni 1915 angaaende erhvervelse for A/S Porsa Kobbergruber av nedre Porsa vandfald i Kvalsund, Finmarken, til anvendelse ved bergverksdriften.

Av skrivelsen hitsættes følgende:

«Idet vi hoslagt oversender gjenpart av koncessionsandragende for Porsa Kobbergruber A/S om tilladelse til drift av dets gruber i Porsa, Vesterdalen og omegn, tillater vi os at meddele, at selskapet til sin drift agter at anvende kraft fra nedre Porsa vandfald, beliggende mellom det lille, nederste vand i Porsaelven («Tjernet») og sjøen, og dersteds utbygge omkring 600 hestekræfter.

Vi henviser i den anledning til vedlagte gjenpart av kontrakt mellom Landbruksdepartementet og A/S Vesterdalens Grubekompagni av 26de mars 1903, hvorved forholdet mellom staten som grundeier og A/S Vesterdalens Grubekompagni som indehaver av endel mutinger og utmaal paa kobberforekomster, beliggende i Kvalsund herred i Finmarkens amt, blev ordnet, og statens ret efter den norske bergverkslov av 14de juli 1842 § 14 til at delta i driften opgit til fordel for Vesterdalens Grubekompagni.

I denne kontrakts § 4 er bl. a. bestemt, at grubekompagniet i løpet av sommeren 1903 skulde avholde en ekspropriations- og skjønnsforretning til bestemmelse av den grund og det vand m. v., som efter bergverkslovgivningen kunde kræves avstaat til driften.

I samme kontrakts § 5 er videre bestemt, at ved den omhandlede ekspropriations- og skjønnsforretning skulde grubekompagniet kunne kræve avstaat en nærmere beskrevet strækning, uten fra statens side som grundeier at møtes med den innsigelse, at avstaaelsen ikke var nødvendig.

Ekspropriations- og skjønnsforretning

Vasdragskoncessioner — 7

som nævnt blev derefter avholdt 25de juli/23de oktober 1903. Ekstraktutskrift av forretningen vedlægges.

Som herav vil sees, blev — foruten det i kontrakten av 26de mars 1903 § 5 omhandlede grundareal samt et dertil støtende grundstykke langs Store Porsavand og Porsaelven — følgende avstaat til grubekompagniet:

- 1) Den hele staten tilhørende vandkraft mellom det lille, nederste vand i Porsadalen («Tjernet») og sjøen.
- 2) Adgang til opdæmning av Store Porsavand i fornøden høide og av det nedenfor liggende mindre vand (d. v. s. «Tjernet») i 3 — tre — meters høide.
- 3) Grundstykker til damfæste av størrelse 100 × 100 meter paa sydvestre side ved Porsaelvens utløp av Store Porsavand og 300 × 50 meter paa sydvestre side ved Porsaelvens utløp av det nedenfor liggende mindre vand («Tjernet»).

Den for disse avstaaelser fastsatte godtgjørelse en gang for alle stor kr. 8 230,00 er betalt, jfr. vedlagte skrivelse fra Landbruksdepartementet til advokat Christiansen av 11te mai 1915.

De Vesterdalens Grubekompagni ifølge kontrakt og ekspropriationsforretning tilkommende rettigheter er senere overdrat til A/S Porsa Kobbergruber, som nu agter at gjenopta driften av de omhandlede mutinger og søker koncession hertil overensstemmende med § 4 i lov av 18de september 1909.

Det tør formentlig antages, at A/S Porsa Kobbergruber, som saaledes i henhold til særskilt kontrakt med staten har erhvervet vandkraften i nedre Porsa fald med ret til fornøden opdæmning av de to nævnte vand i Porsaelven, ikke behøver yderligere tilladelse hertil, hverken efter lov 18de september 1909 om erhverv av vandfald m. v. eller efter lov 4de august 1911, jfr. lov 20de februar 1913, angaaende vasdragsreguleringer i industrielt øiemed.

For reguleringens vedkommende skulde dette forøvrig være saa meget mere klart, som den økning av vandkraften, som

derved indvindes, ikke paa langt nær naar det i lov 20de februar 1913 § 1, f, fastsatte minimum 2000 naturhestekræfter. Jfr. herom skjønnsforretningen, hvorved det er antat, at «den nedre del av det totale fald» («det vil sige mellem det lille, nederste vand» i Porsadalen og sjøen), som grubekompagniet har erklæret sig tilfreds med at erholde, ved fornøden opdæmning samt med «et tidsmæssigt kraftanlæg, idetmindste vil kunne yde de i henhold til erklæring fra bergmesteren for eventuel bergverksdrift «nødvendige 500 effektive hestekræfter», jfr. ogsaa bilag 3 hertil alternativ 2, hvorefter den omhandlede utbygning av det nedre fald antages at ville gi 580 hk. At videre nogen av de i lov 4de august 1911 § 1, litr. a—c, opstillede betingelser for koncessionspligt her skulde foreligge, er efter de stedlige forhold utelukket. Og hvad endelig litr. d og e i nævnte paragraf angaar er, som nævnt, opdæmningsret og ret til damfæste allerede avstaat til grubeselskapet i henhold til den med Landbruksdepartementet avsluttede kontrakt, likesom ogsaa den projekterte tunnel mellem Nedre Porsavand og «Tjernet» i sin helhet gaar over den selskapet i henhold til ekspropriationsforretningen tilhørende grund.

Heller ikke kan det, som sagt, antages, at der for A/S Porsa Kobbergruber skulde kræves nogen yderligere tilladelse til erhverv av det vandfald, som overensstemmende med ekspropriationsforretningen og kontrakten blev avstaat til A/S Vesterdalens Grubekompagni. I kontraktens § 7 var der uttrykkelig forbeholdt selskapet adgang til at overdra sine ved kontrakten hjemlede rettigheter. Og disse er altsaa nu overdrat til Porsa Kobbergruber, der saaledes — likesaalidt som i tilfælde A/S Vesterdalens Grubekompagni — kan behøve nogen yderligere tilladelse til at erhverve vandfaldet, selv om dette overensstemmende med lov 18de september 1909 antages ved yderligere regulering at kunne utbringes til 1000 hestekræfter.

Imidlertid ønsker selskapet paa forhaand at forvise sig om, at ogsaa staten paa

sin side deler dets her fremholdte opfatning med hensyn til koncessionsspørmaalet. Det tillater sig derfor at anmode det ærede departement om at ta spørmaalet under overveielse og træffe avgjørelse om, hvorvidt selskapet pligter at indhente nogen yderligere tilladelse for erhverv av vandfaldet. Vi skal her bemerke, at selskapet er paa det rene med, at vandfaldets overgang til staten under enhver omstændighet vil være en følge av koncessionen til drift av gruberne, saafremt selskapet derved tilstaaes det ansøkte «koncessionsfelt», idet vandfaldet ligger indenfor dette (jfr. lov 18de september 1909, hvorefter bergverket med tilhørende grundstykker og rettigheter inden koncessionsfeltet skal tilfalde staten ved koncessionstidens utløp).

Angaaende den projekterte utbygning tillater vi os iøvrigt at henwise til bilag 3 hertil, ingeniør S. Hertzbergs plan av september 1909, der foreligger i 2 alternativer:

- 1) for utnyttelse av den samlede faldhøide fra Nedre Porsavand (i ekspropriationsforretningen kaldt Store Porsavand) til sjøen, med vasdragets halve vandføring 250 liter pr. sek.;
- 2) for utnyttelse av faldhøiden fra «Tjernet» (i ekspropriationsforretningen kaldt det lille, nederste vand i Porsadalen) til sjøen, med den fulde vandføring av 500 liter pr. sek.

Av disse er det alternativ 2, som agtes lagt til grund for utbygningen.

Til yderligere veiledning oversendes de som bilag 4—8 hertil specificerte profiler og karter, hvortil vi tillater os at henwise.»

De med andragendet fulgte bilag vedlægges.

I en paa foranledning avgit uttalelse av 8de juli s. a. har vasdragdirektøren bl. a. anført følgende:

«Ifølge de fremlagte planer har Porsaelven ved utløpet av Nedre Porsavand et nedbørfelt av ca. 60 km.² og det samlede aarsavløp er antat = ca. 18 mill. m.³, svarende til en netto nedbørhøide av 300 mm. Nedre Porsavand, som ligger 212 m. o. h. og

er 1,1 km.² stort, agtes dæmnet 5 m. og sænket 3 m. i forhold til nuværende almindelige høivandstand, hvorved indvindes et magasin paa 8,8 mill. m.³. Med dette magasin har man forutsat at opnaa fuld regulering eller ca. 0,5 m.³ pr. sek. i regulert vandføring ved utløpet av Nedre Porsavand. Det samlede fald herfra til sjøen skulde efter dette repræsentere ca. 1 400 naturhestekræfter, og det 122 m. høie fald fra «Tjernet» til sjøen, som nu tænkes utnyttet av A/S Porsa Kobbergruber, ca. 800 naturhestekræfter. Denne kraftberegning er som nævnt basert paa en antat nettonedbør av 300 mm. overensstemmende med iagttagelserne ved nedbørstationen i Alten. Imidlertid er der siden 1911 utført iagttagelser i Porsa, som viser en betydelig større nedbør. I aarene 1911, 1912, 1913 og 1914 var nedbørhøiderne her nemlig henholdsvis 599, 534, 588 og 707 mm., i gjennemsnit ca. 600 mm. eller henimot det dobbelte av, hvad der i samme tidsrum blev observert i Alten. De ovenfor nævnte kraftmængder er derfor noget smaa, og man bør vistnok gaa ut fra som git, at det nedre fald fra «Tjernet» til sjøen kan utbringes til mer end 1 000 naturhestekræfter. Derimot kan det ikke antages, at der ved den paatænkte regulering av Nedre Porsavand vil indvindes saa meget som 2 000 naturhestekræfter i det nedenfor liggende underrett utnytbare fald.

Det fremgaar av kontrakten av 1903 mellem Landbruksdepartementet og Vesterdalens Gubekompagni, at den kun har hat til hensigt at ordne forholdet mellem selskapet og staten som grundeier, og at den derfor ikke medfører nogen indskænkning i anvendelsen av de senere vedtagne koncessions- og reguleringslover — jfr. kontraktens § 6.

Jeg maa paa grundlag herav og efter hvad jeg har anført om kraftens størrelse anta, at selskapet trænger tilladelse til erhvervelse av faldet.

Da reguleringen efter ovenstaaende ikke øker kraften med saa meget som 2 000 naturhestekræfter, jfr. reguleringslovens § 1, litra f. og da det ikke er sandsynlig, at

foretagendet rammes av nogen av de øvrige bestemmelser i nævnte lovparagraf — forholdet til grundeierne maa vel antages at være ordnet ved kontrakten med Landbruksdepartementet — skulde man formentlig maatte regne med, at foretagendet ikke rammes av reguleringslovens ordlyd. Dette vil imidlertid medføre den noget eiendommelige situation, at der ved en eventuel erhvervskoncession blir hjemfald paa vandfaldet og utbygningsanlægget, men ikke paa reguleringsdammen, hvilket i og for sig synes litet rimelig. Jeg peker paa dette punkt, for at man kan være opmerksom herpaa under den videre behandling av saken.

Hvad det rent tekniske angaar, saa har jeg for at spare tid pr. telefon spurgt advokat Christiansen, om det er meningen at dæmme «Tjernet» kun 1 m., saaledes som planlagt, eller om man skal tænke sig en opdæmning paa 3 m. som i 1903 fastsat. Videre gjorde jeg opmerksom paa, at det planlagte arrangement for regulering av Porsavand ikke gav anledning til 8 m. effektiv reguleringshøide saaledes som paatænkt. For at dette maal skulde naaes maatte der enten dæmnes noget høiere eller tunnellen lægges noget dypere end planlagt. Som svar herpaa har advokaten under 2den ds. oversendt avskrift av en skrivelse fra A/S Porsa Kobbergruber av 1ste s. m. gaaende ut paa, at man forutsætter om fornødent at dæmme tjernet 3 m. Avsnittet om Porsavandet maa antagelig forstaaes saaledes, at der tænkes opnaadd en effektiv reguleringshøide av 8 m. Hertil maa der som nævnt nogen forandring i arrangementet. Dette er imidlertid detaljer, som jeg gaar ut fra kommer ind under den tekniske kontrol, hvorom der som vanlig vil bli opstillet vilkaar.»

En gjennom vasdragsdirektøren mottat skrivelse fra A/S Porsa Kobbergruber til advokat Bredal av 1ste juli 1915 vedlægges.

I skrivelse til advokaterne Bredal, Christiansen og Fougner av 23de juli s. a. meddelte man, at da vandfaldet efter de foreliggende opplysninger vil kunne utbringes

til mer end 1 000 naturhestekræfter, antoges det nødvendig for selskapet at erhverve koncession til dets erhvervelse. Derimot antoges det tvilsomt, om reguleringstilladelse vilde tiltrænges.

Fra nævnte advokatfirma har man deretter mottat en skrivelse, datert 4de august s. a., der er saalydende:

«Vi har mottat det ærede departements skrivelse av 23de f. md., hvorefter det ansees nødvendig, at A/S Porsa Kobbergruber erholder tilladelse til erhverv av nedre Porsa vandfald.

Da selskapet, som i vort ærbødige av 8de juni d. a. meddelt, har villet underkaste sig departementets avgjørelse av dette spørsmål, tillater vi os i den anledning at andra om, at der maa bli git A/S Porsa Kobbergruber tilladelse overensstemmende med lov 18de september 1909 til at erhverve nedre Porsa vandfald til eiendom.

Idet vi iøvrig henviser til de ved vor skrivelse av 8de juni d. a. meddelte opplysninger, tillater vi os kun at be om, at der for denne koncession som for bergverkskoncessionen maa bli opstillet de lempeligst mulige vilkaar. Det er de samme hensyn, som gjør sig gjældende her, idet selskapets erhverv av vandfaldet jo kun sker for at skaffe den nødvendige kraft til at gjenopta grubernes drift.»

I skrivelse til amtmanden i Finmarken av 6te september s. a. bad man saken forelagt vedkommende herredsstyre og mulig andre interesserte til uttalelse.

I en skrivelse av 23de november 1915 har amtmanden anført følgende:

«Ved hoslagt at tilbakesende de med skrivelse fra ekspeditionschefen for vasdragavdelingen av 6te september d. a. mottagne dokumenter vedkommende andragende fra A/S Porsa Kobbergruber om tilladelse til at erhverve til eiendom Nedre Porsa Vandfald i Vesterdalen, tillater jeg mig at meddele, at saken har været forelagt Kvalsund herredsstyre, som i møte den 16de november sidstleden har fattet følgende beslutning:

«Andragendet indvilges, dog med forbe-

hold, at hvis driften nedlægges, falder vasdraget tilbake som kommunens eiendom.»

Herredsstyrets beslutning nævner ikke uttrykkelig den paatænkte regulering, men jeg har trodd at kunne undlate at tilbakesende saken til fornyet behandling, da dette vil ta meget lang tid og desuten herredsstyrets taushet om spørsmålet vistnok er ensbetydende med, at det ikke har hat noget at bemerke ved reguleringen.

Jeg tillater mig for mit vedkommende at anbefale selskapets andragende indvilget og antar ikke, at der er grund til at opstille særlige betingelser for erhvervskoncessionen utover de almindelige i koncessionsloven fastsatte vilkaar.

Hvad angaar den planlagte regulering av Porsaelven skal jeg bemerke, at forsaa vidt ikke den forøkelse av vandkraften, som opnaaes ved reguleringen, er saa stor, at foretagendet av den grund kommer ind under reguleringsloven (§ 1 f, jfr. lov av 20de februar 1913) kan der neppe bli spørsmål om at kræve reguleringen undergit koncession.

Efter underhaanden indhentede opplysninger er nemlig det paagjældende vasdrag fuldstændig ufarbart, og om fløtning er der ikke tale. Hellerikke foregaar der noget fiske i selve elven, men kun et ubetydelig ørretfiske i Porsavandene. Disse ligger tilfjelds omgit av helt udyrklar jord, og deres opdæmning eller uttapning kan derfor ikke antages at medføre nogen skade. Endelig maa det efter de foreliggende opplysninger om disse vands størrelse ansees for git, at de ikke indgaar under reguleringslovens § 1 d.

Da der efter det anførte ikke knytter sig nogen almen interesse til det vasdrag, om hvis regulering der er spørsmål, har jeg ikke fundet anledning til at indhente yderligere uttalelser om saken.»

Saken har derefter været forelagt Vasdragkommissionen til uttalelse. Ifølge skrivelse fra kommissionen av 16de december 1915 blev der i møte den 13de s. m. besluttet avgit saadan uttalelse:

«Efter det foreliggende antar Vasdrag-

kommissionen, at der vil utkræves kongelig tilladelse i henhold til lov av 18de september 1909 for A/S Porsa Kobbergruber for at kunne erhverve Nedre Porsa vandfald til eiendom, men at der ikke vil utkræves nogen særlig tilladelse efter lov av 4de august 1911 for den her paatænkte regulering.

En saadan erhvervstilladelse anbefales indvilget under forudsætning av, at den koncession paa drift av gruberne og øvrige eiendomserhvervelser som i tilfælde blir meddelt A/S Porsa Kobbergruber, blir tilknyttet de efter lov av 18de september 1909 almindelige vilkaar under hensyntagen ogsaa til de vilkaar, som er bragt i forslag i Ot. prp. nr. 15, 1915, og at der av hensyn til vandfaldserhvervelsen herunder særlig blir betinget:

Selskapets styre, som skal ha sit sæte her i riket, skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere. Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktiekapitalen skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Aktierne kan ikke med retsvirkning erhverves av andre end norske statsborgere. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevne i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Selskapets love blir at forelægge vedkommende regjeringsdepartement til godkjendelse. Forandringer i lovene som angaar bestyrelsens virksomhetsomraade eller som forøvrig berører noget i denne koncession omhandlet forhold maa ikke finde sted uten departementets godkjendelse.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 5 aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden 7 aar derefter.

Ved tidsberegningen medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges sel-

skapet en løpende mulkt av kr. 50,00 pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygning av vandfaldet og ved opførelse av kraftstation m. v. som ved de bedrifter, der forsynes med kraft fra anlægget, utelukkende anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygning og drift av anlæggene at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av 2 mænd, hvorav departementet og selskapet hver vælger en, samt av en av mændene tilkaldt opmand. Saafremt mændene ikke blir enige om valg av opmand, opnævnes denne av amtmanden i Finmarkens amt. Hvem der skal bære omkostningerne ved skjønnet bestemmes av skjønsmændene.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 % — femten procent — av værdien.

Anvendes anlæggets vandkraft til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne

her i riket paa energi eller paa de ved denne bevirkede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av vedkommende regjeringsdepartement.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdraget og utbygning av vandfaldene paabegyndes at forelægge vedkommende regjeringsdepartement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksettes forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavelsom deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn.

De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggets eier.

Naar 60 aar er forløpet fra koncessionens datum tilfaldet vandfaldet med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v., reguleringsanlæggene samt de til utbygningen erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende regjeringsdepartement fastsat frist.

Selskapet er forpligtet til at avgi indtil 5 pct av den til enhver tid utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende eller til andre interesserte kommuner efter vedkommende regjeringsdepartements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Kraften beregnes efter en maksimalpris beregnet paa at dekke produktionsomkostningerne med et tillæg av 20 pct. I produktionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen.

Produktionsomkostningernes størrelse fastsettes ved overenskomst mellem ved-

kommende regjeringsdepartement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsettelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar.

Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres. Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning.

Selskapet forpligter sig til paa sin bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

Koncession ansees som ikke tilstaaet forsaavidt ikke ældre panteheftelser, servitutter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, der maatte paahvile de koncederte eiendommer fjernes eller viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulktter, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende regjeringsdepartement tillates at bli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning er paaført vedkommende eiendommer og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning ikke længer opfyldes, eller overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiemajoriteten i selskapet er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser som forpligtende for sig og de koncederte eiendommer,

indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse med tilknyttede betingelser paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verne-ting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.»

Ifølge meddelelse fra Socialdepartementet er der ved kgl. resol. av 4de august 1916 gitt A/S Porsa Kobbergruber koncession til drift av omhandlede gruber paa en del nærmere betingelser. Likeledes er der ved kgl. resol. av 13de oktober 1916 paa nærmere betingelser meddelt tilladelse for selskapet til anlæg av taugbaner ved gruberne.

Et avtryk av resolutionen og koncessionsbetingelserne vedlægges.

En paa foranledning mottatt erklæring, datert 7de september 1916, fra selskapets bestyrelse overensstemmende med koncessionslovens § 15 vedlægges likeledes.

Departementet skal bemerke, at man med Vasdragkommissionen er enig i, at selskapet ikke trenger koncession til regulering av omhandlede vasdrag. Hvad den ansøkte erhvervskoncession angaar, skal man bemerke, at kraftmengden i det omhandlede fald er forholdsvis ubetydelig, antagelig noget over 1 000 naturhk. Da kraftmengden ikke ansees tilstrækkelig for selskapets grubedrift foreligger der andragende om at faa leie kraft fra det staten tilhørende øvre Porsa vandfald. Dette andragende er for tiden under behandling i departementet.

Departementet vil med Vasdragkommissionen anbefale, at der i medhold av lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles A/S Porsa Kobbergruber tilladelse til at erhverve nedre Porsa vandfald, d. v. s. faldet i Porsaelven nedenfor det saakaldte «Tjernet».

Efter forhandling med selskapet har man utarbeidet et utkast til koncessionsbetingelser, der er vedtatt av bestyrelsen.

Koncessionstiden vil man, under hensyn til at kraften skal benyttes til grube-

driften, anbefale sat til 80 aar, saaledes som for bergverkskoncessionen bestemt.

Forsaavidt selskapets bergverksrettigheter maatte tilfalde staten før utløpet av de 80 aar, er der i post 9 slutn. indtatt bestemmelse om, at ogsaa vandfaldet m. v. samtidig skal tilfalde staten.

Man henviser forøvrig til betingelserne for bergverkskoncessionen, hvor bl. a. den sedvanlige bestemmelse om avsætning av fattigfond vil findes indtatt.

Betingelserne er saalydende:

Betingelser

for tilladelse for A/S Porsa Kobbergruber til erhverv av Nedre Porsa vandfald.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavelsom senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldet og den projek-

terte regulering inden 5 — fem — aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 7 — syv — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 7, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdraget og utbygning av vandfaldet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksettes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal ved utbygningen av vandfaldet og opførelsen av kraftstation m. v. anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende

hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag og ved utbygning og drift av anlæggene at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

7.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse af priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

8.

Selskapet er forpligtet til, efterhvert som utbygning sker, at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til de kommuner, som vedkommende departement maatte bestemme, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lock-out nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produksionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produksionsomkostningene medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter

departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

9.

Naar 80 — otti — aar er forløpet fra koncessionens datum, tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstation med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanlæg med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

Saafremt selskapets bergverksrettigheter i henhold til betingelserne for dets bergverkskoncession eller i henhold til bestemmelsen i § 7 i lov av 18de september 1909 eller av anden grund maatte tilfalde staten, før koncessionstiden er utløpet, tilfalder ogsaa samtidig vandfaldene m. v. staten paa samme maate som ved koncessionstidens utløp.

10.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 5 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

11.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendommer seldre pantehftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritert for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulktter, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 14) er paaført vedkommende eiendommer og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

12.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

13.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i post 7, 11 eller 12, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

14.

Denne koncession kan ikke overdrages til andre uten kongelig tilladelse.

15.

Koncessionen skal paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlag m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers post 9 blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendomme.

16.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke ved anlaggene.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At det i medhold av lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles aktieselskapet Porsa Kobbergruber tilladelse til at erhverve nedre Porsa vandfald i Kvalsund herred, Finmarkens amt, paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 10de november 1916 anførte betingelser.

12. Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap.

(Tilladelse til at overta den Badische Anilin u. Soda-Fabrik ved Den norske Regjerings res. av 12te december 1906 meddelte kraftleiekoncession m. v. Jfr. 1ste bind nr. 10 og 13).

Kgl. resol. av 17de november 1916.

Ved Den norske Regjerings resol. av 16de november 1906 blev det tillatt det tyske selskap Badische Anilin u. Soda-Fabrik at erhverve eiendommene g.nr. 14, br.nr. 2, 5, 6, 9, 15, 16 og 20 i Oddernes herred, Lister og Mandals amt. Samtidig blev det tillatt samme selskap at leie elektrisk energi av Aktieselskapet Kristianssands Fossefald og Elektricitetsverk for et tidsrum av 50 aar fra 15de juli 1907 paa en del nærmere betingelser, av hvilke punkt 1 hitsættes:

«At selskapet senest inden 1ste april 1907 opretter et norsk selskap til bygning og drift av fabrikanlæg ved Kristianssand under navn av Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap med sæte og kontor i Norge og med en kapital av mindst kr. 200 000,00 og anmelder selskapet overensstemmende med norsk lov.»

Avtryk av det til grund for tilladelsen liggende departementsforedrag tillater man sig at vedlægge.

Det ovenfor omhandlede norske selskap er dannet overensstemmende med den citerte bestemmelse. Nogen formel overdragelse til dette selskap av eiendommer og kraftleiekontrakt har derimot ikke fundet sted.

Ved kgl. res. av 11te februar 1907 blev det yderligere tillatt Badische Anilin- und Soda-Fabrik at erhverve g.nr. 14, br.nr. 13 i Oddernes til supplering av de tidligere tillatte erhverv.

I skrivelse av 26de januar 1916 har advokat Heyerdahl andraget om adgang til formel overdragelse av kraftleiekontrakten og eiendommene til det i betingelserne nævnte selskap Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap. Denne skrivelse er saalydende:

«Efter anmodning av Badische Anilin- & Soda-Fabrik, Ludwigshafen a/ Rhein, tillater jeg mig at gjøre nærværende henvendelse til det ærede departement.

Ved Den norske Regjerings resolution av 12te december 1906 blev det git nævnte selskap tilladelse til at erhverve en række eiendommer i Oddernes tinglag, Lister og Mandals amt. samt til at leie elektrisk energi av aktieselskapet Kristianssands Fossefald og Elektricitetsverk.

Tilladelsen blev git bl. a. paa betingelse av, «at selskapet senest inden 1ste april 1907 opretter et norsk selskap til bygning og drift av fabrikanlæg ved Kristianssand under navn av Kristianssands elektrokemiske Aktieselskap med sæte og kontor i Norge og med en kapital av mindst kr. 200 000,00 og anmelder selskapet overensstemmende med norsk lov.»

Denne betingelse er opfyldt i behørig tid, og det norske selskap har siden drevet og driver fremdeles sine fabrikanlæg ved Kristianssand. Firmareg. 1907, sp. 266.

De paagjældende eiendommer blev indkjøpt og kraftleiekontrakten erhvervet i Badische Anilin- & Soda-Fabriks navn, og nogen formel overdragelse derav til det oprettede norske selskap har ikke hittil fun-

det sted. Forat imidlertid aktierne i det norske selskap skal kunne omsættes, ønsker Badische nu at bringe forholdet ogsaa i fuld formel orden ved utstedelse av hjemmelsdokumenter til det norske selskap.

Efter den foreliggende koncession maa det formentlig være ganske utvilsomt, at det norske selskap kan erholde hjemmelsbreve utstedt til sig, uten at dertil utkræves nogen ny koncession. Ti naar den givne koncession opstiller som betingelse, at der av Badische dannes et norsk selskap til bygning og drift av fabrikanlæggene, saa maa jo meningen hermed netop ha været, at dette norske selskap skulde erhverve de eiendomme og den kraftleiekontrakt, som koncessionen omfatter.

Jeg vilde være forbunden for at erholde en uttalelse om, at det ærede departement er enig heri.

Skulde imidlertid departementet mot formodning finde det formelt mest korrekt, at der gives en uttrykkelig tilladelse til utstedelsen av hjemmelsbreve til Kristianssands elektrokemiske Aktieselskap og til overdragelse til dette av kraftleiekontrakten, tillater jeg mig herved paa nævnte selskaps vegne at andra om, at det ærede departement vil foranledige saadan tilladelse meddelt.

De eiendommer i Oddernes, det her gjælder, er:

1. G.nr. 14, br.nr. 2, Fiskaa, av skyld mark 3,43, erhvervet av Badische ved skjøte av 15de, tinglyst 22de april 1908.
2. G.nr. 14, br.nr. 5, Fiskaa, av skyld mark 0,44, tilhjemlet Badische ved skjøte, datert og tinglyst 12te januar 1907, og
3. G.nr. 14, br.nr. 30, Kvalheim, av skyld mark 1,90 (utskilt fra g.nr. 14, br.nr. 6, Fiskaa), tilhjemlet Badische ved skjøte av 19de september, tinglyst 8de oktober 1910.

Forsaavidt koncessionen av 12te december 1906 omfatter yderligere eiendommer, er den altsaa ikke benyttet.

Jeg tillater mig at vedlægge de nævnte 3 skjøter samt en gjenpart av Badisches kontrakt med A/S Kristianssands Fossefald og Elektricitetsverk, datert 29de december 1906 — 5te februar 1907. Skulde det kgl. departement ønske en bekræftet avskrift av kontrakten, kan jeg hurtig skaffe en saadan ved henvendelse til byfogden i Kristianssand, hvor kontrakten er tinglyst.»

De paaberaabte bilag vedlægges.

I skrivelse av 31te januar 1916 har advokat Heyerdahl oplyst, at den paatænkte overdragelse tillike omfatter g.nr. 14, br.nr. 13, som det ved kgl. res. av 11te februar 1907 var tillatt Badische Anilin- und Soda-Fabrik at erhverve.

I skrivelse av 8de februar 1916 uttaler advokat Heyerdahl yderligere følgende:

«Den 26de f. m. innsendte jeg til departementet en skrivelse angaaende paatænkt skjøtning fra Badische Anilin- und Soda-Fabrik til Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap av 3 nærmere betegnede eiendommer i Oddernes tinglag, hvoriblandt g.nr. 14, br.nr. 5, Fiskaa, av skyld mark 0,44. Jeg er blit opmerksom paa, at der til denne eiendom hører vandrettighet i Fiskaabækken, og at der herom i sin tid har paagaat skriftveksel mellem Badische og departementet. Det er imidlertid ganske utvilsomt, at Fiskaabækkens vandkraft er saa liten, at der her ikke blir spørsmål om koncession efter koncessionslovens kapitel 1. Jeg kan derom henvisse til en skrivelse fra vasdragdirektøren til departementet, datert 27de november 1908, hvori Fiskaabækkens samlede vandkraft under fuld regulering er anslaaet til 128—154 naturhestekræfter.»

Man vedlægger en senere skriftveksel med ansøkeren, hvorav vil sees, at der har været forhandlet om overgang av aktiemajoriteten i Kristianssands Elektrokemiske Fabriker paa norske hænder, uten at dette dog er lykkedes. Likeledes vedlægges en fra Justisdepartementet indhentet betænkning i saken av 11te mars 1916.

Departementet skal bemerke, at man finder den nuværende ordning, hvor-

etter den omhandlede kraftleiekontrakt tilikemed de til dens utnyttelse hørende grundstykker tilhører et utenlandsk selskap, litet tilfredsstillende. Man vil anse det heldigere at kontrakt og grundeieendommer overdrages til det norske selskap Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap.

Departementet skulde anset det ønskelig om denne overdragelse hadde kunnet ske i forbindelse med samtlige aktiers overgang paa norske hænder. Hertil har der imidlertid ikke været adgang, hvorfor forhandlinger har været ført om aktiemajoritetens overgang i norsk eie. Departementet vil efter omstændighetene anse en saadan ordning for en saa væsentlig forbedring, at man under denne forutsætning vil anbefale den ansøkte tilladelse meddelt. Vilkaarene iøvrig antages at burde forbli uforandret.

Man tilføier, at overdragelsen ikke omfatter vandkraft av saadan størrelse, at erhvervslovens kapitel I kommer til anvendelse.

Man tillater sig saaledes at
indstille:

Det tillates Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskap at overta en av Badische Anilin- und Soda-Fabrik, Ludwigs-hafen a/ Rhein, med aktieselskapet Kristianssands Fossefald og Elektricitetsverk under 29de december 1906/5te februar 1907 avsluttet kraftleiekontrakt samt at erhverve eiendommene g.nr. 14, br.nr. 2, 5, 13 og 30 i Oddernes herred, Lister og Mandals amt, paa de ved den Norske Regjerings resol. av 16de november 1906 fastsatte vilkaar samt yderligere paa følgende betingelse:

Kristianssands Elektrokemiske Aktieselskaps aktier skal lyde paa navn. Fler-tallet av aktierne skal til enhver tid tilhøre norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske selskaper. Nærmere bestemmelser til kontrol med dette vilkaars overholdelse fastsettes av Arbeidsdepartementet. I tilfælde av overtrædelse kommer bestemmelserne i lov av 18de september 1909, § 25, jfr. §§ 22 og 23 til anvendelse.

13. A/S Lysefjord.

(Fristforlængelse efter koncession av 28de september 1909, jfr. 2det bind nr. 1 og 3die bind nr. 2 og 9).

Kgl. resol. av 26de januar 1917.

Ved kgl. res. av 28de september 1909 blev det tillatt A/S Lysefjord at erhverve og regulere Aardals- og Lyseelvene i Aardal og Fossan herreder i Stavanger amt bl. a. paa betingelse av, at anlægsarbeidene skulde paabegyndes inden 5 aar fra tilladelsens datum og fuldføres inden en yderligere frist av 7 aar derefter. Man vedlægger et avtryk av det til grund for resol. liggende foredrag.

Ved kgl. resolutioner av 19de februar 1915 og 12te november s. a. er fristen for arbeidets paabegyndelse tillatt forlænget senest til 28de september 1916 paa betingelse av, at fristen for arbeidets fuldførelse ikke derved utskytes utover 28de september 1921. Avtryk av de til grund for disse resolutioner liggende foredrag vedlægges.

I skrivelse av 5te oktober 1916 har selskapet andraget om yderligere et aars forlængelse av paabegyndelsesfristen samt om forlængelse av fristen for anlæggets fuldførelse til 28de september 1922. Andragendet er saalydende:

«Gjennem kgl. resolution av 28de september 1909 er vort selskap meddelt koncession paa erhvervelse av vandrettigheterne i Lyse og Aardal samt paa regulering av vasdraget efter fremlagt plan. Efter koncessionens § 1, punkt 2, skal anlægsarbeidene være paabegyndt 28de september 1914 og anlægget færdig inden 28de september 1921. Gjennem skrivelser av 18de december 1914 og 23de november 1915 har vort selskap beholdt utsættelse paa paabegyndelsen av anlægsarbeidet indtil 28de september iaar. Vor plan har været at paabegynde anlægsarbeidene ihøst, og vi har da ogsaa i den anledning truffet forberedelser hertil. Imidlertid viser det sig efterhvert som tidspunktet for paabegyndelsen har nærmet sig, at der nu stiller sig vanskeligheter og betænkeligheter for paabegyndelsen. at vi ikke vover

at realisere vort program av frygt for de konsekvenser, dette vil kunne faa, baade for vort eget selskap som ogsaa likeoverfor den norske industri i det hele tat. Det viser sig nemlig, at det praktisk talt ikke længer er mulig at erholde arbeidskraft, ialfald ikke uten at man maa faa denne lokket væk fra andre foretagender, hvor den nu er beskjæftiget. Vi hører fra alle industri- og landbrukshold, hvilket jo ogsaa er en almindelig kjendt ting, at man i ingen bedrifter længere har fuld arbeidsstok. De fleste steder maa man gaa med indskrænket drift som følge av mangel paa arbeidere. Dette har da ogsaa ledet til en konkurrance om at skaffe sig arbeidere, der efterhvert paa enkelte omraader har utviklet sig til en ren illoyal konkurrance om arbeidskraften. Som rimelig kan være, har da ogsaa priserne paa arbeidskraft maattet stige i en hittil ukjendt maalestok.

Skulde der nu ogsaa sættes i gang anlægsarbeider ved vort anlæg, saa vil der hertil efter programmet tiltrænges i løpet av ganske kort tid mindst 200 mand, der efterhaanden naturligvis vilde maatte økes efterhvert som arbeidsfeltet blev større. Skal det nemlig kunne lykkes at opfylde koncessionens bestemmelser om anlæggets fuldførelse inden den fastsatte tid, saa maa arbeidet kunne drives i den nævnte maalestok med en stadig økning av arbeidere. Det er jo indlysende, at vi kun nødtvunget vil gaa til iverksættelse av arbeider, der i disse tider kræver en tilgang paa flere hundrede mand. Ti vi er fuldt paa det rene med, at dette vil bety det samme som, at vi maa by over de nu paa andre steder gjældende arbeidslønninger for at kunne trække arbeidsfolk fra de anlæg, hvor de nu er beskjæftiget, og vi skrækkes naturligvis tilbake fra de uhyre ekstraomkostninger i anlægssummen, som man herigjennem vil komme op i.

Foruten det her omtalte forhold er det desuten andre ting, der i og for sig gjør det næsten umulig at holde et arbeide av denne størrelse igang under de nuværende tider. Det er jo en almindelig kjendt sak, hvilket vi ogsaa har faat yderligere bekræftet gjen-

nem forespørsler til andre industrier og anlegg, at man ikke lenger er istand til å opdrive de materialer, der er nødvendige for å bygge. Paa enkelte ting er der rent utmangel med liten utsigt til ny tilgang, og paa andre ting er det lille, der kan skaffes disponibelt for industriarbeidet, saa efterspurt, at interessenterne formelig slaas om at erhverve dem, uanset hvad de maatte koste. Vi har derfor fra andre hold mottat den sterkeste advarsel mot at paabegynde nye arbeider av denne størrelse og indtrængende anmodninger fra industrifolk om at søke undgaat en yderligere konkurranse om arbeidskraft og materialer.

Der synes saaledes at være al fornuftig grund til at søke at undgaa en forcering av nye større anlægsarbeider, der ikke av reelle grunde absolut bør og maa bringes frem. For vort selskaps vedkommende er forholdet det, at vi ogsaa som følge av den uhyre prisstigning paa al ting helst vil undgaa en forcering av dette anlægsarbeide. Det synes derfor at være saavel i det almenes interesse som ogsaa i vort selskaps interesse at avvente noget rimeligere tider. Skal vi imidlertid kunne gjøre dette, er det naturligvis nødvendig, at vi senerehen, naar arbeidet optages for alvor, da har tilstrækkelig tid til disposition til at føre frem arbeidet uten forcering.

Da det ikke er mulig for nogen at forutsi paa hvilket tidspunkt det vil være rimelig igjen at kunne sette igang disse arbeider, saa vil vi foreløbig henstille til det ærede departement at ville gi sit samtykke til, at der gives foreløbig 1 aars forlængelse paa terminen for fuldendelse av anlegget, saaledes at denne termin blev flyttet fra 28de september 1921 til 28de september 1922, idet det da indtil videre overlotes til selskapet at avgjøre, i hvilken utstrækning det anser at kunne paabegynde arbeidet allerede iaar.»

Samtidig med sakens foreleggelse for distriktet samtykket departementet i skrivelse til selskapet av 25de oktober 1916 i en midlertidig forlængelse av paabegyndelsesfristen av hensyn til sakens behandling til 28de december 1916.

Aardals herredsstyre har i møte den 27de november 1916 enstemmig besluttet ikke at anbefale andragendet indvilget.

Fossan herredsstyre har i møte den 4de november 1916 enstemmig vedtat følgende uttalelse:

«Naar det nu er tredje gang selskapet søker om utsættelse og særlig nu under saa høie konjunkturforholde, hvor industrien paa alle omraader nær sagt kappes, saa kan det ikke forundre, om man blir litt overrasket over selskapets holdning. Arbeidsforholdene, som selskapet angir som grund for utsættelsen, er vistnok vanskelige, men ikke værre for dette selskap end for alle andre, som nu starter. Herredsstyret maa derfor sterkt betone, at det ikke kan anbefale indvilget andragendet om utsættelse.»

Amtmanden i Stavanger amt har i skrivelse av 2den december 1916 uttalt følgende:

«I motsætning til herredsstyrerne finder jeg at burde anbefale den ansøkte utsættelse. At arbeidsforholdene for tiden er vanskelige kan jeg bekræfte for amtets veivæsens vedkommende. Og som i ansøkingen anført kan det formentlig ikke betviles, at det under den herskende krigstilstand er vanskelig og tildels umulig at skaffe de nødvendige materialer til byggearbeidet. Jeg antar derfor, at det for tiden er forbundet med saa stor risiko og saa betydelige ekstraordinære omkostninger at gaa igang med arbeidet nu og fullføre det inden den oprindelige frist, at det vilde være ubillig at avslaa ansøkingen.»

Saken har været forelagt for Vasdragkommissionen, der i skrivelse av 19de januar 1917 har avgit følgende uttalelse:

«Vasdragkommissionen finder de av selskapet anførte grunde for utsættelse fyldestgjørende og anbefaler andragendet indvilget.

Det synes ikke at være ganske klart, hvad der menes med, at det «indtil videre overlates selskapet at avgjøre, i hvilken utstrækning det anser at kunne paabegynde

arbeidet allerede i aar», jfr. slutten paa andragendet. Kommissionen foreslaar, at tilførelsen gaar ut paa 1 aars yderligere utsettelse saavel med paabegyndelse som fullførelse, saa fristerne blir henholdsvis 28de september 1917 og 28de september 1922.»

Departementet skal bemerke, at saavel privat som offentlig arbeidsdrift for tiden lider under en følelig mangel paa arbeidskraft. Igangsettelse av et nytt stort vandkraftanlæg vil yderligere forværre dette forhold. En tid av kun 4 aar til utførelse av et saa stort anlæg som det foreliggende maa antages at være knap. Under hensyn hertil og til de raadende vanskeligheter med anskaffelse av alle slags anlægsmateriel finder departementet med Vasdrag-kommissionen at maatte anbefale andragendet indvilget.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Fristerne for paabegyndelse og fullførelse av den ved kgl. res. av 28de september 1909 tillatte regulering og utbygning av Aardals- og Lyseelvene i Ryfylke forlænges til henholdsvis 28 september 1917 og 28de september 1922.

14. A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk.

(Leie av indtil 700 kw. fra Modums kommunale elektricitetsverk).

Kgl. resol. av 9de februar 1917.

Fra ingeniørerne Nissen og von Krogh er til departementet indkommet et andragende, datert 26de januar 1916, om tilladelse for A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk til at leie indtil 500 k. w. (ca. 680 elektr. hk.) av Modum kommunale elektricitetsverk.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Mellem A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk, Kristiania, og Modum kommu-

nale elektricitetsverk er der indgaaet kontrakt om, at sidstnævnte skal levere indtil 500 kilowatt (ca. 680 elektriske hk.) til drift av førstnævntes anlæg ved Ringerikes Nikkelverk i Hole.

Kristiansands Nikkelraffineringsverk har paa sin side forpligtet sig til at betale for minst 370 kilowatt (ca. 500 elektriske hk.).

Energien leveres av Modum kommune i Kristiansands Nikkelraffineringsverk's transformatorstation ved Gruben, under benyttelse av Nikkelverkets eksisterende ledning fra Modums grænse og til Gruben.

Denne ledning har tidligere været benyttet for overføring av en mindre kraftmængde fra overretssakfører Dedichen's private elektricitetsverk ved Dyrbak og til gruberne.

Der vedlægges en bekræftet avskrift av kraftleiekontrakten mellem selskapet og Modum kommune.

I henhold til kap. 4 i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom tillater man sig herved underdanigst at andra om tilladelse for A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk til at leie mere end 500 hk. elektrisk energi fra Modum kommune.»

Den i andragendet paaberaabte avskrift av kraftleiekontrakten vedlægges.

Likeledes vedlægges erklæring fra selskapets bestyrelse om, at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse, kfr. koncessionsloven av 18de september 1909, § 15.

Saken har været behandlet av Vasdrag-kommissionen i møte den 27de mai 1916, hvor der ifølge skrivelse av 2den juni s. a. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge § 1 i den mellem parterne oprettede kontrakt har leieren ret til, hvis han trenger mere end 500 kw., at faa leiet indtil 150 kw. mere til samme pris. Kontrakten gjelder efter dens § 11 fra den dag energileveringen paabegyndes, dog senest fra 1ste december 1915, og den er med nærmere angivne indskrænkninger bindende for et tidsrum av 10 aar regnet fra 1ste december

1915. Kraften skal efter § 5 leveres for en pris synkende fra kr. 102,00 pr. kw. de første aar til kr. 88,00 i de sidste.

Ansøkeren har under 12te april d. a. paa foranledning oversendt Vasdragkommissionen nogen eksemplarer av selskapets love og oplyst, at disse, som blev vedtat paa generalforsamling 29de mars sidstleden er noget forskjellige fra det eksemplar, som tidligere er oversendt departementet, idet aktiekapitalen er forhøiet indtil kr. 2 800 000,00, likesom der er foretat endel forandringer av hensyn til den nye aktielov. — Det fremgaar, at aktiekapitalen er fordelt paa aktier à kr. 1 000,00, hvorhos der er utstedt 3 000 utbyttecertifikater à kr. 500,00 (§ 2). Aktierne lyder paa ihændehaveren; dog kan enhver aktieeier forlange sin aktie ombyttet med aktie lydende paa navn (§ 4). Selskapet styres av et repræsentantskap paa 5 medlemmer, en direktion paa 3 medlemmer samt driftsbestyreren og endelig av generalforsamlingen (§ 5).

I februar d. a. har ansøkeren meddelt, at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.

Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge særlige almene hensyn som taler imot tilladelse. Den finder derfor at kunne anbefale andragendet indvilget. Leietiden foreslaaes i henhold til kontraktens § 11 sat til 10 aar regnet fra 1ste december 1915.

Tilladelsen foreslaaes meddelt paa følgende

Betingelser:

1.

Koncessionen meddeles for et tidsrum av 10 aar regnet fra 1ste december 1915.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, erlægges for hver gang en tvangsmulkt til statskassen av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere avgjørelse.

4.

Forsaavidt selskapet anvender energien til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, bare benytte funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en daglig løpende mulkt, stor kr. 25,00 — fem og tyve — kroner.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan faaes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig, og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan faaes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse

av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft, som benyttes over 500 hk., erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hk.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken til avgjørelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Bugge og Bødtker stemte mot denne post.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker.

Bugge og Bødtker stemte mot denne post.

10.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarelig husrum og tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlings-

lokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Bugge og Bødtker stemte mot denne post.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

12.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.

Bugge og Bødtker finder, at en saadan bestemmelse ikke bør indtages, da den ikke er hjemlet i gjældende lov.

13.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelse med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, eller overtrædes bestemmelsen i post 11, er den ved resolutionen medelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelse i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

14.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement. De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av aktieselskapet.»

Man vedlægger et eksemplar av de av Vasdragkommissionen omhandlede love for A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk,

der blev vedtat paa selskabet's generalfor-samling den 29de mars 1916.

I skrivelse til departementet av 15de november 1916 andrager ingeniørerne Nissen og von Krogh om, at leietilladelsen maa bli meddelt for indtil 700 k. w. istedenfor som tidligere ansøkt 500 k. w.

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de sep-tember 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk koncession paa den ansøkte kraftleie om-fattende ialt indtil 700 k. w.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet:

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 10 aar regnet fra 1ste december 1915.

2.

Selskabet's styre, (direktion og repræ-sentantskap) skal ha sit sæte her i riket.

Direktionen skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Av repræsentantskapets medlemmer maa mindst $\frac{4}{5}$ parter være norske stats-borgere.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlan-det uten samtykke fra vedkommende regje-ringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende de-partements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal selskapet være forpligtet til at under-kaste sig de regler, som den norske lovgiv-ning til enhver tid maatte indeholde ved-rørende saadanne bedrifter.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes kun benytte funk-tionærer og arbeidere, som har norsk ind-fødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartemønt kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskabet's tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførel-sen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erhol-des til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvor-til materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende be-stemmelse avgjøres av vedkommende regje-ringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om an-vendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges sel-skapet for hver gang efter avgjørelse av de-partementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesat-ser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets

utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbejderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almenyttige oeiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse

av priserne her i riket paa elektrisk energi, eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

12.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

Betingelsen punkt 10, 2det led er tilføiet, efterat selskapets vedtagelse forelaa. Ved kommunikationen av den eventuelle resolution vil man gjøre opmerksom herpaa.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 700 k. w. fra Modum kommunale elektricitetsverk paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 9de februar 1917 anførte betingelser.

15. Vera Fedtraffineri, A/S.

(Leie av indtil 2500 el. hk. fra Treschow-Fritzøe).

Kgl. resol. av 16de februar 1917.

Fra ingeniørerne Nissen og von Krogh, Kristiania, er til departementet indkommet et andragende, datert 9de juni 1914, om tiladelse for Vera Fedtraffineri Aktieselskap, Sandefjord, til at leie indtil 2500 elektriske hestekræfter av Treschow-Fritzøe.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Vera Fedtraffineri, Aktieselskap, Sandefjord, der er dannet med det formaal for oie at anlægge og drive en kemisk fabrik og særlig at utnytte «Hydrier Patent Verwert-

ungs-Gesellschaft's» metode til hærkning og forædling av olje og fettstoffer, har nu i Sandehæred under opførelse en større fabrikk til hærkning av hvalolje og andre oljer efter det ovenfor nævnte patent.

Til drift av denne fabrikk tiltrænger selskapet indtil 2500 hk. og har selskapet med Treschow-Fritzøe, Larvik, avsluttet kontrakt om levering av denne energi fra Treschow-Fritzøes kraftanlæg i Slemdal og i Larvik.

Energien skal leveres i Treschow-Fritzøes transformatorstation paa Stub paa vestsiden av Sandefjorden.

Der vedlægges en bekræftet avskrift av kraftleiekontrakten mellem selskapet og Treschow-Fritzøe.

Det bemerkes, at selskapet er et norsk aktieselskap og at dets bestyrelse har sit sæte i Norge.

Ifølge sakens natur har det været nødvendig at bestille fra utlandet endel av det til fabrikationen nødvendige specialmaskineri, der endnu ikke kan leveres fra norske firmaer. Forøvrig blir alt til fabrikk og dens maskinelle indretning i størst mulig utstrækning bestilt hos norske firmaer.

Under henvisning til ovenstaaende tillater man sig herved i henhold til kapitel 4 i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom underdanigst at andra om tilladelse for Vera Fedtraffineri, Aktieselskap, til at leie indtil 2500 elektriske hestekræfter fra Treschow-Fritzøe.»

Man vedlægger avskrift av den i andragendet paaberaabte kraftleiekontrakt. Likeledes vedlægges et eksemplar av selskapets statuter.

Andragendet er anbefalt av amtmanden i Jarlsberg og Larviks amt i skrivelse av 12te oktober 1914 samt av Sandehæred kommunestyre ved beslutning av 17de april 1915.

Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 16de december 1914, hvor der ifølge skrivelse av 21de s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Da koncessionsloven for tiden er un-

der revision, og det efter hvad man har bragt i erfaring ikke kan vare længe, før den nye lov kommer istand, finder Vasdragkommissionens flertal bestaaende av Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen, at det vilde være heldigst, om avgjørelsen av det foreliggende andragende utstaar til den nye lov er færdig. For det tilfælde, at departementet finder at burde realitetsbehandle andragendet paa et tidligere tidspunkt, har man nedenfor nærmere angit de vilkaar, som efter kommissionens opfatning bør tilknyttes tilladelsen.

Et mindretal, Bugge og Lund, er ikke enig i, at avgjørelsen bør utstaa i paavente av ny lov. De anbefaler realitetsbehandling paa basis av den gjældende lovgivning.

Hvad saken i og for sig angaar, anbefaler den samlede kommission tilladelse meddelt, idet man gaar ut fra, at kraften anvendes for det omsøkte formaal.

En eventuel tilladelse for Vera Fedtraffineri, Aktieselskap, Sandefjord, til at leie indtil 2500 hk. elektrisk energi fra Treschow-Fritzøe foreslaaes tilknyttet de nedenfor nævnte betingelser. Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen anbefaler tilladelse i tilfælde git for et tidsrum av 25 aar regnet fra den dag energileveringen begynder, dog ikke længer end til 1ste oktober 1939, jfr. § 12 i den mellem parterne oprettede kontrakt. Bugge og Lund foreslaar 50 aar, og henviser likeledes til nævnte kontrakts § 12.

Betingelser:

1.

Selskapets styre (direktion) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa nava. Majoriteten av aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal

paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

Bugge og Lund stemte mot avsnittet: «Majoriteten av aktierne — — — — departementet.»

2.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

3.

Energien maa ikke anvendes i bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker ødelæggende paa omgivelserne.

4.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, bare benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

5.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan faaes av

like god beskaffenhed, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan faaes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom, avgjøres spørsmålet av 2 mænd, hvorav departementet og selskapet hver vælger en, samt av en av mændene tilkaldt opmand. Saafremt mændene ikke blir enige om valg av opmand, opnævnes denne av amtmanden i Jarlsberg og Larviks amt. Hvem, der skal bære omkostningerne ved skjønnet, bestemmes av skjønsmyndene.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

6.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr.¹⁾ pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

7.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4 er git om bergverker.

8.

Grivi og Valentinsen foreslaar: Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarelig husrum og grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

1) Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen foreslaar kr. 1,00, Bugge og Lund kr. 0,25.

Vasdragdirektøren, Bugge og Lund finder, at denne bestemmelse bør utgaa. Den er specielt urimelig i dette tilfælde, hvor der handles om et forholdsvis litet kraftbeløb, og hvor fabrikken ligger ved en større by.

9.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

10.

Vasdragdirektøren, Grivi og Valentinsen foreslaar:

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.

Bugge og Lund finder, at en saadan bestemmelse ikke bør indtages, da den ikke er hjemlet i gjældende lov. De finder desuten, at den i sig selv er høist uheldig.

11.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelse med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet, jfr. post 1, eller overtrædes bestemmelsen i post 9, er den ved resolutionen meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelse i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23 jfr. § 25.

12.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli

truffet av vedkommende regjeringsdepartement.»

Fra Vasdragkommissionen har man senere mottat en skrivelse av 27de juli 1915, hvorav hitsættes følgende:

«I Vasdragkommissionens møte 21de ds., hvori deltok Vasdragdirektøren, (ved Hugo-Sørensen), Bugge, Bødtker, Grivi og Valentinsen, enedes man om at tilskrive det kongelige departement med henstilling om, forsaavidt Vera Fedtraffineris andragende om kraftleietilladelse endnu ikke maatte være avgjort, at gi vilkaaret om kontrol (se kommissionens forslag post 12) saadan tilføielse: «Vedkommende departement kan ansætte en kontrolør, der har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest, i hvilken anledning kontroløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmål, som berører koncessionsbetingelserne.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte ansees paa-kravet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrolørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Vera Fedtraffineri A/S koncession paa den ansøkte kraftleie.

For tilladelsen vil man anbefale opstillet følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet og vedtat av dette.

Departementet vil dog foreslaa tilføiet en bestemmelse i betingelsernes punkt 4 om, at vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie

til at optræ som saadan. En tilsvarende bestemmelse er indtat i de senere kraftleiekoncessioner.

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 50 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{2}{3}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal selskapet være forpligtet til at underkaste sig de regler, som den norske lovgivning til enhver tid maatte indeholde vedrørende saadanne bedrifter.

Vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræ som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av sine anlæg, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel,

naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av sine anlæg at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert

aarsregnskap anvendes til almennyttige eiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4 er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse og senere utvidelser. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebatalcs selskapet.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i, at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinnsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum og tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement ind-

gaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Vera Fedtraffineri Aktieselskap i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 2500 elektriske hestekræfter fra Treschow-Fritzøe paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 16de februar 1917 anførte betingelser.

16. A/S Aamdals Kobberverk.

(Ændring av betingelserne i koncession av 26de mai 1916, ovenfor nr. 6).

Kgl. resol. av 9de mars 1917.

Ved kgl. resol. av 16de januar 1914 blev der meddelt et selskap A/S Aamdals Verk tilladelse til samtidig med erhvervelse av verket at erhverve de dette som eiendom tilhørende vandfaldsrettigheter m. v.

Ved kgl. resol. av 26de mai 1916 blev ovennævnte tilladelse overført til et nyt selskap «Aktieselskapet Aamdals Kobberverk».

Man tillater sig at vedlægge de til grund for omhandlede resolutioner liggende departementsforedrag samt avskrift av de for sidstnævnte tilladelse fastsatte koncessionsbetingelser.

I disse koncessionsbetingelser post 1 er der — som det vil sees — bl. a. indtat en bestemmelse om, at aktiemajoriteten i selskapet ikke maa tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier kraft fra saadant vandfald.

I skrivelse av 17de november 1916 har Aktieselskapet Aamdals Kobberverk andraget om, at ovennævnte bestemmelse om aktiemajoriteten maa bli sløifet.

Av skrivelser hitsættes følgende:

«Vi tillater os herved at andra om, at koncessionsbetingelsernes post 1 ved ny resolution maa bli forandret derhen, at bestemmelsen om, at aktiemajoriteten ikke maa tilhøre nogen som eier, bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier, bruker eller leier kraft fra saadant vandfald — maa utgaa.

Efter betingelsernes post 2 kan disse vandfaldsrettigheter kun benyttes til drift av Aamdals kobberverk. Vandfaldet er med andre ord saa at sige kun et «appendix» til verket. Ingen vil derfor ha nogen interesse av at erhverve aktier i verket av hensyn til de dette tilhørende vandfaldsrettigheter. — Men paa den anden side vil bestemmelsen utvilsomt vanskeliggjøre og i mange tilfælder helt umuliggjøre et salg, da de folk, som kunde tænkes at ville kjøpe verket, sandsynligvis allerede paa forhaand vilde sitte inde med vandfaldsrettigheter eller ialfald bruke vandkraft her i riket. Metallurgiske verker, som i første række kunde formodes at være liebhavere til verket, vilde saaledes være avskaaret fra at erhverve dette, da saadanne metallurgiske verker nu vel neppe kan tænkes drevet uten ved vandkraft. At der — forsaavidt gruberne angaar — ikke foregaar nogen monopol-dannelse har staten sikkerhet for i grubekoncessionens bestemmelse om, at aktiemajoriteten i vort selskap ikke maa erhverves av nogen, som er interessert i andre gruber her i riket.

Hertil kommer, at der af de paagjæl-

dende vandfaldsrettigheter, som tidligere opplyst, ikke kan utvindes mere end maksimalt 1 800 hestekræfter. Hittil er utbygget 800 hestekræfter, mens der alene er elektrisk maskineri til 300 à 400 hestekræfter, hvorav for tiden kun brukes 250 à 300. Det skulde saaledes — efter vor formening — være uten betænkelighet at la bestemmelsen utgaa.»

Saken har været behandlet i Vasdragskommissionen i møte den 16de januar 1917, hvor der ifølge skrivelse av 19de s. md. blev tilført protokollen følgende:

«Kommissionen finder ikke at kunne tilraade, at den omhandlede bestemmelse strykes. Derimot mener man, at der efter omstændighetene ikke er noget særlig at indvende mot, at man lemper paa vilkaaret derhen, at aktiemajoriteten ikke «uten departementets tilladelse i hvert enkelt tilfælde» maa tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier kraft fra saadant vandfald.»

Departementet skal bemerke, at de vandfald, som omfattes av koncessionen, maksimalt alene vil kunne utbringes til 1 800 hk.

I henhold til koncessionsbetingelsernes post 2 kan kraften ikke uten Kongens samtykke anvendes uten til drift av Aamdals kobberverk.

Under disse omstændigheter antar man det mindre paakrævet at opretholde den omhandlede bestemmelse i koncessionsbetingelserne om at aktiemajoriteten ikke maa tilhøre eller erhverves av nogen der er interessert i eller leier kraft fra andet vandfald her i riket.

Man vil derfor anbefale at bestemmelsen sløifes og at der istedet indtages en saadan bestemmelse om aktiemajoriteten som er fastsat i betingelserne for kgl. res. av 29de oktober 1915 angaaende overførelse til det nye selskap av den oprindelige bergverkskoncession.

Denne bestemmelse er saalydende:

«Aktiemajoriteten maa ikke tilhøre nogen, som forøvrig driver bergverksdrift her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som driver bergverksdrift her i riket.»

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Post 1, 3dje punktum, i de ved kgl. res. av 26de mai 1916 fastsatte betingelser for koncession til Aktieselskapet Aamdals Kobberverk paa erhvervelse av de verket tilhørende vandfaldsrettigheter m. v. i Mo herred forandres og gives følgende lydelse:

Aktiemajoriteten maa ikke tilhøre nogen, som forøvrig driver bergverksdrift her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som driver bergverksdrift her i riket.

17. Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement, A/S.

(Leie av indtil 800 el. hk. fra Lier kommune).

Kgl. resol. av 2den april 1917.

Gjennem amtmanden i Buskeruds amt og ledsaget av hans anbefaling er til departementet indkommet et andragende, datert 12te oktober 1916, fra Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement A/S ved advokaterne Nygaard & Steffens, Kristiania, om tilladelse til at leie elektrisk kraft av Lier kommune.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Paa vegne av Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement A/S tillater jeg mig herved at andra om tilladelse for selskapet til at erhverve og benytte elektrisk energi i henhold til den mellem Lier kommune og Cementfabriken under 21de januar og 12te februar 1915 underskrevne kontrakt.

Jeg vedlægger et eksemplar av selskapets love, hvorav det vil fremgaa (kfr. § 4), at direktionens medlemmer saavel som vara-

mændene alle maa være norske statsborgere.»

Det i andragendet paaberaabte eksemplar av selskapets love vedlægges.

Likeledes vedlægges avskrift av den i andragendet paaberaabte kraftleiekontrakt samt av en mellem parterne indgaat tillægskontrakt av 4de oktober 1916.

Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 21de november 1916, hvor der ifølge skrivelse av 24de s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge § 1 i den mellem parterne oprettede kontrakt gjælder leien en kraftmængde paa indtil 800 hk. § 2 bestemmer, at energien skal leveres som trefaset vekselstrøm med 19 000—22 000 volt spænding ved cementfabrikkens transformatorrumsvæg, og den skal efter § 3 betales med kr. 70,00 pr. el. hk. pr. aar. Som minimum pr. aar betaler Ce-No kr. 42 000,00. Av § 9 fremgaa, at leien under enhver omstændighet skulde løpe fra 1ste januar 1916. Ved overenskomst av 4de oktober 1916 sees at være bestemt, at kontrakten træder i kraft senest 1ste januar 1917. § 9 indeholder blandt andet følgende: «Kontrakten er bindende til 1ste juli 1925 med ret for Ce-No til at fornye kontrakten for yderligere 10 aar og paa de samme vilkaar, som i nærværende kontrakt bestemt, dog er forutsætningen herfor, at A/S B.s leverancepriser ikke forhøies.»

Av de medsendte vedtægter for Ce-No deres § 2 sees, at aktiekapitalen utgjør kr. 2 300 000,00 fordelt paa aktier à kr. 1 000,00. Aktierne lyder paa navn. — Selskapets anliggender ledes ifølge § 3 av direktion, repræsentantskap og generalforsamlingen, § 4 bestemmer, at direktionens medlemmer — ialt 4 — samt deres varamænd maa være norske statsborgere.

Andragendet sees under 16de oktober 1916 at være anbefalt av amtmanden i Buskeruds amt.

Vasdragkommissionen skal bemærke, at der ikke kan sees at foreligge al-

mene hensyn som taler imot tilladelse. Den finder derfor at kunne anbefale andragendet indvilget.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

Betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder indtil 1ste juli 1935.

2.

Selskabet styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskabet aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevne i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Majoriteten av selskabet aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskabet vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

Bugge og Bødtker foreslaar, at der efter ordene «norske banker» i anden passus tilføies «og norske selskaper med utelukkende norsk kapital».

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot erlægges for hver gang en mulkt til statskassen av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere avgjørelse.

4.

Forsaavidt selskapet anvender energien til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskabet tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft som benyttes over 500 hestekræfter erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almenntilgøende for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

10.

Selskapet forpligter sig til om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøi-

else av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

12.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 2) eller overtrædes bestemmelsen i post 11, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelsene i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

14.

Grivi og Valentinsen foreslaar:

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennomsnittspris paa disse produkter.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement A/S koncession paa den ansøkte kraftleie, der omfatter indtil 800 el. hk.

For tilladelsen vil man anbefale opstillet følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet og vedtat av dette:

1.

Tilladelsen gjælder indtil 1ste januar 1935.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{2}{3}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræde som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudtvis inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedenfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpliktet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4, er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpliktet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse og senere utvidelser. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

Endvidere er selskapet forpliktet til at finde sig i at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelse, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement A/S i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 800 elektr. hk. fra Lier kommune paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 2den april 1917 anførte betingelser.

18. A/S Vittingfoss

(*erhverv av Vittingfoss og Hajernvasdraget*)

og

Edw. Lloyd, Ltd.

(*leie av Vittingfoss bruk*).

Kgl. resol. av 2den april 1917.

Departementet tillater sig herved at avggi indstilling om tilladelse for A/S Vittingfos til at erverve Vittingfos bruk med vandfald i Numedalslaagen samt Hajernvasdraget i Ytre Sandsvær herred, Buskeruds amt samt om tilladelse for sælgerne Edw. Lloyd Ltd., London, til for en tid av indtil 21 aar at leie fabrikkene med fornøden kraft til deres drift.

I skrivelse av 6te september 1916 forespurte ingeniør Hj. Johansen, paa hvilke vilkaar et eventuelt norsk aktieselskap kunde vente koncession paa erhvervelse av Vittingfos bruk og Hajernvasdraget, der da var paa engelske hænder. Skrivelsen er saalydende:

«Refererende til mundtlig konferance igaar med hr. ekspeditionschef Henry Larsen tillater jeg mig paa vegne av et selskap, som eventuelt agtes dannet til kjøp av Vittingfos bruk med tilbehør, at forespørre, paa hvilke vilkaar koncession kan erholdes, ifald det skulde lykkes at bringe disse eiendomme over paa helt norske hænder i aktieselskaps form?

Saken staar i øieblikket saaledes, at jeg har en fast haandgivelse paa det hele for £ 145 230 samtidig som det er lykkedes at tilveiebringe den fornødne økonomiske støtte til kjøpets gjennomførelse.

De herrer, som jeg har henvendt mig til — og hvorav enkelte er i den stilling, at de uten vanskelighet kan gjøre kjøpet alene uavhengig av koncession — hævder det berettigede i, at de i det foreliggende tilfælde — som jo ligger helt utenfor, hvad der er tænkt paa ved koncessionslovens avfattelse — til gjengjæld for at bringe eiendommen tilbake til norsk eie av den norske regjering vises en speciel imøtekommenhet ved avfattelsen av koncessionsvilkaarene for det tilfælde, at koncession søkes.

Særlig har man tænkt sig, at dette vandfald, som jo nu paa et engelsk aktieselskaps haand allerede er koncessionsfrit, bør kunne vedbli i samme stilling, med andre ord, at der i en eventuel koncession ikke indføres nogen bestemmelse om hjemfaldsret. Hvis dette ikke kan ske uten lovforandring, har man tænkt sig, at der i en nær fremtid kunde bevirkes vedtat et tillæg til koncessionsloven gaaende ut paa, at vandfald, som var i fremmed eie 18de september 1909, tillates at overgaa til norsk aktieselskap uten hjemfaldspligt til staten.

Der er jo saa stor forskjel mellem det økonomiske billede av dette vandfald og de, som koncessionsloven nærmest har tat sigte paa, at der ogsaa deri maa medgives at ligge en reel grund til at utforme de økonomiske vilkaar for en eventuel Vittingfoskoncession paa en ganske anden maate end for et tidligere ubenyttet norsk vandfald.

Jeg skal i denne forbindelse blot nævne prisen ca. kr. 150,00 pr. hk. for vandfaldet alene, medens der paa vestlandet neppe av noget nydannet selskap er betalt over kr. 30,00 pr. hk. Med andre ord det tap, som hjemfaldspligten medfører, representerer et mangedobbelt tap, naar indkjøpsprisen er som ved Vittingfos mot ellers.

Av samme grund finder man, at direkte avgifter for erhvervelse av vandfaldet bør bortfalde, likesom tidsfristen for de fjernled-

ninger, som selskapet eventuelt vil søke koncession paa, bør settes længst mulig, saa interessenterne kan faa utsigt til en passende løn for den risiko, de eventuelt løper ved at kjøpe paa vilkaar, som den norske stat efter sigende ikke har fundet at kunne acceptere, uanset at staten baade har billigere adgang til laan end private, at hjemfaldspligten i det tilfælde falder helt bort og at staten selv har bruk for en ikke uvæsentlig del av kraften til jernbanedrift og til marinens verksteder paa Horten.

Da det jo altid er vanskelig at holde saadanne interesser, som de her anførte, sammen gjennom et længere tidsrum, tør jeg anholde om denne saks hurtige behandling.»

I henhold til konferance i regjeringen meddelte departementet i skrivelse av 22de september 1916, at man efter det foreliggende fandt at kunne anbefale, at der meddeles et aktieselskap med norsk kapital tilladelse til at erhverve Vittingfos med 70 aars koncessionstid og iøvrig paa de for norske selskapers erhverv av vandfald sædvanlige vilkaar, der senere blev at fastsette. Fornødne tilladelser til anlæg av kraftledninger vilde departementet ogsaa anbefale meddelt for det samme tidsrum.

Man mottok derefter fra ingeniør Johansen følgende koncessionsandragende, datert 21de oktober 1916:

«Paa vegne av det oprettendes «Aktieselskapet Vittingfos» tillater jeg mig herved i henhold til lov av 18de september 1909 at andra om tilladelse for nævnte selskap til at erhverve Vittingfos bruk og Hajernvasdraget i Ytre Sandsvær med tilhørende eiendomme og rettigheter, saaledes som disse kan kræves overdrat i henhold til vedlagte kjøpekontrakt med bilag, datert 1ste oktober 1916.

Angaaende hvilke eiendomme og rettigheter, som eventuelt blir at overdra, tillater jeg mig at henwise til kjøpekontraktens § 2 sammenholdt med vedlagte indbundne hefte, hvori findes indtat gjenparter av alle sælgerens egne hjemmelsdokumenter.

Til yderligere belysning av, hvad nærværende andragende omfatter, vedlægges

kart over Vittingfos bruk samt kart og profil av Hajernvasdraget.

Det er selskapets hensigt eventuelt straks at iverksette en utbygning av vandfaldet i den utstrækning, som Tunhøvdjordens forestaaende regulering tilsier, og senere at forøke det maskinelle utstyr eftersom vasdragets regulering og det voksende kraftbehov maatte tilsi.

Som det vil sees av kjøpekontrakten, er det en meget høi pris, som har maattet betales for at bringe disse eiendomme tilbake til norsk eie. Det fremgaar av de foreliggende overslag, at de med utbygningen forbundne arbeider og maskinleverancer ligger fra 50 til 100 pct. over vanlige priser.

Det vil kræve en række av aar, forinden vasdraget i sin helhet kan tænkes regulert og som følge derav en tilsvarende aarrække, forinden der kan bli adgang til en fuld utnyttelse av dette saa dyrt erhvervede vandfald.

Naar det endvidere tages i betragtning, at disse eiendomme tidligere sat paa et utenlandsk selskaps haand, frit for koncessionsvilkaar — et tilfælde, som neppe var paa-tænkt ved koncessionslovens avfattelse, idet denne jo netop tok sigte paa transaksjoner av helt motsat art, nemlig vandfalds overgang fra norsk eie til utenlandsk — tør man forhaabentlig gaa ut fra, at koncession vil bli git paa de for selskapet gunstigste vilkaar efter nævnte lov, og at der navnlig til koncessionen ikke knyttes vilkaar utentor nævnte lov.

Da det, som det fremgaar av kjøpekontrakten, er selskapets hensigt at drive salg av elektrisk energi og dette kun kan ske ved bygning av en eller flere fjernledninger, andrages samtidig om, at koncessionstiden for disse maa bli lik hjemfaldsperioden for vandfaldene, saaledes at begge dele følges ad. Av flere grunde kan det i øieblikket ikke angives, hvor disse fjernledninger kommer til at ligge; men paa nærværende tidspunkt, hvor det i første række gjælder koncessionstidens længde, kan en fast plan for fordelingsnettets formelig heller ikke ansees paakrævet.

Saa vel plan for selve kraftstationen som for fjernledningerne forutsættes derfor indsendt senere.

Tilslut tillater jeg mig at fremholde ønskeligheten av, at koncessionsspørsmålet maa bli avgjort inden 1ste december førstkommende, da de underhandlinger, som for tiden drives om byggelaan og selskapets hele virksomhet, forutsætter avgjørende skridt tat paa det tidspunkt.

Angaaende selve vandfaldet Vittingfos kan opplyses, at dets faldhøide varierer fra normalt 19,5 à 20 m. til ca. 13,5 m. ved flom, idet Laagen danner en betragtelig oppstuvning umiddelbart nedenfor fossen.

Hajernvasdraget har ca. 16 km.² nedslagsfelt, 313 m. brutto faldhøide og efter en foreliggende utredning av hr. ingeniør Ragnvald Lie en konstant kraft av ca. 900 eff. hk.»

De i andragendet paaberaabte bilag tillater man sig at vedlægge.

Man har indhentet en uttalelse i saken fra vasdragdirektøren, avgit i skrivelse av 7de november 1916, der er saalydende:

«Der søkes om tilladelse for et oprettedes «Aktieselskap Vittingfos» til at erhverve blandt andet Vittingfos bruk med tilhørende vandfald i Numedalslaagen samt Hajernvasdraget. Saavidt man kan se omfatter kjøpet i det hele de eiendommer og rettigheter m. v., som i 1915 var tilbuddt staten.

Hajernvasdraget opgives til 313 m. bruttofaldhøide og en konstant kraft paa 900 eff. hk. Vittingfosens fald meddeles at være 19,5 à 20 m. avtagende til ca. 13,5 m. under flom. Angaaende kraftmengden i denne er intet opplyst. Heller ikke er der meddelt noget om, hvor meget nyttiggjørelsen av kraften kommer paa hverken i Hajern, som saavidt bekjendt endnu ligger helt ubrukt, eller i Vittingfos, som er utbygget for en ganske stor kraftmengde.

Da det sees at haste med sakens behandling, har jeg trodd til orientering for departementet at burde gjengi litt av de resultater, man kom til, da spørsmålet om

erhvervelse for statens regning ifjor var oppe.

Vittingfos.

Faldet er som nævnt angit til 19,5 à 20 og avtagende ned til 13,5 m. ved flom. Aar-gangsvandføringen uten nogen regulering anslaaes til 12,5 m.³. Efter den besluttede 10 m. opdæmning av Tunhøvd, blev lav-vandsføringen kalkulert til ca. 25 m.³, hvis man tapper magasinet med hensyn paa Kongsberg. Tappes der jevnvandføring ved Tunhøvds utløp, faar man antagelig 3 à 4 m.³ mindre. Bygges nævnte dam til 18 m. høide, faar man ved Vittingfos ca. 31 m.³. Man har da gaat ut fra jevnvandføring fra Tunhøvd, idet Norefaldene forutsættes tat i bruk.

Reguleres alle sjøer ovenfor nævnte bassæng overensstemmende med Sætrems plan, skulde man paa samme maate faa 41 m.³ ved Vittingfos. Disse vandføringer maa efter de senere observationer dog antages at stille sig noget gunstigere end oprindelig paaregnet.

Kraftmængderne skulde efter dette stille sig saaledes ved 20 m. fald:

Uregulert.	2 500 eff. hk.
10 m. regul. av Tunhøvd	5 000 og
	4 300 eff. hk.

ved tapning med hensyn paa henholdsvis Kongsberg og Tunhøvd.

18 m. regul. av Tunhøvd.	6 200 eff. nk.
Ved fuld regulering efter Sætrems plan.	8 200 eff. hk.

Dette døgnet og aaret rundt.

Ved døgntregulering, hvortil der er teknisk adgang ved i dette øiemed at bruke elveleiet ovenfor fossen, vanligvis kaldt «Sletlaagen», maa de ovenfor avgivne kraftmængder forutsættes at kunne bli ganske betydelig øket. En mindre økning vil ogsaa opnaaes ved Hajerns regulering.

Efter en hos vasdragsdirektøren beroende skrivelse fra ingeniør Ragnvald Lie av 15de februar 1915 er vandfaldet utbygget for følgende kraftmængder:

Vasdragskoncessioner — 11

2 turbiner à 1 400 hk.	2 800 hk.
begge tilkoblet varmslipesappara-	
rater.	

1 turbin paa	1 400 hk.
som driver en likestrømsdyna-	
mo paa 850 kw.	

1 turbin paa	600 hk.
som likeledes driver en like-	
strømsdynamo paa 340 kw.	

altsaa turbiner paa tilsammen .. 4 800 hk.

I tilfælde av kraftleverance til Jarlsbergkommunerne var det ifølge nævnte skrivelse tanken at utbytte den sidste dynamo, muligens begge de sidste, med vekselstrømsdynamoer.

Ingeniør Lie opstillet overslag for utbygning av 18 000 eff. hk. (4 maskiner à 4 500 hk.) for elektrisk jernbanedrift, altsaa med enfasegeneratorer og optransformering, men ikke overføring, og kom da til en samlet sum av kr. 1 450 000,00 svarende til kr. 90,00 pr. installert el. hk., idet han gikk ut fra 16 000 el. hk. i kraftstationen. I dette overslag var omkostninger til regulering ikke medregnet.

Nævnte overslag er opstillet i begyndelsen av forrige aar og trænger derfor nu revision. Jeg skal ikke gaa nærmere ind herpaa, men bare henvise til andragendet, hvori er anført, at de med utbygningen forbundne arbeider og maskinleveranser ligger 50 til 100 pct. over vanlige priser.

Hajernvasdraget.

Faldet er angit brutto til 313 m. og nedbørfeltet ved fossens top til 16 km.². Med en nedbør paa 900 mm. og 4 m. regulering i Hajern er paaregnet en kraftmængde døgnet og aaret rundt paa 900 eff. hk. Dammen i Hajern opplyses av ingeniør Lie under 15de februar 1915 netop at være opført. Angaaende omkostningerne ved en utbygning som nævnt, foreligger her ikke brukbare opplysninger.

Jeg bemerker, at ansøgeren formentlig bør gives anledning til at se nærværende skrivelse og i tilfælde supplere ovenstaaende meget sparsomme oplysninger. Videre turde det være av interesse at faa høre litt nærmere angaaende Hajerns regulering, hvor der efter kjøpekontrakten skal være avholdt ekspropriationsforretning i 1910, jfr. dens §§ 2 og 16.»

Efter at være gjort bekjendt med vasdragdirektørens erklæring har ingeniør Johansen paa foranledning i skrivelse av 8de december 1917 meddelt følgende yderligere oplysninger i saken:

«I besvarelse av det kongelige departements skrivelse av 13de f. m. med anmodning om yderligere oplysninger blandt andet om Hajerns regulering tillater jeg mig hoslagt at fremsende utskrift av den avholdte ekspropriationsforretning.

Angaaende tidspunktet for damarbeidets utførelse har brukets disponent hr. Wahlstrøm meddelt, at arbeidet blev paabegyndt høsten 1910 og utført i løpet av 2 aar.

I anledning av den tilsendte gjenpart av vasdragdirektørens skrivelse av 7de f. m. opplyses, at det foreliggende projekt gaar ut paa efterhaanden som vasdragets regulering skrider frem at installere ialt 4 aggregater à 5 000 eff. hk., hvorav 1 som reserve. Paa grund av, at undervandet stiger sterkt under flom (ca. 8 m.), reduceres disse aggregaters kraft under saadanne forhold til ca. 3 500 hk.

Planen gaar ut paa nu at installere 2 av de nævnte aggregater à 5 000 hk., hvorav 1 som reserve. Det sidste overslag, som er utarbeidet i forrige maaned, viser en byggesum ekskl. fjernledning av kr. 2 090 000,00, d. e. pr. hk. ekskl. reserve og vandfaldets indkjøpspris kr. 418,00.

Hvad angaar den nu utbyggede del av Vittingfos, saa er der iaar ingen forandringer foretat. Den fra ingeniør Ragnvald Lie under 15de februar 1916 avgivne opgave over installert maskineri (turbiner paa til sammen 4 800 hk.), er saaledes fremdeles rigtig.

Dette maskineri skal efter den med selgeren avsluttede leiekontrakt benyttes av ham alene til drift av fabrikkerne, saaledes at han til enhver tid kan utta 1 000 hk. og resten som flomkraft, naar dertil fornødent driftsvand er tilstede og ikke benyttes av os.

Snit og plan av det nye kraftanlæg vil bli eftersendt en av de nærmeste dage.»

Den paaberaabte utskrift av ekspropriationsforretning vedkommende Hajerns regulering samt to senere mottagne tegninger av nyt kraftanlæg i Vittingfos tillater man sig at vedlægge.

Ytre Sandsvær herredsstyre har i møte den 1ste december 1916 enstemmig tiltraadt en av en nedsat komite avgitt uttalelse i saken, der er saalydende:

«Herredsstyret ser gjerne, at Vittingfos vandfald og bruk kommer over paa norske hender, idet man dog selvsagt forutsætter, at herredets rettigheter efter koncessionsloven og den paa grundlag av nævnte lov utdannede praksis i enhver henseende fuldt ut tilgodesees.

Man skal i saa henseende særskilt bemerke, at den elektriske kraft, som vil bli at reservere i henhold til loven av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald m. v., sammes paragraf 2, post 9, forutsættes tillagt Ytre Sandsvær kommune alene. Og man vilde anse det ønskelig, om koncessionæren i dette tilfælde, forsaavidt dertil findes at være anledning, blev paalagt forpligtelse til at avgi elektrisk kraft til kommunen ogsaa utover de vanlige 5 pct. av den utbyggede kraft.

Idet koncessionæren videre forutsættes paalagt pligt til opsamling av de i lovens paragraf 2, post 7 omhandlede fonds, ønsker man at fremhæve, at det i nærværende tilfælde i særlig grad er paakrævet at gardere kommunen i denne henseende. Slik som forholdet efter den mellem Lloyd og A/S Vittingfos indgaaede kontrakt ligger an, maa man regne med som en nærliggende mulighet, at den nuværende meget betydelige til Vittingfos knyttede bedrift allerede straks vil bli redusert til en femtedel av, hvad det

nu er, (kfr. kjøpekontrakten paragraf 5 sammenholdt med vasdragdirektørens opgave av 7de d. md., idet bemerkes, at turbinerne i Gamlesliperiet ikke sees medtat). Videre maa man anta, at hele den nuværende bedrift før eller senere vil bli nedlagt og kraften anvendt i bedrifter utenfor herredet. Det er selvsagt, at det vil kunne paaføre kommunen meget betydelige fattigutgifter, om den bedrift — Vittingfos Bruk med træsliperier, papirfabrik og sag — hvor nu praktisk talt den hele kraft anvendes, blev indskrænket som ovenfor nævnt eller gik ind, saaledes at den til bedriften knyttede arbeidsstok helt eller delvis blev arbeidsledig. Herredsstyret nævner i denne forbindelse, at kommunen overfor Boligbanken har garantert for laan til betragtelige beløp, ca. kr. 50 000,00, ydet til de ved Vittingfos Bruk beskjæftigede arbeidere, likesom man ogsaa vil peke paa, at Holmestrand—Vittingfosbanen, som jo saavel kommunen som staten er interessert i, selvfølgelig allerede straks vil miste en væsentlig del av sin indtægt og efter leietidens utløp vil komme i samme stilling som Tønsberg—Eidsfosbanen.

Herredsstyret vil likeledes nævne, at firmaet Edw. Lloyd Ltd. for nogen aar tilbake — uten at der er avholdt lovlig skjøn — har opført en ny indtaksdam, som foranlediger opstuvning av vandet mange km. opover Laagen til skade for grundeiere og til adskillig ulempe for offentlige og private interesser. Herredsstyret vilde anse det særdeles ønskelig, om dette forhold nu blev ordnet i forbindelse med vandfaldets eventuelle overgang til den nye eier.

Hvad hængslet i Laagen angaar (kfr. kjøpekontraktens punkt 9), vil herredsstyret paa det bestemteste fraraade, at koncession gives paa sammes overdragelse til A/S Vittingfos, saafremt Edw. Lloyd fremdeles skal være berettiget til at avgjøre, om andre tømmermerker og i tilfælde hvilke der skal uskilles ved hængslet. Skal koncession gives paa hængslets overdragelse, maa herredsstyret fordre, at der hertil knyttes den betingelse, at enhver paa forlangende er berettiget til at faa sit tømmer utsortert.

Sluttelig vil herredsstyret nævne ønskeligheten av, at Hajernvasdragets vandføring blir opmaalt av vasdragkontoret til undersøkelse, om ikke vasdraget repræsenterer over 1 000 hk., saaledes at med hensyn til utbygning, blandt andet, erhvervslovens paragraf 2, punkt 3 kommer til anvendelse.

Idet herredsstyret gaar ut fra, at statsmyndighetene tar behørig hensyn til, hvad ovenfor er fremført, og idet man, som nævnt, videre forutsætter, at herredets interesser ogsaa iøvrig fuldt ut blir tilgodeset, vil herredsstyret anbefale, at den ansøkte koncession meddeles paa betingelser som foran nævnt.»

Amtmanden i Buskeruds amt har ved sakens indsendelse i skrivelse av 5te december 1916 anbefalt andragendet indvilget under fornøden hensyntagen til det av Ytre Sandsvær herredsstyre anførte.

Vasdragkommissionen har i skrivelse av 16de januar 1917 avgitt følgende uttalelse:

«Et flertal inden Vasdragkommissionen, bestaaende av vasdragdirektøren (Hugo-Sørensen), Grivi og Valentinsen, foreslaar sakens behandling utsat til den nye lov om erhvervelse av vandfald er kommet. Der er saa meget mere grund hertil som der i de foreliggende lovutkast er bragt i forslag betingelser, som i tilfælde av, at de blir lovfæstet, burde gjøres anvendelige her. Man nævner særlig forkjøpsret for stat og kommune. Den paagaende revision er nu saa langt kommet, at loven maa forutsættes at bli færdig i nær fremtid.

Et mindretal, Bugge og Bødtker, er ikke enig i utsættelse i paavente av den nye lov. De foreslaar realitetsbehandling paa basis av den gjældende lovgivning.

For det tilfælde, at saken blir behandlet og avgjort paa et tidligere tidspunkt, skal den samlede kommission bemerke følgende:

Vittingfos og Hajernvasdraget er saa gunstige vandfald hvad utbygning og boliggenhet angaar, at de maa ansees som særlig skikket som kraftkilde for almindelig elektricitetsforsyning for store distrikter paa Kri-

striaafjordens vestsider. Efter andragendet er det vistnok ogsaa tanken at drive salg av elektrisk energi, men opgaven vilde antagelig bli løst paa en for almenheten mere tilfredsstillende maate, om dette kunde ske ved offentligheten, det være sig ved, at enten staten, amtskommuner eller en, muligens flere kommuner i fælleskap overtok foretagendet. Kommissionen maa derfor fremholde som sin principale opfatning, at Vittingfos med tilbehør bør søkes erhvervet av det offentlige, om den skulde være at faa paa antagelige vilkaar. Det synes at være saa meget mere grund hertil, som utsigterne ellers til at faa erhvervet vandkraft av nogen betydning for den almindelige elektricitetsforsyning i de omhandlede distrikter er meget smaa. Der findes overhodet liten vandkraft og den er for det meste tat i bruk.

Skulde denne tanke ikke kunne realiseres maa kommissionen indstille paa, at andragendet imøtekommes. Man bemerker, at den for Hajernvasdragets vedkommende har været i nogen tvil, idet det synes at tilhøre en nordmand privat og ikke det engelske selskap. De grunde, som taler for koncession paa selve Vittingfossen — at det ved salget overgaar fra utlending til norsk eie — foreligger saaledes ikke for Hajernvasdraget. Man har dog fundet ikke at burde motsette sig, at det gaar med i eventuel koncession.

Under drøftelsen av betingelserne har kommissionen særlig fæstet sig ved nogen punkter, som er omtalt av Ytre Sandsvær herredsstyre. Man nævner først spørmaalet om avgivelse av kraft. Et flertal inden kommissionen peker paa, at vandfaldet som ovenfor nævnt ligger i et stort distrikt, hvor utsigterne for kommunerne til at faa erhvervet vandkraft av nogen betydning for den almindelige elektricitetsforsyning er meget smaa, baade fordi der overhodet findes litet vandkraft og fordi denne for det meste er tat i bruk. Kraftforsyningen i disse distrikter besørjes stort set bare fra private anlæg, som er fri koncession paa vandfaldene, saa fare for monopoldannelse ligger nær. Disse grunde taler for, at

man betinger avgit mere kraft end de 5 % til kommuner og 5 % til staten som den gjældende lov fastsætter. I det foreliggende utkast til ny lov er optat forslag om, at man i særlige tilfælder kan kræve avgit mere kraft, og flertallet mener, at man her netop staar overfor et saadant tilfælde. Den foreslaar derfor, at man betinger avgit indtil 10 pct til kommuner og likesaa meget til staten. Dog bør for at lette vilkaaret fastsættes, at det som overstiger den vanlige 5 % til hver skal forlanges avstaat efterhvert som anlægget kommer i drift. Senere bør dette overskytende bare kunne forlanges avstaat, efterhvert som kraft maatte bli ledig. Se utkastet til ny erhvervslov, dens § 2, post 11.

Et mindretal, Bugge og Bødtker, fraraader, at man gaar utenfor den gjældende lovs bestemmelser om avgivelse av kraft. Dette saa meget mere som der i nærværende tilfælde ikke antages at foreligge omstændigheter, som gjør det nødvendig at gaa til ekstraordinære skridt paa dette punkt, særlig da hensigten med erhvervelsen netop er salg av energi, likesom der i distriktet findes flere kraftselskaper med samme formaal.

Kommissionen henviser forøvrig til post 13 nedenfor med tilføiende, at man intet vil ha uttalt om, hvorledes kraften til kommunerne skal fordeles mellem disse. Det faar staa hen til senere.

Herredsstyret fremholder videre, at kommunen vil kunne bli paaført betydelige fattigutgifter om kraften, som den antar, blir anvendt utenfor herredet. Den til bedriften knyttede arbeidsstok vil i tilfælde bli ledig. Herredsstyret nævner, at kommunen har garantert overfor Boligbanken for et beløp av ca. kr. 50 000,00 til de ved bruket beskjæftigede arbeidere. Kommissionen mener, at det saavidt gjørlig bør søkes hindret, at kommunen kommer op i økonomiske vanskeligheter om den nuværende bedrift helt eller delvis skulde ophøre. Dette bør antagelig ske gjennom det i nedenstaaende post 8, første punktum, omhandlede fond, idet man har nævnte forhold for oie ved ansettelse av fondets størrelse. Da det gjæl-

der at sikre fattigkommunen mot følgerne av, at den allerede bestaaende bedrift, som er kommet til under den tidligere eier helt eller delvis nedlægges, bør man antagelig uttrykkelig betinge, at nævnte fond skal være anvendelig ogsaa overfor den bestaaende bedrift. Man sikrer sig derved mot, at det kan gjøres gjældende, at bestemmelsen i koncessionslovens § 2, punkt 7, bare gjælder det foretagende, som koncessionæren vil etablere, se nedenstaaende post 8.

Videre har herredsstyret anført, at firmaet for nogen aar tilbake — uten at der er avholdt lovlig skjøn — har opført ny indtaksdam, som foranlediger opstuvning av vandet mange kilometer opover Laagen til skade for grundeiere og til adskillig ulempe for offentlige og private interesser. Kommissionen har i den anledning henvendt sig til ansøkeren og bedt om at faa se profiler av dammen, saavel den gamle som den nye samt en utredning av vandstandsforholdene. Man har fra ingeniør Wahlstrøm underhaanden faat sig tilstillet en tegning visende de nævnte profiler, men utredning av vandstandsforholdene mangler. Da vandstanden ovenfor dammen, saavel ved den gamle som ved den nye, holdes oppe ved bevægelige indretninger, kan man ikke bare av profilet gjøre sig op nogen bestemt mening om forholdet. Det kan imidlertid ikke være vanskelig at bringe saken paa det rene. Viser det sig, at der foraarsakes skade og ulempe, mener kommissionen, at denne bør erstattes. Kommissionen henstiller, at der træffes foranstaltninger til at løse dette forhold før koncession meddeles.

Man peker i samme forbindelse paa, at der for tilveiebringelse av en saa stor kraftmængde som planlagt — efter det foreliggende 18 000 eff. hk. — vistnok maa brukes døgnregulering med elveløpet ovenfor fossen som magasin, hvorved opstaar tilsvarende variationer i vandstanden. Kommissionen vil ved nærværende anledning intet ha uttalt angaaende en saadan regulering, som antagelig ikke kan fremmes uten efter særskilt tilladelse.

Herredstyret paapeker det uheldige i

at Edward Lloyd mener sig at være enerettiget til at avgjøre om og i tilfælde hvilke andre tømmermerker end hans eget der skal utsorteres ved hængslet. Efter det foreliggende er hængslet ovenfor og tømmerrenden ved Vittingfos utført av Edward Lloyd (Vittingfos Bruk) for egen regning paa grundlag av en overenskomst med fløtningen av 2den mars 1909. Ogsaa driften har paa hvilet ham. Som vederlag faar han en nærmere bestemt avgift. Post 13 i overenskomsten lyder saa: «Vittingfos bruk har selv at vareta hvad der av hensyn til opførelse og vedlikehold av hængsle og røndeanlæg er fornødent likeoverfor det offentlige og private, og svarer for alle krav som opstaar i anledning av anlæggene og sammes benyttelse.» Ifølge et tillæg, datert 2den januar 1915, til nævnte overenskomst har fællesfløtningen overtat skillingen paa hængslet mot, at Vittingfos bruk refunderer arbeidsutgifterne. I dette tillæg heter det bl. a.: «Det forutsættes, at der herefter likesaalitt som tidligere blir adgang til at utsortere andre merker ved Vittingfos hængslet end de Vittingfos bruk selv forlanger utskilt. Dette skal forstaaes saaledes, at Vittingfos bruk i og med vedtagelsen av nærværende tillæg ikke skal komme i nogen ugunstigere stilling likeoverfor fløtningen eller andre fæsteiere med hensyn til mulig opstaaende spørsmaal om utsortering av andre merker paa Vittingfos hængslet. Paa den anden side skal selvfølgelig saavel Vittingfos bruk som fællesflødningsforeningen overfor dette spørsmaal finde sig i den til enhver tid gjældende vasdragslovs bestemmelser.»

Ansøkeren har underhaanden meddelt, at det nye selskap har kjøpt den eneste bestaaende indretning paa stedet, som er interessert i dette spørsmaal, nemlig en sag, og at dette punkt derfor nu skulde være uten praktisk betydning. Man maa imidlertid se hen til, at nye forhold igjen kan gjøre spørsmaalet aktuelt, og kommissionen mener derfor, at det bør søkes ordnet. Med hensyn til dets realitet bemerkes, at det synes at være ganske uholdbart, at selskapet skulde ha nogen eneret til at bestemme, hvem

som skal faa utsortert tømmer. Der bør efter kommissionens opfatning være adgang for fællesfløtningen til at utsortere tømmer ogsaa for andre, saafremt den av almene grunde finder det mulig og ønskelig. Bugge antar, at dette forhold er ordnet ved den ovennævnte kontrakt med tillæg og mener derfor, at det ikke bør berøres i denne koncession. I et hvert fald ikke uten indhentet uttalelse fra fællesfløtningsforeningen og koncessionæren.

Kommissionen skal ikke gaa nærmere ind paa, hvorvidt den bestaaende vasdraglov hjemler adgang til at fremtvinge en saadan ordning som nævnt, men bare bemerke, at det synes praktisk og hensigtsmæssig at løse spørsmålet gjennem en betingelse knyttet til erhvervstilladelsen. Jfr. post 19, første passus.

Kommissionen nævner i forbindelse med hængslet, at man fra ordføreren i Ytre Sandsvær har faat oversendt avskrift av en skrivelse fra Vittingfos Bruk av 13de april 1916, hvori dette «forpligter sig til fra vaaren 1917 at indrette hængslet saaledes, at der undtagen under stor flom blir passage langs vestre land for flakket tømmer og flakket ved samt almindelig baattrafik.» Man foreslaar, at denne forpligtelse overføres paa den nye eier gjennem koncessionsbetingelse, se post 19, anden passus.

Forøvrig henvises til nedenstaaende forslag til

Betingelser.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog. Aktiekapitalen skal til enhver tid

utgjøre mindst halvparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige innskærnkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av Hajernvasdraget og den videre utbygning av Vittingfossen inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha fuldført utbygningerne samt paabegyndt anlæggenes drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskærnknes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 13, og saadanne stansninger eller innskærnkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter forinden utbygning av vandfaldene paabegyndes at forelægge ved-

kommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstasjoner m. v. som ved dets bedrifter her i riket, som forsynes med kraft fra anlæggene, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved utbygning og drift av anlæggene at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlæggene og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Dette fond skal sikre fattigkommunen saavel i anledning av den virksomhet, som koncessionæren agter at iverksætte og drive, som overfor følgerne av at den tidligere bestaaende bedrift helt eller delvis nedlægges.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelse av kraftstasjoner og fabrikker. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond.

Retten til tilbakebetaling av anlæggsfondet bortfalder isaafald.

Bugge og Bødtker er ikke enig i, at utbygningsfondet overgaar til et saadant fælles fond. Den del av utbygningsfondet, som ikke brukes, bør tilbakebetales selskapet.

9.

Saafremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

10.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskærnkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

11.

Selskapet er forpligtet til om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeiderne ved dets anlæg og fabrikker sundt og forsvarlig husrum.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskaps anlæg.

12.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstilte produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

13.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 10 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor anlæggene er beliggende, eller til andre kom-

muner (derunder ogsaa amtskommuner) efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 10 pct. av kraften. Driftsindskrærnkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde, stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Forsaavidt der blir spørsmaal om at kræve avstaat mere end 5 % av kraften til kommunerne og 5 % til staten skal hele denne kraft forlanges levert efterhvert som anlægget overgaar til drift og krav herom skal være fremsat inden 2 aar fra koncessionens datum. Senere kan den del av kraften, som overstiger 5 % til kommuner og 5 % til staten bare forlanges avstaat efterhvert som kraft blir ledig. Forøvrig har selskapet ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produksjonsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produksjonsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produksjonsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn. Hvis koncessionæren leier ut kraft, kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold.

Kraftprisen kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen, fra fjernledningen eller fra ledningsnettet efter departementets bestemmelse.

Driftsindskrærnkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde, stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Undlater selskapet at levere denne

kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anleggene for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

De fornødne nærmere bestemmelser angaaende avgivelse av kraft blir med bindende virkning at fastsette av departementet.

Bugge og Bødtker foreslaar, at der som vanlig bare kræves avstaat 5 pct. av kraften til kommunerne og 5 pct. til staten.

Den samlede kommission henviser til bemerkninger i præmisserne.

Bugge og Bødtker er i tvil om, hvorvidt det er hensigtsmessig og rimelig at medta følgende avsnit i tredje passus: «Hvis koncessionæren . . . samme forhold.»

14.

Veier og broer, som selskapet anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsaavidt departementet finder, at det kan ske uten væsentlig ulempe for anleggene.

15.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlegget knyttede befolkning.

16.

I det 35te aar efterat koncession er git skal staten kunne indløse anleggene i den utstrækning, hvori de efter post 17 tilfalder staten ved koncessionstidens utløp. Benytter den sig ikke herav, skal den i det 10de aar derefter ha samme adgang og saaledes videre hvert 10de aar. Bestemmelse om indløsning maa være meddelt koncessionæren 5 aar i forveien. Indløsningssummen blir at bestemme saaledes, at vandfaldene med til-

hørende reguleringer, grundstykker og rettigheter samt vandbygningsarbeider og hus betales med, hvad de bevislig oprindelig har kostet koncessionæren med fradrag for amortisation i forhold til den forløpne del av koncessionstiden, mens rørledninger, maskineri og andet tilbehør indløses for dets tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.

Saafremt anleggene indløses, pligter staten at overta de av selskapet med offentlig tilladelse indgaaede kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrum, som ikke maa strække sig utover 5 aar efter indløsning. Staten har ret til for saadan bortleie av kraft at kræve en godtgjørelse som svarer til den gjennomsnitlige betalte pris paa elektrisk kraft her i riket for lignende formaal. I mangel av mindelig overenskomst herom fastsettes prisen ved et av Kongen opnævnt skjøn, hvis avgjørelse ikke kan paaankes.

Bugge og Bødtker stemte mot indløsningsret for staten.

17.

Naar 60 aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanleggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavelsom reguleringsanlæg med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til regulering og kraftstationernes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av departementet fastsat frist.

Anleggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre,

hvad skjønnnet i saa henseende maatte bestemme.

Bugge og Bødtker foreslaar ordene i anden passus «eller forlange fjernet frist» strøket.

18.

Forsaavidt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

19.

Kontrakten mellem Nedre Laagens Fællesfløtningsforening og Vittingfos Bruk av 2den mars 1909 med tillæg av 2den januar 1915 skal ikke være til hinder for, at Fællesfløtningsforeningen uten utgift for koncessionæren utskiller tømmer paa Vittingfos hængsle for andre fløtningsberettigede, dersom Fællesfløtningsforeningen av almene grunde finder dette mulig og ønskelig.

Endvidere er koncessionæren forpligtet til at indrette hængslet saaledes, at der undtagen under stor flom blir passage langs vestre land for flakket tømmer og flakket ved samt almindelig baattrafik.

Bugge henviser til sine bemerkninger i præmisserne.

20.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansette en kontrolør, der har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest. Denne kontrolør skal overensstemmende med instruks utfærdiget av departementet ha adgang til de kontrolmidler, som departementet anser nødvendige.

Denne kontrolørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

21.

Koncessionæren skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentliges interesse findes paakrævet og stille det her ved indvundne materiale til disposition for det offentlige.

22.

Selskapet forpligter sig til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og inntægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne inntægterne ved bortleie av kraft efter den antagne gjennemsnittsløse av kraft for lignende formaal og likeledes beregne inntægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.

Bugge og Bødtker er ikke enig i en saadan betingelse, da den ikke er hjemlet i gjældende lov.

23.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulktter, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionsens tinglysning (jfr. post 25) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlæggene tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

24.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestem-

melserne i posterne 12, 20 eller 23, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

25.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendoms erhvervelser som forpligtende for sig og de koncederte eiendomme, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers post 16 og 17 blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendomme.

Selskapet skal inden 2 aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendomme, som er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av betingelsernes post 16 og 17.

Kommissionen har efter omstændighetene fundet at kunne undlate at opstille krav om sikkerhetsstillelse.

Kommissionen bemerker sluttelig, at den intet har at indvende mot, at den medlem ansøkeren og den tidligere eier Edward Lloyd etablerte leie av fabrikanlæg og kraft godkjendes av det offentlige. Man vil dog ha tilføiet, at en mulig fortsættelse av leien utover 21 aar fra 1ste oktober 1916 bør gjøres avhengig av ny tilladelse.»

Departementet skal bemerke, at man anser det meget ønskelig, at Vittingfos Bruk med vandfald kommer over paa norske hænder. Vittingfos er nu utbygget for

4 800 hk., hvorav ca. 2 500 hk. er aargangskraft. Ved de for statens regning paagaaende reguleringsarbeider i Numedalslaagen (Tunhøvd reguleringsanlæg) antages aargangskraften at ville stige til ca. 8 000 hk., hvortil kommer Hajernvasdraget, der efter underhaanden mottagne opplysninger er tænkt utbygget for 5 000 hk. med sigte paa en utstrakt altherning av driften. Vittingfos anvendes nu hovedsagelig til drift av trømasse- og papirfabrikker, mens de nye eiere vil distribuere kraft for det almene elektricitetsbehov ved siden av, at de nuværende fabrikkers drift fortsættes med et konstant kraftforbruk av 1 000 hk. og iøvrig ved hjelp av ledig kraft i den utstrækning vandføringen tillater det. Departementet anser en saadan utnyttelse heldig for de omliggende distrikter, hvor kraftbehovet er stort og tilgangen paa vandkraft forholdsvis liten.

Vittingfos Bruk med Hajern har tidligere været tilbudt det offentlige til omtrent samme pris som av kjøperne betalt. Departementet fandt imidlertid efter det foreliggende ikke at kunne anbefale tilbudet antat.

Departementet vil saaledes anbefale, at den ansøkte erhvervstilladelse meddeles. Man finder ikke grund til at indta et andet standpunkt overfor Hajernvasdraget, der er tilskjøtet det engelske selskaps norske disponent. Da dette vasdrags erhvervelse for staten vil kunne være av interesse med sigte paa dets anvendelse for elektrisk jernbandedrift, vil man ha oppmerksomheten henvendt herpaa. Man har meddelt kjøperne, at man gaar ut fra, at en eventuel erhvervstilladelse ikke vil avskjære staten adgangen til at ekspropriere vasdraget i henhold til en eventuel senere ekspropriationslov.

Man vedlægger en fortegnelse over de eiendomme, der omfattes av erhvervstilladelsen.

Man vil anbefale den ansøkte tilladelse meddelt paa de i følgende utkast (A) opstillede vilkaar, der er vedtat av ansøkerne under forbehold av den konstituerende generalforsamlings approbation, og under forutsætning av, at kjøpernes forhold til sælgerne med hensyn til leie av Vittingfos Bruk ord-

nes i henhold til kontrakt av 1ste oktober 1916.

Utkast A

til betingelser for Aktieselskapet Vittingfoss' erhverv av Vittingfoss og Hajernelven i Ytre Sandsvær.

1.

Selskapets styre (direktion og kontrolkomite) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, norske banker eller med vedkommende departements godkjendelse norske selskaper. Dog maa summen av de aktier, hvori en bank er interessert som eier eller panthaver, ikke uten vedkommende departements tilladelse overstige $\frac{1}{10}$ av aktiekapitalen. Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst tredjeparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg. Dog behøver den ikke at overstige 3 millioner kroner.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier kraft fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygning av den erhvervede vandkraft inden 2 aar fra tilladelsens datum og ha fuldført det første anlæg paa mindst 5 000 hk. inden yderligere 5 aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 3 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgitt til stat eller kommune efter post 13, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægger selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

Selskapet pligter i koncessionstiden at opretholde driften av det nuværende Vittingfoss bruk eller istedet at anvende i eller bortleie til andre industrielle bedrifter paa Vittingfoss tilsammen mindst 1 000 el. hk. Saafremt det findes paakrævet, kan dette kvantum av departementet forhøies til 1 500 hk. Drift av dette omfang maa ikke ophøre i længere tid end tilsammen et halvt aar i løpet av 3 aar. Driftstans der skyldes overordentlige tildragelser (vis major), streik, almindelig lockout og igangværende gjenopbygnings- eller forandringsarbeider medregnes ikke. Med Kongens samtykke kan disse bestemmelser fravikes.

3.

Selskapet pligter, forinden utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksettes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges

offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av selskapet.

4.

Selskapet skal ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstationene m. v. samt ved dets bedrifter her i riket, som forsynes med kraft fra anleggene, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor indtil kr. 50.00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved utbygning og drift av anlegget at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for

arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre av selskapet drevne bedrifter, som forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19. mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av selskapets anlægsarbeider. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond.

Retten til tilbakebetaling av anlægsfondet bortfalder isaafald.

9.

Saaframt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

10.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde. uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggene

eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

11.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeidere ved dets anlæg og fabriker sundt og forsvarlig husrum.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

12.

Selskapet maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten Kongens samtykke.

13.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner (derunder ogsaa vedkommende amtskommune) efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produktionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn. Maksimalprisen fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av over-

enskomst ved lovlig skjøn. Hvis selskapet leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Veier og broer, som selskapet anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsaavidt departementet finder, at det kan ske uten væsentlig ulempe for anlæggene.

Selskapet skal ikke motsætte sig sortering av flere merker ved Vittingfoss lænse, om dette forlanges av fællesfløtningsforeningen. Edw. Lloyd limiteds stilling som leietager av lænsen i henhold til kontrakt med selskapet av 1ste oktober 1916 berøres ikke av denne bestemmelse.

15.

Forsaavidt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder foie dertil, anerkjendes som ret saksøker i an-

ledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

16.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke ved anlæggene.

17.

Selskapet skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagtagelser, som i det offentliges interesse findes paakrævet og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige.

18.

Naar 70 — sytti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassiner, rørledninger m. v., samt de til utbygningen og kraftanlæggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationene med tilhørende maskineri og andet tilbehør og de av hensyn til kraftstationenes drift opførte bygninger og indretninger samt reguleringsanlæg med tilhørende grund og rettigheter staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Anlæg og bebyggelse, som maatte være til ulempe for anlæggets anvendelse kan det offentlige forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Selskapets grund og anlæg forøvrig, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for deres værdi efter skjøn paa sin bekostning.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

19.

Koncessionen kan ikke overdrages til andre uten kongelig tilladelse.

20.

Selskapet har at underkaste sig de be-

stemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement. De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

21.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendommer ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritert for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulktter, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 23) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

22.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i post 2, sidste led, post 12, post 20 eller post 21 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

23.

Nærværende tilladelse skal paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelser post 18, 2det og 3dje led.

24.

Selskapet skal inden 2 aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige deler av selskapet i henhold til nærværende koncessjon erhvervede eiendommer og servituter.

Koncessjonstiden er som det vil sees foreslaaet sat til 70 aar. Iøvrig er vilkaarene avfattet i det væsentlige overensstemmende med hvad der har været sædvanlig ved erhvervstilladelser for norske selskaper. Indløsningsret for staten har man efter omstændighetene fundet ikke at burde fastsætte.

Man har antat at en kraftavgivelse til de interesserte kommuner av 5 pct., der efter erhvervsloven av 18de september 1909 er maksimum, efter forholdene er tilstrækkelig, idet man lægger vekt paa dels at Ytre Sandvær herred, hvor anlæggene ligger, har eget kommunalt elektricitetsverk, dels at kraften fra Vittingfoss i det væsentlige vil bli anvendt til de omliggende distrikters elektricitetsforsyning. Angaaende fordelingen av den kraft som blir at avstaa forutsætter man at der senere træffes bestemmelse.

En nedleggelse av de nu i Vittingfoss drevne bedrifter uten at de erstattes av andre industrielle virksomheter paa stedet vilde paa forskjellig maate kunne paaføre vedkommende kommune ulemper, der kun delvis vilde avbøtes gjennom de sædvanlige fattigfond. Man har derfor foreslaaet en bestemmelse i utkastets § 2 i slutningen om, at de nævnte bedrifter ikke kan nedlægges uten at der i andre industrielle bedrifter paa stedet anvendes 1000 (eventuelt 1500) el. hk.

Det av Vasdragkommissionen omhandlede spørsmål om den rigtige dæmmeøide i Vittingfoss berøres ikke av koncessjonen. Spørsmålet vil saaledes fremdeles staa åpent. Rettighetshaverne i elven ovenfor vil være tilstrækkelig betrygget ved vasdragslovens bestemmelser. Man har derfor ikke fundet grund til at omhandle dette spørsmål i vilkaarene. En opstuing fører fossens kraftydelse. Forsaavidt den kan ske

uten skade for andre interesser vil den derfor være av almen betydning.

Man vedlægger erklæring fra selskapets direktion overensstemmende med erhvervslovens § 15.

Det er som nævnt kjøpets forutsætning, at sælgerne Edw. Lloyd Ltd. har adgang til at leie Vittingfoss bruk med kraft til dets drift overensstemmende med kontrakt av 1ste oktober 1916. I skrivelse av 26de mars sidstl. har Vittingfoss bruk andrat om tilladelse til kraftleien. Andragendet hitsættes:

«Refererende til det ærede departements skrivelse av 23de ds. tillater vi os herved at andra om kongelig tilladelse for vort firma, Edward Lloyd Ltd., til at leie Vittingfos kraftanlæg med maskiner, drifts- og fabrikationsvand etc. for et tidsrum av indtil 21 aar at regne fra 1ste oktober 1916, alt i overensstemmelse med den mellem A/S Vittingfos og os sluttede kontrakt av nævnte dag, hvilken kontrakt vil være det ærede departement bekjendt.

Vi er villige til at indgaa paa vilkaar for en saadan tilladelse overensstemmende med det utkast, som med ovennævnte skrivelse er tilstillet os fra det kongelige departement.

For at forebygge enhver misforståelse tillater vi os herved at gjenta, hvad vi allerede ved tidligere konferanser mundtlig har fremholdt, nemlig at vort firma anser sig berettiget til at utøve den omhandlede bruk av kraftanlæggene med bygninger og vand etc. overensstemmende med kontrakt av 1ste oktober 1916 uten nogen art kongelig tilladelse, idet denne bruksret forsaavidt i realiteten kun er et residuum av den eiendomsret, vort firma indtil overdragelsen til A/S Vittingfos har til alle disse ting. Naar vi ved nærværende skrivelse tillater os at andra om kongelig tilladelse, sker dette derfor kun for at undgaa tvist om dette spørsmål, men ikke fordi vort selskap paa nogen maate erkjender nogen pligt til at søke saadan tilladelse. Hvis derfor mot formodning

enten den kongelige tilladelse skulde bli negtet, eller der til samme skulde bli knyttet nogen betingelser, som vi ikke finder at kunne akseptere, forbeholder vi os derfor at staa helt frit og gjøre gjældende vort ovennævnte standpunkt, uten at der i nærværende koncessionsandragendes indgivelse skal kunne lægges nogen frafaldelse eller opgivelse av dette standpunkt.»

Departementet vil anbefale fornøden tilladelse til dette leieforhold meddelt i henhold til erhvervslovens kap. IV paa de i følgende utkast (B) angivne vilkaar:

«U t k a s t B

til betingelser for tilladelse for Edw. Lloyd Ltd. til at leie Vittingfos Bruk m. v.

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 21 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynner.

2.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Nærværende bestemmelse skal ikke være til hinder for Edw. Lloyd Ltd.s levering til det lokale net paa Vittingfoss av lys og kraft til husbruk og smaaindustri.

3.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræ som saadan.

4.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg som benytter den koncederte kraft, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar

spesiel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

5.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg som benytter den koncederte kraft, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

6.

Forsikring vedrørende ovennævnte anlæg tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske. Departementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod ved de ovennævnte anlæg for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet er forpligtet til ved ovennævnte anlæg at opsamle et fond til sikring for vedkommende fatigkommune overensstemmende med de regler som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4 er git om bergverker.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i at det ved lov bestemmes, at det

ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring av fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne.

9.

Koncessionæren maa ikke forsaavidt de ovennævnte anlæg angaar uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter.

10.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

11.

Overtrædes nogen av foranstaaende bestemmelser og forholdet ikke rettes inden en av departementet sat rimelig frist, er koncessionen at anse som bortfalt.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

1. Det tillates i henhold til lov av 18de september 1909 kap. I. a/s Vittingfoss at erhverve Vittingfoss bruk med vandfald og Hajernvasdraget i Ytre Sandsvær Buskeruds amt paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 2den april 1917 i utkast A angivne vilkaar.
2. Det tillates Edw. Lloyd Ltd. London i henhold til samme lovs kap. IV at leie Vittingfoss bruk med fornøden vandkraft overensstemmende med kontrakt av 1ste oktober 1916 paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 2den april 1917 i utkast B angivne vilkaar.

19. A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.

(*Erhverv, regulering og overføring av Kraakeelven i Vadheim til Høyanger*).

Kgl. resol. av 2den april 1917.

Med skrivelse fra adv. Jens P. Heyerdahl av 4. septbr. 1916 har man mottat et andragende dat. 22. august s. a. fra A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. om tilladelse til at erhverve og regulere Kraakeelven i Sogn samt til at overføre en del av vandføringen til Øreelven. Andragendet er saalydende:

«Undertegnede Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. tillater sig herved i ærbødighet at andrage om at maatte blive meddelt tilladelse til:

1. at erhverve til eiendom Kraakevasdraget i Kirkebø herred, Ytre Sogn, —
2. i henhold til reguleringsloven av 4. august 1911 og i henhold til vasdragsloven av 1. juli 1887 § 25 at foreta regulerings- og andre arbeider i vasdraget og dets nedslagsdistrikt derunder overføring av vand fra Uldalsvand til Øreelven i Høyanger i Kirkebø, samt til at foretage de i den anledning nødvendige ekspropriationer, — alt overensstemmende med efterstaaende beregninger og vedlagte planer.

Angaaende vandføringsforholde i Kraakeelven og regulering av vasdraget kan man gaa ut fra de samme resultater, som er fundet for nabovasdragene i Høyanger. Beregningerne for Høyangervasdragene er utført av ingeniør Johan Kinck, og disse var vedlagt Høyangfaldenes koncessionsandragende av 28. februar 1914.

Det fremgaar av disse beregninger, at man kan gaa ut fra et avløp av 70 sekl. pr. km.² nedslagsfelt motsvarende en regnhøide av ca. 2200 mm. Det største vand i Kraakeelven er Uldalsvand med et areal av ca. 2,7 km.² og et nedslagsfelt av ca. 15 km.²

Nedenfor Uldalsvand kan med fordel utnytted ca. 14 km.² av Kraakeelvens felt, hvorved opnaaes en brutto faldhøide av ca. 365 m. Nettofaldhøiden vil andrage til ca. 350 m.

Uldalsvand støter like op til Øreelvns nedslagsdistrikt i Høyanger ca. 13,9 km.² og er skilt fra dette ved et lavt ca. 200 m. langt eide. Den mest økonomiske utnyttelse av Uldalsvandets avløp er at regulere vandet ved opdæmning ca. 5 m. over almindelig vandstand og sænkning ca. 5 m. under almindelig vandstand, hvorved opnaaes ca. 27 mill. m.³ magasin, og saa føre den største del av vandføringen over i Øreelven, hvor vandet utnyttes i en netto faldhøide av 550 m. En mindre del av avløpet og magasinet disponeres sammen med de foran nævnte 14 km.² nedslagsfelt i Kraakeelven. Det er allerede ved første øiekast klart, at en forøkelse av faldhøiden paa 200 m. betinger en væsentlig bedre utnyttelse av vandføringen, men man tillater sig allikevel at paavise den specielle fordel i dette tilfælde.

De 14 km.² av Kraakeelvns nedslagsfelt gir et aarlig avløp av $2,20 \times 14 = 30,8$ mill. m.³, og da der kun kan skaffes ca. 3 mill. m.³ magasin — ca. 10 % av aarlig avløp — motsvarende 40 % regulering, opnaaes kun en regulert vandføring av 0,99 m.³ pr. sek. eller i 350 m. fald en kraftmængde av ca. 1430 el. hk.

De 13,9 km.² av Øreelvns nedslagsfelt gir et aarlig avløp av $2,20 \times 13,9 = 30,6$ mill. m.³. Denne vandføring kan ved regulering utnyttes helt, og man faar en vandføring av ca. 0,97 m.³ pr. sek. eller i 550 m. fald ca. 5600 el. hk.

Det er som før nævnt mest økonomisk at føre den største vandmængde dit, hvor den utnyttes i størst fald, og det er rigtig at disponere magasin i tillæg til det felt, som forøvrig har de mindste magasiner.

Uldalsvands aarlige avløp blir

$$15 \times 2,2 = 33 \text{ mill. m.}^3$$

og magasinet blir som foran nævnt 27 mill. m.³. Et saa stort magasin er mere end tilstrækkelig for at opnaa jevn vandføring, men da her blir tale om regulering fra aar

til andet, og her likeledes kræves overregulering til fordel for Kraakeelvns utbygning, er man blit staaende ved denne magasinstorelse. Avløpet — ca. 33 mill. m.³ — kan da fordelagtig opdeles saaledes:

Ca. 7 mill. m.³ avledes til Kraakeelven, som derved faar et samlet avløp av 37,8 mill. m.³ og et magasin av ca. 10 mill. m.³ eller 26,5 % av aarlig avløp.

Med dette magasin opnaaes ca. 75 % regulering, og mindste vandføring blir 0,90 m.³ pr. sek.

Kraftmængde i kraftstation ved Vadheim blir da $1,05 \times 0,9 \times 350 = 3300$ el. hk.

De øvrige 26 mill. m.³ avledes til Øreelven og gir ca. 0,89 m.³ pr. sek. motsvarende en kraftydelse av $1,05 \times 0,89 \times 550 = 4800$ el. hk. Ialt indvindes saaledes 8100 el. hk.

Ved at føre alt vand til Kraakeelven faaes her et aarlig avløp av 63,8 mill. m.³ og et magasin av 30 mill. m.³ eller 47 % av aarlig avløp. I bedste tilfælde kan man herav faa fuld regulering med regulert vandføring = ca. 2,0 m.³ pr. sek. og opnaa en kraftydelse i Vadheim av $1,05 \times 2 \times 350 = 7300$ el. hk.

Ved at føre alt vand — 33 mill. m.³ — til Øreelven, faaes her en jevn vandføring av 1,05 m.³ pr. sek. motsvarende en kraftydelse av $1,05 \times 1,05 \times 550 = 6050$ el. hk. I Kraakeelven faaes da som foran paavist kun 1430 el. hk. Ialt vindes paa denne maate 7480 el. hk.

Det fremgaar saaledes, at det er økonomisk rigtig at overføre en del av Uldalsvands avløp til Kraakeelven og den største del til Øreelven, hvorved direkte vindes 800 el. hk. eller 11 % i tillæg til den største opnaaelige kraft i Kraakeelven.

Det bemerkes, at det er lettere at skaffe en passende industriel bedrift i Vadheim for en kraftydelse av 3300 el. hk., d. v. s. et kraftanlæg av samme størrelse som det, der allerede er i drift paa stedet, end for et kraftanlæg paa ca. 7300 el. hk.

De ulemper, som den ansøkte vasdrags-erhvervelse og reguleringstilladelse vil volde, er forsvindende smaa. Hvad der ved reguleringen vil sættes under vand, er overhodet ikke dyrket mark, men utelukkende sten, ur og noget bettesmark, dog ikke særlig store arealer. Hvad selve elven angaar, vil selskabet jo eie denne i sin helhet, saasandt koncessionsandragendet indvilges, saa dens delvise bortledning vil ikke volde nogen skade for fremmede eiendomme langs elveleiet. Da baade den Høyangfaldenes kraftstation, hvortil vand fra Kraakeelvasdraget agtes bortledet, og Kraakeelvasdraget selv ligger i samme kommune, vil bortledningen heller ikke volde nogen kommunale ulemper i form af forskyvninger i skatteforholdene eller lignende. Tvertom vil den hele ordning saavel for kommunen som for grænden omkring Kraakeelven medføre den fordel, at det er sandsynligst, at den gjenværende del af Kraakeelvasdraget vil komme snarere til utbygning og derved bli en indtægtskilde for kommunen og bygden, end hvis vasdraget blir liggende, saa at det maa søkes utnyttet isolert. Fordelene er paa den anden side i nationaløkonomisk henseende meget betragtelige, idet man som ovenfor paavist ved ordningen vil opnaa at gjøre nytbart af Kraakeelvasdragets vand større kraftkvantum, end der paa nogensomhelst anden maate kan opnaaes. Ogsaa rent privatøkonomisk set — for Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. — sier det sig selv, at denne overførelse vil by fordele, idet den med forholdsmæssig mindre betydelige utgifter vil forøke det kraftkvantum, der utnyttes ved selskapets kraftstation i Høyangfjorden. Alle betingelser skulde saaledes være tilstede for at der av staten kan meddeles ikke blot erhvervstilladelse, men ogsaa den ansøkte tilladelse til regulering med delvis bortledning av Kraakeelvasdragets vand.

I anledning av reguleringslovens § 8 vil man ikke undlate uttrykkelig at fremholde, at det her gjælder et ved reguleringen indvindendes kraftkvantum paa langt under 10 000 hk., likesom det vil sees, at der

her ikke kan siges at være noget tilfælde, hvor betydelige interesser staar mot hinanden. Der vil saaledes efter loven ingen nødvendighet være til at forelægge saken for Stortinget. Man tillater sig ogsaa indtrængende at henstille, at andragendet maa bli indvilget uten saadan forelæggelse, idet denne, selv om det vel neppe kan betviles, at Stortinget vil gi andragendet sin tilslutning, dog vilde forsinke hele sakens avgjørelse i mindst et halvt aar. For selskapet vilde det imidlertid være av betydelig interesse at kunne effektuere den omhandlede overførelse av vandet allerede fra kommende vaar, hvad der vil være umulig, hvis saken skulde indbringes for Stortinget.

Ovenstaaende andragende gjælder, som det vil sees, tilladelse for Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. til at erhverve det hele vasdrag og i forbindelse dermed den omhandlede overføring av vand. Imidlertid kan der ogsaa være tale om den ordning, at der dannes et eget selskap til erhvervelse og utnyttelse av Kraakeelvasdraget, idet det ikke er sikkert, at det vil passe for A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. at utbygge kraft til Vadheimsiden, hvilket ikke egentlig ligger indenfor selskapets program. Vi gaar ut fra, at det for det offentlige vil være likegyldig, hvilken ordning der i saa henseende blir valgt, idet det forutsættes, at koncessionsbetingelserne i begge tilfælde blir de samme og at der for Kraakeelvasdragets overgang til staten fastsættes samme tidspunkt som for Høyangfaldene bestemt.

De eiendommer og rettigheter, til hvis erhvervelse tilladelse søkes ved nærværende andragende, er følgende:

1. Eiendomsret til g.nr. 42 br.nr. 10 — en parcel av Kraakeelven og Kraakefossen — av skyld mark 0,06 i henhold til skjøte fra Sjur Sjursen Hovland til konsul Johan Gran dat. 23. sept. 1899, tingl. 17. sept. 1900.
2. Eiendomsret til gr.nr. 42. br.nr. 11, Kraakeelven med Langevand og Uldals-

vande samt opdæmningsret, av skyld mark 0,80, i henhold til følgende skjøter til konsul Johan Gran paa de enkelte andele:

- a. fra Ole O. Hovland av 22. juni, tingl. 3. sept. 1906.
 - b. fra Knut Thorstensen Hovland av 22. juni, tingl. 3. sept. 1906.
 - c. fra Nils Olsens enke, Ingeborg R. Hovland av 22. juni, tingl. 3. sept. 1906.
 - d. fra Mons Halvorsen Hovland av 22. juni, tingl. 3. sept. 1906.
 - e. fra Lars Bergesen Fossen av 22. juni tingl. 3. sept. 1906.
 - f. fra Lars Einarsen Ramsli av 23. juni, tingl. 3. sept. 1906.
 - g. fra Aslak Gullaksen Haaland, Andreas Olsen Haaland, Elias Østrem-li, Bottolf Olsen Nybø, Knut Bendiksen Austreim, Lars Eliassen, Nils Anfinsen og Tosten Andersen av 23. og 25. juni, tingl. 3. sept. 1906.
 - h. fra Ingeborg Johannesdatter Rutledal av 14. decbr. 1907, tingl. 13. jan. 1908.
3. Eiendomsret til gr.nr. 43 br.nr. 3, av skyld mark 0,50, omfattende Storevand, Langevand, Krokevand, Rognevand, Husedalsvand og Storefossen samt tilhørende opdæmningsret, — alt i henhold til skjøte fra Magnus Gullaksen Fossen, Østen Larsen Klævold, Østen Gullaksen Klævold og Sigrid Andersdatter Klævold til konsul Johan Gran, dat. 26. sept., tingl. 1. oktbr. 1900.

Med nærværende andragende følger som bilag:

- I. Et hefte indeholdende gjenparter av de hjemmelsdokumenter m. v., i henhold til hvilke erhvervstilladelse søkes, efter vedheftet fortegnelse.
- II. En rulle indeholdende følgende karter:
 1. Oversigtskart over Kraakeelvns nedslagsdistrikt i 1 : 20 000.
 2. Kroki over Kraakeelven 1 : 1000.
 3. Kart over Kraakeelven: Fjorden—Storevand.

4. Længdeprofil av Kraakeelven 1 : 5000 og 1 : 2000.
5. Kart over Storevand (Uldalsvand) i 1 : 5000.
6. Kart over Storevand i 3 plater 1 : 2000.
7. Kart over projektert indtaksdam ved Fossen 1 : 1000.
8. Længdeprofil og tverprofiler av indtaksdam ved Fossen.
9. Kart over tunnel og rørgate i 1 : 1000.
10. Længdeprofil av rørgate i 1 : 1000.
11. Kart over Kraakeviken i 1 : 1000".

De i andragendet paaberopte bilag vedlægges.

I anledning av dette andragende har vasdragdirektøren i en paa foranledning av git skrivelse av 2den oktober 1916 anført følgende:

«Kraakevasdraget, som løper ut i fjorden ved Vadheim i Sogn, grænser mot øst til Øreelven, som skal utnyttes av nævnte selskap. Efter andragendet er det tanken at regulere det øverste større vand i Kraakevasdraget, Uldalsvand, ved at hæve det ca. 5 m. over og sænke det ca. 5 m. under almindelig vandstand. Med det derved opnaade magasin angit til 27 mill. m.³ kan avløpet fra den ca. 15 km.² store del av nedbørsfeltet utjevnes fuldstændig. Den væsentligste del av vandet tænkes ved hjælp av en tunnel ført over i Øreelven for at utnyttes sammen med denne i et fald paa 550 m. høide, en mindre del, nemlig 7 mill. m.³ skal som før gaa i Kraakeelven, hvor der utenom Uldalsvand er antydnet at kunne skaffes magasiner paa 3 mill. m.³. Av Kraakeelven er projektert utnyttet et ca. 330 m. høit fald fra Fossen ned til havet med kraftstation ved Vadheim.

Utnyttet paa denne maate er vasdraget paaregnet at kunne gi 4800 el. hk. i Øreelven og 3300 i faldet nedenfor fossen, altsaa tilsammen 8100 el. hk. I andragendet er opstillet en beregning, hvorefter den samlede kraftmængde blir mindre nemlig 7300 el. hk. hvis man utnytter hele Kraakeelven i kraftstationen ved Vadheim. Det samme skulde efter nævnte kilde ogsaa bli tilfælde om alt

vand fra det omhandlede bassæng føres over i Øreelven.

Vedrørende skaden er oplyst, at der overhodet ikke sættes under vand dyrkbar mark, men udelukkende sten, ur og noget beitesmark, dog ikke særlig store arealer. Hvis koncession meddeles eier selskapet elven i sin helhet og dens delvise bortledning vil ifølge andragendet ikke volde nogen skade for fremmede eiendommer langs elveleiet. Kraakeelven og Øreelven oplyses at ligge i samme herred.

Der foreligger ikke saadant materiale, at man kan opgjøre sig nogen sikker mening om de opnaaelige kraftmængder. Jeg er tilbøielig til at anta, at de i alle fald ikke er mindre end av selskapet beregnet. Det relative forhold mellem hvad der kan opnaaes ved overføring til Øreelven og utnyttelse efter vasdraget antar jeg vil stille sig omtrent som i andragendet fremstillet, hvorefter man vil faa en større samlet kraftmængde ved overføring av det meste av vandet fra Uldalsvandets nedbørfelt. Imidlertid er dette betinget av, at det vil lønne sig at utbygge Kraakeelven med det vand som blir igjen. Forinden saken behandles videre, vil jeg derfor foreslaa, at selskapet fremlægger omkostningsoverslag for saadan utnyttelse. Samtidig bør det avøskes forslag til reglement for dammens manøvrering.

Forsaavidt det tekniske arrangement angaar, er bare oplyst, at Uldalsvand tænkes dæmnet og tappet i ovennævnte utstrækning, og at det eide, hvorigjennem overføringen skal ske, maaler 200 m. Nogen plan for dam med videre er ikke medsendt. Heller ikke noget omkostningsoverslag. Jeg anser det rigtigst, at dette materiale indhentes, forat det kan følge saken under behandlingen.

De øvrige i reguleringslovens § 6 foreskrevne opplysninger m. v. er tilveiebragt i den utstrækning som efter forholdene antages nødvendig.»

Med skrivelse fra selskapet av 4de og

6te november s. a. har man paa foranledning mottat de av vasdragdirektøren omhandlede yderligere opplysninger hvoriblandt plan med omkostningsoverslag for regulering og utbygning av Kraakeelven.

Disse bilag vedlægges.

I en ny uttalelse av 24de november s. a. bemerker vasdragdirektøren følgende:

«Selskapet har nu fremlagt overslag for utbygning av Kraakeelven under forutsætning av 7 mill. m.³ aarlig vandslipping fra Uldalsvand. Ved hjelp herav og regulering i Langevand og Nedre Krokvand, i hvilke der skulde faaes 3 mill. m.³ magasin, er paaregnet en jevn vandføring paa 0,90 m.³, hvilket i det vel 350 m. høie fald forutsættes at gi 3 340 el. hk. Regulerings- og utbygningsomkostningerne er beregnet til kr. 670 000,00, hvortil svarer omtrent 200 kr. pr. el. hk. Overslaget forutsætter utførelse under normale arbeidsforhold og ikke under den nuværende krigstilstand. Uten at uttale mig om enkeltheter i nævnte overslag antages det efter dette at være godtgjort, at det lønner sig at utbygge Kraakeelven med det vand som blir igjen, naar den paatænkte del av Uldalsvandets avløpsmængde overføres til Øreelven. Jfr. bemerkning herom i min skrivelse av 2den forr. md.

Reguleringsgrænserne for Uldalsvand sees nu at være betegnet med coterne 597 og 587 henholdsvis for øverste og laveste regulerede vandstand.

Vedrørende det mottagne forslag til reglement for benyttelse av regulerings- og overføringsanlæg ved Uldalsvand skal jeg bemerke følgende:

ad I. Første linje foreslaaes ombyttet med ordene «Reguleringsgrænserne i Uldalsvand er følgende.»

ad II. Da vandet nu faar avløp til to kanter, maa bestemmelsen om, at flomvandføringen saavidt mulig ikke skal forhøies, gjælde begge veier. I den anledning foreslaaes ordet «Dammen» i sidste linje ombyttet med «Dammene».

ad IV. Foreslaaes git saadan ordlyd:

«Den tillatte opdæmningshøide og den tillatte laveste tapningsgrænse skal betegnes

med faste og tydelige merker ved de to dammer.»

Forøvrig har jeg intet at indvende mot forslaget.

Med hensyn til den rent tekniske side ved de fremlagte planer undlater jeg ikke med en gang at gjøre opmerksom paa, at der for jorddammer i sin almindelighet blir forlangt en overhøide av mindst 1 m. i forhold til den overhodet høiest tænkelige vandstand, hvorfor jorddammens krone bør forhøies til cote 598,75, likesom dens bredde ogsaa bør forøkes til mindst 2 m. med bibehold av de forutsatte sideskraaninger.

Hvad stendammen angaar maa bemerkes, at blandingsforholdet for den mørtel, som skal anvendes som tætning paa dammens vandside ikke bør være magrere end 1 : 2¹/₂, da der saavidt forstaaes ikke er forutsat nogen anden tætningsanordning. Og den øvrige mørtel bør ha et blandingsforhold av mindst 1 : 4. Under disse forutsætninger maa saavidt forstaaes planerne i sine hovedtræk kunne godkjendes, idet jeg forutsetter at detaljerne gjøres til gjenstand for særskilt behandling.»

Med skrivelse fra Landbruksdepartementet av 25de november 1916 har man mottat en forestilling fra en del grundeiere omkring Storevand (Uldalsvand) i Kirkebø, der vedlægges. Landbruksdepartementets skrivelse er saalydende:

«Fra en del opsittere i Kirkebø herred, Nordre Bergenhus amt, har man mottat en skrivelse, datert 2den oktober 1916, hvori det henstilles til det offentlige at søke hindret en av A/S Høyangfaldene paatænkt opdæmning av «Storevandet» i samme herred.

Med skrivelse av 14de oktober 1916 oversendte man skrivelsen til amtmanden i Nordre Bergenhus amt og anmodet om saadan uttalelse som skrivelsen maatte gi anledning til og bad ham samtidig oplyse om han maatte ha nærmere kjendskap til eiendomsforholdene i disse distrikter, hvor A/S Høyangfaldene for tiden agter at utbygge

vandfaldene, særlig om nogen av vandene maa ansees som liggende paa statens høifjeld.

Amtmanden i Nordre Bergenhus har forelagt saken for overretssakfører Langberg, som i en paategningsskrivelse av 27de oktober 1916, hvorav gjenpart vedlægges, har avgitt en uttalelse. Likeledes har saken været forelagt for Kirkebø herredsstyre. Gjenpart av ordførerens paategningsskrivelse av 5te november 1916 samt av amtmandens egen uttalelse i paategningsskrivelse av 9de s. md. vedlægges.

Nærværende departement maa efter det oplyste anta at grunden omkring Storevandet ikke er det offentlige tilhørende.»

De i skrivelsen nævnte bilag vedlægges.

Under 22de januar 1917 har selskapet indsendt et tillægsandragende, der er saalydende:

«I tilslutning til A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.s ærbødige andragende av 22de august f. a. om tilladelse til at erhverve til eiendom Kraakevasdraget i Kirkebø herred i Ytre Sogn samt til i vasdraget at foreta regulerings- og andre arbeider tillater selskapet sig i ærbødighet at andrage om tilladelse til at erhverve nogen rettigheter i nævnte vasdrag, som ikke var taget med i det tidligere koncessionsandragende.

I det forrige andragende var forutsat, at selskapet ved de der omhandlede erhvervelser vilde bli eier av hele vasdraget, samtlig vande og fald. Det har imidlertid vist sig ved de nøiagtige undersøkelser, som selskapet nu har ladet foreta, at der manglede visse rettigheter.

For det første hadde man ikke søkt erhvervet retten til en ca. 3,8 km. lang strækning av elven, tilhørende eierne av g.nr. 43 b.nr. 1, Magnus Gullaksen Fossen, g.nr. 45 b.nr. 1, Østen Larsen Klævold, g.nr. 45, b.nr. 2, Østen Gullaksen Klævold og g.nr. 45 b.nr. 3, Sigrid Andersdatter Klævold. Haandgivelse paa disses elverettigheter foreligger nu.

Dernæst var der i sin tid av eieren av g.nr. 42 b.nr. 7, Hovland, tilstaat en Chr.

Hansen ret til den fornødne vandkraft for et litet sagbruk og en Andr. Frivik lignende ret for et høvleri og et snekkerverksted. Disse sideste rettigheter var ikke tinglyst, men selskapets hjemmelsmand hadde vedtat at respektere dem.

Selskapet har forsøkt at erverve og-
saa de heromhandlede rettigheter, men det har vist sig, at erhvervelsen støtte paa vanskeligheter. Der er nemlig fremkommet en — efter selskapets mening forøvrig ganske uholdbar — paastand om, at nogen søskende av eieren av g.nr. 42 b.nr. 7 i henhold til et skjøte av 1911 skulde ha forkjøpsret til rettighetene likesom i ethvert tilfælde to av dem skulde maatte samtykke i salget. Da de beløp som har været forlangt for frafaldelse av forkjøpsret og samtykke i salg, er ganske meningsløst høie, og da selskapet paa den anden side ikke kan risikere, at saken sinkes ved en retstvist, har man fundet at burde planlægge utbygningen saaledes, at de heromhandlede rettigheter ikke berøres. Dette kan man gjøre, fordi rettighetene — som det vil forstaaes — er av meget liten betydning og desuten kun knytter sig til elvens allernederste del, nedenfor cote 10. Denne del av elven faar man da la være at bygge ut, kraftstationen kan lægges ovenfor cote 10, og de her omhandlede rettigheter vil da ikke bli berørt.

Heller ikke vil rettighetene berøres ved den planlagte overføring av vand fra Uldalsvand til Øreelven. Det er jo nemlig rettigheter, som er begrenset til at omfatte den vandkraft, som er fornøden for at drive sagbruket, snekkerverkstedet og høvleriet, og selv efter vandoverføringen vil der selvfølgelig gaa fuldt tilstrækkelig vand i Kraakeelven til drift av disse indretninger.

Alle andre rettigheter i elven kommer selskapet til at disponere.

Foruten de opdamningsrettigheter, som omhandles i de med det tidligere andragende indsendte kontrakter og skjøter, har koncessionssøkeren yderligere faat haandgivelse paa opdamningsret i Storevandet (ell. Ul-

dalsvandet) fra opsitterne paa gaarden Øvre Berge (se bilag 5). Med de andre opsittere langs vandet har der været ført forhandlinger, og ifølge netop mottat meddelelse skulde nu samtlige paa en nær ha haandgit koncessionssøkeren opdamningsret. For sikkerhets skyld forutsættes det dog, at der samtidig med koncessionen vil bli meddelt den fornødne ekspropriationstilladelse overensstemmende med andragendet av 22de august f. a.

De yderligere eiendommer og rettigheter, som man ved nærværende andragende søker tilladelse til at erverve, er da følgende:

1. Eiendomsret til en ikke skyldsatt parcel av gaarden Klævold, g.nr. 45 b.nr. 1, 2 og 3 utgjørende disse eiendommens gjenværende rettigheter i Kraakeelvens vasdrag med tiliggende elve og vande, i henhold til haandgivelse av 25de august 1916 fra Østen L. Klævold, Gullak Ø. Klævold og Sigrid Andersdatter Klævold til A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.

2. Eiendomsret til g.nr. 43 b.nr.1 Fossen i henhold til haandgivelse av 19de august 1916 fra Magnus G. Fossen til overretssakerfører Langberg pr. kommission.

Man tillater sig til slutning indtrængende at henstille, at behandlingen av nærværende og det tidligere koncessionsandragende paaskyndes mest mulig, da det som før fremhævet er av den største betydning for koncessionssøkeren at faa en avgjørelse i den allernærmeste fremtid.

Med nærværende andragende følger som bilag bekræftede gjenparter av:

1. Haandgivelse av 25de august 1916 fra Østen L., Gullak Ø. og Sigrid Andersdatter Klævold.
- 2 a. Erklæring om forlængelse av ovennævnte haandgivelse av 16de december 1916.
- 2 b. Do. do. av 27de december 1916.

3. Haandgivelse av 19de august 1916 fra Magnus G. Fossen.
4. Erklæring av 15de december 1916 om forlængelse av ovennævnte haandgivelse.
5. Kontrakt av 3die november 1916 mellem Per L. Berge, Lasse L. Berge og Kari Thue paa den ene side og A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co paa den anden.»

De paaberopte bilag vedlægges.

Med skrivelse fra amtmanden i Nordre Bergenhus amt av 9de februar 1917 har man paa foranledning mottat uttalelser fra vedkommende distrikt.

Kirkebø herredsstyre har i møte 1ste februar 1917 vedtat saadan beslutning:

«Fraa dei interesserte paa Hovland vart framlagd forbod mot overføring av vatsdraget til Høyanger — likeins framlagd skriv fraa lærar N. Hovland um det same.

Fraa repr. i Vadheim vart framlagd skriv — i dette forbod overføring av vatsdraget.

Ordfører A. H. Berge framlagde vilkaar for overføring av vatsdraget til Høyanger.

Saki vart so oppteki til avrøysting med namneupprop. Det vart røysta yver ordf. framlegg um overføring av vatsdraget til Høyanger fordelt slik som var nemnt i søknaden, at 3—4000 hk. skulde utbyggjast i Vadheim, og det som daa vart att av kraftmængdi, til Høyanger.

Mot overføring av vatsdraget til Høyanger røysta 10 nei. Disse var

For overføring av vatsdraget til Høyanger røysta 6 ja. Disse var»

Flertallets indstilling til herredsstyret er saalydende:

«Efter de fremlagte overdragelsesdokumenter har det været de oprindelige grundeieres mening under salget av Kraakeelvasdraget, at dette ikke skulde ledes bort fra sit oprindelige leie, men utnytted der, hvor vandfaldet har sit utløp i sjøen. Dette fremgaar tydelig nok derav, at vedkommende kjøpere i forbindelse med elvekjøpet og

saa har forbeholdt sig grundret ved sjøen paa Hovland. At saa har været meningen og forutsætningen, da kjøpet fandt sted, har den oprindelige kjøper — ingeniør Ramsli — efter hvad som oplyses nylig meddelt. Det hævdes ogsaa av sælgeren av vandfaldet — Hovlands eiere — at grunden til, at vandfaldet blev solgt saa billig som tilfældet var, var de gode forestilinger om fordelene de vilde ha, naar vandfaldet blev utbygget, stigning av jordværdien og forøvrig gode priser paa hvad de som jordbrukere maatte producere.

Efter dette maa det ansees utvilsomt at kjøpesummen av vandfaldet vilde bli uvæsentlig i forhold til de fordele, som forutsættes for vedkommende grundeiere i tilfælde utbygning og fordelene ved utbygningen paa stedet skulde saaledes utgjøre den væsentligste del av kjøpesummen om end ikke kapitalisert.

Det skulde derfor synes rimelig, at vandfaldet blev utnyttet paa Hovland som forutsat, da ellers forutsætningerne fra saavel sælger som kjøper vilde bli brutt, hvorved sælgerne av vandfaldet vilde bli berøvet en dem tilkommende betydelig indtægt. Ved at kommunen er blit til saa at si en industri-kommune har gaardbrukerne allerede faat føle ulemperne av industrien og vil det da synes noget urimelig at berøve dem den indtægt, som de virkelig tilkommer av samme. Man antar saaledes, at sælgerne av vandfaldet har krav paa, at det blir utnyttet paa Hovland og erklærer man sig enig i den av Hovlands opsittere indsendte protest, idet bemerkes, at det skulde synes urimelig om de for at faa sin ret i dette tilfælde skulde maatte skride til søksmaal.

Naar det i andragendet er angit, at vandfaldet for en del vil kunne utnyttes paa Hovland, skulde det synes, som at ikke alle fordele gik helt væk fra stedet, men er der liten sandsynlighet for at dette vandfald med fordel vil kunne deles paa 2 utbygningsteder. Ansøkeren har ogsaa uttalt i ansøknin-gen at det ligger utenfor deres opgave at utnytte den del som kunde utnyttes paa Hovland. Det rimelige er derfor at der blir in-

gen utbygning paa Hovland forsaavidt overføringstilladelse meddeles.

I kommunal henseende vilde det ogsaa bli et betydelig tap om endel av vandfaldet skulde bli liggende uten at bli utbygget. Her skal ogsaa bemerkes, at der allerede for en tid siden er uttalt, at Høyanger om en kort tid vil faa saa stort indbyggerantal, at denne del av Kirkebø kommune vil skilles ut og danne egen bykommune. Den væsentligste del av den kommunale indtægt av vandfaldet vilde da formentlig tilfalde den nye Høyanger kommune og moderkommunen, hvor vandfaldet i sin helhet ligger, vil gaa glip av en betydelig indtægt.

Naar det i andragendet er angit, at Vadheim egner sig bedst for et litet anlæg, i likhet med hvad der er før, skulde man nærmest anta, at det maa være ubekjendskap til forholdene som er aarsak til denne anførsel, da man nødig vil tillægge den andre hensigter. Det faktiske forhold er nemlig, at man vel vanskelig finder et heldigere sted just for storindustri. Der er rikelige og bekvemme tomtearealer saavel til fabrikkbygninger og kaier som til en større almenbebyggelse. Derhos har stedet den fordel, at det har stort opland i de i nærheten liggende naboherreder Gaular og Fjaler og med veiforbindelse helt til indre Nordfjord gjennom de store jordbruksdistrikter Førde og Jølster. I Vadheim er ordinært havn. Forsaavidt der skulde trækkes sammenligning mellem Vadheim og Høyanger som industristeder, kan der vel ikke være tvil om, at førstnevnte har mange og store fordele for Høyanger.

Overføringen av omhandlede vandfald vil efter vor mening medføre saa store og væsentlige ulemper og tap ikke alene for vandfaldets oprindelige eiere, men ogsaa for Vadheims bygdelaag saavel som Kirkebø kommune, at koncessionslovgivningen saavidt skjønnes ikke gir adgang til meddelelse av overføringstilladelse.»

Mindretallets indstilling lyder saa:

«Som heradstyret i si fraasegn nemnde i koncessions søknaden fraa A/S Vadheim

elektrochemiske fabrikker, so er det ikkje den beste tid aa raada til koncessioner.

Tidi me levar i kræv, at ein er varsam paa alle umkværv og ikkje minst vil det vera turvande ved utbygning av vatsfall.

Vort herad vert meir og meir drege inn i fabrikkverksemd i og kva fylgjar det dreg etter seg er idag ikkje godt aa gjeva svar paa. Vist er det, at de fleire utbyggningar di meir vil det snøra seg saman for den jordbruksdrivande del av folket, og det vert difor berre eit tidsspursmaal, kva tid bonden maa gjeva upp sit yrke.

Skal bonden og hans yrke haldast uppe, maa fabrikkverksemd i og jordbruket gaa hand i hand. Her kann daa verta jamne framsteg, og naar disse vert tufta paa nasjonale grunnar, kann ein so mykje tryggare arbeida for same fyremaal.

Annorleis vert det no. Den jordbruksdrivande del av folket ser med otte paa disse store umskiplinger i heradet. Serlig maa ein her merka seg arbeidshjelpi. Denne dreg til fabrikkverksemd i, og att gjeng far og mor og strævar inn til dei sig saman og ikkje kann meir hjelpa seg. Hvem vil so hjelpa. Fabrikkerne segjar me hev forlite folk og kann ikkje avsjaa nokon av vaare til jordbruket. Andre næringsdrivande segjar det same.

Disse synsmaater vil mindretallet draga fram. For skal eit herad paaføres store utbyggningar der i det heile skiplar gamle traditioner, maa det og gjevast vederlag.

At A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. vil faa ein del av Kraakeelsvatsdraget innyver til Høyanger vil me finna naturligt, men ein kann og opplysa, at det kann vera ymse arbeidsmaatar, at folki hev mislike avdi arbeide med regulering vart teke til med før koncession vart gjeve for overføring av vatsdraget.

Paa andre maatar kann ein og ha merknad aa gjera. Hadde krafti heilt vart utbyggd i Vadheim, vilde dette for heradet vorte ei god inkoma. No er det uvist. Ein kan tenkja og tru for vist, at Høyanger eingong vert utskild som eigen bykommune og skal so alle avgifter, som vedkjem vatsdraget til-

falla Høyanger, var det til stor skade for morskommunen.

Hertil kjem og dei store utlogor, som heradet kjem til aa faa dei fyrste aari med nybyggjeng av skulehus. Det kann og vera vert aa merka seg, at heradet dei komande 2—3 fær i utlogor til skulehus 170—180 000 kr. Disse utlogor er utanum dei vanlige, som gjeng med til auking av skuletid og lærarlønar.

Mindretalet vil her segja fraa, at soframt selskapet for dei andre interesserte strøk av byggdi ikkje hadde sett disse tilgode paa ymse maatar, vilde me ikkje so lett kunna raada til, at koncession vart gjeve. No er stoda annorleis og det vilde vore uretvist aa ikkje raada til, naar denne utbygging ikkje krev fleire arbeidsfolk enn dei som er i arbeid ved utbyggingerne i Høyanger.

Ved at selskapet hev bode seg til aa byggja ut ein kraftledning til dei interesserte paa Kyrkjebøstrandi og Berge, og ved at denne ledning skal byggjast so sterk, at kommunen — um den gjer krav paa det — ogso kann faa overført den kraft, den treng — so vert ogso den del av byggdi, som hev sine store beitningsmarker rundt Uldalsvatnet, for framtidi hjelpne til ljøs og gardsdrift.

Kraft kann dette strøk av byggdi ikkje faa andre stader og daa maa dette takast umsyn til, at det er denne gongen tilbodet gjeld, ikkje seinare.

Garbrukerne paa Hovlandsgararne i Vadheim hev vedlagt dokumenterne forbod mot overføring av vadsdraget til Høyanger og ventar av det samla heradsstyre, at dette ikkje raader til koncession. Som fyrr nemnt kunde der vera grunnar mot overføring, dersom det heile vadsdrag hadde vorte overført med serskilt utbyggnad, men daa det berre gjeld den halve kraft og daa det berre er denne gongen, at eit slik høve er for Kyrkjebøstrandi og Berge aa faa ljøs og kraft til gardsdrifti, so skulde ein vera varsam og ikkje minka eit tilbod, som aldrig byd seg fram att.

Annorleis er det for folket i Vadheim, der er kraft utbyggd før. Og det vil i framtidi verta meir. A/S Vadheim elektrochemiske fabrikkar vil med det fyrste byggja ut

den heile kraftmængde 10 000 hk. A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. vil i Kraakeelvvatsdraget avsjaa aa byggja ut 3—4000 hk. Indre Vadheims elv kann um de vil utbyggjast med si heile krafttyngde 10—12 000 hk., og daa maa ein tru, at Vadheim og Hovlandsgararne med kann faa den fulle værdiauking av egedomerne sine og dertil god avsetnad for sine jordbruksvaror.

Set fraa disse synstader og med det for auga, at vadsdragsdirektøren og regjeringi tek umsyn til det me her hev holde fram, kann me raada til, at koncession vert gjeve paa disse

vilkaar:

1. At den aarlige avgift til Kyrkjebø herad vert fastsett til den høgste som lovi gjev adgang til — rekna etter den ved regjeringi innvunne auking av vadsdragets laagvandføring.
2. At avgifterne i tilfelle Høyanger vert utskild som eigen bykommune — heilt maa tilfalla morskommunen — Kyrkjebø herad.
3. At selskapet vert bunde til aa innfri alle kontrakter med dei interesserte.
4. Daa kontrakterne med gardbrukararne paa Øvre Berge er noko tvilande vil ein venta av selskapet at ny avtale vert avgjort og i denne tydelig nemnt at disse (ovennemnde) fær dei same retter i kraftverket som dei interesserte paa Kyrkjebøstrandi. Likeins vil ein og venta, at selskapet underhandler med gardbrukar Aslak P. Frevik, daa han paastaar egedomsrett til nedre Osen i Uldalsvatnet — der selskapet held paa med reguleringsarbeid.
5. At selskapet vert bunde um kommunen kræv det til avstaa ein større pengesum — som forskot — for dei aarlige avgifter til nybyggjeng av skulehus.

Elles visar me til dei gjevne koncessioner for A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. og «Aura».

Ein vil og sterkt halda fram, naar tidi er ute for den gjevne koncession, maa staten indgaa i dei same forpligtelser, som A/S Høy-

angfaldene, Norsk Aluminium Co. hev hat i bunden kontrakt med dei interesserte paa Kyrkjebøstrandi og Berge um fri kraft og kraftledning. Naar dette krav vert sett fram, er det av den grunn at dei interesserte ikkje hev fenge annan godtgjering for dei store viddar av fjeldbeitor, som vart sette under vatn.»

Kirkebø formandskap har under 3die februar tilskrevet amtet saaledes:

«Vedlagt oversendes Dykk avskrift av mindretalsinnstillingen for punkt 3, som vart sette for overføring av Kraakeelvatsdraget. Som De ogsaa vil hugsa var det under opplæsningi av vilkaari i heradstyret nemnd, at der til Vadheim skulde gaa 3—4000 hk., og at denne kraft maatte utbyggjast um 10 aar. Eg bed Dykk difor um, at dette vert medteke i vilkaari.»

Det omhandlede tillæg til punkt 3 lød saa:

«At selskapet vert bunde til at innfri alle kontrakter med dei interesserte og at der av krafti mindst vert utbyggd i Vadheim 3—4000 hk., og at denne kraft vert utbyggd seinast um 10 aar.»

Amtmanden i Nordre Bergenhushus amt uttaler under 9de februar 1917 følgende:

«De grunde, som under Kirkebø herredsstyres behandling av saken — hvor jeg personlig var tilstede — blev anført av flertallet var følgende:

1. At man ikke kunde stole paa, at koncessionssøkeren nogensinde kom til at gaa til noget anlæg i Vadheim, hvis overføring til Høyanger nu blev tillatt.
2. At slik overføring vilde medføre tap for gaardbrugerne paa Hovland, som hadde solgt i den tanke, at hele kraften i Kraakeelven skulde bli anvendt i Vadheim.
3. At overføring vilde bevirke, at Vadheim blev berøvet adgang til elektrisk lys og kraft.
4. At det var stridende mot koncessionsloven at overføre vand fra et vasdrag til et andet.

Jeg skjønner ikke andet, end at alle de paaberopte grunde er uholdbare.

Til 1. Denne grund, som synes at være hovedindvendingen, bortfalder helt, naar der i koncessionen indtages forpligtelse for selskapet til utbygning inden en viss tid av den del av vasdraget som fremdeles skal komme ned til Vadheim.

Jeg er forøvrig av den mening, at utbygning av denne del ikke bør forceres for sterkt. Man vil let kunne risikere, at det kommer til at gaa for hurtig med industrielle anlæg i Vadheim.

Til 2. Jeg tror, det skal være vanskelig at godtgjøre noget væsentlig tap for eierne av Hovlandsgaardene, om der i Vadheim utbygges 3—4000 istedetfor 7000 hk. Det er aldeles ikke givet, at tomteprisen stiger proportionalt med hestekræfternes antal. Det forekommer mig, at den pris, som av A/S Høyangfaldene er budt Hovlandsgaardbrugerne — kr. 1500,00 à kr. 2300,00 pr. maal — ikke er saa liten, at man av den grund bør helt se bort fra den store fordel, som den foreslaaede overføring vil bevirke for hele Kirkebøstrandens flere hundrede mennesker.

Hovlandsgaardbrugerne er allerede nu blit rike mænd ved industrielle anlæg, og de vil utvilsomt bli det i endnu meget høiere grad.

2 av dem deltok i sakens behandling i herredstyret.

Til 3. Vadheim vil faa rikelig med elektrisk lys og kraft ved Dyrnæslikoncessionen.

Til 4. Nogen nærmere paavisning av urigtigheten herav er neppe nødvendig.

Herredets ordfører og varaordfører samt den forrige ordfører stemte for koncession.

I sin almindelighet er jeg imot, at der for tiden gives nye koncessioner her i distriktet, men jeg finder, at forholdene i dette tilfælde stiller sig anderledes end vanlig. For det første gjælder det utvidelsen av en tidligere koncession, hvor man uten særdeles store anlægsarbeider kan indvinde en betydelig kraft — for det andet bydes der nu en større del av Kirkebø herred ganske væ-

sentlige fordele, som neppe senere vil bli budt.

Efter mit skjøn er de indvendinger, som er fremført fra Vadheim, bygget paa snever bygdepolitik.»

Med skrivelse av 8de mars 1917 har man mottat Vasdragkommissionens uttalelse i saken, hvorav hitsættes:

Et mindretal inden vasdragkommissionen bestaaende av Grivi og Valentinsen foreslaar sakens behandling utsat til de nye love om erhvervelse og regulering er kommet. Den paa-gaaende revision av disse love er nu saa langt fremskreden, at de maa forutsættes at bli færdige i nær fremtid.

Flertallet vasdragdirektøren, Bugge og Bødker er ikke enig i utsættelse i paavente av de nye love. De anbefaler realitetsbehandling paa basis av den gjældende lovgivning.

For det tilfælde, at saken blir behandlet og avgjort paa et tidligere tidspunkt, skal den samlede kommission fremkomme med nedenstaaende bemerkninger.

Det, som først maa bringes paa det rene, er dette, om hvorvidt betingelserne for en regulering med overføring og utnyttelse som planlagt er tilstede. Kommissionen antar efter det foreliggende, at skaden og ulempen ved reguleringen vil være av mindre betydning sammenlignet med fordelene, herunder ogsaa tat i betragtning de paaregnelige omkostninger ved foretagendets gjen-nemførelse. Betingelserne for regulerings-tilladelse skulde saaledes være tilstede. Det maa videre antages, at den planlagte utbygning av Kraakevasdraget med endel paa Høyangersiden og resten i Vadheim vil gi en større samlet nytbar kraft, end ved utnyttelse efter vasdraget med kraftstation bare paa Vadheimsiden. Man gaar herunder ut fra, at det lønner sig at bygge ut Kraakeelven med det vand, som blir igjen, noget som efter foranstaaende skulde være godtgjort. Man anser videre de rettigheter, hvis indehavere ikke har samtykket i overføringen at være av liten betydning. Alt

i alt skulde saaledes de i reguleringslovens § 9 opstillede vilkaar for regulering og overføring i og for sig være tilstede.

Det som dernæst paakalder opmerksomheten er, om de betingelser, som er opstillet i erhvervsloven er tilfredsstillt i nærværende tilfælde. I saa hense-ende har kommissionen her som ved alle erhvervsandragender i den senere tid fæstet sig ved de for tiden herskende yderst vanskelige arbeidsforhold, og som efter det foreliggende gjør sig sterkt gjældende i distriktet. Dette taler imot tilladelse til iverksættelse av nye og utvidelse av ældre anlæg. I det nærværende tilfælde dreier det sig imidlertid forsaavidt regulering og overføring med tilsvarende utbygning an-gaar om et relativt mindre arbeide, som ikke i nogen større utstrækning vil lægge beslag paa den stedlige arbeidskraft samtidig med, at anlægget i Høyanger vil faa sin produktionsevne ganske betydelig øket.

Efter dette og saaledes som saken i det hele ligger an vil kommissionen ikke fra-raade, at ansøkeren faar tilladelse til at erhverve den vandkraft, som er planlagt overført til Høyanger. For den kraft, som blir igjen i vasdraget, og som er tænkt utnyttet i Vadheim, ligger saken anderledes an, jfr. andragendet, hvori det bl. a. er an-ført, at det ikke er sikkert, at det vil passe A/S Høyangfaldene at bygge ut denne kraft, og at der kunde være tale om at danne et eget selskap for utnyttelse av Kraakevasdraget. Der synes saaledes ikke at foreligge nogen grund til at avgjøre an-dragendet forsaavidt angaar denne kraft nu, og enkelte av kommissionens medlemmer har været sterkt inde paa den tanke, at ansøkeren ikke for tiden burde faa konces-sion paa denne del, men at koncessionen burde indskrænkes til at gjælde bare det, som skal gaa til Øreelven. En saadan løs-ning tør imidlertid formodes at gjøre spørs-maalet om ordningen av hjemmelen paa eiendommene floket og uredig, og man er derfor blit enig om, forsaavidt koncession blir meddelt, at foreslaa at den gives for det hele vasdrag. Dog vil kommissionen hen-

stille, at der optages forhandling med selskapet om, at den i vasdraget gjenværende kraft — efter det foreliggende 3—4 000 hk. — paa en eller anden maate søkes sikret almenhetens behov. Man har da særlig tænkt paa, at kommunen burde faa anledning til at erhverve den. Det vil muligens indvendes, at bygden er gunstig stillet med sin elektricitetsforsyning gjennom den kraft, som kan forlanges avstaat fra anlægget i Høyanger og fra Dyrnæsliwasdraget i tilfælde av, at koncession blir git paa dette. I dette spørsmaal maa man imidlertid se langt, særlig den sidste tids begivenheter har vist, at man bør være forberedt paa at utnytte vor vandkraft bl. a. til kokning og oppvarming i en utstrækning, som man neppe nu har oversigt over.

Hvis det viser sig, at kommunen reflekterer paa den ovenfor nævnte tanke, foreslaar man koncessionen gjort avhengig av, at selskapet avstaar den resterende kraft paa rimelige vilkaar, som maa bli at fastsette av departementet efter forutgaaende forhandling med selskapet.

K o n c e s s i o n s b e t i n g e l s e r n e foreslaaes at bli i alt væsentlig de samme som de, der er tilknyttet selskapets koncession i Høyanger, idet tiden sættes saaledes, at begge tilladelser utløper samtidig. For saavidt angaar avgifterne, saa finder enkelte av kommissionens medlemmer, at de som blev opstillet for Høyanger er noget lave. Praktiske grunde taler imidlertid for, at man ikke foretar nogen ændring, og man er derfor blit staaende ved at anbefale de samme satser. Dog mener kommissionen, at der efter det av herredsstyrets mindretal anførte og efter de erfaringer, man har gjort ved større foretagender av denne art bør kræves, at kommunen faar forskud paa avgiften til fremme av kommunale foranstaltninger, som er en følge av selskapets anlæg i Høyanger, jfr. i denne forbindelse det sidste utkast til lov om vasdragsreguleringer Indst. O. VI — 1917 § 11, punkt 5. Angaaende størrelsen av dette beløp vil kommissionen ikke fremsætte noget positivt forslag men bare bemerke, at der maa

tages bra i, hvis det skal monne noget, jfr. herredsstyrets mindretals uttalelser vedrørende bygning av skolehus. Man foreslaar, at saken gjøres til gjenstand for drøftelse mellem departementet og selskapet og beløpets størrelse derefter fastsettes av departementet. Det bør være rentefrit og blir ikke i noget tilfælde at betale tilbake. Men det bør likvideres snarest mulig i avgiften.

I anledning av det av herredsstyrets mindretal punkt 2 anførte bemerkes, at det formentlig er unødvendig at indta noget herom i koncessionen. Dette spørsmaal maa bli at drøfte og avgjøre i forbindelse med en mulig herredsdeling.

Det synes ikke at være klart, hvad mindretallet har ment med punkt 3 i sit forslag og kommissionen har derfor ikke kunnet ta standpunkt til dette vilkaar. Det samme gjelder sidste del av punkt 4.

Foranlediget ved første del av punkt 4 i nævnte forslag bemerkes, at man finder det rimelig, at der søkes bragt overensstemmelse mellem kontrakterne. Kommissionen foreslaar, at departementet forhandler med selskapet herom før koncession gives. Med hensyn til punkt 5 henvises til hvad ovenfor er anført. Herredsstyrets mindretal har videre fremholdt, at naar koncessionstiden er ute, saa maa staten indgaa i de samme forpligtelser, som selskapet har bundet sig til overfor de interesserte paa Kirkebøstranden og Berge om fri kraft og kraftledning. Det anføres, at de har ikke faat anden godtgjørelse for de store vidder og fjeldbeiter, som sættes under vand. Kommissionen vil i anledning herav bemerke, at en ordning av erstatningerne ved kraftavstaaelse saaledes som her skedd gaar i retning av at overføre paa staten utgifter, som selskapet skulde bære. For at en saadan ordning skal være tilfredsstillende for staten, maatte denne i en eller anden form faa en godtgjørelse. En godkjendelse av ordningen uten saadan godtgjørelse maa antages at ville medføre bestræbelser fra anlægseiere for ad denne vei at indskrænke virkningen av hjemfaldsretten. Man peker i forbindelse med denne kraftledning paa, at der kan bli spørsmaal om at

overføre mere energi til Kirkebøstranden og Berge end kontrakterne omfatter, f. eks. en del av den kraft, som er forbeholdt herredet fra anlæggene i Høyanger. Kommissionen gaar ut fra, at selskapet ikke vil ha noget at indvende mot, at ledningen gives de for saadan overføring nødvendige dimensioner eller, at der eventuelt ophænges andre ledninger paa stolperne. Det kan ogsaa vise sig hensigtsmæssig at benytte en del av de samme stolper for overføring av kraft til andre dele av herredet.

I henhold til ovenstaaende foreslaaes, at der til en eventuel tilladelse til at erhverve Kraakevasdraget samt til i det væsentlige overensstemmende med den fremlagte plan at regulere Uldalsvand og overføre endel vand til Øreelvns vasdrag knyttes de samme betingelser, som de der blev opstillet overfor selskapets koncession av 19/11 1915 til at erhverve og regulere vasdrag i Høyanger med de tillæg, som følger av ovenstaaende bemerkninger samt med tilføiende, at sikkerhetsbeløpet i anledning av koncessionen for Kraakevasdraget sættes til kr. 15 000,00, jfr. betingelsernes III post 1.»

I skrivelse av 27de mars 1917 har ansøkerne anført følgende:

«Under henvisning til konferance igaar med det ærede departements chef skal vi herved tillate os at bekræfte:

1. Vi er villige til efter meddelt koncession som forskud paa de os paalagte avgifter til kommunen at indbetale indtil kr. 100 000,00 til opførelse av skolebygninger for Kirkebø herred. Det saaledes indbetalte forskudsbeløp likvideres i de efterhaanden forfaldende avgifter og forrentes imidlertid av herredet med 5 % p. a.
2. Som equivalent for den kraftydelse til enkelte opsiddere, som vil komme til at hvile som heftelse paa vasdraget ved dettes overgang til staten ved koncessionstidens utløp, er vi villige til at indbetale til departementet et kontant be-

løp av kr. 100,00 for hver hestekraft, hvormed den samlede kraftleverance overskyter, hvad der efter departementets skjøn antages at medgaa til belysning og gaardsfornødenhet for de berettede bruk.

3. Som fremholdt under konferancen er det os ikke klart, hvad herredstyrets mindretal sigter til under punkterne 3 og 4 i de vilkaar, hvorpaa det anbefaler koncessionen meddelt. Imidlertid skal vi herved erklære, at hvis det ved næiere undersøkelser viser sig, at der er opsiddere, som berøres av reguleringen, uten at der med dem er truffet overenskomst, saa er vi gjerne villige til at forhandle med dem om en rimelig godtgjørelse, likesom vi — om enighet ikke skulde oppnaaes — ikke har nogen betænkelighet ved at overlate godtgjørelsens fastsættelse til departementet.
4. Vi har idag fra vor saksfører, overretssagsfører Langberg, Hermansverk, mottat telegram, hvori han meddeler, at samtlige opsiddere paa Kirkebøstrandene paa staar at være berørte av reguleringen og er tilsagt kraft. Friviks og Lygtebøs rettigheter er imidlertid tvilsomme, men er vi villige til at levere kraft til disse saavel som Bergegaardene hvorved samtlige opsiddere paa Kirkebøstranden er sikret kraft. Det er dog vor forutsætning at departementet vil fastsætte en rimelig godtgjørelse for kraft som leveres til de opsiddere, som ikke berøres av reguleringen, og for hvem saaledes kraftydelsen ikke repræsenterer vederlag for avstaaelse av rettigheter.»

Departementet skal bemerke:

A/S Høyangfaldene har ved kongelig resolution av 19de november 1915 erholdt tilladelse til at erhverve og regulere Høyangelvene i Sogn. Den vestlige gren av vasdraget Øreelven er for tiden under utbygning, samtidig som selskapet opfører aluminiumfabriker for kraftens utnyttelse. Selskapet har senere indkjøpt naboelven mot vest Kraakeelven og ansøkt om tilla-

delse til at erhverve dette vasdrag, regulere det og overføre en væsentlig del av vasdragets vandføring til Øreelven, hvorved en større samlet kraftmængde kan opnaaes end ved utbygning alene i Kraakeelvens eget dalføre, idet der vil erholdes i alt 8 100 el. hk.

Departementet finder med Vasdragkommissionen at den foreslaaede overføring av vand i økonomisk henseende er berettiget. Den vil forøke den totale kraftmængde i distriktet. Den skade, som ved reguleringen vil forvoldes, antages at være av mindre betydning baade i og for sig og henset til de ved foretagendet opnaadede fordele. De retligheter, hvis indehavere ikke har samtykket i overføringen av vand, antages efter det foreliggende at være av ringe betydning. Man antar saaledes med Vasdragkommissionen, at betingelserne for meddelelse av de fornødne regulerings- og overføringstilladelser er tilstede. Ved den fremlagte plan har man intet at bemerke. Idet der heller ikke findes noget at indvende mot, at vasdraget erhverves av A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. vil man med amtmanden og Vasdragkommissionen anbefale det foreliggende andragende indvilget. De fra Kirkebo herredsstyres flertal fremførte indvendinger mot koncessionen kan man med amtmanden ikke tillægge avgjørende vekt. Ved de i selskapets skrivelse av 27de mars 1917 avgivne tilbud antages de av herredsstyrets mindretal fremholdte ønsker i rimelig grad at være imøtekommet.

Paa grund av Kraakeelvens sammenknytning med utbygningen av Øreelven antages i det væsentlige de samme koncessionsvilkaar at maatte opstilles som tidligere fastsat for Høyangelvene, idet alle frister beregnes fra den ældre koncessions datum 19de november 1915.

Særskilt for Kraakeelven har man foreslaat betinget at den projekterte utbygning i selve vasdraget skal være fuldført inden 15 aar. Man har derhos foreslaat betinget en særskilt sikkerhetsstillelse. Enkelte bestemmelse i den ældre koncession vil paa den anden side enten ikke kunne finde an-

vendelse paa Kraakevasdraget, eller ved at opstilles særskilt for dette gives dobbelt anvendelse.

Under hensyn hertil har man utarbeidet følgende utkast til koncessionsvilkaar der er vedtat av ansøkerne.

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelser herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av anlægsomkostningerne. Dog behøver den ikke at overstige 5 millioner kroner.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter indø med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av den del av vandføringen som overføres til Øreelven og den projekterte regulering inden 2 — to — aar fra 19de november 1915 og ha utbygget den hele kraft

og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggenes drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Den del av vandføringen, som fremdeles skal gaa i Kraakeelven, skal selskapet ha utbygget inden 15 aar fra koncessionens datum.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 14, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogensinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægger selskapet en løpende mulkt, stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdragene og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maatte. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og oppførelsen av kraftstasjoner m. v., som ved dets bedrifter her i riket,

der forsynes med kraft fra anlæggene, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet pligter ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anlæggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet hol-

der handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almenyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, der forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstationerne. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saaframt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke kan besørges av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsættes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp ved en eller flere paa stedet boende læger, der ansættes av medicinalstyrelsen og om fornødent lønnes av selskapet. Forsaavidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsættes av vedkommende departement under hensyn til den til

selskapets virksomhet knyttede befolkningsantal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saaframt særskilt politiøsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

11.

Der skal ved damanlæggene tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskærnkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges geografiske Opmaaling kopier av samtlige karter som selskapet maatte la opta med opplysning om hvorledes maalingerne er foretat og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg, grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpligtet til at bebygge

sine eiendomme i strøk hvor der ventes at ville bli bymessig bebyggelse, efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafernt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsættelse kan departementet, forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund, forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige veier og gater, opførelse av bygninger til post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel.

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

14.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 procent av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommuner har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det, eller departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produksjonsomkostningerne med tillæg av 20 procent. I produksjonsomkostningerne medregnes 6 procent rente av anlægskapitalen. Produksjonsomkostningernes størrelse fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende

departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlegget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Kraftselskapet og de selskaper, der benytter kraften som leietagere, er forpligtet til i anlægstiden, efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdsomkostningerne særlig økes paa grund av selskapets transporter.

Selskapet pligter — alt paa vedkommende departements forlangende — at stille de veier og broer, det maatte anlægge, til fri avbenyttelse for almenheten, om fornødent at skaffe adkomstvei til en eventuel dampskibsbrygge for almindelig færdsel samt om fornødent at ombygge de veier og adkomster, som sættes under vand eller beskadiges ved anleggene.

Selskapets telefonanlæg kan av departementet kræves underlagt statens administration. Dette gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til i

den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

16.

Saaframt de ved vandkraften av kraftselskapet selv eller leietagere fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaaelse herav kan det saaledes av vedkommende departement bestemmes, at der skal gives norske fabrikker adgang til som raaprodukt at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saaframt $\frac{1}{3}$ av produktionen bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet av vedkommende selskaper selv.

17.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

18.

Med hensyn til ret for staten til indløsning av anlæggene, inden koncessionstiden er utløpet, skal gjælde for denne tilladelse de lovbestemmelser, der maatte bli vedtatt av statsmyndighetene ved den forestaaende revision av koncessionslovgivningen for vasdrag. De nærmere bestemmelser om indløsningen fastsættes av Kongen paa grundlag av de eventuelle lovregler.

Dog skal indløsning ikke kunne forlanges førend 40 — firti — aar er gaat, regnet fra 19de november 1915 eller i tilfælde — i tilslutning til en ny koncessionslovs bestemmelser — fra et senere tidspunkt.

Indløsningsbestemmelsen maa ikke stille sig ugunstigere for selskapet, end at vandfaldet med tilhørende grundstykker og

rettigheter — reguleringsrettigheter indbefattet — betales med, hvad de bevislig oprindelig har kostet koncessionæren med fra- drag for avskrivning med likestore aarlige beløp, fordelt paa hele koncessionstiden, og at vandbygningsarbeidene, den øvrige del av kraftanlægget samt mulige andre anlæg paa selskapets eiendomme indløses for deres tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.

Saaframt selskapet eier grund eller anlæg, der ikke indgaar under ovenstaaende, skal det offentlige ha adgang til i den utstrækning, det findes tjenlig, at indløse disse eiendomme mot erstatning efter skjøn paa statens bekostning.

19.

Naar 65 — fem og seksti — aar er forløpet fra 19de november 1915 tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassenger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlæggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationernes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

20.

Selskapet skal i den utstrækning, hvori det kan ske uten uforholdsmæssig ulempe for selskapet, gi Nordre Bergenhus amts

dampskibe fortrinsret til at besørge selskaps lokale sjøtransporter. Mulig tvist i anledning av nærværende bestemmelse avgjøres av departementet.

21.

Forsaavidt energi anvendes til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

22.

Selskapet forpligter sig til i den utstrækning, hvori dette kan ske uten særlige vanskeligheter og utgifter, at undgaa ødelæggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antages at ha videnskabelig eller historisk betydning. Saafremt saadan ødelæggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstaaende ikke kan undgaaes, skal det naturhistoriske museum i Bergen eller universitetet i betimelig tid paa forhaand underrettes om saken.

Om nærværende bestemmelse gives vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

II.

1.

Reguleringstilladelsen meddeles for et tidsrum av 65 aar regnet fra 19de november 1915. jfr. I. 19. Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel av samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av reguleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflytter eiere av vandfald

eller bruk i vasdraget skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner, hvis interesser paavirkes av reguleringsanlæggene, kr. 0,50 i de første 10 aar, regnet fra den dag da vandkraft første gang tages i bruk i henhold til nærværende reguleringstilladelse, kr. 0,75 i de næste 5 aar, og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten likeledes kr. 0,50 i de første 10 aar, kr. 0,75 i de næste 5 aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

Kraftøkningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring, det vil sige den vandføring som før reguleringen erfaringsmessig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement efter indstilling fra Vasdragkommissionen.

Pligten til at erlægge den overfor omhandlede avgift indtræder først, efterhvert som den ved reguleringen tilveiebragte økede vandkraft tages i bruk.

Av de til vedkommende kommune betingede avgifter kan dog et beløp av indtil kr. 100 000,00 — et hundrede tusen kroner — kræves indbetalt forskudsvis saasnart arbeidet paabegyndes. Det indbetalte forskud blir ikke i noget tilfælde at tilbakebetale. De nærmere bestemmelser herom fastsettes av departementet.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfaldseier, avgiftens erlæggelse, kontrol med vandforbruket og avgivelse av kraft blir med bindende virkning at fastsette av departementet.

3.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages nor-

ske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaavidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

4.

Reguleringsanlæggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tåpningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

5.

Eieren skal uten vederlag for de av ham utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfrit avgi fornødent driftsvand til mulig senere kanalanlæg for statens regning.

6.

Departementet kan under særlige omstændigheter meddele vandfalds- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlægget, tilladelse til at benytte det ved reguleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggets eier erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragkommissionen.

7.

Anlæggets eier er forpligtet til i den utstrækning departementet maatte forlange at anlægge, drive og vedlikeholde fiskeutklækningsanstalter i vasdraget. Planer og nærmere bestemmelser herfor avgives av departementet.

8.

Reguleringsanlæggets eier tilpligtes at træffe saadanne anordninger ved anlægget og i tilfælde i vasdraget nedenfor dette og avgi vand i en saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn. Omkostningerne ved underskjønnet bæres av reguleringsanlæggets eier. Hvilken av parterne der har at bære omkostningerne ved overskjøn avgjøres av skjønnsretten.

Skade eller ulempe for fløtningen, der ikke paa denne maate avhjælpes, blir at erstatte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

III.

1.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavelsom for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 15 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, der har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest, i hvilken anledning kontrolløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmål, som berører koncessionsbetingelserne.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte anses paakrævet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser, fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrollørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

3.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritert for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulker, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. De enkelte sælgere forbeholdte rettigheter til fri kraft kan bli gjældende mot at selskapet efter departementets nærmere bestemmelse inden 2 maaneder efter resolutionen indbetaler i statskassen et beløp av kr. 100,00 pr. el. hk.

Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 5) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

4.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i I, post 13 eller 16; II, post 1; III, post 2 eller 3, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergværk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

5.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa ved-

kommende eiendoms-erhvervelser og reguleringsarbeider som forpligtende for sig og de koncederte eiendomme, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneeting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers I, §§ 18 og 19, blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendomme.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

Selskapet skal inden 2 aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, der er eller senere maatte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av betingelsernes I, §§ 18 og 19.

Man tillater sig saaledes at

i n d s t i l l e :

1. Det tillates A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. i henhold til lov av 18de september 1909 at erhverve Kraakeelven i Sogn efter vedlagte eiendomsfortegnelse.
2. Det tillates i henhold til lov av 4de august 1911 nævnte selskap at foreta en regulering av Kraakeelven overensstemmende med fremlagt plan, der tillike omfatter overføring av vand fra Kraakevasdraget til Øreelven i Høyanger —

alt paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 2den april 1917 angivne betingelser.

20. Liknes kommune.

(Regulering av Tjellaasvasdraget i Kvinesdal).

Kgl. resol. av 4de mai 1917.

Med paatøgningskrivelse fra amtmanden i Lister og Mandals amt. av 28de september 1916 er til departementet inkommet et andragende datert 9de s. md. fra overretssakfører Per Upsaker, Stavanger, paa vegne av Liknes kommune om tilladelse for kommunen til at regulere Tjellaasvasdraget i Kvinesdal. Av andragendet hitsettes følgende:

«Paa vegne av Liknes kommune i Kvinesdal, Lister og Mandals amt, tillater jeg mig at andra om, at der maa bli meddelt nævnte kommune tilladelse til regulering av Tjellaasvandet og Tjellaasbækken, beliggende i nærheten av Liknes kirke og tydelig avmerket paa rektangelkartet blad 4 A. Flekkefjord.

Vandfaldet agtes av kommunen utbygget til forsyning av herredet med elektrisk strøm til lys, smaaindustri og gaardsdrift, elektrisk kokning og delvis til varme.

Tjellaasvasdraget er hittil ikke utnyttet til drift av nogen art. Tjellaasfaldet er det for Liknes kommune i alle dele bedst skikkede og av mest passende størrelse for utbygning til herredets elektricitetsforsyning, og det eneste vandfald, som kommunen for den største del er i besiddelse av. Der er nu fra kommunens side uttatt expropriationsstevning for at bli eier av vasdraget i sin helhet.

Tjellaasvasdraget benyttes ikke for almen færdsel; der foregaar ikke fløtning eller fiskeri av nogensomhelst art.

Hr. landbruksingeniør Sommerschild, Stavanger, har opmaalt det eneste hovedbassin, som blir at regulere for at opnaa fuld utnyttelse av vandføringen, nemlig Tjellaasvand. Dette vand vil bli hævet 2 meter, og angir den paa hr. Sommerschilds kart indlagte inderste kote den grundoversvømmelse, som vil finde sted. Som det vil bemerkes er det grundareal, som vil bli sat

under vand, aldeles minimalt. Det dreier sig i alt væsentlig om snau fjeldgrund og ubetydelige smaabeiter.

Reguleringsdammen foreslaaes manøvrert paa den for kommunen mest tjenlige maate.

Tjellaasbækken løper ut i elven Kvina. Kun like nedenfor det punkt, hvor disse møtes, er der endel smaa stryk. Eieren av disse, hr. direktør Boe, har imidlertid git sine rettigheter i Tjellaasbækken paa haand til Liknes kommune og git sit samtykke til, at der anlægges elektricitetsverk.

Endelig tillater jeg mig at andra om, at den forventede reguleringstilladelse maa bli meddelt for ubegrænset tid. samt at kommunen maa være fri for den i reguleringslovens § 12, 1 b omhandlede avgift.

Jeg tillater mig at vedlægge:

1. Plan over anlægget med beregninger og omkostningsoverslag, 2—9: karter over vasdraget, profiler m. v.»

De med andragendet fulgte bilag vedlægges.

Amtmanden har i ovennævnte paatøgningskrivelse av 28de september 1916 uttalt, at han intet har at bemerke til at andragendet indvilges.

I en paa foranledning avgit uttalelse av 21de oktober 1916 har vasdragdirektøren anført følgende:

«Efter det foreliggende agter Liknes kommune at bygge ut nævnte vasdrag til forsyning av herredet med elektrisk strøm til lys, smaaindustri og gaardsdrift, elektrisk kokning og delvis varme. Faldet er oplyst at utgjøre 240 m. Nedbørfeltet ved indtaksdammen angives at utgjøre ca. 6 km.² og den effektive nedbør er antat at gi en gjennomsnittlig vandføring paa 250 sek. l. Tjellaasvand er tænkt regulert ved 2 meter opdæmning og 1 meter sækning i forhold til nuværende almindelige vandstand. Dets areal er angit til 0,74 km.² og det opnaadde magasin ved 3 meter reguleringshoide til 2,22 mill. m.³. Ved hjælp herav er vandføringen paaregnet utjevnet helt. Der er endvidere projektert et døgnregule-

ringsmagasin ved inntaket med 3,50 meter effektiv tappehøide og 40 000 m.³ rumindhold. Med 10 timers brukstid er der regnet med 600 sek. l. vandføring, hvilket gir 1 440 hk.

Det ved reguleringen oversvømmede areal er ifølge andragendet meget litet og bestaar væsentlig av snau fjeldgrund og ubetydelige smaabeiter. Etter samme kilde foregaar ikke færdsel eller fløtning av no-gensomhelst art i vasdraget.

Vasdragsdirektøren har intet væsentlig at bemerke til den opstillede beregning over paaregnelig kraft.»

Vasdragdirektøren har derhos i skrive-else av 25de oktober 1916 meddelt føl-gende:

«Der foreligger ikke saadanne oplys-ninger, at man kan oppgjøre sig nogen sikker mening om størrelsen av kraftindvindingen ved reguleringen. Jeg er dog tilbøielig til at anta, at den — om end uvæsentlig — kommer til at overstige 500 nat. hk., jfr. re-guleringslovens § 2.»

Saken har været behandlet av Vasdrag-kommissionen i møte den 21de november 1916, hvor der ifølge skrivelse av 27de sam-me maaned blev tilført forhandlingsproto-kollen bl. a. følgende:

Da kraftøkningen antages at overstige 500 nat. hk., maa saken formentlig behand-les efter reguleringsloven, jfr. dennes § 2. — Kommissionen antar videre, at de i samme lovs § 9 opstillede vilkaar for meddelelse av tilladelse til den omsøkte regulering er tilstøde. Den finder derfor at kunne anbe-fale andragendet indvilget.

Ved bedømmelse av spørsmålet om avgift har man hat for øie, at kraften efter det foreliggende skal brukes til kom-munens og dens indvaaneres forsyning med elektrisk energi til lys, varme, gaardsdrift og smaaindustri, samt at kommunen eier største delen og gjennom ekspropriation ag-ter at bli eier av den resterende del av Tjell-aasvasdraget. Nedenfor sammenstøtet med

Kvina er der enten intet eller ialfald et høist ubetydelig nytbart fald. Kommissionen an-befaler under disse omstændigheter at der ikke betinges avgift hverken til stat eller kommune. Man tilføier, at bassæng og fald ifølge rektangelkartet ligger i sin helhet in-den Liknes herreds grænser.

Der foreligger ikke saadanne oplysnin-ger, at man kan oppgjøre sig nogen sikker mening angaaende spørsmålet om Tjellaas-vandet er eiendomsret undergit i sin helhet. Kommissionen finder imidlertid efter om-stændighetene at kunne undlate at foreslaa betinget godtgjørelse en gang for alle.

Hvad betingelserne forøvrig angaar henvises til nedenstaaende forslag.

I henhold hertil anbefaler Vasdragkom-missionen, at der i medhold av regulerings-loven av 4de august 1911 med tillæg av 20de februar 1913 gives Liknes kommune tilladelse til i det væsentlige overensstem-mende med den fremlagte plan at regulere Tjellaasvasdraget saaledes:

Tjellaasvand dæmnes 2 meter over og sænkes 1 meter under almindelig vandstand. Samlet reguleringshøide 3 meter. Indtaks-dammen bygges til 4 meter over almindelig vandstand og med adgang til at faa 3,5 me-ters reguleringshøide.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

b e t i n g e l s e r :

1.

Reguleringstilladelsen gives paa ube-grænset tid.

Griivi og Valentinsen fore-slaar:

Reguleringstilladelsen, der ikke kan overdrages, meddeles for et tidsrum av 60 aar regnet fra resolutionens datum. Ved re-guleringstidens utløp er staten berettiget til at kræve reguleringsanlæggene med tilhø-rende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen opførte bygninger og indretninger avstaat til det offentlige uten vederlag.

Spørsmålet om, hvilke bygninger og

indretninger der skal ansees opført av hensyn til reguleringen, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn efter lagrettelovens § 23.

Ønsker staten ikke at overta anlæggene, og der heller ikke opnaaes enighet om ny koncession, pligter koncessionshaveren paa egen bekostning og vaagnad at fjerne anlæggene.

Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

Arbeidet skal paabegyndes inden en frist av 2 aar efter tilladelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

3.

Koncessionshaveren tilpligtes, forinden arbeidet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement arbeidstegninger for dammene m. v., saaledes at arbeidet ikke kan iverksættes, forinden planerne av vedkommende departement er approbert. Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Arbeidet blir saavidt mulig at utføre ved norske funktionærer og arbeidere. Norsk arbeide og norsk materiel anvendes forsaavidt det kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelser fra disse regler, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

5.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norsk

statsborger, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaaavidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en tvangsmulkt til statskassen av indtil kr. 1 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

6.

Reguleringsanlæggenes eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdemningshøider og de tillatte laveste tapningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

7.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

8.

Tilladelsen blir at tinglyse inden de tinglag, hvor reguleringsanlæggene er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte paahvile eiendommer eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregisteret.

9.

Koncessionshaveren underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av koncessionæren.

Da ansøkeren er en kommune, har man fundet at kunne undlate at opstille krav om sikkerhetsstillelse. Av samme grund er mulktbestemmelsen i posterne 2 og 4 sløifet. Da ansøkeren praktisk talt eier det hele fald, har man endvidere anset det overflødig at opstille vilkaar overensstemmende med reguleringslovens § 10 nr. 7 og § 11, nr. 6, første del.»

Departementet skal bemerke, at da kraftøkningen ved reguleringen for det vandfald, som agtes utbygget, antages at ville overstige 500 nat. hk., maa saken formentlig bli at behandle efter reguleringsloven av 4de august 1911, kfr. dens § 2.

Man maa efter de foreliggende opplysninger og erklæringer anta, at den med foretagendet forbundne skade eller ulempe vil bli av mindre betydning i sammenligning med de fordele, som det vil medføre, kfr. ovennævnte lovs § 9 p. 1.

Departementet vil derfor anbefale, at andragendet indvilges.

For tilladelsen vil man anbefale opstillet følgende betingelser, der er vedtat av Liknes kommune i møte den 15de mars 1917.

1.

Arbeidet skal paabegyndes inden en frist av 2 aar efter tilladelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som det paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

2.

Koncessionshaveren tilpligtes forinden arbeidet paabegyndes at forelægge vedkommende departement arbeidstegninger for dammene m. v., saaledes at arbeidet ikke kan iverksættes, forinden planerne av ved-

kommende departement er approbert. Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

3.

Arbeidene blir saavidt mulig at utføre ved norske funktionærer og arbeidere. Norsk arbeide og norsk materiel anvendes, forsaavidt det kan erholdes like saa godt, tilstrækkelig hurtig og til en pris, der ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra disse regler, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

4.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement.

Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglement er fastsat.

Forsaavidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en tvangsmulkt til statskassen av indtil kr. 1 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

5.

Erstatningen ved de takster som blir at avholde i anledning av reguleringen og utbygningen, fastsættes overensstemmende med bestemmelsen i reguleringsloven av 4de august 1911 § 15 punkt 3.

6.

Reguleringsanlæggenes eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentliges interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte op-

dæmningsheider og de tillatte laveste tapningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

Eieren tilpligtes at indsende til Norges Geografiske Opmaaling kopier av sine originalkarter i tilfælde med fornøden opplysning om, hvorledes maalingerne er foretat, særlig om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

7.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

8.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggene eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggene eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

9.

Koncessionshaveren tilpligtes paa forlangende av vedkommende departement at stille reguleringsanlæggene tilhørende veier og bærer til fri avbenyttelse for almenheten.

10.

Departementet kan under særlige omstændigheter meddele vandfalds- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlæggene, tilladelse til at benytte det ved reguleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggene eier erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragkommissionen.

11.

Tilladelsen, der ikke kan overdrages, blir at tinglyse inden de tinglag, hvor reguleringsanlæggene er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte paahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tingslysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

12.

Koncessionshaveren underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

De eventuelle omkostninger ved kontrollen bæres av koncessionshaveren.

Da det her gjælder et kommunalt anlæg og reguleringen er av et forholdsvis mindre omfang, hvorhos den ikke antages at ville medføre skade eller ulempe for almene eller offentlige interesser, har man — som det vil sees — ikke fundet at burde foreslaa nogen tidsbegrænsning for tilladelsen, kfr. reguleringslovens § 13, 1ste punkt.

I medhold av samme lovs § 12, 6te punkt har man likeledes under hensyn til den ringe kraftindvinding ved reguleringen fundet at kunne anbefale fritagelse for avgifter til stat og kommuner.

Behørig bekjendtgjørelse av reguleringen overensstemmende med reguleringslovens § 7 punkt 1 har været indrykket i Norsk Kundgjørelsestidende, uten at der er inkommet nogen forestilling i sakens anledning.

Man tillater sig saaledes at

i n d s t i l l e :

Det tillates Liknes kommune i medhold av lov av 4de august 1911 om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed, kfr. lov av 20de februar 1913, at foreta en regulering av Tjellaasvasdraget i Kvinesdal i det væsentlige overensstemmende med den fremlagte plan og paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 4de mai 1917 opstillede betingelser.

27. A/S Bremanger Kraftselskap.

(Fristforlængelse efter koncession av 23de april 1915, jfr. 3die bind nr. 5).

Kgl. resol. av 4de mai 1917.

Ved kongelig resolution av 23de april 1915 blev det bestemt:

«Det tillates A/S Bremanger kraftselskap at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte eiendomme og rettigheter og at foreta en regulering av Svælgenvasdraget i Bremanger i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan. — alt paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser.»

Man vedlægger et avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag.

Efter betingelsernes I post 2 skal anlægsarbeidene paabegyndes inden 2 aar fra tilladelsens datum og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar derefter.

I skrivelse av 20de januar 1916 har selskapet andraget om 2 aars utsættelse med paabegyndelsen av arbeidet.

Andragendet er saalydende:

«Som A/S Bremanger kraftselskap stod i begrep med at utvide sin aktiekapital og at danne et selskap til utbygning av vasdraget og anlæg av carbidfabrik med en samlet aktiekapital av minimum 2¹/₂, maksimum 3 millioner kroner og var tilsagt et laan i anlægget paa kr. 2 millioner, indtraf den store brand i Bergen.

Av aktiekapitalen havde man tilsagn om det halve beløp av minimumsansættelsen.

Det er en selvfølge, at Bergens brand med de store krav som stilles til pengemarkedet her foreløbig maa foranledige, at enhver tanke om straks at realisere foretagedet maa opgives, og jeg tillader mig derfor paa selskapets vegne at andra om at faa to aars utsættelse med paabegyndelsen av arbeidet.

Det vil indsees, at forholdene her i Bergen mindst vil kræve denne tid for at kunne konsolideres til paabegyndelse av foretagen-

der, der for lang tid vil binde saa store kapitaler.»

Andragendet blev med departementets skrivelse av 31te januar 1916 oversendt amtmanden i Nordre Bergenhus, idet man bad saken forelagt vedkommende herredsstyre og mulige andre interesserte til uttalelse.

Med amtmandens skrivelse av 23de mai 1916 har man mottat utskrift av Bremanger herredsstyres beslutning av 10de samme maaned, hvorefter herredsstyret enstemmig har anbefalt den ansøkte utsættelse.

Saken har været forelagt Vasdragkommissionen, som i møte den 3die oktober 1916 likeledes har anbefalt andragendet imøtekommet.

I skrivelse av 2den december 1916 meddelte aktieselskapet, at den i selskapets tegningsindbydelse fastsatte minimumskapital 3 millioner kroner var tilveiebragt, og at selskapet derfor agtet snarest at gaa i gang med vasdragets utbygning, hvortil de forberedende skridt var tatt. Der oplystes, at det ikke var direktionens hensigt under de nuværende forhold at forcere utbygningen.

Departementet bad derefter i skrivelse til selskapet av 17de januar 1917 meddelt, om dets andragende om fristforlængelse er at betragte som frafaldt.

I besvarelse herav har selskapet i skrivelse mottat 20de januar 1917 oplyst, at det i disse vanskelige tider nødig har villet gaa til utbygningens paabegyndelse, og at de arbeider, som vil bli sat igang, derfor heller ikke vil være andre eller flere end rent forberedende, saaledes at utbygningen først vil bli fremmet med fuld kraft ved krigens slutning. Under disse omstændigheter — bemerker selskapet — vilde det efter dets mening være rimelig, om koncessionstiden gaves en passende forlængelse.

Efter disse opplysninger antar departementet, at det uanset de paabegyndte forberedende arbeider — vil kunne være av interesse for selskapet at enholde den ansøkte tilladelse.

Man finder under hensyn til de nu raadende forhold med Vasdragkommissionen at kunne anbefale, at andragendet invilges.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Fristen for paabegyndelse av den ved kgl. resolution av 23de april 1915 tillatte regulering og utbygning av Svælgenvasdraget i Bremanger forlænges med 2 aar eller til 23de april 1919.

22. A S Bamle Nikkelkompani.

(Leie av indtil 735 kw. fra Langesundsfjordens kommunale kraftselskap).

Kgl. resol. av 7de juni 1917.

Fra A/S Bamle Nikkelkompani er til departementet indkommet et andragende, dattert 2den mai 1916 om tilladelse til at leie indtil 735 kw. av Langesundsfjordens kommunale kraftselskap.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Undertegnede A/S Bamle Nikkelkompani tillater sig herved at andra om tilladelse til i henhold til lov av 18de september 1909 paragraf 14 at leie indtil 735 kw. av Langesundsfjordens kommunale kraftselskap, foreløbig for 20 aar.

Den leiede elektriske energi leveres med en spænding av 10 000 volt ved Prisgrund og Nystein i Bamle og fordeles saaledes, at der ved Nystein opføres to transformatorstationer, en for indtil 100 og en for indtil 300 kw. til drift av motorerne ved gruberne, til elektrisk lys og for transportanlægget, og ved Prisgrunden en transformatorstation for indtil 800 kw. for nedtransformering fra 10 000 volt til 220 volt til lys og motordrift for smelteverket.

Andragende om koncession for drift av taugbanen er allerede indsendt, og andragende om koncession paa gruberne vil bli sendt i den nærmeste fremtid.

Angaaende smelteverket, er dette et hytteanlæg, som ved smeltning og besseme-

ring av nikkelmalm fremstiller nikkelmatte, der føres ut paa markedet.

Vi tillater os samtidig at andra om, at denne leie av elektrisk energi maa bli tilstaat uten avgift til det offentlige, idet den paa grund av de store distancer, den her maa føres fremover og leien av samme gaar gjennom to selskaper, herigjennem er blitt uforholdsmæssig fordyret, hvad der tydelig fremgaar av vedlagte gjenpart av kraftleiekontrakten.

Det bemerkes, at selskapets aktiekapital skal utvides fra kr. 550 000,00 til kr. 1 350 000,00, men blir forøvrig uforandret.»

Man vedlægger avskrift av vedkommende kraftleiekontrakt samt et eksemplar av A/S Bamle Nikkelkompanis vedtægter, vedtat paa selskapets generalforsamling senest den 24 mai 1916.

Gjennem amtmanden i Bratsberg amt har andragendet været forelagt til uttalelse for Bamle herredsstyre. Herredsstyret har i møte den 2den juni 1916 enstemmig besluttet at anbefale andragendet. Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 25de juli 1916, hvor der ifølge skrivelse av 3die august samme aar blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge § 2 i den mellem parterne oprettede kontrakt vil prisen for de første 590 kw. ligge mellem kr. 90 000,00 og kr. 70 000,00 pr. aar. Den kraft, som ligger over 590 kw. betales med kr. 95,00 pr. kw.

I selskapets statuter, § 3, er bestemt, at aktiekapitalen skal utgjøre mindst kr. 1 350 000,00 og høist kr. 1 500 000,00. § 4 indeholder blandt andet følgende: «Aktierne lyder paa navn. De kan kun tilhøre norske statsborgere eller selskaper med hel norsk bestyrelse og med sæte i Norge.» Direktionen bestaar efter § 5 av 3 medlemmer.

Bamle herredsstyre sees i møte 2den juni 1916 enstemmig at ha anbefalt andragendet.

Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge særlige almene hensyn, som taler imot tilla-

delse. Den finder derfor at kunne anbefale andragendet indvilget. Leietiden foreslaaes sat til 20 aar regnet fra den dag energileveringen begynder.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

B e t i n g e l s e r :

1,

Tilladelsen meddeles for et tidsrum av 20 aar regnet fra den dag energileveringen begynder.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) som skal ha sit s ete her i riket, skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse, norske banker eller selskaper med udelukkende norsk kapital. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavelsom senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskr nkinger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

3.

Den kj bte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, erlægges for hver gang en tvangsmulkt til statskassen av

indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere avgjørelse.

4.

Forsaavidt selskapet anvender energien til bedrift, som ved r k, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabo-lovgivningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes bare benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bstemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan faaes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan faaes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmaalet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15

— femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,00 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 % aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig oie-med for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900 kapitel 4 er git om bergverker.

10.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvaerlig husrum og tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Bugge og Bødker stemte mot denne post.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig for-

høielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

12.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og inntægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne inntægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennomsnittspris paa disse produkter.

Bugge og Bødker finder at en saadan bestemmelse ikke bør indtages, da den ikke er hjemlet i gjældende lov.

13.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelse med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet, jfr. post 2, eller overtrædes bestemmelsen i post 11, er den ved resolutionen meddelte tilladelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

14.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.»

Departementet skal bemerke, at der ved kongelig resolution av 15de december 1916 blev meddelt A/S Bamle Nikkelkompani koncession til bergverksdrift i Bamle. Man vedlægger avtryk av de for denne koncession opstillede betingelser.

Departementet vil anbefale, at der i

medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles A/S Bamle Nikkelkompani koncession paa den ansøkte kraftleie.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, der er vedtat av selskapet og er i det væsentlige overensstemmende med de tilsvarende bestemmelser i de for selskapets bergverkskoncession opstillede betingelser.

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 20 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets bestyrelse, der skal ha sit sæte her i landet, skal til enhver tid bestaa av udelukkende norske statsborgere. Selskapets aktiekapital skal være helt norsk. Aktiemajoriteten maa ikke tilhøre nogen, som forøvrig driver bergverksdrift her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som driver bergverksdrift her i riket.

Bestyrelsen skal til enhver tid, naar den kommer til kundskap om, at bestemmelsen er overtraadt, uopholdelig indberette dette til vedkommende regjeringsdepartement.

Bestyrelsen skal derhos en gang aarlig umiddelbart efter avholdelsen av aarets generalforsamling avgi til vedkommende regjeringsdepartement en erklæring paa tro og love, om hvorvidt foranstaaende bestemmelse om aktiemajoriteten vites at være overtraadt i det forløpne aar. Forsaavidt bestemmelsen maatte være overtraadt henvises til bestemmelsen i koncessionsloven av 18de september 1909, § 25, jfr. §§ 22 og 23.

Selskapets statutter og senere ændringer i disse skal i den utstrækning, hvori de berører koncessionen, approberes av vedkommende regjeringsdepartement.

3.

Den kjøpte energi kan ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement

Vasdragskoncessioner — 17

ment overdrages videre eller anvendes til andet end til drift av selskapets bergverk, dets anlæg ved Prisgrund samt dermed forbunden virksomhet.

4.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av det elektriske anlæg kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

5.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av det elektriske anlæg at anvende norsk materiel, forsaa vidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

7.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,00 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudsvi inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 procent aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedenfor penger som vederlag

for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet eller nogen av dets medlemmer eller overordnede funksjonærer holder handelsbod for sine arbeidere, skal netto-over-skuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

De ved selskapets elektriske anlegg ansatte arbeidere skal ansees hørende til bergverkets øvrige arbeidere med hensyn til selskapets forpligtelse til opsamling av et fond efter lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900 kapitel 4.

10.

Selskapet er forpligtet til paa rimelige vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum m. v. overensstemmende med bergverkskoncessionens post 7.

11.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

12.

Overtrædes bestemmelsen i post 2, kommer reglerne i koncessionslovens § 25 til anvendelse, hvis ikke Kongen bestemmer, at selskapet istedet herfor skal erlægge en konventionalbot stor indtil kr. 10 000,00 som nærmere fastsat i den tilsvarende bestemmelse i de for selskapets bergverkskoncession opstillede betingelser.

Handler selskapet mot betingelsen i post 3 om anvendelse m. v. av den leiede kraft eller mot betingelserne i post 5 om anvendelse av norsk materiel til anlegg og

drift, pligter det for hver gang at erlægge en konventionalbot bestemt paa samme maate og av samme størrelse som foran nævnt. Det samme gjælder, hvis selskapet handler mot bestemmelsen i post 8 om, at arbeiderne ikke maa paalægges at motta varer istedenfor penger, samt bestemmelserne om husrum etc., dog kan boten i dette tilfælde ikke fastsættes til mere end kr. 1 000,00, for hver gang.

For hver person, som i strid med bestemmelsen i post 4 mot selskapets bedre vidende eller trods øvrighetens advarsel er i dets tjeneste pligter dette efter vedkommende regjeringsdepartements bestemmelse at erlægge en daglig løpende konventionalbot stor kr. 50,00, likesom Kongen kan bestemme, at koncessionen skal være forbrutt.

Alle forannævnte konventionalbøter tilfalder statskassen.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates A/S Bamle Nikkelkompani i medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 735 kw. av Langesundsfjordens kommunale kraftselskap paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 7de juni 1917 anførte betingelser.

23. A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.

(Fornyelse av koncession av 19de november 1915, jfr. 3die bind nr. 10).

Kgl. resol. av 6te juli 1917.

Ved kongelig resolution av 19de november 1915 er det bestemt:

«Det tillates Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser:

1. i henhold til lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom

av 18de september 1909 at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte eiendommer og vasdragsrettigheter i Høyangelvene i Sogn, Nordre Bergenhus amt.

2. i henhold til lov om vasdragereguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 at regulere de nævnte vasdrag i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan.

3. i henhold til lov om vasdragenes benyttelse med videre av 1ste juli 1887 § 25 at foreta de i ovennævnte betingelser omhandlede utbygningsarbeider og saaledes, at forskriftene i reguleringslovens § 15 kommer til anvendelse ved bestemmelse av erstatning for de ved utbygningen nødvendiggjorte ekspropriationer.»

Man vedlægger et avtryk av det til grund for den anførte resolution liggende foredrag samt av de nævnte betingelser, hvortil man tillater sig at henvise.

Naar kongelig tilladelse til vasdrags farborgjøreelse, sjøers uttapning, kanalers dæmnings eller vandledningers anlag med videre er meddelt, maa ifølge vasdragslovens § 69 det anordnede skjøn tilstevnes inden 1 aar fra resolutionens avgivelse, idet i motsat fald foretagendet ikke kan iverksettes, forinden ny tilladelse er erhvervet.

Denne bestemmelse er ved reguleringslovens § 25 ogsaa gjort anvendelig paa ekspropriationer i henhold til reguleringslovens § 15.

Paa A/S Høyangfaldenes vegne har advokat Jens P. Heyerdahl under 15de mai 1917 indgit et andragende om forlængelse av fristen for avholdelse av ekspropriationsforretning forsaa vidt Dalevasdragets nedslagsdistrikt angaar.

Dette andragende er saalydende:

«Paa vegne av Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. tillater jeg mig herved i ærbødighet at andrage om, at fristen for avholdelse av de ekspropriationer, hvortil selskapet ved kongelig resolution av 19de november 1915 erholdt tilladelse, maa — forsaa vidt Daleelvns nedslagsdistrikt angaar — blive forlænget

et aar, saaledes at selskapet erholder ny ekspropriationstilladelse med nye frister.

For Øreelvns og Jetlandselvns nedslagsdistrikter blev ekspropriationsforretninger avholdt sommeren 1916. Som det vil være bekjendt, er utbygningen av denne del av vasdraget i fuld gang og forceres saa meget som paa nogen maate mulig, saaledes at alle de kræfter, som selskapet raader over, har været anvendt dertil.

For Dalevasdragets vedkommende blev ekspropriationsstevning uttat inden lovens frist, og forretningen er berammet til paa begyndelse den 10de juli dette aar. Det vil imidlertid for selskapet være av stor betydning at erholde saadan utsættelse, at disse ekspropriationer ikke behøver at foretages før sommeren 1918. Herom anfører selskapet følgende i skrivelse til mig:

«Av flere grunde er saadan utsættelse ikke alene ønskelig, men ogsaa av største betydning. Saaledes har det, paa grund av det forcerede arbeide til fuldførelsen av Øre- og Jetlandsanlægget, ikke været mulig at avse ingeniørhjælp og personel til undersøkelse av utbygningsmulighetene i Eriksdalen og Gautesdalen. Vi har endog endnu ikke faat bragt paa det rene, hvorvidt utbygningen bør foregaa paa den ene eller anden side av dalen og for ekspropriationen er dette naturligvis av den aller største betydning.

Det er selvsagt at man ved en saa stor vandkraftsutbygning maa undersøke alle rimelige muligheter for at finde den mest økonomiske utførelse. Et saa omfattende arbeide kræver imidlertid en ganske væsentlig tid og arbeidshjælp, som i disse tider har været meget vanskelig at faa, og den hjælp, som selskapet for tiden har, har som ovenfor nævnt hat mere end nok at vareta ved det forcerede arbeide ved de igangværende anlag.

Hvad angaar ekspropriationen av de rettigheter som er nødvendig for at utføre reguleringen av Daleelven (Erikdalselven og Gautesdalselven) overensstemmende med det slippingsreglement som er godkjendt av Arbeidsdepartementet ved dets skrivelse av

27de oktober forrige aar, saa kan denne selvfølgelig foretages iaar. Men vi vil gjerne faa utsat ogsaa dette ekspropriationsskjon, da erfaring har vist at nærmere undersøkelse ofte kan komme til at vise at ændringer vil være saavel ønskelige som økonomisk berettigede. Administrative grunde tilsier jo ogsaa at ekspropriationsforretningen avholdes under ett.»

Jeg tillater mig at henvise til denne selskaps begrundelse av andragendet.

Av hensyn til ekspropriationernes forberedelse tør jeg indtrængende anmode om, at nærværende andragende maa blive behandlet saa hurtig som paa nogen maate mulig.»

Vasdragdirektøren, hvis uttalelse departementet har indhentet, har i skrivelse av 7de juni 1917 bemærket, at han intet væsentlig vet at erindre mot andragendets indvilgelse.

Departementet finder efter de foreliggende oplysninger at kunne anbefale, at andragendet indvilges, saaledes at den ved kongelig resolution av 19de november 1915 givne tilladelse fornyes, forsaavidt Dalevasdragets nedslagsdistrikt angaar.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Den ved kongelig resolution av 19de november 1915 Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co., meddelte tilladelse til regulering av Høyangelvene i Sogn fornyes overensstemmende med § 69 i lov om vasdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887, forsaavidt Dalevasdragets nedslagsdistrikt angaar.

24. Provisorisk statsregulering av Numedalslaagen

(Tunhøvd- og Paalsbufjorden). Jfr. 2det bind nr. 45.

Arbeidsdepartementet indstiller efter mundtlig foredrag av statsraad Prytz:

Arbeidsdepartementet bemyndiges til at iverksætte provisorisk regulering i Numedalslaagen ved damanlæg ved Tunhøvd og Paalsbufjorden, anslaat til henholdsvis ca. kr. 10 000,00 og kr. 30 000,00. De nærmere bestemmelser likeoverfor Brukseierforeningen forutsættes truffet av departementet.

25. Rena Kraftselskap Aktieselskap.

(Erhverv av Osfaldet og Kvernefaldet i Aamot).

Kgl. resol. av 3dje august 1917.

For at forsyne herredet med elektrisk kraft har Aamot kommune, Hedemarkens amt, utbygget sin foss Osfaldet samt avsluttet kontrakt med A/S Rena Træsliperi (senere benævnt A/S Rena Kartonfabrik) om bortleie av kraft til fabrikkens drift.

Under den store vaarflom 1916 blev kraftanlægget ødelagt ved flomskade. A/S Rena Kartonfabrik har hævdet at kommunen var erstatningspliktig i anledning av det tap selskapet har litt ved strømleveringens avbrytelse. Efter forhandlinger mellem parterne er Aamot kommune og A/S Rena Kartonfabrik blit enige om en ordning, hvorefter der oprettes et nyt selskap, Rena Kraftselskap A/S, der skal overta kommunens vandfald tillikemed endel andre kommunen haandgivne faldrettigheter, foreta en provisorisk og senere eventuelt en endelig utbygning og overta kommunens forpligtelser til kraftlevering til A/S Rena Kartonfabrik. Kommunen skal leie et mindre kraftkvantum til herredets forsyning med elektricitet. Inden fem aar skal kommunen kunne indløse fossene og anlæggene efter nærmere bestemte regler. A/S Rena Kartonfabrik opgir ethvert erstatningskrav mot kommunen.

Aamot kommunes indkjøp og utbygning av vandfaldet har ikke utkrævet nogen koncession. Derimot er der ved kongelig resolution av 23de mai 1913 meddelt A/S Rena Træsliperi tilladelse til paa nær-

mere vilkaar at leie elektrisk kraft av kommunen. Der er derhos meddelt fornøden tilladelse til anlæg av kraftledninger.

Med skrivelse fra amtmannen i Hedemarkens amt av 24de oktober 1916 har man mottat andragende fra advokat Nygaard om de til gjennomførelse av den nævnte nye kontrakt nødvendige koncessioner. Andragendet er saalydende:

«Mellem Aamot kommune og A/S Rena Træsliperi (nu Rena Kartonfabrik A/S) blev der i 1913 oprettet en kontrakt om leverance av elektrisk energi, en kontrakt der blev approbert ved kongelig resolution av 23de mai 1913.

Denne kontrakt blev senere i 1914 i enkelte punkter ændret.

Kontrakten angik leverance av elektrisk energi fra det kraftanlæg, Aamot kommune agtet at opbygge ved Osfaldet og gjaldt et tidsrum av 60 aar.

Under vaarflommen skar vandet sig den 11te mai sidstleden ut paa siden av Osfaldsdammen og satte hele kraftanlægget ut av funktion.

Rena Kartonfabrik var netop en 14 dages tid tidligere kommet i drift og fabrikkens position var med de høie konjunkturer paa karton særdeles god.

Ved Osfaldsdammens ødelæggelse forandredes situationen med et slag. Stillingen blev prekær.

Paa Kartonfabrikkens vegne henvendte jeg mig straks til kommunen og anmodet den om overensstemmende med kontrakten hurtigst mulig at gaa igang med utbedring av anlægget, saaledes at kraftleverancen uten unødig ophold kunde gjenoptages.

Samtidig forbeholdt jeg paa fabrikkens vegne ansvar like overfor Aamot kommune.

Kommunen, der paa sin side ikke erkjendte nogen ansvarspligt og heller ikke nogen pligt til at utbedre anlægget, gik imidlertid igang med at undersøke hvorledes saken bedst skulde gripes an.

Den kraft, Rena Kartonfabrik hadde betinget sig av kommunen, var beregnet paa dels drift av sliperiet og dels for en mindre del paa drift av Kartonfabrikken.

For at reducere sit tap saa meget som mulig, anskaffet Kartonfabrikken et reserveanlæg paa ca. 300 hk. og blev derved istand til at drive Kartonfabrikken, men ikke med samme intensitet som tidligere.

Kartonfabrikken kom saaledes provisorisk i drift i august maaned.

Fabrikkens sliperi maatte imidlertid staa og maa staa indtil Aamot kommune igjen skaffer den betingede kraft.

Da fabrikkens lager av oparbeidet træmasse ved dammens ødelæggelse var forholdsvis ubetydelig, maatte fabrikken for at holde Kartonfabrikken igang kjøpe træmasse andet steds fra og det til priser som laa kr. 60,00 til 70,00 over, hvad Kartonfabrikken selv kunde fremstille træmassen for.

Da Kartonfabrikken var basert paa en fabrikation av 6 000 tons karton pr. aar, vil man let kunne bedømme, hvilket stort tap Kartonfabrikken lider ved Osfaldsdammens ødelæggelse bare paa denne ene post pr. aar.

Tar man imidlertid fabrikkens samlede tap, tror jeg man let vil komme op i beløp, der andrar til mellem $\frac{3}{4}$ og 1 million kroner pr. aar.

Hvis derfor Kartonfabrikken faar medhold i sin opfatning at kommunen er ansvarlig for fabrikkens tap, blir det ikke ubetydelige beløp det kommer til at dreie sig om.

Paa sin side har Aamot kommune ved ødelæggelsen tapt mange penge, og jeg tror ikke det fra kommunens side vil møte nogen motsigelse, naar jeg ansætter det tap kommunen har litt — uten at ta i betragtning Rena Kartonfabriks erstatningskrav — til et beløp av ca. kr. 7—800 000,00.

Som det herav vil fremgaa, staar der store økonomiske interesser paa spil og dette har da bevirket, at saavel Aamot kommune som Rena Kartonfabrik gjennom gjensidige indrømmelser og opofrelser er kommet til en ordning av forholdet, der vil bli effektiv, hvis ordningen tiltrædes av statsmagterne, og Rena Kartonfabrik gjennom dannelse av et nyt selskap kan opnaa de for planernes realisation nødvendige pengemidler.

Da der var gaat en tid efter min første

henvendelse til kommunen, skrev jeg paany til ordføreren og bad saken mest mulig fremskyndet.

Nogen tid efter hadde Rena Kartonfabriks direktion et fællesmøte med Osfaldkomiteens medlemmer. Det var den 15 september.

Osfaldkomiteen fremla i dette møte forslag til ordning, hvorav gjenpart følger.

Forslaget var imidlertid ikke akseptabelt for Rena Kartonfabrik, idet kommunen ikke vilde binde sig til at ha det provisoriske anlæg likesaalitt som det endelige anlæg færdig til nogen bestemt fikseret tid.

Da forutsætningen for tilbudets antagelse var den, at Kartonfabrikken skulde frafalde ethvert erstatningskrav mot kommunen, meddelte jeg paa fabrikkens vegne i skrivelse av 16 september, hvorav kopi vedlægges, Osfaldkomiteen at direktionen ikke kunde tiltræde forslaget.

I sidstnævnte skrivelse fremsatte jeg imidlertid for Osfaldkomiteen og paa Kartonfabrikkens vegne et kontratilbud.

Et principalt tilbud som kommunen ikke har reflektert paa og et subsidiært tilbud, som i sine hovedtræk gik ut paa, at kommunen skulde overdrage Kartonfabrikken eller et eventuelt nyt selskap uten vederlag alle aktiva som knyttet sig til kommunens kraftanlæg, undtagen fordelingsnett.

Kommunen skulde ha adgang til at utløse det nye selskap paa vilkaar, som nærmere er omhandlet i tilbudet og hvorav det væsentligste vilkaar var, at kommunen samtidig med at den betalte utløsningssummen, og det skulde ske inden 1ste mai 1923, fra et endelig utbygget anlæg skulde stille til fabrikkens disposition konstant 1 500, gjennomsnittlig 2 000 hk. pr. aar.

Samtidig med at det nye selskap fik sig overdraget alle kommunens aktiva kraftanlægget vedrørende, skulde det nye selskap provisorisk utbedre anlægget og stille til disposition for kommunen 200 hk. elektrisk energi pr. aar for en bestemt pris.

Dette subsidiære tilbud blev i sine hovedtræk antat av Aamot herredsstyre i møtet den 25de september 1916.

Jeg vedlægger kopi av formandskapets indstilling av 25de september og av herredsstyrets forhandlingsprotokol av samme dag.

I enkelte punkter avveg formandskapets indstilling fra Kartonfabrikkens forslag, hvorfor Kartonfabrikkens direktion, efterat selskapets aktionærer i ekstraordinær generalforsamling den 27de september hadde tiltraadt direktionens tilbud samme dag, hadde 2 møter til diskussion av kommunens motforslag, det sidste som et fællesmøte med Osfaldkomiteens medlemmer.

Jeg vedlægger utskrift av Kartonfabrikkens direktionsprotokol for 27de september forsaavidt forhandlingerne paa disse møter angaar og det ærede departement vil herav se, at Osfaldkomiteen og direktionen tilslut kom til en enighet.

Som jeg tidligere har anført er overenskomsten basert paa:

1. At de nødvendige pengemidler kan skaffes tilveie.
2. At statsmagterne gir overenskomsten sin tilslutning.

A d. 1.

Direktionen mener at den nødvendige kapital vil kunne tilveiebringes, hvis statsmagterne gir overenskomsten sin tilslutning.

Meningen er at der skal dannes et nyt aktieselskap, hvori interessenterne i Rena Kartonfabrik faar fortrinsret til tegning av aktier, og som forøvrig baseres paa en aktieindbydelse i alt væsentlig av indhold som vedlagte utkast utviser.

Direktionen haaper at Rena Kartonfabriks aktionærer vil benytte sin ret til tegning av aktier, men gaar samtidig ut fra, at Aamot kommune hvis aktiekapitalen paa denne maate ikke fuldtegnes, vil tegne aktier i foretagendet.

De større aktionærer har allerede tilsikret det nye selskap sin støtte.

A d 2.

Det nye selskap, der vil startes under navn «Rena Kraftselskap A/S», vil bli et helt norsk selskap og der vil i vedtægterne bli indtat bestemmelse om at alene staten, norske kommuner, korporationer og selska-

per samt norske statsborgere kan være aktionærer i selskapet.

Som det fremgaar av formandskapets indstilling, avsnit 2, i forbindelse med Rena Kartonfabriks direktionsprotokol, likeledes avsnit 2, side 3 nederst, er forutsætningen for det hele arrangement den, at kommunen søker den kommunen meddelte koncession for kraftoverføringsanlægget overført til Kartonfabrikken eller det nye selskap uten avgift eller vederlag og paa samme vilkaar som kommunen har den, idet overenskomsten, hvis kommunens bestræbelser i denne retning ikke lykkes, annulleres.

Det fremgaar av koncessionen til kommunen at den av kommunen ikke kan overdrages uten departementets samtykke.

Jeg tillater mig derfor paa Kartonfabrikkens vegne at anmode om, at den Aamot kommune tilstaaede koncession paa kraftoverføringsanlægget i Osavasdraget maa tillates overført til det startendes selskap Rena Kraftselskap A/S paa samme vilkaar som de hvorpaa kommunen har koncessionen.

Jeg gjør imidlertid oppmerksom paa, at det nye selskap vil akseptere hjemfaldsret til staten, hvis denne sættes til et tidsrum ikke under 60 aar.

I og med at de kommunen tilstaaede koncessioner tillates overført, gaar jeg ut fra at det nye selskap faar adgang til at erverve de vandfald og vandrettigheter som der har været tale om, nemlig de Aamot kommune tilhørende vandfald og vandrettigheter i Søndre Osa. nedenfor Østre Æraøset.

Det nye kraftselskap forutsættes saaledes, hvis de kommunen tilstaaede koncessioner tillates overført til selskapet, at kunne erverve alle de vedkommende rettigheter, utbygge og utbedre Osavasdraget og drive kraftanlægget med samme rettigheter og paa samme maate som Aamot kommune til dato har drevet det.

Under henvisning til, hvad jeg ovenfor har anført og under hensyntagen til de store økonomiske interesser der staar paa spill baade for Aamot kommune og Rena Kartonfabrik A/S, hvis stilling gjennom Osfald-

ulykken er blitt meget prekær og som, hvis dets erstatningspaastand ikke tilfølgetales, alene gjennom en ordning som den foreslaaede kan reddes fra øieblikkelig ruin, anmoder jeg om, at departementet vil imøtekomme Aamot kommunes og Rena Kartonfabrik A/S, dets andragende.

Det har været under meget store tvil at Rena Kartonfabrik A/S er gaat til ordning, og jeg maa paa forhaand gjøre oppmerksom paa, at det vil kunne komme til at vise sig helt umulig at skaffe de for det nye selskap nødvendige pengemidler, hvis der for koncessionens overdragelse fra kommunen til det nye kraftselskap sættes andre vilkaar end de, hvorpaa kommunen har koncessionen.

Jeg bortser da fra hjemfaldsretten, som jeg mener det nye selskap vil kunne akseptere under forutsætning av at tidsfristen ikke sættes under 60 aar.»

A a m o t h e r r e d s s t y r e har i møte den 21de oktober 1916 enstemmig avgitt følgende uttalelse om koncessionsandragendet:

«Herredsstyret kan i det væsentlige slutte sig til hvad der er anført i Rena Kartonfabrik A/S's andragende, idet man dog mener at spørsmålet om hjemfaldsret om 60 aar ingen praktisk betydning vil faa, da det er forutsætningen at kommunen benytter sin indløsningsret og foretar den endelige utbygning i Osa inden 1ste mai 1923.

Hvad spørsmålet om tegning av aktier i Rena kraftselskap A/S angaar, finder herredsstyret paa dette tidspunkt ikke at kunne uttale noget.

Man vil imidlertid understreke hvad der i selskapets andragende er anført om ønskeligheten av at denne ordning kommer istand snarest.

I henhold til hvad foran er anført og forøvrig under henvisning til sakens dokumenter anbefales andragendet paa det bedste.

A m t m a n d e n i H e d e m a r k e n s amt har ved sakens innsendelse i skrivelse av 24de oktober 1916 uttalt følgende:

«Da det er anmodet om at saken uten ophold maa bli innsendt til det ærede departement, kan jeg ikke undergi saken nogen

nærmere granskning, og jeg maa indskrænke mig til følgende almindelige bemærkninger.

Det er av den aller største betydning for Aamot kommune og for Rena Kartonfabrik A/S at der mellem dem snarest mulig opnaaes en ordning saaledes at elektricitetsverket og det derav betingede træsliperi og kartonfabrik igjen kan komme i virksomhet, idet man samtidig bringer ut av verden det omstridte ansvarsspørsmaal, som knytter sig til Osfaldulykken. Jeg henviser i det hele til andragendet fra advokat Nygaard, som sees tiltraadt av Aamot herredsstyre.

Aamot herredsstyre har i møte den 25de september sidstleden for sin del vedtat en overenskomst til en saadan ordning. I denne beslutnings bestemmelser er der senere ved forhandlinger mellem Osfaldkomiteen og selskapet foretat endel forandringer. Den endelige overenskomst vil efter ordførerens munttlige uttalelse til mig i hovedsaken kunne gjøre regning paa herredsstyrets godkjendelse. Men forutsætningen er altsaa nu, at man opnaar fyldestgjørelse av overenskomstens avsnit II saaledes som denne skal lyde efter de mellem Osfaldkomiteen og selskapet førte forhandlinger, nemlig:

«Kommunen søker at den ved kongelig resolution av 25de juli 1913, jfr. departementets skrivelser av 7de august 1913 og 23de juni 1915, kommunen meddelte koncession for kraftoverføringsanlægget overført til kartonfabrikken (eller det nye selskap) uten avgift eller vederlag og paa samme vilkaar som kommunen har. Lykkes ikke dette annulleres derved den hele kontrakt.»

Jeg har det bestemte indtryk, at kommunen under de bestaaende meget vanskelige forhold maa være bedst tjent med at der træffes en ordning som i overenskomsten omhandlet.

I sin sidste beslutning av 21de oktober 1916 har herredsstyret paa det bedste anbefalt selskapets foreliggende andragende av 9de oktober 1916 om statsmyndigheternes stilling til den omhandlede overenskomst, og jeg slutter mig hertil.

Forsaavidt der er andrat om, at de i overenskomsten omhandlede, kommunen tilhørende vandrettigheter i Osa nedenfor østre Æraoset m. v. tillates erhvervet av selskapet overensstemmende med andragendet, har jeg telegrafisk anmodet ordføreren om straks og direkte til departementet at indsende en fortegnelse over disse.

Jeg tør ved sakens behandling be hat for øie overenskomstens bestemmelser om, at kommunen har ret til inden en sat frist igjen at faa transportert tilbake til kommunen til eiendom samtlige de omhandlede vandrettigheter m. v. Kommunens interesser i denne anledning, f. eks. hvis der betinges hjemfaldsret i selskapets koncession, bedes i størst mulig utstrækning imøtekommet ved de betingelser som nu stilles.

Ordføreren har muntlig meddelt mig, at samtlige planer for saavel den provisoriske som den endelige utbygning er utlaant til selskapet.

Sluttelig gjøres opmerksom paa, at det er av den aller største betydning at denne sak behandles saa hurtig som det paa nogen maate er mulig.»

Vasdragdirektøren har i skrivelse av 15de november 1916 uttalt følgende:

«For at kunne besvare det kongelige departements skrivelse av 31te forrige maa ned har jeg underhaanden anmodet ingeniør Kinck om at gi nogen orienterende opplysninger i saken. Disse er mottat i hans skrivelse av 11te dennes med bilag, som jeg tillater mig at vedlægge.

Av de foreliggende sakens dokumenter fremgaar det, at man for at avhjelpe den øieblikkelige nød om kraft har paatænkt at erstatte det i vaar ødelagte anlæg i Osfaldet med en provisorisk utbygning hvori det tidligere indgaar som led. Det er hensigten senere at avløse dette provisorium med et større anlæg, der utnytter faldet paa strækningen Kvernfeldet til Rena.

Det provisoriske anlæg faar ifølge Kincks skrivelse et brutto fald paa 35 me-

ter imot tidligere 35,5 meter. De to turbiner som tidligere hver kunde yde ca. 1 600 hk., altsaa tilsammen 3 200 hk. vil ved fuld driftsvandføring = 8 m.³ nu gi noget mindre, nemlig 2 600 hk. Dog gaar vandføringen betydelig lavere, Kinck angir, at den gaar ned til ca. 3,5 m.³ med en kraft paa 1 000—1 200 hk. Omkostningerne ved den provisoriske utbygning er beregnet til kr. 550 000,00.

Det fremtidige større anlæg er planlagt paa elvens søndre side med indtaksdam ved Kvernfoldet. Faldhøiden blir brutto 80 meter og utbygningen er planlagt for 15 m.³, der menes at kunne erholdes ved en omtrent fuldstændig regulering av Osensjøen. Man skulde da faa ca. 12 000 hk. paa turbinakslerne.

Utbygningsomkostningerne er beregnet til kr. 26 000, utgifterne ved Osensjøens regulering undtat.

«Hele denne faldhøide (paa 80 meter) indgaar, bemerker Kinck, i de haandgivelser, som omhandles i skrivelse fra Aamots formandskap til Arbeidsdepartementet av 27/10 dette aar naar undtages Erik Nybergets og Ole Haakensens, hvis haandgivelser vil bli oversendt fra ordføreren i Aamot idag.»

Vasdragdirektøren antar, at der nu er tilveiebragt saapas opplysninger, at saken kan optages til realitetsbehandling. Jeg bemerker, at jeg ikke har fundet grund til ved nærværende anledning at gaa ind paa tekniske detaljer, idet jeg forutsætter, at der som vanlig blir betinget kontrol med planer og utførelse. Før at spare tid har jeg mundtlig anmodet ingeniør Kinck om snarest mulig at indsende nødvendige planer til approbation. Til den opstillede beregning over kraftmængderne har jeg intet væsentlig at bemerke. Kun skal jeg tilføie, at der saavidt man her kan se antagelig vil kunne faaes noget mere end 15 m.³, naar Osensjøen reguleres fuldstændig. Herpaa bør man være oppmerksom ved det endelige anlægs utførelse.»

Den av direktøren paaberaabte skri-

velse fra ingeniør Kinck av 11te november 1916 med bilag tillater man sig at vedlægge.

Vasdragkommissionen har i skrivelse av 22de november 1916 avgitt følgende uttalelse:

«Vasdragkommissionen har fæstet sig ved, at det efter dokumenterne ikke har syntes helt klart, hvad erhvervelsen i tilfælde skal omfatte. Ifølge andragendet søkes der om tilladelse til at erhverve «de Aamot kommune tilhørende vandfald og vandrettigheter i Søndre Osa nedenfor Østre Æraoset». Omtrent den samme form har utkastet til overenskomst, jfr. avsnit I i formandskapets indstilling med de forandringer som følger av drøftelsen mellem direktionen og Osfaldkomiteen. I skrivelse til Arbeidsdepartementet av 27de oktober 1916 gir ordføreren en oversigt over de vandrettigheter, som overdrages selskapet, men føier saa til, at kommunen, forsaavidt den ikke benytter sin indløsningsret, overdrar ogsaa endel nærmere angivne haandgivelser paa vandrettigheter. Naar disse haandgivelser suppleres med endnu et par stykker, jfr. ingeniør Kincks ovennævnte skrivelse, omfatter erhvervelsen ifølge samme kilde hele det fald paa 80 meter fra og med Kværnfaldet og nedover, som tænkes utnyttet under ett i den endelige plan. Kværnfaldet ligger imidlertid ganske langt nedenfor «Østre Æraoset». Man har underhaanden gjort advokat Nygaard oppmerksom paa spørsmålet om erhvervelsens omfang og denne har under 18de dennes tilskrevet Vasdragkommissionen saaledes: «Vedlagt tillater jeg mig at oversende et kart over Osa fra østre Æraoset til dets utløp i Rena.

Hvad vi har interesse at erholde erhvervstilladelse til er kommunens rettigheter fra Rena og op til Osfaldet, og videre kommunens haandgivne rettigheter til forbi Kværnfaldet til og med Ole Haakensens teig.

Erhvervstilladelsen maa saaledes gaa ut paa ret for Rena Kraftselskap til nu at erhverve kommunens rettigheter paa det omtalte strøk og eventuelt at erhverve rettigheterne til Osa fra Osfalddammen og op forbi

Kværnfaldet til og med Ole Haakonsens teig.»

Efter dette skulde spørgsmaalet om erhvervens omfang antagelig være klart.

Et flertal inden kommissionen har ved de i den senere tid behandlede koncessionssaker holdt paa, at avgjørelsen burde utstaa i paavente av de under forberedelse værende nye love. Forholdene ligger imidlertid i nærværende tilfælde saaledes an, at der maa handles raskt. Man finder under disse omstændigheter at kunne tilraade realitetsbehandling uten at oppbeie de reviderte love.

Kommissionen antar efter det i saken oplyste, at der ikke foreligger særlige almene hensyn som taler mot tilladelse, og den finder derfor at kunne anbefale erhvervstilladelse meddelt.

Under behandlingen av koncessionsbetingelserne, jfr. nedenstaaende forslag, har kommissionen ikke fundet at kunne ta hensyn til muligheten av, at Aamot kommune skulde komme til at overta anlægget. Man mener, at det faar bli et spørsmål, naar den tid kommer, hvordan staten bør stille sig i tilfælde av, at Aamot kommune indløser anlægget.

For at lette gjennomførelsen har kommissionen ved utformningen av post 1 gjort den undtagelse fra den nu vanlige praksis, at der med departementets tilladelse skal være anledning for norske selskaper med utelukkende norsk kapital til at være aktionærer i foretagendet. Kommissionen har herunder tænkt paa Rena Kartonfabrik, som har speciel interesse i, at den paatænkte ordning kommer istand.

Post 12 angaaende avgivelse av kraft er formet noget anderledes end vanlig, da kommunen efter det foreliggende skal ha mere kraft og paa andre vilkaar end i loven foreskrevet. Fra det provisoriske anlæg har man ment, at staten ikke bør kræve avstaat kraft, men derimot fra det fremtidige permanente anlæg, og da paa vanlige vilkaar. De øvrige betingelser trenger antagelig ikke nogen nærmere begrundelse.

I henhold til ovenstaaende foreslaaes tilladelsen git paa følgende

B e t i n g e l s e r :

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker og selskaper med utelukkende norsk kapital. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst¹⁾ av de samlede omkostninger ved alle selskapes anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt den provisoriske utbygning av vandfaldene inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha fuldført utbygningen samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter. Utbygningen av det

¹⁾ Vasdragsdirektoren, Bugge og Bødker foreslaar $\frac{1}{3}$, Grivi og Valentinsen foreslaar $\frac{1}{2}$.

samløde fald skal være fuldført senest 15 aar fra koncessionens datum.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgitt til stat eller kommune efter post 12, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag. hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til utbygning av vandfaldet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vandfaldets utbygning, saaledes at arbeidet ikke kan iverksettes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlægget skal utføres paa en solid maate. Dets utførelse saavelsom dets senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggets eier.

4.

Selskapet skal saavel ved utbygningen av vandfaldet og opførelsen av kraftstation m. v. som ved dets bedrifter her i riket, som forsynes med kraft fra anlægget, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkunskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig øn-

skelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved utbygning og drift av anlægget og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere end 10 procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departement en mulkt av indtil 15 procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken

forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter som forsynes med kraft derfra at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstationen og fabrikker. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saafernt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggets eier endvidere at utrede utgifterne derved.

10.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne ved dets anlæg og fabrikker sundt og forsvarlig husrum.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker og lignende skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Valentinsen og Grivi foreslaar i første passus tilføiet «grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.»

11.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende de-

partement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

12.

Selskapet er forpligtet til fra det i utkast til overenskomst omhandlede provisoriske anlæg paa de deri fastsatte vilkaar at stille til kommunens disposition indtil 200 el. hk. levert ved Rena etter en pris av kr. 80,00 pr. anvendt el. hk. pr. aar.

Efterhvert som faldet bygges yderligere ut kan kommunen, jfr. utkast til overenskomst kræve avgit indtil ialt 10 procent av den til enhver tid utbyggede kraft, likesom staten forbeholdes ret til desuten at erholde 5 procent. Kraften leveres saavel til kommunen som til staten etter en maksimalpris beregnet paa at dekke produksjonsomkostningerne med tillæg, som for levering til kommunen sættes til 15 procent og til staten 20 procent. I produksjonsomkostningerne medregnes 6 procent rente av anlægskapitalen. Produksjonsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsettelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5 aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages, forsaavidt ikke anderledes ved overenskomst er bestemt, i kraftstationen, eller fra fjernledningen etter departementets bestemmelse.

Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout

hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw. der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

De fornødne nærmere bestemmelser angaaende avgivelse av kraft blir forsaavidt de ikke er ordnet gjennom overenskomst med bindende virkning at fastsette av departementet.

13.

Grivi og Valentinsen foreslaar:

I det 35 aar efterat koncession er git skal staten kunne indløse det hele anlæg i den utstrækning, hvori det efter post 14 tilfalder staten ved koncessionstidens utløp. Benytter den sig ikke herav, skal den i det 10de aar derefter ha samme adgang og saaledes videre hvert 10de aar. Bestemmelse om indløsning maa være meddelt koncessionæren 5 aar i forveien. Indløsningssummen blir at bestemme saaledes, at vandfaldet med tilhørende grundstykker og rettigheter samt vandbygningsarbeider og hus betales med, hvad de bevislig oprindelig har kostet koncessionæren med fradrag for amortisation i forhold til den forløpne del av koncessionstiden, mens rørledninger, maskineri og andet tilbehør indløses for dets tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.

Saafernt anlægget indløses, pligter staten at overta de av selskapet med offentlig tilladelse indgaaede kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrum, som ikke maa strække sig utover 5 aar efter indløsning¹⁾. Staten har ret til for saadan bortleie av kraft at kræve en godtgjørelse, som svarer til den gjennemsnitlig betalte pris paa elektrisk kraft her i riket for lignende formaal. I mangel av mindelig overenskomst herom

fastsettes prisen ved et av Kongen opnævnt skjøn, hvis avgjørelse ikke kan paaankes.

Vasdragdirektøren foreslaar, at der med hensyn til indløsning i nærværende tilfælde forholdsvis som i Osakoncessionen bestemt.

Bugge og Bødker stemte mot indløsningsret for staten.

14.

Naar 60 aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med alle de indretninger hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v., samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør og de av hensyn til kraftstationernes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av departementet fastsat frist.

Anlægget med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

15.

Energien maa ikke anvendes i bedrift som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker ødelæggende paa omgivelserne.

16.

Ved damanlægget skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggets eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlægget eller dets benyttelse, likesom anlæggets eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlægget som sker i krigsøiemed.

¹⁾ Fra denne frist er dog undtat bortleie av indtil 3200 turbinhk. til Rena Kartonfabrik.

17.

Selskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandsætte de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggets trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdsomkostningerne særlig økes paa grund av selskaps transporten.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer, det maatte anlægge, til fri avbenyttelse for almenheten.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

18.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

19.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, som har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte ansees paa-kravet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser, fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrollørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

G r i v i og V a l e n t i n s e n foreslaar, at 2den passus gives saadan ordlyd: «Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, som har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest, i hvilken anledning kontrolløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte

av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmåal, som berører koncessionsbetingelserne.»

20.

Forsaa vidt der maatte paa hvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leieretigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulkt, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 22) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

21.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foranførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i post 11, 19 eller 20 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

22.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser som forpligtende for sig og de koncederte eiendommer, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers post 13 og 14 blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendommer,

Selskapet skal inden to aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, som er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av betingelsernes post 13 og 14.

23.

Grivi og Valentinsen foreslaar:

Selskapet forpligter sig til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og inntægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne inntægterne ved bortleie av kraft efter den antagne gjennemsnittleie av kraft for lignende formaal og likeledes beregne inntægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.

Angaaende spørsmålet om kraftleietilladelse skal kommissionen bemerke følgende:

A/S Rena Træsliperi (nu Rena Kartonfabrik A/S) fik ved kongelig resolution av 23de mai 1913 «tilladelse til av Aamot kommune at leie indtil 3200 hk. maalt paa turbinakselen for et tidsrum av indtil 60 aar regnet fra den dag kraften i henhold til den foreliggende kontrakt mellem parterne blir stillet til «disposition» alt paa nærmere angivne betingelser.

Efter den paatænkte ordning blir utleieren nu en anden i alle fald foreløbig, nemlig «Rena Kraftselskap A/S», saaledes, at der maa opprettes en ny kontrakt. Om der blir andre kontraktsvilkaar synes ikke at fremgaa av det foreliggende.

Kommissionen finder ikke grund til at uttale sig angaaende spørsmålet om, hvorvidt der principielt set trænges ny leietilla-

delse i et tilfælde som dette. I det foreliggende tilfælde kan kommissionen efter omstændighetene tilraade at vilkaarene blir de samme som de der blev opstillet overfor tilladelsen av 23de mai 1913.»

Man tillater sig at vedlægge de av vasdragkommissionen paaberaabte skrivelser med bilag angaaende omfanget av den ansøkte erhvervelse. Likeledes vedlægges skrivelse fra advokat Nygaard av 27de nov. 1916 og avskrift av skrivelse fra anlæggets byggeleder til advokat Nygaard av 29de samme maaned. Det fremgaar herav at erhvervelsen omfatter Osa fra kote 330 paa Ole Haakensens eiendom g.nr. 40 b.nr. 3 og ned til Osas utløp i Rena. Man vedlægger en fortegnelse over vedkommende eiendomme.

Departementet meddelte derefter i skrivelse av 8de december 1916 at man vilde anbefale Rena Kraftselskap A/S meddelt tilladelse til at erverve Osfaldet og Kvernefaldet m. v. paa endel nærmere betingelser (se nedenfor), og under forutsætning av at der avsluttes kontrakt med Aamot kommune i det væsentlige overensstemmende med det i møte den 27de september 1916 vedtagne kontraktsutkast.

Man erklærte sig samtidig villig til at anbefale meddelt samtykke til at Rena Kraftselskap A/S overtar levering av den i A/S Rena Træsliperis leietilladelse av 23de mai 1913 omhandlede kraft uten ændring av de for tilladelsen fastsatte betingelser.

Angaaende spørsmålet om den eventuelle tilladelses senere overgang til Aamot kommune i henhold til kontraktens bestemmelser om indløsning forutsatte man at der i tilfælde i sin tid blev truffet avgjørelse.

Man stillet endelig i utsigt samtykke til overdragelse av de meddelte kraftoverføringstilladelser.

Man mottok derefter følgende skrivelse fra advokat Nygaard datert 28de december 1916, hvori han andrager om en eventuel tilladelse for Rena Kartonfabrik eller eventuelt for Rena Kraftselskap A/S til at leie kraft fra det tidspunkt Aamot herred maatte indløse kraftanlægget.

«Jeg har paa A/S Rena Kraftselskaps vegne mottat det ærede departements skrivelse av 8de dennes med vedlagte utkast til vilkaar for selskapets erhvervelse av Osfaldet, Kværnfaldet m. v. og skal paa første direktionsmøte forelægge saken for selskapets styre.

Jeg forstaar departementets avgjørelse derhen, at:

1. Rena Kraftselskap faar adgang til at erhverve de rettigheter, der maa erhverves for den provisoriske utbygning og eventuelt for den endelige utbygning av vasdraget likeovenfor Kværnfaldet mot hjemfaldsret til staten efter 60 aar.
2. Rena Kraftselskap faar adgang til at erhverve de koncessjoner for kraftoverføring fra Osfaldet, der tidligere er tilstaat Aamot kommune og paa samme vilkaar som kommunen hadde dem. Koncessjonen gives dog alene for 60 aar.
3. Rena Kraftselskap faar adgang til at overta levering av den i Rena træslipe-
ris leietilladelse av 23de mai 1913 omhandlede kraft uten ændring av de for tilladelsen fastsatte betingelser, hvoriblandt utleieret for 60 aar.

Derimot er intet avgjort med hensyn til kraftleveransen og tiden for denne, hvis kommunen benytter sin indløsningsret og utbygger det endelige anlæg.

Jeg forstaar departementets samtykke til erhvervelsen av vasdragsrettighetene og til kraftoverføringen derhen, at der for det tilfælde maa søkes ny koncessjon paa kraftleveransen til Rena Kartonfabrik eller dens retssuccessorer, og at man kunde risikere at denne meddeltes paa andre vilkaar og for anden og kortere tid end den i leietilladelsen til Rena træsliperi av 23de mai 1913 anførte.

Videre er der ved den meddelte tilladelse intet bestemt for det tilfælde at Rena Kartonfabrik skulde bestemme sig for at likvidere, aapne akkordforhandling eller gaa konkurs.

Rena Kraftselskap vil i dette tilfælde staa uten adgang til at bortleie kraften til andre paa samme vilkaar som dem, der gjælder Rena Kartonfabrik, specielt er selskapet avskaaret fra at bortleie kraften for de 60 aar.

Rena Kraftselskap er dannet efter initiativ av direktionen for Rena Kartonfabrik og samtlige aktionærer i Rena Kartonfabrik baade de ordinære aktiers og preferanceaktiernes eiere saavel som partialobligationsindehaverne er berettiget til at tegne aktier i Rena Kraftselskap, alle i forhold til sine interesser i Rena Kartonfabrik.

Den første tanke var den, at Rena Kartonfabrik skulde overta utbygningen, men da selskapet ikke kunde tvinge nogen av aktionærene til at tilskytte paa sin tidligere akietegning, maatte denne plan oppgis.

Rena Kartonfabrik kunde heller ikke reise det laan paa det provisoriske anlæg, som et nyt selskap kan og som var nødvendig for planernes realisation.

Den eventualitet kan nu indtræffe, at Rena Kartonfabrik ikke kan opfylde sine forpligtelser, at fabrikken maa likvidere eller gaa konkurs.

Rena Kraftselskap vil i saadant tilfælde være Rena Kartonsfabriks naturlige arvtager, selskapet vil kunne træffe ordning med kartonfabrikkens kreditorer og overta dennes aktiva, drive virksomheten videre.

Isaafald vil Rena Kraftselskap være sikret, hvis Aamot kommune ikke benytter sin indløsningsret, idet selskapet da ikke bortleier nogen energi, men benytter den selv.

Men i samme øieblik kommunen benytter sin indløsningsret forandres forholdet, Rena Kraftselskaps stilling som utleier av kraft eller som eier av saadan kraft ophører og istedenfor gaar selskapet over til alene at bli kraftkonsument, kraftleier.

Selskapet maa ha koncessjon.

I den overenskomst der i anledning anlægget oprettes mellem Aamot kommune, Rena Kartonfabrik og Rena Kraftselskap, paatar kommunen sig for en tid av 60 aar regnet fra 25de oktober 1914 paa nærmere i

kontrakten omforenede vilkaar at levere Rena Kartonfabrik eller retssuccessorer gjennemsnitlig 2 000 hk. aarlig, hvorav 1 500 hk. konstant det hele aar.

Kartonfabrikken skal herfor betale hvad kraften koster kommunen beregnet gjennemsnitlig pr. hk. for det hele til enhver tid utbyggede kraftkvantum men saaledes at prisen for kartonfabrikken ikke skal overstige kr. 30,00 pr. hk. pr. aar, og ikke gaa under kr. 25,00 pr. hk. pr. aar.

De nærmere vilkaar vil fremgaa av vedlagte utkast til overenskomst mellem kommunen, Rena Kartonfabrik og Rena Kraftselskap.

Denne overenskomst er bygget paa den gamle kontrakt mellem Aamot kommune og Rena Kartonfabrik samt paa de forhandlinger der er ført mellem nævnte parter om det provisoriske anlæg, alene med enkelte og uvæsentlige ændringer og tilføielser, som jeg forutsætter kommunen vil godta.

Naar man skal gaa igang med at reise penge til det provisoriske anlæg, maa man ogsaa ha klart situationen som den blir, naar kommunen benytter sin indløsningsret eller hvis Rena Kartonfabrik skulde likvidere eller gaa konkurs.

Erholder man ikke fuld klarhet derover, kan man ikke opfordre til aktietegning i det nye selskap, og heller ikke søke laan paa anlægget.

Jeg tillater mig i henhold til ovenstaaende og i henhold til lov av 18de september 1909, kapitel 4, om kjøp av energi frembragt ved vandkraft at andra om tilladelse for Rena Kartonfabrik A/S til av Aamot kommune og forutsat at kommunen gaar til indløsning av det provisoriske og til opførelse av den endelige utbygning i Osavasdraget ovenfor Kværnfaldet at leie gjennemsnitlig 2 000 hk. aarlig, konstant 1 500 hk. det hele aar leveret i Kartonfabrikkens anlæg paa Røsvolden ved Rena for et tidsrum av 60 aar regnet fra 25de oktober 1914 og forøvrig paa vilkaar som anført i Arbeidsdepartementets foredrag av 23de mai 1913. Prisen for kraften blir den der er omforenet mellem Aamot kommune og Rena Kartonfabrik

under forhandlingene om Rena Kraftselskaps opførelse av det provisoriske anlæg.

Videre andrar jeg om samme tilladelse for A/S Rena Kraftselskap, for det tilfælde Aamot kommune gaar til indløsning av det provisoriske anlæg og Rena Kartonfabrik A/S enten inden den tid eller senere inden utløpet av ovennævnte leietid avviker sin forretning, aapner akkordforhandling eller gaar konkurs og Rena Kraftselskap A/S overtar Kartonfabrikkens anlæg.»

Andragendet er enstemmig anbefalt av Aamot herredsstyre i møte den 30 december 1916.

Departementet meddelte derefter i skrivelse av 24de januar 1917 at Aamot kommunes indløsning av Osfaldet kraftanlæg ikke antages i tilfælde at ophæve den Rena Træsliperi i sin tid meddelte leietilladelse.

Man stillet derhos i utsigt at der samtidig med erhvervstilladelsen skulde bli meddelt Rena Kraftselskap A/S en eventuel tilladelse til i tilfælde av indløsning at leie kraft fra Aamot kommune paa samme vilkaar som fastsat for A/S Rena Træsliperi, dog med en nærmere angit forandring i § 1 sigtende til at bevare aktierne paa norske hænder.

Den nødvendige kontrakt mellem parterne blev derefter avsluttet som endelig. Kontrakten vedlægges tillikemed en korrespondance om et enkelt punkts forstaaelse. Aamot herredsstyres beslutning herom er approbert i henhold til formandskapslovgivningen ved kongelig resolution av 9de mars 1917. Man vedlægger avskrift av det til grund for denne resolution liggende foredrag. Man har der redegjort for sakens sammenheng med spørsmålet om meddelelse av de fornødne koncessioner.

Som det fremgaa av det i nævnte foredrag anførte finder departementet at den trufne ordning i ahledning av ødelæggelsen av kommunens kraftanlæg efter omstændighetene er heldig. I konsekvens av den saaledes trufne avgjørelse vil man saaledes anbefale at de ansøkte koncessioner meddeles paa de vilkaar som er stillet i utsigt. Man

tillater sig at hitsætte de vilkaar som antages at burde opstilles for erhvervstilladelser, og som er antat av ansøkerne.

Betingelser.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements godkjendelse norske banker eller selskaper. Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst tredjeparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier kraft fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavelsom senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldet inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha utbygget 2 000 hk. samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter. Eftersom Aamot herreds kraftbehov kræver det, skal utbygningen utvides i den utstrækning den forhaandenværende vandføring tilsteder. Utbygningen av det samlede fald skal være fuldført inden 15 aar fra koncessionens datum.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 3 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 13, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden utbygning av vandfaldet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne oplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vandfaldets utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlægget skal utføres paa en solid maate. Dets utførelse saavelsom dets senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggets eier.

4.

Selskapet skal ved utbygningen av vandfaldet og opførelsen av kraftstationen m. v. anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, naar speciel fagkunskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate

benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved utbygning og drift av anlægget at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almenntilgjældelse for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

Selskapet er ansvarlig for, at dets kontraktører opfylder sine forpligtelser overfor arbeiderne ved anlægget.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter som forsynes med kraft derfra at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av selskapets anlægsarbeider. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond.

Retten til tilbakebetaling av anlægsfatigfondet bortfalder isaafald.

9.

Saafernt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggets eier at utrede utgifterne derved.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

10.

Ved damanlægget skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggets eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlægget eller dets benyttelse, likesom anlæggets eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlægget som sker i krigsøiemed.

11.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum, grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker og lignende skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

12.

Selskapet maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten Kongens samtykke.

13.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 procent av den utbyggede kraft til staten. Naar det permanente anlæg er tat i bruk er selskapet endvidere forpligtet til at avstaa indtil 5 procent av kraften til kommuner — derunder ogsaa amtskommune — efter vedkommende departements nærmere bestemmelse. Driftsindskränkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 procent. I produktionsomkostningerne medregnes 6 procent rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn. Hvis prisen beregnet paa denne maate vil bli uforholdsmæssig høi, kan dog kraften istedet

forlanges avgit efter en maksimalpris svarende til den gjængse pris ved bortleie av kraft under lignende forhold. Maksimalprisen fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av overenskomst ved lovlig skjøn. Hvis koncessionæren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold.

Denne fastsettelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5 aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

14.

Kraftselskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer det maatte anlægge til fri avbenyttelse for almenheten.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist i anledning av denne bestemmelse avgjøres av departementet.

15.

Naar 60 — seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med alle de indrøtninger hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v.,

samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettighet kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør og de av hensyn til kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Anlæg og bebyggelse, som maatte være til ulempe for anlæggets anvendelse kan det offentlige forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Selskapets grund og anlæg forøvrig, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for deres verdi efter skjøn paa sin bekostning.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

16.

Forsaavidt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

17.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

18.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritert for de i koncessionen

paalagte forpligtelser, herunder mulker, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 21) er paaført vedkommende eiendommer og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

19.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelse i post 12, 17 eller 18 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelse i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

20.

Nærværende tilladelse kan ikke uten Kongens samtykke overdrages til andre.

21.

Nærværende tilladelse skal paa selskapets bekostning tinglyses ved dets værneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelser post 15.

Selskapet skal inden 2 aar innsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendommer og rettigheter.

Departement gaar ut fra at den A/S Rena Træsliperi ved kongelig resolution av 23de mai 1913 meddelte leietilladelse for leietagerens vedkommende vil være uberørt saavel av den her omhandlede erhvervskon-

cession som av at Aamot kommune evtuellet indløser vandfaldene.

Man vedlægger erklæring overensstemmende med erhvervslovens § 15 fra Rena Kraftselskaps direktion.

Man tillater sig saaledes at

i n d s t i l l e :

1. Det tillates Rena Kraftselskap A/S i henhold til lov om erhvervelse av vandfald m. v. av 18de september 1909, kapitel 1, at erhverve de paa vedlagte fortegnelse angivne vandrettigheter i Osa i Aamot omfattende faldet fra kote 330 til Osas utløp i Rena paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 3die august 1917 angivne vilkaar.

2. Det tillates Rena Kraftselskap A/S at indtræde i Aamot kommunes stilling som utleier av kraft til A/S Rena Træsliperi i henhold til koncession av 23de mai 1913.

3. Det tillates Rena Kraftselskap A/S efter Aamot herreds mulige indløsning av de under 1. omhandlede vandfald at overtage den koncession paa leie av elektrisk kraft som ved kongelig resolution av 23de mai 1913 er meddelt A/S Rena Træsliperi. De ved denne resolution fastsatte vilkaar undergaar isaafald den forandring at § 1 erstattes av § 1 i de i post 1 foran nævnte betingelser dog med uteladelse av bestemmelsen om aktiekapitalens størrelse.

Fortegnelse

over vandfaldsrettigheter som det tillates Rena Kraftselskap A/S at erhverve:

1. Eiendommene:

G.nr. 32, b.nr. 7, Osfaldet av skyld m. 4,50				
> 41 > 82	—	parcel B	—	0,02
> 41 > 83	—	> C	—	0,03
> 41 > 81	—	> D	—	0,03

2. Vandrettigheter tilliggende følgende eiendommer:

G.nr. 32, b.nr. 1, tilhørende Tollef Kilde			
> 40 > 3	—	Ole Haakensen	
> 54 > 4	—	E. O. Nyberg	

G.nr. 42, b.nr. 27, tilhørende Helgesen m. fl.

> 43 > 1	—	Helgesen
> 42 > 9	—	P. Hovind
> 41 > 30	—	L. O. Mørstad
> 41 > 80	—	E. O. Nyberg
> 41 > 4	—	Ingv. Melvold
> 42 > 18	—	Aamot kommune
> 45 > 3	—	—>—
> 42 > 10	—	Per Hovind
> 41 > 8	—	J. Øverjordet
> 41 > 47	—	Helgesen.

26. Storbross Træsliperi m. fl.

(Fornytelse av koncession av 18de august 1916; jfr. ovenfor nr. 8).

Kgl. resol. av 14de august 1917.

Ved kongelig resolution av 18de august 1916 blev det bestemt:

1. Det tillates Storbross Træsliperi med flere bruk i Bæгна og Drammenselven at foreta en regulering av Strandefjorden og Øiangen i Valdres i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan med de ændringer, som er nævnt i Arbeidsdepartementets foredrag av 18de august 1916 — paa de betingelser, som er foreslaat i samme foredrag.
2. Skjøn og takster, som foretagendet maatte foranledige, blir at utføre av mænd opnævnt av Kongen.»

Man vedlægger et avtryk av den i saken fremsatte kongelige proposition (St. prp. nr. 145 for 1916) og av koncessionen.

Naar kongelig tilladelse til vasdragsfarbargjørelse, sjøers uttapning, kanalers, dæmnings eller vandledningers anlæg m. v. er meddelt, maa ifølge vasdraglovens § 69 de anordnede skjøn tilstevnes inden 1 aar fra resolutionens avgivelse, idet i motset fald foretagendet ikke kan iverksættes uten ny tilladelse. Denne bestemmelse er ved reguleringslovens § 25 ogsaa gjort anvendelig paa ekspropriationer efter reguleringslovens § 15.

Fra Foreningen til Bægnavasdragets regulering har man mottat et andragende, datert 28de juli 1917 om fornyelse av den meddelte ekspropriationstilladelse.

Andragendet er saalydende:

«Efter bestemmelsen i vasdragslovens § 69 skulde maaske alle ekspropriations-takster ha været paastevnet inden 18de august førstkommande.

Vi har imidlertid kun holdt takster rundt Strandefjorden og mellem Strandefjorden og Sperillen, dels undertakster og dels overtakster, og tiden, som taksterne har kunnet holdes i siden 18de august ifjor, er gaat med til det. Ialt er behandlet 695 undertakster med to alternativer og herav er allerede 280 prøvet ved overtakst. Vi har nyttet tiden saa langt som paa nogen maate mulig, men har det dog ikke lykkedes os at kunne faa paastevnet alle takster fra Fagernes til Øiangen og rundt Øiangen. Dog har vi ogsaa her paastevnet, men tat utsat takster fra Fagernes opefter Neselven til Østre Slidre herred begynder.

Saavidt vi kan forstaa bør den videre paastevning opgjennem Østre Slidre, Vang og Vestre Slidre, hvilke to sidste bygder gaar over til Østre Slidre-vasdraget, utstaa til vort andragende om tilladelse til at regulere Voldbufjorden sammen med Øiangen er avgjort. Stevningen bør saavidt forstaas lyde paa to alternativer enten Øiangen sammen med Voldbufjorden, eller bare Øiangen.

Under disse omstændigheter tillater vi os for alle tilfælders skyld at indgaa til det kongelige departement med ærbødig andragende om, at den os 18de august forrige aar meddelte ekspropriationstilladelse maa bli fornyet overensstemmende med vasdragloven av 1887 § 69.

Da vi er ængstelige for at miste den ekspropriationsrøt, som vi har indtil 18de august, saa tror vi det er sikrest allerede nu at fremkomme med dette andragende.

Skulde det ikke kunne imøtekommes, saa tør vi be os underrettet herom, saa vi kan faa indlevert stevningerne til beramelse før 18de august. Men da kan vi ikke paastevne for mere end det ene alternativ,

nemlig bare regulering av Øiangen, og det vil vi som sagt gjerne undgaa.

Straks Voldbufjordens regulering er avgjort blir taksterne rundt Øiangen og nedover paastevnet uten ophold.»

Departementet skal bemerke, at avgjørelsen av spørsmålet om Voldbufjordens regulering ikke vil kunne foreligge saa betids, at de gjenværende takster kan tilstevnes inden fristens utløp 18de august førstkommande.

Man finder derfor efter de foreliggende opplysninger at kunne anbefale indvilget andragendet om fornyelse av ekspropriationstilladelsen.

Man tillater sig saaledes at

i n d s t i l l e :

Den ved kongelig resolution av 18de august 1916 meddelte tilladelse for Storbros Træsliperi med flere bruk ved Bagna og Drammenselven til at foreta regulering av Strandefjord og Øiangen i Valdres fornyes overensstemmende med § 69 i lov om vasdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887.

27. Storbros Træsliperi m. fl.

(Regulering av Voldbufjorden i Valdres).

Jfr. ovenfor nr. 8 og 26.

Kgl. resol. av 24de august 1917.

Fra Foreningen til Bægnavasdragets regulering og eieren av Storbros Træsliperi, Bagn i Valdres er til departementet indkommet et andragende, datert 27de januar 1917, om tilladelse til i forbindelse med den ved kongelig resolution av 18de august 1916 tillatte regulering av Strandefjord og Øiangen at foreta en regulering av Voldbufjorden i Valdres overensstemmende med en av Norsk Vandbygningskontor, ingeniør Ragnvald Lie, utarbeidet plan. Andragendet er saalydende:

«Ved kongelig resolution 18de august 1916 er bestemt:

1. Det tillæses Storbrøfoss Træsliperi med flere bruk i Bagna og Drammenselven at foreta en regulering av Strandefjord i Valdres i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan med de ændringer, som er nævnt i Arbeidsdepartementets foredrag av 18de august paa de betingelser, som er foreslaaet i samme foredrag.
2. Skjan og takster som foretagendet maatte foranledige, blir at utføre av mænd opnævnt av Kongen.

Ved kongelig resolution av 18de september 1916 er fastsat reglementer for manøvrering av reguleringsdammene i Strandefjord og Øiangen. Avtryk av omhandlede plan, betingelser og damreglementer vedlægges som bilag 1—4.

Som bekjendt falder planen i to alternativer, alternativ 1, regulering baade av Strandefjorden og Øiangen og alternativ 2, regulering bare av Strandefjord.

Ifjor høst blev foretat undertakster rundt Strandefjorden, hvilke skal fortsættes til sommeren bl. a. rundt Øiangen og mellem Øiangen og Strandefjorden.

Ifølge betingelsernes post 16 tilpligtes reguleringsanlæggene eiere at træffe saadanne anordninger ved anlæggene og i tilfælde i vasdraget nedenfor disse, samt avgi vand i saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøen. Skade eller ulempe for fløtningen der ikke paa denne maate avhjelpes blir at erstatte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

De regulerende bruk finder det ikke tvilsomt, at den projekterte opdæmning av Øiangen i nogen grad vil influere paa fløtningen mellem Øiangen og Strandefjorden, i hvilken utstrækning er det ikke nu godt at ha nogen sikker formening om, idet flere faktorer, saasom nedbørsforholdene, tøm-

mængdens størrelse, fløtningsmandskapets styrke o. s. v. spiller ind.

Saa meget kan imidlertid forutsees, at i nedbørsfattige aar, da magasinet i Øiangen særlig har værdi for brukene, vil der bli stillet saavidt sterke krav om vand til fløtningen, at magasinets værdi for bruksdriften i væsentlig grad vil kunne bli reducert.

Brukene ønsker, opmerksom paa forholdet, at faa klargjort og avgjort ved nødvendige bestemmelser, i hvilken utstrækning og under hvilke vilkaar de skal være forpligtet til at slippe fløtningsvand fra Øiangen.

Det vil antagelig medgis, at man av saavel økonomiske som andre grunde maa skaffe sig nogenlunde oversigt over av hvilken rækkevidde de nys berørte forpligtelser overfor fløtningen er. Regulering av Øiangen er et forholdsvis kostbart foretagende, mens derimot den tilvekst, som magasinet betinger ikke er fremtrædende stor, eller kortere uttrykt der maa ikke stilles krav fra fløtningen paa Øiangsmagasinet utover en vis grænse, hvis brukene skal turde indlate sig paa Øiangens regulering. Brukene maa derfor være vaakne med hensyn til sine forpligtelser overfor fløtningen og faa disse paa det rene, førend de indlater sig paa at realisere Øiangens regulering.

Det har den hele tid været brukenes forutsætning, at Østre Slidre Vasdrags Fællesfløtning skulde med passende bidrag av brukene la opføre mindre fløtningsdamme, saaledes f. eks. i Hedalsfjord, Heggefjord og Volbufjorden og om fornødent ogsaa i sjøerne i Vindevasdraget, som løper sammen med elven fra Øiangen ved A/S Valdres Skiferbruds kraftstation straks nordenfor Volbufjorden, se saaledes reguleringsplanen bil. 1 s. 3. Allerede under nuværende forhold burde det være fløtningsdamme i Østre Slidre.

Reguleringskomiteen har da traadt i forbindelse med Østre Slidres Vasdrags Fællesfløtnings bestyrelse for om mulig at ordne forholdet ved en kontraktmessig overenskomst.

Under møte paa Heggens hotel den

15de juli 1915 samlet man sig ogsaa om en løsning av forholdet, som blev vedtat i skriftlig form, og hvorav avskrift vedlægges som bil. 5.

Som det vil sees, forbeholdt fløtningens repræsentanter generalforsamlingens approbation. Men den negtedes av generalforsamlingen 15de august 1915, idet endog underskriverne selv stemte mot approbation. Generalforsamlingen fremkom samtidig med et forslag til løsning med saadanne fordringer, at brukene med sin bedste vilje umulig kunde vedta det. Der var krav, som brukene var ute av stand til at opfylde, saaledes erindrer vi, at Bagna elvs Fællesfløtningsdistrikt skulde strækkes saa langt nordover som til Dalefjord i Østre Slidre, hvad det selv sagt ikke stod i brukenes magt at sætte igjennem. Generalforsamlingen forbeholdt sig derefter, uten nærmere begrænsning, vand fra Øiangen, hvis det skulde vise sig, at dens imøtekommende fordringer efter fløtningens eget skjøn ikke var tilstrækkelig vidtgaende.

Generalforsamlingens krav fik tilslutning av Østre Slidres herredsstyre, hvor flere av dens medlemmer hadde sæte. I møte 30te oktober 1915 uttalte bl. a. herredsstyret, «at naar herredsstyret ikke motsætter sig reguleringen, saa er det under den bestemte forutsætning, at der ved koncessionen fastsættes som betingelse I, at det forslag til overenskomst som er vedtat av Østre Slidre Vasdrags Fællesfløtningsforenings generalforsamling 15de august 1915, vedtas av brukseierforeningen eller fastsættes i koncessionsbetingelserne.

Hvad brukene hverken kunde eller vilde vedta, søkte herredsstyret dem paatvunget ad denne vei.

Det viste sig imidlertid, at statsmyndighetene ikke kunde ta hensyn til nysnævnte krav fra herredsstyrets og fløtningens side.

Efterat dette var paa det rene, traadte brukene paany i forbindelse med fløtningsbestyrelsen i haap om, at de ved koncessionsindvilgelse ændrede forhold vilde gjøre det lettere at komme til en forstaaelse paa et noget rimeligere og ialfald gjennemførlig

grundlag. Repræsentanter for brukene og fløtningsbestyrelsen hadde en sammenkomst paa Fagernes den 20de september ifjor og resultatet herav blev, at der skulde sammenkaldes ekstraordinær generalforsamling, idet brukene skulde til denne sende forslag i to alternativer, det ene gaaende ut paa, at overenskomsten av 15de juli 1915 skulde vedtas med tilføiende, at blev ikke fællesfløtningen fornøiet, skulde den altid ha ret til at anke til sakkyndig skjøn, som med bindende virkning for begge parter skulde avgjøre saken, det andet gaaende ut paa straks at voldgi det hele forhold til et sakkyndig voldgiftsskjøn, som av begge parter gaves frie hænder til at anordne fløtningsdammene og andre foranstaltninger, hvor det fandt det hensigtsmessig. Det var forutsat, at man i fornødent fald pr. ekspropriation skulde gjennomføre de av det eventuelle voldgiftsskjøn anordnede foranstaltninger.

Vi tror, at det vil medgis, at brukene derved stillet sig saa loyale og imøtekommende overfor hensynet til fløtningen, som det billigvis kunde forlanges.

Vi vilde gjerne vedlægge vort forslag til fløtningen, men er vi ikke istand hertil, da vi trods gjentagende høflige henvendelser hverken har kunnet faa det tilbake eller faa avskrift av det. Vi tillater os at henvise herom til vedlagte bilag 6—9.

Forslaget behandledes i fløtningens generalforsamling paa Heggenes 8de oktober 1915 og blev for begge alternativens vedkommende enstemmig forkastet, se bil. 10 og 11.

Efter dette nedslaaende resultat er vi nu klare over, at almindelig overenskomst til ordning av forholdet med fællesfløtningen bør vi ikke gjøre os forhaapning om.

Paa den anden side nytter det heller ikke for os at paastevne skjøn som i koncessionsbetingelsernes post 18 anvist. Thi som bekjendt er loven for nærværende slik, at skjønnet kun er forpligtende for brukene, mens det derimot ikke er forpligtende for fællesfløtningen.

Stillingen er da i korthet den, at vi ikke paa nogen mulig maate kan faa bestemt vore

forpligtelser overfor fløtningen i Østre Slidrevasdraget.

Grunden til fællesfløtningens avvisende holdning skal vi ikke her indlate os paa.

Imidlertid kan vi nødig opgi Øiangens regulering, fordi det stiller sig saaledes, at gaar tilveksten ved Øiangens regulering væk, vil flere av de interesserte bruk heller ikke faa den fulde nytte av Strandefjordens regulering. Vistnok skaffer denne regulering en viss tilvekst for alle, men for enkelte særlig de som har halv vandføring i sit fald f. eks. Heen Træsliperi, Bratlifaldet, Aadalens Træsliperi, Hofsfos Træmasse- og Papirfabrik og Hofs bruk, vil det stille sig specielt uheldig at undvære forøkelsen fra Øiangen, idet ved hjælp av denne paaregnes fuldt driftsvand i normale aar.

Det nys berørte forhold og ogsaa andre, som vi ikke her skal gaa ind paa, gjør at vi maa arbeide henimot en regulering av baade Strandefjord og Øiangen, selv om det skal ske uten at vi faar vore forpligtelser overfor fløtningen i Østre Slidre fiksert paa forhaand.

Det stiller sig da saa for os, at vi selv og paa forhaand maa søke at sikre os adgang til at træffe foranstaltninger, hvorved vi sættes istand til i paakommende tilfælde at møte fløtningens krav paa vand.

Vi har efter indgaaende undersøkelser og efter konference med lokalkjendte og m. h. t. fløtningen erfarte mænd samlet os om en regulering av Volbufjorden i Østre Slidre straks nedenfor samløpet av Øiangselven og Vindeelven, som danner det egentlige hovedvasdrag, først og fremst for fløtningen, men ogsaa for bruksdriften, nemlig naar fløtningen ikke mere tiltrænger magasinert vand.

Paa denne basis har vi latt Norsk Vandbygningskontor, herr ingeniør Ragnvald Lie, utarbeide reguleringsplan for Volbufjorden, hvilken plan med bilag følger som bil. 12—14 hermed.

Naar der som i planen nærmere omhandlet etableres et saavidt stort magasin i Volbufjorden, hvorav kan disponeres i fløtningseiemed, naar det fornødiges, antar vi at kunne gaa ut fra, at der ikke opstaar

spørsmaal om tapning fra magasinet i Øiangen for fløtningen fra Volbufjorden og ut til Strandefjord, 18—20 km.

Hvad angaar fløtningen mellem Volbufjorden og Øiangen, saa frygter vi ikke denne saameget. Dels er det ikke saa store tømmermengder, som kommer frem paa denne strækning, og dels er strækningen ikke længere end at det tømmer, som her kommer, kan fløtes ned i Volbufjorden paa ganske kort tid med rimelig vandforbruk.

Paa den øvre del av strækningen er ogsaa paa sit sted bygget tømmerrende.

Efter vort kjendskap til forholdene mener vi at kunne erklære, at reguleres Øiangen i forbindelse med Volbufjorden som projektert i vedliggende plan, vil fløtningen fra Volbufjorden til Strandefjord utvilsomt forbedres i væsentlig grad, idet den vil bli langt sikrere end før og kunne drives med mindre utgifter end tidligere.

Det er øiensynlig en mangel, at der ikke findes nogen fløtningsdam i hele Østre Slidre vasdrag, hvortil fløtningen i de daarlige vandaar kan støtte sig, og vi skulde derfor tro, at vi eventuelt beforder en for fløtningen og dermed for hele distriktet overmaate heldig foranstaltning, naar vi etablerer en saa betydelig vandreserve for den i Volbufjorden.

Paa den anden side vil ogsaa bruksdriften, derunder ikke mindst faldene i Østre Slidre nedenfor Volbufjorden, nyte godt av denne fjords regulering. Thi det maa antas, at magasinet ialfald i normale aar vil fylde efter fløtningen og danne vinterbeholdning.

I henhold til det anførte og med hjemmel av de regulerende bruks beslutning 26de januar 1917 tillater derfor bestyrelsen for Foreningen til Bægnavasdragets regulering ved dets formand sig paa vegne av alle bruk og bedrifter, som indehar reguleringsstilladelsen av 18de august 1916, herved i ærbødighet at ansøke om tilladelse til i forbindelse med en regulering av Strandefjord og Øiangen, alt I, at foreta en regulering av Volbufjorden i det væsentlige overensstemmende med vedlagte plan med bilag fra Norsk Vandbygningskontor, hr. ingeniør Ragnvald Lie, saa-

ledes at brukene, om denne vor ansøknings indvilges, ogsaa faar ret til eventuelt at utføre Valdres-reguleringen efter et tredje alternativ, alt 3, regulering av Strandefjord, Øiangen og Volbufjord under et.»

De med andragendet fulgte bilag vedlægges.

Ansøkerne har i henhold til reguleringslovens § 6 litra g ved bekendtgjørelse i lokale aviser varslet faldeiere nedenfor Volbufjord, som ikke er tilsluttet reguleringen, om at de har adgang til at delta.

I en paa foranledning avgit uttalelse av 13de febr. 1917 har vasdragdirektøren anført følgende:

«Det fremgaar av andragendet, at der har været ført forhandlinger mellem ansøkerne og fløtningens vedkommende i Østre Slidrevasdraget for at faa istand en ordning, jfr. post 16 i betingelserne for den ved kongelig resolution av 18de august f. a. meddelte tilladelse til at regulere Strandefjord og Øiangen. Forhandlingerne har imidlertid ikke ført til noget positivt resultat. Stillingen er da ifølge andragendet den, at ansøkerne ikke kan faa bestemt sine forpligtelser overfor fløtningen i Østre Slidrevasdraget, og da de arbeider henimot en regulering av baade Strandefjorden og Øiangen, søker de at sikre sig adgang til at træffe foranstaltninger, hvorved de sættes istand til i paakommende tilfælde at møte fløtningens krav paa vand. For dette oiemed er planlagt en regulering av Volbufjorden i Østre Slidre, beliggende straks nedenfor sammenløpet av Øiangselven og Vindeelven.

Ifølge planen tænkes nævnte fjord dæmet op til en højde svarende til almindelig flomvandstand (2 m. over nuværende flomvandstand) og sænket 1 m. under nuværende lavvandstand saaledes, at man faar en samlet reguleringshøjde paa 3,0 m. Fjorden er ifølge amtskartet angit at ha et areal paa 3,8 km.² og det opnaadde magasin blir da 11,4 mill. m.³. Med et saavidt stort magasin i Volbufjorden mener ansøkerne, at der ikke skulde opstaa spørsmål om at tappe

Øiangen for fløtningen fra Volbufjorden og ut til Strandefjorden. Fløtningen mellem Volbufjorden og Øiangen frygter de ikke saa meget, dels fordi tømmermengderne ikke er saa store og strækningen ikke er længere end at der kan fløtes paa ganske kort tid med rimelig vandforbruk. Paa den øvre del er der ogsaa angit at være en tømmerrende.

Ved siden av at tjene fløtningen vil ifølge andragendet ogsaa bruksdriften nyte godt av denne regulering, idet magasinet iallefald i normale aar er antat at ville fylles efter fløtningen og danne vinterbeholdning. I planen er paaregnet en økning av minimumsvandføringen i vasdraget av ca. 1 m.³ i ca. 4½ maaned. Den tilsvarende økning i hestekraft er beregnet saaledes

Elvestrækning	Faldhøjde m.	Økning i eff. hk.
Strandefjord—Sperillen . . .	90,0	900
Sperillen—Tyrifjord	103,0	1030
Tyrifjord—Drammen	52,0	520
Sum		2450

I planen er bl. a. anført, at den forutsatte opdæmning, som omtrent svarer til almindelig flomvandstand er valgt slik, at der neppe vil opstaa nævneværdig skade paa dyrket mark eller skog. Muligens vil der dog forekomme nogen ulempe med dræning av endel lavtliggende jord ved den øvre ende av fjorden. Ca. 1/3 av fjordens omkreds angives at være dyrket mark eller eng ned til bredden. Resten skog. Bredderne angives at være bratte. — Fisket menes ikke at ville lide skade, og vedkjøringen paa isen om vinteren skulde ikke bli nævneværdig besværligere end før. Anlægsomkostningerne er beregnet til kr. 45 000,00.

Vasdragdirektøren skal bemerke, at der ikke foreligger saadant hydrologisk materiale, at man kan opgjøre sig nogen sikker mening om økningen i vandføring. Den

paaregnede tilvekst synes imidlertid rimelig ansat. Det bygningstekniske materiale vedrørende dammen er ikke saa fuldstændig, at jeg kan uttale mig paa dette punkt. Jeg forudsætter imidlertid, at der som vanlig blir betinget teknisk kontrol med planer og utførelse, og det skulde da være mindre paa-krævet at gaa nærmere ind herpaa nu.

De foreliggende opplysninger om skadevirkningerne rundt sjøen maa betegnes som meget snaue, og jeg skulde derfor gjerne ventet med at avgi nærværende uttalelse til man senere paa aaret hadde hat anledning til at se paa forholdene i marken. Jeg forstaar imidlertid departementets anmodning saa, at det ønsker uttalelse nu. Vasdragdirektøren maa da forbeholde sig at komme tilbake til saken senere for det tilfælde, at man efter en befaring finder at materialet angaaende skadevirkningerne bør suppleres.

Det medsendte forslag til reglement for manøvrering av dammen er utarbeidet efter samme princip som reglementet for Øiangen, hvorefter luker og naaleløp skal stenges, naar vandstanden begynner at stige om vaaren saaledes at magasinet fylles kunstig. Derefter skal der aapnes. Det er efter planen meningen, at avløpsprofilet skal bli uforandret, og det er i samme bebudet fordele ved at de høie flommer vil sænkes. Den omstændighet, at den ovenfor liggende Øiangen er regulert med et i forhold til sit nedbøromraade ganske stort magasin, taler i denne retning, men den kunstige hævnning av Volbufjorden virker motsat. Alt i alt mener jeg derfor, at man ikke bør regne med at flommene blir sænket. Jeg antar det vil være heldig at forme den omhandlede bestemmelse i reglementet, dets post 4, saaledes, at luker m. v. kan stenges, men at det ikke bør staa som paabud. Derved fjerner man ogsaa muligheten for en kollisjon med bestemmelsen i post 2 om «at de hittilværende flomvandføringer ikke forøkes.» Da magasinet er meget litet i forhold til nedbøromraadet, er det let at faa det fylt. I henhold hertil foreslaar vasdragdirektøren at post 4 gives saadan ordlyd:

«Naar vandstanden om vaaren begyn-

der at stige kan reguleringsluker og naaleløp stenges litt efter litt indtil magasinet er fuldt.»

Forøvrig gir forslaget ikke anledning til nogen bemerkning fra min side.

Med de reservationer som følger av ovenstaaende antar jeg, at de i reguleringslovens § 6 opstillede krav er tilfredsstillet.»

I skrivelser til amtmændene i Kristians og Buskeruds amter av 21de februar s. a. bad man indhentet de i reguleringslovens § 7, 2 foreskrevne uttalelser fra vedkommende herredsstyrer og mulige andre interesserte. I skrivelse av samme dag til Landbruksdepartementet bad man derhos meddelt dettes mulige uttalelse særlig forsaavidt skogvæsenets interesser angaar.

I skrivelse av 20de mars 1917 har Landbruksdepartementet anført følgende:

«I anledning av det ærede departements skrivelse av 21de februar sidstleden angaaende andragende fra Foreningen til Bagnavasdragets regulering om tillatelse til at regulere Volbufjorden i Valdres meddeles, at man har forelagt saken for skogdirektøren, som har uttalt følgende:

«Ved Øiangsreguleringen vil der opstaa fløtningsvanskeligheter i vasdraget Øiangen—Storefoss, hvor Øiangselven og Vindeelve løper sammen samt i vasdraget Storefoss—Strandefjord. Fløtningen paa førstnævnte strækning antages betrygget med en ganske liten tapning fra Øiangen, og bl. a. med nogen paakostning av den korte elvestump fra Heggefjorden til Storefoss samt ved endel sprængningsarbeide i selve fossen.

Hvad strækningen Storefoss—Strandefjord angaar vil Vindeelve og de øvrige bielver i flomtiden antagelig skaffe vand nok til fløtningen Storefoss til Volbufjorden. I strækningen Volbufjorden—Strandefjord — ca. 20 km. — er det at vanskelighetene for alvor vil melde sig om ca. 1/3 av vandføringen ved Øiangens regulering blir berøvet fløtningen. Tømmermængden, som her skal frem er den flerdobbelte av i øvre distrikt. da saavel Østre som Vestre Slidre sogner til

dette distrikt med en væsentlig del av sine skoge.

Det vil selvsagt være en betænkelig sak for brukene at gaa til den ganske kostbare Øiangsregulering med den risiko i nedbørsfattige aar, naar vandet mest trænges. at maatte gaa kanske til helt uttapping av Øiangen for fløtningens skyld paa nævnte strækning.

Den ansøkte regulering av Volbufjorden med uhindret adgang til at benytte magasinet til fløtningen vil i høi grad befordre og lette denne paa strækningen Volbufjord—Strandefjord. Volbufjorden, der efter amtskartet er 3,8 km.², vil med en reguleringshøide av 3 m. gi et magasin av 11,4 mill. m.³. Dette magasin, som fløtnings-reserve vil gi fløtningen en viss rummelighet med hensyn til tid sammenlignet med nu, da flommen gaar meget hurtig ut i hovedvasdraget. Denne fløtningsreserve i Volbusjøen kan antages at ville faa stor og gavnlige indflydelse paa efterfløtningen ogsaa nedenfor Strandefjorden, hvor man ved nogen paakostning av elvefaret maa ha grund til at vente tilfredsstillende fløtningsforhold.

Naar brukene vil gaa til den betydelige utgift, som Volbufjordens regulering medfører, maa det vel for endel tilskrives, at de haaper for en del at faa utnyttet Volbumagasinet til egen fordel.

Fraset særlig nedbørsfattige aar vil denne antagelse rimeligvis holde stik.

Hvad angaar mulig skade ved Volbufjordens 2 meters opdæmning og 1 meters sækning, antar man, at denne ikke blir særlig stor.

Statens skogvæsen har meget store interesser i Østre Slidrevasdraget. Ovenfor sammenløpet av de 2 hovedelver, der dammer vasdraget Øiangs- og Vindeelven eier det offentlige ca. 17 000 dekar og nedenfor sammenløpet 5 200 dekar. Herav sogner 17 000 dekar til Vindeelven og vasdraget Volbufjord—Strandefjord.»

Efter de saaledes foreliggende opplysninger er nærværende departement med skogdirektøren enig i at anbefale den ansøkte regulering av Volbufjorden efter den foreliggende

plan, idet den maa antages at bli til gagn for fløtningen.»

Med skrivelse fra amtmannen i Buskeruds amt av 26de april 1917 har man mottatt de begjærte uttalelser forsaavidt dette amt angaar.

Aadalens herredsstyre sees i møte den 13de mars s. a. at ha fattet saadan enstemmig beslutning:

«Ansøkingen anbefales paa betingelse av:

1. at al av reguleringen forvoldt skade paa jord og fiske langs det Aadalske vasdrag fuldt erstattes;
2. at dampskibstrafikken Hen—Sørum ikke yderligere generes av omhandlede regulering;
3. at terskelen i slusen i Killingstrømmen sænkes til det nivaa som var forutsat ved reguleringen av Sperillen;
4. at tømmervæltene langs Bæгна elv, Sperillen og Aadalselven ikke sættes under vand om vinteren, og
5. at færdselsveiene om vinteren over og langs med vasdraget ikke generes av reguleringen.

Forøvrig henholder herredsstyret sig til sine uttalelser i møte den 24de juli 1915 angaaende ansøking om tilladelse til Strandefjordens og Øiangens regulering.»

Norderhov herredsstyre har i møte den 24de mars s. a. fattet saadan beslutning:

«Herredsstyret skal i anledning herav uttale, at man anser en utvidelse av reguleringen til ogsaa at gjælde Voldbufjorden som en stor fordel, da man antar, at dette vil medvirke til en større og jevnere vandføring og følgelig ogsaa øke drivkraften for de mange store industrielle bedrifter inden Norderhov.

Forøvrigt henvises til herredsstyrets uttalelse av 1ste juli 1915 vedkommende regulering av Strandefjorden og Øiangen.

Herredsstyret vil paa det bedste anbefale, at den ansøkte reguleringstilladelse gives.»

Modum herredsstyre har i møte den 24de mars s. a. uttalt, at det intet har at bemerke ved saken.

Hønefoss bystyre har i møte den 17de mars besluttet at anbefale andragendet paa det bedste.

Drammens trælasthandlerdirektion og Aadalens fosseforbygningskommisjon har likeledes anbefalt andragendet.

Amtmanden i Buskerud amt har i sin ovennævnte skrivelse anbefalt andragendet under forutsætning av, at der ved indvilgelsen blir tat fornødent hensyn til Aadalen herredsstyres uttalelse.

Med skrivelse av 29de mai 1917 har amtmanden i Kristians amt innsendt uttalelser forsaavidt dette distrikt angaar.

Østre Slidre herredsstyre har i møte den 12te april s. a. enstemmig besluttet at vedta som sin uttalelse en indstilling fra en i saken nedsat komite, hvori protesteres mot andragendets indvilgelse.

Komiteens forslag til uttalelse er saalydende:

«1. Herredsstyret protesterer saa sterkt som det gaar an mot, at det blir git tilladelse til at regulere Volbufjorden.

2. Angaaende forholdet til brøtningen vil herredsstyret ha uttalt, at den planlagte regulering av Volbufjorden ikke vil faa anden virkning for selve fløtningen end den, som vilde opnaaes ved en almindelig liten fløtningsdam, og det maa være klart for alle, som kjender de lokale forhold, at hvis post 16 i reguleringsbetingelserne for Strandefjord og Øiangen skal befølges — som den maa — saa er det en selvfølge, at der av ansøkerne maa foretages noget mere end en regulering av Volbufjord. Herredsstyret kan forøvrig, hvad fløtningen angaar, i det væsentligste slutte sig til den uttalelse, som i denne sak er avgit av Østre Slidre Fællesfløtning i møte den 21de mars d. a.

3. Det henstilles indtrængende til departementet at la sakens avgjørelse utstaa, indtil herredsstyret ved teknisk bistand kan skaffe sig paalidelige karter, som utviser, hvor store arealer av dyrket og udyrket dyrkbar jord samt skog, som ved den ansøkte regulering blir ødelagt eller sat under vand.

4. Det henstilles likeledes, at spørsmåa-

lets avgjørelse bør utstaa indtil der kan bli foretat fagmæssige undersøkelser over, hvilke virkninger den ansøkte regulering vil faa paa vandfaldene mellem Volbufjord og Vindevand under forutsætning av nævnte vandfalds utbygning i forbindelse med regulering av fjeldvandene Yddin og Nedre Vindevand.

5. Herredsstyret maa bestemt forlange, at saken blir avgjort av Stortinget, da det foreligger sterkt motstridende interesser mellom ansøkerne og de private vandfaldseiere i elven mellem Volbufjord og Vindevand.»

I den paaberopte uttalelse av 21de mars s. a. fra Østre Slidres fællesfløtningsforening fremholdes, at brøtningen fra dette vasdrag kommer ned til Strandefjord først ca. 3 uker efterat Bægnabrøtningen er begyndt. Har man da ikke adgang til fornødent fløtningsvand, vil man risikere at tømmeret blir liggende over, hvorved tømmerierne vil bli uheldig stillet. Man bør derfor ha bare en brøtning fra Strandefjord.

Forholdet mellom reguleringen og fløtningen maa ordnes i sin helhet ved avholdelse av skjøn i henhold til punkt 16 i reguleringsbetingelserne for Strandefjorden.

Fællesfløtningen kan ikke anbefale regulering av Volbufjord.

Uttalelsen vedlægges.

I en skrivelse til Østre Slidre herredsstyre av 24de mars 1917 har en del grundeiere mellom Vindefjord og Volbufjord henstillet at alle forhold vedrørende reguleringen blir undersøkt og utredet før endelig beslutning derom fattes.

Nævnte skrivelse vedlægges.

Vestre Slidre herredsstyre har i møte den 14de april s. a. enstemmig fattet saadan beslutning: «Vestre Slidre herredsstyre har idag bragt i erfaring, at Østre Slidre herredsstyre ikke finder at kunne anbefale regulering av Volbufjorden. Herredsstyret maa derfor bestemt protestere mot den ansøkte koncession —».

Nordre Aurdal herredsstyre har i møte den 9de mai s. a. enstemmig vedtat en i saken avgit komiteindstilling som sin

uttalelse. Komiteens indstilling er saalydende:

«I henhold til herredsstyrets beslutning av 12te mars d. a. tillater vi os herved at foreslaa for Nordre Aurdals herredsstyre at fatte saadan beslutning:

I anledning av den fra foreningen til Bægnavasdragets regulering indsendte ansøking om tilladelse til at regulere Volbufjorden skal herredsstyret uttale:

Voldbufjordens regulering har væsentligst betydning for Nordre Aurdal, forsaavidt angaar fløtningen gjennom Næselven fra grænsen mellem Østre Slidre og N. Aurdal til Næselvens utløp i Strandefjorden.

I ekstraordinær generalforsamling i Østre Slidre fællesfløtning 15de august 1915 blev det bl. a. i anledning av mulig overenskomst med de bruk, som har faat koncession paa regulering av Strandefjorden og Øiangen uttalt:

«Der maa ved overenskomst mellem Bægna fællesfløtning fastsættes, at Bægna fællesfløtnings brøtning efter Strandefjordens regulering enten begynner ved Dale i Østre Slidre og saaledes baade Østre Slidre fællesfløtnings brøtning og Bægna fællesfløtnings brøtning drives under et som en brøtning, eller ogsaa at Bægna fællesfløtnings brøtning fra Faslefos ikke begynner, før Østre Slidrebrøtningen har rukket frem til Faslefos, hvorefter brøtningen videre nedover drives under et.»

Dette at faa brøtningen i sin helhet ordnet paa denne maate er det vigtige punkt, som det gjælder. Sammenlignet hermed spiller en eller anden mulig liten forbedring av fløtningsforholdene i selve Næselven ingensomhelst rolle.

Herredsstyret lægger til, at da reguleringen av Voldbufjorden i en alt overveiende grad berører Østre Slidres interesser og da Nordre Aurdals kommunes interesser ikke i noget punkt strider imot Østre Slidres interesser, men i et meget væsentlig punkt tvertimot falder sammen med disse, finder herredsstyret at maatte stille sig solidarisk med Østre Slidre kommune.

Under henvisning til foranstaaende samt til de i anledning av ansøkingen avgivne uttalelser fra Østre Slidre herredsstyre og fra Østre Slidre fællesfløtnings styre beslutter herredsstyret:

Den ansøkte tilladelse til regulering av Voldbufjorden anbefales ikke.»

Der er inkommet en protestskrivelse dat. 26de mars 1917 fra en del grundeiere rundt Voldbufjorden og eiere av vandfald i Voldbuelven. Skrivelsen vedlægges.

I skrivelse av 11te juni s. a. har en vandfaldseier, Gustav Jonsrud, Fagernes, anbefalet andragendet. Denne skrivelse vedlægges likeledes.

Amtsingeniøren i Kristians amt har i skrivelse til amtmanden av 5te mars 1917 uttalt følgende:

«I anledning av hr. amtmandens skrivelse av 26de f. m. tillater jeg mig at meddele, at reguleringen antagelig ikke vil berøre veivæsenets interesser.

For Rudi bygdeveibro nedenfor Voldbufjorden vil nemlig reguleringen antagelig ingen betydning ha; andre offentlige veie berøres ikke, heller ikke projektet Rudi—Onstad, andre nye veilinjer langs fjorden blir der neppe tale om, grustak er ikke hittil fundet ved fjorden og offentlig isvei findes ikke der.

Imidlertid kjøres der tildels paa isen, og det forutsættes, at der ved ekspropriationsforretningerne blir anledning til at vareta veivæsenets tarv.»

Amtmanden i Kristians amt uttaler i sin forannævnte skrivelse bl. a. følgende:

«For mit eget vedkommende skal jeg bemerke, at jeg finder at kunne anbefale, at reguleringsandragendet indvilges. Jeg gaar da ut fra, at de i andragendet givne opplysninger om størrelsen av den jordskade, som vil bevirkes ved reguleringen, er korrekte. Skulde noget andet fremgaa av det kart, som omhandles i ansøkernes skrivelse til det ærede departement av 24de mai sidstleden (gjenpart av denne skrivelse er tilstillet mig fra ansøkerne), maa jeg be om at faa anledning til paany at uttale mig om saken.»

I skrivelse av 24de mai 1917 har an-

søkerne i anledning av de fremkomne distriktsuttalelser anført følgende:

«Vi har hatt anledning til at gjøre os bekjendt med uttalelserne fra Østre Slidre vasdrags Fællesfløtning, Østre Slidres, Vestre Slidres og Nordre Aurdals herredsstyre.

Fællesfløtningens uttalelser foranlediger os til at fremlægge som bilag 1 en av Fællesfløtningens bestyrelse ved herr O. Bjelbøle bekræftet avskrift av vor skrivelse 24de september 1916 til Fællesfløtningen med forslag til en ordning, ialt væsentlig gaaende ut paa, at man overlater til et sakskyndig skjønn at træffe en for begge parter bindende avgjørelse, idet skjønnets skal kunne anordne ønskelige foranstaltninger overalt i vasdraget, ikke bare paa strækningen Øiangen—Fagernes, men f. eks. ogsaa i Vindevasdraget.

Efter en række henvendelser i løpet av ca. et halvt aar opnaadde vi denne avskrift 12te mars d. a., se forøvrig bilag 2 hermed.

Enhver, som læser denne vor skrivelse ser, at vi i forholdet overfor Fællesfløtningen har været absolut loyale over reguleringsbetingelsernes post 16, at vi har gjort vort bedste for at faa forholdet avgjort paa en betryggende maate ved sakskyndig skjønn, ikke bare bindende for os, men ogsaa for fløtningen, og at vi i alle punkter har anstrengt os for at lægge det hele saa objektivt og upartisk an, som det paa nogen maate kunde gjøres.

Men i et punkt har vi som sagt stillet betingelse: Fløtningen saavel som vi skal være bundet av skjønnets resultat.

Slik som loven nu er, vilde fløtningen slet ikke være bundet av skjønnets, selv om reguleringsbetingelsernes post 16 henviser til skjønn. Det er som bekjendt kun os, som har undertegnet post 16, som er bundet ved skjønnets, men ikke fløtningen, som bare staar under loven.

Vort forslag jfr. bilag 1 mottokes av Fællesfløtningens generalforsamling 8de oktober f. a. med følgende beslutning: «Fællesfløtningen finder ikke at kunne gaa med paa de forslag til ordningen av forholdet mellem reguleringen og brøtningen, som er

fremosat i hr. o.r.sakfører Larsens skrivelse av 24de september d. a.», se bilag 11 med ansøkingen.

Det var svaret. — Skulde fløtningen være bundet av skjønnets og ikke kunne slaa en strek over det, saa fik det være det samme med hele skjønnets.

Før vi sendte forslaget hadde vi et møte med bestyrelsen paa Fagernes, hvorunder man bad os om at sende det. Bestyrelsens ordfører O. Bjelbøle anførte, at han foretrak avgjørelse ved sakskyndig skjønn. I generalforsamlingen stemte bestyrelsen, deriblandt nævnte herr O. Bjelbøle forslaget ned, se bilag 11 med ansøkingen.

Der stod vi. En mindelig ordning var der ikke tale om at faa istand, medmindre vi paatok os at faa Bæгна elvs fællesfløtning strukket op i Østre Slidre, og det kunde vi ikke, for vi hadde ingen myndighet til at drive det igjennem. En for begge parter bindende avgjørelse ved sakskyndig skjønn sa fløtningen bent nei til. —

Det er sandheten, og den har vi nu dokumenteret.

Vi forlanger ikke særlig velvilje av Fællesfløtningen langt mindre, at den skal vareta brukenes interesser. Men vi kræver, at fløtningen ikke indlater sig paa at levere vildledende fremstillinger av vor holdning overfor Fællesfløtningen.

Fællesfløtningen fremholder som Nordre Aurdals herredsstyre, at overenskomsten av 18de mai 1915 om slipning av fløtningens vand fra Strandefjords magasin gjælder bare Bæгна elvs fællesfløtning, ikke Slidrebrøtningen, som kommer ca. 3 uker, efterat Bæгнаbrøtningen er paabegyndt. —

Dette er rigtig.

Men saa siger Østre Slidres vasdrags fællesfløtning: Vi i Østre Slidre skal altsaa ikke ha adgang til fornødent brøtningens vand fra Strandefjords magasin utover til Sperillen. Vort tømmer blir liggende igjen. Brukene nedover vil derfor ikke kjøpe det, det hjemfalder det øverste Storbross Træsliperi oppe i Søndre Aurdal, som faar monopol paa det og trykker prisen ned.

Derfor skal, erklærer Fællesfløtningen,

statsmyndighetene nu tvinge brukene, hvis disse vil ha tilladelse til at regulere i Østre Slidre, til atter at tvinge Bægna elvs fløtning til at overta fløtningen i Østre Slidre, saa Slidreværingene kan komme paa like fot med Bægnadølerne i fløtningen like til Sperillen.

Denne affære, som er et «livsspørsmål» for Østre Slidre, heter det videre, er det netop brukene, som kan klare for dem deroppe i Østre Slidre, hvordan vi skal klare det, se det forklarer Fællesfløtningen os ikke. Vil ikke brukene det, lar man sig ikke by slike kaar, slutter Fællesfløtningen.

Dette ræsonnement og dette krav om utvidelse av Bægna elvs fællesfløtnings distrikt til Østre Slidre reiste baade Fællesfløtningen og Østre Slidre herredsstyre allerede dengang, da de uttalte sig om Øiangens og Strandefjordens regulering.

Statsmyndighetene tok det ikke til følge, men blev det som bekjendt ordnet saa, at brukene underkastet sig ved reguleringsbetingelsernes post 16 baade for Øiangens og Strandefjordsdammens vedkommende forpligtelse til at slippe nødvendig fløtningsvand, i mangel av mindelig overenskomst bestemt ved skjøn.

Nu møter Østre Slidres fællesfløtning og herredsstyret igjen op med det samme ræsonnement og det samme krav.

Vi mener, at det gaar ikke an, fordi statsmyndighetene har sagt sin mening om den ting før. Det gjælder nu som da, at brukene har ikke magt til at tvinge Bægna elvs fællesfløtning op i Østre Slidre.

Brukene kan ikke tvinges til andet end at slippe vand av sine magasiner for fløtningen, og det har man da ogsaa paalagt dem i fuld nødvendig utstrækning ved betingelsernes post 16, selvfølgelig ogsaa for den senere fløtning fra Vestre og Østre Slidre, hvad vi, men Fællesfløtningen og herredsstyret mindre, er opmerksom paa. Imidlertid haaber vi, at fløtningen skal greie sig med flomvandet utover som før og senere paa sommeren med den 1 meter, som Bægna elvs fællesfløtning skal ha gratis av os, og

som selvsagt ogsaa vil komme den senere Slidrebrotning til gode. For omskrevne 1 meter vil det nemlig ikke bli bruk for, før det lider utpaa et stykke og Bægna elvs fløtning er da kommet langt ned i elven. Men skulde det i tørre aar ikke klare sig med det, saa vet vi som sagt vel, at vi er forpligtet til at tappe videre av magasinet for fløtningen fra Slidre, og da tror nu vi, at tømmereierne i Østre Slidre kommer til at ha god nytte av Strandefjordsdammen og reguleringsbetingelsernes post 16. — For det hadde de sandelig ikke at trøste sig til før i de tørre sommere.

Det heter, at Fællesfløtningen har henstillet til brukseierne at paastevne skjøn efter reguleringsbetingelsernes post 16, idet Fællesfløtningen ingen tvil nærer om, at et eventuelt skjøn vil fastslaa kun en brøtning fra Strandefjord og utover.

Nogen saadan henstilling er ikke kommet til os.

Et eventuelt skjøn vilde ikke ha myndighet til at anordne bare en fløtning i Bægna elv. Skjønnen kan klarligvis ikke gripe ind og regulere fløtningsdistrikternes grænser og vedtægter, likesaalitt som brukene kan det, antagelig heller ikke administrationen.

Vi har under mundtlige forhandlinger prøvet at faa Østre Slidre fællesfløtning og herredsstyre til at forstaa dette.

Selv om fællesfløtningen hadde, som den nu men uriktig paastaar, henstillet til os at holde skjøn efter reguleringsbetingelsernes post 16; hvad vilde et saadant skjøn tjene til, naar Fællesfløtningen ikke er pligtig til at bøie sig for det og heller ikke vil vedta det? Ved sin dokumenterte beslutning 8de oktober har Fællesfløtningen sagt nei til at la sig binde av skjønnet. — Da dette som nævnt ikke kunde ha indlatt sig paa at dekretere en fællesfløtning omfattende baade Bægna elv og Østre Slidre vasdrag med en brøtning i Bægna elv, hvis gjennomførelse angivelig er et livsspørsmål for Østre Slidre, saa er det paa forhaand givet, at Østre Slidre aldrig vilde akseptere skjønnet resultat.

Vidre uttales av Fællesflotningen, at hvad brøtningen nordenfor Volbufjorden angaar, blir denne etter andragendet av 27de januar d. a. helt brøstholden. Vi skjønner ikke hvordan det kan være saa, og der burde Fællesflotningen ha gitt en forklaring. At vandet som kommer ned, i en viss utstrækning magasineres i Volbufjorden, det kan da umulig være av nogen betydning for flotningen ovenfor fjorden. — Vi forstaar ikke, hvad flotningen mener eller vil hen med denne paastand.

I vor skrivelse 9de januar 1916 til det kgl. departement har vi ved en beklagelig feiltagelse, som bedes undskyldt og gitt, at der omtrent ikke er flotning paa strækningen Øiangen—Storefoss. — Vor opgave gjælder strækningen Øiangen—Dale noget nordenfor Heggefjorden. Her er ikke fløtet paa 6 aar og i det hele ikke mere end 2 gange, hvilket flotningen vet og burde ha oplyst istedetfor at benytte anledningen til at benytte litet sømmelige uttryk om os.

Endelig heter det i Fællesflotningens uttalelse, at fløtingsforholdene er meget vanskelige mellem Heggefjord og Volbufjorden, ca. 4 km.

Vi maa spørre: Hvad har da dette med Volbufjordens regulering at bestille? Det er selvfølgelig Øiangens regulering ovenfor, som her spiller ind og ikke Volbufjordens regulering nedenfor.

Det kgl. departement vil være opmerksom paa, at forholdet til flotningen for denne strækning allerede er avgjort i forbindelse med tilladelsen til at regulere Øiangen, idet det da blev betinget for flotningen, at der skal skilles alt fornødent fløtingsvand fra Øiangens magasin stort ca. 47 millioner kbm. vand, eventuelt bestemt ved skjøn. Vi er paa det rene med den ting, og fællesflotningen kan iføle sig forvissnet om, at vi nok skal passe paa at etterkomme våre forpligtelser, og at tommeret skal komme til Volbufjorden like saa godt som før, som ikke bedre.

Vi er ikke syndelig ængstelige for denne strækning og vandforbruket her. Men anderledes vil situationen usøgtelig bli,

hvis vi ikke skal faa en daglig fløtingsdam i Volbufjorden, saa vi blir nødt til at tappe av Øiangen ogsaa for strækningen Volbufjord—Strandefjord. Da blir Øiangsreguleringen en regulering for fløtningen, særlig i tørre aar. Men det har vi ikke tænkt os, idet vi, som planen viser, fra første stund har gaaet ut fra, at der skal bygges damme for fløtningen til Strandefjord til værn om Øiangens magasin.

Fællesflotningen konkluderer med at si, at Volbufjordens regulering vil vanskeliggjøre ordningen av forholdet mellem reguleringen og fløtningen, paa hvilken maate faar vi dog ikke vite.

At det ikke er rigtig behøver sikkert ingen paavisning. Ti uanset det syn man ellers maatte ha paa saken, saa maa det da være klart for enhver, at det er bedre at ha to store magasiner at søke til for fløtningen, et øverst oppe paa 47 millioner kbm. vand (Øiangen) og et omtrent midt i vasdraget paa ca. 11,4 millioner kbm. vand, end ingenting.

Deri vil alle skjønnsomme mænd, som kjender til Østre Slidre vasdraget, gi os medhold.

Vi søker ikke at skaffe os yderligere bruksvand ved Volbufjordens regulering under skin av at ville befordre fløtningen. Var det saa, hadde vi tat med Volbufjorden, da vi søkte og fik tilladelse til at regulere Strandefjord og Øiangen.

Men vi ser saken saa, at skal vi allikevel gaa til dambygning for Volbufjorden, saa maa vi gaa saa langt som planlagt for at være sikre paa fløtingsvand. Og—ræsonnerer vi videre — maa der allikevel dæmnes og skal dam og erstatainger betales av os, saa bør anlægget nyttes helt ut, saa vi efter fløtningen kan magasinere bruksvand, særlig om høsten, istedetfor at la det gaa tilspilde. — Hvad uriktig eller ubillig der er i denne betragtning, det forstaar ikke vi.

Her skal vi faa lov til at pøke paa en ting, som vi ber notert. Hverken fløtningen eller herredsstyrerne bestrider, at med Volbufjordens planlagte regulering vil fløtningen være sikret like til Strandefjord. Det

maal, som vi har sat os med Volbufjordens regulering, er vi saaledes ogsaa efter distriktets opfatning berettiget til at gaa ut fra opnaaes.

Østre Slidres herredsstyre tar saken anderledes end fløtningen.

Herredsstyret, som ikke bestrider, at Volbufjordens regulering vil svare til øiemedet, søker først at vise, at ansøkningsen ikke maa indvilges, fordi skaden og ulempen rundt fjorden vil bli saa altfor stor. Derefter søkes paavist, at tillater man en regulering av Volbufjord, saa rører vi atter ved et livsspørsmål for denne bygd, idet en nyttegjørelse av de store fald i Vindeelven, som løper ut i Volbufjorden, umuliggjøres.

Derefter konkluderer herredsstyret med, at man tillater regulering, men det maa bli i Yddin vand og nedre Vindefjord i det saakaldte Vindevasdrag, et bivasdrag som overhodet ikke berøres av Øiangen—Volbufjordens—Strandefjordens regulering, men med faldhøider, som blir meget værdifulde for eierne deroppe, naar man faar os til at regulere Yddin og nedre Vindefjord.

Det er efter vort kjendskap til forholdet uriktig, naar herredsstyret mener, at mindet $\frac{2}{3}$ av bredderne rundt fjorden bestaar av dyrket jord, resten dyrkbar jord eller skog. Likesaa tror vi at turde uttale, at det forholder sig ikke saa, at bredderne gjennemgaaende er ganske flate med liten stigning utover jordene, likesom det ikke vil bli betydelige strækninger, som sættes under vand. Flomvandstanden skal som bekjendt ikke hæves, og sjøen er som bekjendt ikke mere end 3,8 km.² stor.

Foreløbig skal vi herom faa lov til at henwise til vedlagte skrivelse av 25de april d. a. fra Norsk vandbyggningskontor til os, bil. 3 hermed. Straks det blev bart satte vi igang optagelse av kart rundt hele Volbufjorden, idet vi varslede Østre Slidres ordfører til kartforretningen. Vi venter kartene i den nærmeste fremtid og skal vi tillate os at indsende disse, straks vi faar dem. Vi haaber, at disse skal gi et korrekt og klart bilde av forholdet.

Imidlertid bør vi om, at Vasdragkom-

missionen og departementets vedkommende om mulig vil ta forholdene i øiesyn og dømme mellem os og herredsstyret i dette stykke. Tyda er vi trygge for, at det her berørte forhold foreligger klart, naar avgjørelsen træffes.

Herredsstyret har betænkeligheter m. h. t. kjørselen paa isen.

Vi tror, at med den forholdsvis lille tappehøide, som det her er spørsmål om 3 meter er det ugrundet. Men dertil kommer, at isen kun i forholdsvis liten utstrækning benyttes til at kjøre paa, se paatagningskrivelse fra lensmanden i Østre Slidre, bilag 4 hermed.

Herredsstyret er endvidere tilbøielig til at anta, at fisket vil bli ganske ødelagt.

Vi tør ikke uttale os med nogen bestemthet om, hvordan den ansøkte regulering vil virke paa fisket. — Men saa meget tør vi si, at dette spørsmål ikke bør stille sig iveien, fordi fisket her spiller svært liten rolle. — Efter hvad vi har bragt i erfaring fra lokalkjendte paalidelige mænd, er det smaat bevendt med fiskeriet i Volbufjorden. Det kommer formentlig derav, at fjorden gjennemgaaende er meget dyp, smal og med let adgang for fisken til at gaa baa- de opover og utover. Selv om man gaar saa høit som til en avkastning av 43 kg. fisk pr. kvadratkilometer pr. aar, hvilket er gjennemsnitlig for alle sjøer i Nordre Aurdal, Vang og Østre Slidre ifølge opgaver fra herredsstyrerne for 1878—1879, jfr. Helland Kristians amt s. 428, saa blir det ikke mere end ca. 160 kg. pr. aar paa Volbufjord.

Hvad Østre Slidres herredsstyre anfører om Volbufjordens regulerings forhold til brøtningen er i mange stykker likt, hvad Østre Slidres fællesfløtning har uttalt derom. Herredsstyret har heller ikke tilegnet sig sammenhængen og ræsonnerer ut ifra utgangspunkter, som i virkeligheten ikke foreligger.

Vi tillater os at henwise til, hvad vi har fremført ovenfor mot Fællesfløtningens uttalelse, og skal forøvrig henlede oppmerksomheten paa, at herredsstyret selv antar, at fløtningens «krav vil bedst og sikrest lø-

ses ved mindre brøtningsdamme i Hedalsfjord, Volbufjord og muligens flere».

Herredsstyret er altsaa i motsætning til Fællesfløtningen fuldstændig enig med os i, at der bør være fløtningsdam for Volbufjord.

Som herredstyret har vi ogsaa tænkt paa Hedalsfjord paa strækningen Volbufjord—Øiangen. — Men den er ikke brukbar. —

Forholdet er for denne fjord følgende: Nedslagsfelt ca. 20km.², areal 0,85 km.², reguleringshøide 2 meter, magasin 1,7 mill. m.³, sandsynlige omkostninger ved dambygning ca. kr. 10 500,00.

Istedetfor at gaa til damanlæg i den lille Hedalsfjord foretrækker vi om fornødent at slippe fløtningsvand fra Øiangen.

Beregningerne viser, at skal fløtningen arvist være sikret til Strandefjord, saa maa Volbufjorden reguleres mindst saa meget som vi foreslaar, naar magasineringen i Øiangen skal opretholdes som forutsat.

Herredsstyret mener, at indvilges til-ladelse til at regulere Volbufjorden, saa vil vandfaldseierne i Vindevasdraget efter loven ikke ha adgang til at foreta regulering av et eller flere av de mange ovenfor i nysnævnte vasdrag værende sjøer, fordi en saadan regulering vil svække effekten av reguleringen i Volbufjorden, der kanskje da ikke vil bli fylt om høsten for bruksdriften.

Herredsstyret gjør sig ogsaa her skyldig i en væsentlig vildfarelse. Om Volbufjorden nu reguleres, er der selvsagt intet til hinder fra lovens side for senere at regulere Vindevasdraget. Vi ser mere end gjerne det. — Og om saadan regulering sker, forringer det ikke effekten for fløtningen av Volbufjordens regulering. Ti hvordan man end regulerer i Vindevasdraget, saa maa man jo av hensyn til fløtningen i Vindeelve ned til Volbu slippe paa, og dette fløtningsvand sammen med, hvad som kommer ned fra strækningen Øiangen—Volbufjord er utvilsomt mere end nok til at fylde Volbufjord. Paa den maate faar fløtningen betydelig mere nytte av vandet fra Vindevasdraget end ellers.

Det er mulig, at det vil bli noget redu-

certe utsigter til at faa fylt Volbufjord med bruksvand efter fløtningen, efter at reguleringer er etableret i Vindevasdraget. Men det spiller ingen rolle for os. Ti enten vandet staar i Volbufjord eller i magasiner i Vindevasdraget har for os liten betydning. Regelmæssig vil alle magasiner bli fylt om høsten.

Med den omtalte regulering i Vindevasdraget har det saavist ingen nød. Vi skal forøvrigt tillate os at henvise herom til vedlagte skrivelse fra Norsk Vandbyggningskontor, datert 25de april 1917, bilag 3.

Herredsstyret henviser os til at regulere Yddin og Nedre Vindefjord i Vindevasdraget, Yddin nærmest for bruksdrift, nedre Vindefjord for fløtningen.

Fordelene skulde være, at derved sikredes fløtningsvand i Volbuelven — uten at legge beslag paa Øiangens magasin, (Volbuelven er det samme som Vindeelve mellom Skiferbruddets kraftstation og Volbufjorden, efterat Vindeelve har forenet sig med elven fra Øiangen ved stationen).

Vandføringen i faldene i Vindeelve vilde bli regulert, hvilket vilde være en stor fordel for faldeierne og bygden.

Vi har ogsaa indgaaende undersøkt den løsning, som herredsstyret her peker paa. Den er imidlertid ikke tilfredsstillende. Utbygges Vindeelvens fald, blir den endnu mindre tilfredsstillende.

Vi tror ogsaa, at der bør være en eller flere fløtningsdamme i Vindevasdraget. Men de faar fløtningen skaffe sig selv. Vor regulering rører slet ikke ved Vindeelve og fløtningen i den.

Yddin og nedre Vindefjord tør nok sikre fløtningen i selve Vindeelve til Volbufjorden. Men efter anstillede undersøkelser er det hævet over tvil, at man ikke kan trøste sig til disse to smaa magasiner, naar det gjælder fløtningen helt frem til Strandefjorden, og det er den som vi maa søke sikret. Ved den ansøkte regulering av Volbufjorden opnaaes dette, hvad alle er enige om.

Hertil kommer, at bygges fløtningsdamme i Vindevasdraget, saa vil vedkom-

mende faldeiere, naar faldene i Vindeelven utbygges, forlange, at disse damme ikke stadig fyldes og tappes i løpet av sommeren for fløtningen helt til Strandefjord. Ti der ved berøves dem i væsentlig grad adgang til magasinering, naar fløtningen i Vindeelven er over, likesom driften av deres anlæg forstyrres. En konflikt her staar i tilfælde ikke til at undgaa. Men denne vanskelighet undgaar vi helt ved at henlægge reguleringen til Volbufjorden, hvilket Vindeelvns faldeiere ganske sikkert senere nok vil kræve.

Endelig vil det falde kostbart at bygge to eller flere damme i Vindevasdraget, damholdet blir ogsaa dyrt, likesom det ikke blir enkelt at manøvrere dem, saa de korresponderer paa en tilfredsstillende maate, naar fløtningen paagaar.

Vi kan saaledes ikke imøtekomme herredsstyrets ønske om ogsaa at regulere Vindeelven for bygden, som vi agter at regulere Øiangselven.

I sidstnævnte elv har bygden noget ovenfor Heggenes Skoltefossen, som et interessentskap med ordføreren i spidsen har sikret til kraftstation. Den er paa ca. 25 m. faldhøide og vil økes fra ca. 250 hk. til 1000 hk. aarvist, naar Øiangen er opdæmmet efter planen, jfr. forøvrig bilag 5 hermed.

Man faar være tilfreds med den udmerkede krafttilvekst, som vi tilveiebringer for Skoltefossen, hvilken man neppe vilde ha faat uten ved vort initiativ og bistand med hensyn til Øiangen.

Uttalelsen fra Vestre Slidres herredsstyre skal vi ikke opholde os ved, da dette herredsstyre har indskrænket sig til at protestere, fordi Østre Slidres herredsstyre har protestert.

Hvad Nordre Aurdals herredsstyre anfører til begründelse for sin protest er allerede imøtegaat.

Volbufjorden ligger helt i Østre Slidre. Vestre Slidre har ikke mere end ca. 4 $\frac{1}{2}$ km. av elvens vestsida nedenfor. Nordre Aurdal har av elven nedenfor fjorden ca. 7 km. paa vestsiden og ca. 9 km. paa østsiden.

Baade Vestre Slidre og Nordre Aurdal vil aapenbart ha fordel av Volbufjordens regulering, fordi fløtningen blir sikrere. Desuten vil elektricitetsverket for Fagernes med omgivelser faa større og jevnere vandføring.»

De i skrivelsen paaberopte bilag vedlægges.

Med skrivelse fra ansøkerne av 15de juni 1917 har man mottat kopier av følgende karter, som efter ansøkernes foranstaltning er optat av avdelingsingeniør i Kristians ams veivæsen, Halfd. Pedersen:

1. Kartskisse over terrænget omkring Volbufjorden.
2. Cotekart i 1:10 000.
3. Cotekart i 1:2 500.

Disse kartkopier vedlægges.

Østre Slidre herredsstyres vedkommende var git anledning til at vareta sit tarv under optagelse av omhandlede karter.

Saken har derefter været forelagt Vasdragkommissionen, hvor den behandledes i møte den 10de juli 1917. Av kommissionens skrivelse av 12te juli samme aar hitsættes følgende:

«Vasdragkommissionen har paa grundlag av det saken medsendte kart over Volbufjorden latt opstille en beregning over de ved reguleringen berørte arealer. Det viser sig, at stranden mellem nuværende lavvand, som er betegnet med cote 7 og høieste reguleringshøide, der er angit at svare til almindelig flomvandstand og betegnet med cote 9, ligger et areal paa ca. 350 maal. Herav er en forholdsvis ubetydelig del betegnet som dyrket mark. Naar fjorden holdes oppe paa cote 9, vil den nærmest ned til dette nivaa liggende mark bli vandsyk. Efter kartet ligger der ca. 165 maal mellem coterne 9 og 10, og herav er igjen en mindre del betegnet som dyrket.

Til skaden paa jord kommer virkningen paa fisket samt paa nedkjørsler og isveie over og langs fjorden. Endelig har man forholdet til fløtningen.

Paa den anden side staar værdien av kraftøkningen som for faldene nedenfor Strandefjord er beregnet til 2 450 eff. hk.

Værdien av kraftøkningen maa antages at være ganske stor, idet anlæggene vistnok har maskineri m. v. færdig allerede før.

Efter dette og det forøvrig foreliggende antar kommissionen, at de i reguleringslovens § 9 opstillede betingelser forat tilladelse kan meddeles er tilstede og kommissionen finder derfor at kunne anbefale andragendet indvilget.

Forholdet til fløtningen sees at ha traadt stærkt i forgrunden under behandlingen i distriktet. Kommissionen erkjender fuldt ut berettigelsen herav, men mener at fløtningens interesser kan bli varetat ved det skjøn, som forutsættes at bli avholdt i denne forbindelse og det tappingsreglement som fastsættes i henhold hertil. Man kan ikke skjønne andet end at reguleringen aapner adgang til at forbedre fløtningen i vasdraget og muliggjør en ordning som er tilfredsstillende for de fløtningsberettigede. Man har hat under overveielse at foranledige en fællesforhandling mellem brukene og fløtningens vedkomende med det før øie at istandbringe en overenskomst førend kommissionens indstilling blev avgitt. Dette vilde imidlertid forsinke behandlingen, og da saker er bedt paaskyndet, har kommissionen fundet at kunne innskranke sig til at peke paa spørsmålet.

Den fra enkelte hold uttalte frygt for, at man ved at tillate regulering av Voldbufjorden skulde lægge hindringer i veien for regulering av ovenforliggende vand er formentlig ugrundet og beror antagelig paa en misforstaaelse. Nogen nærmere paavisning av dette turde være overflødig.

Tilladelsen bør gives saaledes, at den utløper samtidig med tilladelsen til at regulere Strandefjord og Øiangen og forøvrig paa de samme betingelser. Kun bør post 11, tredje og fjerde passus forandres noget. Man foreslaar følgende ordlyd:

«Saasnart der iverksættes utbygning av noget fald mellem Øiangen og Strandefjord kan departementet forlange, at Øiangen og Voldbufjord reguleres med dettes (disses) tarv for øie. Indtil denne tid kan

reguleringen utføres til fordel for faldene nedenfor Strandefjord, dog saaledes at der til enhver tid slippes en vandføring, som mindst tilsvarer nuværende minimalsvandføring og saaledes, at de hittidige flomvandføringer ikke forøkes.

Om nogen maatte forlange det, skal der fra Øiangen slippes mindst 1,5 m.³ og fra Voldbufjord mindst 2,5 m.³ pr. sek.»

Endvidere turde der være grund til at øke det i post 20 betingede sikkerhetsbeløp. Man foreslaar kr. 25 000,00.»

I det med andragendet fulgte utkast til reglement for manøvrering av reguleringsdammen har vasdragdirektøren i sin skrivelse av 13de februar 1917 foreslaaet, at bestemmelsen i punkt 4 formes saaledes, at luker og naaleløp kan stenges, naar vandstanden om vaaren begynner at stige.

Forøvrig har utkastet til reglement ikke git anledning til nogen bemerkning. Med den av vasdragdirektøren foreslaaede forandring blir reglementet saalydende:

1.

Til dammens regulering ansættes en damvogter, som skal være norsk statsborger og godkjendes av vedkommende regjeringsdepartement. Hans bolig skal være mest mulig bekvemt beliggende for tilsyn med dammen, og han maa ha saa let adgang til telefon, som mulig. Departementet kan bestemme, at damvogteren skal ha telefon i sin bolig.

2.

Høieste reguleringshøide er cote	9,0
Laveste	— » » 6,0
Samlet tappenhøide	<u>3,0 m.</u>

Der er da gaat ut fra, at det paa stedet opsatte fastmerke har cotehøide 10,0.

Høieste og laveste reguleringsgrænse betegnes med faste og tydelige merker.

Saasnart der iverksættes utbygning av noget fald mellem Voldbufjorden og Strandefjorden, kan departementet forlange, at

Volbufjorden reguleres med dette (disses) tarv for øie. De nærmere regler, efter hvilke dette skal ske, blir senere at bestemme. Indtil denne tid kan reguleringen — naar fløtningen er tilendebragt — udføres til fordel for faldene nedenfor Strandefjord, dog saaledes at der til enhver tid slippes en vandføring, som mindst svarer til nuværende minimumsvandføring, og saaledes at de hithitværende flomvandsføringer ikke forøkes.

Overløp og tappeløb maa ikke hindres av is, tømmer o. l. og dammen maa til enhver tid holdes i god og forsvarlig stand.

3.

Om nogen interessert forlanger det, skal der fra Volbufjorden slippes mindst 2,5 m.³ pr. sekund.

4.

Naar vandstanden om vaaren begynder at stige, kan reguleringsluker og naaleløp stænges lidt efter lidt, indtil magasinet er fuldt.

5.

Naar magasinet er fyldt til cote 9, aapnes atter naaleløpene, og maa vandstanden i Volbufjorden ikke overstige cote 9,0 uten at samtlige luker og naaleløp er helt aapne.

I lavvandsperioden om vinteren og indtil vaarflommen antages at indtræde tappes magasinet efter brukseierforeningens nærmere bestemmelser, hvorunder iagttages, at større ujevnhed i tapningen saavidt mulig undaas.

6.

I de aar, hvor fløtningen foregaar paa elvestrækningen Volbufjorden—Strandefjord, har brukseierforeningen paa forlangende av fløtningens vedkommende at gi damvogteren ordre om at slippe det for fløtningen nødvendige vand overensstemmende med de ved overenskomst eller vasdrags-skjøen fastsatte bestemmelser.

7.

Mulige tvistigheter angaaende forståelsen av reglementet aygjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

8.

Forandringer i dette reglement kan kun foretages av kongen, efterat fløtningens vedkommende, brukseierforeningen og de interesserte kommuner har hat anledning til at uttale sig.

Departementet skal bemerke, at den ansøkte regulering av Volbufjorden efter de foreliggende opplysninger maa antages at bli til fordel for fløtningen nedenfor, idet den vil avhjelpe de mulige ulemper for denne, som en eventuel regulering av Øiangen vil medføre.

Planen danner forsaavidt et heldig supplement til den tidligere tillatte regulering av Strandefjord og Øiangen.

I almindelighet antages den ved reguleringen indvundne økede vandføring at ville komme bruksdriften ogsaa direkte til nytte. Den herved indvundne kraft vil være meget værdifuld, idet den vil bli utnyttet av allerede igangværende bedrifter.

Sammenlignet med disse fordele synes den ved reguleringen bevirkede skade at være av mindre betydning.

Departementet finder saaledes med Vasdragkommissionen at kunne anbefale meddelt tilladelse til reguleringens gjennomførelse i det væsentlige efter den fremlagte plan. Mindre væsentlige fravikelser fra denne forutsættes departementet i tilfælde bemyndiget til at tillate.

Bekjendtgjørelse av reguleringen har fundet sted paa anordnet maate. For den eventuelle tilladelse vil man anbefale opstillet betingelser overensstemmende med nedenfor indtagne utkast, der er vedtat av ansøkerne.

Betingelserne er i alt væsentlig overensstemmende med de ved kgl. resol. av 18de august 1916 fastsatte betingelser for regulering av Strandefjord og Øiangen.

Tiden for tilladelsen vil i tilfælde utløpe samtidig for begge koncessioner.

I atkastets § 2 er tat forbehold om forhøielse av avgifterne efter reguleringslovens § 12 til indtil kr. 2,00 pr. indvunden naturhestekraft, overensstemmende med en eventuel ny lovs bestemmelser.

Betingelser:

1.

Reguleringsstilladelsen, der ikke kan overdrages, meddeles for et tidsrum av 60 aar regnet fra 18de august 1916. Ved reguleringstidens utløp er staten berettiget til at kræve reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen opførte bygninger og indretninger avstaat til det offentlige uten vederlag.

Spørsmålet om, hvilke bygninger og indretninger der skal ansees opført av hensyn til reguleringen, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn efter lagrettelovens § 23.

Ønsker staten ikke at overta anlæggene, og der heller ikke opnaaes enighet om ny koncession, pligter koncessionshaverne paa egen bekostning og vaagnad at fjerne anlæggene.

Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

Det endelige valg av alternativ for reguleringen meddeles vedkommende regjeringsdepartement inden anlægget paabegyndes.

Valget er bindende saaledes, at det ikke valgte alternativ bortfalder.

Med hensyn til ret for staten til indløsning av anlæggene inden koncessionstiden er utløpet, skal gjælde for denne tilladelse de lovbestemmelser, der maatte bli vedtat av statsmyndighetene ved den forestaaende revision av reguleringsloven. De nærmere bestemmelser om indløsningen fastsettes av Kongen paa grundlag av de eventuelle lovregler.

Dog skal indløsning ikke kunne forlanges, førend 40 — firti — aar er gaat, regnet fra koncessionens datum, eller — i tilfælde — i tilslutning til en ny reguleringslovs bestemmelser — fra et senere tidspunkt.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner som Kongen bestemmer kr. 1,00 pr. naturhestekraft, naar og efterhvert som den forøkede vandkraft tages i bruk. Denne avgift blir, naar den reviderte lov om vasdragsreguleringer foreligger, av Arbeidsdepartementet at fastsette overensstemmende med denne lov til indtil kr. 2,00 pr. naturhestekraft.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten paa samme maate kr. 1,00 pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring før reguleringen, d. v. s. den vandføring, som før reguleringen erfaringsmæssig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende regjeringsdepartement efter indstilling fra vasdragkommissionen.

3.

For den i punkt 2 omhandlede forøkelse av vandkraften skal koncessionshaverne i henhold til forannævnte lovs § 16 erlægge en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 2,00 for hver ved reguleringen indvunden naturhestekraft. Godtgjørelsen forfalder efterhaanden, som reguleringsanlægget tages i bruk for vedkommende vandfald.

4.

Av den for hvert vandfald eller bruk indvundne økede kraft (beregnet som angit i punkt 2) utover 1000 naturhestekræfter skal, efterhvert som utbygning sker, paa forlangende avgives 5 pct. efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement til de kommuner, hvor kraftanlæggene er beliggende, eller andre interesserte kommuner. Anlægget har ret til at fordre et varsel av mindst 1 aar for hver gang kraften uttages. Kraften skal leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dekke produktionsomkostningerne med et tillæg av 20 pct. Størrelsen av produktionsomkostningerne, hvori medregnes 6 pct. forrentning av anlægskapitalen, fastsettes ved overenskomst mellem

vedkommende departement og anlæggets eiere eller i mangel herav ved lovlig skjøn. Hvis prisen beregnet paa denne maate vil bli uforholdsmæssig høi, kan dog kraften istedet forlanges avgit efter en maksimalpris sva- rende til den gjængse pris ved bortleie av kraft under lignende forhold. Maksimalprisen fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og den, som faar reguleringstilladelse, eller i mangel av overenskomst ved lovlig skjøn. Hvis eierne leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i et- hvert tilfælde forlange kraften avgit til sam- me pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme for- hold. Prisen kan saavel av departementet som av koncessionshaverne forlanges revi- dert hvert 5te aar. Kraften avgives i den form, hvori den produceres og i den tid, da driften av kraftstationen regelmæssig fore- gaar. Elektrisk kraft uttages i kraftstatio- nen eller fra fjernledningen efter departe- mentets bestemmelse.

Det forbeholdes likeledes staten ret til paa samme vilkaar i hvilketsomhelst øiemed at utta andre 5 pct. av den økede kraft over 1000 naturhestekræfter.

5.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av de i punkterne 2 og 3 omhandlede avgifter, disses erleggelse og kontrol med vandforbruket samt angaa- ende avgivelse av kraft blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfælde at træffe av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Arbeidet skal paabegyndes inden en frist av 2 aar efter tilladelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som det paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) har været umulig at utnytte.

For hver dag nogen av disse frister uten tilladelse meddelt av Kongen maatte over-

sittes, erlægger koncessionshaverne en lø- pende mulkt til statskassen av kr. 50,00.

7.

Koncessionshaverne tilpligtes, forinden arbeidet paabegyndes, at forelægge vedkom- mende departement arbeidstegninger for dæmmene m. v. saaledes at arbeidet ikke kan iverksættes, forinden planerne av vedkom- mende departement er approbert. Anlægget skal utføres paa en solid maate. Dets utfø- relse saavelsom dets senere vedlikehold og drift undergives offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggets eiere.

8.

I tilfælde av at departementet finder det paakrævet, pligter eierne at stille til raadig- het for det offentlige sundhetvæsen uten godtgjørelse et for øiemedet tjenlig isola- tionslokale med fornødent utstyr, beregnet paa et saa stort antal patienter, som departe- mentet bestemmer.

9.

Saafremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets utførelse av amtmanden findes nødvendig, pligter eierne endvidere at ut- rede utgifterne herved.

10.

Arbeidet blir saavidt mulig at utføre ved norske funktionærer og arbeidere. Norsk arbeide og norsk materiel blir likeledes at anvende, forsaavidt det kan erholdes like godt, tilstrækkelig hurtig og til en pris, der ikke med mere end 10 — ti — procent over- stiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet.

Vedkommende departement kan til- stede undtagelser fra disse regler, naar sær- egne hensyn gjør det paakrævet.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i konces- sionshavernes tjeneste, erlægges til statskas- sen en løpende mulkt stor kr. 50,00.

For overtrædelse av bestemmelsen om anvendelse av norsk arbeide og norsk ma- teriel erlægger koncessionshaverne for hver

gang en bot til statskassen av indtil 15 pct. av værdien efter departementets bestemmelse.

Twist angaaende bestemmelsen om anvendelse av norsk arbeide og norsk materiel avgjøres av departementet.

11.

Reguleringsdammen blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement.

Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglement er fastsat.

Saasnart der iverksættes utbygning av noget fald mellem Øiangen og Strandefjord, kan departementet forlange, at Øiangen og Voldbufjorden reguleres med dettes (disses) tarv for øie. Indtil denne tid kan reguleringen utføres til fordel for faldene nedenfor Strandefjord, dog saaledes, at der til enhver tid slippes en vandføring, som mindst tilsvarende minimalvandføring, og saaledes, at de hittidige flomvandføringer ikke førkes.

Om nogen maatte forlange det, skal der fra Øiangen slippes mindst 1,5 m.³ pr. sek. og fra Voldbufjorden mindst 2,5 m.³ pr. sekund.

Forsaavidt dammen manøvreres i strid med reglementet kan koncessionshaverne paalægges en bot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

12.

Reguleringsanlæggenes eiere skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tappingsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

13.

Eierne skal, uten vederlag, for de ut-

førte anlæg, finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfrit avgi fornødent driftsvand til mulige senere kanalanlæg for statens regning.

14.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eiere har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de derav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlæggenes eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eiere uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggenes, som sker i krigsøiemed.

15.

Eierne pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av sine originalkarter med oplysning om, hvordan maalingerne er foretat, og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

16.

Reguleringsanlæggenes eiere tilpligtes at træffe saadanne anordninger ved anlæggenes og i tilfælde i vasdraget nedenfor disse samt at avgi vand i saadan utstrækning, at den almindelige flötning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføjninger der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøen.

Omkostningerne ved underskjønnet bæres av reguleringsanlæggenes eiere.

Hvilken av parterne, der har at bære omkostningerne ved overskjøn, avgjøres av skjønnsretten.

Skade eller ulempe for flötningen, der ikke paa denne maate avhjalpes, blir at erstatte de flöttingsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

17.

Koncessionshaverne tilpligtes paa departementets forlangende at stille regula-

ringsanlæggene tilhørende veie og broer til fri avbenyttelse for almenheten. Tvist avgjøres av departementet.

18.

Reguleringsanlæggenes eiere skal utføre de foranstaltninger, som amtsveistyret finder nødvendig for saavidt mulig at afhjælpe skade og ulempe, som for almenheten maatte opstaa paa is- og vinterveier.

Amtsveistyrets bestemmelse kan indannes for departementet.

19.

Departementet kan under særlige omstændigheter meddele vandfalds- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlæggene, tilladelse til at benytte det ved reguleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggene eiere erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragkommissionen.

20.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller disses drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelsen av de i tilladelsen opstillede betingelser, skal koncessionshaverne stille sikkerhet for et beløp av indtil kr. 10 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21.

Tilladelsen blir at tinglyse inden de tinglag, hvor reguleringsanlæggene er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende tilladelse maatte paahvile eiendommer eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers folier i panteregistret.

22.

Saafernt det ved kongelig resolution av 13de juni 1908 approberte reglement for benyttelse av reguleringsdammen for Sperillen

ændres derhen, at vandstanden nedenfor slusen skal holdes oppe paa 2,95 m. bare saa længe vandstanden ovenfor slusen er paa 4,35 m. eller derover, er koncessionshaverne forpligtet til paa egen bekostning at sænke øvre slusetærskel og indløpet til samme 1,10 m. og utføre de dermed samhørende arbeider.

23.

Koncessionshaverne underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Utgifterne med kontrollen bæres av koncessionshaverne.

24.

Koncessionshaverne pligter at finde sig i, at skjønnsretten, naar vedkommende grundeier samtykker deri, bestemmer at ekspropriationserstatningen helt eller delvis ikke utbetales kontant, men at 5 pct. rente av skjønnsbeløpet eller dele derav betales som en aarlig avgift til vedkommende eiendom. Overtar staten i henhold til § 1 reguleringsanlæggene, skal de fastsatte erstatsningsbeløp indbetales i statskassen, der overensstemmende med den da gjældende lovgivning ordner forholdet til grundeierne. Er grundeiernes samtykke engang git, kan det alene ophæves med Arbeidsdepartementets samtykke, i hvilket tilfælde koncessionshaverne er pligtig at utbetale erstatningen kontant.

Man vil derhos anbefale, at der fastsættes reglement for manøvrering av reguleringsdammen overensstemmende med foran indtagne utkast. Fastsættelsen foreslaaes at gjælde indtil videre.

Til at utføre de ved ekspropriationerne foranledigede skjøn og takster forutsættes i tilfælde benyttet de samme mænd, som tidligere er opnævnt i anledning av regulering av Strandefjorden og Øiangen, idet ekspropriationsforretningen eventuelt agtes fremmet under et med de gjenstaaende takster

vedkommende sidstnævnte reguleringsforetagende.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

1. Det tillates i henhold til lov av 4de august 1911 om vaadragreguleringer i industrielt øiemed Storbrosfoss Træsliperi m. fl. bruk ved Bægna og Drammenselven i forbindelse med regulering av Strandefjord og Øiangen i Valdres at foreta en regulering av Voldbufjorden sammesteds i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan og paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 24de august 1917 foreslaaede betingelser.
2. Der fastsættes som gjældende indtil videre reglement for manøvrering av reguleringsdammen for Voldbufjorden overensstemmende med det i ovennævnte foredrag indtagne utkast.

28. Gloppens kommune.

(Fristforlængelse efter koncession av 12te november 1913, jfr. 2det bind nr. 28 og 46).

Kgl. resol. av 24de august 1917.

Ved den norske regjerings resolution av 12te november 1913 blev der git Gloppens Elektricitetsverk tillatelse til at regulere Breimsvand.

Tillatelsen blev git paa en del nærmere angivne betingelser hvoriblandt, at arbeidet skulde paabegyndes inden 2 aar fra tillatelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist paa 5 aar, betingelsenes § 6.

Man vedlægger avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag og av de fastsatte betingelser.

Ved kgl. resolution av 17de oktober 1914 blev den elektricitetsverket meddelte reguleringstillatelse tillatt benyttet av Gloppen kommune paa uforandrede vilkaar.

Avskrift av det til grund for denne re-

solution liggende foredrag vedlægges likeledes.

Med skrivelse fra amtmanden i Nordre Bergenhus amt av 19de mars 1917 har man mottat et andragende fra Gloppen kommune om utsættelse indtil videre med utbygning og regulering av Breimsvadraget.

Andragendet er saalydende:

«Man andrager herved i ærbødighet om at faa utsat fristen for utbygning og regulering av Breimsvadraget indtil videre.

De forberedende arbeider begyndte straks efter, at kommunen hadde faat koncession; men saa brøt krigen ut, og i de vanskelige og utrygge forhold som fulgte med blev arbeidet utsat til 1915. Det er forutsetningen at faa færdig en del til høsten 1916, saa kommunen kan faa elektrisk energi til lys, gaardsbruk og smaaindustri.

For kommunen at gaa videre igang med arbeidet nu i disse farlige tider kan medføre vanskeligheter og økonomisk ruin.»

Breims herredsstyre har i møte den 15de juli 1916 fattet saadan enstemmig beslutning: Ifølge den mellem hr. Hugo Mowinckel og Breims kommune oprettede kontrakt angaaende dæmnings- og sænkningretten av Breimsvandet utløp fristen for haandgivelsen den 2den februar 1915. Denne frist er paa andragende fra Gloppens kommune av Breims herredsstyre i møte den 16de januar 1915 forlænget til 2den februar 1917.

Breims kommune — dog særlig de private interesserte, hvis kontrakter istandkomne paa en for dem mindre heldig eller fordelagtig maate — ønsker helst, at ingen regulering av Breimsvand blev foretat.»

I møte den 3dje februar 1917 uttalte herredsstyrets flertal sig for at tidsfristen for regulering av Breimsvand forlænges med 1 aar.

Amtmanden i Nordre Bergenhus amt har i skrivelse av 19de mars 1917 anbefalt, at der foreløbig tilstaaes Gloppens kommune 1 aars utsættelse med reguleringen.

Vasdragkommissionen har i en paa foranledning avgit uttalelse av 14de mai 1917 bl. a. anført følgende:

Vasdragkommissionen finder efter det i andragendet anførte, at man bør stille sig velvillig til saken. — Reguleringsstilladelsen blev ved kgl. resolution av 12te november 1913 meddelt Gloppens elektricitetsverk blandt andet paa betingelse av, at arbeidet skulde paabegyndes inden 2 aar fra tillatelsens meddelelse og fuldføres inden en yderligere frist paa 5 aar. Tilladelsen overdroges Gloppen kommune ved kgl. resolution 17de oktober 1914 paa uforandrede vilkaar.

Kommissionen anbefaler, at de opstillede frister for paabegyndelse og fuldførelse forlænges med 3 aar.»

Departementet finder efter de foreliggende oplysninger og erklæringer at kunne tiltræde Vasdragkommissionens forslag om at de opstillede frister for paabegyndelse og fuldførelse av anlægget forlænges med 3 aar.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

De ved den norske regjerings resolution av 12te november 1913 fastsatte frister for paabegyndelse og fuldførelse av regulering av Breimsvand forlænges med 3 aar eller til henholdsvis 12te november 1918 og 12te november 1923.

29. A/S Birtavarre Gruber.

(Fristforlængelse efter koncession av 27de februar 1914. Jfr. 2det bind nr. 31 og ovenfor nr. 7).

Kgl. resol. av 24de august 1917.

Ved kgl. resol. av 27de februar 1914 blev der git A/S Birtavarre gruber tillatelse til at erhverve en del av Gaulasjok og foreta regulering av Gaulasjavre, Lyngen herred, Tromsø amt.

Tillatelsen blev git paa en del nærmere angivne betingelser hvoriblandt, at utbygningsarbeiderne skulde paabegyndes inden en frist av 2 aar fra resol.s datum og fuldføres inden en yderligere frist av 5 aar, betingelsernes I § 6. Man vedlægger avtryk av det til grund for resol. liggende foredrag og av de fastsatte betingelser.

Ved kgl. resol. av 4de august 1916 blev den fastsatte frist for paabegyndelse av anlægget tillatt forlænget med 1 aar altsaa til 27de februar 1917 paa betingelse av, at anlæggets fuldførelse ikke derved utsættes utover 27de februar 1921.

Avskrift av det til grund for denne resol. liggende foredrag vedlægges likeledes.

Med skrivelse fra advokat Sigurd Fougner av 9de februar 1917 har man mottat et andragende for A/S Birtavarre gruber, som efter senere mottat meddelelse har forandret sit firmanavn til A/S Birtavarre, om at fristen for paabegyndelse av arbeidet yderligere forlænges med 1 aar.

Av dette andragende tillater man sig at hitsætte:

«Idet fristen for arbeidets paabegyndelse ved den nævnte kgl. resol. av 27de februar 1914 var sat til 2 aar efter tilladelsens meddelelse og saaledes utløp den 27de februar 1916, er selskapet altsaa nu indrømmet utsættelse indtil den 27de februar d. a.

Paa selskapets vegne tillater jeg mig herved at andrage om, at der maa bli bevilget selskapet 1 — et — aars yderligere henstand med paabegyndelsen av vedkommende reguleringsarbeider.

Til begrundelse av andragendet vil det formentlig være tilstrækkelig at fremhæve, at den mangel paa arbeidere, som for tiden raader, og tillike de overordentlige høie byggepriser, som krigsforholdene har hitført, gjør igangsættelsen under de nuværende forhold av et større byggearbeide av heromhandlede art utilraadelig, for ikke at si uforsvarlig. Det ærede departement vil være fuldt opmerksom paa, at manglen paa arbeidere for tiden gjør sig gjældende paa en meget følelig maate ved offentlige og private anlæg landet rundt. Og hvad speci-

elt angaar forholdene inden heromhandlede selskap kan det oplyses, at man nu ved selskapets kobberverk kun har snaut 1/2-del av de arbeidere, som vilde tiltrænges til verkets fulde drift, og at der saaledes ikke ved gruberne haves nogen arbeidsstok, der vilde kunne overføres til de eventuelle nyanlæg.»

Fra advokat Fougner har man derhos mottat en skrivelse av 13de februar 1917, hvorav hitsættes følgende:

«Paa selskapets vegne tør jeg herved til det indsendte andragende knytte en begjæring om, at ogsaa den tidligere fastsatte frist for arbeidets fuldførelse forlænges med 1 — et — aar. Ifølge I post 6 i de til reguleringstilladelsen knyttede betingelser skal arbeidet fuldføres inden ialt 7 aar regnet fra resolutionens datum, d. e. inden den 27de februar 1921. Og da fristen for paabegyndelsen av reguleringsarbeidene ved kgl. resol. av 4de august 1916 blev forlænget med et aar, blev det i resolutionen uttalt, at anlæggets fuldførelse forutsattes ikke derved at ville bli utsat utover 27de februar 1921. Naar nu, som jeg tør formode, selskapet erholder utsættelse med arbeidets igangsættelse til 1918, lægger selskapet megen vekt paa samtidig ogsaa at faa fristen for anlæggets fuldførelse tilsvarende utskudt, idet tiden for byggearbeidets utførelse ellers vilde bli meget snau. Det siger sig selv, at det er naturligt at la utbygningsarbeidene i vasdraget gaa parallelt med de i reguleringstilladelsen direkte omhandlede reguleringsarbeider.

Jeg tør forutsætte, at nærværende begjæring blir behandlet i forbindelse med det under 9de ds. indsendte andragende, idet selskapet altsaa principalt ansøker om, at saavel den nu gjældende frist for arbeidets igangsættelse som ogsaa fristen for anlæggets fuldførelse maa bli forlænget med et aar.»

Av hensyn til andragendets behandling er selskapet indrømmet midlertidig utsættelse med utbygningsarbeidenes paabegyndelse til 27de mai 1917.

Med skrivelse fra amtmanden i Tromsø av 13de april 1917 har man mottat utskrift av Lyngen herredsstyres uttalelse om andragendet i møte den 30te mars 1917.

Denne uttalelse er saalydende:

«Man anbefaler, at der gives A/S Birtavarre gruber utsættelse indtil 27de februar 1918 med paabegyndelse av utbygningen ved Gaulasjavre, idet man bestemte forutsætter, at anlæggets fuldførelse ikke sættes utover 27de februar 1921.»

Amtmanden har i nævnte skrivelse bemerket følgende:

«Uten at jeg kjender de grunde, herredsstyret har hat for ikke at anbefale 1 aars utsættelse med anlæggets fuldførelse, finder jeg for mit vedkommende, at rimelighet tilsiger, at ogsaa denne utsættelse gives.»

Saken har derefter været forelagt Vasdragkommissionen, som i skrivelse av 14de mai 1917 har uttalt, at den finder de av ansøkeren anførte grunde fyldestgjørende og anbefaler, at fristen for paabegyndelse forlænges med 1 aar til 27de februar 1918 og for fuldførelse med 1 aar til 27de februar 1922.

Departementet finder efter de foreliggende opplysninger med Vasdragkommissionen at maatte anbefale det foreliggende andragende om 1 aars yderligere forlængelse av fristen for arbeidets paabegyndelse samt 1 aars forlængelse av fristen for dets fuldførelse.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

De ved de kongelige resolutioner av 27de februar 1914 og 4de august 1916 fastsatte frister for paabegyndelse og fuldførelse av utbygning og regulering av Gaulasjok og Gaulasjavre, Lyngen herred, Tromsø amt, forlænges med 1 aar eller henholdsvis til 27de februar 1918 og 27de februar 1922.

30. A/S Toten Cellulosefabrik.

(Leie av indtil 700 ek. hk. fra Vardal Elektricitetsverk).

Kgl. resol. av 31te august 1917.

Fra A/S Toten Cellulosefabrik er til departementet indkommet et andragende, dat. 26de april 1917, om tilladelse til at leie indtil 700 elektriske h.k. av Vardal Elektricitetsverk.

Andragendet hitsættes:

«Vi trenger til utvidelse av vore anlegg i Vardal 700 h.k. elektrisk energi, som vi har anledning til at faa leiet av Vardal Elektricitetsverk, som igjen leier denne energi fra Lillehammer kommunale kraftanlegg.

Der vedlægges en bekræftet avskrift av den med Vardal Elektricitetsverk avtalte kraftleiekontrakt, hvorav vil sees, at elektricitetsverket leverer energien ved fabriken med en spænding av ca. 30 000 volt.

Det bemerkes, at vort aktieselskap er norsk og at dettes bestyrelse har sit sæte i Norge.

Under henvisning til ovenstaaende andrager vi herved i henhold til kapitel 4 i lov av 18de april 1909 om tilladelse til at leie 700 hk. elektrisk energi av Vardal Elektricitetsverk.»

Man vedlægger avskrift av vedk. kraftleiekontrakt samt et eksemplar av A/S Toten Cellulosefabriks love vedtat av selskapet paa ekstraordinær generalforsamling den 16de december 1912.

Likeledes vedlægges erklæring fra selskapets bestyrelse om, at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold m. h. til selskapets bestyrelse, jfr. koncessionsloven av 18de september 1909, § 15.

Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 9de juli 1917, hvor der ifølge skrivelse av 10de s. m. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge kontraktens punkt 3 skal energien betales med kr. 40 pr. samtidig maksimalt benyttet h.k. pr. aar, dog mindst kr.

20 000. Endvidere skal leieren ifølge punkt 13 delta i anlegg av fjernledninger med en nærmere bestemt andel samt bære vedlikeholdsutgifterne for biledning saalænge han er alene om at bruke den. Kontrakten er efter punkt 10 bindende for begge parter til 1ste juli 1932 og kan derefter opsiges hvert andet aar med opsigelsesfrist 2 aar, altsaa første gang 2 aar før kontraktens utløp. Punkt 12 bestemmer, at levering av strøm skal paabegyndes senest 1ste september 1917.

Under 12te mai har leieren avgitt erklæring om, at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold m. h. t. selskapets bestyrelse.

Ifølge selskapets love vedtat paa ekstraordinær generalforsamling 16de december 1912 er aktiekapitalen paa 1 mill. kr. delt paa aktier a kr. 50,00 lydende paa navn (§ 2). Selskapet representeres av en direktion paa 3 medlemmer (§ 3).

Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge almenne hensyn som taler imot tilladelse. Den anbefaler derfor andragendet indvilget.

Tilladelsen foreslaes git paa følgende

Betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder indtil 1ste juli 1932.

2.

Selskapets styre (direktion og i tilfælde repræsentantskap) som skal ha sit sæte her i riket skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling som fastsetter almindelige eller særlige innskrænkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

Bugge og Bødtke foreslaar at der efter ordene «norske banker» i anden passus tilføies «og norske selskaper med udelukkende norsk kapital.»

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Forsaauidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret sak søker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivning.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstedegive undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forplikter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaauidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 0,50 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid svares derefter 6 procent aarlig rente.

Valentinsen foreslaar avgiften sat til kr. 1,00.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øie med for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler,

som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4 er git om bergverker.

Valentinsen foreslaar tilføiet:

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøtelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

10.

Selskapet forpligter sig til om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar, at skaffe arbeiderne sundt og forsvaerlig husrum.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

12.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 2) eller overtrædes bestemmelsen i posterne 3, 11 eller 13, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkaster bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

Valentinsen foreslaar, at der desuten opstilles følgende vilkaar:

14.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne oplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og inntægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne inntægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnitspris paa disse produkter.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles A/S Toten Cellulosefabrik koncession paa den ansøkte kraftleie.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, som er vedtat av selskapet:

1.

Tilladelsen gjælder indtil 1ste juli 1932.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{3}{4}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av

indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræde som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av

departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudsvis inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 procent aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

11.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer det maatte anlægge til fri avbenyttelse for almenheten.

12.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse

av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates A/S Toten Cellulosefabrik i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 700 elektriske hestekræfter av Vardal Elektricitetsverk paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 31te august 1917 anførte betingelser.

31. Midlertidig tapning av Mjøsen av hensyn til Øierens vandstand.

Jfr. 1ste bind nr. 4.

Kgl. resol. av 21de september 1917.

Ved kgl. resol. av 5te november 1912 blev der meddelt stadfæstelse som gjældende indtil videre paa reglement m. v. for benyttelse av den i henhold til kgl. resol. av 10de september 1906 opførte reguleringsdam med sluser ved Svanefossen.

Reglementet, hvorav et avtryk vedlægges, bestemmer i § 2 bl. a.: «Naar vandstanden i Mjøsen efter flommen om sommeren er sunket ned til 3,84 m. efter Eidsvold Sundfos merkes generalplan stenges — eventuelt aapnes — dammen litt efter litt og i saa stor utstrækning, at vandstanden holdes i nævnte høide.

I § 3 bestemmes at vandstanden skal holdes paa nævnte høide (3,84 m.), indtil Glømmens vandføring ved Aarnes synker ned under 220 m.³ pr. sek.

Ved kgl. resol. av 29de september 1916 blev Arbeidsdepartementet bemyndiget til — som en midlertidig forføining i øiemed at hæve vandstanden i Øieren — at tillate en delvis avstængning av avløpet fra Øieren og at paaby tapning for Mjøsen under øverste reguleringsgrænse.

Det til grund for ovennævnte resolution liggende foredrag vedlægges.

I skrivelse til departementet av 9de august 1917 andrar Christiania Tømmerdirektion om at der maa bli meddelt tilladelse til at fravike Svanefosdammens reglement for at kunne opretholde vandstanden i Øieren i regulert høide.

Av skrivelsen hitsættes:

«Som det vil være det ærede departement bekjendt bestemmer det nuværende reglement for Svanfosdammen, at man skal begynde reisningen av dammen naar vandstanden i Mjøsen er naadd ned til 3,81 paa Eidsvold Sundfos øvre vandmerke, og reisningen av dammen skal fortsættes saaledes, at denne vandstand i Mjøsen holdes.

Vandstanden i Mjøsen er nu kun nogen faa cm. over dette niveau og den er i faldende saa man, hvis der ikke indtræffer nedbør i løpet av ca. en ukes tid, kan vente det tidspunkt da dammens reisning efter reglementet skal begynde og dette vil altsaa medføre en reduktion i vandavløpet fra Mjøsen og dermed ogsaa en reduktion i vandtilløpet til Øieren.

Øieren der reguleres ved Mørkfosdammen, av hvilken den største del nu er sat, har for øieblikket en vandstand paa noget over regulert høide av 6 fot paa Relingsunds vandmerke. Hvis vandtilløpet fra Mjøsen reduceres, vil man med sikkerhet kunne forutsi, at reguleringshøiden i Øieren ikke vil kunne opretholdes og følgen derav vil være at større dele av vore lænsers ved Fet-sund vil tørlægges eftersom vandstanden falder.

Paa grund av de rent exceptionelle for-

holde iaar, da paa den ene side tømmerkvantumet er langt større end nogensinde før og paa den anden side vaaren kom saa sent, har vi desværre endnu ikke rukket at faa eksportert gennem Fetsund lænsmer end ca. 30 % av det kvantum som iaar er anmeldt til passage forbi disse lænsmer. Det vil paa den ene side paa det pinligste berøre hele den industri, som er avhængig av tømmervirke fra Glommenvasdraget, hvis der ikke iaar fremdrives den væsentligste del av det ovennævnte kvantum. Det vil videre virke tilbage paa skogsdriften etc. i Glommens store opland i kommende vinter.

Vi tør i denne anledning paa det indstændigste henstille til det ærede departementen at meddele tilladelse til at Svanefosdammens reglement saaledes kan fraviges, at der kan slippes saa meget vand fra Mjøsen saa Øierens vandstand kan opretholdes i regulert høide.

Vi har forelagt denne sak for Glommens Brukseierforening, som har erklæret sig villig til at strække sig længst mulig overfor os, men som selvfølgelig ikke tør fravike reglementet uten departementets besked herom og det er efter konference med Brukseierforeningens formand, at vi ved nærværende forelægger saken. Det skal videre tilføies, at saken har været forelagt vasdragdirektøren, som i skrivelse av 28de juli ber os forhandle med Glommens Brukseierforening. Saken har videre været nævnt i et møte hos regjeringens chef.

Naar vi ber departementet om at meddele den fornødne dispensation fra Svanefosdammens manøvreringsreglement, maa vi samtidig paa det indstændigste anmode om, at dette blir gjort snarest mulig. Det er nemlig av den yderste vigtighet for os nu i den lyse tid at kunne beholde vandstanden saavel ved Bingen som ved Fetsund lænsmer. da vi, hvis tilladelsen først senere naar dagene er blit kortere, blir git, paa den ene side ikke paa langt nær vil kunne dra os den nytte av vandet og man paa den anden side ikke vil kunne gjenoprette det tap i ekspedition, som vil bli følgen ved lænsmerne,

hvis vandstanden nu faar lov til at falde under regulert høide i Øieren.»

Fra Glommens Brukseierforening har man likeledes mottat en skrivelse av 9de august 1917, hvori brukseierforeningen anbefaler, at tømmerdirektionens andragende maa etterkommes.

Den nævnte skrivelse er saalydende:

«Fra Christiania Tømmerdirektion har vi mottat en indstændig opfordring om at tillate, at reglementet for Mjøsreguleringen fravikes, forsaavidt der ikke i den nærmeste fremtid skulde komme nedbør og dermed større vandmængde i Glommen. Saken vil forøvrig være det ærede departement bekjent fra Tømmerdirektionens direkte henvendelse.

Da det utvilsomt vil være til største skade for store landsinteresser, om tømmermasserne ved Fetsund og Bingen ikke kan bringes frem paa grund av lav vandstand, og man desuten anser det for næsten utænkelig, at der ikke senere i løpet av sommeren og høsten skulde komme saameget nedbør, at vandstanden atter kan høves til den regulerte høide, vil Brukseierforeningen anbefale det ærede departement, at anmodningen fra Christiania Tømmerdirektion etterkommes saaledes at der blir tappet noget av den i Mjøsen opdæmmede vandmængde efter nærmere overenskomst mellem fløtningsvæsent og Brukseierforeningen.»

Vasdragdirektøren har i en paa foranledning avgit uttalelse av 14de august 1917 avført følgende:

«I anledning av det ærede departements vasdragavdelings skrivelse av 13de dennes skal jeg meddele, at jeg antar, at man saaledes som ifjor (jfr. min skrivelse av 22de september 1916) bør tillate at manøvreringsreglementet for Svanefosdammen fravikes av hensyn til fløtningen.

Ved at tappe Mjøsen nu løper man den risiko, at man ikke kan faa magasinet fylt igjen til tapningen av hensyn til brukene maa begynde, og man kan derved til vinteren faa vandmangel, som man ellers vilde undgaa. Men det er jo størst sansynlighet

for, at man faar nedbør, som kan fylde magasinet igjen ihøst.»

I skrivelse av 18de august 1917 har Glommens Brukseierforening paa foranledning uttalt følgende:

«Vi erkjender mottagelsen av det ærede departements skrivelse av 17de august og erklærer os villig til at overta ethvert økonomisk ansvar som følge av den fravigelse av manøvreringsreglementet, som ifølge overenskomst mellem os og Christiania Tømmerdirektion maatte bli besluttet i overensstemmelse med vor skrivelse av 9de august.

Det er en selvfølge, at manøvreringsreglementet da ikke maa bli mere eller anderledes forandret, end vi for hvert tilfælde erklærer os enig i.»

Departementet skal bemerke:

Ifølge underhaanden indhentede opplysninger hos vasdragdirektøren er vandstanden i Mjøsen den 20de september 1917 avlæst paa Hamar vandmerke 3,95 eller 11 cm. over høieste reguleringsgrænse. Vandstanden har i de sidste døgn faldt temmelig hurtig, saaledes at nævnte grænse maa paaregnes naadd i løpet av faa dage, hvis der ikke kommer nedbør, og Svanefosdammen skal da efter reglementet være helt stengt.

Vandstanden i Øieren opgives pr. 19de september at være 4,92 m. eller 12 cm. over regulert vandstand (4,82 m.).

Vandføringen ved Aarnes er den 20de september ca. 700 m.³ i sekundet.

Med hensyn til spørsmålet om adgangen til at fravike reglementet henholder departementet sig til, hvad det i saa henseende har anført i det til grund for resolutionen av 29de september 1916 liggende foredrag. Man maa efter de av Christiania Tømmerdirektion meddelte opplysninger anta, at det vil være av væsentlig betydning for fløtningen at Øierens vandstand holdes oppe paa regulert høide længst mulig utover høsten, og at foranstaltninger sigtende hertil vil være til gagn for de betydelige almene interesser der knytter sig til træforædlingsindustrien langs Glommen og skogsdriften til Glommensvasdraget kommende vinter.

Man antar derfor at det bør bli spørsmaal om tapning av Mjøsen under høieste reguleringsgrænse (3,84), selvom betingelserne herfor efter reglementet ikke er tilstede, saafremt en saadan forføining maa ansees nødvendig for at holde tilstrækkelig vandsand for fløtningen i Øieren (ved Bingen og Fetsund læser).

Man tillater sig at anbefale at Arbeidsdepartementet bemyndiges til efter nærmere konferens med Glommens Brukseierforening og Christiania Tømmerdirektion at foranledige en saadan ekstraordinær vandslipning.

Da Glommens Brukseierforening, som før anført, har erklært sig villig til at overta det økonomiske ansvar for tapningen, antages der ikke at være nogen væsentlig betænkelighet ved i tilfælde at det offentlige foranlediger en saadan tapning.

Man tillater sig i henhold til det anførte at

indstille:

Arbeidsdepartementet bemyndiges til som en midlertidig forføining i øiemed at holde regulert vandstand i Øieren i tilfælde at paaby tapning fra Mjøsen under øverste reguleringsgrænse.

32. Midlertidig statsregulering av Glommen.

(Bygdin, Osensjøen, Mjøsen). Jfr. 1ste bind nr. 4.

Kgl. resol. av 6te oktober 1917.

Fra direktør W. Blakstad har man motat en skrivelse datert 17de april 1917 med forslag om iverksættelse av midlertidig regulering av enkelte sjøer i Glommens vasdrag for at øke produktionen av elektrisk kraft og derved mindske forbruket av brændsel kommende vinter. Skrivelsen er saalydende:

«Som medlem av den komite der under 15de februar 1915 avgav til det ærede departement indstilling angaaende spørsmålet

om Øierens regulering tillater jeg mig at henstille til det ærede departement allerede straks at gjennomføre om blot en provisorisk regulering av Bygdin. Omendskjønt en regulering av Bygdin ikke vil øve nogen praktisk indflydelse paa flomvandstanden i Øieren, vel derimot i Mjøsen, vil en saadan regulering efter min opfatning i denne for landet saa vanskelige tid ha saavidt stor betydning at den bør iverksættes. Under den nu raadende krigspolitiske situation kan man neppe gjøre regning paa nogen større indførsel av kul, og industri, der er avhengig av kulindførsel, vil som følge herav maatte stanse, hvorved arbeidsløshet i større eller mindre grad kan befryktes. Jeg mener derfor, at alt som kan gjøres for at avværge eller mindske de vanskeligheter som en hæmmet eller stoppet kultilførsel vil medføre uopholdelig bør iverksættes.

Forholdet er jo det at der i nedre Glommen er beliggende 3 store kraftstasjoner, Kykkelsrud, Vamma og Hafslund, hvis samlede effektive faldhøide utgjør 54 meter. Hertil kommer Borregaardfabrikkene, for hvis store arbeiderstok det selvsagt er av den største betydning at fabrikkene ikke nødsages til at innskranke driften paa grund av vandmangel. De 3 nævnte kraftstasjoner har som sagt en samlet effektiv faldhøide av 54 meter, og for hver kubikmeters økning i vandføringen representerer dette 540 hk.

Forholdene ved Bygdin er overordentlig gunstig for gjennomførelsen av en provisorisk regulering og dens flateindhold er ifølge kanaldirektør Sætrens «Beskrivelse av Glommen» 45,8 km.². Jeg er ikke i besiddelse av maalingen saaledes at jeg nærmere kan indlate mig paa at fikse noen reguleringshøide, men skulde dog efter det lokalkjendskap jeg har til forholdene være tilbøielig til at anta, at der dels ved sænkning og dels gjennom opdæmning vilde kunne tilveiebringes en bevægelig vandstand av ca. 4 meter, hvorved der vilde kunne disponeres over en vandmænde av 183,2 millioner m.³. Fordeles dette vandkvantum paa ca. 100 dage (vintermaane-

derne) vilde den anførte vandmængde kunne øke vandføringen i nedre Glommen med ca. 20 m.³ pr. sekund og denne vandmængde vil i de nævnte 3 kraftstasjoner representerer en kraftmængde av 10 a 11 000 hk. Da de nævnte kraftstasjoner ikke alene har tilstrækkelige maskininstallationer men ogsaa som bekjendt et utstrakt kraftledningsnet, vil den gjennom en regulering av Bygdin tilveiebragte kraftmængde øieblikkelig kunne nyttiggjøres. Anvendes kul til kraftproduksjon maa der regnes med en kulmængde av 5 tons pr. hk. aar (døgndrift), og de gjennom Bygdin indvundne hk. vil saaledes representerer en kulbesparelse av 50 a 55 000 tons. Med de kulpriser man ihvertfald under krigen og kanskje en længere tid ogsaa efter dennes ophør maa regne med, representerer disse 50 a 55 000 tons kul en ganske betydelig kapital for landet, foruten at den foreslaaede foranstaltning i nogen grad vil kunne motvirke arbeidsløshet.

Det kan kanskje indvendes at besparelsen ikke blir saa stor som her fremstillet, da de nævnte kraftstasjoner i sommermaanederne jo raader over tilstrækkelig vandmængde til at holde kraftstasjonerne i fuld gang og at besparelsen paa kulkontoen saaledes kun vil omfatte vintermaanederne. Hvordan man bør betrakte dette forhold vil jo for en del være avhengig av, hvorvidt de fabrikker, der kommer til at nyde godt av reguleringen, allerede er tilknyttet kraftstasjonerne eller om det kommer til at gjælde fabrikker der gaar over fra dampdrift til elektrisk drift; i sidste tilfælde vil jo besparelsen omfatte hele aarets drift. Hvorom alting er, vil den besparelse i kulimporten som gjennom den nævnte regulering kan naaes, i begge tilfælder bli saa vidt betydelig, at reguleringen — statsøkonomisk set — er fuldt berettiget.

Foruten en regulering av Bygdin som efter mit kjendskap til forholdene lar sig gjennomføre allerede saa hurtig at den vil faa betydning for kommende vinter, vil jeg ogsaa peke paa en anden foranstaltning som vil kunne bli til nogen hjelp i samme øiemed

at mindske kulimporten. Osensjøen i Aamot og Trysil herreder har ifølge kanaldirektør Sætrens «Beskrivelse av Glommen» et areal av 47,05 km.² og da der her allerede forefindes en fløtningsdam, tilhørende Christiania Tømmerdirektion, vil der gjennom benyttelsen av denne kunne magasineres vand for kommende vinterhalvaar motsvarende en forøkelse av Glommens vandføring av antagelig 8 sek.m.³, der gjennom de nævnte 3 kraftstasjoner vil representere en kraftforøkelse av ca. 4 000 hk. med en tilsvarende kulbesparelse av ca. 20 000 tons.

En regulering av Osen vil jo ogsaa ha betydning for Elverum Elektricitetsverk og dermed ogsaa for alle de distrikter som er tilknyttet dette.

I henhold til det anførte tillater jeg mig at henstille til det ærede departement at ta denne sak op til løsning, men skal den faa nogen betydning for kommende vinter maa den optages straks, og jeg tillater mig at tilføie, at de betænkeligheter av retslig eller praktisk-teknisk art, der selvfølgelig her som overalt ellers i livet med eller uten grund kan gjøres gjældende, faar man under de nuværende forhold se bort fra og handle ut fra den gamle og altid berettigede sats: Nød bryter alle love, og jeg mener at vi ogsaa bør se saken saaledes, at vi ikke lar os kue av den nuværende prekære situation men søke gjennom alle de midler som staar til vor raadighet at utnytte denne.»

Paa foranledning har man mottat en uttalelse fra vasdragdirektøren datert 16de mai samme aar som er saalydende:

«Som svar paa det ærede departements skrivelse av 23de april dette aar skal jeg tillate mig at anføre følgende:

Foruten de av direktør W. Blakstad omhandlede reguleringer i Bygdin og Osen, antar jeg, at man bør ta under overveielse at faa istand en utvidet regulering i Mjøsen, idet man med den eksisterende dam holder tilbake vand noget over den nuværende øverste reguleringsgrænse. Likeledes kunde

det være tale om faa nogen regulering i Øieren ved provisorisk stængning om høsten i Mørkfosdammen midtløp. Der bør ogsaa bli tale om at søke at gjøre sig bruk av fløtningsdammen for Atnesjøen paa samme maate som foreslaat for Osensjøens vedkommende.

Angaaende de forskjellige nævnte reguleringer skal jeg tillate mig at anføre følgende:

Bygdin.

Efter karter og profiler, som jeg har hat anledning til at se hos Glommens Bruks-eierforening, og efter det kjendskap, jeg forøvrig har til de lokale forhold, antar jeg, at man til bruk for kommende vinter neppe vil kunne faa 4 meter reguleringshøide i Bygdin, som direktør Blakstad har forutsat. Man bør antagelig regne med, at man ikke kan faa mere end 2 meter reguleringshøide.

Av hensyn til hotellerne ved Bygdin maa man holde sig under almindelig flomvandstand med reguleringshøiden. Uttapningen under denne høide maa ske gjennom en utsprængt kanal gjennom en smal tange ved Bygdin hotel, og man vil derved neppe kunne faa sænket vandstanden i Bygdin mere end 2 meter under flomvandstand. Det grunde parti i Bygdinsundet vil ogsaa stille sig hindrende i veien for en større uttapning.

Bygdins areal er 40 km.², og man skulde ved 2 meter reguleringshøide faa et magasin paa 80 mill. m.³ mot 183 som direktør Blakstad har forutsat. Det antages ikke, at en saadan regulering vil volde nogen skade av betydning hverken ved Bygdin eller nedenfor. Omkostningerne ved en saadan provisorisk regulering er det ikke mulig at fikserte uten nærmere undersøkelser men de antages at ville staa i et rimelig forhold til den paa-regnelige nytte ved reguleringen.

Ved en fremtidig regulering av Bygdin maa det forutsættes, at man skaffer tilveie en adskillig større reguleringshøide, og reguleringen maa da foregaa paa en anden maate, saaledes at denne provisoriske regulering neppe kan bli noget led i den endelige reguleringsplan.

O s e n s j ø e n.

Ved hjelp av fløtningsdammen for Osensjøen vil man antagelig kunne faa en reguleringshøide av 1,4 meter i sjøen. Her ved faaes et magasin av 60 mill. m.³.

Man maa gaa ut fra, at Kristiania Tømmerdirektion disponerer dammen indtil fløtning i Osa og Rena er færdig; men man maatte kunne ordne sig med tømmerdirektionen, saa man kunde faa benytte dammen etter den tid. Hvis fløtningen blir færdig i nogenlunde normal tid, og man derefter ikke behøver at slippe stor vandføring for kraftanlægget ved Osfaldet, skulde man kunne gjøre regning paa at faa magasinet fuldt, selv om der ikke kom nogen egentlig høstflom.

Det er sandsynlig, at man ved en saadan opdæmning vil gjøre nogen skade paa endel gaardsbruk i Osen. Nogen nærmere opgave herover har jeg imidlertid ikke, men skaden kan ikke bli stor. Nogen ulempe for fløtningen i Glommen kan det ogsaa tænkes at bli, at man holder tilbake vand i Osensjøen selv etter at fløtningen er færdig i Osa og Rena, paa grund av den frembragte lille formindskelse av vandføringen i Glommen. Denne ulempe maa dog antages at bli ubetydelig.

M j ø s e n.

Ved hjelp av Svanefosdammen vil man kunne holde vandstanden i Mjøsen oppe indtil 0,5 meter over den nuværende reguleringsgrænse. Økningen av magasinet blir derved 180 mill. m.³. Jeg skulde anta, at der i og for sig vilde voldes meget liten skade omkring Mjøsen, om man holdt vandstanden oppe paa den ovennævnte høide, for derved at øke det for bruksdriften disponible magasin. For fløtningen nedenfor vil dog dette kunne faa adskillig betydning paa grund av formindskelsen av vandføringen om høsten. Jeg skulde imidlertid anse det hensigtsmessig at opta forhandling med fløtningens vedkommende herom for at bringe paa det rene, om en saadan foranstaltning av hensyn til den kan la sig gjennomføre.

Ø i e r e n.

Ved delvis stængning av midtløpet i Mørkfosdammen ved hjelp av forankrede stenfylde kasser kan man opnaa nogen reguleringshøide i Øieren. Jeg skulde anta, at man maatte kunne opnaa indtil 0,75 meter reguleringshøide, hvorved der skulde faaes et magasin paa ca. 60 millioner m.³. Avstængningen maatte foregaa, efter at Mørkfosdammen er helt stengt om høsten og vandstanden begynner at falde under regulerert høide. Da brukseierforeningen jo ogsaa uten denne regulering delvis nyttiggjør sig magasinet i Øieren og derfor ovenstaaende magasin ikke kan regnes som nettogevinst, blir det kanskje tvilsomt, om denne regulering av Øieren blir regningssvarende.

A t n e s j ø e n.

Med den nu netop færdigbyggede fløtningsdam for Atnesjøen kan man antagelig faa en reguleringshøide av ca. 2 meter i sjøen, hvorved der skulde faaes et reguleringsmagasin paa ca. 19 millioner m.³. Der er et par gaarde, hvis indmark støter til sjøen, likesom der i den nordvestre ende av sjøen er endel myrslaatter, som ligger lavt over vandstanden. Man maa derfor være forberedt paa, at der vil voldes nogen skade ved at vandstanden dæmnes op, etterat fløtningen er færdig. Men det er sandsynlig, at skaden ikke kan bli av nogen stor betydning, og i saa fald bør formentlig en regulering her ogsaa søkes gjennomført. Det er Christiania Tømmerdirektion, som disponerer over dammen.

Vandføringen i Glommen har i de sidste 22 aar været saadan, at man i 6 av disse aar ikke vilde ha kunnet gjøre sig nogen nævneværdig nytte av en saadan provisorisk regulering som her omhandlet, idet vandføringen alene ved Mjøsens regulering vilde ha kunnet holdes omtrent saa stor, som man hadde kunnet utnytte den ved den nuværende installering ved brukene. I de 16 øvrige aar har lavvandsperioden variert mellom 96 og 160 dage og i gjennomsnit været 128 dage eller 11 mill. sekunder.

Gaar man ut fra denne lavvandsperiode forannævnte reguleringer kunne faa følgende økning av vandføringen i Glommen: 11 mill. sekunder, saa skulde man med de

Fra Bygdin	80 mill. m. ³	magasin:	Økning av vandf.	7 m. ³
» Osensjøen	60 » »	— : —	» »	5,5 »
» Mjøsen	180 » »	— : —	» »	16,5 »
» Øieren	60 » »	— : —	» »	5,5 »
» Atnesjøen	19 » »	— : —	» »	1,5 »
Tilsammen 399				36 m. ³

For at spare tid har jeg ved henvisning til Glommens Brukseierforening den 4de dennes blandt andet anmodet om opplysning om i hvilken utstrækning den økede vandføring kan anvendes til øket produktion av elektrisk energi i de forskjellige vandkraftanlæg, og om kraftøkningen i tilfælde kan distribueres paa en saadan maate, at den kan tjene til besparelse i brændselsforbruk eller avverging av arbeidsstans.

Brukseierforeningens svar herpaa i to skrivelser av 12te dennes med avskrift av en skrivelse fra direktør W. Blakstad til brukseierforeningen av 9de dennes som bilag tillater jeg mig at vedlægge.

Foruten de bruk, som repræsenteres av Glommens Brukseierforening, vil Aamots og Elverums elektricitetsverker ha interesse av reguleringen i Osensjøen og det sidstnævnte ogsaa i reguleringen i Atnesjøen. Funnefos træsliperi vil i tilfælde ogsaa faa øket vandføring ved disse reguleringer.

For at faa nogen oversigt over, om der voldes skade, og hvor store disse kan tænkes at bli samt hvorledes distrikterne ved de eventuelt regulerte sjøer vil stille sig, vil jeg tilraade, at der sker henvendelser fra det ærede departement til amtmændene herom. Av hensyn til den sak, det her gjælder skulde man vel kunne anta, at distrikterne vil stille sig velvillige.

Forat reguleringerne skulde kunne bli gjennomført tidsnok, maatte man formentlig faa istandbragt en lov saa de lar sig gjennomføre uten omfattende ekspropriationsforretninger.

Der bør formentlig ogsaa ske henvisning til de distrikter, hvortil kraften skulde føres med forespørsel om en øket krafttilfø-

sel i tilfælde vil kunne tjene det omhandlede øiemed.

Fordelingen av den forøkede kraft burde antagelig ske efter det ærede departements bestemmelse i distrikter, hvor den av hensyn til ledningsnet m. v. vil kunne tjene i det tilsigtede øiemed. Den bør formentlig ske efter kraftverkernes sedvanlige tariffer.

Med hensyn til gjennomførelsen av de omhandlede reguleringer er det formentlig mest praktisk, at den sker ved Glommens Brukseierforening, som allerede før har Mjøsens regulering og det dermed forbundne ansvar. Reguleringen antages ogsaa at burde ske paa brukseierforeningens regning omtrent efter de forutsætninger som direktør Blakstad har angitt i sin skrivelse til brukseierforeningen av 9de mai 1917.

For Bygdins vedkommende vil det ha betydning at faa avgjort spørsmålet om en provisorisk regulering saasnant som mulig av hensyn til de arbeider, som der maa utføres. Og da skadevirkning her ikke kan antages at bli av nogen betydning, vil vasdragdirektøren foreslaa, at Glommens Brukseierforening snarest gives tilladelse til at foreta den her omhandlede provisoriske regulering av Bygdin.»

Den paaberopte skrivelse fra Glommens brukseierforening av 12te mai samme aar hitsættes.

«Til herr vasdragdirektørens skrivelse av 4de mai skal vi bemerke følgende:

Man staar til næste vinter overfor to muligheter: Den ene er, at der paa grund av raastof- og brændselmangel for vor industri blir saa mange fabrikker, som helt eller delvis maa indstille sin drift, at der herved blir mere kraft ledig end der forøvrig kan

skaffes anvendelse for gjennem de forhaandenværende transformatorer og fordelingsledninger. Det er nemlig under de nuværende forhold meget vanskelig at faa utvidet fordelingsanlæggene med transformatorer i nogen større utstrækning. Hvis denne eventualitet indtræder, eller hvis der til vinteren indtræffer et av de fugtige aar med stor nedbør, saaledes at vandføringen i Glommen gjennemsnitlig allikevel overstiger 220 eller 230 m.³, saa vil den foreslaaede provisoriske regulering være overflødig og ikke kunne utnyttes. — Den anden mulighed, at der blir meget større spørsmaal efter elektrisk energi, saavel til fabriksdrift som til kokning og opvarmning i private huse, end kraftanlæggene med den sandsynlige vandføring i Glommen kan tilfredsstille, har muligens større sandsynlighet for sig, og under saadanne forhold vil den foreslaaede provisoriske regulering kunne bli av meget stor betydning som hjælp mot brændselsnøden. Vi er derfor villig til at bidrage vort til, at en saadan provisorisk regulering kan gjennomføres.

Vi skal dernæst bemerke, at de av herr vasdragdirektøren nævnte reguleringer, som man kan gjøre sikker regning paa, er de fra Bygdin og Atnesjøen tilsammen 8,5 m.³, idet reguleringerne fra Osensjøen, Mjøsen og Øieren helt eller delvis vil være avhengig av nedbørsforholdene i høstmaanederne. Hvis der nemlig indtræder saa tørre høstmaaneder som i de sidste aar, vil det formentlig være et altfor stort tap for fløtningsvæsenet, hvis man holder tilbake vandet fra disse tre sjøer. En overenskomst med fløtningsvæsenet vil derfor formentlig kun kunne avsluttes under forbehold fra dettes side av, at nedbørsforholdene i høstmaanederne er saadanne, at der allikevel er tilstrækkelig fløtningsvand i Glommen.

Hvad angaar Bygdin, saa maa formentlig de her nødvendige byggearbeider i det væsentlige være fuldført i løpet av juni maaned, hvis de skal komme til nytte for kommende vinter.

Der vil altsaa, saavidt vi forstaar, være adskillig usikkerhet tilstede om, til hvilken

grad man kan opnaa nytte av disse reguleringer i kommende vinter, og man vil derfor ikke paa forhaand kunne avslutte kontrakter om salg paa basis av denne paatænkte provisoriske regulering.

Saafernt imidlertid reguleringen kan gjennomføres ved en særlov og paa en saadan maate, at omkostningerne kun bestaar i byggearbeidene i Bygdin samt de, som vi forutsætter, minimale skadeserstatninger dersteds, saa vil vi være villig til at bære disse omkostninger paa betingelse av, at der gives os anledning til at utnytte den ved den provisoriske regulering erholdte forøgede vandmængde og av de herved indvundne overskudsindtægter at dække vort ovennævnte utlæg.

Vi forutsætter, at det blir en offentlig myndighet, der faar at bestemme over anvendelsen av den erholdte merkraft, efterat vi har fremlagt en utredning av de behov, der er tilstede, og avgit vort forslag om, hvorledes vi antar kravene helst bør tilfredstilles.

Med hensyn til beregningen av de med fordelingen forbundne omkostninger og de av kraftsalget fremkomne overskud er det meget vanskelig paa forhaand at opstille sandsynlighetsberegninger, men vi er villig til at la vore beregninger over de faktiske utgifter kontrollere og at underkaste os endelig bindende avgjørelse av disse spørsmaal av et av de kongelige departementer.

Da det er meget mulig, at der ved dette foretagende kan fremkomme overskud, efterat alle omkostninger er dækket, har vi tilskrevet Fredrikstads ordfører, herr direktør W. Blakstad, der saavidt vi vet har foreslaat denne foranstaltning iverksat, om, hvad der i denne henseende har været hans forutsætning, og tillater os at vedlægge gjenpart av hans svarskrivelse av 9de mai. Den heri utkastede plan finder vi for vort vedkommende at kunne akseptere.

Brukseierforeningens tilslutning til nærværende nødsforanstaltning maa ikke danne nogensomhelst præcedens for ordningen av fremtidige normale reguleringsspørsmaal.»

Den paaberopte skrivelse fra direktør

Blakstad til brukseierforeningen av 9de mai er saalydende:

«I anledning av Deres ærede skrivelse av igaar angaaende den finansielle side av spørsmålet vedrørende den paatænkte provisoriske regulering av Glommens vandføring i vinteren 1917—18 skal jeg tillate mig at bemerke, at spørsmålet selvfølgelig paa forhaand er vanskelig at fikser i detalj, da de forutsætninger, hvortil en saadan fiksering nødvendigvis maa støtte sig, er helt usikre.

Gaar man imidlertid ut fra, at vandføringen i Glommen vinteren 1917—18 blir saa lav at et tilskud fra de gjennom de paatænkte provisoriske anordninger opsparte vandmængder med fordel vil kunne utnyttes og at forholdene spesielt inden industrien arter sig saaledes, at denne kan holdes igang, er det min opfatning, at indtægten av den gjennom de provisoriske reguleringsanordninger indvundne energi bør anvendes saaledes:

1. Først og fremst dækkes alle de omkostninger som gjennomførelsen av de provisoriske reguleringsforanstaltninger maatte medføre, heri selvfølgelig medtat erstatningsansvar for mulige skadetilføielser.
2. Dernæst dækkes alle ekstrautgifter som kraftverkerne eventuelt maatte paaføres ved den økede kraftleverance.
3. Hvad der herefter maatte være tilrest avsættes til et fond til Glommens regulering.

For det tilfælde, at der ikke blir behov for den gjennom de provisoriske reguleringsanordninger indvundne energi, eller at denne paa grund av omstændighetene ikke kan utnyttes, skulde jeg være tilbøielig til at anta, at de provisoriske anordninger burde tillates utnyttet ogsaa vinteren 1918—19 eller saa længe, at omkostningerne ved de provisoriske reguleringsanordninger i sin helhet er dækket.

Med hensyn til fastsettelsen av det kvantum energi, som indvindes gjennom de provisoriske reguleringsanordninger saa antar jeg, at den eneste vei man her har at gaa, er beregningsveien, saaledes altsaa, at be-

stemmelsen av energimængden baseres paa det vandkvantum, som igjennem de provisoriske anordninger magasineres.»

Man har indhentet en uttalelse fra departementet for den industrielle forsyning, avgit i skrivelse av 16de juni s. a., hvorav hitesettes:

«I besvarelse av det kgl. departements skrivelse av 9de ds. med bilag skal man i sin almindelighet uttale, at alle de provisoriske vasdragsreguleringer, som med rimelige omkostninger kan foretages under de nuværende omstændigheter bør søkes fremmet. Det vil være av den største betydning for de byer og landdistrikter, der berøres av reguleringen, at vandføringen til vedkommende elektricitetsverker forøkes saa meget som forholdene tillater. Dette gjælder ikke mindst hensynet til kulforsyningen, idet en rikeligere tilgang av elektrisk energi vil bevirke en betragtelig og under de nuværende omstændigheter særdeles ønskelig nedgang i brændselsforbruket.

Hvad spesielt angaar de av vasdragdirektøren nævnte reguleringer saa vil departementet særlig henlede oppmerksomheten paa Bygdin. Paa betingelse av, at der uten opphold gaaes igang med anlægsarbeidene, vil der nemlig ved dette anlæg paa grund av de forhaandenværende sne- og vandmængder kunne opmagasineres et ganske betydelig kvantum vand.

De andre anlægs effektivitet er derimot nu i mere eller mindre grad avhengig av aarets nedbørsmængde.

Idet man bringer i erindring de oftere fremførte klager angaaende Mjøsens regulering vil man tilraade at de interesserte by- og landskommuner i tide underrettes, hvis det skulde vise sig ønskelig eller nødvendig at øke Mjøsens reguleringshøide i kommende vinter.

Tilslut vil man nævne ønskeligheten av at det kongelige departement forbeholder sig adgang til at godkjende fordelingen av den ved de provisoriske anordninger indvundne energi. Dette sidste kan væsentlig faa betydning for de søndenfor Øieren liggende

kraftstationer, der forsyner vidtstrakte distrikter med elektrisk energi.»

Med skrivelse fra Glommens brukseierforening av 14de august 1917 har man motat en plan for midlertidig regulering av Bygdin. Nævnte skrivelse med bilag vedlægges.

Angaaende den mottagne plan har vasdragdirektøren paa foranledning uttalt sig i skrivelse av 29de august s. a., hvorav hitsættes følgende:

«Vasdragdirektøren blev i sin tid anmodet om at fremkomme med forslag til midlertidig regulering av Glommen for til vinteren at avhjelpe en eventuel vandmangel ved brukene nedover i vasdraget samt for i størst mulig utstrækning at supplere brændselsbeholdningerne med elektrisk energi til opvarmning, kokning m. v.

For Bygdins vedkommende gik planen ut paa ved rent provisoriske foranstaltninger paa hurtigste og billigste maate at tilveibringe et reguleringsmagasin, som i størst mulig utstrækning lot sig nyttiggjøre allerede kommende vinter.

I vasdragdirektørens skrivelse av 16de mai samt i forslaget av 4de august dette aar til det ærede departement er der for Bygdins vedkommende forelsaet 2,0 m.s reguleringshøide, idet Bygdin forutsættes dæmmed til almindelig flomvandstand (cote 1062,5) og sænket indtil 2 meter under samme, motsvarende et disponibelt magasin paa ca. 80 millioner m.³.

Brukseierforeningens forslag av 14de august dette aar, som er utarbeidet paa grundlag av undersøkelser og maalinger i marken, gaar ut paa at reguleringsgrænserne sættes til henholdsvis cote 1063,5 (1 meter over den ovenfor angivne flomvandstand) og cote 1059,0, hvilket motsvarer en reguleringshøide paa 4,5 meter og et effektivt magasin paa hele 180 millioner m.³.

Glommens Brukseierforening gjør i denne forbindelse uttrykkelig opmerksom paa, at den har fuld oversigt over den ved reguleringen forvoldte skade, og at den for en væsentlig del allerede har ordnet sig i mindelighet med de skadelidende. Bruks-

eierforeningen opplyser saaledes at ha paatat sig flytning og hævning av enkelte bygninger, paafyldning av veier samt paabygning av brygger m. v.

Hvad fisket angaar, opplyser Brukseierforeningen i sin skrivelse av 14de august dette aar:

«Saafremt elven fra Bygdin avstænges helt, vil der muligens bli nogen skade paa det elvefiske, som foregaar i gydetiden. — første halvdel og omkring midten av september. Der siges av hoteleieren paa Bygdins høifjeldshotel, at der foregaar et ret betydelig fiske. At dømme efter forholdene ved andre lignende fiskesteder, skulde man tro, at det allermeste fiske foregaar ved sættegarn og muligens not ved oset, og dette fiske maa forutsættes at bli like stort muligens større, efterat elven er avstængt. Den eventuelle skade vilde man muligens helt undgaa ved at slippe passende vanddybde i elven netop i gydetiden, og antagelig vil man godt kunne gjøre dette uten synderlig sækning av vandstanden i Bygdin, da gydetiden og den dermed sammenhengende fangst kun varer 2 à 3 uker.»

Brukseierforeningen gjør videre opmerksom paa, at man sandsynligvis ikke, som følge av at reguleringsarbeidene er saavidt omfattende, kan paaregne reguleringen gjennomført i dens fulde utstrækning allerede indeværende høst. Det maa imidlertid ansees for overveiende sandsynlig, at man til vinteren vil kunne disponere et magasin, som i ethvert fald tilsvarende det av vasdragdirektøren oprindelig foreslaaede (80 millioner m.³).

Idet jeg henviser til det ærede departements skrivelse av 26de juli dette aar samt til at spørsmålet angaaende reguleringens grænser m. v. i en nær fremtid vil bli behandlet av Vasdragkommissionen, finder jeg det overflødig her nærmere at komme ind paa den foreslaaede regulerings omfang.

Med hensyn paa den rent tekniske side vil jeg ikke undlate at fremkomme med følgende bemerkninger:

D a m m e n.

Av planen (blad 7) fremgaar det, at gangbroen er tænkt lagt paa cote 1063,35, altsaa 15 cm. u n d e r høieste regulerte vandstand. Jeg skal i denne forbindelse oplyse, at den ovenfor Bygdin beliggende bræddømte sjø Øvre Melkedalsvand til sine tider ved gjennembrudd kan foraarsake pludselige og betydelige flommer i Bygdin. Der indtraf saaledes ifjor sommer en saadan flom, ved hvilken anledning stigningen i Bygdin i løpet av et døgn blev maalt til 30 cm. Det oplyses, at denne stigning til sine tider kan være betydelig større.

Da disse uberegnelige stigninger altsaa er et faktisk forhold, som der bør tages hensyn til, finder vasdragdirektøren at maatte tilraade, at høieste regulerte vandstand lægges paa cote 1063,2 istedetfor paa 1063,5 saaledes at man til enhver tid mindst har 30 cm. disponibelt magasin for optagelse av disse pludselige flommer. Samtidig bør det paalægges Glommens Brukseierforening at manøvrere dammen paa en saadan maate, at vandstanden ikke under nogen omstændigheter kan overstige 1063,5.

Med dette forbehold likeoverfor dammens manøvrering og under forutsætning av at arbeidet forøvrig utføres solid og haandverksmæssig i alle dele, finder vasdragdirektøren i betragtning av at det her dreier sig om en provisorisk foranstaltning intet væsentlig at bemerke til den foreslaede konstruktion (jfr. bl. 7). Hvad dammens faste del angaar (under cote 1061,2), gaaes imidlertid ut fra, at der ved dimensioneringen i fornøden grad tagés hensyn til det forøkede vandtrykk, som her optræder.

M u d r i n g s l ø p, t a p n i n g s k a n a l m. v.

I henhold til de fremlagte planer (jfr. bl. 1, 2, 5 og 6) er mudringsløpets og tapningskanalens bund lagt ca. 0,5 meter under laveste regulerte vandstand (cote 1059,0). Bundbredden varierer fra ca. 5 til 10 meter.

Vasdragdirektøren gaar ut fra, at det er Brukseierforeningens hensigt at regulere

de nedenfor værende magasiner i vasdraget paa en saadan maate, at disse er istand til paa et tidlig tidspunkt av vinteren at kunne opta mest mulig av Bygdins magasin.

Ifald tapningen fra Bygdin skulde foregaa jevnt i løpet av 4—5 vintermaaner, vil den foreslaede dimensionering av mudringsløp og tapningskanal vise sig utilstrækkelig, og man vil ikke fuldt ut kunne faa nyttiggjort sig magasinet.

Hvad den i forbindelse med tapningskanalens lukearrangement planlagte murdam angaar, skal anføres, at der — under forutsætning av at murverkets materiale og utførelse tilfredsstillter kontrollens vanlige krav — intet væsentlig er at bemerke til de foreslaede konstruktioner.»

Saken har derefter været forelagt de interesserte distrikter til uttalelse.

Med skrivelser fra amtmændene i Kristians, Hedemarkens og Akershus amter av henholdsvis 21de og 22de og 21de august 1917 har man mottat følgende uttalelser:
K r i s t i a n s a m t:

V a n g s f o r m a n d s k a p uttaler i møte den 9de august enstemmig:

«Formandskapet maa beklage, at denne sak er fremmet paa en saadan maate, at man ikke har anledning til at kunne faa tid til at indhente herredsstyrets uttalelse og knapt nok tid til at overveie saken. Da herredsstyret saavel som formandskapet altid har stillet sig velvillig og forstaaelsesfuldt til industriens krav om regulering av bygdens fjeldvand, vil formandskapet ogsaa denne gang gaa med paa, at «Bygdin» kan bli regulert paa den maate, som foreslaat av vasdragdirektøren. Naar formandskapet gaar med herpaa, saa sker det paa den uttrykkelige betingelser, at herredet blir tilstaat saavel lovens aarlige maksimalavgift som lovens maksimalavgift for de større sjøer. Endvidere gaar formandskapets anbefaling ut paa, at de private grundeiere hersteds, som berøres ved reguleringen og som kommer til at lide skade paa havnegange, fiskeri, veier, hus eller lignende blir tilstaat fuld erstatning for enhver skade enten efter overens-

komst eller skjøn optat paa brukseierfor-
eningens bekostning, saa disse slipper efter-
paa at føre processer angaaende denne sak.»

Vangs herredsstyre uttaler sig i møte 25de august enstemmig, at det «ikke vil motsætte sig den forestaaende re-
gulering, da det forutsættes, at den er rent midlertidig, men man forbeholder erstatning for mulig forvoldt skade, der kan bli paaført eiendomme og bedrifter i kommunen.»

Østre Slidre herredsstyre anfører i møte 18de august enstemmig «at selv en provisorisk regulering som er allerede paabegyndt vil paaføre rettighets-
havere og sætereiere betydelig skade og ulempe, og maa man derfor forbeholde fuld erstatning efter skjøn for al skade og al ulempe, som denne provisoriske regu-
lering av Bygdin vil foraarsake.»

Ringebu herredsstyre har ingen bemerkning at gjøre til reguleringen.

Nordre Frøn formandskap sees i møte 16de august enstemmig at ha uttalt, at det «ikke har nogen bestemt formening om, i hvilken grad den midlertidige regu-
lering av Bygdin vil medføre ulemper i de gjennom herredet løpende vasdrag, Vinstra og Laugen eller de vand, som gjennomstrømmes av det første. Det er mulig at for-
mindskelsen av elvenes vandføring i flom-
tiden kan ha endel vanskeligheter tilfølge for tømmerfløtningen likesom slipning av vand fra Bygdin ut paa vinteren eller vaar-
parten kan avstedkomme adskillig hindring for vintertrafikken paa Vinstra elv og vand, som gjennomstrømmes av denne. Imidlertid forbeholdes at der — forsaavidt reguleringen forvolder skade eller ulemper — blir ydet erstatning efter skjøn.»

Amtsingeniøren anfører i skrivelse av 20de august:

«Bygdin.

Statens veivæsen har her 2 brygger, som danner endepunktet for statsveier.

Ved uttapning 2 meter under flomvand-
stand er der mulighet for, at tælen faar ad-
skillig indvirkning paa bryggernes funda-

menter. Andre ulemper kan ikke paapekes, idet benyttelsen av bryggerne neppe kan bli synderlig vanskeliggjort i den tid derom er tale.

Mjøsen inden Kristians amt.

Tømmergangens voldsomhet ved Brun-
laug bro er tildels avhengig av Mjøsens vandstandshøide i forhold til Laugens. Om reguleringen i saa henseende faar skadelig indflydelse, beror derfor paa tapningen. Det antages dog ikke, at spørsmålet kan være av nogen stor betydning for veivæsenet, som ellers væsentlig har interesser med hensyn til isveier og utvinding av strand-
grus. I hvilken utstrækning disse forhold kan bli berørt av reguleringen, foreligger der ikke materiale til uttalelse om.»

Øier formandskap uttaler i møte 18de august enstemmig, at det intet har at bemerke i anledning av den paatænkte re-
gulering, dog forbeholdes ret til erstatning i tilfælde av mulige ulemper.

Faaberg herredsstyre uttaler i møte 16de august mot 3 stemmer, at det «har intet at erindre mot, at den av Arbeidsde-
partementet i skrivelse til amtmanden i Kristians amt av 1ste august 1917 nævnte mid-
lertidige regulering av Bygdin iverksættes mot, at al skade som maatte forvoldes ved reguleringen blir at erstatte efter skjøn, som avholdes inden en bestemt tid, som fastsættes av departementet samtidig som regu-
lingstilladelse blir git.

Derimot kan herredsstyret ikke anbefale nævnte regulering av Mjøsen. Ved ekspropriation i anledning regulering av Mjøsen blev vasdragslovens § 10 bragt i anvendelse, idet erstatningsskjøn for fiske m. v. blev utsat overenstemmende med nævnte § og skal der stadig foretages forandringer forinden skjønnet blir avholdt, vil der ikke indvindes de forønskede erfaringer, som er nødvendige for skjønnets avholdelse.»

Lillehammer stadsingeniør bemerker under 11te august: «For Lillehammer vil den foreslaaede provisoriske økning av 0,5 m. av den regulerede Mjøsvand-
stand formentlig betinge endel ulemper uten

at disse dog efter min mening bør ha nogen avgjørende betydning.

Under forutsætning av fuld erstatning for eventuel skade, kan jeg derfor ikke finde grund til nogen bemerkning til forslaget.»

Lillehammer formandskap henholder sig i møte 17de august til stadsingeniøren og forbeholder sig, at enhver skade, der maatte forvoldes ved opdæmningen fuldt erstattes, men har forøvrig intet at bemerke.

Ø. Totens herredsstyre uttaler i møte 15de august enstemmig, at det «antar at 0,5 m. forhøielse av den regulerte vandstand i Mjøsen — altsaa til 1,2 m. over den gamle vintervandstand — ikke vil bevirke nævneværdig skade for Østre Toten.»

Biri formandskap har i møte 16de august enstemmig uttalt: «Under forutsætning av, at det kun er en midlertidig foranstaltning fremkaldt ved de ekstraordinære forhold vi for tiden lever under, kan formandskapet anbefale, der blir foretat de i vasdragsdirektørens skrivelse nævnte forandringer i de nuværende reguleringsbestemmelser for Mjøsen.

Man vil dog samtidig uttale, at Mjøsreguleringen har paaført et distrikt som Biri, der i trafikhenseende utelukkende er henvist til Mjøsens farbarhet sommer som vinter, saa store ulemper, at man kun under tvil kan gaa med paa forannævnte anbefaling.»

Gjøvik stadsingeniør uttaler under 10de august: «Sikre følger av en regulering av indtil 0,5 m. over «den nuværende reguleringsgrænse» vil være: Oversvømmelse av begge jernbaneundergange, saa al adkomst til bryggerne, jernbanerangerspor samt provianteringsraadets lagerhuser vilde være vanskeliggjort.

Sandsynlige følger vilde være: Vandet vilde trænge ind i de lavest liggende kjældere, samt sandsynlighet for indtrængen av vand ogsaa i pumpestationen, hvilket vilde vanskeliggjøre for ikke at sige umuliggjøre pumpning til byens vandverk.

Forinden man derfor kan gi sit samtykke til en saadan regulering, maa man faa opgit

høieste vandstand i forhold til 0-punktet ved Gjøvik brygge, hvorefter man ved nivellement kan konstatere virkningerne.»

Gjøvik magistrat og formandskap har i møte 14de august anført: «Under henvisning til stadsingeniørens skrivelse som vedlægges, maa for tiden den projekterte økning av Mjøsens vandstand over nuværende reguleringshøide bestemt fraraades og forbeholdes i tilfælde at mulig skade og ulempe erstattes.»

Vasdragdirektøren har, da det antoges, at uttalelsen for Gjøviks vedkommende maatte bero paa en misforstaaelse, latt sin ingeniør Haaland undersøke forholdet. Han rapporterer under 6te september blandt andet følgende:

«Efter konference med stadsingeniør og ordfører viser det sig at uttrykket «nuværende høieste reguleringsgrænse» av dem er blit forstaaet at være «den høieste flomvandstand». Efter at denne misforstaaelse er bortryddet, kunde de ikke tænke, at 1/2 meter opdæmning av Mjøsen vilde volde nogen ulempe for Gjøviks vedkommende.» Han bebuder at der vil komme ny uttalelse fra Gjøviks vedkommende. Saadan er ikke indkommet ved kommissionens behandling av saken.

Laugens fællesfløtningsforening uttaler i møte 11te august enstemmig: «De foreslaaede provisoriske reguleringer antages ikke at ha nogen uheldig indflydelse paa fløtningen i Laugen for dette aars vedkommende.»

Vardal formandskap anfører i møte 15de august enstemmig at «1/2 meter yderligere hævnning av Mjøsen vil vistnok medføre ulemper for de av Vardals indvaanere, hvis eiendommer støter til Mjøsen, saavel som at det kan medføre usikkerhet ved isveiene m. m., hvorfor dette alternativ ikke kan anbefales.

Hvis reguleringen allikevel foretages, forbeholder kommunen sig fritat for ethvert ansvar, likesom ethvert erstatningskrav, som derved opstaar, maa være kommunen uvedkommende.»

Amtmanden i Kristians amt uttaler under 21de august:

«For mit eget vedkommende skal jeg uttale, at jeg intet har at erindre mot den av vasdragsdirektøren foreslaaede ca. 2 meters regulering av Bygdin og 0,5 meters forhøielse av den regulerte vandstand i Mjøsen ved hjelp av Svanefosdammen.

Det er herunder min forutsætning, at de foreslaaede forføininger blir av rent midlertidig art, og at derfor vandstanden i begge de nævnte sjøer bringes tilbake til den nuværende høide, saasnart de omstændigheter, som har motivert disse midlertidige forføininger, er bortfaldt, samt at der ydes fuld erstatning for al skade, som maatte bli forvoldt ved de foreslaaede forføininger.»

Hedemarkens amt.

Ringsaker herredsstyre uttaler i møte 27de august, at det ikke vil motsætte sig denne midlertidige regulering, men forbeholder sig erstatning for den skade, som maatte foraarsakes.

Nes herredsstyre anfører enstemmig, at det «i møte den 7de juli dette aar har uttalt sig mot den av vasdragsdirektøren foreslaaede forhøielse av Mjøsens regulerte vandstand, for ikke at forrykke trafikforholdene. Paa grund av de ekstraordinære forhold vil herredsstyret ikke nu motsætte sig en midlertidig regulering av Mjøsen, som av Departementet foreslaat, dog saaledes, at tiden for tilladelsen kun gjælder kommende vinter, og at de ulemper og tap, som derved paaføres kommunen eller den enkelte erstattes.»

Furnes herredsstyre uttaler i møte 25de august enstemmig, at det «ikke vil motsætte sig omskrevne opdæmning. Skulde det imidlertid vise sig, at denne opdæmning bevirker skade, forbeholder man sig erstatning herfor.»

Stange formandskap uttaler i møte 13de august: «Man tror at en yderligere regulering av Mjøsen vil medføre ad-

skillige ulemper for distriktet som helst burde undgaaes. Om den øvrige regulering finder man ikke at kunne uttale sig, da vi har for litet kjendskap til forholdene.»

Hamar formandskap anfører i møte 20de august følgende:

«Ved den foreslaaede regulering, som formandskapet forutsætter vil bli rent midlertidig og kun gjælder for vintervandstanden, vil byen paaføres ulemper og skade paa forskjellig maate. Saaledes paa det nye kloakanlæg og pumpeverket ved dette, ved bryggerne, badehuset o. s. v., men efter omstændighetene finder man ikke at ville motsætte sig den midlertidige regulering under forutsætning av erstatning for det tap og den skade, som maatte bli paaført byen og eiendomme og bedrifter i denne.»

Aktieselskapet De Norske Melkefabrikker, Hamar, bemerker:

«Idet vi gaar ut fra, at den foreslaaede regulering er rent midlertidig, finder vi under nuværende omstændigheter hverken at ville motsætte os den eller forlange skadeserstatning.

Derimot maa vi forbeholde os erstatning om reguleringen skulde bli permanent senere.»

Elverum formandskap uttaler enstemmig i møte 22de august: «I anledning den paatænkte provisoriske regulering av Osen- og Atnesjø, vil Elverum formandskap anbefale samme paa det aller bedste.»

Aamot formandskap anfører i møte 22de august enstemmig:

«Formandskapet anbefaler paa det bedste den foreslaaede midlertidige regulering av Osen sjø, idet man dog forutsætter, at det derved opmagasinerte vand slippes saaledes, at man erholder den jevneste mulige vandføring i Osa. Den ved en saadan opdæmning forvoldt skade antages ikke at bli av nogen større betydning.»

Trysil formandskap anfører under 19de august, at spørsmålet om «opdæmning av Osen sjø har været forelagt Osen sogns formandskap til uttalelse. Des-

uten har der ogsaa været konferert med hovedsognets formand om saken.

Da det her kun gjælder en opdæmning til 1,4 meters tappehøide, finder formandskapet ikke grund til at motsætte sig at saasker, særlig naar det som her gjælder en samfundssak av stor betydning.

Dog vil man forbeholde, at den ved opdæmningen muligens forvoldte skade paa eiendom blir vedkommende eiere erstattet ved uvillige mænds skjøn.»

Foldalens formandskap bemerker i møte 20de august enstemmig, «at endel gaardbrukere inden Foldalens herred — ved opdæmning av Atnesjøen — forvoldes skade ved at myrslaatter og havneganger blir lagt under vand eller beskadiget, og man maa fastholde, at vedkommende gaardbrukere ved en eventuel opdæmning av nævnte sjø blir holdt skadesløs.»

Sollien herredsstyre uttaler i møte 24de august enstemmig:

«Herredstyret slutter sig til ordførerens tidligere indsendte telegrafiske protest mot opdæmningen av Atnesjøen. Man finder efter oplysningerne i sakens dokumenter, at nytten av opdæmningen blir saa liten i forhold til de ulemper, som opdæmningen vil medføre, ikke bare for de vedkommende gaardsbruk omkring Atnesjøen, men meget mere ved de ulemper, som opstaar for tømmertrafik, fløtning og iøvrig for trafikforholdene efter Atna og Glommen, at distriktet maa ha fuld grund til at protestere.

Skulde opdæmningen trods herredsstyrets protest likevel bli iverksat, forbeholder man sig fuldt ut erstatninger for al mulig skade og ulempe, som blir tilføiet distriktet.»

Nordre og Søndre Atna fællesfløtningsforeninger anfører under 25de august, at de «gaar med paa at staten faar sætte dammen nu i høst og slippe den ut paa vinteren, imot at vi faar en passende godtgjørelse for bruken.

Staten maa selvfølgelig være ansvarlig for skade paa dammen og for den skade og ulempe, som muligens kan opstaa baade

ovenfor og nedenfor dammen paa grund av dæmningen og vandets slipning.

Vi forbeholder os selvfølgelig at bruke dammen igjen, naar det behøves for fløtningen.»

Storelvedalens ordfører uttaler i skrivelse av 20de august, at han «paa Storelvedalens kommunes, egne og øvrige skogeieres vegne protesterer mot, at Atnesjøen dæmnes og derefter tappes saaledes som av departementet antydnet.

Tapning av vand fra Atnesjøen om vinteren vil nemlig ødelægge færdselsveiene — isveiene — efter Atna og Glommen, likesom vandet vil komme til at skyve tømmer, der utlægges til merkning, sammen i lunner, saaledes at de forskjellige eiere vil ha vanskelig for at finde igjen sit eget tømmer.

Departementet eller rette vedkommende maa derfor være forberedt paa at yde erstatning for den skade og ulempe, som en mulig tapning av Atnesjøen maatte bevirke.»

Amtmanden i Hedemarken bemerker under 22de august bl. a. følgende:

«Som fremholdt i de indkomne besvarelser vil den paatænkte midlertidige regulering medføre ulemper og skade paa forskjellig maate, uten at jeg nu kan uttale noget om disses størrelse og omfang. Under forutsætning av, at det offentlige yder erstatning for det tap og den skade, som reguleringen maatte volde, og at kraftproduksjonens økning i Glommens elektricitetsverker blir væsentlig, har jeg intet at erindre mot, at reguleringen iverksættes.»

Akershus amt.

Fæiring formandskap uttaler i møte 13de august enstemmig: «Uagtet man er fuldt opmerksom paa, at en høiere vandstand i Mjøsen den første halvdel av vinteren vil bli til adskillig gene for den vanlige tømmerdrift paa grund av smaa avlastningspladse paa strandbredden, vil man ikke paa grund av sakens store betydning motsætte sig vasdragdirektørens forslag,

dog forbeholder man sig fuld erstatning for de dermed forvoldte ulemper.»

Eidsvold formandskap anfører under 18de august:

«Omhandlede hævnning av vandstanden i Mjøsen 0,50 meter vil selvsagt øke de ulemper Mjøsreguleringen har medført, men under forutsætning av, at der gives fuld erstatning for den skade denne midlertidige regulering medfører, vil formandskapet ikke uttale sig mot de foreslaaede anordninger.»

Nes formandskap uttaler i møte 15de august:

«Nes kommune, der har erfaring for, at den tidligere Mjøsregulering forårsaget betydelig skade og ulemper, saavel for grundeierne langs Vormen og Glommen som for vandkommunikationerne i disse vasdrag, maa paa det bestemteste forbeholde sig saavel skades- som ulempererstatning som følge av reguleringen, og gaar man ut fra, at departementet ikke meddeler nogen reguleringstilladelse uten at Nes kommune faar al skade som forvoldes ved reguleringen fuldt ut erstattet.»

Enebak herredsstyre anfører enstemmig:

«Hvis tapningen utføres saaledes, at vandføringen i Øieren holdes jevn, antages den foreslaaede regulering ikke at bevirke væsentlige ulemper inden kommunen. Bli der tappet ujevnt, saa kommunen eller private derved paaføres skade forbeholdes erstatning herfor.»

Urskog herredsstyre uttaler i møte 18de august enstemmig, at det intet har at bemerke til den av vasdragdirektøren foreslaaede midlertidige regulering.

Sørum herredsstyre uttaler under 17de august enstemmig: «Under forutsætning av, at isforholdene i Glommen ikke forværres, i hvilket tilfælde herredet forbeholder sig ret til erstatning, har herredsstyret intet at indvende mot den foreslaaede regulering.»

Lillestrøm formandskap uttaler i møte 18de august enstemmig følgende:

«Om en utvidet regulering av vandstanden i Mjøsen iverksettes maa dette ske paa en saadan maate, at man ikke faar en lavere vandstand i Øieren end tidligere om høsten. Høstvandstanden i Øieren har i de senere aar været saa lav, at den har genert fløtningen i sin helhet og vanskeliggjort frembringelsen av tømmeret op til brukene og fabrikkene i Lillestrøm.

Der er i de senere aar iagttat en pludselig synkning av Øieren i midten av september, og da dette har vist sig at falde sammen med Svanfosdammens avstængning, er man bange for, at en yderligere opdæmning av 0,5 meter over den nuværende reguleringshøide vil forværre vandforholdene i Øieren i betydelig grad. Det kan medføre, at bedrifterne ikke faar tilført det nødvendige tømmer i høst, og saaledes kommer til at maatte stanse i vinter. Man vil i denne forbindelse peke paa, at fløtningsforholdene iaar er værre end nogensinde, hvorfor det er av største betydning, at der ikke kommer yderligere hindringer i veien for at fløtningen kan være tilendebragt før isen legger sig.

Man forstaar departementets skrivelse slik, at en provisorisk opdæmning i Øieren ikke vil bli iverksat nu. Skulde det ske, maa det være under den uttrykkelige forutsætning at de provisoriske dæmninger fjernes i god tid før vaarfloppen kommer.

Forutsætningen for den provisoriske regulering i det hele maa være, at magasinerne tappes ut om vinteren eller før vaarfloppen kommer. I særlig grad maa dette gjælde Mjøsen.

I tilfælde en eventuel provisorisk regulering i Glommen kommer til at forværre vandforholdene her, enten det sker under vaarfloppen eller om høsten, forbeholder man sig at gjøre erstatningskrav gjældende.

Tilsiut tillater formandskapet sig at henstille, at departementets plan for den provisoriske regulering blir forelagt den komite, der tidligere har behandlet spørsmålet om

Øierens regulering. likesom formandskapet er av den mening, at direktør Blakstads forslag burde ha været forelagt nævnte komite til uttalelse, for at saken kunde ha foreligget for de interesserte herreder mere alsidig belyst.»

Skedsmo herredsstyre uttaler i møte 16de august enstemmig: «Da der av sakens dokumenter sees, at de provisoriske reguleringsarbeider allerede er sat igang, finder man det ikke nødvendig at uttale sig hverken for eller imot, men man maa bestemt fordre, at alle magasiner er tømt til flomtiden begynder. Og man maa forbeholde sig ret til at gjøre ansvar gjældende for eventuel skade som vil opstaa ved nævnte regulering. Man hadde helst set saken oversendt Øierens reguleringskomite E. Rosenlund, H. Andresen, P. Hansen, H. Haavelman, Chr. Schiørn, M. H. Brøther.»

Christiania Tømmerdirektion fremholder i skrivelse av 16de august betydningen av, at regulert vandstand i Øieren = 4.80 paa Mørkfos eller vel saa det opretholdes længst mulig utover høsten, samt at vandføringen i Glommen ved Fetsund lænses ikke er for liten. Holder man vand tilbake ovenfor kan det bevirke skade for fløtningen. Der henvises til, at man ifjor fik Mjøsen tappet ekstraordinært for at rette paa forholdene.

Direktionen anfører bl. a., at man ikke har noget spesielt imot en yderligere tilbakeholdelse av vand i Mjøsen, naar det ikke foretages saaledes inden fløtningsperioden (før isen har lagt sig ved Fetsund), at vandstanden der falder under regulert høide eller strømhastigheten reduceres til et for fløtningen ugunstig lavvand.

I Bygdin antages en 2 m. regulering ikke at ha nævneværdig indflydelse paa vandstand og vandføring ved Fetsund og Ringen. Skulde mot formodning reguleringen ha avgjørende indflydelse paa den ting, at Øieren holdes oppe længst mulig, kan fløtningen og de i deane interesserte distrikter paaføres skade. Resten av tømmerdirektionens skrivelse finder man at burde citere:

«O s e n. Der kan for denne sjøs vedkommende anføres det samme som for Bygdins.

Hvad Osdammen angaar, saa eies den av os. Det er tvilsomt, hvor langt vore rettigheter til opdæmning gaar, men vi har i et hvert fald tilstrækkelige rettigheter til at holde dammen dæmnet saalænge fløtningen paa gaar, men dette er kun om vaaren. Desuten har vi tilstrækkelige rettigheter til at dæmme Osen, naar vi har interesse derav ved dambygninger eller andre aareparationer i Søndre Osa elv.

Dammen er gammel og ikke noget særlig solid og spesielt under et par av løpene lækker der, saa vi i de sidste aar stadig har efterfyldt. Selvfølgelig vil vi ikke stille os iveien for det foreslaede projekt, men som stillingen er, maatte vi naturligvis forbeholde os paa den ene side ikke at komme i nogetsomhelst ansvar overfor grundeierne og paa den anden side, at vi faar tilstrækkelige garantier for, at dammen ikke lider skade ved bruken saaledes, at der ikke paaføres fløtningen eller tømmerierne skade.

Angaaende slipningen fra Osen sjø skal det bemerkes, at der i almindelighet merkes meget tømmer paa Søndre Osa. Slipningen av kunstig magasinert vand fra Osen vil bevirke, at tømmer, der er nedkjørt paa elven, lider skade ved at komme for tidlig i vand, eller at nedkjøring av tømmer i det hele tatt hindres. Dette sidste har fløtningen som saadan intet imot, naar utislaget av tømmer senere faar utføres efter fløtningens ordre.

Efter overenskomst med Kristiania kommunale brændselscentral har vi iaar latt endel tømmer, som ligger saaledes i lunner («skaalunner»), at dette kan lette en efterfløtning av ved, bli liggende. Disse skaalunner ligger imidlertid saaledes til, at vi antar at en jevn vandslipning fra Osen ikke i nævneværdig grad vil naa dem.

Endelig skal det nævnes, at der om vinteren ved indtrædende mildveir ofte hænder, at der gaar is- og snedammer i Søndre Osa, hvilket den regulerende myndighet maa være opmerksom paa.

Atnesjøen. Der kan ogsaa for denne sjøs vedkommende anføres det samme som for Bygdins. Hvad merkning av tømmer angaar og likeledes hvad der vedrører is- og snedammer kan det samme anføres som for Osen.

Atnesjødammen er ikke egentlig vor eiendom, men den tilhører fællesfløtningsforeningen i Atna. Denne sorterer igjen paa en viss maate under os og vi har derfor tillatt os at tilskrive rette vedkommende der. Det kan vistnok ikke være noget tilhinder for benyttelsen av dammen.

Det skal sluttelig tilføies, at det maa være en selvfølge, at alle disse reservoirer blir tømt i god tid forinden man kan befrygte vaarflom.»

A m t m a n d e n i A k e r s h u s anbefaler under 21de august foranstaltningen til utførelse snarest mulig. Forholdene kan utvikle sig derhen, at det vil bli en absolut nødvendighet at skaffe tilveie al den kraft, som paa nogen maate er mulig.

A. Asbjørnsens Sagbruk og Høvləri i Sarpsborg anfører i skrivelse av 11te august, at man ved den midlertidige regulering vil holde tilbake vand, som han har krav paa til sin fløtning. Blir høsten vandfattig vil det true med stans for hans bruk.

Saken har været forelagt Vasdragkommissionen, hvis uttalelse foreligger i skrivelsen av 15de september 1917, hvorav hitsettes følgende:

«Vasdragkommissionen foreslaar, at man paa grund av forholdene stiller sig velvillig til tanken om en midlertidig regulering av Glommens vandføring.

Det første spørsmåal som melder sig blir da, hvilke sjøer der skal reguleres. Kommissionen skal i den anledning peke paa, at den allerede ved paabegyndelsen av nærværende saks behandling stillet sig tvilende likeoverfor tanken om at medta Mjøsens. Erfaringer fra den allerede stedfundne regulering av denne sjø gaar i ret-

ning av, at der bare for at faa ansat skadeserstatningerne vil kræves et ganske overordentlig stort arbeide og paaløpe tilsvarende meget betydelige utgifter. Det er vistnok saa, at man maa forutsætte, at skjøn for fastsættelse av skadeserstatningerne ved at hæve Mjøsens øverste reguleringsgrænse $\frac{1}{2}$ meter ikke vil løpe op i de summer, som den istandbragte regulering av Mjøsen har medført, men man vil være opmerksom paa, at skjønnet maa foreta en fuldstændig befarung. Man kan ikke gjøre regning paa i nogen større utstrækning at faa underhaandsordning.

Kommissionen peker videre paa, at de interesserte distrikter omkring denne sjø har stillet sig reservert til den foreslaaede hævning av vandstanden.

Ser man paa fordelene ved at medta dette magasin viser det sig efter de meddelte oplysninger, at der vil opnaaes tilvekst i vandføringen paa omkring 17 m.³, motsvarende en kraftøkning paa ca. 11 000 hk. i de 3 i Glommen nedenfor Øieren utnyttede fald. Denne vinding er liten sammenlignet med de omkostninger og de vanskeligheter, som den omhandlede regulering av Mjøsen maa antages at ville forvalde.

Alle hensyn tat i betragtning finder derfor kommissionen at maatte fraraade, at Mjøsen medtages i planen om midlertidig regulering av vandføringen i Glommen.

For Atnesjøens vedkommende sees den foreslaaede regulering at ha vakt motstand i distrikterne, jfr. Solliens og Storelvedalens uttalelser. Da magasinet er forholdsvis ubetydelig og ulemperne for isveie og fløtning maa antages at bli relativt store, finder kommissionen, at der er grund til at sløife regulering ogsaa i denne sjø.

Øieren er ikke tat med i departementets oversigt. Efter dette og det som er anført av vasdragdirektøren angaaende dette magasin vil heller ikke kommissionen foreslaa Øieren tat med i reguleringsplanen.

Tilbake har man da Bygdin og Osen-sjøen.

I Bygdin var der ifølge forarbeidene oprindelig paatænkt en ca. 4 meters regulering. Denne blev imidlertid reducert til omkring 2 meter med almindelig flom som topgrænse. Vasdragdirektøren oplyser mundtlig, at denne plan fremkom som resultat av en konferanse mellem hans og brukseierforeningens ingeniører, hvorunder man antok, at der ikke godt kunde bli spørsmål om at dæmme høiere end til almindelig flom. Distrikternes uttalelser sees at være knyttet til sidstnevnte plan. Reguleringsplanen er imidlertid endnu engang blit ændret, idet Brukseierforeningen i skrivelse av 14de august har foreslaaet en 4½ meters regulering med topgrænse liggende ca. 1 meter over almindelig flom. Denne ændring av planen er resultatet av en overenskomst mellem Brukseierforeningen og hotellerne ved Bygdin angaaende de foranstaltninger, som den hævede topgrænse gjør nødvendig. Vasdragdirektøren tilraader under 29de august, at topgrænsen sænkes ca. 30 cm., jfr. ovenstaaende historik.

Det vilde vistnok være formelt riktig at bygge paa den plan, som har ligget til grund for distrikternes uttalelser. Som forholdene ligger an, gjælder det imidlertid at skaffe saa store magasiner som efter omstændighetene mulig og i saa henseende representerer den seneste plan en ganske væsentlig forbedring. Da distrikterne saavidt skjønnes ikke er imot en regulering i og for sig, og da sjøerne desuten ligger i en saadan høide, at skaden langs bredderne — bortset fra de foranstaltninger, som er nødvendige for hotellernes skyld — ikke kan tænkes at bli stor, antar kommissionen, at man bør lægge den sidste plan til grund for reguleringen, dog modificert saaledes som vasdragdirektøren tilraader.

Endelig har man Osensjøen, som foruten at være av interesse for brukene i nedre Glommen ogsaa vil øke vandføringen i Aamots kraftverk i Osa, Elverums elektricitetsverk og Funnefos træsliperi, de 2 sidste i Glommen. Kommissionen finder under hensyntagen hertil at burde tilraade, at Osensjøen tages med i reguleringsplanen.

Efter ovenstaaende anbefaler kommissionen, at der iverksettes midlertidig regulering i Bygdin og Osensjøen. De foreslaaede reguleringer i Mjøsen og Atnesjøen bør derimot sløifes.

Det næste spørsmål er dette, hvem skal regulere, staten eller Brukseierforeningen?

Det er under sakens forberedelse gaat ut fra, at Brukseierforeningen skal gjennomføre reguleringen. Nævnte forening sees at ha erklært sig villig til at bære endel omkostninger, men dens tilsagn paa dette punkt er saavidt skjønnes bare knyttet til Bygdin og forutsætter desuten, at reguleringen kan gjennomføres ved en særlov, jfr. foreningens skrivelse til vasdragdirektøren av 12te mai, hvorav det vil fremgaa, at der ogsaa er knyttet andre forutsætninger til. Saavidt skjønnes er nævnte skrivelse ikke skikket som grundlag for fremme av en midlertidig regulering, selv om det bare gjaldt Bygdin. Det lot sig muligens gjøre at faa erklæringen ændret og hvis man kunde anta, at alle skadespørsmål i anledning av Bygdins regulering kunde ordnes i mindelighet, saaledes at reguleringen av denne sjø kunne fremmes uten ekspropriation, gik det vistnok an at la Brukseierforeningen regulere. Det turde imidlertid være litet sandsynlig at faa ordnet forholdet til hver eneste interessert i mindelighet, og da bare en eneste protest er nok til at bringe vanskeligheter, fører denne vei neppe frem. Kommissionen mener derfor, at der maa træffes en ordning, saaledes at man om nødvendig kan ekspropriere.

For Osensjøens vedkommende er det vistnok ikke truffet noget skridt for at faa skadesspørsmålet avgjort i mindelighet. Denne sjø ligger desuten saaledes til, at den har skog og dyrkede marker langs bredderne. At man her maa ekspropriere er derfor overveiende sandsynlig.

Skal foretagendet kunne iverksættes straks, og det er nødvendig, hvis man overhodet skal opnaa det som tilsigtes, kan man derfor ikke bygge paa den bestaaende reguleringslov, som forutsætter, at erstatningsspørsmålet avgjøres paa forhaand. Skulde man gaa frem efter denne lov, maatte den suppleres med en kongelig anordning efter grundlovens § 17, hvorved der blandt andet blev aapnet adgang til at avgjøre erstatningerne ved efterpaafølgende skjøn. Man har ogsaa den utvei, at staten iverksætter foretagendet i henhold til lov nr. 5 av 14de mai d. a. om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheter og andre varer, jfr. denne lovs § 6 ifølge hvilken der er adgang til straks at iverksætte foretagendet og ordne sig med mulige skadelidende senere.

Kommissionen er efter at ha drøftet saken kommet til det resultat, at reguleringen heldigst bør fremmes av staten, og at denne sidste utvei antagelig er at foretrække. Denne ordning hindrer selvfølgelig ikke, at Brukseierforeningen utfører de nødvendige tekniske foranstaltninger. Man ordner sig bare paa den maate, at staten utreder alle ved foretagendets gjennomførelse forbundne utgifter. Til gjengjæld refunderer vandfaldseierne disse utgifter i form av aarlig godtgjørelse. For ordningen i saa henseende har man retledning i den gjældende lovs bestemmelser om statsreguleringer. En midlertidig regulering, som det her er tale om, er imidlertid ekstraordinær og maa derfor behandles som saadan. Hertil skal man komme tilbake nedenfor.

Vedrørende de ved foretagendet bevirkede skader vil kommissionen peke paa, at disse dels blir vedvarende, dels forbigaaende. Det turde antagelig være det retteste at ordne erstatningerne under forutsætning av, at skaden blir stødsevarende. Overfor fløtningen bør man søke at avfinde sig mindelig, saa denne ikke paaføres skade og ulempe og i tilfælde ikke mer end høist nødvendig. Der henvises til nedenstaaende forslag til reguleringsbestemmelser post 7, hvorav det vil sees, at man har tænkt sig, at

man om nødvendig træffer avgjørelse ved skjøn. Kommissionen gaar ut fra, at dette skjøn saaledes som vanlig blir sakkyndig.

I anledning av foretagendet maa der fastsættes endel nærmere bestemmelser til hvilke kommissionen nedenfor skal fremkomme med forslag. Det er nødvendig at ledsage disse med endel bemerkninger.

Man nævner da først reguleringstidens længde, som det turde være praktisk at fastsætte for saa lang tid, som verdenskrigen gjør det nødvendig. Da man ikke paa nærværende tidspunkt vet noget om, hvor længe det varer til krigen er slut, antar kommissionen, det vil være bedst at ordne sig saaledes, at Kongen bestemmer, naar reguleringstiden skal utløpe. Man vil i denne forbindelse bare bemerke, at reguleringen overensstemmende med forutsætningerne maa være helt provisorisk. Skulde der bli spørsmål om at fortsætte reguleringen, naar krigen er slut, maa der fastsættes nye bestemmelser for det tidsrum og paa de vilkaar, som den da gjældende reguleringslov oppstiller, jfr. post 1 nedenfor.

Kommissionen foreslaar, at der betinges avgift til kommunerne. Derimot finder man av de grunde som har gjort den midlertidige regulering nødvendig at kunne tilraade, at der ikke kræves avgift til staten for dette provisorium. Samme standpunkt indtar man overfor spørsmålet om godtgjørelse en gang for alle. Det bør for at undgaa misforstaaelse understrekes, at kommissionens stilling er en helt anden overfor spørsmålet om en varig regulering. Det er imidlertid unødvendig at gaa nærmere ind herpaa ved nærværende anledning. Avgiften til kommunerne for den provisoriske regulering foreslaaes sat til kr. 0,50 pr. indvunden naturhestekraft.

For bedømmelse av kraftøkningen har man følgende data:

Magasin i Bygdin	40 km. ² × 4,2	= 168 mill. m. ³
— Osen	60 mill. m. ³	
Sum		228 mill. m. ³

som fordelt paa en lavvandsperiode paa 128 døgn eller 11 mill. sekunder (jfr. vasdragdirektørens skrivelse av 16de mai) gir ca. 21 m.³-sek. i Glommen nedenfor Vormen. I Osa og i Glommen ned til Vormen antar man, at tilveksten vil andra til ca. 5,5 m.³. Kommissionen foreslaar økningen fastsat overensstemmende hermed.

Man foreslaar videre, at avgiften blir at erlægge efterhvert og i den utstrækning, som vedkommende vandfald har installert maskineri til at ta økningen i bruk. For at avskjære mulig tvist angaaende dette spørsmål turde det være praktisk allerede straks at søke fastslaat, hvorledes man anser forholdet med de nuværende installasjoner ved brukene. Etter de opplysninger, man har kunnet skaffe tilveie, har Kykkelsrud, Vamma og Sarpsfosanleggene maskineri til at ta økningen ibruk. For de ovenfor liggende utnyttede fald nemlig Osfaldet i Osa, Elverums elektricitetsverk, samt i Funnefos træsliperi foreligger der ikke tilstrækkelige opplysninger.

Kraftøkningen i de ovennævnte 3 fald i nedre Glommen, hvis faldhøider er henholdsvis 18, 27 og 20 meter, altsaa tilsammen 65 meter, stiller sig saaledes:

$$\frac{21 \times 1000 \times 65}{75} = 18200 \text{ natnr lk.}$$

Indbetaling av avgiften bør antagelig ske gjennom staten, som besørger den videre fordeling mellom kommunerne. For denne deling har man endnu ikke tilstrækkelige data, saa det faar henstaa til senere.

Man henviser vedrørende avgiftspørsmålet til post 2 nedenfor og anførsel tilslut i nærværende uttalelse.

Som ovenfor nævnt maa vandfaldseierne erlægge godtgjørelse for bruken av vandet, og man bemerker i den anledning straks, at godtgjørelsen maa fastsettes saaledes, at staten ikke faar nogen utgift ved reguleringen. De omkostninger som paa løper, maa utlignes paa brukene for de aar reguleringen iverksættes. Da man ikke paa forhånd vet noget om, hvor længe denne provisoriske regulering vil komme til at vare, og da det ikke er helt utelukket, at

der kan komme nye anlæg til under reguleringstiden, maa delingen av anlægsutgifterne paa de enkelte bruk bli foreløbig saaledes, at man, naar reguleringstiden er utløpen, foretar et endelig oppgjør. Kommissionen har tænkt sig, at man ved det foreløbige oppgjør deler de i aarets løp medgaaende anlægsomkostninger paa de bruk, som har nytte av reguleringen i forhold til den ibruktagne kraftøkning. For næste aar gjør man likedan o. s. v. Paa denne maate behøver staten ikke at staa i forskud for mere end det, som er paaløpet i aarets løp. Tilslut maa anlægsutgifterne deles paa det antal aar reguleringen har varet og videre fordeles paa de deltagende vandfald i forhold til ibruktagen kraft. Driftsutgifterne oppgjøres endelig ved hvert aars utgang.

De enkelte vandfald deltar bare i utgifterne for de magasiners vedkommende fra hvilke de faar vand og forøvrig i forhold til den ibruktagne kraftøkning.

Man henviser forøvrig til post 3 nedenfor.

Den ved reguleringen tilveiebragte kraftøkning maa som forutsat bli at anvende til at minske forbruket av brændsels- og belysningsstoffer og for at avverge arbeidsstans. I henhold til Brukseierforeningens skrivelse av 12te mai forutsætter man, at denne fremlægger en utredning av de tilstedeværende behov for kraft samt fremkommer med forslag til fordeling av den erholdte merkraft for Kykkelsruds, Vammes og Sarpsfosanleggenes vedkommende. For de øvrige i reguleringen interesserte fald faar man indhente tilsvarende opgaver.

Fordelingen anbefaler man henlagt under Kongen. Likesaa de nærmere bestemmelser, som i den anledning maatte vise sig nødvendige. Pris og vilkaar forøvrig mener kommissionen ikke maa bli ugunstigere end de som tidligere gjælder for levering til de samme eller lignende konsumenter.

De omkostninger, som eventuelt maatte paaføres kraftverkerne ved den økede energileveranse, vil saavidt skjønnes bli forholdsvis ubetydelige, idet der under de bestaaende forhold vel neppe blir spørsmål om no-

gen større utvidelse av ledningsnettet. Tilknytning av nye abonnenter kan under de forhaandenværende forhold i det store og hele antagelig bare ske for saadanne, som bor nær de bestaaende ledninger, saa de skulde ikke forvolde store utgifter. Og økning av levering til ældre konsumenter vil neppe medføre nævneværdige utlæg. Kommissionen mener derfor, at disse utgifter som regel bør bæres av vedkommende kraftselskap. Skulde der i enkelte tilfælder paaløpe saa store utgifter, at det vil være uøkonomisk for en kortere tid at knytte en abonnent til, faar denne være med at bære omkostningerne ved tilknytningen. Delingen av utgifterne foreslaaes henlagt under departementet. Man henviser til nedenstaaende post 5.

De øvrige foreslaaede reguleringsbestemmelser trenger antagelig ikke nogen nærmere begrundelse.

For det tilfælde at det omhandlede foretagende resulterer i overskud, har Brukseierforeningen med direktør Blakstad drøftet spørsmålet om, hvad et saadant i tilfælde skulde brukes til. De er kommet til det resultat, at man, naar alle paaløpne omkostninger er dekket, heri ogsaa medtat alle ekstrautgifter, som kraftverket paaføres ved den økede kraftleveranse, avsetter hvad der maatte bli til rest til et fond til Glommens regulering.

Den omhandlede tanke kan i og for sig synes tiltalende nok. Kommissionen vil imidlertid peke paa, at det turde vise sig vanskelig at foreta et økonomisk oppgjør som regnskapsmessig skulde vise, hvorledes foretagendet økonomisk set staar. Man maa huske paa, at det efter forutsættningerne dreier sig om et forhaabentlig kort tidsrum, saaledes at man i væsentlig grad er henvist til en rent skjønsmæssig bedømmelse av de utgifter som paaløper kraftverkerne i den omhandlede tid. Kommissionen antar derfor, at et oppgjør saaledes som

det Brukseierforeningen antydte av rent praktiske grunde ikke godt vilde kunne gjennomføres.

Man har været inde paa den tanke, at tilpligte brukene at levere den omhandlede kraft billigere end efter de nu gjældende tariffer, idet man har hat for øie, at den økede energilevering ikke tilnærmelsesvis vil øke verkens utgifter forholdsmæssig. De er allerede nu utstyret med maskineri m. v. for levering av kraftøkningen. Ogsaa ved en saadan utvei maatte man imidlertid bygge paa faktorer, som er helt ukjendte.

Endelig har man været inde paa den tanke at stipulere den godtgjørelse som brukene skal erlægge til staten for benyttelsen av vandet tilsvarende høiere.

Man har imidlertid efter at ha drøftet saken ikke hat tilstrækkelige holdepunkter for at kunne fremsætte noget positivt forslag. Det turde ogsaa være mulig, at det for at øke utsigterne til at faa reguleringen istand paa det grundlag som kommissionen ovenfor er fremkommet med, vilde være grund til ikke at gjøre krav paa, at et mulig overskud ved energileveringen skal anvendes til spesielle formaal. Hvis det gaar som man haaber, blir reguleringen kortvarig og da vil det, naar alle omkostninger med reguleringens gjennomførelse først skal dekket, under alle omstændigheter neppe dreie sig om saa store beløp, at der er grund til at sætte noget særlig ind paa det omhandlede punkt.

Kommissionen er derfor stanset ved at foreslaa, at kraftverkerne skal bære alle de med den økede kraftleveranse forbundne omkostninger, men til gjengjæld ha chancen for nogen vinding.

I henhold til ovenstaaende foreslaar Vasdragkommissionen, at staten paa grundlag av lov nr. 5 av 14de mai d. a. foretar en midlertidig regulering av følgende sjøer i Glommens vasdrag.

Byggin dæmmes indtil cote....1 063,2
og sænkes indtil1 059,0

Samlet reguleringshøide 4,2 m.

O s e n s j ø e n dæmmes saa høit som den eksisterende fløtningsdam tillater, og uttappes saa langt ned, som dammen tillater (ca. 1,4 meter reguleringshøide). Der foreslaaes fastsat følgende:

Reguleringsbestemmelser.

1.

Reguleringen iverksettes straks. Tidspunktet for reguleringstidens utløp bestemmes av Kongen.

Ved reguleringstidens utløp kan staten gjenoprette den tidligere bestaaende tilstand. Hvis den tidligere bestaaende tilstand ikke besluttes gjenoprettet, blir nye reguleringsbestemmelser at træffe for det tidsrum og forøvrig paa de vilkaar, som den da gjældende reguleringslov opstiller.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget skal disse erlægge en aarlig avgift til de kommuner, som Kongen bestemmer av kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Økningen ansættes i Osa og i Glommen mellom Osa og Vormen til 5,5 m.³ og i Glommen nedenfor Vormen til 21 m.³-sek.

Pligten til at erlægge avgiften indtræder efterhvert og i den utstrækning som vedkommende vandfald har installert maskineri til at ta økningen i bruk.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av avgiften og dens erlæggelse blir med bindende virkning at træffe av vedkommende regjeringsdepartement.

3.

For benyttelsen av den ved reguleringen indvundne kraftøkning erlægger eiere av vandfald eller bruk i vasdraget en aarlig godtgjørelse motsvarende de utgifter til anlæg og drift som staten har hat i det første reguleringsaar.

De enkelte vandfald eller bruk deltar bare i utgifterne for de magasiners vedkommende, fra hvilke de faar vand og forøvrig i forhold til den ibruktagne kraftøkning, beregnet efter reglerne i post 2, dog saaledes, at denne deling for anlægsutgifternes vedkommende bare er foreløbig. Naar reguleringstiden er utløpet, skal anlægsutgifterne deles endelig paa saa mange aar, som reguleringen har varet og saaledes, at det derved fremkomne beløp hvert aar deles mellom vandfaldseierne i forhold til den ibruktagne kraftøkning beregnet efter reglerne i post 2.

Rentefoten fastsettes av departementet.

4.

Avgiften efter post 2 og godtgjørelsen efter post 3 erlægges efterskudsvis inden utgangen av januar. Sker betaling ikke til forfaldstid svares derefter 6 procent aarlig rente.

Departementet kan kræve stillet sikkerhet for erlæggelse av saavel avgift som godtgjørelse.

5.

Den ved reguleringen tilveiebragte kraftøkning kan ikke uten Kongens samtykke anvendes til andet end til at minske forbruket av brændsels- og belysningsstoffer eller for at avverge arbeidsstans.

Fordelingen av kraftøkningen og de nærmere bestemmelser, som i den anledning maatte vise sig nødvendige fastsettes av Kongen eller den han dertil bemyndiger.

Energien leveres til ikke høiere pris og ikke paa ugunstigere vilkaar end de, som tidligere gjælder for levering til de samme eller lignende konsumenter.

De omkostninger, som ved den økede energileveranse maatte paaføres kraftverkerne bæres av disse. Dog kan i de tilfælder, da omkostningerne med tilknytning av nye konsumenter blir uforholdsmæssig store, vedkommende konsumenter tilpligtes at bære en av Arbeidsdepartementet fastsat del av disse omkostninger.

Enhver tvist som maatte opstaa i an-

ledning av bestemmelserne i nærværende post, avgjøres av Kongen eller den han der- til bemyndiger.

6.

Dammene blir at manøvrere efter regle- ment utfærdiget av Kongen.

7.

Der skal træffes saadanne anordninger ved anlæggene og i tilfælde i vasdraget ne- denfor disse samt avgives vand i saadan ut- strækning, at den almindelige fløtning be- sværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe avgjøres i tvist- tilfælde ved skjøn opnævnt i henhold til lov nr. 5 av 14de mai 1917, § 6.

8.

Nærværende bestemmelser blir at ting- lyse inden de tinglag, hvor reguleringsan- læggene er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende bestemmelser maatte paahvile eiendommer eller bruk i vasdraget blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommens eller bruks folier i panteregistret.

9.

Vasdragets vandfalds- og brukseiere underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende bestemmelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkom- mende departement.

Kommissionen anser Kykkelsrud, Vam- ma og anlæggene i Sarpsfossen at ha ma- skineri, saa de kan ta økningen i bruk, jfr. bestemmelsernes post 2 og 3. For de øv- rige interesserte vandfald foreligger endnu ikke saadanne opplysninger, at man kan ta tilsvarende standpunkt for deres vedkom- mende.

Forinden foretagendet sættes iverk bør det ved forhandling med de interesserte

vandfald og bruk bringes paa det rene, om de vil delta i reguleringen samt om de ved- tar de opstillede bestemmelser.»

De p a r t e m e n t e t skal bemerke, at det under den nuværende knappe til- gang paa brændsels- og belysningsstoffer vil være av den største betydning at kunne øke produktionen av elektrisk kraft.

Ved de foreslaaede foranstaltninger ved Bygdin og Osen sjø er Glommens vand- føring nedenfor Vormen paaregnet øket med 21 m.³ pr. sekund saafremt magasi- nerne kan fylles. De eksisterende elektri- citetsverker ved Glommen er oplyst at ha installert maskineri til utnyttelse av den økede vandføring, forsaavidt høsten ikke blir særlig nedbørrik, saaledes at den gan- ske betydelige kraftmængde, som denne representerer, allerede kommende vinter vil kunne tilgodegjøres i de store og tæt be- folkede distrikter, som forsynes med kraft fra disse elektricitetsverker. Dette vil med de herskende høie kulpriser betyde en væ- sentlig besparelse. Ved hjelp av den økede krafttilgang vil ogsaa de interesserte indu- strielle bedrifter kunne holdes gaaende i større utstrækning end ellers vilde været tilfældet, hvorved mulig arbeidsløshet vil indskrænkes.

Man vil derfor med Vasdragkommissio- nen anbefale, at der iverksættes midlertidig regulering av Bygdin og Osensjøen i den av kommissionen angivne utstrækning.

Man antar derhos, at forholdene kan gjøre det paakrævet at disponere ogsaa over den kraft, som kan indvindes ved den av vasdragdirektøren foreslaaede 0,5 meters yderligere opdæmning av Mjøsen.

Hvorvidt en saadan vil kunne iverk- sættes indeværende høst vil avhænge av nedbørsforholdene.

De nævnte reguleringer antages ikke at medføre væsentlige skadevirkninger.

Man vil anbefale, at departementet be- myndiges til som en midlertidig foranstalt- ning at iverksætte opdæmning av Mjøsen

ved hjælp av Svanefosdammen indtil 0,15 meter over nuværende reguleringshøide.

For opdæmning av Mjøsen forutsættes i tilfælde opstillet de samme betingelser som nedenfor er foreslaat for de øvrige heromhandlede reguleringer.

De omhandlede reguleringer vil man med Vasdragkommissionen anbefale gennemført som en statsforanstaltning. Den fornødne raadighet over privateiendom forutsættes erhvervet ved mindelig overenskomst. I fornødent fald antages ekspropriationsret hjemlet ved lov nr. 5 av 14de mai 1917 om foranstaltninger til at ordne og sikre landets forsyning med livsfornødenheter og andre varer, jfr. dennes § 1 h og § 6, der gir det offentlige ret til straks at ta i besiddelse det, som forlanges avstaat mot at erstatningen fastsættes efterpaa.

Utgifterne ved reguleringen forutsættes refundert staten av de bedrifter, som gjør bruk av den økede vandføring.

De fornødne arbeider for regulering av Bygdin blir at iverksætte ved Glommens Brukseierforenings foranstaltning.

Paa grund av den langt fremskredne tid har man git tilladelse til at paabegynde arbeidet paa grundlag av den fremlagte plan med de av vasdragdirektøren foreslaaede ændringer. Reguleringshøiden i Bygdin blir saaledes 4,2 meter mellem koterne 1 059 og 1 063,20. Man har henstillet til Brukseierforeningen at forhandle med Christiania tømmerdirektion om benyttelse av dens dam for Osensjø.

Efter forhandling med Brukseierforeningen har man utarbeidet et utkast til reguleringsbestemmelser. Med hensyn til reguleringstiden foreslaaes, at tidspunktet for reguleringsens ophør bestemmes av Kongen under hensyn til forholdene til enhver tid.

Godtgjørelsen for bruken av den ved reguleringen indvundne vandføring er foreslaat for det første aar at skulle utgjøre et beløp, svarende til statens utgifter til anlæg og drift med tillæg av 10 pct. For de følgende aar blir godtgjørelsen eventuelt at fastsættes senere.

Man gaar ut fra, at Brukseierforeningen besørger fordelingen av utgifterne paa de enkelte bruk, som er tilsluttet den og indbetaler godtgjørelsen til staten.

Den ved reguleringen indvundne kraft foreslaaes levert til samme pris og forøvrig paa samme betingelser, som gjælder for elektricitetsverkernes øvrige kraftleverance. Anvendelse av kraften i andre øiemed end til at mindske forbruket av brændsels- og belysningsstoffer foreslaaes betinget av Kongens samtykke.

Man tilføier at disse vilkaar er diktert av hensyn til den foreliggende ekstraordinære situation. Ved eventuelle senere permanente reguleringer av de samme innsjøer vil saken derfor bli optat paa nyt grundlag.

Departementets utkast er saalydende:

1.

Reguleringen iverksættes straks. Tidspunktet for reguleringstidens utløp bestemmes av Kongen.

Ved reguleringstidens utløp kan staten gjenoprette den tidligere bestaaende tilstand. Hvis den tidligere bestaaende tilstand ikke besluttes gjenoprettet, blir nye reguleringsbestemmelser at træffe for det tidsrum og forøvrig paa de vilkaar, som den da gjældende reguleringslov oppstiller.

2.

For benyttelsen av den ved reguleringen indvundne kraftøkning erlægges eiere av vandfald eller bruk i vasdraget for første reguleringsaar en godtgjørelse motsvarende de utgifter til anlæg og drift som staten har hat med tillæg av 10 pct. til dækning av administrations- og renteutgifter.

De enkelte vandfald eller bruk deltar bare i utgifterne for de magasiners vedkommende, fra hvilke de faar vand og forøvrig i forhold til den ibruktagne kraftøkning.

Økningen i vandføring ansættes i Osa og i Glommen mellem Osa og Vormen til 5,5 m.³-sek. og i Glommen nedenfor Vormen til 21 m.³-sek.

3.

Godtgjørelsen efter post 2 erlægges inden utgangen av januar. Sker betaling ikke til forfaldstid svares derefter 6 procent aarlig rente.

Departementet kan kræve stillet sikkerhet for erlæggelse av godtgjørelsen.

4.

Den ved reguleringen tilveiebragte kraftøkning kan ikke uten Kongens samtykke anvendes til andet end til at mindske forbruket av brændsels- og belysningsstoffer eller for at avverge arbeidsstans.

Fordelingen av kraftøkningen og de nærmere bestemmelser, som i den anledning maatte vise sig nødvendige fastsættes av Kongen eller den han dertil bemyndiger.

Energien leveres til ikke høiere pris og ikke paa ugunstigere vilkaar end de, som tidligere gjælder for levering til de samme eller lignende konsumenter.

De omkostninger, som ved den økede energileveranse maatte paaføres kraftverkerne bæres av disse. Dog kan i de tilfælder, da omkostningerne med tilknytning av nye konsumenter bli uforholdsmæssig store, vedkommende konsumenter tilpligtes at bære en av Arbeidsdepartementet fastsat del av disse omkostninger.

Enhver tvist som maatte opstaa i anledning av bestemmelserne i nærværende post, avgjøres av Kongen eller den han dertil bemyndiger.

5.

Dammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen.

6.

Der skal træffes saadanne anordninger ved anlæggene og i tilfælde i vasdraget nedenfor disse samt avgives vand i saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn.

7.

Vasdragets vandfalds- og brukseiere underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende bestemmelers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

1. Der iverksettes en midlertidig statsregulering av Bygdin og Osen sjø i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan og i henhold til de i Arbeidsdepartementets foredrag av 6te oktober 1917 foreslaaede bestemmelser.
2. Arbeidsdepartementet bemyndiges til at iverksette midlertidig opdæmning av Mjøsen indtil 0,5 meter over nuværende reguleringshøide.
3. Den for reguleringernes gjennomførelse nødvendige raadighet over fast eiendom blir i fornøden utstrækning at ekspropriere i medhold av lov nr. 5 av 14de mai 1917.

33. A/S Mesna Træsliperi og Kartonfabrik.

(Leie av indtil 900 el. hk. fra Lillehammer kommunale elektricitetsverk).

Kgl. resol. av 9de november 1917.

Med paategningsskrivelse fra amtmanden i Kristians amt av 8de mai 1917 er til departementet indkommet et andragende fra A/S Mesna Træsliperi og Kartonfabrik om tilladelse til at leie 900 elektriske hk. fra Lillehammer kommunale elektricitetsverk.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Undertegnede A/S Mesna Træsliperi og Kartonfabrik tillater sig herved at andrage det ærede departement om koncession paa leie av 900 elektriske hk. fra Lillehammer kommunale elektricitetsverk, saaledes som vor kontrakt med nævnte verk foreligger.

Avskrift av denne kontrakt følger, likeledes et eksemplar av vore love og en erklæring fra vor direktion at ingen avtale foreligger sigtende til at overdække det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.»

De i andragendet paaberopte bilag vedlægges. Lillehammer bystyre har i møte den 3dje mai 1917 enstemmig besluttet at anbefale andragendet.

Amtmanden i Kristians amt har i ovennævnte paategningssskrivelse av 8de mai 1917 likeledes anbefalt, at andragendet indvilges. Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møter den 31te mai og 1ste juni 1917, hvor der ifølge skrivelse av 5te juni 1917 blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge almene hensyn, som taler imot tilladelse. Den finder derfor at kunne anbefale andragendet indvilget.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 20 aar regnet fra koncessionens datum.

2.

Selskapets styre (direktion og i tilfælde repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet

selskap, som eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavelsom senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhedsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

Bugge & Bødtker foreslaar, at der efter ordene «norske banker» i anden passus tilføies «og norske selskaper med utelukkende norsk kapital».

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot erlægges for hver gang en mulkt til statskassen av indtil 1 000 kr. efter vedkommende departements nærmere avgjørelse.

4.

Forsaavidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret sak søker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 0,50 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig oiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet forpligter sig til om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarelig husrum.

10.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

11.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne oplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.

Bugge & Bødtker er ikke enig i en saadan bestemmelse, da den ikke er hjemlet i gjældende lov. —

12.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 2) eller overtrædes bestemmelsen i posterne 10 eller 13 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

Paa grund av at det dreier sig om en mindre utvidelse av et bestaaende anlæg, som ligger i en by, har kommissionen ikke fundet det nødvendig at opstille betingelse om fattigfond.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles A/S Mesna Træsliperi og Kartonfabrik koncession paa den ansøkte kraftleie.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, som er vedtat av selskapet:

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 20 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{2}{3}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement

anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræde som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudsvis inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 procent aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer.

Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

11.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates A/S Mesna Træsliperi og Kartonfabrik i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av

vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 900 elektriske hestekræfter fra Lillehammer kommunale Elektricitetsverk paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 9de november 1917 anførte betingelser.

34. Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement, A/S.

(Leie av indtil 400 el. hk. fra Lier kommune).

Jfr. ovenfor nr. 17.

Kgl. resol. av 16de november 1917.

Ved kgl. resol. av 2den april 1917 blev der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddelt Cementfabrik Norge Ce-No-Portland Cement A/S tilladelse til paa nærmere angivne vilkaar at leie indtil 800 elektriske hk. fra Lier kommune.

Man vedlægger det til grund for ovennævnte resol. liggende departementsforedrag, hvortil man forøvrig tillater sig at hen-vise.

Med paategningssskrivelse fra amtmanden i Buskeruds amt av 6te juli 1917 er til departementet indkommet et andragende, datert 21de juni s. a. fra Cementfabrik Norge Ce-No-Portland Cement A/S ved advokaterne Nygaard & Steffens, Kristiania, om tilladelse til at leie yderligere elektrisk kraft fra Lier kommune.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Under 12te oktober 1916 androg jeg paa vegne av Cementfabrik Norge Ce-No-Portland Cement A/S om tilladelse for selskapet til at erhverve og benytte 800 hk. elektrisk energi fra Lier kommunale elektricitetsverk.

Dette andragende blev paa nærmere fastsatte vilkaar indvilget ved kongelig resolution av 2den april 1917.

Ved forhandlingerne mellem Cementfabriken og Lier elektricitetsverk er disse bli enige om at Lier elektricitetsverk skal levere fabriken indtil 400 hk. utover det tidli-

gere fastsatte maksimum 800 hk. paa vilkaar, som er fastsat i kontrakt av 18de mai d. a., hvilken kontrakt følger i gjenpart.

Jeg tillater mig paa Cementfabrikens vegne at andrage om adgang til at erhverve og benytte disse 400 hk. paa samme vilkaar, som de hvorpaa fabriken fik anledning til at benytte og erhverve de først omkontraherte 800 hk. elektrisk energi.»

Den i andragendet paaberopte avskrift av kraftleiekontrakt av 18de mai 1917 vedlægges. Amtmanden i Buskeruds amt har i ovennævnte paategningskrivelse av 6te juli 1917 anbefalt at andragendet indvilges.

Saken har været behandlet av Vasdrag-kommissionen i møte den 11te september 1917, hvor der ifølge skrivelse av 13de s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge almene hensyn som taler mot tilladelsen. Den anbefaler derfor andragendet indvilget.

Tilladelsen foreslaaes git for et tidsrum av 4 aar regnet fra den dag kontrakten træder i kraft, jfr. dens § 4 og forøvrig paa de betingelser, der blev tilknyttet koncessionen av 2den april d. a. om tilladelse til at leie 800 elektriske hk.

Kommissionen gaar ut fra at avgiften efter post 8 blir at beregne av hele det kraftkvantum som tillægsandragendet omfatter.»

Departementet vil anbefale at der i medhold av kapitel IV i lov av 18de mai 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles ovennævnte selskap koncession paa den nu ansøkte yderligere kraftleie av indtil 400 elektriske hk.

For tilladelsen vil man anbefale opstillet følgende betingelser, der, naar undtages bestemmelsen i post 1 om koncessionstidens længde, er overensstemmende med de betingelser som blev opstillet for den selskapet ved ovennævnte resol. av 2den april 1917 meddelte kraftleiekoncession.

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 4

aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{2}{3}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræde som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg hvori kraften skal anvendes, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestømmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudsvi inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 procent aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedenfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige oiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4 er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse og senere utvidelser. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhoielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli

truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Cementfabrik Norge Ce-No Portland Cement A/S i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie yderligere indtil 400 elektriske hestekræfter av Lier kommune, utover den ved kgl. resolution av 2den april 1917 koncederte kraftleie av 800 elektriske hestekræfter, paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 16de november 1917 anførte betingelser.

35. A/S Kvina Carbid- og Smelteverk.

(Leie av indtil 5000 el. hk. fra A/S Trælandsfos).

Kgl. resol. av 16de november 1917.

Fra A/S Kvina Carbid- og Smelteverk er til departementet indkommet et andragende, datert 17de november 1916, om tilrådelse for selskapet til at leie indtil 5000 elektriske hk. av A/S Trælandsfos.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Vi tillater os ved næværende at ansøke om koncession paa leie av 5000 elektriske hk.

Vi tillater os at gjøre opmerksom paa, at den energi det her dreier sig om er overskudskraft som til tider blir tilovers efter 2300 hk. som anvendes ved sliperiet.

Da Trælandsfossen, som det ærede departement bekjendt, kun har ca. 1200 konstante hk. svarende til 4 m.³-sek. ved ca. 25 meter fald, vil det være klart, at man kun til sine tider kan gjøre regning paa at erholde den fulde overskudskraft, mens man indtil 3—4 maaneder pr. aar kan bli staa-

ende helt uten kraft, og desuten i mellomtidene maa regne med høist variabel kraft.

Hvad dette betyr for en kontinuerlig bedrift med en talrik stok av arbeidere og funktionærer er jo iøinefaldende, og vi skal derfor indskrænke os til at bemerke, at vi paa grund av disse forhold maa regne at den kraft vi saaledes erholder vil komme paa mindst en pris av kr. 40,00 utregnet efter hk. aar.

Under hensyntagen hertil og forøvrig til de vanskelige forhold hvorunder anslaget foregaar tillater vi os høfligst at henstille til det ærede departement at frafalde avgift for denne kraftleie.

Vi tillater os at innlægge et eksemplar av selskapets love samt ekstraktavskrift av generalforsamlingsprotokollen i det konstituerende møte den 13de mars i vort selskap forsaavidt vedrører A/S Trælandsfos forpligtelse til at levere 5000 elektriske hestekræfter til os.

Endvidere tillater vi os at vedlægge erklæring fra selskapets direktion.»

De i andragendet paaberopte bilag vedlægges. Gjennem amtmanden i Lister og Mandals amt har andragendet været forelagt Liknes og Fede herredsstyret til uttalelse.

Liknes herredsstyre har i møte den 29de december 1916 avgitt følgende uttalelse:

«Herredsstyret finder ingen grund til at negte sin anbefaling av den ansøkte koncession. Man gaar da ut fra, at der fra vedkommende regjeringsdepartements side vil bli paaset truffet de bestemmelser som anses paakrævet for kommunen.

Man vil videre ikke undlate at paapeke, at man finder det rimelig, at der for koncession bestemmes en aarlig avgift til kommunen, forsaavidt der hertil skulde være lovlig adgang.»

Fede herredsstyre har i møte den 29de januar 1917 anbefalt at koncesion meddeles under forutsætning av, at bedriften stiller betryggende garanti for at arbeiderne med familier i tilfælde ar-

bedtmedlæggelse ikke kommer Fede fattigvæsen til byrde.

Amtmanden har i paategningsskrivelse av 11te februar 1917 anbefalt indvilgelsen av andragendet.

Saken har været behandlet av Vasdrag-kommissionen i møter den 16de og 17de april 1917, hvor der ifølge skrivelse av 20de s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Vasdragkommissionens mindre tal Grivi og Valentinsen foreslaar sakens behandling utsat til den nye lov om erhvervelse av vandfald m. v. er kommet. Den paagaende revision av loven er nu saa langt fremskreden, at den maa forutsættes at bli færdig i nær fremtid.

Flertallet, vasdragdirektøren, Bugge og Bødker er ikke enig i utsættelse i paavente av den nye lov. De anbefaler realitetsbehandling paa basis av gjældende lov.

For det tilfælde, at saken blir behandlet og avgjort paa et tidligere tidspunkt skal den samlede kommission bemerke, at den finder at kunne anbefale andragendet indvilget.

Ansøkeren har bedt om, at leien maa bli avgiftsfri og væsentlig begrundet dette med, at det dreier sig om overskudskraft, som under de herskende vandføringsforhold ikke kan faaes det hele aar. Kommissionen peker i anledning herav paa, at vandfaldet ikke er koncedert overensstemmende med den gjældende erhvervslovs § 2 og mener derfor at der bør betinges avgift.

Bødker er av den opfatning, at der bør tages hensyn til det av ansøkeren fremholdte ved at sætte avgiften lavere saalænge vasdraget er uregulert. Man henviser til post 7 nedenfor.

Videre er kommissionen av den opfatning, at der da vandfaldet er fri koncession bør betinges avstaat kraft til stat og kommune, jfr. Indst. O. V. 1917 om utfærdigelse av en lov om erhvervelse av vandfald m. v. § 22, post 5.

Vilkaarene forøvrig trænger antagelig ikke nogen nærmere begrundelse.

Der foreslaaes opstillet følgende

Betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 20 aar regnet fra koncessionens datum.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) som skal ha sit sæte her i riket skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Dog saa, at A/S Trælandsfos er berettiget til at sitte med de av dette selskap tegnede aktier for kr. 250 000,00. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog. Aktiekapitalen skal til enhver tid utgjøre mindst halvparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot erlægges for

hver gang en tvangsmulkt til statskassen av indtil kr. 1000,00 efter vedkommende departements nærmere avgjørelse.

4.

Forsaavidt selskapet anvender energien til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret sak-søker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 for hver person.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 — fem-

ten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr.¹⁾ 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 procent aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4 er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

B ø d k e r stemte i det foreliggende tilfælde mot andet avsnit saalydende: «Likeledes er.....selskapet».

G r i v i og V a l e n t i n s e n foreslaar tilføiet:

¹⁾ Bugge og Bødtker foreslaar kr. 0,50 saalange vasdraget er uregulert. Senere kr. 1,25.

Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond. Retten til tilbakebetaling av anlægsfondet bortfalder isaafald.

10.

Saafremt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn under anlæg og drift ikke kan besørges av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar som fastsættes av denne at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp som anordnes av medicinalstyrelsen og om fornødent bekostes av selskapet. Forsaavidt der maatte være ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsættes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

I tilfælde av at vedkommende departement finder det paakrævet pligter anlæggets eier for sine arbeidere og deres familier at holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter som departementet bestemmer.

11.

Saafremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets utførelse av vedkommende departement findes nødvendig pligter anlæggets eier endvidere at utrede utgifterne derved.

12.

Selskapet forpligter sig til om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlings-

lokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Selskapet er forpligtet til at sørge for at bebyggelse av den grund, hvorover det raader, og hvor der ventes at ville bli bymæssig bebyggelse sker efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafremt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

13.

Veier, broer og landgangskaier som selskapet anlægger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsaavidt departementet finder, at det kan ske uten væsentlig ulempe for selskapets anlæg og bedrifter.

14.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

15.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

16.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som kraften tages ibruk at avgi indtil 5% av den leiede kraft til de kommuner, derunder ogsaa amtskommuner, som departementet bestemmer, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 % av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres til samme pris og paa

samme vilkaar som efter leiekontrakten gjælder for koncessionæren. Kraften uttages efter departementets bestemmelse i kraftstationen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet uanset om fjernledningen eller ledningsnettet tilhører koncessionæren eller vandfaldets eier.

Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Undlater selskapet at levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert.

De fornødne nærmere bestemmelser angaaende avgivelse av kraft blir med bindende virkning at fastsætte av departementet.

17.

Saafremt selskapet ved den leiede energi producerer kunstige gjødningsstoffer, maa priserne ved salg inden landet ikke sættes høiere end netto eksportpriserne beregnet efter gjennemsnit for de sidste 12 maaneder.

Derhos skal der pr. aar stilles til disposition for det norske jordbruk til reducert pris indtil 10 % av produktionen i de 12 maaneder, som gaar forut for bestillingen.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennemsnittsprisen netto f. o. b. for selskapets salg i partier paa mindst 100 tons gjødningsstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingen med fradrag av 15 % rabat. Bestilling sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling skal for at opnaa denne rabat være paa mindst 100 tons.

Det kvantum, som i henhold til foranstaaende kan forlanges uttat, leveres av selskapet f. o. b. med mindst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducerte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig

salgs vare eller benyttes som raaprodukt til videre fabrikation.

Gjennemsnittsprisen beregnes av den i henhold til koncessionens post 21 ånsatte kontrollør.

18.

Saafremt de av selskapet fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaaelse herav kan det saaledes av vedkommende departement bestemmes, at der skal gives norske fabrikker adgang til som raaprodukt at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saafremt $\frac{1}{3}$ av produktionen bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet ved vedkommende selskap selv.

19.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og inntægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne inntægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.

Bugge & Bødtker finder, at en saadan bestemmelse ikke bør medtages, da den ikke er hjemlet i gjældende lov.

20.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 2) eller overtrædes bestemmelsen i posterne 15 og 21 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald,

bergværk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

21.

Koncessionshaveren har at underkaste sig de bestemmelser som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansette en kontrolør, som har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest. Denne kontrolør skal overensstemmende med instruks utfærdiget av departementet ha adgang til de kontrolmidler, som departementet anser nødvendige.

Denne kontrolørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

22.

Griivi og Valentinsen foreslaar følgende yderligere betingelse:

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelsen av de i koncessionen opstillede betingelser, stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 20 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergværk og anden fast eiendom meddeles A/S Kvina Karbid- og Smelteverk koncession paa den ansøkte kraftleie.

For tilladelsen vil man anbefale opstillet følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet og vedtat av dette.

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 40 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktiekapitalen skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræde som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori

kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudsvis inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 procent aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer.

Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattig-

kommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4 er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse og senere utvidelser. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet eller lignende.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøelse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter.

Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille

de veier, broer og landgangskaier det maatte anlægge, til fri avbenyttelse for almenheten. Herfra undtages selskapets veier og broer indenfor det egentlige fabriksomraade med de til dette støtende kaianlæg.

14.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlegget knyttede befolkning.

15.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

i n d s t i l l e :

Det tillates A/S Kvina Carbid og Smelteverk i medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 5 000 elektriske hk. fra A/S Trælandsfos paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 16de november 1917 anførte betingelser.

36. A/S Flørli Kraft- og Elektrosmelteverk.

(Erhverv og regulering av Flørlivasdraget i Fossan, Ryfylke).

Kgl. resol. av 16de november 1917.

Fra overretssakfører Trygve Sundt er til departementet indkommet et andragende, datert 15de august 1916, om tilladelse for A/S Flørli Kraft- og Elektrosmelte-

verk til at erhverve og regulere Flørlivasdraget i Fossan herred, Stavanger amt.

Andragendet er saalydende:

«Paa vegne av Aktieselskapet Flørli Kraft- og Elektrosmelteverk tillater jeg mig herved at andra om kongelig tilladelse til:

- A. Erhvervelse i henhold til lov av 18de september 1909 nr. 4, § 2, jfr. § 1 av Flørlivasdraget i Fossan herred, Ryfylke samt
- B. Anlæg og foranstaltninger til regulering av vasdragets vandføring til fremme av industrielle formaal — reguleringsloven av 4de august 1911 § 1 f, jfr. tillægslov av 20de februar 1913.

A. E r h v e r v e l s e n .

G a a r d e n F l ø r l i .

Det vasdrag, til hvis erhvervelse kongelig tilladelse herved søkes tilligger eiendommen Flørli, gaardsnr. 25, bruksnr. 1 i Fossan herred, Høle tinglag, Ryfylke sorenskriveri i Stavanger amt av skyld m. 1,29.

Den allervæsentligste del av vasdragets nedslagsdistrikt og hele den del av samme, der berøres av den planlagte regulering, ligger indenfor denne eiendoms grænser. Som bilag 1 vedlægges en forstørret gjengivelse av amtskartet over angjældende strækning, hvorpaa eiendommens omtrentlige grænser er indtegnet.

Eiendommen ligger paa sydsiden av den lange og trange Lysefjord. Avstanden fra Fossan, der ligger paa sydsiden av fjordens munding (ved Høgsfjord), er omkring 24 km.

Bebyggelsen er paa begge fjordsider for tilfældet spredt og sparsom og uten veiforbindelse. En næsten ufremkommelig sti forbinder for tiden Flørli med gaarden Kalleli (3 bruk), der ligger omkring 2 km. længere ute i fjorden. Mellem denne gaard og Fossan (hovedbygden, hvor kirken er beliggende) findes nu kun 2 gaarde. Mellem Flørli og Lysebotnen, hvortil al landværts adkomst er umulig, ligger ingen gaarde. Paa

den anden side av fjorden tvers overfor Kalleli ligger en vakker gaard Kallestein. Fjorden er her henimot 2 km. bred.

I Lysebotnen (hvor der er en forholdsvis betydelig bebyggelse) tænkes de anlæg opført, som i sin tid skal utnytte Lysevasdraget (tilhørende Aktieselskapet Lysefjord) som drivkraft.

Telefonen slutter ved Fossan. Dampskibsforbindelsen paa Lysefjorden er meget mangelfuld. Der er kun 1 à 2 ukentlige anløb. Nærmeste anløpsted er Kalleli. Poststedet er Sangesand, beliggende paa nordsiden av fjorden, omkring 4—5 km. utenfor Kallestein. Der ankommer post til Sangesand en gang om uken.

Gaarden Flørli har saaledes for tiden en meget isolert og verdensfjern beliggenhet. I dette forhold vil det planlagte kraft- og smelteverk paa stedet gjøre en fuldstændig forandring til fordel ikke bare for den enkelte gaard, men for hele befolkningen langs og ved botnen av Lysefjord saavel som ved de tilstødende dele av Høgsfjord.

Telefon vil snarest bli lagt ind til Flørli. Langs fjordens sydside findes en række stenbrud, hvis eiere hittil forgjæves har ansøkt om telefonledningens forlængelse. Dette behov vil kunne tilfredsstilles i og med ledningens forlængelse til Flørli.

Gaarden Flørli's jordbruksværdi er høist ubetydelig. Det gir begrep derom, naar det opplyses, at gaarden, indtil den kjøptes av A/S Flørli, gjennom en aarrække hadde været bortforpagtet for en aarlig avgift av kr. 50,00, en avgift, som forpagteren har hat vanskelig for at betale, og som i de senere aar har været ham eftergitt. Der fødes — saavidt vites — 2 kyr paa gaarden.

Eiendommen blev solgt til A/S Flørli av skibsreder Meling, Stavanger (der er selskaps største aktionær) mot et vederlag av 200 fuldt indbetalte aktier i selskapet. Selskapets skjøte er datert 31te juli og tinglæst 4de august 1916. Den mand, som eiet gaarden før Meling (Johan J. Flørli), hadde indkjøpt samme ved skjøte av 3dje august 1894, tinglæst 7de januar 1910 for en kjøpesum av kr. 1 200,00 + følge.

Johan Flørli omkom paa fiskø for flere aar siden uten at etterlate sig livsarvinger. Etterat hans hustru hadde giftet sig paany og i den anledning fraflyttet gaarden, blev denne — som ovenfor nævnt — bortforpagtet. Skibsreder Meling kjøpte eiendommen av Johan Flørli's enke og 2 søskende. Ifølge kjøpekontrakten av 26de september, tinglæst 14de oktober 1914 (jfr. skjøte av 6te april, tinglæst 23de april 1916) utgjorde kjøpesummen kr. 16 000,00. Efter indløsning av en række bruks- og kvernrettigheter paa eiendommen har denne kostet hr. Meling omkring kr. 25,000,00.

Denne pris ligger — som det forstaaes — betydelig over eiendommens jordbruksværdi. Den staar heller ikke i noget rimelig forhold til det eiendommen tilliggende vasdrags daværende værdi. Dettets tekniske værdi var dengang ikke undersøkt og dets utnyttelsesmuligheter helt i det blaa.

Gaarden, der skraaner temmelig brat ned mot fjorden, avgir fornøden grund for anlæg av kraftstation og smelteverk (der tænkes anlagt i en bygning) saavel som til kajer og losse-, laste- og oplagsplasser samt til bygninger for den til kraftanlægget og smelteverket knyttede funktionær- og arbeiderbefolkning.

Eiendommen utgjør ialt omkring 30 km.² med en strandlinje langs fjorden paa ca. 5,5 km.

Lysefjorden er helt isfri og meget dyp. Den kan trafikkeres av de største skibe. Dybdeforholdene utenfor Flørlistranden er gunstige saavel med hensyn til trafik som med hensyn til kaianlæg. Sjøgrunden er god, og der er rikelig adgang til førsterangs naturlig byggesten. Flørlibugten frembyr god havn- og ankerplads. Den er beskyttet mot sjøgang ved Flørlinesset, der danner Flørlistrandens grænse mot vest.

Eiendommens avstand fra Stavanger er omkring 40 km.

Eiendommen er frigjort for alle partielle rettigheter. Der gaar ingen vei over eiendommen og ingen ledninger av nogen art. Eiendomsforholdene er m. a. o. i sjelden grad klare, greie og enkle.

Flørlivasdraget.

Vasdraget er beskrevet i den som bilag 2 medfølgende «Beskrivelse av Flørlivens utbygning».

Nedslagsfeltet utgjør antagelig ca. 20 km.². Feltet ligger i en høide av i middel ca. 8—900 meter over havet. Det høieste punkt (varde) ligger 1051,7 meter over havet.

Følgende vande tænkes regulert:

Store Flørlivatn	. 761	m. o. h.	1,1	km. ²
Lille Flørlivatn	. 761	—»—	0,8	»
Klubbatjern	. . . 740,4	—»—	0,0512	»
Ternevatn 735,8	—»—	0,061	»

Store og Lille Flørlivatn flyter sammen:

Det egentlige vasdrag, Flørlibækken, har sit utløp fra Store Flørlivatn. Efter omkring 2 km. at ha flytt mot vest (parallelt med fjorden), bøier den mot nord og styrter sig ned i fjorden ved Flørlø. Elveløpet er ca. 4 km. langt.

Mellem Flørlivatnene og Klubbatjern og Ternevatn er der ingen naturlig forbindelse. Planen er at stænge det naturlige avløp fra Flørlivatn og Klubbatjern og ved tunneller gi vandet nyt samlet avløp gjennom Ternevatn. Ved Ternevatns utfaldsøs lægges indtaket for rørledningen, der føres direkte ned til fjorden.

Nedslagsdistriktet bestaar væsentlig av beitestrækninger, myr og snauffjeld.

Den planlagte regulering vil ikke sætte under vand eller paa anden maate skade dyrket eller dyrkbar mark, eng, skog, skoggrund eller beitesmark.

Alle 3 bække — saavel den, der har sit utløp fra Flørlivatnene, som bækkene fra Klubbatjern og Ternevatn — er paa grund av sin beskaffenhet — det er fossefald — aldeles uskikket til færdsel, fløtning og fiske.

Faldene og naturforholdene forøvrig har ingen pretensioner i retning av naturherlighet. Der gaar ingen ideelle værdier tilspildt ved at

Flørlivatnernes og Klubbatjerns avløp stænges eller at Ternevatnets avløp føres i rør til fjords. Eller ved, at vandstanden ændres i de tre magasiner. Heller ikke ved, at der paa Flørlistranden opføres et kraft- og smelteverk med kai, eller ved at de 3 gamle, graa hytter — hvorav hovedbygningen er fra 1802 — viker for en række rød- og hvitmaltte villabygninger langs slyngveie opefter Flørlø-lø.

Aktieselskapet Flørlø Kraft- og Elektrosmelteverk, dets formaal og nærmeste planer.

Selskapet er konstituert 15de juni og registrert 14de august 1916.

Som bilag 3 vedlægges utskrift av den konstituerende generalforsamling (hvori vedtægterne er indtat).

Selskapets formaal er erhvervelse av eiendommen Flørlø og utbygning av det samme tilliggende vasdrag (Flørlivasdraget) for utnyttelse som kraftkilde til drift av elektrisk smelteverk, anlæg og drift av saadant smelteverk og salg av dets produkter, bortleie av elektrisk kraft samt erhvervelse av de eiendomme og rettigheter og utøvelse av enhver virksomhet, som maatte være tjenlig til fremme av disse formaal.

Selskapet er helt igjennem et norsk selskap, og det er hensigten stadig at bevare det som saadant.

Samtlige aktionærer er norske statsborgere. Hvilke disse for tiden er, fremgaar av generalforsamlingsprotokollen.

Styret skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere, valgte blandt aktieeierne.

Foruten den administrerende direktør, der skal være aktieeier og ha sæte og stemme i styret, bestaar dette av 4 medlemmer.

Som administrerende direktør og som anlæggets ingeniør og byggeleder er valgt og ansat hr. ingeniør Hartvig Irgens, der senest har ledet utbygningen av Vamma i Glommen (Askim).

Styret bestaar iøvrig for tiden av:

Skibsreder Einar Meling, Stavanger (formand),
 Generalkonsul Ing. Thorsen, Stavanger (næstformand),
 Konsul Sigval Bergesen, Stavanger,
 Overretssakfører Trygve Sundt, Kristiania.

Selskapets aktiekapital utgjør kr. 1 000 000,00, fordelt paa 1 000 aktier à kr. 1 000,00. Aktierne lyder paa navn og skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller — med vedkommende departements tilladelse — norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog. I deres omsættelighet er der forøvrig gjort den innskærnkning, som omhandles i koncessionslovens (lov nr. 4 av 18de september 1909) § 2, I led, 2 p.

Av aktiekapitalen er kr. 350 000,00 tilveiebragt ved, at eiendommen Flørli med det tilliggende vasdrag, tomter og strandrettigheter (hele eiendommen) samt en del kvartsbrud under gaarden Vikedal i Ryfylke er overdrat selskapet mot vederlag i 350 fuldt indbetalte aktier i selskapet. Disse aktier er tillike vederlag for vasdragets opmaaling, kartlægning og beregning samt for undersøkelse og beskrivelse av kvartsbruddene. Nogen særskilt godtgjørelse for selskapets stiftelse og finansiering m. v. skal ikke erlægges, idet dette bekostes av hr. Meling.

Den øvrige del av aktiekapitalen (kr. 650 000,00) er tegnet av stifterne. Halvdelen derav er foreløbig indkaldt og indbetalt. Resten vil bli indkaldt eftersom pengene trænges til utbygningen. Laanemidler vil ikke bli anvendt, før aktiekapitalen er fuldt indbetalt og forbrukt.

Ifølge det omkostningsoverslag, som medfølger den ovennævnte beskrivelse av vasdraget, vil utbygningen for 12 000 elektriske hk. koste kr. 1 380 000,00. Smelteverket beregnes at koste kr. 650 000,00. Det

hele anlæg altsaa omkring 2 millioner kroner.

Hvad der vil trænges dertil utover aktiekapitalen, er paa rimelige vilkaar erhvervet ved laan i Stavanger Handels- og Industribank, Stavanger, og Andresens Bank, Kristiania. Beløpet vil først bli stillet til forføining, efterat aktiekapitalen er anvendt.

B. Reguleringen.

Reguleringslovens anvendelse paa tilfældet.

Det er under avsnit A oplyst, at der ikke foregaar færdsel, fløtning eller fiske i vasdraget. Der blir saaledes ikke tale om nogen «for det almene skadelig indflydelse» derpaa. Reguleringslovens § 1, a finder saaledes ingen anvendelse.

Det fremgaar videre av det samme-steds oplyste, at der ved reguleringen ikke bevirkes, at dyrket eller dyrkbar jord, naturlig eng eller skog sættes under vand eller paa anden maate ødelægges. Det samme gjælder havnegang. Reguleringslovens § 1, b finder m. a. o. heller ikke anvendelse paa tilfældet.

Fremdeles er ovenfor oplyst, at der ved reguleringen heller ikke iøvrig bevirkes skade eller ulempe for nogen almen eller offentlig interesse eller nogen for det almene skadelig forandring i naturforholdene. Reguleringslovens § 1, c kommer saaledes heller ikke til anvendelse.

De vande, som opdømmes, tilhører i sin helhet A/S Flørli. Reguleringslovens § 1 d blir altsaa uten anvendelse i dette tilfælde.

Da der til foretagendets gjennomførelse — som ogsaa tidligere paapekt — ikke kræves raadighet over eller bevirkes skade for andenmands grund eller rettigheter, blir altsaa ogsaa nævnte lovs § 1, e uten anvendelse.

Det er saaledes kun som følge av bestemmelsen i reguleringslovens § 1, f (lov av 20de februar 1913), at kongelig tilladelse til reguleringen er fornøden.

Reguleringsplan.

Reguleringsplanen vil fremgaa av den ovennævnte vasdragsbeskrivelse (bil. 2) samt av vedlagte karter (bil. 4).

Jeg finder at kunne indskrænke mig til at henwise dertil.

Det forudsættes, at det ved en mer indgaaende detaljbehandling av planen vil kunne vise sig hensigtsmæssig at forandre opdæmnings- og tapningshøiderne noget for — teknisk og økonomisk — at opnaa den mest rationelle utnyttelse av reguleringsmagasinerne.

Reguleringens fordele samt skade og ulemper.

Angaaende de oplysninger, som kræves i reguleringslovens § 6 henvises til hvad ovenfor er meddelt samt til de medfølgende bilag.

Hvad særlig angaar spørgsmaalet om de fordele, som antages at ville indvindes ved foretagendet, og den skade eller ulempe for almene interesser, som foretagendet antages at ville medføre (reguleringslovens § 6, b, c og d, jfr. § 9) skal jeg — under henvisning til det ovenfor oplyste — indskrænke mig til at uttale, at der ikke vil kunne paapekes en eneste interesse — offentlig eller privat — der vil krænkes, tilsidesættes eller forspildes ved, at vasdraget utbygges og kraften utnyttes i industrielt øiemed paa stedet.

Vasdraget flyter nu tilfjords til glæde og gavn for ingen. Ved dets utbygning formindskes ikke eiendommens jordbruksværdi i ringeste mon — tværtom vil den fremtidige bebyggelse sandsynligvis medføre, at dyrkningsmonet utnyttes til det ytterste. Ved vasdragets utbygning og regulering og vandkraftens utnyttelse for drivkraft i produktivt øiemed, vil i sandhet «en ny provins være til landet lagt» uten opofrelse av nogen forhaan-

denværende værdi — materiel eller ideel.

Eiendommen Flørli har hittil ikke kunnet brødføde én familie. Den sidste jordbrukende eier (Johan J. Flørli) søkte tillike sit underhold paa fiske. En familie, der hadde et hus staaende paa en tomt ved stranden, søkte sin næring utenfor eiendommen. Foruten disse var eiendommen kun bebod av en gammel husmandsenke.

Paa denne eiendom, der saaledes hittil neppe har kunnet brødføde én familie, vil der — om A/S Flørlis planer gjennomføres — fremtidig kunne ernære sig 1 à 200 mennesker (med familie).

Selskapet mener derfor med sikkerhet at kunne paaregne ikke alene, at de herved ansøkte koncessioner meddeles, men tillike, at disse — i betragtning av de betydelige almene interesser, der utvilsomt knytter sig til foretagendets fremme samtidig som ingen andre hensyn tilsidesættes derved — blir selskapet meddelt paa gunstigst mulige vilkaar.

C. Kraftens anvendelse.

Overensstemmende med sit formaal er det A/S Flørlis hensigt at utnytte vasdraget som kraftkilde til drift av elektrisk smelteverk samt anlægge og drive saadant smelteverk for salg av dets produkter.

Selskapet agter altsaa selv at utnytte kraften for egen regning. Naar formaalet efter vedtægternes § 2 ogsaa omfatter bortleie av elektrisk kraft, ligger saadan bortleie utenfor selskaps nuværende planer.

Det produkt, som fortrinsvis tænkes fremstillet gjennom elektrisk smeltning, er ferrosilicium. Efter konjunkturførholdene vil ogsaa karbid og andre ferrolegeringer bli fremstillet.

Alle disse produkter søker sin avsætning paa verdensmarkedet.

Det sier sig selv, at for et nyt, uprøvet, ukjent og fjerntliggende smelteverk vil det ha sine store vanskeligheter at bli indført og hævde sig paa det store marked. Dette

forutsætter ikke alene, at verket helt fra først av formaar at levere en vare, der i hver henseende er fuldt paa høide med de anerkjendte merker, og som kan selges til samme pris, men det forutsætter tillike den innsigt i konjunktur- og markedsforholdene forøvrig, som alene vindes gjennom lang erfaring.

Man har derfor ikke vovet at gaa til utbygning av vasdraget og anlæg av smelteverk uten paa forhaand mest mulig at ha sikret sig et smelteverksanlæg, bygget paa de bedste og sikreste tekniske erfaringer, samt en indførsel paa salgsmarkedet, der straks vil kunne sikre varen avsætning til høieste priser.

I den hensigt har selskapet traadt i forbindelse med Röchlingschen Eisen- und Stahlwerken G. m. b. H., Völklingen a/d Saar (Duisburg) — et verdensfirma av et udmerket navn i alle henseender. En av selskapets ledere er Ernst Röchling, norsk konsul i Duisburg.

Med dette selskap er der indgaaet en foreløbig kontrakt, hvorefter Röchling har forpligtet sig til at avsætte hele selskapets aarlige produktion, grundet paa 12 000 elektriske hestekrefter. Videre er selskapet forpligtet til at være A/S Flørli behjælpelig saavel med hensyn til anskaffelse av raamaterialer for smelteverket og maskineri m. v. for kraftanlægget, som til at bistaa A/S Flørli med sin tekniske erfaring.

Gjennem denne kontrakt haaber A/S Flørli at kunne undgaa alle famlende forsøk med hensyn til varens tilvirkning og avsætning og derved spare sig for de dyre lærepenge, der har været saa skjæbnesvangre for mange tidligere tiltak i denne gren av industrien.

Kontrakten er kun bindende for parterne i 5 aar fra fabrikationens begyndelse. Den blir stiltiende at forlænge fra 3 til 3 aar, saafremt den ikke er opsagt fra en av siderne mindst 1 aar før kontrakttidens utløp. A/S Flørli har saaledes i sin magt efter 5 aars forløp for egen regning fuldt ut at kunne utnytte de erfaringer, som de første grundlæggende aar har bragt.

Angaaende kontraktens nærmere indhold tillater jeg mig at henvise til den som bilag 6 vedlagte avskrift.

Röchlings hovedforpligtelse gaar — som nævnt — ut paa at avsætte hele A/S Flørli's aarlige produktion.

Röchling betaler Flørli mot dokumenter hvad varen har kostet sidstnævnte selskap (Selbstkostenpreis). I denne pris indgaaer følgende faste utgiftsposter:

1. elektrisk kraft beregnes med kr. 30,00 pr. hk. aar.
2. kvarts beregnes med kr. 10,00 pr. 1000 kg. cif. smelteverket.
3. i aarlig amortisation regnes kr. 75 000,00.

Paa grundlag av priser, der under mindst fjerdingaarlige møter blir at fastsætte av parterne i fællesskap, besørger Röchling varen solgt paa det aapne verdensmarked. Av det beløp, hvormed denne salgspris overstiger «Selbstkostenpreis», erholder Röchling 40 % som salgsprovision.

Da denne provision er Röchling's eneste vederlag for dets forpligtelser efter kontrakten, indeholder det den sterkeste spore for firmaet til at utnytte konjunkturerne til det yderste.

I sin rentabilitetsberegning har imidlertid A/S Flørli alene tillagt denne fortjeneste (hvorav det altsaa selv oppebærer 60 %) en sekundær betydning. Foretagendets lønsomhet ansees sikret allerede ved de beløp, selskapet gjennom «Selbstkostenpreis» oppebærer som vederlag for den elektriske kraft og kvartsen (der tænkes tat fra dets kvartsbrud i Vikedal) samt ved det beløp, hvormed amortisationen dækkes.

Kraften beregnes at ville koste selskapet omkr. kr. 16,00 pr. hk. aar. En pris av kr. 30,00 pr. hk. aar vil saaledes bringe selskapet en nettoindtægt paa kraften av omkr. kr. 14,00 pr. hk. aar — efter et forbruk av 12 000 hk. altsaa en aarlig indtægt av omkr. kr. 168 000,00. Kvartsen beregnes at koste selskapet kr. 5,00 pr. ton levert ved smelteverket. Den betales med kr. 10,00 pr. ton. Der vil forbrukes ca. 12—15 000 tons kvarts aarlig. Dette gir en fortjeneste av kr. 60—75 000,00. Hertil kommer, at det beløp, der

skal erlægges som amortisationsfradrag, er saa rummelig ansat, at der vil kunne paa-regnes en fortjeneste ogsaa derav. Det bemerkes, at amortisationsbeløpet (kr. 75 000,00) kun gjælder smelteverket. Amortisering av kraftanlægget (saavelsom renter av anlægskapitalen) er medindbefattet i de kr. 16,00, som kraften antages at ville koste selskapet i fremstilling.

Til sikkerhet for opfyldelsen av sine forpligtelser efter kontrakten skal Røchling i en av Flørli anvist norsk bank deponere sigtsola veksler indtil et beløp av kr. 1 000 000,00.

Røchling svarer for norsk domstol (med verneting i Kristiania).

A/S Flørli pligter straks at paa-begynde anlægget av kraft- og smelteverket og at fuldføre begge dele hurtigst mulig.

Paa den konstituerende generalforsamling i A/S Flørli blev styret bemyndiget til, saasnt selskapet var registrert, at avslutte kontrakt med Røchling i det væsentlige overensstemmende med det foreliggende kontraktstilbud (av 5te juni d. a.), alt under forutsætning av, at selskapet — paa betingelser, som styret finder antagelige — erholder de herigjenem ansøkte koncessioner.

Begge parters interesser kræver, at arbeidet igangsættes og fuldføres snarest mulig. Hver maaned, som gaar, spiller en stor økonomisk rolle. Det gjælder selvsagt snarest mulig at komme i drift for at kunne utnytte de konjunkturer, som krigstilstanden har skapt, og de behov for elektriske smelteprodukter, som den nærmeste tid efter fredslutningen antages at ville fremkalde. Smelteverket beregnes at kunne være i drift efter ca. 12—15 maaneders arbeide. For intet at ha forspildt gik selskapet straks efter konstitueringen igang med alle forberedende arbeider — det bygger jo kun paa egen, heftelsesfri grund — saasom utbedring av gaardens husebygninger, opførelse av barakker, vasdragsmaalinger, anskaffelse av kommunikationsmidler (motorbaat) m. v. — alt i tillid til, at de her ved ansøkte

koncessioner vil bli meddelt paa rimelige vilkaar, og saa hurtig som sakens vanlige omgang paa nogen maate tillater.

Det kan — efter mit kjendskap til forholdene — sikkert paaregnes, at andragendet vil bli anbefalt saavel av herredsstyret som av amtmanden.»

De i andragendet medfølgende bilag vedlægges.

I en paa foranledning avgit uttalelse av 16de september 1916 har vasdragdirektøren anført følgende:

«Vasdraget som fra syd løper ut i Lysefjorden i Ryfylke har ifølge planen et samlet nedbørfelt paa ca. 20 km.², hvorav den øvre del til og med Store Flørlivand — ialt 13,8 km.² tænkes utnyttet. Planen gaar ut paa at slaa tunnel fra Store Flørlivand over til Lille Flørlivand, derfra igjen en tunnel ned til Klubbatjern og videre frem til Ternevand, hvor indtaket blir liggende. Herfra fører rør ned til kraftstationen ved sjøen. Reguleringen er projektert saaledes: Store og Lille Flørlivand sænkes 19,5 meter, men dæmnes ikke. Klubbatjern dæmnes op 11,0 meter og sænkes 1 meter. I Ternevand bygges en dam, som paa det høieste blir 3,5 meter og som angives at ha til hensigt kun at sikre en jevn tilførsel av vand til rørledningen.

I andragendet er forutsat, at det ved en mere indgaaende behandling av planen vil kunne vise sig hensigtsmessig at forandre opdæmnings- og tapningshøiderne noget for teknisk og økonomisk at opnaa den mest rationelle utnyttelse av reguleringsmagasinerne.

Ved hjelp av disse reguleringer er vandføringen tænkt helt utjevnet. Der er paaregnet en jevnvandføring paa ca. 1,5 m.³ sekund. Faldet er opgit til brutto 730 og netto 690 meter og kraftmængden er med vel 80 % nytteeffekt beregnet til 11 500 hk. Der tænkes installert 2 maskinaggregater hvert paa 6 000 effektive hk., og omkostningerne ved regulering og utbygning er beregnet til kr. 1 380 000,00 eller henimot kr.

120 pr. hk. Vasdragets indkjøb er ikke medregnet heri.

I andragendet er bl. a. anført, at reguleringen ikke vil sætte under vand eller paa anden maate skade dyrket eller dyrkbar mark, eng, skog, skoggrund eller beitesmark samt at vasdraget er aldeles uskikket til færdsel, fløtning eller fiske.

Vasdragdirektøren skal bemerke, at der ikke foreligger saadant materiale, at man kan opgjøre sig nogen sikker mening om vasdragets avløpsforhold. Jeg finder imidlertid efter sammenligning med andre vasdrag ingen væsentlig bemerkning at gjøre til den paaregnede vandføring og kraft.

Jeg gaar ut fra, at der i en eventuel koncession som vanlig blir betinget kontrol med planerne og finder derfor ikke paa dette tidspunkt grund til at gaa nærmere ind paa denne side av saken.

Det i reguleringslovens § 6 opstillede krav om materiale antages fyldestgjort i en efter forholdene rimelig utstrækning. Naar de nødvendige distriktsuttalelser foreligger skulde saken derfor kunne optages til realitetsbehandling.»

I skrivelse til ansøkerne av 18de decbr. 1916 meddelte man efter henstilling fra selskapet, at man paa grund av de foreliggende særegne omstændigheter ikke vilde motsætte sig, at arbeidet under det offentlige kontrol paabegyndtes før koncession var git, idet man uttrykkelig reserverte sig mot. at derved skulde være foregrepet noget med hensyn til koncesjonsspørsmålets avgjørelse.

Man bemyndiget samtidig vasdragdirektøren til at utføre den sedvanlige kontrol med arbeidet.

Ved sakens behandling i distriktet er avgit følgende uttalelser:

Fossan herredsstyre har i møte den 4de novbr. 1916 enstemmig besluttet at uttale følgende:

«Herredsstyret mener, at et saapas stort anlæg, som det her projekterte, hvorved en betydelig hittil unyttet vandkraft agtes tat i industriens tjeneste, maa antages at befor-

dre interesser av almen betydning, og saaledes som reguleringsplanen er forelagt vil der efter herredsstyrets formening neppe ske nævneværdig skade paa jord.

Paa disse premisser anbefaler Fossan herredsstyre, at der gives A/S Flørli kongelig tilladelse til overensstemmende med vasdragsloven at foreta de planlagte reguleringsarbeider, og at der gives det koncesjon til at utnytte vandkraften.

Det er herredsstyrets forutsætning for denne anbefaling, at der av statsmyndighetene træffes saadanne foranstaltninger likeoverfor selskapet, at herredet sikres mot økede fattigbyrder ved den arbeidsstok, som kan faa beskæftigelse ved bedriften i utbygningstiden eller senere, og at selskapet paalægges at bekoste det politiopsyn, som kan bli nødvendig. Herredsstyret forutsætter derhos, at endel av den avgift, som antagelig vil paalægges selskapet tilfalder herredet, likesom kommunen bør sikres en viss procent kraft til billig pris, der i tilfælde fastsettes av regjeringen.

Transport av varer og materiel samt raastof og færdige produkter til og fra selskapets anlæg bør betinges indenbygds private eller kommunale transportselskaper fortrinsret.»

Amtmanden i Stavanger amt har under 13de november 1916 bemerket følgende:

«Jeg antar ikke, at der kan være nogen indvending at gjøre mot, at der meddeles den ansøkte tilladelse til erhverv og regulering av Flørlivasdraget i Fossan, naar de av Fossan herredsstyre foreslaaede betingelser og de vanlige bestemmelser om koncesjonstid og avgifter tilknyttes. Efter besigtigelse paa stedet av forholdene kan jeg bekræfte, at der ved reguleringen ikke vil opstaa nævneværdig skade eller ulempe for nogen almen eller offentlig interesse. Der vil saavidt skjønnes ikke bli foretat nogen skjæmmende forandring i de oprindelige naturforhold. Jeg tillater mig derfor at anbefale ansøkningen paa betingelser som anført.»

Saken har været forelagt Vasdragkommissionen, hvis uttalelse foreligger i skrivelse av 18de januar 1917, hvorav hitsættes følgende:

«Et flertal inden Vasdragkommissionen bestaaende av vasdragdirektøren (Hugo-Sørensen), Grivi og Valentinsen foreslaar sakens behandling utsat til de nye love om erhvervelse og regulering er kommet. Den paagaende revision av disse love er nu saa langt fremskreden, at de maa forutsættes at bli færdige i nær fremtid.

Bugge og Bødker er ikke enig i utsættelse i paavente av de nye love. De foreslaar realitetsbehandling paa basis av den gjældende lovgivning.

For det tilfælde at saken blir behandlet og avgjort paa et tidligere tidspunkt, skal den samlede kommission bemerke, at den efter det foreliggende ikke finder at burde fraraade, at erhvervstilladelse meddeles. Da endvidere skaden og ulempen ved regulering av vasdraget efter de meddelte opplysninger maa antages at være av mindre betydning sammenlignet med fordelene, herved ogsaa tat i betragtning de paaregnelige omkostninger ved foretagendets gjennomførelse, skulde de nødvendige betingelser for at andragendet kan imøtekommes være tilstede, jfr. erhvervslovens § 2 første led og reguleringslovens § 9, punkt 1. Man har dog været i store betænkeligheter ved at tilraade dette paa grund av de for tiden herskende yderst vanskelige arbeidsforhold.

Da selskapet ifølge andragendet med bilag eier grunden ved elvens utløp i vid utstrækning og strandlinjen langs fjorden paa en 5,5 km. lang strækning, mener kommissionen, at der maa sikres avgit grund til veier, gater, skole, kirke, politistation m. v. Likesaa til brygge med fornøden strandlinje forsaavidt det maatte vise sig, at selskapets brygge ikke kan stilles til fri avbenyttelse for almenheten. Se forøvrig I, posterne 12 og 15. nedenfor.

I andragendet er forutsat, at det vil kunne vise sig hensigtsmessig at forandre opdæmnings- og tapningshøiderne noget for teknisk og økonomisk at opnaa den mest

rationelle utnyttelse av reguleringsmagasinene. Kommissionen nærer i sin almindelighet av hensyn til konsekvenserne betænkelighet ved at fravike lovens krav om bestemte opdæmnings- og tapningsgrænser. Efter de stødlige forhold, og da ansøkeren efter det foreliggende regulerer paa egen grund, antar man dog, at der ikke er noget væsentlig at indvende mot, at man stiller sig imøtekommende paa dette punkt. Kommissionen forutsætter da, at den endelige fastsættelse av reguleringsgrænserne for de enkelte sjøer underlægges departementet.

Forøvrig henvises til nedenstaaende forslag til

betingelser:

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapet skal ha sit sæte og forretningskontor i Fossan herred i Ryfylke.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker.

Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Akitekapisitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Like-

ledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhedsomraade alene gyldige, naar de godkjendes af departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 14 og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægger selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdraget og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne oplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksettes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges of-

fentlig tilsyn. De herved forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstation m. v. som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlægget, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anlæggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne.

Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av regulerings- og utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstation og selskapet tilhørende fabrikker. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond.

Retten til tilbakebetaling av anlægsfondet bortfalder isaafald.

Bugge og Bødker er ikke enig i, at utbygningsfondet overgaar til et saadant fællesfond. Den del av utbygningsfondet, som ikke brukes, bør tilbakebetales selskapet.

9.

Saaframt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke

kan besørjes av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsettes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp ved en eller flere paa stedet boende læger, der ansættes av medicinalstyrelsen og — om fornødent — lønnes av selskapet. Forsaavidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsettes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saaframt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidets utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggets eier at utrede utgifterne derved.

11.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene som sker i krigsøiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopi av samtlige karter, som selskapet maatte la opta, med opplysning om, hvorledes maalingerne er foretat og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12

Selskapet er forpligtet til om og naar vedkommende departement saa maatte forlange paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne ved dets anlæg og fabrikker sundt og forsvarlig husrum, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand, kloak og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker og lignende skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpligtet til at bebygge sine eiendommer i strøk, hvor der ventes at ville bli bymessig bebyggelse efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafernt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige byggemyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsættelse kan departementet forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige gater, veier, skoler, kirke, post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel.

Forsaavidt bekvemt beliggende landgangskai ikke kan stilles til fri avbenyttelse for almenheten, jfr. I post 15, kan departementet likeledes forlange avstaat uten vederlag grund med fornøden strandlinje til bygning av dampskibs- og baatbrygge.

Bugge og Bødker foreslaar efter ordene «gater, veier» indskuddt følgende: «samt mot en rimelig godtgjørelse grund til». Endvidere foreslaar de ordene «uten vederlag» i 3dje sidste linje ombyttet med: «mot en rimelig godtgjørelse».

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende de-

partement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi av gives til utlandet uten samtykke av departementet.

14.

Selskapet er forpligtet til, efterhvert som utbygning sker, at avgi indtil 5 procent av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner (derunder ogsaa amtskommuner) efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 procent av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 procent. I produktionsomkostningerne medregnes 6 procent rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn. Hvis koncessionæren leier ut kraft kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold.

Kraftprisen kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften av gives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstasjonen, fra fjernledningen eller fra ledningsnettet efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet ef-

ter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Bugge og Bødker er i tvil om, hvorvidt det er hensigtsmæssig og rimelig at medta følgende avsnit: «Hvis koncessionæren.....samme forhold.»

15.

Veier, broer og landgangskaier som selskapet anlegger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsaavidt departementet finder, at det kan ske uten væsentlig ulempe for selskapets anlæg og bedrifter.

Selskapets telefonanlæg kan forlanges underlagt statens administration. Dette gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

Bugge og Bødker foreslaar anden passus «Selskapets telefonanlæg..... anlæg.» strøket. Videre foreslaar de ordene i tredje passus: «uten vederlag» ombyttet med «mot rimelig godtgjørelse».

16.

Saafremt de ved vandkraften av kraftselskapet selv fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaaelse herav kan det saaledes av vedkommende departement bestemmes, at der skal gives norske fabrikker adgang til som raaproduct at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saafremt $\frac{1}{3}$ av produktionen

bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet av vedkommende selskap selv.

17.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

18.

I det 35 aar efterat koncession er git skal staten kunne indløse det hele anlæg i den utstrækning, hvori det efter post 20 tilfalder staten ved koncessionstidens utløp. Benytter den sig ikke herav, skal den i det 10de aar derefter ha samme adgang og saaledes videre hvert 10de aar.

Bestemmelse om indløsning maa være meddelt koncessionæren 5 aar i forveien. Indløsningssummen blir at bestemme saaledes, at vandfaldet med tilhørende reguleringer, grundstykker og rettigheter samt vandbygningsarbeider og hus betales med hvad de bevislig oprindelig har kostet koncessionæren med fradrag for amortisation i forhold til den forløpne del av koncessionstiden, mens rørledninger, maskineri og andet tilbehør indløses for dets tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.

Saafremt anlægget indløses, pligter staten at overta de av selskapet med offentlig tilladelse indgaaede kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrum, som ikke maa strække sig utover 5 aar efter indløsning. Staten har ret til for saadan bortleie av kraft at kræve en godtgjørelse, som svarer til den gjennemsnittlig betalte pris paa elektrisk kraft her i riket for lignende formaal. I mangel av mindelig overenskomst herom fastsættes prisen ved et av Kongen opnævnt skjøn, hvis avgjørelse ikke kan paaankes.

Bugge og Bødker stemte mot indløsningsret for staten.

19.

Naar 60 — seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med

alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tuneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygning og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheder, kraftstation med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheder og de av hensyn til reguleringen og kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten, kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av departementet fastsat frist.

Anlægget med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

Bugge og Bødtker foreslaar ordene i anden passus: «eller forlanges fjernet.....frist» strøket.

20.

Forsaavidt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

21.

Koncessionæren skal naar anlægget paabegyndes indbetale til kirkedepartementet kr. 10 000,00, som efter nævnte departements nærmere bestemmelse blir at anvende til kristelig og sosialt arbeide i anlægstiden blandt den til anlægget knyttede befolkning.

Bødker stemte mot denne post, idet han mente, at et saadant formaal maa kunne fremmes med hjelp av avgifterne.

22.

Saafremt der ved elektrisk energi fra vasdragene av kraftselskapet selv produceres kunstige gjødningstoffer maa priserne ved salg inden landet ikke sættes høiere end nettoeksportpriserne berégnat efter gjennemsnit for de sidste 12 maanedér.

Derhos skal der pr. aar stilles til disposition for det norske jordbruk til reducert pris indtil 10 procent av produktionen i de 12 maanedér, som gaar forut for bestillingen, — dog ikke over 1 000 tons av gjødningstoffer med ca. 20 procent kvælstofindhold med forholdsmæssig forhøielse eller nedsættelse av dette kvantum, hvis varens kvælstofindhold ændres.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennemsnittsprisen netto f. o. b. for selskapets salg i partier paa mindst 500 tons av gjødningstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingerne med fradrag av 15 procent rabat. Bestilling sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling maa for at opnaa denne rabat være paa mindst 500 tons.

Det kvantum, som i henhold til foranstaaende kan forlanges uttat, leveres av selskapet f. o. b. med mindst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet blir bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducerte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig salgsvare eller benyttes som raaprodukt til videre fabrikation.

Gjennemsnittsprisen beregnes av den i henhold til koncessionens III, post 2, ansatte kontrollør.

II.

1.

Reguleringstilladelsen meddeles for et tidsrum av 60 aar regnet fra tilladelsens datum (jfr. I post 19). Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel i samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av re-

guleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

Til de kommuner, som Kongen bestemmer¹⁾ pr. naturhestekraft.

Til staten kr.¹⁾ pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandsføring, det vil si den vandføring, som før reguleringen erfaringsmessig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandsføring og som den ved reguleringen indvundne økning avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement efter indstilling fra Vasdragkommissionen.

Pligten til at erlægge de ovenfor omhandlede avgifter indtræder først, efter hvert som den ved reguleringen tilveibragte forøkede vandkraft tages i bruk.

3.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfalds-eier, avgiftens erlæggelse, kontrol med vandforbruket og avgivelse av kraft, blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfælde at fastsætte av departementet.

4.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

¹⁾ Vasdragdirektøren, (H-S) Grivi og Valentin- sen foreslaar kr. 1.00.

Bugge og Bødtker foreslaar kr. 0.50

Forsaavidt dammen manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en tvangsmulkt til statskassen av indtil kr. 2 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

5.

Reguleringsanlæggene eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tapningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

III.

1.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadragges likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser, stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 20 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, der har at paase, at koncesionsbetingelserne sker fyldest. Denne kontrollør skal overensstemmende med instruks utfærdiget av departementet ha adgang til de kontrolmidler, som departementet anser nødvendige.

Denne kontrollørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

3.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den

til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne oplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne ved bortleie av kraft efter den antagne gjennomsnittleie av kraft for lignende formaal og likeledes beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennomsnittspris paa disse produkter.

Bugge og Bødker er ikke enig i en saadan bestemmelse, da den ikke er hjemlet i gjældende lov.

4.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leieretigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulkt, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 6) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

5.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I post 1) eller overtrædes bestemmelserne i I post 13 eller 16, II post 1, III posterne 2 eller 4 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

Vasdragtskoncessjoner — 30

6.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser og reguleringsarbeider som forpligtende for sig og de koncederte eiendommer, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneeting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers I posterne 18 og 19, blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendomme.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregisteret.

Selskapet skal inden 2 aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendomme, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelsers I, posterne 18 og 19.

Uten at gaa ind paa spørsmålet om, hvorvidt de omhandlede sjøer er privat eiendomsret undergit, har kommissionen fundet i det foreliggende tilfælde at kunne undlate at opstille vilkaar om godtgjørelse en gang for alle. Videre har man, da selskapet disponerer det hele fald nedenfor reguleringsbassængerne sløifet betingelse om, at det skal finde sig i yderligere regulering i vasdraget.»

Med skrivelse fra ansøkerne av 28de februar 1917 har man mottat en del planer og tegninger, hvorav fremgaar, at der er foretat ændringer av reguleringshøiderne ifølge den oprindelige plan. Disse ændringer vil fremgaa av en fra vasdragdirektøren ind-

hentet uttalelse, dateret 30te april 1917, hvorav hitsættes følgende:

«Departementet har med skrivelse av 9de mars d. a. oversendt til vœdragsdirektøren behandling avskrift av en skrivelse fra selskapet av 28de februar d. a. bilagt med beskrivelse og tegninger av de nu fœrdige planer (i 3 eksemplarer) av Flœrli kraft-anlæg.

Under henvisning hertil og det under 15de august f. a. indsendte koncessionsandragende skal jeg tillate mig at fremkomme med følgende bemerkninger.

Vandreguleringen.

Planen gaar ut paa at regulere Store og Lille Flœrlivand, Klubbatjern samt Ternevand, som er tænkt anvendt som fordelingsbassœng. Vandene er sat i forbindelse med hinanden ved tunneller.

Av den sidst indkomne beskrivelse sees at magasinerne har faat noget œndrede reguleringshœider fra de i koncessionsandragendet opgivne.

Nedenfor er for oversigtens skyld opsat en tabellarisk sammenstilling av magasinerne og reguleringshœiderne for de to planer.

Vand.	Reguleringsplan indsendt med koncessionsandragende 15/8 1916.						Reguleringsplan indsendt med Arbeidsdepartementets skrivelse 25/8 1917.						Anmerkning.
	Aln. vst.	Sœnkning.	Opdœmning.	Samlet reg.h.	Vandets areal.	Samlet mag.	Aln. vst.	Sœnkning.	Opdœmning.	Samlet reg.h.	Vandets areal.	Samlet mag.	
	m. o. h.	m.	m.	m.	km. ²	mill. m. ³	m. o. h.	m.	m.	m.	km. ²	mill. m. ³	
Flœrlivandene:													I koncessionsandragendet er der antydnet at reg.h. vil kunne bli œndret.
Alt. I . . .	761	15,0	3,0	18,0	1,22	22,1							
Alt. II . . .	761	19,5	0,0	19,5	1,12	21,9	761	20,0	forel. ¹⁾ ingen	20,0	1,12	22,5	1) Eventuel senere opdœmning.
Klubbatjern . . .	740,4	1,0	11,0	12,0	0,051	0,7	740,4	1,4	1,6	3,0	0,051	0,16	
Ternevand . . .	735,8		2)	1,0	0,061	0,061	735,8		3)	0,5	0,061	0,035	2) Opdœmnes til cote 737,0. 3) Opdœmnes til cote 739,0.
				Alt. I tilsam.		22,835							Tilsammen 22,70
				» II »		22,685							

Som det vil sees bestaar den œndrede plans avvikelse i følgende:

Flœrlivandene er sœnket yderligere 0,5 m. (alt II) desuten er der tale om en opdœmning hvis hœide forelœbig ikke er angit.

Klubbatjern er sœnket yderligere 0,4 m. mens dœmnehœiden er reducert med 9,4 m.

Ternevand dœmnes yderligere 2,0 m. mens reguleringshœiden reduceres med 0,5 m.

Om end de foreslaede œndringer av reguleringsgrœnserne for de to smaavands vedkommende er forholdsvis store, saa er dette formentlig ikke av nogen vœsentlig betydning. Det samlede magasin blir ogsaa praktisk talt det samme. Blir Flœrlivandene,

som foreslaat i alt. I dœmnet 3,0 m., vil man derimot faa 4 a 5 mill. m.³ stœrre magasin.

Flœrlivandens hele nedbœromraade utgjœr ca. 20,0 km.². Den œvre del til og med Flœrlivandene er efter direkte maaling 13,8 km.². Ved at skaffe magasin for halvparten av sidstnœvnte omraades gjennemsnitlige aarlige avlœp, som er sat til 43,5 mill. m.³, forutsœttes en ideel regulering svarende til 1,38 m.³ sek. Ved reguleringen av de to andre vand forutsœttes den regulerede vandfœring œket til 1,5 m.³ sek.

De hydrologiske beregninger er ikke stœttet paa direkte avlœps- eller nedbœrsmaalinger. Vœdragsdirektøren finder imidlertid intet vœsentlig at bemerke til den paaregnede regulerede vandfœring 1,5 m.³ sek.

Bruttofaldet er opgit til 730 m., netto-

faldet til 690 m. Kraftmængden er beregnet til ca. 11.500 effektive hk. Der skal installeres 2 driftsturbiner à 6 000 hk., eventuelt ogsaa en 150 hks. turbin.»

Ifølge en senere skrivelse fra vasdragdirektøren av 23de juni s. a. har ansøkerne meddelt at Flørlivand vil bli opdæmnet fra cote 761 til 766 og tappet til cote 742, hvorved faaes en reguleringshøide av 24 meter.

Bruttofaldhøiden angives til 735 meter og nettofaldhøiden til 700 meter mot tidligere henholdsvis 730 meter og 690 meter.

For Ternevands vedkommende er ifølge en meddelelse fra vasdragdirektøren av 4de oktober s. a. opdæmningen øket med 1 meter i forhold til hvad der er anført i vasdragdirektørens skrivelse av 30te april s. a.

I skrivelse av 6te juli 1917 har overrettsakfører Sundt paa ansøkerens vegne anført følgende:

«Under henvisning til det av mig paa vegne av A/S Flørli Kraft- og Elektrosmelteverk under 15de august 1916 indsendte andragende om tilladelse til erhvervelse og regulering av Flørlivasdraget i Fossan herred i Ryfylke tillater jeg mig paa vegne av nævnte selskap at meddele, at der er foretat visse forandringer i selskapets plan med hensyn til kraftens utnyttelse.

Med Stavanger kommune har nemlig selskapet i disse dage indgaat en kontrakt, hvorefter dette for et tidsrum av 10 aar (1ste januar 1918 til 1ste januar 1928) fra sit kraftanlæg i Flørli skal levere kommunen: indtil 6 600 kw. elektrisk energi indtil 1ste juli 1919 og indtil 8 800 kw. indtil 1ste januar 1928. Energien skal leveres ved kraftanlægget for en pris av kr. 62,50 pr. kilowatt pr. aar.

Saken blev behandlet i Stavanger bystyre den 21de juni d. a. som sak nr. 157, Flørli-saken. Jeg vedlægger et trykt dokument omfattende denne sak. Paa side 539—542 er kontraktsutkastet indtat. I denne kontrakt er der senere gjort en mindre forandring, idet der i § 10 b er tilføjet:

«Kommunen pligter inden 1ste januar 1922 at meddele, hvorvidt den agter at benytte sig av sin ret til at forlange levetid «ringstiden forkortet.»

Jeg vedlægger videre et eksemplar av Stavanger Aftenblad nr. 158 for 15de juni d. a., samt en side av nr. 164 for 22de juni d. a. Endelig vedlægger jeg et eksemplar av Stavangerens nr. 165 for 22de juni. I disse blade findes referater av styrets behandling av saken, ledsaget av redaktionelle bemerkninger herom.

Det bemerkes, at i forbindelse med denne kontrakt er der gjort en forandring i kontrakten med Röchlingsche Eisen- und Stahlwerke hvorved denne kontrakts opfyldelse er utskutt til et senere tidspunkt, idet Flørli paa visse betingelser er fritat for forpligtelsen til at opføre og igangssette det i kontrakten omhandlede smelteverk indtil det tidspunkt, da dette efter gjældende priser antages at kunne opføres for et bestemt maksimumsbeløp. Dette tidspunkt blir at fastsette efter nærmere overenskomst mellem parterne.

Kontrakten med Stavanger kommune trænger i henhold til koncessionslovens § 13 ingen koncession. Den for kraftledningen fornødne koncession er ansøkt av kommunen.

Idet jeg har den ære herved at underrette det kgl. departement om disse forandringer i planen, tillater jeg mig saavel i A/S Flørlis som i Stavanger kommunes interesse paa det mest indtrængende at henstille, at koncessionsandragendets avgjørelse maa bli paaskyndet mest mulig.

Det bemerkes, at arbeidet i Flørli skrider jevnt og sikkert frem.»

De i skrivelsen paaberopte bilag vedlægges.

I skrivelse til amtmanden i Stavanger amt av 28de juli s. a. bad man indhentet den uttalelse, hvortil saken maatte gi anledning fra Stavanger kommune.

Med skrivelse fra amtmanden av 8de september s. a. har man mottat en uttalelse fra kommunens vedkommende, hvorav frem-

gaar, at meddelelse av koncession ønskes mest mulig paaskyndet.

Reguleringsandragendet har været be- kjendtgjort paa den i reguleringslovens § 7 foreskrevne maate uten at der er fremkommet nogen forestilling i saken.

Departementet skal bemerke, at det her handler sig om et forholdsvis litet anlæg, hvis utbygning er saa langt fremskredet, at en del av kraften vil kunne disponeres i den nærmeste fremtid.

Ifølge den mellem selskapet og Stavan- ger kommune indgaaede kontrakt er den hele kraftmængde bortleiet til kommunen for de første 10 aar. Det oplyses at være av stor betydning for kommunen at erholde kraften snaest mulig.

Departementet har under hensyn hertil ikke fundet at burde oppebie resultatet av koncessionslovenes revision i Stortinget. Ved sakens behandling er der i enkelte vig- tigere punkter tat hensyn til de foreliggende forslag til ændringer i disse love.

Der antages efter det foran oplyste an- gaaende vasdragets naturforhold m. v. ikke at være grund til at forelægge saken for Stortinget.

Den projekterte regulering av vasdra- get vil efter de foreliggende oplysninger medføre ubetydelig skade og ulempe, sam- menlignet med fordelene derved.

Man finder saaledes med Vasdragkom- missionen, at lovens betingelser for medde- lelse av den ansøkte tilladelse foreligger, og man vil med amtmanden og vedkommende herredsstyre anbefale, at koncession gives.

Reguleringstilladelsen vil efter det fore- liggende gjælde følgende tapningshøider:

I Flørlivandene 5 m. opdæmning til kote 766 og 19 m. sænkning til kote 742.

I Klubbatjern 1,4 m. sænkning og 1,8 m. op- dæmning over kote 740,4.

I Ternevand opdæmning til kote 740, regu- lert lavvand kote 738,5.

Efter forhandling med ansøkeren har man utarbeidet nedenstaaende utkast til erhvervs- og reguleringsbetingelser, der er

vedtat av selskapet. Utkastet er utarbeidet under hensyntagen til de foreliggende odels- tingsindstillinger angaaende nye konces- sionslove. Koncessionstiden er foreslaat sat til 60 aar. Der er forbeholdt ret for sta- ten til indløsning av anlæggene efter 40 aars forløp, og forøvrig paa de betingelser, som blir fastsat i den nye lov. Avgiften til kommunerne er foreslaat sat til kr. 1,00 pr. hk. og til staten likeledes kr. 1,00 i de første 10 aar, derefter kan avgiften til staten av Kongen forhøies indtil kr. 2,00 pr. hk.

Betingelser

for erhverv og regulering av Flørlivas- draget i Ryfylke.

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræ- sentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pant- sættes til andre end staten, norske kommu- ner, norske statsborgere eller med vedkom- mende departements godkjendelse norske banker eller selskaper.

Bestemmelse herom skal paaføres aktie- brevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Akitekapitalen skal i løpet av byggeti- den bringes op i et beløp av mindst halv- parten av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlæg.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier kraft fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i no- get andet selskap, der eier eller bruker el- ler leier kraft fra saadant vandfald. Sel- skapets vedtægter saavel som senere foran- dringer i disse blir at forelægge vedkom-

mende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhedsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden 5 — fem — aar fra koncessionens datum.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 3 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 14 og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdraget og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksettes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstation m. v. som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlægget, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet pligter ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anlæggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faae like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger prisen paa utenlandsk med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pet. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for

arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer (herunder dog ikke sprængstof, værktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne.

Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av selskapets anlægsarbeider. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet. Begge fond kan ved lov overføres til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond. Retten til tilbakebetaling av anlægsfattigfondet bortfalder isaafald.

9.

Saaframt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke kan besørages av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsættes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp ved en eller flere paa stedet boende læger, der ansættes av medicinalstyrelsen og — om fornødent — lønnes av selskapet. Forsaavidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i ved-

kommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overtage det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsættes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saaframt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier at utrede utgifterne derved.

11.

Ved anlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskærnkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene som sker i krigsøiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av samtlige karter, som selskapet maatte la opta, med opplysning om, hvordan maalingerne er foretat og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12

Selskapet er forpligtet til om og naar vedkommende departement saa maatte forlange paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand, kloak og elektrisk lysaalæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

De ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpligtet til at bebygge samtlige sine eiendommer i strøk, hvor der ventes at ville bli bymæssig bebyggelse, efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafernt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsættelse kan departementet forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige veier og gater, samt grund til opførelse av bygninger til skole og kirke, post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel. Selskapet er forpligtet til ogsaa utenfor det eventuelle bymæssig regulerte strøk efter departementets bestemmelse at avstaa fri grund til offentlige veier, saafremt dette kan ske uten væsentlig ulempe for selskapets anlæg.

Forsaavidt bekvemt beliggende landgangskai ikke kan stilles til fri avbenyttelse for almenheten, jfr. I punkt 15, kan departementet likeledes forlange avstaat uten vederlag grund med fornøden strandlinje til bygning av dampskibs- og baatbrygger.

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

Selskapet er ansvarlig for at dets kontraktører opfylder sine forpligtelser overfor arbeiderne ved anlægget.

14.

Selskapet er forpligtet til, efterhvert som utbygning sker, at avgi indtil 5 procent av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner (derunder ogsaa vedkommende amtskommune) efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 procent av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 procent. I produktionsomkostningerne medregnes 6 procent rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn. Hvis prisen beregnet paa denne maate vil bli uforholdsmæssig høi, kan dog kraften istedet forlanges avgit efter en maksimalpris svarende til den gjængse pris ved bortleie av kraft under lignende forhold. Maksimalprisen fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet, eller i mangel av overenskomst ved lovlig skjøn. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttages fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfælde forlange kraften avgit til samme pris og paa samme vilkaar som leiere av lignende kraftmængder under samme forhold.

Prisen kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lock-out hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskasen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Kraftselskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdsomkostningerne særlig økes paa grund av selskapets transporter.

Veier, broer og kaier, som selskapet anlegger, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, forsaavidt departementet finder, at dette kan ske uten væsentlig ulempe for anlægget og de bedrifter, som erholder kraft fra dette. Dog kan selskapet, forsaavidt kaier angaar, istedet bygge og stille til almenhetens disposition en egen kai, hvis beliggenhet og størrelse etc. godkjendes av Arbeidsdepartementet.

Selskapets telefonanlæg kan forlanges underlagt statens administration. Dette gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets kraftstations anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist i anledning av denne bestemmelse avgjøres av departementet.

16.

Saafernt de ved vandkraften av kraftselskapet selv fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal

denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaaelse herav kan vedkommende departement bestemme, at der skal gives norske fabrikker adgang til som raaproduct at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saafremt $\frac{1}{3}$ av produktionen bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet av vedkommende selskap selv.

17.

Saafernt der ved elektrisk energi fra vasdragene av kraftselskapet selv produceres kunstige gjødningsstoffer, maa priserne ved salg inden landet ikke sættes høiere end nettoeksportpriserne beregnet efter gjennemsnittet for de sidste 12 maaneder.

Derhos skal der pr. aar stilles til disposition for det norske jordbruk til reducert pris indtil 10 pct. av produktionen i de 12 maaneder, som gaar forut for bestillingen, dog ikke over 2000 tons pr. aar av gjødningsstoffer med ca. 20 pct. kvælstofindhold med forholdsmæssig forhøielse eller nedsættelse av dette kvantum, hvis varens kvælstofindhold ændres.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennomsnittsprisen netto f. o. b. for selskapets salg i partier paa minst 500 tons av gjødningsstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingerne med fradrag av 15 pct. rabat. Bestilling sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling maa for at opnaa denne rabat være paa minst 500 tons.

Det kvantum, som i henhold til foranstaaende kan forlanges uttat, leveres av selskapet f. o. b. med minst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet blir bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducerte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig salgsvare eller benyttes som raaproduct til videre fabrikkation.

Gjennomsnittsprisen beregnes av den i

henhold til koncessionens III post 2 ansatte kontrollører.

18.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anslaget knyttede befolkning.

19.

Med hensyn til ret for staten til indløsning av anslagene, inden koncessionstiden er utløpet, skal gjælde for denne tilladelse de lovbestemmelser, der maatte bli vedtatt av statsmyndighetene ved den forestaaende revision av koncessionslovgivningen for vasdrag. De nærmere bestemmelser om indløsningen fastsettes av Kongen paa grundlag av de eventuelle lovregler.

Dog skal indløsning ikke kunne forlanges førend 40 — firrti — aar er gaat, regnet fra koncessionens datum, eller i tilfælde — i tilslutning til en ny koncessionslovs bestemmelser — fra et senere tidspunkt.

20.

Naar 60 — seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfaldet vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassenger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlæggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationenes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Anlæg og bebyggelse som maatte være til ulempe for anlæggets anvendelse kan det offentlige forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Selskapets grund og anlæg forøvrig, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for deres verdi efter skjøn paa sin bekostning.

Anslagene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

21.

Forsaavidt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

22.

Saafremt det av vedkommende departement findes paakrævet, at der under anlægstiden anordnes særskilt kristelig eller socialt arbeide blandt den til anslaget knyttede befolkning, skal utgifterne hermed efter vedkommende departements bestemmelse utredes av selskapet.

23.

Selskapet forpligter sig til i den utstrækning, hvori dette kan ske uten særlige vanskeligheter og utgifter, at undgaa ødelæggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antages at ha videnskabelig eller historisk betydning. Saafremt saadan ødelæggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstaaende ikke kan undgaaes, skal det naturhistoriske museum i Stavanger eller universitetet i betimelig tid paa forhaand underrettes om saken.

Om nærværende bestemmelse gives vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

II.

1.

Reguleringsstilladelsen meddeles for et tidsrum av 60 aar regnet fra tilfaldets da-

tum (jfr. I punkt 19). Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel i samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av reguleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eier av vandfald eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911 § 12 a til de kommuner som Kongen bestemmer kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar for de 10 første driftsaar. Avgiften til staten kan da efter Kongens bestemmelse forhøies, dog ikke utover kr. 2,00 pr. naturhestekraft.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandsføring, det vil si den vandføring, som før reguleringen erfaringsmæssig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandsføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement efter indstilling fra Vasdragkommissionen.

Pligten til at erlægge den ovenfor omhandlede avgift indtræder først, efterhvert som den ved reguleringen tilveiebragte forøkede vandkraft tages i bruk av vedkommende vandfaldseier.

3.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfaldseier, avgiftens erlæggelse, kontrol med vandforbruket og avgivelse av kraft, blir med bindende virkning at fastsætte av departementet.

4.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til

at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaaavidt dammen manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 2 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

5.

Reguleringsanlæggets eiere skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tapningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

6.

Eierne skal uten vederlag for de av dem utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

III.

1.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadragelse likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i koncessjonen opstillede betingelser, stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 20 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

Forsaaavidt selskapet anlægger fabrikker til kraftens utnyttelse, kan vedkommende departement kræve dette beløp forøket med indtil kr. 30 000,00.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaa-

ende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, der har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest. I hvilken anledning kontrolløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmål, som berører koncessionsbetingelserne.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte ansees paakrævet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrollørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

3.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessjonen paalagte forpligtelser, herunder mulkt, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessjonens tinglysning (jfr. post 6) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

4.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I post 1) eller overtrædes bestemmelserne i I post 13 eller 16, II post 1, III postene 2 eller 3 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov

om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

5.

Nærværende tilladelse kan ikke uten Kongens samtykke overdrages til andre.

6.

Nærværende tilladelse skal paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers I post 20 og 21 blir paa samme maate at tinglyse ved selskapets øvrige eiendommer.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

Selskapet skal inden 2 aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendommer og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelser I. posterne 19 og 20.

Man tillater sig saaledes at

i n d s t i l l e :

1. Det tillates i medhold av lov av 18de september 1909 om erhverv av vandfald, bergverk og anden fast eiendom A/S Flørli Kraft- og elektrosmelteverk at erhverve eiendommen g.nr. 25 br.nr. 1, Flørli med tilhørende vandrettigheter i Fossan herred, Stavanger amt.
2. Det tillates i medhold av lov av 4de august 1911 om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed nævnte selskap at foreta regulering av Flørlivasdraget sammesteds i det væsentlige overens-

stemmende med fremlagt plan — alt paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 16de november 1917 foreslaaede betingelser.

37. A/S Porsa Kobbergruber.

(Bortleie av det staten tilhørende Øvre Porsa vandfald i Kvalsund).

Egl. resol. av 16de november 1917.

Med skrivelse fra Landbruksdepartementet av 10de april 1916 har man mottat et til nævnte departement stilet andragende fra advokat Herman Christiansen om tilladelse for A/S Porsa kobbergruber til at leie det staten tilhørende øvre Porsa vandfald i Kvalsund herred, Finmarken.

Andragendet, som er datert 5te april 1916, er saalydende:

«Som det vil være det ærede departement bekjendt har vi for aktieselskapet Porsa kobbergruber indgit andragende om tilladelse for selskapet til at igangssette bergverksdrift i Kvalsund. Der er likeledes i anledning av den forestaaende gjenoptagelse av driften avsluttet kontrakt, stadfæstet ved kgl. resol. 3dje december 1915, mellem det ærede departement og selskapet, hvorved bl. a. de tidligere kontrakter med Vesterdalens grubekompani av 26de mars 1903 og 12te august 1908 er git en videregaaende anvendelse.

Ved kontrakten av 1903 og den derefter avholdte ekspropriationsforretning blev — foruten det i kontraktens § 5 omhandlede grundareal samt et dertil statende grundstykke langs Store Porsavand og Porsaelven — følgende avstaat til Grubekompaniet, hvis rettigheter senere er overdraget A/S Porsa kobbergruber:

- 1) Den hele staten tilhørende vandkraft mellem det lille, nederste vand i Porsadalen («Tjernet») og sjøen.
- 2) Adgang til opdamning av Store Porsavand i fornøden høide og av det nedenfor liggende mindre vand (d. v. s. «Tjernet») i 3 — tre — meters høide.

- 3) Grundstykker til damsete av størrelse 100 × 100 meter paa sydvestre side ved Porsaelvens utløp av Store Porsavand og 300 × 50 meter paa sydvestre side ved Porsaelvens utløp av det nedenfor liggende mindre vand («Tjernet»).

Overensstemmende hermed har vi for A/S Porsa kobbergruber andraget om tilladelse overensstemmende med lov 18de september 1909 til at erhverve «Nedre Porsa vandfald» til eiendom (jfr. vedlagte gjenpart av vore skrivelser til Arbeidsdepartementet av 8de juni og 4de august 1915).

Imidlertid har det senere vist sig mere hensigtsmæssig for selskapet at ta kraften fra «Øvre Porsa vandfald», d. v. s. faldet mellem Porsavand og «Smaavandene» (eller «Tjernet»). Dette fald tilhører staten.

Vi tillater os derfor at andrage om tilladelse for A/S Porsa kobbergruber til at utbygge og nyttiggjøre kraften fra «Øvre Porsa vandfald» f. eks. paa grundlag av en kontrakt, hvorved staten bortleier faldet til selskapet paa et visst antal aar og forøvrig paa nærmere i kontrakten fastsatte vilkaar, hvorom vi førutsætter, der vil bli anledning til at konferere med det ærede departement, saafremt bortleie som nævnt antages at kunne finde sted.

Vi undlater ikke i denne forbindelse at bemerke, at det ærede departement i skrivelse til amtmanden i Finmarken av 9de april 1909 erklærte at kunne anbefale, at statens andpart av faldene mellem Porsavand og sjøen blev avhændet til Porsa grubekompani, hvorhos amtmanden blev anmodet om at indlede forhandlinger med grubekompaniet herom. —»

Et andragendet medfulgt oversigtskart vedlægges.

Efter at ha indhentet en uttalelse fra vasdragdirektøren har man paa foranledning mottat en skrivelse fra Landbruksdepartementet, datert 10de mai 1916, hvori anføres, at departementet som repræsentant for staten som grundeier, intet har at indvende mot at omhandlede vandfald paa vis-

se nærmere angivne vilkaar bortleies til A/S Porsa kobbergruber.

Derefter blev der af departementet utarbejdet et udkast til leiekontrakt hvori var foreslaat, at selskabet skulde overdrage til staten det nedre fald i Porsaelven, som selskabet tidligere havde søkt koncession paa.

I skrivelse av 16de juni 1916 meddelte imidlertid advokat Christiansen at selskabet ønsket behandlingen av koncessionssaken vedkommende nedre Porsa vandfald fremmet. Skrivelsen er saalydende:

«Det ærede departements skrivelse av 7de ds. med bilag har jeg forelagt selskabet, der imidlertid paa grund av den nu langt fremskredne tid har set sig nødsaget til at gaa igang med arbeidet for utbygning av Nedre Porsa vandfald. Jeg tillater mig derfor at andrage om, at koncessionen for dette vandfald maa bli fremmet hurtigst mulig.

Den ved dette fald indvundne kraft blir imidlertid ikke tilstrækkelig for mere end selve grubens drift. Derimot blir der intet til mulig forædling paa stedet. Det er derfor fremdeles selskapets ønske at leie Øvre Porsa vandfald av staten forutsat at enighet om vilkaarene opnaaes. Som stillingen nu er vil selskabet selvfølgelig være avskaaret fra at kunne overdrage til staten dets rettigheter i Nedre Porsa vandfald.

Saafernt Øvre Porsa vandfald kan erholdes leiet vil saasart grube og vaskeri er bragt i orden den koncentrerte malm fra vaskeriet bli prøvet for elektrolytisk raffinering og anlæg herfor opført paa stedet, idet kraften fra Øvre Porsa vandfald da svarer ganske til selskapets behov.

Skulde det mot formodning, som følge av malmen kalkspathholdighet, vise sig, at malmen ikke egner sig til elektrolyse, er det selskapets øgt i tilfælde at søke kraften utnyttet til elektrostatisk separation av grafit fra grafitskiferleier eller elektrostatisk separation av fattige zinkblender.»

Ved kgl. resol. av 19de november 1916 blev der meddelt selskabet tilladelse til at erhverve nedre Porsa vandfald.

Man vedlægger avtrykk av koncessionen.

Man vedlægger likeledes avtrykk av sel-

skapets bergverkskoncession, der er meddelt ved kgl. resol. av 4de august 1916.

I skrivelse av 12te december 1916 har advokat Christiansen henstillet, at spørsmålet om leie av øvre Porsa vandfald optages til snarlig avgjørelse.

I skrivelse av 15de december 1916 anfører advokat Christiansen følgende:

«I tilslutning til mit ærbødige av 12te ds. skal jeg tillate mig at meddele, at selskabet nu har under utbygning og vil ha færdigbygget antagelig i juni førstkommande 600 hestekræfter i Nedre Porsa vandfald. Som tidligere oplyst er dette fald — ogsaa naar den gjenværende kraft medregnes — ikke større, end grubernes fremtidige drift med paaregnelige utvidelser vil kræve.

Øvre Porsa vandfald vil antagelig kunne gi ca. 1000 hestekræfter. Det forutsettes imidlertid da en opdæmning utover, hvad selskapets kontrakt med Landbruksdepartementet hjemler. Disse 1000 hk. vil ikke være mer end høist nødvendig for eventuelt at raffinere grubernes paaregnelige produktion.

Det skal i denne forbindelse oplyses, at av de koncederte forekomster er hittil kun 2 optat til drift. Nu vil drift yderligere bli optat i Bachkes grube og Bahrs grube. Lænsning av gruberne paagaar og umiddelbart derefter vil driften begynde. Kraftledningen til gruberne er færdig, og taugbane samt vaskeri er under opførelse.»

I skrivelse til Handelsdepartementet av 13de mars 1917 bad man meddelt, hvorvidt der maatte være mulige andre bergverksbedrifter i nærheten av Porsa, som antages at ville trænge kraft til sin drift.

Med skrivelse fra Handelsdepartementet av 15de mai 1917 har man mottat avskrift av en skrivelse fra bergmesteren i Finmarken av s. d. som er saalydende:

«I anledning av det ærede departements skrivelse av 17de mars 1917 og continuationsskrivelse av 3dje f. m. med bilag tillater jeg mig at meddele: Foruten A/S Porsa kobbergruber har A. Arntzen, Bodø, med interessenter 10 mutede anvisninger ved Kribberget, der ligger

ca. 2,5 km. fra Porsa. Anvisningerne fører kobberkis og paa en av dem er dels foretaget litt undersøkelsesarbeide. Dels er intet utmaal for dem. Ingeniør Bjarne Hofseth har en mutet anvisning ved Nedre Porsa-vand. Her skulde der bli igangsatt undersøkelsesarbeide i april maaned iaar for 300 kr. For denne anvisning skal utmaalsforretning holdes til sommeren. Anvisningen fører kobberkis. Der er desuten anmeldt 29 malmfund i egnen.

Hvorvidt de mutede anvisninger eller anmeldelse kan gi haab om drift, ser jeg mig ikke istand til at uttale mig om.

I de tilsendte dokumenter faar man ingen opplysning om, hvad selskapet trenger av kraft og om hvorledes det har tænkt at utnytte de 1 000 hk., det har.

Der meddeles, at selskapet vil gaa igang med elektrisk raffinering, saasart leien er bragt iorden. Der er her formentlig tænkt først en elektrolyse av raakobberet og saa en elektrisk smeltning av katodekobberet.

Staten bør stille sig velvillig likeoverfor andragendet, men den bør sikre sig mot, at selskapet beslaglegger mere kraft end det trenger. Før staten gir tilladelsen, bør derfor selskapet fremlægge en plan for sin drift med oppgave over den antagne kobberproduksjon, og hvad der trænges av kraft til gruber, oppberednings- og metallurgiske anlegg. Der bør kræves, at den leiede kraft inden 3 aar skal være utnyttet til raakobberets forædling.

Selskapet bør angi hvilket fald det yderligere ønsker at utbygge. Rektangelkartet er ikke nøiagtig med hensyn til vandenes beliggenhet og antal (se teknisk ukeblad 1912, side 17).»

Handelsdepartementet henholder sig i sin ovennævnte skrivelse til bergmesterens uttalelse.

I skrivelse av 23de mai 1917 har advokat Christiansen paa foranledning anført følgende:

«Jeg har hat anledning til at gjøre mig bekjendt med den nu foreliggende uttalelse fra bergmesteren i Finmarken av 15de ds.

og skal i tilslutning bl. a. til mine skrivelser til det ærede departement av 16de juni og 15de december 1916 samt 21de mars d. a. tillate mig yderligere at opplyse, at selskapet tænker at utnytte vandkraften i Øvre Porsa vandfald paa en av følgende tre maater:

- 1) Elektrolyse-opløsning av kobberchlorid og chlornatrium. Hertil kræves 300 hk. for elektrolysen, 500 hk. for oppvarming av badet og 100 hk. for smeltning av kathodekobberet.
- 2) Direkte smeltning av kobber-concentratet til kobbermatte. Hertil vil medgaa 500 à 550 hk., til elektrolyse derav 160 hk. og endvidere ca. 100 hk. til efterfølgende smeltning.
- 3) Endelig vil der under forutsætning av, at malmen kun anrikes til ca. 10 procent kobberconcentrat, til dette medgaa 900—1 000 hk. for nedsmeltning til kobbermatte, ca. 165 hk. til efterfølgende elektrolyse og derefter igjen ca. 100 hk. til smeltning.

Det bemerkes, at disse oppgaver gjælder en antagen aarsproduksjon ved Porsa kobbergruber av 5 000 tons kobberconcentrat à 18 procent eller 10 000 tons ⁹/₁₀ procent concentrat. Det første aar vil selvfølgelig gruberne ikke være istand til at yde denne produksjon, men anlægget maa baseres med denne utvikling for øie.

De ovennævnte alternativer er under utarbeidelse i selskapet, og forsøk paagaar for selskapets regning ved A/S Elektro Zinks anlegg i Drammen. Der er heri allerede nedlagt betydelige omkostninger. Raffineringsverkets anlegg er definitivt besluttet under forutsætning av at kraft erholdes. Hvad der staar igjen er kun at avgjøre, hvilken av de nævnte fremgangsmaater der skal vælges. —

Jeg haaber, disse opplysninger i forbindelse med, hvad der tidligere er meddelt, vil findes tilstrækkelige. Og jeg tillater mig høfligst paany at be sakens avgjørelse paa skyndet mest mulig. Dette er overordentlig magtpaaliggende for selskapet, ikke alene av hensyn til de paagaende forsøksarbeid-

der, men ogsaa for at det skal kunne gaa igang med de forberedende utbygningsarbeider ved vandfaldet nu isommer —»

Saken har derefter været forelagt Vasdragkommissionen, hvis uttalelse foreligger i skrivelse av 12te juli 1917, hvorav hitsættes følgende:

«Vasdragkommissionen anser det efter det foreliggende godtgjort, at selskapet trenger kraften ogsaa i det øvre fald, hvis dets plan om forædling av malmen skal kunne realiseres. Da det saavidt skjønnes er liten utsigt til, at kraften i en nærmere fremtid skulde trænges for tilfredsstillelse av andre og viktigere behov, og der heller ikke kan sees at foreligge almene hensyn som taler imot, anbefaler kommissionen, at vandfaldet paa visse betingelser bortleies.

Angaaende betingelserne for en eventuel leietilladelse bemerkes:

Leietiden bør efter kommissionens opfatning ikke sættes længere end 30 eller høist 35 aar. Leiegodtgjørelsen foreslaaes ansat paa grundlag av kr. 7,50 pr. nat. hk. og av praktiske grunde stipulert i rund sum. Efter det foreliggende er faldet fra Porsavand til havet 212 m. høit, hvorav 122 m. kommer paa nedre fald, som selskapet nu har faat koncession paa. Øvre fald er saaledes omkring 90 m. høit. Nedbøromraadet er angit til 60 km.² ved utløpet av Porsavand og nedbøren er efter observationerne i Alten supponert til 300 mm. pr. aar. Med 8 m. regulering er der paaregnet fuldstændig regulering eller ca. 0,5 m.³ pr. sek. som jevnvandføring. I det 90 m. høie fald faar man da ca. 600 nat. hk. Ifølge vasdragdirektørens skrivelse til Arbeidsdepartementet av 8de juli 1915, avgit i anledning av selskapets andragende om koncession paa nedre fald er der i aarene 1911—1914 maalt nedbør i Porsa visende ca. 600 mm. i gjennemsnit. I 1915 var nedbøren noget mindre, nemlig 399 mm.

Efter dette turde det være grund til at anta, at kraftmængden normalt kommer op i adskillig mere end 600 nat. hk. i øvre fald, jfr. søkerens opplysning i skrivelse av 15de

december 1916 om at det antagelig vil gi ca. 1000 hk. Kommissionen foreslaar paa grundlag herav en leiepris av kr. 7 500,00 i rund sum pr. aar.

Hvor det gjælder private utbygning av statens fald har kommissionen tidligere foreslaat, at den kraft, som skal avgives til stat og kommune, blir at levere for sit produktionskostende. Da kraften fra det nedre, koncederte fald skal betales for produktionskostendet + 20 pct. taler dog praktiske grunde for, at man bruker samme regel her.

Forøvrig antar kommissionen, at de for erhverv av Nedre Porsa vandfald opstillede vilkaar i sin helhet bør gjøres gjældende, bare med endel mindre forandringer og tillæg.

Det synes av det foreliggende at fremgaa, at der kan bli spørmaal om at regulere vasdraget utøver hvad selskapets kontrakt med Landbruksdepartementet hjemler, jfr. søkerens skrivelse av 15de december f. a. Der foreligger imidlertid ingen plan. Kommissionen bemerker, at spørmaalet om yderligere regulering faar bli at behandle for sig, naar det i sin tid maatte melde sig.

I henhold hertil foreslaar kommissionen betingelserne for bortleie formet saaledes, som det fremgaa av nedenstaaende forslag:

Med de innskærnkninger som følger av bestemmelserne i sidste passus i post¹⁾ leier selskapet for et tidsrum av²⁾ aar regnet fra nærværende kontrakts datum det staten tilhørende «Øvre Porsa vandfald» d. v. s. faldet mellem Porsavand og Smaavandene (Tjernet) i Porsavasdraget, Kvalsund herred i Finmarkens amt.

I leien medfølger al til vandfaldet hørende vand- og strandret samt ret til at utbygge faldet, herunder ret til at lede elvens vandføring ut av dens leie i tunnel, kanal eller anden ledning samt andre foranstaltninger til kraftens utnyttelse. Endvidere medfølger ret til efter departementets nærmere bestemmelse at erholde fornøden grund

1) Posten om ordningen ved leietidens utløp.

2) Kommissionen henviser til premisserne.

til damsted, kanal, tunnel eller anden ledning, kraftstation, kraftoverføringsanlæg, byggetømter, veianlæg, grustak og stenbrud og forøvrig med den begrænsning, som maatte følge av statens eiendomsret.

Som vederlag for de ved nærværende kontrakt overdragne rettigheder betaler selskapet en aarlig leiegodtgjørelse stor kr. 7500,00, hvilken godtgjørelse begynder at løpe fra den dag anlægget helt eller delvis er sat i bruk, dog senest inden 7 aar fra nærværende kontrakts datum. Den erlægges ukrævnet og efterskudsviis pr. halvjaar. Erlægges den ikke til forfaldstid svares deretter 6 pct. aarlig rente.

De ved kongelig resolution av 10de november 1916 opstillede betingelser for A/S Porsa Kobbergrubers erhverv av Nedre Porsa vandfald gjøres gjældende i sin helhet, dog med de forandringer og tillæg, som fremgaar av efterfølgende bemerkninger:

ad post 2.

I den meddelte koncession er fristerne sat til henholdsvis 5 og 7 aar. Uagtet kommissionen mener, disse frister er lange, taler vel praktiske grunde for, at man ikke gjør nogen forandring heri. De bør i tilfælde bli at regne fra den dag selskapet har faat sin erhvervskoncession, altsaa fra 10 november 1916. Ordene «og den projekterte regulering» bør strykes.

ad post 3.

Ordene «Regulering av vasdraget og» bør strykes. Likesaa ordene «reguleringen og».

ad post 4.

Kommissionen mener, det vilde ha sin betydning, at vilkaaret gjaldt ogsaa ved «dets bedrifter, som forsynes med kraft fra anlegget».

ad post 5.

Man henviser til bemerkning ad post 4. Ordene «ved reguleringen av vedkommende vasdrag og» foreslaaes strøket.

ad post 7.

Ordet «koncessioneren» bør antagelig ombyttes med «selskapet».

ad post 9.

Dette vilkaar foreslaaes formet saa:

«Ved leietidens utløp erholder staten fri raadighet over de til selskapets disposition stillede eiendommer og rettigheter, jfr. post¹⁾. Samtidig tilfalder alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassanger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstation med tilhørende maskineri og andet tilbehør samt de av hensyn til kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet indea en av vedkommende departement fastsat frist.

Anlægget med installert maskineri skal ved leietidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

Saaframt selskapets bergverksrettigheter i henhold til betingelserne for dets bergverkskoncession eller i henhold til bestemmelsen i § 7 i lov av 18de september 1909 eller av anden grund maatte tilfalde staten for leietiden er utløpen, tilfalder ogsaa samtidig vandfaldene m. v. staten paa samme maate som ved leietidens utløp.»

ad post 10.

Ordet «koncessionen» bør ombyttes med «nærværende leietilladelse». Likesaa ordet «koncessionshaveren» med «selskapet».

Sikkerhetsbeløpet foreslaaes sat til kr. 5 000,00.

1) Ovenstaaende post om leietid.

ad post 11.

Kommissionen henleder opmærksomheden paa spørgsmaalet om, hvorvidt denne post skal bibeholdes, da selskapet er leier.

ad post 13.

Dette vilkaar foreslaaes forment saaledes:

«Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen i selskapet (jfr. post 1) eller overtrædes bestemmelserne i posterne 3, 7, 11 og 12 eller hvis leiegodtgjørelsen ikke er betalt inden et halvt aar efter forfald er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og anlægget overgaar til staten paa samme maate som ved leietidens utløp.»

ad post 14.

Ordet «koncession» bør antagelig ombyttes med «kontrakt».

ad post 15.

Ordene «koncessionen» og «koncederte» foreslaaes ombyttet med henholdsvis «Nærværende leietilladelse» og «leiede».

Videre foreslaar man betinget:

«Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendomme, der er eller senere maatte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelsers post 9.»

ad post 16.

Ordet «koncessionæren» bør ombyttes med «selskapet».

Kommissionen har fæstet sig ved, at der i den meddelte koncession paa nedre vandfald ikke er indtat den vanlige bestemmelse om fattigfond overensstemmende med bergverksloven. Da der i bergverkets koncession formentlig er betinget saadant fond antar man, at der i nærværende tilfælde bør indtages vilkaar om, at fondet gjøres anvendelig ogsaa overfor de anlæg m. v., som omfattes av nærværende leiekontrakt, og at der

tages hensyn hertil ved fastsættelse av beløpets størrelse.

Endvidere antar kommissionen, at det bør fastslaaes, hvorledes der skal forholdes i tilfælde av retstvist. Der kan antagelig bli spørsmål om enten at bruke almindelig rettergang med Kristiania byret som forum eller voldgift.

Endelig foreslaar kommissionen betinget:

«Nærværende kontrakt er bindende fra den dag den er undertegnet, fra statens side dog først naar den er godkjendt av Stortinget.»

Departementet skal bemerke, at det efter de foreliggende oplysninger maa ansees godtgjort, at selskapet trenger kraften ogsaa i øvre fald i Porsa til raffinering av malmen fra gruberne.

Da det ikke kan antages, at det offentlige behøver kraften til eget bruk vil man med Vasdragkommissionen anbefale, at selskapet faar leiet omhandlede vandfald.

Efter forhandling med selskapet har man utarbeidet et utkast til leiekontrakt. Dettets bestemmelser er i det væsentlige overensstemmende med de for selskapets erhvervskoncession vedkommende Nedre Porsa vandfald fastsatte betingelser, — med de ændringer, som nødvendiggjøres ved, at det gjælder et leieforhold. Leietiden vil man av praktiske grunde anbefale sat til det samme tidsrum som selskapets bergverks- og vandfaldskoncessioner gjælder for, nemlig 80 aar. Tiden regnes fra datoen for selskapets vandfaldskoncession 10de november 1916.

Saafernt selskapets bergverksrettigheter maatte tilfalde staten før utløpet av denne tid skal ifølge utkastet § 10 i. f. leien ophøre. Ved leiens ophør skal anlægget tilfalde staten uten vederlag.

Godtgjørelsen for leien er foreslaaet sat til kr. 2 500,00 aarlig, svarende til en værdi av den raa vandkraft av ca. kr. 60,00 pr. effektiv hk. Leiegodtgjørelsen blir at revidere hvert 30te aar paa grundlag av den til enhver tid almindelige kraftpris. Som sikkerhet er foreslaaet stillet garanti for et beløp av kr. 5 000,00.

Det nævnte utkast er saalydende:

Utkast

til kontrakt om bortleie av Øvre Porsa vandfald til A/S Porsa kobbergruber.

1.

Med de innskærnkninger som følger av bestemmelseerne i sidste passus i post 10 leier selskapet for et tidsrum av 80 aar regnet fra 10de november 1916 det staten tilhørende «Øvre Porsa vandfald» d. v. s. faldet mellem Porsavand og Smaavandene (Tjernet) i Porsavasdraget, Kvalsund herred i Finmarkens amt.

I leien medfølger alt til vandfaldet hørende vand- og strandret samt ret til at utbygge faldet, herunder ret til at lede elvens vandføring ut av dens leie i tunnel, kanal eller anden ledning samt andre foranstaltninger til kraftens utnyttelse. Endvidere medfølger ret til efter departementets nærmere bestemmelse at erholde fornøden grund til damsted, kanal, tunnel eller anden ledning, kraftstation, kraftoverføringsanlæg, byggetomter, veianlæg, grustak og stenbrud — alt med de rettigheter og forpligtelser hvormed staten eier samme.

2.

Som vederlag for de ved nærværende kontrakt overdragne rettigheter betaler selskapet en aarlig leiegodtgjørelse stor kr. 2 500,00, hvilken godtgjørelse begynner at løpe fra den dag anlægget helt eller delvis er tat ibruk, dog senest inden 7 aar fra nærværende kontrakts datum. Den erlægges ukrævet og efterskudsviis pr. halvjaar. Erlægges den ikke til forfaldstid svares derefter 6 procent aarlig rente.

Hvert 30te aar, regnet fra koncessionsens datum, blir leiesummen at revidere til den paa den tid for lignende anlæg gjældende pris. Hvis enighet om prisen ikke oppnaaes, fastsættes den ved skjøn av 3 uvillige mænd, hvorav hver av parterne vælger en og opmanden oppnævnes av amtmanden i Finmarkens amt. Omkostningerne ved skjønnet deles.

3.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldet inden 2 — to — aar fra 10de november 1916 og ha utbygget den hele kraft samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskærnktes til mindre end en tredjepart av det i den forløpene tid innsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 9, og saadanne stansninger eller innskærnkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogensinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

4.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til utbygning av vandfaldet paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal udføres paa en solid maate. Deres udførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

5.

Selskapet skal ved utbygningen av vandfaldet og opførelsen av kraftstationen m. v. anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har høi fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil 50,00 — femti — kroner for hver person.

6.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag og ved utbygning og drift av anlæggene at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder

dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

8.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa selskapet ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

9.

Selskapet er forpligtet til, efterhvert som utbygning sker, at avgi indtil 5 procent av den utbyggede kraft til de kommuner som vedkommende departement maatte bestemme, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 procent av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 procent. I produktionsomkostningerne medregnes 6 procent rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges re-

vidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leverancen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlæggeet for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

10.

Naar 80 — otti — aar er forløpet fra 10de november 1916 erholder staten fri raadighet over de til selskapets disposition stilledede eiendommer og rettigheter, jfr. § 1. Samtidig tilfalder alle de indretninger, hvor igjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlægget erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstation med tilhørende maskiner og andet tilbehør og de av hensyn til kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Anlæggene med installert maskineri skal ved leietidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

Saafremt selskapets bergverksrettigheter i henhold til betingelserne for dets bergverkskoncession eller i henhold til bestem-

melsen i § 7 i lov av 18de september 1909 eller av anden grund maatte tilfalde staten, før leietiden er utløpet, ophører leien og utbygningen tilfalder staten paa samme maate som ved leietidens utløp.

11.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i kontrakten opstillede betingelser og for leiesummens rigtige erlæggelse stilles av leieren sikkerhet for at beløp av kr. 5 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

12.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement. De med kontrollen forbundne utgifter utredes av selskapet.

13.

Undergaar selskapet saadan forandring, at de i selskapets koncession av 10de november 1916 givne bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning eller vedkommende aktiekapitalen i selskapet overtrædes, eller overtrædes bestemmelseerne i denne kontrakts §§ 8 eller 12, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfalt og utbygningen tilfalder det offentlige som ved leietidens utløp.

14.

Fremleie kan ikke ske uten kongelig tilladelse.

Saadan tilladelse utkræves ogsaa til kraftens anvendelse i andet øiemed end til grubernes drift eller malmens forædling.

15.

Koncessionen skal paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlæg m. v. er beliggende.

16.

Leietageren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke ved anlægget.

Man tillater sig saaledes at

i n d s t i l l e :

Arbeidsdepartementet bemyndiges til at bortleie til A/S Porsa kobbergruber det staten tilhørende Øvre Porsa vandfald i Kvalsund herred, Finmarken, overensstemmende med det i departementets foredrag av 16de november 1917 indtagne kontraktstkast.

38. A/S Christiania Portland Cementfabrik.

(Leie av indtil 2 500 kw. fra A/S Glommen Træsliperi).

Kgl. resol. av 23de november 1917.

Fra A/S Christiania Portland Cementfabrik er til departementet indkommet et andragende, datert 20de april 1917, om tilladelse for selskapet til at leie elektrisk energi fra A/S Glommens Træsliperi.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Undertegnede A/S Christiania Portland Cementfabrik andrar herved om koncession paa vort kraftleieforhold med A/S Glommens Træsliperi.

I denne anledning tillater vi os at fremsende:

- 1) Kopi av kontrakt av 6te april 1903,
- 2) Kopi av kontrakt av 12te september 1908,
- 3) Kopi av kontrakt av 16de december 1913,
- 4) Kopi av vor skrivelse til det kgl. departement av 11te september 1916.

Kontrakterne av 1908 og 1913 ordner vort nuværende forhold til A/S Glommens

Træsliperi. Kontrakterne danner imidlertid alene en fortsættelse av det ved kontrakten av 1903 etablerte forhold. Det var alene fabrikkens brand i 1908, som gjorde det praktisk at ændre den da løpende kontrakt. Det vil sees, at kontrakten av 1903 gir os ret til at forhøie konsumet til 1500 hk. og til at forlænge kontraktstiden til 6te april 1923.

Som følge herav tør det være klart, at disse 1500 hk. maa falde utenfor koncessionsloven, ialfald til 6te april 1923. Som vi har tillatt os at fremholde i korrespondance med det kgl. departement, kan vi ikke anse os forpligtet til at søke koncession for vor kraftleie i det hele tat, men vi ønsker paa den anden side ikke at gjøre vanskeligheter, dersom koncessionen meddeles paa rimelige og for os antagelige vilkaar. Vi forbeholder os derfor at staa frit, og at opta spørsmålet om koncessionspligten, saafremt der tilknyttes vilkaar, som er uantagelige for os.

Vort forbruk av kraft andrar for tiden til ca. 3000 hk.

Vi vedlægger et eksemplar av vort selskaps love samt erklæring fra vor direktion i henhold til koncessionslovens § 15. Vort selskap er firmaanmeldt i Lier, Røken og Hurum.»

De i andragendet paaberaabte bilag vedlægges.

Røken herredsstyre har i møte den 5te mai 1917 uttalt, at herredsstyret intet har at bemerke ved, at andragendet indvilges.

Amtmanden i Buskeruds amt har i paa-tegningsskrivelse av 11te mai 1917 anbefalt, at andragendet indvilges.

Saken har været behandlet av Vasdrag-kommissionen i møte den 9de juli 1917, hvor der ifølge skrivelse av 10de s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge kontrakten av 1903 leiet ansøkeren 700 el. hk. lavspændt strøm (§ 1) for en pris av kr. 100,00 pr. hk. (§ 4). Kontrakten var uopsigelig i 10 aar fra igangsættelsen og fabrikken hadde adgang til at fornye leien paa yderligere 10 aar paa de samme vilkaar, likesom Cementfabrikken kunde kræve kraftleveransen øket fra 700

til 1500 el. hk. mot en tillægsbetaling som heller ikke skulde overstige kr. 100,00 pr. el. hk. (§ 7). Under visse forhold skulde prisen kunne reduceres noget (§ 8).

Kontrakten av 1908 sikret leieren indtil 1500 el. hk. (§ 1) for en grundtakst av kr. 50,00 pr. installert hk. + 1/2 øre pr. forbrukt kw.time (§ 5), dog saa at der ikke skal betales mere end kr. 65,00 pr. installert hk. pr. aar (§ 7). Kontrakten var uopsigelig i 10 aar, fra det tidspunkt at kontrakten av 1903 ophæves eller at den nybyggendes fabrikk tages i bruk. Fabrikken hadde adgang til at fornye kontrakten for yderligere 10 aar paa samme betingelser (§ 8).

Ifølge kontrakten av 1913 leiet fabrikken indtil 2500 kw. lavspændt strøm (§ 1) efter følgende pristarif:

- a) for hver kw.time betales 1 øre,
- b) for hver i henhold til de 12 høieste maksimalviser avlæsninger utregnet midlere maksimal kw. betales en grundtakst av kr. 27,00 pr. aar, idet der mindst skal betales kr. 68,00 pr. «midlere maksimal» kw. hvorefter grundtaksten beregnes (§ 5). Kontrakten var uopsigelig i 25 aar fra 1ste januar 1914, altsaa til 31te december 1938. Fabrikken har adgang til at forlænge kontrakten i yderligere 10 aar (§ 8).

Ansøkeren har i skrivelse til Arbeidsdepartementet av 11te september f. a. bl. andet anført følgende: «Av de medfølgende bilag (de omhandlede 3 kontrakter) vil fremgaa, at vi helt siden 1903 har leiet elektrisk kraft av A/S Glommens Træsliperi. Da vor fabrikk paa Slemmestad nedbrændte i 1907, blev den ældste kontrakt av 1903 avløst av kontrakten av 1908, hvilken fremdeles staa ved magt. Da denne kontrakt er ældre end loven av 18de september 1909, rammes den ikke av loven. Vi har benyttet os av vor ret efter denne kontrakt til nu at benytte ca. 2 600 hk.

Hvad angaar kontrakten av 1913 er denne alene en modifikation av kontrakten av 1908, hvilken sidste først utløper i 1928 (se kontraktens § 8). Kontrakten av 1913 blev opprettet, fordi bestemmelserne om maa-

ling av kraften i den gjældende kontrakt av 1908 var litet heldige for en rationel drift av vor fabrikk. Heri var Glommens Træsliperi enig, og kontrakten av 1908 med senere tillegg blev derfor omredigert saaledes, at den bedre passet for driftsforholdene ved vor fabrikk. Driften er nemlig blit adskillig omgagt og forandret siden 1908.

Av selskapets love vedtagne i generalforsamling 17de februar 1915, 23de februar 1916 og 16de mai 1916 fremgaa, at aktiekapitalen er paa kr. 3 115 000,00 delt paa aktier à kr. 1 000,00 (§ 2), lydende paa navn (§ 4). Selskapets anliggender ledes av en bestyrelse paa 3 valgte medlemmer (§ 5) + direktøren (§ 6), altsaa ialt 4 medlemmer.

Røken herredsstyret sees i møte 5te mai d. a. enstemmig at ha uttalt, at det intet har at bemerke mot, at andragendet indvilges.

Amtmanden i Buskeruds amt har likeledes anbefalt andragendet indvilget.

Vasdragkommissionen har fæstet sig ved, at der synes at herske nogen uklarhet med hensyn til kontrakterne. Den ældste — av 1903 — angives at være avløst av kontrakten av 1908, som meddeles fremdeles at staa ved magt, jfr. selskapets skrivelse av 11te september f. a. Imidlertid er kontrakten av 1913 kommet til. Den angives at være en modifikation av kontrakten av 1908 og begrundet i, at bestemmelserne om maaling av kraften var litet heldige for driften. Det anføres i samme skrivelse, at selskapet har benyttet sig av sin ret efter kontrakten av 1908 til at bruke 2600 hk. For at faa paa det rene hvilken kontrakt er gjældende, har man underhaanden henvendt sig til selskapets vedkommende, som meddelte, at oppgjør for kraftleien finder sted efter kontrakten av 1913, samt at denne omfatter al den kraft selskapet leier av Glommens Træsliperi. Samtidig oplystes, at kontrakten av 1908 gav fabrikken adgang til at faa mere end 1500 hk., jfr. meddelelsen om at den hadde faat 2600 hk.

Da der allerede paa det tidspunkt kontrakten av 1908 blev oprettet trængtes tilladelse til kraftleie, jfr. lov av 28de mai 1907, blir der antagelig bare spørsmål om den del av kraften, som omfattes av kontrakten av 1903, skal være fri. I saa henseende tør der være tvil. Det ser nærmest ut til, at leieforholdet er saa væsentlig forandret baade med hensyn til kraftmængde og vilkaar, at der maa siges at være etablert et helt nyt leieforhold i 1908. I saa tilfælde er den hele kraftleie undergit koncession. Billighetshensyn taler dog for, at man, forsaavidt andragendet indvilges, ved fastsættelsen av vilkaarene og da særlig avgiftens størrelse tar hensyn til, at ansøkeren hadde kontrakt paa leie av indtil 1500 el. hk. før koncessionslovene kom, en leie som av rent praktiske hensyn blev omgjort.

Da der ikke kan sees at foreligge almene hensyn som taler imot tilladelse, anbefaler kommissionen, at A/S Christiania Portland Cementfabrik faar tilladelse til av A/S Glommens Træsliperi at leie indtil 2500 kw.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder indtil 31te december 1938.

2.

Selskapets styre (direktion og i tilfælde repræsentantskap) som skal ha sit sæte her i riket skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhedsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

B u g g e & B ø d t k e r foreslaar, at der efter ordene «norske banker» i anden passus tilføies «og norske selskaper med utelukkende norsk kapital».

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Forsaauidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlag, hvori kraften skal anvendes benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faae like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 0,75 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 procent aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig eiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4 er git om bergverker.

Valentinsen foreslaar tilføiet: Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

10.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarelig husrum.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

12.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 2) eller overtrædes bestemmelserne i posterne 3, 11 eller 13 er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

Valentinsen foreslaar desuten opstillet følgende betingelse:

14.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne opplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne inntægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.»

Departementet vil anbefale at der i medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Aktieselskapet Christiania Portland Cementfabrik koncessjon paa dets nuværende leieforhold med A/S Glommens Træsliperi om kraftleveranse omfattende ialt indtil 2500 kw.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet og vedtat av dette:

1.

Tilladelsen gjælder indtil 31te december 1948.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{3}{4}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessjonens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlan-

det uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræde som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes, kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Twist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmie-satser som utenlandske.

8.

Indtil 6te april 1923 erlægger selskapet av den kraft, som benyttes over 2000 hk. en aarlig aygift av kr. 1,25 pr. hk. Efter nævnte datum erlægges samme avgift av al den kraft, som benyttes over 500 hk.

Avgiften erlægges efterskudsvis inden hvert aars 31te januar, hvorefter svares 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kap. 4 er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke

medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i, at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer og landgangskaier, det maatte anlægge, til fri avbenyttelse for almenheten.

Herfra undtages selskapets veier og broer indenfor det egentlige fabrikkomraade med de til dette støtende kaianlæg.

14.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende

drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

15.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Aktieselskabet Christiania Portland Cementfabrik i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 2500 kw. av Aktieselskabet Glommens Træsliberi paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 23de november 1917 anførte betingelser.

39. A/S Greaker Cellulosefabrik.

(Leie av indtil 1200 el. hk. fra A/S Hafslund).

Kgl. resol. av 23de november 1917.

Fra advokaterne Lundh og Rygh er til departementet indkommet et andragende, datert 6te mars 1917, om tilladelse for A/S Greaker Cellulosefabrik til at leie ca. 1200 elektriske hk. fra Aktieselskabet Hafslund.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Paa vegne av Aktieselskabet Greaker Cellulosefabrik tillater vi os at søke om koncession paa den i vedlagte kontrakt med Aktieselskabet Hafslund av 2den december 1916 omhandlede leie av cirka 1200 elektriske hestekræfter aarlig fra Aktieselskabet Hafslund.

Vi fremhæver, at Greaker Cellulosefabrik, som er et typisk norsk industriselskap, idet selskapets bestyrelse er helt norsk

og dets 5—600 aktionærer næsten alle er norske, og som er stiftet før kraftleiekontrakter blev undergivet koncession, er den eneste norske cellulosefabrik, som har været henvist til utelukkende at drive fabriken med kul, hvorfor Greaker forsaavidt har været ugunstigere stillet i konkurransen end nogen anden norsk cellulosefabrik.

I betragtning heraf, og da jo erfaring har vist, hvilken fordel det vil være for vort land at blive mere uavhengig av de engelske kul, end tilfældet nu er, tør vi andrage om, at koncessionen maa blive meddelt paa de lempeligst mulige vilkaar, og at specielt avgiften maa bli fastsat saa lavt som mulig.»

Den i andragendet paaberaabte kraftleiekontrakt vedlægges i avskrift.

Likeledes vedlægges et eksemplar av selskapets love samt erklæring fra selskapets bestyrelse om, at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse, kfr. koncessionsloven av 18de september 1909 § 15.

Tune herredsstyre har i møte den 16de mai 1917 enstemmig anbefalt at andragendet indvilges.

Amtmanden i Smaalenenes amt meddeler i paategningsskrivelse av 30te mai 1917 at der fra amtets side intet haves at bemerke.

Saken har været behandlet av Vasdragkommissionen i møte den 9de juli 1917, hvor der ifølge skrivelse av 11te s. md. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Ifølge den mellem parterne oprettede kontrakt skal energien leveres som trefaset vekselstrøm med ca. 50 perioder og en spænding av ca. 230 volt (§ 3). «Hafslund leverer fabrikken strøm til lys og til drift av dens motorer, hvis samlede installation foreløbig vil bli ca. 1200 hk. for en pris av kr. 62.50 pr. maksimalt i aarets løp levert hk.» Hvis der paalægges en særskat eller avgift kan prisen forhøies tilsvarende (§ 4). Kontrakten er uopsigelig i 10 aar regnet fra strømleveringens paabegyndelse, dog skal leieren ha adgang til at fornye paa yderligere 40 aar i 5 aarsperioder (§ 11).

Av selskapets love fremgaar, at aktiekapitalen er paa 4 millioner kroner delt paa aktier a kr. 1 000,00 lydende paa navn (§ 2). Dets anliggender ledes av en direktion paa 5 aktionærer (§ 6), som repræsenterer selskapet i alle anliggender og fører overopsyn med driften (§ 7).

Vasdragkommissionen skal bemerke, at der ikke kan sees at foreligge almene hensyn, som taler imot tilladelse. Den anbefaler derfor andragendet indvilget. Man peker paa, at kraftmængden ikke egentlig er begrænset, jfr. første passus i andragendet samt første passus i leiekontraktens § 4. Der tages dog foreløbig sigte paa 1 200 elektriske hk. For at undgaa en kilde til tvist foreslaar kommissionen leietilladelsen git for indtil 1 200 elektriske hk. Trænges der senere mere kraft, blir det gjenstand for ny behandling.

Kommissionen har under behandlingen av betingelserne fundet i likhet med praksis i den senere tid at burde opstille krav om helt norsk kapital, jfr. post 2 nedenfor. Man forutsætter at der under forhandling med selskapet bringes paa det rene, hvor mange aktier der sitter paa utenlandske hender, og at der i hvertfald træffes en ordning, som er betryggende for at den øvrige kapital ikke kan komme til at gaa til utlandet.

Tilladelsen foreslaaes git paa følgende

Betingelser:

1.

Tilladelsen gjælder for et tidsrum av indtil 10 aar regnet fra koncessionens datum.

2.

Selskapets styre (direktion og i tilfælde repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne

tegnos, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, som eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling som fastsætter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

Bugge og Bødker foreslaar, at der efter ordene «norske banker» i anden passus tilføies «og norske selskaper med utelukkende norsk kapital.»

Den samlede kommission henviser hvad anden passus angaar til bemerkningerne i præmisserne.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Forsaavidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelse som senere ved driften av de anlag, hvori kraften skal anvendes benytte funktionærer

og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskab eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskaps tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

7.

Av den kraft som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1) pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 procent aarlig rente.

8.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis sel-

1) Vasdragdirektøren. Valentinsen og Wergeland foreslaar kr. 1,25.

Bugge og Bødtker foreslaar kr. 0,75.

skabet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

9.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4 er git om bergverker.

Valentinsen foreslaar tilføiet. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen ved mulige fremtidige utvidelser av anlægget. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøtelse av arbeidere ved disse anlæg, tilbakebetales selskapet.

10.

Selskapet forpligter sig til om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarelig husrum.

11.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

12.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. post 2) eller overtrædes bestemmelserne i posterne 3, 11 eller 13 er den ved nærværende resolution meddelte tilla-

delse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909 §§ 22 og 23, jfr. § 25.

13.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

Valentinsen foreslaar desuten oppstillet følgende vilkaar:

14.

Selskapet er forpligtet til at oversende vedkommende departement gjenpart av den til skattemyndighetene i henhold til den gjældende lovgivning avgivne selvangivelse. Der skal medfølge alle fornødne oplysninger til bedømmelse av formue, gjæld og indtægt.

Skattemyndighetene forbeholdes adgang til at beregne indtægterne hitrørende fra tilvirkning av produkter for salg efter gjennemsnittspris paa disse produkter.»

Departementet vil anbefale at der i medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Aktieselskapet Greaker Cellulosefabrik koncession paa den ansøkte kraftleie.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet og vedtat av dette.

1.

Tilladelsen gjælder for 40 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap), som skal ha sit sæte her i riket, skal utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. $\frac{3}{4}$ av aktierne skal til enhver tid befinde sig paa norske hænder.

Overtrædelse av denne bestemmelse medfører koncessionens tap.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende regjeringsdepartement anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen, saafremt det av almene hensyn finder føie til at optræ som saadan.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal anvendes kun benytte funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan beholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10

— ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,25 pr. hestekraft.

Avgiften erlægges efterskudsviis inden hvert aars 31te januar hvorefter svares 6 procent aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4 er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsætte et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse og senere utvidelser. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

Endvidere er selskapet forpligtet til at finde sig i at det ved lov bestemmes, at de ovennævnte fond overgaar til et for det hele land eller visse dele av landet fælles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for fattigkommunerne, men som ogsaa skal kunne tillates anvendt til andre formaal til bedste for arbeiderne. Oprettes saadanne fællesfond, bortfalder den i fjerde punktum nævnte ret for koncessionæren til at faa tilbakebetalt den del av det der omhandlede fond, som ikke medgaar.

11.

Selskapet forpligter sig til om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøelse av priserne her i riket paa elektrisk energi eller paa de tilvirkede produkter. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier, broer og landgangskaiar, det maatte anlægge, til fri avbenyttelse for almenheten.

Herfra undtages selskapets veier og broer indenfor det egentlige fabrikkomraade med de til dette støtende kaiianlæg.

14.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

15.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Aktieselskapet Greaker Cellulosefabrik i medhold av kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom, at leie indtil 1200 elektriske hk. fra Aktieselskapet Hafslund paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 23de november 1917 anførte betingelser.

40. A/S Aamdals Kobberverk.

(Tilladelse til at levere elektrisk kraft til to vaaningshuse i Mo). Jfr. 2det bind nr. 30 og ovenfor nr. 16.

Kgl. resol. av 15de december 1917.

Ved kongelig resolution av 16de januar 1914 blev der meddelt et selskap A/S Aamdals Verk tilladelse til samtidig med erhvervelse av verket at erhverve de dette som eiendom tilhørende vandfaldsrettigheter.

Ved kongelig resolution av 26de mai 1916 blev ovennævnte tilladelse overført til

et nyt selskap «Aktieselskapet Aamdals Kobberverk».

Man tillater sig at vedlægge avskrift av de for sidstnævnte tilladelse fastsatte koncessionsbetingelser.

I disse betingelser post 2 er det — som det vil sees — bestemt at selskapet ikke uten samtykke av Kongen maa utnytte vandkraften uten til drift av Aamdals Kobberverk.

Fra A/S Aamdals Kobberverk har man gjennem Socialdepartementet mottat et andragende datert 16de november 1917 om tilladelse til at levere elektrisk kraft til belysning av to vaaningshuse tilhørende gaardbrukerne Steinar og Ingebregt Aamdal i Mo.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Gaardbruker Steinar Aamdal, ordfører i Mo herredsstyre og hans nabo Ingebregt Aamdal har forespurgt om vi for at hjelpe dem ut over petroleumsnøden vil være dem behjælpelig med at installere elektrisk lys i deres vaaningshuse og er vi gjerne villig til dette.

Den elektriske kraft for dette vil vi beregne efter en pris av kr. 3,00 pr. lampe pr. aar. Refererende til § 2 i vor vasdragskoncession som forbyder uten Kongens samtykke at utnytte vandkraften uten til drift av Aamdals Kobberverk tør vi her ved andrage om den fornødne tilladelse.»

Departementet vil anbefale at den ansøkte tilladelse meddeles.

Man tillader sig saaledes at

indstille:

Det tillates A/S Aamdals Kobberverk i medhold av post 2 i betingelserne for den selskapet ved kongelig resolution av 26de mai 1916 meddelte koncession paa vandfaldserhvervelser m. v. at levere elektrisk kraft til belysning av to vaaningshuse i Mo herred tilhørende gaardbrukerne Steinar og Ingebregt Aamdal.

St. prp. nr. 1. Hovedpost X

(1918)

Ekstraordinært budjet IV.

Det ekstraordinære vandfaldsbudget.

Arbeidsdepartementets indstilling av 15de januar 1918, som er bifaldt ved kongelig resolution av samme dag.

(Foredraget ved statsraad Prytz.)

Departementet tillater sig herved at avgi indstilling om det ekstraordinære vandfaldsbudget for terminen 1ste juli 1918—30te juni 1919 omfattende utbygning av Mørkfoss og Solbergfoss og utbygning av Hakavikvasdraget. Departementet vil senere fremkomme med særskilt forslag om bevilgning til Nore kraftanlæg samt til fullførelse av Tunhøvd reguleringsanlæg (regulering av Numedalslaagen).

I. Utbygning av Mørkfoss og Solbergfoss.

Til dette anlæg i hvis utførelse staten deltar for $\frac{1}{3}$ sammen med Kristiania kommune er for terminerne 1916—1917 og 1917—1918 bevilget tilsammen kr. 2 647 000,00, jfr. st. prp. nr. 137 for 1916, indst. S LVI for s. a. og st. forh. for s. a. side 2096, st. prp. nr. 81 for 1917 avsnit III, side 12 ff., indst. S VI B for s. a. side 5—6 og st. forh. for s. a. side 1829—1835. Med skrivelse av 10de december 1917 har departementet mottat byggekomiteens budgetforslag for kommende termin, der er saalydende:

A. Indledning.

Den foreslaaede overenskomst mellem Staten og Kristiania kommune om fælles utbygning av Mørkfoss—Solbergfoss bifaldtes i bystyret i møte den 12te juli 1916 og av Stortinget den 21de juli 1916. Kontrakten blev undertegnet av departementet og av magistrat og formandsskap den 12te august 1916.

Som medlemmer av Byggekomiteen for Fællesanlægget er fra Statens side ved kongelig resolution av 26de august 1916 opnævnt d'herrer ingeniør Rangvald Lie, ekspeditionschef Henry Larssen og professor Heggstad.

Formandsskapet opnævnte den 13de september 1916 som medlemmer av byggekomiteen den tidligere Solbergfoskomite, d'herrer kaptein Thorne, direktør Sinding, redaktør Jeppesen, juveler Frisch og advokat F. M. Bugge.

D'herrer vasdragsdirektør Kristensen, borgermester Høe og direktør Norberg-Schulz underrettes om komiteens møter.

Byggekomiteen avholdt sit første møte den 15de september 1916 hvor kaptein Thorne valgtes til formand og ekspeditionschef Larsen til viceformand.

Noget budget for 1916—1917 for fælles utbygning foreligger ikke. Imidlertid blev, straks kontrakten var avsluttet høsten 1916, av byggekomiteen opstillet en oversigt over de arbeider som man muligens turde paaregne

kunne komme til utførelse i den resterende del av budgetterminen 1916—1917.

Kommunen hadde saalænge forhandlingerne med Staten paagik gaat ind paa at arbeidet med separat utbygning av Solbergfoss skulde drives i et noget langsommere tempo forat arbeider ikke skulde komme til utførelse som ikke vilde komme fællesanlægget tilgode. Vanskelighetene under krigen har ogsaa medvirket til at arbeidet ikke har kunnet fremmes som tænkt. Byggekomiteen for Fællesutbygningen besluttet ved slutbehandlingen av budgietforslaget for 1917—1918 i møte den 19de januar 1917 at maatte anbefale at drive arbeidet med sigte paa at bli færdig til idriftssættelse av kraftanlægget ved utgangen av aaret 1922.

Hertil sluttet Stortinget sig ved behandling av budgietforslaget for 1917—1918 i møte den 27de juni 1917 og bystyret ved behandlingen av det ekstraordinære budget 1917—1918 i møte den 29de juni 1917.

Paa grund av den langt fremskredne tid var det selvfølgelig utelukket at alle de for budgetaaret 1916—1917 paatænkte arbeider kunne komme til utførelse. Den gunstigste byggetid var forbi og vaarfloppen var nær forestaaende. Dertil kom at der vaaren 1917 ved anlegget opstod lønskonflikt med arbeiderne. Under forhandlingerne med arbeidsmandsforbundet angaaende opprettelse av overenskomst søkte arbeiderne paa grund av de usikre forhold litt efter litt bort fra anlegget. Efterat parterne ved mægling av kredsmæglingssmanden den 5te juni 1917 var blit enig om en overenskomst blev arbeidet atter optat. Imidlertid var der paa grund av de herskende gode tider og den sterke efterspørsel efter arbeidsfolk meget knapt med tilgang paa folk utover sommeren. Trods avertering og trods alle gjorte anstrengelser og højere arbeidsfortjeneste kom arbeidsstyrken ikke op i mere end 144 mand ved budgetaarets utgang.

B. Medgaaede anlægsutgifter pr. 30te juni 1917.

Bygningsarbeidene har paagaat siden begyndelsen av aaret 1913. Anlægsutgifterne — fraregnet utgifter til kraftoverføringsanlægget Solbergfoss — Kristiania — har været (cfr. tabel side 28):

I tiden 1ste januar—30te juni	1913	kr. 45 585,99
I budgetaaret	1913—1914	» 478 458,22
»	1914—1915	» 589 548,08
»	1915—1916	» 563 710,80
»	1916—1917	» 1319 125,82

Tilsammen kr. 2 996 428,96

I utgifterne for 1916—1917 er medtat følgende utgifter der tidligere har været bokført ved Kristiania Elektricitetsverk men som ifølge kontrakten skal overføres til Fællesanlægget:

Post 1.	Indskudte eiendomme	kr. 201 000,00
— 24.	Planlæggelse	» 99 809,06
— 27.	Renter	» 161 269,75

Kr. 462 078,81

hvorefter de virkelige anlægsutgifter i budgetaaret beløper sig til:

Kr. 1 319 125,82 ÷ kr. 462 078,81 =
kr. 857 047,01.

De i budgetaaret paa grund av krigen opstaaede vanskeligheter med anskaffelse av materialer og maskineri har i høi grad besværliggjort byggearbeidene. Den ringe tilgang paa arbeidskraft i forbindelse med de stadige stigninger av materialpriser og arbeidslønninger har derfor foraarsaket en fordyrelse av de utførte arbeider i forhold til det i sin tid opstillede omkostningsoverslag.

De samlede utgifter pr. 30te juni 1917 fordeler sig paa de forskjellige konti som følger:

Hovedpost	1.	Eiendomme	kr. 203 500,00
—	2.	Omlødnings-tunneller	» 559 461,64
—	3.	Fangdamme for dammen	» 6 857,25
—	4.	Dammen	» 1 827,98
—	5.	Overløp med valsedammer	» 95 801,06
—	6.	Indtakskanal	» 96 970,16
—	7.	Fordelingsbassin	» 186 171,48
—	8.	Avstængningsanordning for fordelingsbassin	» —
—	9.	Kraftstation	» 75 216,76
—	10.	Mur ved fordelingsbassin	» —
—	11.	Undervandskanal	» 66 145,49
—	12.	Løseanordninger	» —
—	13.	Mørkfoss-ut-sprængningen	» 20 906,33
—	14.	Elektr. vandstands-meldere	» —
—	15.	Jernbane Askim-Solbergfoss	» 425 937,59
—	16.	Anlægsmaskiner	» 116 427,46

Overføres kr.

		Overført kr.
Hovedpost 17.	Barakker & prov. byggerverk	› 113 658,93
—	18. Funktionærholiger . . .	› 84 345,10
—	19. Veier, stier etc.	› 43 750,67
—	21. Driftskonti . . .	› 65 233,22
—	22. Administration	› 176 944,47
—	23. Forsikringskonto	› 41 588,33
—	24. Planlæggelse indt. 31te juli 1913	› 99 809,06
—	25. Materialer & redskap . . .	› 183 976,61
—	26. Inventar & diverse	› 29 279,77
—	27. Rentekonto . .	› 159 981,98
—	28. Konto pro diverse	› 134 637,02
Tilsammen		kr. 2 996 428,36

C. Uførte arbeider i budgetaaret 1916—1917.

Angaaende de i budgetaaret utførte arbeider skal i korthet meddeles følgende:

Ad Hovedpost 2 Omlædningstunneller.

De i begyndelsen av 1914 ved separat utbygning bestilte store luker var forutsatt anvendt som permanent stængsel, beregnet for et maksimalt vandtryk av 12,76 meter. Ved fællesutbygningen utgjør det tilsvarende tryk ca. 23,5 meter. Ved dette betydelige vandtryk ansees det litet sikkert at anvende luker som permanent stængsel, hvorfor man for fællesutbygningen bestemte sig for en gjenmuring av tunnellerne efterat stuedammen var færdig.

I overslaget for fællesutbygningen var oprindelig forutsatt, at der skulde anskaffes nye luker — beregnet for ca. 27 meters vandtryk — for avstængning av omlædningstunnellerne ved indløpet. Uvisheten om overhodet at kunne faa disse i løpet av budgetaaret gjorde, at man maatte søke andre utveier, hvis man ikke paa forhaand skulde maatte gaa til forlængelse av anlægstiden med mindst 1 aar. Det blev derfor truffet saadanne dispositioner at de allerede leverte luker for separat utbygning kunde brukes ved forandring og forsterkning, i forbindelse med en avledning av Glommen gjennom fordelingsbassinet i den tid tunnellerne gjenstøpes.

Som følge herav kom den forutsatte sprængning og utstøpning av de nedre lukesjakter ikke til utførelse i terminen. Derimot blev de øvrige arbeider i alt væsentlig fremmet overensstemmende med forutsætningerne.

Ad Hovedpost 5. Overløp.

Utsprængt ca. 4 100 m³ mot antat 5 000 m³.

Ad Hovedpost 6. Indtakskanal.

I inntakskanalen blev uttatt ca. 3 400 m³ mot antat 5 000 m³.

Ad Hovedpost 7. Fordelingsbassin.

I fordelingsbassinet blev uttatt ca. 14 000 m³ mot antat 16 000 m³.

Ad Hovedpost 9. Kraftstation.

I terminen blev utsprængt ca. 13 000 m³ mot antat 20 000 m³.

Ad Hovedpost 11. Undervandskanal.

Her blev kun uttatt ca 300 m³, hvorimot fangdammen paa det nærmeste blev gjort færdig.

Ad Hovedpost 13. Mørkfossutsprængningen.

Der blev utført diverse forberedende arbeider samt foretatt de nødvendige anskaffelser av materialer, redskap og maskineri.

Til drift av arbeidsmaskineriet vil der ialt tiltrænges ca. 100 hk. Der har været overveiet mulighetene for at ta denne kraft saavel fra Spydeberg som Askim og Trøgstad kommunale elektricitetsverker. Man er blitt staaende ved et tilbud fra Trøgstad elektricitetsverk om en strømpris av kr. 100,00 pr. el. hk. levert paa stedet ved en spænding av 10 000 volt. Kontraktsforhandlingerne var ikke endelig avsluttet inden budgetaarets slutning, men enighet angaaende alle viktigere punkter var dog opnaadd.

Transporten av materialer m. v. til Mørkfoss er foregaaet dels med jernbane over Askim dels med færgen over Øieren.

Ad Hovedpost 15. Jernbaneanlægget.

Paa grund av de store snemasser vinteren 1916—1917 og den sene vaar 1917 samt paa grund av den før omtalte blokering av anlægget kunde arbeidet ved jernbaneanlægget først optages i midten av juni 1917. Som følge derav var det utelukket at faa jernbanen

færdig i budgetterminen 1916—1917 som forutsat.

I terminen blev foretaget de nødvendige paafyldinger av de store fyldinger som nu har sat sig samt iøvrig utført de nødvendige pudsg og efterarbejder paa det over 8 km. lange jernbaneplanum. Planering for stationsarrangementet ved Solbergfoss blev paabegyndt samt iverksat omlægning av veien og opførelse av en større forstøtningsmur sammesteds. Ut-hugning og rydning av det foreskrevne skogbelte blev foretaget. Efterat pillarer og landkar ved Kolstad og Skaarud broer var fuldført og monteringen av jernbroerne utført, blev sviller og skinner paalagt planum i hele dets utstrækning, hvorefter balastering av linjen med puk fra pukmaskinen ved Solbergfoss blev iverksat. For utkjøring av pukken blev leiet et mindre Decanville-damplokomotiv for 600 mm. sporvidde. Skinnegangen er iøvrig, saavidt arbeidet med balasteringen tillot det, benyttet til transport av materialer til Solbergfoss.

Efterat «Statens tilsynshavende for private jernbaner» den 27de oktober 1916 atter hadde befaret linjen i anledning av indgjærdningen av jernbanen, blev opsætningen av gjærdet ialt væsentlig gjort færdig. De foreskrevne grunder ved alle krydsninger blev opsat samt midlertidige planovergange bygget.

Anskaffelse av lokomotiv og vogne for bredt spor er paa grund av vanskelighetene under krigen og de usedvanlige høie anskaffelsespriser utsat indtil videre.

Forutsætningen er at man i mellemtiden ordner sig med leie av et passende lokomotiv.

Det gjennem Kristiania magistrat under 7de oktober henholdsvis 22de november 1915 indsendte koncessionsandragende om bibehold av jernbaneanlægget efter 1920 er endnu ikke helt avgjort.

Paa foranledning av de fleste grundeiere langs jernbanen blev den 24de og 25de november 1916 avholdt skjøn hvorunder blev taksert:

1. Erstatningen for ulemper som er paaført grundeierne under selve anlægsarbeidet, samt for ulemper ved drift av jernbanen indtil 1921 . kr. 6 496,00
2. Eventuel erstatning for ulemper — utover den ved skjønnet i 1914 fastsatte ulempererstatning for vei efter 1920 (kr. 9 700,00) — ved at jernbanen, hvis koncession erholdes, blir bibeholdt efter 1920 » 19 400,00

Overføres kr. 25 896,00

Overført kr. 25 896,00
3. Erstatningen for skogbelte . . . » 2 594,10

kr. 28 490,10

Taksterne maa ansees for uforholdsmæssig høie, men av forskjellige grunde blev overtakst ikke begjært av anlægget.

Ulempererstatningerne til grundeierne for vei efter 1920 er betalt av anlægget (taksert under veiskjønnet 1914) » 9 700,00

I tilfælde koncession erholdes paa jernbane efter 1920 har anlægget at betale til Askim kommune det beløp som kommunen har utlagt til fri grund med 5 pct. rente fra den tid beløpet er utbetalt. Dette utgjør ekskl. renter . . . » 17 574,20

Tilsammen kr. 55 764,20

Under det nævnte skjøn høsten 1916 protesterte endel grundeiere mot at skjønnet for grunden i 1914 var paastevnet av Askim kommune og fremmet som veitakst istedetfor jernbanetakst og tok forbehold om i tilfælde at kræve avholdt nyt skjøn.

Ad Hovedpost 16. Anlægsmaskineri.

- Ialt er der til 30te juni 1917 anskaffet resp. bestilt følgende materiel til Solbergfoss:
- 2 stk. 2-trins luftkompressorer (Atlas K. V. 4) der hver gir 10,6 m.³ luft pr. minut ved 7 atm. overtryk. Hver av kompressorerne drives av en 75 hk. elektromotor.
 - 2 stk. luftbeholdere paa 4 m.³ med komplet rørledningsnet og armatur.
 - 7 » sten-bormaskiner Atlas (cyklop 50 H.)
 - 5 » — — — (— 5 H.)
 - 4 » — — — (— 50 M.A.)
 - 4 » — — — (— 50 M.L.)
 - 1 » trykluftborhvæsningsmaskine Atlas.
 - 4 » derrickkraner 5 t. last, 15 m aktionsradius. Drivkraft 25 hk. elektromotor.
 - 4*) stk. derrickkraner 10 t. last og ca. 24 m. aktionsradius.
 - 1 stk. 3½ t. haandkran, 4,5 m. aktionsradius.
 - 4 » 1,5 t. friktionswincher.
 - 2 » ophalingsspil 2 t. trækraft.
 - 2*) stk. grabber, 2 m.³ kapacitet.
 - 2*) » — 1,5 m.³ —
 - 2 stk. ventilatorer, Sirocco nr. 5.
 - 1 » 40 m/m centrifugalpumper, Kværner.
 - 1 » 5" — — — Amag. Hilpert.
 - 2 » 6" — — — Eureka.
 - 1 » 10" — — — Amag. Hilpert.

*) Bestilt men ikke levert.

- 1 » 50 m/m triplex-stempel pumpe, Eureka.
 2 » elektromotorer 75 hk. A. E. G.
 4*) » — 65 » Amerikanske.
 1 » — 40 » A. S. E. A.
 7 » — 25 » A. S. E. A.
 2 » — 15 » N. F. E. A.
 1 » — 15 » A. E. E. A.
 3 » — 10 » A. E. E. A.
 1 » — 10 » A. E. G.
 1 » — 6 » N. F. E. A.
 1 » — 5 » A. S. E. A.
 1 » — 4 » A. S. E. A.
 1 » — 3 » A. S. E. A.
 3 » transformatorer à 60 kw.
 1 » stenknuser, Svedala nr. 4.
 1 » — Svedala nr. 2^{1/2}.
 1 » betonblandemaskine, Ransome nr 2.
 1 » dykkerapparat m. tilbehør for 2 dykkere (Heinke, Engl.).
 1 » søile-bormaskine (S. Stave).
 1 » hurtigdreiebænk (Brødr. Sundt).
 1 » platesaks.
 1 » cirkelsag.
 1 » balancekapsag.
 Diverse decavillemateriel.

Ad Hovedpost 17. Barakker og provisoriske bygverker.

Ved Solbergfoss forefindes:

Paa Åskimsiden:

- 2 arbeiderbarakker med fælles uthus, hver for 32 mand.
 1 spisebarakke for 100 mand med uthuse.
 2 spise- og hvilerum for arbeiderne.
 2 smier.
 3 winchehus.
 En ca. 80 m. lang træbro over indtakskanalen.
 En ca. 30 m. lang træbro til kraftstationen.
 1 dykkerhus.
 1 stenkuseanlæg med 2 ophalingbaner, winchehus, motorhus og transformatorhus.
 Blandeanlæg (paabegyndt).
 Lagerplads for puk og grus.
 1 provisorisk lokomotivstald.
 1 kulskur.
 Elektriske kraftledninger og belysningsanlæg paa byggepladsen.
 Telefonforbindelse Holterengen—anlægget.
 —, — Kontoret—Åskimsiden.
 —, — til Spydebergsiden.

Høispændingsledning over elven.

Efterhvert som arbeidsfeltet utvidet sig viste det sig utilstrækkelig at benytte sig kun av en lavspændt fordeling av den elektriske kraft fra Spydeberg. Spændingstapet til de over paa Askimsiden opstillede motorer blev

*) Bestilt men ikke levert.

for stort og fordelingen utkrævet for store kobberversnit til at vise sig økonomisk. Man indsendte derfor under 7de oktober 1916 et andragende til departementet om koncession paa en høispændt overføring over elven til en ny transformatorstation i forbindelse med stenkuseanlægget. Andragendet blev indvilget og anslaget sat i bruk ca. 15de april 1917. Spiseforretningen paa Askimsiden ophørte i januar 1917 paa grund av for liten søkning.

Paa Spydebergsiden:

- 2 arbeiderbarakker med fælles uthus, hver for 32 mand.
 Kompressorhus med materiallager og verkstedstus.
 Kontor med materiallager.
 Materiallager med lagerplads.
 Dynamithus.
 2 spise- og hvilerum for arbeiderne.
 2 smier.
 6 winchehus.
 2 dykkerhus.
 1 transformatorhus.
 1 cementlager.
 1 stenkuseanlæg med motorhus.
 1 betonblandeanlæg med motorhus og ophalingsbane.
 Elektrisk kraftlednings- og belysningsanlæg paa byggepladsen.
 Provisorisk vandledning.
 Hængebro over Glommen.
 Telefonforbindelse fra Godheim til anlægget.
 —, — fra Spydeberg til anlægget.

Ad Hovedpost 18. Funktionærboliger paa Askimsiden.

Ved Solbergfoss forefindes:

- 1 hus paa 4 leiligheter à 3 værelser og kjøkken.
 1 hus paa 2 leiligheter à 3 værelser og kjøkken og 2 leiligheter à 1 værelse og kjøkken.
 2 hus paa 1 leilighet à 3 værelser og kjøkken og 1 leilighet à 2 værelser og kjøkken.
 1 handelshus med lagerbygning. Ikke sat i drift da der paa grund av den ringe arbeidsstyrke ikke var behov for noget landhandleri.

Ad Hovedpost 19. Veier, belysnings- og vandledningsanlæg m. v.

- Kjørevei paa Spydebergsiden fra gaarden Hol ned til anlægget.
 Kjørevei paa Askimsiden fra gaarden Stensrud og frem til anlægget.
 Permanent vandforsyningsanlæg for funktionærboliger.
 Permanent kloakanlæg for funktionærboliger.

Permanent belysningsanlæg for funktionær-
boliger.
Diverse planerings- og veianlæg.

Ad Hovedpost 21. Driftsutgifter.

Under denne hovedpost indgaar utgifter til kjøp av elektrisk energi, drift av jernbane, kompressoranlæg, elektriske anlæg, vandfor-

syningsanlæg, stenknuuseranlæg, barakker, huser, eiendommer, reparation av veier etc. etc.

Elektrisk energi til drift av arbeidsmaski-
ner samt til belysning paa arbeidsstedet er-
holdes fra Spydeberg Elektricitetsverk. An-
lægget har fortrinsret til at utta 175 kw.
leveret nedtransformert ved Solbergfossen. For-
bruket av energi har utgjort:

Termin.	Antal kw. installert ved anlægget.	Maksimal belastning kw.	Antal for- brukte kw.-timer.	Avgift til Spydeberg Elektricitets- verk.
1ste januar 1913—30te juni 1913	—	—	—	—
1ste juli 1913—30te juni 1914	209,983	150	171,861	5 140,83
1ste juli 1914—30te juni 1915	254,783	200	344,916	7 640,36
1ste juli 1915—30te juni 1916	239,63	228	368,002	7 301,22
1ste juli 1916—30te juni 1913	363,99	200	341,729	7 153,79

Dels paa grund av at strømtilførselen fra
Spydeberg Elektricitetsverk, som er begrenset
til maksimalt 175 kw, ikke er tilstrækkelig
og dels fordi denne strømkilde er noget usik-
ker og oftere utsat for avbrytelse indledet
man allerede i august 1916 underhandlinger
med Askim Elektricitetsverk om levering av
strøm, hvilke forhandlinger ikke var avsluttet
i budgetaaret.

Ad Hovedpost 22. Administration.

Planleggelsen og utbygningen av Mørk-
foss-Solbergfossanlægget samt planleggelsen, ut-
bygningen og administrationen av kommunens
vandfald og kraftoverføringsanlæg ledes av
overingeniør Sohlberg med følgende personale:

Ved Hovedkontoret:

1 bygningsingeniør, 1 elektroingeniør, 1 maskin-
ingeniør, 1 tegner, 1 bokholder, 1 bokholder-
assistent, 1 stenograf (dame) og 1 kontorbud.

Ved Solbergfossen:

1 avdelingsingeniør, 1 assistentingeniør, 2 op-
synsmænd, 1 timeskriver, 1 materialforvalter,
1 materialassistent, 1 elektriker, 1 reparatør
og 1 bud.

Ved Solbergfossbanen og Mørkfossutspræng-
ningen:

1 avdelingsingeniør og 1 opsynsmand.

Samtlige administrationsutgifter vedrørende

de kommunale projekter er belastet kommunen.
Hovedkontoret blev opsagt til fraflytning vaa-
ren 1917 av leiligheten i Riddervoldsgate 7.
Da man som følge av den herskende husnød
ikke fandt noget passende kontor til en rimelig
leie overlot Kristiania kommune uten godt-
gjørelse kontoret indtil videre nogen rum paa
Frogner Hovedgaard.

Ved separat utbygning av Solbergfoss fore-
gik alle utbetalinger gjennom Kristiania Elek-
tricitetsverk. Efter sammenslutningen med
staten blev fra 10de februar 1917 konto for
fællesanlægget opprettet i Andresens Bank,
Aktieselskap, og blev alle større regninger ut-
betalt ved checks. Alle mindre regninger blev
utbetalt ved Elektricitetsverkets kasserer, som
mottok penger hertil fra Andresens bank og
førte egen kasse for anlægget. Fra 1ste
november blir ogsaa denne kasse overført til
hovedkontoret.

Ad Hovedpost 25. Materialer og redskap.

I budgetterminen blev ialt indkjøpt mate-
rialer, redskap og maskiner for kr. 274 816,82,
hvori er medregnet lager- og transportutgifter
(se tabel side 29):

Herav blev i aarets løp overført til de
respektive byggekonti kr. 90 839,71, hvorved
beholdningen pr. 30te juni 1917 utgjorde
kr. 183 976,61.

Materialkontoen viste ved aarsopgjøret pr. 30te juni 1916	kr. 56 666,52
Tilkommet i budgetaaret 1916 — 1917	» 127 310,09

Altsaa beholdning pr. 30te juni 1917	kr. 183 976,61
--	----------------

Lagerbeholdningen fordeler sig i alt væsentlig som følger:	
Træmaterialer	kr. 43 225,00
Jern og jerntraad	» 16 580,00
Cement og støpesand	» 30 500,00
Sprængstof	» 15 000,00
Staaltraadtaug	» 4 300,00
Motorer, maskiner etc.	» 19 577,00
Brænde	» 6 000,00
Elektrisk materiel	» 5 261,02
Diverse materiel	» 43 533,69
	kr. 183 976,61

Ad Hovedpost 26. Inventar og diverse.

Kontoen omfatter kontorindredninger ved hovedkontoret og anlægskontorerne samt en »Overland» automobil.

Ad Hovedpost 27. Konto pro diverse.

Konto pro diverse er en provisorisk konto der optar:

1. Alle akkordforskud som belastes denne konto indtil opgjør finder sted. Da blir kontoen kreditert for de forskud som vedkommende lag har mottat.
2. Al debet til forretningsforbindelser. Kontoen krediteres ved varenes mottagelse og debiteres naar regningerne anvises til utbetaling.

D. Telefonforbindelse med anlægget.

Allerede før sammenslutningen mellem staten og kommunen var der avsluttet kontrakt med Rikstelegrafene om oplægning av en rikstelefonlinje mellem Kristiania og Spydeberg til benyttelse for anlægget.

Foranledningen for denne kontrakt var hovedsagelig nødvendigheten for Kraftoverføringsanlægget Kykkelsrud—Kristiania at ha en direkte driftstelefonlinje mellem transformatorstationerne, som kunde benyttes til en-

hver tid. Efter den oprindelige plan skulde der i denne hensigt været oplagt en egen høispændingstelefonlinje i kabel paa fjernledningsmasterne, hvilket dog paa grund av krigen ikke lot sig iverksætte, saa man maatte gaa til vanlig rikstelefonforbindelse. Det var da forbundet med forholdsvis mindre omkostninger samtidig at oplægge en samtalelinje paa samme stolperække, saaledes at anlægget ved Solbergfoss kunde faa sin egen rikstelefonlinje. De nuværende slette telefonforhold har jo medført at der kræves en uforholdsmæssig lang tid for at faa regulær forbindelse istand, hvilket ved de mange daglige telefoneringer mellem anlægget og kontoret og andre forbindelser var meget generende.

Kontrakten med Rikstelegrafene av 5te juni 1916 omfatter kun de to dobbeltlinjer fra Kristiania til Spydeberg central. For forbindelserne herfra har man maattet ordne sig som vanlige telefonabonnenter med Øvre Smaalenenes Telefonselskap med oplægning av egne linjer paa selskapets master, hvor saadanne forefindes og ellers ved opsætning av egne stolper. Fra Spydeberg av er likeledes oplagt en driftstelefonlinje til Solbergfoss og til Kykkelsrud.

Utførelsen av anlægget er besørget av Rikstelegrafene og Øvre Smaalenenes Telefonselskap for Solbergfossanlæggets regning. Det endelige opgjør har endnu ikke fundet sted da endel grunderstatningsspørsmål har maattet avgjøres ved skjøn, hvilke endnu ikke er avhjemlet. De samlede omkostninger var ifølge sidste overslag av 20de december 1916 anslaat til kr. 52 500,00 inkl. telefonapparater og tilbehør. Utgifternes fordeling blir at foreta saaledes at driftstelefonlinjen helt belastes de to kraftoverføringsanlæg, mens samtalelinjen Kristiania—Spydeberg—Solbergfoss deles av kraftoverføringsanlæggene og Mørkfoss—Solbergfossanlægget med en halvdel hver. Den paa Mørkfoss—Solbergfossanlægget faldende part beløper sig herved til ca. kr. 21 500,00.

Ifølge kontrakten med Rikstelegrafene tilfalder begge linjer fra Kristiania til Spydeberg Rikstelegrafene avgiftsfrit om 10 aar. Til gjengjæld herfor betjener Rikstelegrafene fra 15de september 1917 den hele tid samtalelinjen uten avgift (driftslinjen kræver ingen betjening) og vedlikeholder begge linjer uten avgift for anlæggene.

Driftstelefonlinjen for kraftoverføringsanlægget som senere blir at benytte av det færdige kraftanlæg ved Solbergfoss er uten samtaleavgift i yderligere 10 aar, hvorefter ny overenskomst blir at træffe.

E. Oversigt over arbejdsstyrken.

Periode.	Antal arbejdere.		Herav i pct.	
	Maksimalt.	I gennemsnit.	Norske.	Svenske.
$\frac{1}{2}$ 1913— $\frac{3}{4}$ 1913	166	77	64	36
1913—1914	241	150	60	40
1914—1915	330	160	60	40
1915—1916	300	171	67	33
1916—1917	188	155	80	20

F. Oversigt over barakkebelægget.

Periode.	Barakkerne kan huse antal mænd.	Belæg antal mænd.		Procentual utnyttelse.	
		Maksimalt.	Gjennemsnit.	Maksimalt.	Gjennemsnit.
$\frac{1}{2}$ 1914— $\frac{3}{4}$ 1914	120	58	32	48 %	27 %
1914—1915	120	114	61	95 "	51 "
1915—1916	120	102	54	85 "	45 "
1916—1917	120	33	17	27 $\frac{1}{2}$ "	14 "

G. Ulykkestilfælde av alvorligere art.

I byggeperioden 1912—1913	Ingen.
» —»— 1913—1914	Et med døden tilfølge.
» —»— 1914—1915	Ingen.
» —»— 1915—1916	2 med døden tilfølge.
» —»— 1916—1917	Den 11te august 1916 faldt en svensk arbeider, som var beskæftiget med at bryte løssten, utfor en 16 m. høi fjeldskrænt i fordelingsbassinet. Han døde efter 3 dages forløp paa Rikshospitalet i Kristiania som følge av indre kvæstelser.

H. Sammenligning av uttagne masser indtil $\frac{30}{100}$ 1917.

Hovedpost.	Arbejdssted.	Uttagne masse i m. ³ .
2	Omlledningstunneller:	
	Tunnel ekskl. overfjeld	18 150
	Forskjæring til lukesjakter	1 500
	Øvre lukesjakter ekskl. overfjeld	1 900
	Arbeidssynk ekskl. overfjeld	162
	Øvre forskjæring	6 640
	Nedre	7 550
		35 902
3	Fangdam for dammen	810
4	Dammen	1 081
5	Overløp	17 500
6	Indtakskanal	25 095
7	Fordelingsbassin	42 988
9	Kraftstation	18 740
11	Undervandskanal	4 944
	Tilsammen	147 060

J. Forslag til budget for 1918—1919.

Av de arbeider der er forutsat utført i budgjetaaret 1917—1918 er omlledningstunnellerne det arbeide som det haster mest med.

Arbeidet med tunnellerne er nu saa langt fremskredet, at man skulde kunne vente at faa disse færdige vaaren 1918. Skulde imidlertid de fra Amerika, vaaren 1917 bestilte 4 derrickkraner og 4 grabber ikke komme i løpet av høsten 1917, kan man neppe paaregne at faa tunnelind- og utløpene færdige. Alle dele til avstængningslukerne er fremkjørt og lagret paa arbeidsstedet. Montagen vil bli paabegyndt i november 1917 og skal være avsluttet paa 3 maaneder.

Hvorvidt de øvrige arbeider kan fremmes i den utstrækning som tænkt, er avhengig av mulighetene for at faa de fornødne materialer og maskiner.

Da det økede maskinelle arbeide kræver mere energi end Spydeberg elektricitetsverk

med sikkerhet kan levere er kontrakt avsluttet med Askim elektricitetsverk om levering av op til 295 hk. Fjernledningen er for tiden i arbeide. Saa snart denne blir færdig hvilket forventes i den nærmeste fremtid kan man utvide virksomheten og sette flere folk i arbeide.

Naar jernbanen blir færdig inden utgangen av aaret 1917 vil støpearbeidet kunne paabegyndes.

Ved budgetoverslaget 1918—1919 gaar man ut fra at de arbeider som er opført i budgetforslagene for 1916—1917 og 1917—1918 blir utført saaledes at omlledningstunnellerne blir færdige og at arbeidet kan fortsettes tiltrods for de vanskeligheter som krigen medfører.

Ved opsætning av budgjetten har man gaat ut fra samme enhetspriser som i omkostningsoverslaget av mars 1916. Hertil er gjort et skjønsmæssig tillæg for stigningen i materialpriser og lønninger, hvilket særskilt er opført senere.

Under de enkelte hovedposter forudsættes at medgaa:

Hovedpost 2. Omledningstunneller.

Intet idet disse forudsættes i alt væsentlig færdige i 1917—1918.

Hovedpost 3. Fangdamme for dammen.

Disse skal udføres i terminen 1918—1919 og er ialt anslaaet til kr. 200 000,00.
Herav er kr. 30 000,00 medtat for 1917—1918, altsaa rest . . . kr. 170 000,00

Hovedpost 5. Overløp.

I overslaget er opført	28 310 m. ³
Herav uttat pr. $\frac{1}{4}$ 17	17 500
Forudsat udført i 1917—1918	7 000
	24 500

Altsaa rest ca. 4 000 m.³

Post 1. 4 000 m. ³ fjeldsprængning a kr. 7,50	kr. 30 000,00
Post 2. 7 000 m. ³ betonstøpning 1 : 3 : 5 a kr. 30,00	» 210 000,00
Post 3. 3 000 m. ³ stenklædning av overløb og pillarer a kr. 15,00	» 45 000,00
	» 285 000,00

Hovedpost 6. Indtakskanal.

Intet idet den i alt væsentlig forudsættes færdig i 1917—1918.

Hovedpost 7. Fordelingsbassin.

I overslaget er opført	93 230 m. ³
Herav uttat pr. $\frac{1}{4}$ 17	43 000
Forudsættes udført i 1917—18	16 000
	59 000

Altsaa rest 34 230 m.³

Post 1. 20 000 m. ³ fjeldsprængning a kr. 4,50	» 90 000,00
---	-------------

Hovedpost 8. Avstængningsanordning for fordelingsbassin.

Post 1. 600 m. ³ betonstøpning i bunden a kr. 30,00	kr. 18 000,00
Post 2 3 og 4. 4 300 m. ³ betonstøpning og brudstensmur i pillarer og landkar a kr. 30,00	» 129 000,00
Post 2 og 3. 600 m. ³ stenklædning a kr. 15,00	» 9 000,00
Post 7. 3 jernbroer for jernbanens indførsel i kraft- stationen	» 21 000,00
	» 177 000,00

Hovedpost 9. Kraftstation.

Ialt forudsat sprængning	49 000 m. ³
Herav udført pr. $\frac{1}{4}$ 1917	18 700
Forudsat 1917—1918	25 000
	43 700

Rest 5 300 m.³

Om det ekstraordinære vandfaldsbudget.

Post A 1.	5 300 m. ³ fjeldsprængning a kr. 5,00 . . .	kr.	26 500,00
Post A 2.	10 000 m. ³ betonstøpning a kr. 25,00 . . .	»	250 000,00
Post C 1.	Mur langs vraggrind: 3 000 m. ³ betonstøpning a kr. 30,00 . . .	»	90 000,00
Post C 2.	Mur fra vraggrind hen til valser: 4 000 m. ³ betonstøpning a kr. 30,00 . . .	»	120 000,00
Post D, E og G.	Avsætning til turbiner m. v. til- løpsrør, sugerør, vraggrinde, trottleven- tiler etc.	»	1 000 000,00
			<u>1 485 500,00</u>

Ad hovedpost 11. Undervandskanal.

Overslaget forudsætter	17 000 m. ³		
Herav uttat pr. $\frac{1}{7}$ 1917	5 000		
Forudsat 1917—1918	5 000		
	<u>10 000 m.³</u>		
	Rest 7 000 m. ³		
Post 1.	5 000 m. ³ fjeldsprængning a kr. 7,50	»	37 500,00

Ad hovedpost 13. Mørkfoss-utsprængningen.

Ialt	135 000 m. ³		
Forudsat 1917—1918	40 000 »		
	<u>Rest 95 000 m.³</u>		
	at fordele paa 3 aar.		
Post 1.	35 000 m. ³ fjeldsprængning a kr. 6,00	»	210 000,00

Ad hovedpost 15. Solbergfossbanen.

Forudsat færdig i budgetaaret 1917—1918.

Ad hovedpost 16. Anlægsmaskineri.

Post 3.	Taugbaner	kr.	20 000,00
» 5.	1 betonblander	»	4 000,00
» 8.	Pumper	»	3 000,00
» 10.	Heis	»	2 000,00
» 12.	Decauvillamateriel	»	10 000,00
» 13.	Motorer	»	10 000,00
» 14.	Diverse	»	11 000,00
			<u>60 000,00</u>

Ad hovedpost 17. Barakker og prov. bygverk.

Post 2.	1 monterbarakke	kr.	20 000,00
	3 arbejderbarakker a kr. 15 000,00	»	45 000,00
» 4.	Stald og vognremisse	»	10 000,00
» 7.	Belysn. paa byggepladsen	»	2 000,00
» 8.	Diverse mindre hus	»	8 000,00
			<u>85 000,00</u>

Hovedpost 18. Funktionærboliger.

Post 2.	Ingeniørboliger	kr.	40 000,00	
» 3.	4 dobbelthuser a kr. 25 000,00	»	100 000,00	
» 5.	Planeringsarbejder m. m.	»	20 000,00	
				» 160 000,00

Hovedpost 19. Veier, stier, permanente belyningsanlæg.

Post 2, 3 og 4	»	30 000,00
--------------------------	---	-----------

Ad hovedpost 21. Driftsutgifter.

Post 3.	Kjøp av elektrisk energi	kr.	20 000,00	
» 2.	Driftsutgifter vedrørende jernbane	»	20 000,00	
» 4.	Diverse driftskonti	»	20 000,00	
				» 60 000,0

Hovedpost 22. Administration » 90 000,0

Hovedpost 23. Forsikringskonto » 70 000,00

Budgetforslag 1918—1919 kr. 3 011 000,00

Det foran specificerte budgetfortlag for 1918—1919 forutsætter, at der bygges for kr. 3 011 000,00

De opførte enhetspriser er de samme som i omkostningsoverslaget av mars 1916, og som var gjældende vinteren 1915—1916. Siden den tid er arbeidslønningerne steget med op til 120 pct. og materialerne tildels op til det 8-dobbelte (se tabel I). Dette vil foranledige en fordyrelse for terminen 1918—1919 med (se tabel II) ca. » 1 943 500,00

(Heri ikke medregnet nogen fordyrelse paa turbinanskaffelse (se hovedpost 9, D, E og G). Efter dette maa der stilles til disposition for

Fællesanlægget for 1918—1919 (se tabel III) kr. 4 954 500,00

Herav falder:

$\frac{1}{3}$ paa Staten kr. 1 651 500,00

$\frac{2}{3}$ paa Kommunen » 3 303 000,00

Angaaende den skjønsmæssige ansatte fordyrelse maa man ta ethvert forbehold. Det er ikke usandsynlig at arbeids- og materialpriser vil stige end yderligere. Specielt har i den sidste tid alle priser vist en tendens til at gaa unaturligt sterkt i veiret.

Videre vil muligens enkelte saker som maskiner, jernkonstruktioner etc. idetheletat ikke bli at faa hvorved arbeidet ikke kan drives i den utstrækning som forutsat i budgetoverslaget.

Man tillater sig at vedlægge 5 tabeller, der fulgte budgetforslaget, idet man særlig henleder opmærksomheten paa den i tabel I angivne stigning av priserne paa anlægsmaterialer og redskap.

I byggekomiteens nævnte skrivelse av 10de december 1917 anføres følgende:

«Herved oversendes beretning angaaende arbejdets stilling ved Mørkfoss—Solbergfoss-anlægget pr. 30te juni 1917 ledsaget av regnskapsmæssig oversigt samt budgetforslag for 1918—1919. Saken har været behandlet av byggekomiteen i møte den 24de november 1917.

Som det fremgaar av driftsberetningen er der ialt medgaaet kr. 1 319 125,82, hvorav dog kr. 462 078,81 angaar tidligere ved Kristiania Elektricitetsverk bokførte værdier, hvilke nu er medtat som vedrørende Mørkfoss—Solbergfossanlægget. De virkelige byggeudgifter i budgetaaret utgjør saaledes kr. 857 047,01.

Efter planen var forutsat anvendt i budgetaaret 1916—1917 kr. 897 000,00 til direkte byggearbeider. Under hensyntagen til den nu raadende dyrtid vilde disse arbeider, hvis de helt ut hadde latt sig utføre i budgetaaret, bevirket en større overskridelse. Naar saa ikke er skeet, skyldes dette at man ikke helt har faat utført arbeidene, dels paa grund av at arbeidene med fællesutbygningen først kunde paabegyndes høsten 1916 og dels paa grund av arbeidsstands ved anlægget vaaren 1917 og forøvrig paa grund av de vanskeligheter som krigen har medført. Disse arbeider, som saaledes resterer, er det forutsætningen skal komme til utførelse i indeværende budgetaar, hvorfor bevilgningerne for budgetaaret 1917—1918 antagelig blir noget overskredet. I det store og hele tat har det dog lykkedes at gjennomføre den arbeidsplan for anlægget som blev fastsat ved behandlingen av budgettet for 1917—1918 og som tar sigte paa at ha anlægget færdig til idriftssættelse i 1922.

Budgetforslaget for 1918—1919 er utarbeidet under samme forutsætning nemlig at anlægget kan komme i drift i 1922. Imidlertid gjør man opmærksom paa, at vanskelighetene med anskaffelse av redskaper, maskiner og materialer i indeværende budgetaar stadig har tiltatt og hvis krigssituationen yderligere forværres kan det, selv bortset fra prisspørsmålet, være tvilsomt om anlægget kan bli færdig til den forutsatte tid.

Ved opstilling av budgetforslaget for 1918—1919 har man lagt de nu gjældende priser til grund. Som det vil sees, ligger disse under den nu herskende dyrtid betydelig høiere end de priser som man oprindelig regnet med i omkostningsoverslaget. Imidlertid er det ikke

at forutsætte, at denne store prisforhøielse vil kunne holde sig gjennem et længere tidsrum. Komiteen ser saken saaledes, at enten økes vanskelighetene med tilførseler saa arbeidet for en væsentlig del stopper av sig selv eller der opnaaes rimeligere tilførseler til landet, hvorved omkostningerne vil kunne bringes ned.

Dette synspunkt har særlig gjort sig gjældende hvad angaar anskaffelse av større maskiner, se hovedpost 9 (D, E og G). I budgetforslaget er der saaledes til anskaffelse av turbiner med tilbehør kun avsat et beløp av 1 million kroner. Paa grund av de for tiden herskende urimelig høie maskinpriser har komiteen ikke fundet at kunne foreslaa bestilling paa komplet turbinmaskineri med tilbehør. Skulde dette gjøres maatte summen efter nuværende priser blit at opføre med over 3 millioner kroner for utbetaling av den første $\frac{1}{3}$ -del av leveringssummen istedetfor de avsatte 1 million kroner. Det er komiteens mening, at det, under de nu gjældende priser som ligger ca. 300 pct. høiere end i omkostningsoverslaget, maa være utelukket at bestille — helt eller delvis — turbinmaskineri med mindre specielle forhold skulde gjøre dette absolut nødvendig. Naar man som nævnt har avsat 1 million kroner hertil for budgetaaret 1918—1919 er det fordi man vil holde sig adgangen aapen til, hvis leveringsforholde og priser skulde tillate det, eventuelt at bestille turbinmaskineri i det budgetaar. Skal man nemlig opretholde terminen for anlæggets idriftssættelse i 1922, vil det være ønskelig et bestille turbiner med tilbehør inden utgangen av budgetaaret 1918—1919.

Som statens tilskud til anlægget er i terminen 1916—1917 utbetalt kr. 1 454 912,70, heri indbefattet hvad det offentlige efter kontrakten skulde utbetale Kristiania kommune for tidligere utførte arbeider m. v. Ved terminens utgang var saaledes av bevilgningen kr. 1 747 000,00 kr. 292 087,30 uanvendt og er overført til bruk i indeværende termin. For denne termin er bevilget kr. 900 000,00, hvilken sum i budgetforslaget bebudes at kunne bli noget overskredet. Da man endnu ikke kan ha nogen nærmere oversigt over den eventuelle overskridelses størrelse og der staar til disposition ca. kr. 300 000,00 av bevilgningen for terminen 1916—1917, finder departementet ikke grund til at opføre noget beløp til efterbevilgning for indeværende termin.

Departementet tiltræder byggekomiteens bemerkninger med hensyn til arbeidets fremme. Det er av hensyn til Kristiania bys elektrici

tetsforsyning av interesse, at anlægget kan tages i bruk saa snart som mulig. Av hensyn hertil antages vandbygningsarbeidene om mulig at maatte fremmes i den av byggekomiteen foreslaaede utstrækning. Som begyndelsesbevilgning til anskaffelse av turbiner har komiteen som det vil sees reservert kr. 1 000 000,00 til anvendelse, dersom priserne i terminen maatte bli væsentlig nedsat. Maskininstallasjonen er ifølge kontrakten kun et fællesanliggende forsaavidt angaar reserveaggregatet. Selv om kommunens vedkommende trods de høie priser maatte skride til bestilling, vil staten kunne utsætte anskaffelse herav for sin del av anlægget, om dette maatte findes hensigtsmessig, idet man alene deltar i en trediedel av utgifterne med anskaffelse av reserveaggregatet. Man opfører til bevilgning den sum, kr. 1 651 500,00, der av byggekomiteen er foreslaaet som statens andel og som forutsetter samtidig bestilling av statens maskiner. Forinden endelig bestemmelse træffes om anskaffelsen vil departementet forhandle med jernbanens vedkommende om, hvorvidt der i kraftstationen bør oppstilles eller reserveres

plads for enfase maskiner for elektrisk jernbanedrift. Man vil i tilfælde senere komme tilbake til dette spørsmål.

I henhold til det anførte opfører man for kommende termin kr. 1 651 500,00, der likesom de tidligere bevilgede beløp foreslaaes utredet av statslaanemidler.

II. Utbygning av Hakavikvasdraget.

For budgetterminerne 1916—1917 og 1917—1918 er til Hakavik kraftanlæg bevilget tilsammen kr. 1 650 000,00 kfr. St. pr. nr. 144 for 1916 side 7—20, tillæg 6 til indst. S XIV for s. a. side 4—7 og St. forh. for s. a. side 2152—60 og St. prp. nr. 95 for 1917, indst. S. 154 for s. a. og St. forh. for s. a. side 1304—05.

For terminen 1918—1919 har vasdragdirektøren under 1ste december 1917 avgitt følgende budgetforslag:

«Til Hakavik kraftanlæg, som utbygges for levering av kraft til Kristiania—Drammensbanen, er der hittil bevilget følgende beløp:

1916—1917		kr. 400 000,00
1917—1918 a. Vandbygningstekniske del	kr. 700 000,00	
b. Elektriske del	» 550 000,00	
		» 1 250 000,00
		<hr/>
		Tilsammen kr. 1 650 000,00
		<hr/>
Pr. 30te september 1917 var der forbrukt ved kraftanlægget	kr. 416 637,17	
samt anvendt til veianlægget Bollerud—Hakavik	» 135 000,00	
		<hr/>
		Tilsammen kr. 551 637,17
		<hr/>

For den vandbygningstekniske del gjenstod der saaledes pr. 1ste oktober 1917 ca. kr. 550 000,00.

Av bevilgningen til den elektriske del var der paa samme tidspunkt anvendt et mindre beløp — ca. kr. 4 000,00 — til forarbeider paa kraftledningen Hakavik—Asker. Siden april 1916 da bevilgningsoverslaget blev avgitt har de raadende konjunkturer medført en sterk prisstigning paa saavel materialer som arbeidslønninger. Saaledes er priserne paa trævarer steget med over 100 pct., paa kobber, cement og jernvarer av forskjellig slags 300—400 pct. mens arbeidslønningerne er steget til henimot det dobbelte. Man maa

saaledes allerede regne med store overskridelser. Under disse omstændigheter kunde der være grund til at oppstille et nyt bygningsoverslag med de nuværende konjunkturer som grundlag. Disse er imidlertid meget usikre. Saalænge krigen fortsætter, vil forholdene uten tvil stadig forværres, ialfald med hensyn til anskaffelse av materialer, idet vareknappheten vil tilta og bevirke en fortsatt prisstigning. Paa den anden side kan der under forutsætning av, at der blir fred i en nær fremtid formentlig ventes lettelse paa mange omraader.

Med de usikre faktorer man saaledes har at regne med vil et nyt overslag ha mindre

værdi, og dette saa meget mere som man endnu er paa det tidlige stadium av byggearbeidet. Henseet til de arbeider som er utført og de materialanskaffelser, som allerede er foretat, kan man dog med sikkerhet gaa ut fra, at rammen for det foreliggende bevilgningsoverslag allerede er sprængt.

Under henvisning til foranstaaende bemerkninger maa der tages fornødent forbehold med hensyn til videre overskridelser. Likeledes maa man reservere sig overfor en mulig forøkelse av anlægsutgifterne som følge av de planforandringer, som er foreslaaet av statsbanernes hovedstyre i brev til Arbeidsdepartementet av 24de august 1917.

De nuværende vanskelige forhold kræver forlængede leveringsterminer, hvorfor maskineriet, rør, master og elektrisk materiel m. v. bør bestilles paa et forholdsvis tidlig tidspunkt, hvis anlegget skal bli færdig til den fastsatte tid i 1920. Dette vil medføre, at den første utbetaling av enkelte hovedsummer maa finde sted tidligere end tilfældet vilde være under normale forhold.

Under forutsætning av at arbeidet gjennomføres efter det besluttede program, saaledes at anlegget blir færdig til drift medio 1920, vil det derfor bli nødvendig at gaa til en delvis bestilling av ovennævnte poster allerede i indeværende termin. Dette i forbindelse med prisstigningen paa anlægsvarer forøvrig samt de tiltagende arbeids- og lønningutgifter vil bevirke, at budgetrammen for indeværende termin blir sprængt. Overskridelsen anslaaes til kr. 1 000 000,00, hvorav kr. 650 000,00 paa den vandbygningstekniske del og kr. 350 000,00 paa den elektrotekniske del av anlegget. Da nævnte beløp antagelig først kommer til utbetaling i slutten av denne termin, vil det formentlig være riktigst at opføre det som forskuttering av bevilgningen for kommende termin.

For terminen 1918—1919 antages endvidere at ville medgaa til den vandbygningstekniske del kr. 1 000 000,00 og til den elektrotekniske del kr. 720 000,00 eller tilsammen kr. 1 720 000,00.

I henhold hertil skal vasdragsdirektøren til fortsat utbygning av Hakavik kraftanlæg for terminen 1ste juli 1918—30te juni 1919 tillate sig at foreslaa bevilget ialt kr. 2 720 000,00 med anmodning om tilladelse til av denne bevilgning forskudsvis at dekke de beregnede overskridelser i indeværende termin.

I sin rapport for terminen 1916—1917 meddeler vasdragsdirektøren følgende opplysninger om arbeidets stilling:

«Indtil 30te juni 1917 er utført følgende arbeider ved Hakavik kraftanlæg:

Endel supplerende maalinge ved inntak, reguleringsdam og kraftstationstomten samt stikningsarbeidene for transportveie etc.

Samtidig med stikningen blev de første arbeidslag sat paa veistrækningen fra hovedveien op til funktionærboligerne ved Røkaas. I midten av juni paabegyndtes veiarbeidet oppe ved Øksnevand.

I henhold til departementets bemyndigelse blev i november 1916 igangsatt arbeidet med veibygning fra Bollerud skole frem til kraftanlegget. Dette arbeide er underlagt Buskerud amts veivæsen og skal efter amtsingeniørens sidste omkostningsoverslag medføre en utgift for kraftanlegget paa mindst kr. 170 000,00.

Der er bygget 4 arbeiderboliger, en ved nedre Hakavik, en ved Øksnevandsdammen, en ved Sandvik i nærheten av kraftstationstomten og en sommerbarakke ovenfor gaarden Røkaas. Av funktionærboliger er den første, som skal brukes til kontor og ingeniørmesse, færdig. Funktionærbolig nr. 2 er ogsaa under tak og nr. 3 er paabegyndt. Byggearbeidet blev utover vaaren sterkt sinket paa grund av materialmangel, transportvanskeligheter og liten tilgang paa arbeidshjelp.

Fornøden elektrisk kraft til anlægsarbeidet er for tidsrummet 1ste juli 1917 til 1ste april 1921 kontrahert fra A/S Eidsfos verk, der skal levere indtil 150 el. hk. Fjernledningen Eidsfos—Hakavik er stukket, forholdet til grundeierne ordnet og stolpereisningen igangsatt.

Av anlægsmateriel og redskap er anskaffet blandt andet luftkompressorer med tilbehør, bore- og hvæsningsmaskiner, friktionspil, motorer, transportmateriel etc. Videre motorbaat med 2 lægtene samt mindre prammer og robaater til transporten over Ekern. Endelig er kontrahert blandt andet en trækbane langs rørgaten.

Arbeidet ved Hakavik kraftanlæg har, som statens arbeider forøvrig, været utsatt for mangel paa ingeniørhjelp. Det har saaledes hændt, at byggelederen for en tid har været helt uten saadan assistanse. Ved budgetterminens utgang var ved anlegget ansatt følgende personale: Byggelederen, 1 assistentingeniør, 1 bygningskonduktør, kasserer (som saadan fungerer Vasdragsvæsenets hovedkasserer), 1 opsynsmand »

Som det vil sees bebuder vasdragsdirektøren at bevilgningen for indeværende termin maa overarbeides med ca. 1 million kroner. For neste termin oppfører han under forutsætning av anlæggets fullførelse til fastsat tid, 1920, kr. 1 720 000,00 hvorav kr. 1 000 000,00 til den vandbygningstekniske del og kr. 720 000,00 til den elektriske del.

Departementet gaar efter de uttalelser som faldt i Stortinget ved behandling av bevilgning til anlægget for indeværende termin (st. tid. for 1917, s. 1304—05) ut fra, at dette blir at fremme efter planen, forsaavidt det viser sig mulig uten helt uforholdsmæssige ofre. I henhold hertil opfører man med vasdragdirektøren for næste termin kr. 2 720 000,00.

Man er enig i at det for tiden er mindre nyttig at opta overslaget til revision i videre utstrækning end nødvendig for at erholde oversigt over det sandsynlige pengeforbruk i indeværende og næste termin. Dertil kommer at der fra Hovedstyret for Statsbanerne i skrivelse av 24de august 1917 er fremkommet forslag om ændringer i planen. Bl. a. er det foreslaat at gaa til en høiere spænding i fjernledningen end oprindelig forutsat. Angaaende disse spørsmål er der ført forhandlinger mellem Vasdragvæsenets og jernbanens vedkommende. Saasnat resultatet herav foreligger vil planspørsmålet bli forelagt Stortinget til behandling i særskilt forelæg.

Utbygning av Hasselven.

Ved Stortingets beslutning av 15de mai 1917 er der for indeværende budgettermin til utbygning av Hasselven bevilget overslagssummen kr. 267 500,00, jfr. st. prp. nr. 84 for 1917, indst. S. 150 for s. a. side 1299—1304. I den til grund for bevilgningen liggende prp. har man tat forbehold med hensyn til overslaget.

I skrivelse av 19de december 1917 har vasdragdirektøren bebudet en større overskrivelse. Han uttaler følgende:

»Til Hasselvens utbygning blev av Stortinget den 15de mai 1917 for terminen 1917—1918 under ekstraordinært budget B IV tit. 5 bevilget kr. 267 500,00.

Dette repræsenterer den i 1916 beregnede overslagssum for kraftanlæggets første utbygningstrin.

Efter at vasdragdirektøren ved departementets skrivelse av 6te juli 1917 var bli bemyndiget til at igangssette utbygningsarbeidet blev, den stedlige byggeledelse overdradd til en av Vasdragvæsenets avdelingsingeniører, hvorpaa de forberedende arbeider straks blev igangsat.

I sommerens og høstens løp er der blandt andet foretat diverse supplerende detaljmaaling, bygget barakker, materialboder og smier likesom der er utført tildels omfattende utbedringer og omlægninger av transportveien fra kaien i Hasselviken til byggestedet. Der er videre paabegyndt gravnings- og sprængningsarbeider for reguleringsdammen ved Nordlaugen og indtaksdammen ved Lillevand samt for øvre parti av rørgaten.

Siden overslaget blev opstillet i 1916 er material- og arbeidspriserne steget i en saadan grad, at overslagsbeløpet maa forutsættes at ville bli betydelig overskredet. Man skal saaledes eksempelvis anføre, at mens prisen paa jernrør for turbinledningen i overslaget er opført med kr. 0,45 pr. kg. vil man for tiden neppe kunne vente levert saadanne rør fra indenlandsk verksted for mindre end kr. 2,80 à 3,00 pr. kg. inklusiv montage. Særlig store prisstigninger er ogsaa i det sidste aar paaløpet forsaavidt angaar maskineriet og elektrisk utstyr. Hertil kommer saa, at arbeidskraften er bli overordentlig meget dyrere i det sidste aar.

Av st. prp. nr. 84 for 1917 side 5 og indst. S. nr. 150 for samme aar side 267 fremgaar, at departementet og stortingskomiteen har været opmerksom paa, at den foreliggende overslagssum under de nu raadende konjunkturer ikke kan ansees som nogen sikker kalkyle.

Av ovennævnte grunde og fordi situasjonen inden industrien og paa arbeidsmarkedet er saa usikker, ser vasdragdirektøren sig for tiden ikke istand til at levere noget paalidelig overslag for anlægget. Som forholdene ligger an maa jeg derfor indskrænke mig til at uttale, at man skal komme tilbake til omkostningsspørsmålet for Hasselvens utbygning saasnat man ut paa vinteren har faat mere oversigt over disse og herunder ogsaa over, hvorvidt de foreliggende generelle planer bør gjøres til gjenstand for modifikationer.

For at forebygge misforstaaelse vil jeg fremhæve, at den i mit overslag av 12te juli 1916 opførte sum kr. 267 500,00 for første utbygningstrin kun omfatter kraftanlægget med kabeloverføring. Derimot er transformatorer og det øvrige sekundæranlæg paa fæstningen ikke medtat, idet det er forutsat kalkulert og utført av militæretaten. Derpaa har jeg gjort Forsvarsdepartementet opmerksom i skrivelse av 6te januar d. a., jfr. ogsaa min skrivelse av samme dato til det ærede departement.

Jeg har trodd at burde fremkomme med nærværende redegjørelse til foreløbig orientering for det kongelige departement.»

Departementet vil komme tilbake.

til denne sak i et senere forelæg saasnart den av vasdragdirektøren nævnte oversigt foreligger.

Ekstraordinære arbeider for arbeidsløse.

Av hensyn til muligheten av indtrædende arbeidsløshet har departementet hos vasdragdirektøren samt hos de større vandfaldsselskaper indhentet uttalelser om, hvorvidt der i tilfælde kan iverksettes ekstraordinære arbeider.

Vasdragdirektøren har herom uttalt følgende:

«De under vandfaldsavdelingen og veiledningsavdelingen liggende arbeider er: 1) Tunhøvd reguleringsanlæg, 2) Hakavik kraftanlæg og 3) Hasseløvens utbygning.

Det første anlæg er kommet saa vidt, at man ikke her har nogen gjenstaaende arbeider, der passer for vinterdrift. Det er hovedsagelig opstøpningen av dammen, der skal foregaa til sommeren, som staar tilbake. Nogen igangsættelse av nye arbeider eller utvidelse av de gamle kan der saaledes neppe bli tale om.

For Hakavik kraftanlægs vedkommende vil arbeidet der bli drevet i den utstrækning som er mulig og med det antal arbeidere som man med de byggede barakker m. v. kan underbringe. Under dette anlæg ligger ogsaa veianlægget Bollerud—Hakavik, hvilket efter bestemmelsen skulde være fuldført ihøst. Dette er ikke skedd, og jeg skulde anta, at man her burde kunne sætte paa flere folk, naar man dertil fik den fornødne bevilgning, som dog foreløbig kan forskutteres av Hakavik kraftanlæg.

Utbygningen av Hasseløven for Agdenes befæstninger er nylig sat igang, og arbeidet vil her bli drevet saa hurtig og med saa stort mannskap som det overhodet er anledning til.

I min skrivelse av 24de april d. a. angaaende samme sak antydet jeg, at man muligens kunde beskjæftige en arbeidsstyrke ved Nore kraftanlæg samt i tilfælde ogsaa Numedalsbanen. Nogen beslutning om fremme av Nore kraftanlæg er imidlertid endnu ikke fattet, men hvis saa sker i henhold til vasdragdirektørens forslag, vil man muligens her kunne iverksette endel forberedende arbeider, saaledes utvidelse av den nuværende provisoriske kraftstation for Tunhøvd samt paabegyndelse av veianlægget langs driftstunnelen. Muligens vil man ogsaa kunne gaa i gang med det første indslag for tunnelen. Endvidere maatte

man kunne bygge endel barakker og eventuelt flytte nogen av Tunhøvd reguleringsanlægs barakker til nedenfor dammen. Alt arbeide maatte imidlertid mest mulig koncentrere sig omkring reguleringsanlægget, hvor der er anledning til at underbringe mandskaperne.

Arbeidernes iverksættelse vil forøvrig ogsaa være avhengig av hvorvidt den nødvendige grund av eierne vil bli stillet til foreløbig disposition.

Hvad Numedalsbanen angaar, vil det være heldigst at det ærede departement heivender sig derom direkte til hovedstyret for Norges statsbaner. Jeg skulde dog anta, at man her maatte kunne sætte igang flere sprængningsarbeider.

Hvor mange mand man skulde kunde skaffe arbeide og hvor stort beløp der trænges er helt avhengig av det tidspunkt, hvorpaa arbeidet blir iverksat.»

De fra private selskaper indkomne uttalelser, der vedlægges, kan sammenfattes derhen at der for tiden (da uttalelserne blev avgit) er mangel paa arbeidskraft inden anlægsgagene. Forsaavidt arbeidsløshet skulde indtræffe, vil enkelte selskaper kunne igangsætte arbeider hvorved en ikke ubetydelig arbeidsstyrke vil kunne finde beskjæftigelse.

Departementet vil i tilfælde senere forhandle nærmere med selskaperne angaaende spørsmålet likesom man i det hele vil ha oppmerksomheten henvendt paa denne sak. Saa fremt forholdene maatte tilsi det, vil man anse sig bemyndiget til at utvide arbeidsdriften ved de bevilgede offentlige vasdraganlæg i den utstrækning forholdene tillater, likesom man i tilfælde vil fremkomme med forelæg om bevilgning til nye anlæg. Om paabegyndelse av Nore kraftanlæg vil forslag bli fremsat i den nærmeste fremtid.

Midlertidige statsreguleringer.

For at muliggjøre en øket produktion av elektrisk kraft og derved bidra til at avhjælp mangelen paa brændsels- og belysningsstoffer og motvirke arbeidsstans har departementet optat til behandling spørsmålet om gjennomførelse av provisoriske reguleringer i enkelte vasdrag, hvor forholdene er saadanne, at den økede vandføring straks vil kunne utnyttes i allerede eksisterende elektricitetsverker.

1. Reguleringer i Glommens
vasdrag.

I skrivelse til departementet av 17de april 1917 har direktør W. Blakstad, Fredrikstad, utkastet en plan for regulering i Glommens vasdrag ved hjelp av provisoriske anordninger ved Bygdin og benyttelse av fløtningsdammen i Osensjøen.

Den nævnte skrivelse tillater man sig at vedlægge i avskrift.

Man har herom indhentet en uttalelse fra vasdragdirektøren avgitt i skrivelse av 16de mai s. a. hvorav avskrift likeledes vedlægges.

Foruten de nævnte foranstaltninger ved Bygdin og Osensjø, antyder vasdragdirektøren yderligere 0,5 m. opdæmning av Mjøsen ved hjelp av Svanfosdammen og av Øieren ved hjelp av provisorisk stængning i Mørkfossdammens midtløp samt benyttelse av fløtningsdammen for Atnesjøen i reguleringsøiemed.

Ved disse foranstaltninger var der under forutsætning av at magasinene kunde bli fylt høsten 1917 paaregnet en økning av Glommens vandføring paa 36 m.³ pr. sek.

Efter at saken hadde været behandlet i de interesserte distrikter har man indhentet en uttalelse fra Vasdragkommissionen, avgitt i skrivelse av 15de september 1917, som vedlægges.

Overensstemmende med Vasdragkommissionens anbefaling fandt man at burde søke gjennomført en midlertidig regulering av Glommen som en statsforanstaltning.

Ved kongelig resolution av 6te oktober 1917 blev der med hjemmel i lov no. 5 av 14de mai 1917 om landets forsyning med livsfornödenheter m. v. fattet beslutning om iverksættelse av en provisorisk statsregulering av Bygdin og Osensjøen, hvorhos der blev gitt Arbeidsdepartementet bemyndigelse til at iverksætte midlertidig opdæmning av Mjøsen indtil 0,5 m over nuværende reguleringshøide.

Det til grund for resolutionen liggende foredrag med de fastsatte reguleringsbestemmelser er trykt i Meddelte vasdragskoncessioner IV under nr. 32 (bilag til st. prp. nr. 1, 1918 hovedp. X, kap. 9).

Reguleringen forutsættes at skulde utføres av Glommens brukseierforening paa statens vegne. Efter forhandling med bruks-

eierforeningen har man overdraget den at utføre de fornødne arbeider for regulering av Bygdin efter en plan, der gaar ut paa dels ved sænkning og dels ved opdæmning indtil 1 m. over almindelig flomvandstand at tilveiebringe en reguleringshøide av 4,5 m. hvorved oppnaaes et magasin paa 180 mill. m.³.

I løpet av 1917 er der opført en trædam, hvorved man vilde kunne hæve vandstanden indtil ca. 1,5 m. over naturlig høide.

Paa grund av det rikelige høstregn har brukseierforeningen meddelt at der ikke blir behov for denne regulering i vinter. Der forhandles om de økonomiske vilkaar for reguleringsens benyttelse de følgende aar.

Der er ogsaa utført et tappeløp, hvorved en del av magasinet i Bygdin naarsomhelst kan utnyttes. — Man har mottatt henstilling om ved hjelp av de utførte arbeider at iverksætte en regelmæssig regulering av Bygdin, hvilket vil være av betydning blandt andet som middel til at sænke flommene i vasdraget nedenfor. Dette spørsmaal vil bli optat til nærmere overveielse senere.

Den for reguleringsens gjennomførelse fornødne raadighet over fast eiendom forutsættes i mangel av mindelig overenskomst erhvervet ved ekspropriation i medhold av den nævnte lov nr. 5 av 14de mai 1917. Utgifterne ved reguleringen er forutsat utredet av brukseierforeningen mot likvidation i den fastsatte godtgjørelse, som vedkommende bruk og bedrifter skal erlægge for benyttelsen av den økede vandføring. Godtgjørelsen er for det første reguleringsaar fastsat at skulle utgjøre de samlede utgifter det første aar til reguleringsens gjennomførelse med tillæg av 10 pct til dækning av administrations- og renteutgifter.

Godtgjørelsen for følgende aar vil eventuelt bli fastsat senere efter forhandling med brukseierforeningen.

Den ved reguleringen tilveiebragte kraftøkning kan ikke uten Kongens samtykke anvendes til andet end til at mindske forbruket av brændsels- og belysningsstoffer eller for at avverge arbeidstaas.

Efter forhandling med Christiania Tømmerdirektion har brukseierforeningen oppnaaet tilladelse til at benytte fløtningsdammen for Osensjøen til regulering. Dammen blev sat høsten 1917 og magasinet blev da fylt.

Man har her til disposition et magasin paa ca. 60 mill. m³. Reguleringen er særlig av betydning for Osfaldet kraftanlæg i Aamot og for Elverums elektricitetsverk.

Man har ikke gjort bruk av den givne bemyndigelse til ekstraordinær opdamning av Mjøs en idet nedbørforholdene ikke har gjort dette nødvendig. Denne regulering antages derhos at burde staa tilbake for de foretagender der kan utføres længere oppe i vasdraget.

2. Regulering i Nidelven.

Fra Trondhjems kommune er til departementet inkommet et andragende, datert 25de mai 1917 om tilladelse til at iverksætte en midlertidig regulering av Nidelven.

Planen gaar ut paa ved hjælp av en provisorisk dam at opdæmme Selbusjøen til en høide av 160,6 m. over havet og benyttelse av dammene for Dragstsjøen, Slindevandene og Sørungen.

Ved disse foranstaltninger vil der kunne skaffes tilstrækkelig vandføring til fullbelastning av maskineriet i kommunens elektricitetsverk ved Lorfossene. Paa foranledning har vasdragdirektøren avgitt en uttalelse datert 13de juni 1917, hvorav avskrift vedlægges.

Efter at saken var behandlet i distriktet, har man indhentet Vasdragkommissionens uttalelse, som foreligger i skrivelse av 15de september 1917, hvorav avskrift vedlægges.

Overensstemmende med kommissionens uttalelse meddelte man i skrivelse til ansøkeren av 22de oktober 1917 at man fandt at kunne anbefale omhandlede regulering gjennomført som en statsforanstaltning idet eventuelle ekspropriationer i tilfælde maatte bli at foreta i medhold av lov nr. 5 av 14de mai 1917 i likhet med hvad tilfældet var for Glommens vedkommende. Man har utarbeidet et utkast til reguleringsbestemmelser, som i det væsentlige er overensstemmende med de bestemmelser, som er fastsat for den ved kongelig resolution av 6te oktober 1917 tillatte midlertidige regulering i Glommens vasdrag.

Utkastet er saalydende:

1.

Reguleringen iverksættes straks. Tidspunktet for reguleringstidens utløp bestemmes av Kongen.

Ved reguleringstidens utløp kan Staten gjenoprette den tidligere bestaaende tilstand. Hvis den tidligere bestaaende tilstand ikke besluttet gjenoprettet, blir nye reguleringsbestemmelser at træffe for det tidsrum og forøvrig paa de vilkaar, som den da gjældende reguleringslov opstiller.

2.

For benyttelsen av den ved reguleringen indvundne kraftøkning erlægges eiere av vandfald eller bruk i vasdraget for første reguleringsaar en godtgjørelse motsvarende alle de utgifter til anlæg og drift som staten har hat.

De enkelte vandfald eller bruk deltar bare i utgifterne for de magasiners vddkommende, fra hvilke de faar vand og forevrig i forhold til den ibruktagne kraftøkning.

Økningen i vandføring ansættes i Nidelven nedenfor Selbusjøen til 10 m³ sek.

3.

Godtgjørelsen efter post 2 erlægges inden utgangen av januar. Sker betalingen ikke til forfaldstid svares derefter 6 pct. aarlig rente.

Departementet kan kræve stillet sikkerhet for erlæggelse av godtgjørelsen.

4.

Den ved reguleringen tilveiebragte kraftøkning kan ikke uten Kongens samtykke anvendes til andet end til at mindske forbruket av brændsels- og belysningsstoffer eller for at avverge arbeidsstans.

Av den ved reguleringen i Øvre og Nedre Lorfoss indvundne økning av kraften, skal paa forlangende avgives indtil en nærmere bestemt del til Ejaerensfossens kommunale kraftselskap til samme pris og paa samme vilkaar som i kontrakten av 1916 om levering av indtil 1000 kw. Den omhandlede del ansættes til 500 kw., saalænge kraftanleggene har maskininstallation til at utnytte 6 m³ sek. av

den økede vandføring. I tilfælde av at mere av den tilveiebragte økning tages i bruk, hæves nævnte del i samme forhold.

Indvaanere inden Strinden har samme adgang til at bli delagtig i den ved reguleringen tilveiebragte økning av kraften, som indvaanere inden Trondhjem.

Fordelingen av kraftøkningen forevrig og de nærmere bestemmelser, som i den anledning maatte vise sig nødvendige fastsættes av Kongen eller den han dertil bemyndiger.

Energien leveres til ikke høiere pris og ikke paa ugunstigere vilkaar end de, som tidligere gjælder for levering til de samme eller lignende konsumenter.

De omkostninger, som ved den økede energileveranse maatte paaføres kraftverkene bæres av disse. Dog kan i de tilfælder, da omkostningerne med tilknytning av nye konsumenter blir uforholdsmæssig store, vedkommende konsumenter tilpligtes at bære en av Arbeidsdepartementet fastsat del av disse omkostninger.

Enhver tvist som maatte opstaa i anledning av bestemmelserne i nærværende post, avgjøres av Kongen eller den han dertil bemyndiger.

5.

Dammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen.

6.

Der skal træffes saadanne anordninger ved anlæggene og i tilfælde i vasdraget nedenfor disse samt avgives vand i saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn.

7.

Vasdragets vandfalds- og brukseiere underkaster sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende bestemmelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Saasnart utkastet er vedtat av kommunen, vil maa indgaa med indstilling om reguleringens iverksættelse.

Da det var av den største betydning for kommunen at kunne disponere over den økede vandføring allerede indeværende vinter, har man bemyndiget Trondhjems kommune til at igangssette arbeidet med reguleringens gjennomførelse efter en av vasdragdirektøren godkjendt plan for en provisorisk dam for Selbusjøen ved Brøttem. Arbeidet, der er utført under offentlig kontrol, blev i det væsentlige fuldført høsten 1917 og dammen sat. Utgifterne er utlagt av Trondhjems kommune.

3. Reguleringer i Numedalslaagen.

Der er endvidere iverksat midlertidig regulering av Tunhøvd og Paalsbujord i Numedalslaagen, hvorved er indvundet et magasin av ca. 75 mill. m.³ vand. Herom vil nærmere redegjørelse bli indtat i et senere forelæg om fortsat bevilgning til regulering av Numedalslaagen.

4. Regulering i Kvina.

Fra Kvina brukseierforening er indkommet andragende om en provisorisk regulering av Roskrepfjord. Brukseierforeningen har ikke tat stilling til de av departementet forelagte bestemmelser for en statsregulering og denne vil derfor ikke kunne komme istand for indeværende vinter.

I henhold til det anførte tillater man sig at indstille:

I. At der paa budgetforslaget for terminen 1ste juli 1918—30te juni 1919 under ekstraordinært budget opføres saadan bevilgning:

a) Til utbygning av Mørkfoss og Solbergfoss kr. 1 651 500,00.

b) Til utbygning av Hakavikvasdraget kr. 2 720 000,00.

II. At der til dækning av de under a—c opførte utgiftsposter opføres paa budgettets indtægtsside, ekstraordinært budget, indtægt av statslaanemidler kr. 4 371 500,00.

St. prp. nr. 1. Hovedpost X.

(1918)

Kap. 10.

Om elektricitetsvæsenets budget for terminen 1ste juli 1918 til 30te juni 1919.

Arbeidsdepartementets indstilling av 11te januar 1918, som er bifaldt ved kongelig resolution av samme dag.

(Foredraget av statsraad Olsen Nalun.)

Departementet skal herved avgi forslag til budget for elektricitetsvæsenet for budgetterminen 1ste juli 1918—30te juni 1919.

Indtægter.

Indtægterne, som bestaar i avgifter for tilsyn med elektriske anlæg, var for budgetterminen 1916—1917 anslaaet til kr. 77 000,00. Det har utgjort kr. 79 883,44. For indværende termin er de anslaaet til kr. 87 000,00.

For kommende termin har tilsynsmændene anslaaet indtægterne i de forskjellige distrikter til:

1ste distrikt	kr.	23 500,00
2det —	»	22 500,00
3dje —	»	20 500,00
4de —	»	17 200,00
5te —	»	15 000,00

Tilsammen kr. 98 700,00

Departementet antar, at indtægterne for kommende termin vil kunne opføres med kr. 100 000,00.

Bilag. Skrivelse fra formanden i den Internationale Elektrotekniske Kommission, Norsk Elektroteknisk Komite av 6te oktober 1917.

Utgifter.

(Hovedpost X. kap. 10).

Tit 1. Vedkommende den ved lov av 16de mai 1896 anordnede Elektricitetskommission.

For budgetterminen 1916—1917 blev til utgifter for Elektricitetskommissionen bevilget kr. 10 500,00. Der medgik kr. 10 636,86.

For indeværende termin 1917—1918 er bevilget kr. 11 200,00, hvorav kr. 1 800,00 som løn til kommissionens formand, kr. 2 400,00 som løn til kommissionens sekretær, kr. 1 200,00 som løn til en assistent og kr. 5 800,00 til forskjellige utgifter, deri indbefattet løn til kommissionens øvrige medlemmer med suppleanter, reiseutgifter for kommissionen og sekretæren samt utgifter til leie av lokale (jfr. St. prp. nr. 1 for 1917 kap. 10 tit. 1 og indst. S. nr. 98 for s. a.).

For kommende termin har kommissionen i skrivelse av 24de september 1917 foreslaaet, at utgiftene opføres med kr. 12 400,00, idet den bemerker følgende:

»Med hensyn til assistentstillingen ved kontoret vil kommissionen foreslaa, at denne fra 1ste juli 1918 gaar over til hel post. Assistenten har at revidere de av tilsynsmændene ved elektricitetsvæsenet beregnede avgifter for tilsynet med alle elektriske anlæg i landet, beregne de avgifter, som skal fastsættes av departementet, samt koncipere besvarelser vedrørende avgiftssaker. Endvidere bestaar assistentens arbeide av journalisering, at føre kortkatalogen over alle saker i kommissionen, stenografering og maskinskrivning.

Med den nuværende knappe kontortid (5—7) er det indlysende, at dette arbeide ikke kan utføres uten ekstrahjælp, som kommissionen har maattet ty til i stadig stigende grad. I den senere tid har det ikke været mulig at erholde tilstrækkelig habil ekstrahjælp, likesom denne ofte har skiftet og saaledes været til mindre nytte. Som følge derav har ikke kontorarbeidet kunnet holdes a jour. Kommissionen anser det derfor nødvendig, at assistentstillingen gaar over til hel post. Avlønningen vil man foreslaa sker efter samme regu-

lativ som for assistenter av 1ste klasse i departementene. Paa grund av assistentens lange tjenestetid ved kontoret (fra 1ste november 1908) og under hensyntagen til, at assistenten ofte har maattet arbeide langt utover aftenen uten ekstra godtgjørelse, vil man foreslaa, at assistenten avlønnes efter 3dje sats, kr. 2 900,00 pr. aar. Med de lønninger, som nu maa betales for ekstrahjælp, antar kommissionen, at den merutgift, som tilkommer ved denne forandring, vil bli ganske ubetydelig, idet man under de nuværende forhold vilde ha maattet foreslaa beløpet til ekstrahjælp betydelig øket, medens man ved assistentens faste ansættelse kan reducere det for terminen 1917—1918 opførte beløp kr. 5 800,00 for honorarer til medlemmer m. v. med kr. 500,00.

I henhold til ovenstaaende vil kommissionen foreslaa følgende budget for terminen 1918—1919:

1. Lønninger.

Formandens løn	kr. 1 800,00
Sekretærens » »	2 400,00
Assistentens » »	2 900,00
	<hr/>
	kr. 7 100,00

2. Honorarer til medlemmer, kontorhold (inkl. husleie), reiser og tilfældige utgifter etc.

	»	5 300,00
		<hr/>
		kr. 12 400,00»

Departementet vil anbefale den av Elektricitetskommissionen foreslaaede ordning om at assistentstillingen overgaar til hel post med avlønning som bestemt for assistenter av 1 klasse ved regjeringens kontorer, nemlig kr. 2 300,00 med 3 alderstillæg à kr. 300,00 efter 3, 6 og 9 aars tjeneste. Paa grund av assistentens lange tjenestetid (fra 1ste november 1908) foreslaaes lønnen for næste budgettermin opført med kr. 2 900,00. Man vil derhos foreslaa at stillingen indlemmes i pensionskassen.

Forevrig har departementet intet at bemerke til kommissionens forslag. Overensstemmende hermed opføres derfor kr. 12 400,00 til bestridelse av kommissionens utgifter for kommende termin.

Tit. 2. Vedkommende tilsynet med elektriske anlæg.

Utgiftene ved tilsynet med elektriske anlæg har i budgetterminen 1916—1917 sammenholdt med de bevilgede beløb utgjort følgende:

	Bevilgning.	Regnskap.
1. Lønninger	40 196,00	38 111,17
2. Kontorhold	7 625,00	8 552,39
3. Ekstrahjælp	1 500,00	1 000,00
4. Skyss- og kostgodtgjørelse	18 400,00	19 984,21
5. Tilfældige udgifter	400,00	772,51
	68 121,00	68 420,28

For indeværende termin er udgiftene bevilget med kr. 94,700,00.

For næste termin foreslaar tilsynsmændene udgiftene opført med følgende beløb:

1ste distrikt.

1. Løn til tilsynsmanden	kr. 7 000,00	
2. — » en assistent	» 4 200,00	
3. — » en assistent	» 3 200,00	
4. Kontorhold	» 2 300,00	
5. Kontorhjælp	» 1 600,00	
6. Ekstrahjælp	» 500,00	
7. Skyss- og kostgodtgjørelse	» 4 000,00	
		kr. 22 800,00

2det distrikt

1. Løn til tilsynsmanden	kr. 7 000,00	
2. — » en assistent	» 3 950,00	
3. — » en assistent	» 3 602,75	
4. Skyss- og kostgodtgjørelse	» 5 800,00	
5. Kontorhold	» 3 750,00	
		» 24 102,75
	Overføres	kr. 46 902,75

Overføres kr. 46 902,75

3die distrikt.

Løn til tilsynsmanden	kr.	7 000,00	
2. — » en assistent	»	3 306,92	
3. — » en assistent	»	3 200,00	
4. Kontorhold	»	2 000,00	
5. Skyss- og kostgodtgjørelse	»	6 000,00	
6. En telefonmaalebro	»	150,00	
			» 21 656,92

4de distrikt.

1. Løn til tilsynsmanden	kr.	7 000,00	
2. — » en assistent	«	3 325,00	
3. Kontorhjælp	»	1 200,00	
4. Kontorhold	»	2 000,00	
5. Skyss- og kostgodtgjørelse	»	6 500,00	
			» 20 025,00

5te distrikt.

1. Løn til tilsynsmanden	kr.	3 000,00	
2. — « en assistent	«	3 450,00	
3. Kontorhjælp	»	700,00	
4. Kontorhold	»	1 100,00	
5. Skyss- og kostgodtgjørelse	»	4 200,00	
			» 12 450,00

Tilsammen kr. 101 034,67

Tilsynsmanden i 1ste distrikt har i skrivelse av 19de oktober 1917 anført følgende:

«Beløpene for kontorhold, kontorhjælp samt skyss- og kostgodtgjørelse er opført under hensyntagen til de økede utgifter paa grund av de dyre tider.»

Tilsynsmanden i 2det distrikt har i skrivelse av 24de oktober 1917 anført følgende:

«De opførte lønninger er i overensstemmelse med det nye lønsregulativ.

Til skyss- og kostgodtgjørelse er opført kr. 300,00 og til kontorhold kr. 350,00 mere end for indeværende budgetaar

Ved beregningen av utgiftene til kontorhold er gaat ut fra at utgiftene til husleie og opvarmning vil bli mindst like saa store som nu. Likeledes er gaat ut fra at kontordamens løn blir at forhøie med indtil kr. 400,00 forsaavidt den nuværende dyrtid kommer

til at vedvare, idet hendes nuværende løn kr. 1 200,00 i saa fald ikke kan ansees for paa langtnær tilstrækkelig, selv om det nu tilstaaede dyrtidstillæg blir bibeholdt». —

Tilsynsmanden i 3dje distrikt har i skrivelse av 3dje november 1917 anført følgende:

«Til de under utgifter opførte poster tillater jeg mig at bemerke:

ad 2. Assistent Forsdahls løn er i henhold til det nye lønsregulativ opført med første alderstillæg fra 19de december 1918.

ad 3. Den store tilvekst av nyanlæg samt overførselen av de store anlæg Notodden—Vestfjorddalen med betydelig øket kontorarbeide gjør det uomgjængelig nødvendig at skaffe tilsynet mere hjælp, hvorfor jeg har tillatt mig at opføre begynderløn for den allerede for 2 aar siden bebudede nye assistent.

ad 4. Til kontorhold er merutgiften — kr 1 000,00 — dels foranlediget ved øket forbruk av og prisstigning paa kontormateriel,

dels anskaffelsen, av kontormøbler til den nye assistent samt av et arkivskap og dels og ikke mindst ved at øket personale og arkiv nødvendiggjør større lokaler end jeg kan avse av min iforveien meget knappe leilighet. Der maa derfor leies kontorlokaler andetsteds og saadanne vil neppe faaes under ca. kr. 1 200,00 pr. aar forutsat nogenlunde normale tider, ellers vil nok ialfald brændsel foranledige yderligere utgifter, hvorfor jeg forsaavidt finder at maatte ta forbehold.

ad 5. Til skyss- og kostgodtgjørelse er opført kr. 1 100,00 mere end for indeværende termin bevilget, idet øket personale nødvendiggjør større reiseutgifter.

ad 6. Til en telefon-maalebro for maa-ling av jordledninger har jeg opført kr. 150,00, da jeg anser et saadant instrument nødvendig for tilsynet.

Det bemerkes, at et lignende beløp som paa forslag av mig blev bevilget for terminen 1915—1916 ikke blev benyttet, da et bestilt maaleapparat ikke kunde faaes.»

Tilsynsmanden i 4de distrikt har i skrivelse av 12te oktober 1917 anført følgende:

«Angaaende utgifter bemerkes: Tilsynsmandens og assistentens lønninger er opført i overensstemmelse med det nye lønsregulativ. For assistentens vedkommende vil 1ste alders-tillæg bli optjent den 1ste januar 1919, og vil saaledes et halvt alderstillæg komme med i dette budget.

Til kontorhjælp har jeg opført kr. 1 200,00 mot kr. 1 000,00 i indeværende aar. Dette beløp skal anvendes til løn for en fast ansat kontordame. Saavidt jeg vet, har ogsaa de ved kontorerne i de andre distrikter ansatte damer en løn av kr. 1 200,00 pr. aar.

Til kontorhold har jeg iaar maattet opføre kr. 800,00 mere end for indeværende budgetaar. Grunden til denne stigning er det dyre brændsel, samt høiere kontorleie, da det blir nødvendig at flytte kontoret paa grund av for trangt lokale, der hvor kontoret nu er. I beløpet er ogsaa medtat en sum paa kr. 250,00 til anskaffelse av noget inventar for det utvidede nye kontor.

Til reiseutgifter er opført kr. 500,00 mere end for indeværende budgetaar. Dette er nødvendig paa grund av forøkelsen av anlæg.»

Angaaende de fra tilsynsmændene mottagne budgetforslag har Elektricitetskommissionen i skrivelse av 2den januar 1918 meddelt, at de ikke gir anledning til nogen uttalelse fra kommissionens side.

Under Stortingets behandling av elektricitetsvæsenets budget for terminen 1917—1918 blev det henstillet til administrasjonen at ta under overveielse hvorvidt tilsynsmandsstillingen i 5te distrikt bør overgaa fra at være en bipost til at bli en selvstændig stilling, jfr. Stortingstidende nr. 54 for 1917, side 429—430.

Dette spørsmaal har været forelagt tilsynsmanden i 5te distrikt der i skrivelse av 1ste oktober 1917 bl. a. har anført følgende:

«I anledning av det kongelige departements skrivelse av 6te juni d. a. — sammenlign Stortingstidende nr. 54, side 429 — finder jeg at der for tiden ikke er nogen grund til at gaa til nogen forandring av hensyn til tilsynsforretningens skjetsel inden 5te distrikt.

Med mit indgaaende kjendskap til landets 5 nordligste amter og med den interesserte og dnelige assistent som deltar i tilsynsarbeidet, er dette i god orden.»

Denne sak har været forelagt Elektricitetskommissionen der i skrivelse av 2den januar 1918 har anført følgende:

«Med hensyn til spørsmålet om, hvorvidt tilsynsmandsstillingen i 5te distrikt bør gaa over fra at være en bipost til at bli en selvstændig stilling bemerkes, at man, saalænge stillingen indehaves av en med distriktet indgaaende kjendt mand og tilsynsarbeidet skjettes paa en tilfredsstillende maate er enig med tilsynsmanden i, at der ikke kan være grund til at foreta forandring i den nuværende ordning, saameget mere som den forestaaende omorganisation av elektricitetsvæsenet formentlig vil kunne medføre nogen forandring av tilsynsdistriktene.»

Departementet slutter sig hertil.

Fra de tjenestgjørende assistenter ved tilsynet har man mottat et fællesandragende av 10de december 1917 om, at der ved elektricitetsvæsenet maa bli opprettet stillinger som avdelingsingeniører av lønningsklasse B.

Dette andragende er saalydende:

«Ved lønsrevisionen av 1917 blev gagen for assistentingeniørerne i elektricitetsvæsenet hævet saavidt meget at den som begyndergagne maa betegnes som tilfredsstillende under normale forhold.

Imidlertid er der ved elektricitetsvæsenet kun oprettet to lønningsklasser, nemlig tilsynsmænd, der avlønnes som afdelingsingeniører av klasse A, og assistentingeniører. Nogen stilling som afdelingsingeniører av lønningsklasse B er derimot ikke oprettet.

Paa grund herav er utsigtene for assistentingeniørerne til videre avancement inden etaten meget smaa.

En stor forbedring i saa henseende vilde det derfor være om der ogsaa ved elektricitetsvæsenet, i likhet med hvad tilfældet er i skibskontrollen, i vasdragsvæsenet og ved jernbanerne, blev oprettet afdelingsingeniørstillinger av lønningsklasse B.

I denne forbindelse tillater vi os at paa-peke, at de senere aars utvikling har ført til, at elektricitetsvæsenets ingeniører nu væsentlig maa befatte sig med kontrol av høispændte anlæg, og at der kræves et baade ansvarsfuldt og betydelig arbeide av dem.

I betragtning herav skulde det derfor synes ønskelig, at man ved litt gunstigere avancementsforhold søkte at knytte dygtige og erfarne elektroingeniører til elektricitetsvæsenet, og beholde disse gjennom et længere tidsrum.

Under henvisning til foranstaaende tillater undertegnede assistentingeniører i elektricitetsvæsenet sig at andrage det kongelige departement, om at der ved nævnte etat opprettes stillinger som afdelingsingeniører av lønningsklasse B.

Dette andragende har været forelagt Elektricitetskommissionen, der i skrivelse av 2den januar 1918 har anført følgende:

«Kommissionen finder at maatte anbefale, at der aapnes adgang for en assistent i hvert distrikt til at rykke op i lønning som fastsat for afdelingsingeniører, klasse B, men paa den anden side er man noget i tvil om dette bør

gjennemføres nu like før den forestaaende omorganisation av elektricitetsvæsenet.»

Departementet skal bemerke, at man finder det ønskelig, at der ved tilsynet blir oprettet stillinger som afdelingsingeniører av klasse B, idet der derved gives dygtige assistenter adgang til avancement. Man vil derfor anbefale at 2 av de nuværende assistentstillinger omgjøres til afdelingsingeniører av klasse B med avlønning som for disse bestemt, nemlig kr. 4 400,00 med 4 alders-tillæg a kr. 300,00 efter 2, 4, 6 og 8 aars tjeneste. Stillingene vil bli foreslaat indlemmet i pensionskassen

Saafernt Stortinget samtykker i stillingenes opprettelse, vil departementet — efter forutgaaende bekjendtgjørelse i etaten — besætte de omhandlede nye stillinger med 2 av de tjenestgjørende assistenter. Man forutsætter, at man i tilfælde er bemyndiget til at anwise til utbetaling den disse derved tilkommende merløn utover hvad der er opført i nedenstaaende fortegnelse.

Forøvrig skal departementet bemerke:

1. Lønninger. Tilsynsmanden i 3die distrikt opfører løn til en ny assistent med begynderløn kr. 3 200,00. Elektricitetskommissionen har intet hat at bemerke til dette forslag, der tiltrædes av departementet. Stillingen forutsættes indlemmet i pensionskassen.

De øvrige av tilsynsmændene opførte lønninger er de samme som for indeværende termin med regulativmæssige tillæg. I henhold hertil vil departementet til lønninger i næste termin opføre følgende beløp:

Tilsynsmanden	i 1ste distrikt med alderstillæg	fra 14de april 1905	kr. 7 000,00
—	i 2det »	11te januar 1898	» 7 000,00
—	i 3die »	16de september 1911	» 7 000,00
—	i 4de »	3die juli 1903	» 7 000,00
—	i 5te »	» 3 000,00
1ste assistent	i 1ste » med alderstillæg	fra 17de juli 1908	» 4 200,00
2den —	i 1ste »	18de mai 1917	» 3 450,00
1ste —	i 2det »	1ste februar 1912	» 3 950,00
2den —	i 2det »	20de november 1914	» 3 700,00
1ste —	i 3die »	20de februar 1917	» 3 450,00
2den —	i 3die »	» 3 200,00
Assistenten	i 4de distrikt med alderstillæg	fra 1ste januar 1917	» 3 450,00
—	i 5te »	1ste juli 1916	» 3 450,00

Tilsammen kr. 59 850,00

1 foranstaaende beløb er i sin helhed medtaget de alderstillæg, som forfalder i terminen, mens der selvfølgelig kun forudsættes utbetalt hvad enhver ved terminens udgang har optjent.

2. Ekstrahjælp. Hertil er for indeværende termin bevilget kr. 1 600,00, hvorav kr. 500,00 for 1ste distrikt, kr. 500,00 for 3die distrikt og kr. 600,00 for 5te distrikt. For næste termin opfører man efter forslag av vedkommende tilsynsmand kr. 500,00 for 1ste distrikt.

3. Kontorhold. Hertil er for budgetterminen 1916—1917 bevilget kr. 7 625,00. Der medgik kr. 8 552,39. For terminen 1917—1918 er bevilget kr. 11 900,00. For næste termin opfører man overensstemmende med tilsynsmændenes forslag kr. 14 800,00, heri indbefattet det fornødne beløb til anskaffelse av en telefonmaalebro for 3die distrikt.

4. Skyss- og kostgodtgjørelse. For budgetterminen 1916—1917 er hertil bevilget kr. 18 400,00. Der medgik kr. 19 984,21. For indeværende termin er bevilget kr. 24 100,00. For næste termin opfører man overensstemmende med tilsynsmændenes forslag kr. 26 500,00.

5. Tilfældige udgifter. Hertil medgik i budgetterminen 1916—1917 kr. 772,51. For indeværende termin er bevilget kr. 500,00. For næste termin foreslaaes bevilget kr. 700,00.

I henhold til foranstaaende opfører man ialt som udgifter vedkommende tilsynet med elektriske anlæg kr. 102 350,00.

Med hensyn til tilsynsmændenes virksomhet i budgetterminen 1916—1917 tillater man

sig at oplyse, at departementet efter forslag fra et flertal av tilsynsmændene har bestemt, at tilsynets aarsberetninger herefter blir at utarbeide for kalenderaaret istedetfor tidligere for budgetaaret. Samtidig er det bestemt, at den første aarsberetning efter den nye ordning utarbeides for tidsrummet 1ste juli 1916—31te december 1917 og indsendes hertil inden 1ste mai 1918.

En lignende ordning er truffet for Elektricitetskommissionens vedkommende.

Tit. 3. Bidrag til Den internationale elektrotekniske kommission.

For terminen 1917—1918 er som bidrag til denne kommission bevilget kr. 1 000,00.

I skrivelse av 6te oktober 1917 har den norske komites formand andraget om, at der for næste termin bevilges det sedvanlige beløb indtil kr. 1 000,00 til dækning av den aarskontingent, som skal betales til Centralkontoret i London. Departementet opfører overensstemmende hermed indtil kr. 1 000,00 som bidrag for næste termin.

Angaaende komiteens virksomhet henvises til vedlagte skrivelse fra dens formand av 6te oktober 1917.

I henhold til det foran anførte tillater departementet sig at

indstille:

Paa det statsbudget som blir at forelægge Stortinget for budgetterminen 1ste juli 1918 til 30te juni 1919 opføres de paa vedlagte utkast opførte beløb som indtægter og udgifter vedkommende elektricitetsvæsenet.

Utkast

til beslutning om elektricitetsvæsenets budget for terminen 1ste juli 1918—30te juni 1919.

For terminen 1ste juli 1918—30te juni 1919 bevilges budgettet for elektricitetsvæsenet med følgende indtægter og udgifter:

A. Indtægter. (Hovedpost X, kap. 7).

Avgifter for tilsynet med elektriske anlæg kr. 100 000,00

B. Udgifter. (Hovedpost X, kap. 10).

Tit. 1.	Den ved lov av 16de mai 1896 anordnede Elektricitetskommission	kr.	12 400,00
› 2.	Tilsynet med elektriske anlæg:		
	1. Lønninger	kr.	59 850,00
	2. Ekstrahjælp for tilsynsmanden i 1ste distrikt	›	500,00
	3. Kontorhold	›	14 800,00
	4. Skyss og kostgodtgjørelse	›	26 500,00
	5. Tilfældige udgifter	›	700,00
			<u>kr. 102 350,00</u>
› 3.	Bidrag til Den internationale elektrotekniske kommission, indtil	›	1 000,00
			<u>Tilsammen kr. 115 750,00</u>

Kristiania 6te oktober 1917.

Bilag.

Indberetning fra Den internationale elektrotekniske kommission.

Angaaende komiteens virke siden den forrige aar under 27de september avgivne rapport skal man tillate sig at anføre følgende:

Paa grund av verdenskrigen er det internationale samarbeide ogsaa paa vor komites virkefelter sterkt begrænset. Der arbeides dog inden flere lande paa at opnaa en mere ensartet standardisering for alt elektrisk maskineri. De to lande England og Amerika har her i den sidste tid gaat i spidsen og trods alt søkt at arbeide videre mot det store maal, likelydende maskinnormer for den hele verden. En av vor komites medlemmer har under et ophold i Amerika hat anledning til at delta i dette arbeide og været tilstede ved flere vigtige konferanser sammesteds. Utover dette har komiteens arbeide fornemlig været av national karakter. De forskjellige arbeidsutvalg har utført følgende arbeider:

Arbeidsutvalg 1 har været beskjæftiget med utarbeidelse av norske ordlister over elektrotekniske ord og betegnelser for herigjennem at opnaa en mere ensartet og koncis sprogbruk paa dette felt.

Arbeidsutvalg 2 har fremlagt et endelig utkast til nomenklatur for hydraulisk maskineri, som vil bli slutbehandlet paa et nær forestaaende høstmøte.

Arbeidsutvalg 3 har fremlagt et komplet forslag til nye norske maskinnormer, som likeledes vil bli slutbehandlet paa ovennævnte høstmøte.

Arbeidsutvalg 4 har deltatt og deltar fremdeles i den elektriske forskriftskomitees arbeider angaaende fjernledningsnormer.

Vor komite har i disse dage lidt et meget smertelig tap, idet et av komiteens medlemmer ingeniør Karl von Krogh er avgaat ved døden ved et ulykkestilfælde.

Han var en fremragende, dygtig mand med en meget alsidig erfaring som har kommet vor komite til særlig nytte, under dens hittidige arbeide. Det vil derfor ikke falde let at faa utfylt den plass som nu efter ham staar aapen inden vor midte.

Med høiagtelse

Norsk elektroteknisk komite.

Carsten Bruun
Præsident.

T. Holst.